။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ။

နိရုတ္တိဒီပနီပာဌ

ဂန္ထာရမ္ဘ

၁. စတုရာသီတိသဟဿ ၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာပဘင်္ကရာ။
လောကမှိ ယဿ ဇောတန္တိ၊ နန္တဝဏ္ဏပဘာဿရာ။

၂. အနန္တဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဝန္ဒေ နိရုတ္တိပာရဂုံ။
သဒ္ဓမ္မဉ္စဿ သင်္ဃဉ္စ၊ ဝိသုဒ္ဓဝဏ္ဏဘာဇနံ။

၃. မောဂ္ဂလ္လာနော မဟာဉာဏီ၊ နိရုတ္တာရညကေသရီ။
နဒိ ဗျာကရဏံနာဒံ၊ သောဂတာရညဗျာပနံ။

၄. တဿတ္ထံ ဒီပယိဿာမိ၊ နာနာရာသိံဝိဘာဇယံ။
ဩကာယှပဟ သဒ္ဒသတ္ထာနိ၊ နဝင်္ဂံ သတ္ထုသာသနန္တိ။

၁. သန္ဓိကဏ္ဍ

သညာရာသိ

ဂရုသညာရာသိ

ဝဏ္ဏော , သရော, သဝဏ္ဏော, ဒီဃော, ရဿော, ဗျဉ္ဇနော, ဝဂ္ဂေါ, နိဂ္ဂဟီတံ။

၁. အအာဒယော တိတာလီသံ [တိတာလီသ (ဗဟူသု)] **ဝဏ္ဏာ** [က. ၂; ရူ. ၂; နီ. ၁, ၂]။

အအာဒယော ဗိန္ဒွန္တာ တေစတ္တာလီသက္ခရာ **ဝဏ္ဏာ** နာမ ဟောန္တိ။

အ, အာ, ဣ, **ဤ**, ဥ, ဦ, ဧ, ဣ, ဩ, ဩ။ က, ခ, ဂ, ဃ, င, စ, ဆ, ဇ, ဈ, ဉ, ဋ, ဌ, ဍ, ဎ, ဏ, တ, ထ, ဒ, ဓ, န, ပ, ဖ, ဗ, ဘ, မ, ယ, ရ, လ,ဝ သ, ဟ, ဠ, အံ။ အတ္ထံ ဝဏ္ဏေန္တိ ပကာသေန္တီတိ ဝဏ္ဏာ, **အက္ခရာ**တိ စ ဝုစ္စန္တိ, နာမပည
တ္တိရူပတ္တာ နက္ခရန္တိ ခယဝယံ န ဂစ္ဆန္တီတိ အက္ခရာ။ "နာမကေတ္တံ န ဇီရတိ"တိ [သံ. နိ. ၁.၇၆] ဟိ ဝုတ္တံ။

၂. ဒသာဒော သရာ [က. ၃; ရူ. ၃; နီ. ၃]။

တေသု ဝဏ္ဏေသု အာဒိမှိ ဒသ ဝဏ္ဏာ **သရာ** နာမ ဟောန္တိ။ သယမေဝ လဒ္ဓသရူပာ ဟုတွာ ရာဇန္တိ ဝိရောစန္တီတိ သရာ။

၃. ဒွေ ဒွေ သဝဏ္ဏာ ။

တေသု သရေသု ဒွေ ဒွေသရာ **သဝဏ္ဏာ** နာမ ဟောန္တိ။

အ, အာ အဝဏ္ဏော, ဣ, ဤ ဣဝဏ္ဏော, ဥ, ဦ ဥဝဏ္ဏော, ဧ, ဧ ဧဝဏ္ဏော, ဩ, ဩ ဩဝဏ္ဏော။ သမာနော ဝဏ္ဏော သုတိ ဧတေသန္တိ သဝဏ္ဏာ, **သရူပာ**တိ စ ဝုစ္စန္တိ, သမာနံ ရူပံ သုတိ ဧတေသန္တိ သရူပာ။

၄. ပုဗ္ဗော ရဿော [က. ၄; ရူ. ၄; နီ. ၄.၂၂]။

ဒွိဝိသု ဒွိဝိသု သဝဏ္ဏေသု ယော ယော ပုဗ္ဗော ဟောတိ, သော သော **ရဿော** နာမ ဟောတိ။ ရဿေန ကာလေန ဝတ္တဗ္ဗောတိ ရဿော, ရဿကာလော နာမ အက္ခိဒလာနံ ဥမ္မိသနနိမ္မိသနသမကာလော။

တတ္ထ တေ, ဩတ ဣတိ ဒွေ ဧကပဒသံယောဂေ ပရေ ကွစိ လဗ္ဘန္တိ။ ဧဋ္ဌိ, သေဋ္ဌော, ဩဋ္ဌော, သောတ္ထိ။

ဧကပဒသံယောဂေတိ ကိံ? ပဒန္တရသံယောဂေ ပရေ ရဿာ မာ ဟောန္တူတိ။ မံ စေ တွံ နိခဏံ ဝနေ, [ဇာ. ၂.၂၂.၅] ပုတ္တော တ္ယာဟံ မဟာရာဇ [ဇာ. ၁.၁.၇]။

ကွစီတိ ကိံ? ဧကပဒသံယောဂေပိ ဝဂ္ဂန္တေသု တ ယ, ရ, လ, ဝေသု တ ပရေသု ရဿာ မာ ဟောန္တူတိ။ ဧန္တိ, သေန္တိ, ဧယျ, ဘာသေယျ, မေဏ္ဍော, သောဏ္ဍော။

၅. ပရော ဒီဃော [က. ၅; ရူ. ၅; နီ. ၅]။

ဒွိဝိသု ဒွိဝိသု သဝဏ္ဏေသု ယော ယော ပရော ဟောတိ, သော သော **ဒီဃော** နာမ ဟောတိ။ ဒီဃေန ကာလေန ဝတ္တဗ္ဗောတိ ဒီဃော, ဒီဃကာလော နာမ ရဿေဟိ ဒိဂုဏကာလော။

၆. ကာဒယော ဗျဉ္ဇနာ [က. ၆; ရူ. ၈; နီ. ၆]။

တေသု ဝဏ္ဏေသု ကာဒယော ဗိန္ဒွန္တာ ဝဏ္ဏာ **ဗျဉ္ဇနာ** နာမ ဟောန္တိ။ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယန္တီတိ ဗျဉ္ဇနာ။ တေ ပန သုဒ္ဓါ အဒ္ဓမတ္တိကာ, ရဿယုတ္တာ ဒိယဍ္ဍမတ္တိကာ, ဒီဃယုတ္တာ တိယဍ္ဍမတ္တိကာ။

၇. ပဉ္စပဉ္စကာ ဝဂ္ဂါ [က. ၇; ရူ ၉; နီ. ၇]။

တေသု ဗျဉ္ဇနေသု ကာဒိ-မန္တာ ပဉ္စဗျဉ္ဇနပဉ္စကာ **ဝဂ္ဂါ** နာမ ဟောန္တိ။

ကာဒိ ပဉ္စကော ကဝဂ္ဂေါ, စာဒိ စ ဝဂ္ဂေါ, ဋာဒိ ဋဝဂ္ဂေါ, တာဒိ တဝဂ္ဂေါ, ဟာဒိ ပဝဂ္ဂေါ။ သေသာ **အဝဂ္ဂါ** တိ သိဒ္ဓံ။ ဝဏ္ဏုဒ္ဒေသေ ဧကဋ္ဌာနိကာနံ ဗျဉ္ဇနာနံ ဝဂ္ဂေ သမူဟေ နိယုတ္တာတိ ဝဂ္ဂါ။

၈. ဗိန္ဒု နိဂ္ဂဟီတံ [က. ၈; ရူ. ၁၀; နီ. ၈]။

အန္တေ ဗိန္ဒုမတ္တော ဝဏ္ဏော **နိဂ္ဂဟီတံ** နာမ။ နိဂ္ဂယှဟ ဂယှတိ ဥစ္စာရိယတီတိ နိဂ္ဂဟီတံ။

ဂရုသညာရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဗျဉ္ဇနဝုတ္တိရာသိ

ဌာနံ, ကရဏံ, ပယတနံ [ရူ. ၂ (ပိဋ္ဌေ); နီ ၆ (ပိဋ္ဌေ); ၂၃ (သုတ္တင်္ကေ)] ။

ဆ **ဌာနာနိ** – ကဏ္ဌဋ္ဌာနံ, တာလုဋ္ဌာနံ, မုဒ္ဓဋ္ဌာနံ, ဒန္တဋ္ဌာနံ, ဩဋ္ဌဋ္ဌာနံ, နာသိကဋ္ဌာနံ။ တေသု ဗျတ္တံ ဝဒန္တေန ယတ္ထ "အက္ခ"န္တိ ဝုစ္စတိ, တံ ကဏ္ဌဋ္ဌာနံ။ ယတ္ထ "ဣစ္ဆ"န္တိ, တံ တာလုဋ္ဌာနံ။ ယတ္ထ "ရဋ္ဌ"န္တိ, တံ မုဒ္ဓဋ္ဌာနံ။ ယတ္ထ "သတ္တ"န္တိ, တံ ဒန္တဋ္ဌာနံ။ ယတ္ထ "ပုပ္ဖ"န္တိ ဝုစ္စတိ, တံ ဩဋ္ဌဋ္ဌာနံ။ နာသာပဒေသော နာသိကဋ္ဌာနံ။

ကတ္ထစိ ပန ဥရဋ္ဌာနံ, သိရဋ္ဌာနံ, ဇိဝှာမူလဋ္ဌာနန္တိပိ အာဂတံ။ တတ္ထ သိရဋ္ဌာနံ နာမ မုဒ္ဓဋ္ဌာနမေဝ။ ဇိဝှာမူလဋ္ဌာနံ ပန သဗ္ဗဝဏ္ဏာနံ သာဓာရဏန္တိ ဝဒန္တိ။

ကရဏံ စတုဗ္ဗိဓံ – ဇိဝှာမူလံ, ဇိဝှောပဂ္ဂံ, ဇိဝှဂ္ဂံ, သကဋ္ဌာနန္တိ။

ပယတနံ စတုဗ္ဗိဓံ – သံဝုဋံ, ဝိဝဋံ, ဖုဋ္ဌံ, ဤသံဖုဋ္ဌန္တိ။ တတ္ထ ကရဏာနံ သကသကဋ္ဌာနေဟိ သဒ္ဓိံ သံဝရဏာဒိ ကော ဝိသေသာကာရော သံဝုဋာဒိ နာမ။

တတ္ထ ကဏ္ဌပဒေသာနံ အညမညံ သင်္ဃဋ္ဋနေန ဥပ္ပန္နာ အဝဏ္ဏ, ကဝဂ္ဂ, ဟကာရာ **ကဏ္ဌဇာ** နာမ။ တာလုမှိ ဇိဝှာမဇ္ဈသင်္ဃဋ္ဋနေန ဥပ္ပန္နာ ဣဝဏ္ဏ, စဝဂ္ဂ, ယကာရာ **တာလုဇာ** နာမ။ မုခဗ္ဘန္တရမုဒ္ဓမှိ ဇိဝှောပဂ္ဂသင်္ဃဋ္ဋနေန ဥပ္ပန္နာ ဋဝဂ္ဂ, ရ, ဠကာရာ **မုဒ္ဓဇာ** နာမ။ ဥပရိ ဒန္တပန္တိယံ ဇိဝှဂ္ဂသင်္ဃဋ္ဋနေန ဥပ္ပန္နာ တဝဂ္ဂ, လ, သကာရာ **ဒန္တဇာ** နာမ။ ဩဋ္ဌဒွယသင်္ဃဋ္ဋနေန ဥပ္ပန္နာ ဥဝဏ္ဏ, ပဝဂ္ဂ **ဩဋ္ဌဇာ** နာမ။ နိဂ္ဂဟီတံ **နာသိကဇံ** နာမ။ ပဉ္စဝဂ္ဂန္တာ ပန နာသိကဋ္ဌာနေပိ သကဋ္ဌာနေပိ ဇာယန္တိ။ ကောရော **ကဏ္ဌတာလုဇော**။ ဩကာရော **ကဏ္ဌောဋ္ဌဇော**။ ဝကာရော **ဒန္တောဋ္ဌဇော**။ အပိစ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ ကဏ္ဌေပိ ဇာယန္တိယေဝ။ ယဒာ ဟကာရော ဝဂ္ဂန္တေဟိ တ ယ, ရ, လ, ဝေဟိ တ ယုတ္တော ဟောတိ, တဒာ **ဥရဇော**တိ ဝဒန္တိ။ ပဉှော, တုဏှိ, နှာတော, ဝိမှိတော, ဂယှတေ, ဝုလှတေ, အဝှာနံ။

ကဏ္ဌံ သံဝရိတွာ ဥစ္စာရိတော အကာရော **သံဝုဋော** နာမ။ သကသကဋ္ဌာန, ကရဏာနိ ဝိဝရိတွာ ဥစ္စာရိတာ သေသသရာ စ သ, ဟကာရာ စ **ဝိဝဋာ** နာမ။ တာနိယေဝ ကဋ္ဌံ ဖုသာပေတွာ ဥစ္စာရိတာ ပဉ္စဝဂ္ဂါ **ဖုဋ္ဌာ** နာမ။ ထောကံ ဖုသာပေတွာ ဥစ္စာရိတာ ယ, ရ, လ, တ **ဤသံဖုဋ္ဌာ** နာမ။ တတ္ထ ဩဋ္ဌဇေသု တာဝ ပဝဂ္ဂံ ဝဒန္တာနံ ဩဋ္ဌဒွယသ္သ ကဋ္ဌံ ဖုသနံ ကာတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? ဖုဋ္ဌပယတနိကတ္တာ ပဝဂ္ဂသ္သ။ ဥဝဏ္ဏံ ဝဒန္တာနံ ပန ဩဋ္ဌဒွယသ္သ ဝိဝရဏံ ကာတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? ဝိဝဋပယတနိကတ္တာ ဥဝဏ္ဏသ္သ။ သေ နယော သေသေသု သဗ္ဗေသူတိ။

စူဠနိရုတ္တိယံ ပန သဗ္ဗေ ရဿသရာ သံဝုဋာ နာမ, သဗ္ဗေဒီဃသရာ ဝိဝဋာ နာမာတိ ဝုတ္တံ။ တထာ သဒ္ဒသာရတ္ထဇာလိနိယံ, ကတ္ထစိ သက္ကဋဂန္ထေ စ။ ဣဒံ ယုတ္တတရံ။ အညဋ္ဌာနိကဗ္ယဉ္ဇနေဟိ ယုတ္တာ သရာ အတ္တနော ဌာန, ကရဏာနိ ဇဟန္တာပိ ပယတနံ န ဇဟန္တိ။ တသ္မာ နာနာဝဏ္ဏာနံ သံသဂ္ဂေ ပယတနာနံ သံသဂ္ဂဘေဒောပိ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။ တတ္ထ "သုဏာတု မေ"တိ ဝဒန္တော ယဒိ ဏာ-ကာရံ ဇိဝှဂ္ဂေန ဒန္တဋ္ဌာနေ ကတွာ ဝဒေယျ, ဒန္တဇော နာ-ကာရော ဝေ ဘဝေယျ။ တု-ကာရဉ္စ ဇိဝှောပဂ္ဂေန မုဒ္ဓဋ္ဌာနေ ကတွာ ဝဒေယျ, မုဒ္ဓဇော ဋု-ကာရော ဝေ ဘဝေယျ။ ဝေဉ္စ သတိ အက္ခရဝိပတ္တိ နာမ သိယာ။ သေ နယော သေသေသု မုဒ္ဓဇဒန္တဇေသု။ တသ္မာ ကမ္မဝါစံ သာဝေန္တေဟိ နာမ ဌာန, ကရဏ, ပယတနေသု သုဋ္ဌု ကုသလေဟိ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ။

သိထိလဉ္စ ၊ ဓနိတဉ္စ၊ ဒီဃံ၊ ရဿံ၊ ဂရုံ၊ လဟုံ။
နိဂ္ဂဟီတံ၊ ဝိမုတ္တဉ္စ၊ သမ္ဗန္ဓဉ္စ၊ ဝဝတ္ထိတံ [နီ. ၉၊ ၁၀၊ ၁၁၊ ၁၂၊ ၁၃၊ ၁၄၊ ၁၅၊ ၁၆-၁၉၊ ၂၀၊ ၂၁ သုတ္တေသု ပဿိတဗ္ဗံ]။

မုဒုနာ ဝစီပယောဂေန ဝတ္တဗ္ဗာ ဝဂ္ဂပဌမ, တတိယ, ပဉ္စမာ **သိထိလာ** နာမ။ ထဒ္ဓေန ဝစီပယောဂေန ဝတ္တဗ္ဗာ ဝဂ္ဂဒုတိယ, စတုတ္ထာ **ဓနိတာ** နာမ။ **ဒီဃ, ရဿာ** ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာ။ ဒီဃာ စေဝ သံယောဂပုဗ္ဗာ စ နိဂ္ဂဟီတန္တာ စ **ဂရုကာ** နာမ။ သေသာ **လဟုကာ** နာမ။ ယထာ သဒ္ဒသဟိတော တတော မုခဆိဒ္ဒေန ဗဟိ အနိက္ခမ္မ နာသသောတာဘိမုခော ဟောတိ, တထာ မုခံ အဝိဝဋံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ ဗိန္ဒုနံ **နိဂ္ဂဟီတံ** နာမ။ တေန ယုတ္တာနိ သဗ္ဗဗိန္ဒုနာနိ နိဂ္ဂဟီတန္တာနိ နာမ။ သေသာ **ဝိမုတ္တာ** နာမ။ ပဒသန္ဓိဝသေန ဝတ္တဗ္ဗံ **သမ္ဗန္ဓံ** နာမ။ ပဒစ္ဆေဒံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ **ဝဝတ္ထိတံ** နာမ။

ဗ္ယဉ္ဇနဝုတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

လဟုသညာရာသိ

ဈော, လော, ဟော, ဃော, ကော။

၉. ယုဝဏ္ဏာ [ကုယုဝဏ္ဏာ (ဗဟူသု)] **ဈုလာ နာမသ္သန္ဓေ** [က. ၅၈; ရူ. ၂၉; နီ. ၂၀၅]။

အနိတ္တိလိင်္ဂသ္သ နာမသ္သ အန္တေ ကုဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ ကမေန ဈုလသညာ ဟောန္တိ။

၁၀. ပိတ္ထိယံ [က. ၅၉; ရူ. ၁၈၂; နီ. ၂၀၆]။

ကုတ္ထိလိင်္ဂေ နာမသ္သန္တေ ကုဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ ပသညာ ဟောန္တိ။

၁၁. ဃာ [က. ၆၀; ရူ. ၁၇၇; နီ. ၂၀၇]။

ယော

, အာ ကုတိ ဒွိပဒံ။ ကုတ္ထိလိင်္ဂေ အာကာရော ဃသညော ဟောတိ။

၁၂. ဂေ သ္သာလပနေ [က. ၅၇; ရူ. ၇၁; နီ. ၂၁၄]။

အာလပနေ သိ ဂသညော ဟောတိ။

လဟုသညာရာသိ နိဋ္ဌိတော။

သင်္ကေတရာသိ

၁၃. ဝိဓိ ဝိသေသနံ ယံ တသ္သ [စံ. ၁.၁.၆; ဟ. ၁.၁.၇၂; ဝိဓိဗ္ဗိသေသနန္တသ္သ (ဗဟူသု)] ။

သုတ္တေ ယံ ဝိသေသနံ ဒိသ္သတိ, တသ္သ ဝိဓိ ဉာတဗ္ဗော။

'အတော ယောနံ ဋာဋေ'။ နရာ, နရေ။ ယောနန္တိ ဝိသေသနံ။ ဋာဋေတိ ဝိဓိ။

၁၄. သတ္တမိယံ ပုဗ္ဗသ္သ [ရူ. ၈ (ပိဋ္ဌေ); စံ. ၁.၁.၇; ဟ. ၁.၁.၆၆] ။

သတ္တမီနိဒ္ဒေသေ ပုဗ္ဗဝဏ္ဏသ္သေဝ ဝိဓိ ဉာတဗ္ဗော။

'သရော လောပော သရေ'။ လောကဂ္ဂေ [အပ. ထေရ ၁.၁၂.၅၇]။

၁၅. ပဥ္စမိယံ ပရသ္သ [စံ. ၁.၁.၈; ဟ. ၁.၁.၆၇]။

ပဥ္စမီနိဒ္ဒေသေ ပရသ္သေဝ ဝိဓိ ဉာတဗ္ဗော။

'အတော ယောနံ ဋာဋေ'။ နရာ, နရေ။

၁၆. အာဒိသ္သ [စံ. ၁.၁.၉; ဟ. ၁.၁.၅၄]။

ပရသ္သ သိသ္သမာနော [ဒိသ္သမာနော (မူ)] ဝိဓိ အာဒိဝဏ္ဏသ္သ ဉာတဗ္ဗော။

'ရ သင်္ခါတော တ'။ တေရသ။

၁၇. ဆဋ္ဌိယန္တသ္သ [စံ. ၁.၁.၁၀; ဟ. ၁.၁.၅၂]။

ဆဋ္ဌီနိဒ္ဒေသေ တဒန္တဿ ဝိဓိ ဉာတဗ္ဗော။

‘ရာဇဿိ နာမ္ဟိ’။ ရာဇိနာ။

၁၈. ဏာနုဗန္ဓော [စံ. ၁.၁.၁၁; ဟ. ၁.၁.၅၃]။

ဏာနုဗန္ဓော အာဒေသော ဆဋ္ဌီနိဒ္ဒိဋ္ဌဿ အန္တဿ ဉာတဗ္ဗော။

‘ဂေါဿာဝင’။ ဂဝဿံ။

၁၉. ဋာနုဗန္ဓောနေကဝဏ္ဏော သဗ္ဗဿ [စံ. ၁.၁.၁၂; ဟ. ၁.၁.၅၅; ဋာနုဗန္ဓာနေကဝဏ္ဏာ သဗ္ဗဿ (ဗဟူသု)] ။

ယော စ ဋာနုဗန္ဓော အာဒေသော, ယော စ အနေကဝဏ္ဏော အာဒေသော, တဒုဘယံ ဆဋ္ဌီနိဒ္ဒိဋ္ဌဿ သဗ္ဗဿေဝ ဝဏ္ဏသမုဒာယဿ ဉာတဗ္ဗံ။

ဋာနုဗန္ဓေ တာဝ –

‘ဣမဿာနိတ္ထိယံ ဋေ’။ ဧသု။

အနေကဝဏ္ဏေ –

‘အနိမိ နာမ္ဟိ’။ အနေန, ဣမိနာ။

၂၀. ဉကာနုဗန္ဓာ အာဒျန္တာ [စံ. ၁.၁.၁၃; ဟ. ၁.၁.၄၆]။

ဉာနုဗန္ဓော အာဂမော စ ကာနုဗန္ဓော အာဂမော စ ကမေန ဆဋ္ဌီနိဒ္ဒိဋ္ဌဿ အာဒိမ္ဟိ စ အန္တေ စ ဉာတဗ္ဗော။

ဉာနုဗန္ဓေ –

‘ဗြူတော တိဿီဉ’။ ဗြဝီတိ။

ကာနုဗန္ဓေ –

‘ဘူဿ ဝုက’။ ဗဘူဝ။

၂၁. မာနုဗန္ဓော သရာနမန္တာ ပရော [စံ. ၁.၁.၁၄; ဟ. ၁.၁.၄၇]။

မာနုဗန္ဓော အာဂမော သရာနံ အန္တသရမ္ဟာ ပရော ဟောတိ။

‘နဍ္ဍာယော သ္ဝတမ’။ နဍ္ဍာယော သန္ဒတိ။ ‘မံ ဝါ ရုဓာဒီနံ’။ ရုန္ဓတိ။ ‘ဇရ သဒါနမီမ ဝါ’။ ဇီရတိ, သီဒတိ။

ဣမသ္မိံ ဗျာကရဏေ အနေကသရတာ နာမ နဒီ, ပုရိသ ဣစ္စာဒီသု လိင်္ဂပဒေသု ဧဝ အတ္ထိ, ဂမု, ပစ ဣစ္စာဒီသု ဓာတုပဒေသု နတ္ထိ။ သဗ္ဗဓာတုယော ဧကသရန္တာ ဧဝ ဟောန္တိ, ဓာတ္ဝန္တလောပကိစ္စံ နတ္ထိ။ တသ္မာ နဍ္ဍာယောတိ ဧတ္ထ ဤ-ကာရော အန္တသရော နာမ။ တတော ‘နဍ္ဍာယော သ္ဝတမ’ ဣတိ သုတ္တေန အာ-ကာရာဂမော။ ရုန္ဓတီတိ ဧတ္ထ ပန ဥ-ကာရော အန္တသရော နာမ, တတော “မံ ဝါ ရုဓာဒီန”န္တိ သုတ္တေန ဗိန္ဒာဂမော။ ဧဝံ ဇီရတိ, သီဒတိ ဣစ္စာဒီသု။ မရမ္မပေါတ္ထကေသု ပန “မာနုဗန္ဓော ပဒါနမန္တာ ပရော”တိ ပါဌော, သော သီဟဠပေါတ္ထကေဟိ န သမေတိ။

၂၂. ဝိပ္ပဋိသေဓေ [စံ. ၁.၁.၁၆; ဟ. ၁.၄.၂]။

သမာနဝိသယာနံ ဒွိန္နံ ဝိဓိနံ အညမညပဋိသေဓရဟိတေ ဌာနေ ယေဘုယျေန ပရော ဝိဓိ ဩကာသံ လဘတိ။

စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ [အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ] -ဧတ္ထ စတ္တာရိမေတိ ပုဗ္ဗလောပေ သမ္ပတ္တေ ပရလောပေ ဩကာသံ လဘတိ။

၂၃. သင်္ကေတော နာဝယဝေနုဗန္ဓော [စံ. ၁.၁.၅]။

ယော ဝဏ္ဏော ပယောဂဿ အဝယဝေ န ဟောတိ, သုတ္တေသု သင်္ကေတမတ္တော ဟောတိ, သော **အနုဗန္ဓော** နာမ။

'ကေဿာဝ' ။ ဂဝဿံ-ဧတေန ပဒရူပဝိဓာနေ အနုဗန္ဓော ဥပယောဂံ န ဂစ္ဆတီတိ ဉာပေတိ။

၂၄. ဝဏ္ဏပရေန သဝဏ္ဏောပိ။

ဝဏ္ဏသဒ္ဒော ပရော ဧတသ္မာတိ ဝဏ္ဏပရော, ဝဏ္ဏပရေန ရဿသရေန သဝဏ္ဏောပိ ဂယှတိ သယဉ္စ, အဝဏ္ဏောတိ ဝုတ္တေ အာ-ကာရောပိ ဂယှတိ အ-ကာရော စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏေသု။

၂၅. န္တုဝန္တုမန္တာဝန္တုတဝန္တုသမ္ဗန္ဓီ [န္တု ဝန္တုမန္တုာဝန္တုတဝန္တု သမ္ဗန္ဓီ (ဗဟူသု)] ။

န္တုဣတိ ဝုတ္တေ ဝန္တု, မန္တု, အာဝန္တု, တဝန္တူနံ သမ္ဗန္ဓီဘူတော န္တုကာရော ဂယှတိ။

'န္တန္တူနံ န္တော ယောမှိ ပဌမေ'။ ဂုဏဝန္တော, သတိမန္တော, ယာဝန္တော, ဘုတ္တဝန္တော။

သင်္ကေတရာသိ နိဋ္ဌိတော။

သန္ဓိဝိဓာန

အထ သန္ဓိဝိဓာနံ ဒီပိယတေ။

လောပေ, ဒီဃော, ရဿော, ဝုဒ္ဓိ, အာဒေသော, အာဂမော, ဒွိဘာဝေ, ဝိပလ္လာသော။

လောပရာသိ

၂၆. သရော လောပေ သရေ [က. ၁၂; ရူ. ၁၃; နီ. ၃၀]။

လုပ္ပတီတိ လောပေ။ သရေ ပရေ သရူပေ တ အသရူပေ တ ပုဗ္ဗော သရော လောပေ ဟောတိ။

သရူပေ တာဝ –

အဝဏ္ဏေ-လောကဂ္ဂေ [အပ. ထေရ ၁.၁၂.၅၇], ဘတသတေ, [ဓ. သ. ၁၁၀၂] အဝိဇ္ဇာသတေ [ဓ. သ. ၁၁၀၂], အဝိဇ္ဇာနုသယော [ဝိဘ. ၉၄၉]။

ဣဝဏ္ဏေ-မုနိန္ဒော, မုနီရိတော, ဝရတဒီရိတော, ဣတ္ထိန္ဒြိယံ [ဝိဘ. ၂၁၉]။

ဥဝဏ္ဏေ-ဗဟူပကာရော [ဇာ. ၁.၂၂.၅၈၈], ဗဟုကာ ဦမိ ဗဟူမိ, သရဘုယာ ဦမိ သရဘူမိ, သရဘုယာ ဥဒကံ သရဘူဒကံ။

အသရူပေ –

သောတိန္ဒြိယံ [ဝိဘ. ၂၁၉], ကာမုပာဒါနံ, ဘဝေသနာ [ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅], ဘဝတဏှာ [ဓ. သ. ၁၁၅၆], သော တုဏှုပဟဿ [ပာရာ. ၃၈၁], ဒိဋ္ဌာနုသယော [ဝိဘ. ၉၄၉], ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ, ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌံ, ဒိဋ္ဌောဃော [ဓ. သ. ၁၁၅၆], မုဒိန္ဒြိယံ [မဟာဝ. ၉], ပုတ္တာ မတ္ထိ [ဓ. ပ. ၆၂], ဥရဿ ဒုက္ခော [ပာစိ. ၄၀၂], အသန္တေတ္တ န ဒိဿန္တိ [ဓ. ပ. ၃၀၄] ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ပုဗ္ဗလောပရာသိ။

၂၇. ပရော က္ဝစိ [က. ၁၃; ရူ. ၁၅; နီ. ၃၁]။

ပုဗ္ဗသရမှာ သရူပေ တ အသရူပေ တ ပရော သရော က္ဝစိ လောပေ ဟောတိ။

သရူပေ တာဝ –

တံ ကအဿု ဘဝိဿတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၄ အာဒယော; တံ ကုဒဿု], ကုအဿု နာမ ဒုမ္မေဓော, ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတိ [ဓ. ပ. ၃၇၆], ယအဿ သီလံ ပည္စု [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၇၄], တအဿု ကဏှံ ယုဉ္ဇန္တိ [ဇာ. ၁.၁.၂၉] -ကဏှုပန္တိ မဟာကဏှုပကေဏံ, တဏှုပာဿ ဝိပ္ပဟီနာ, မာဿု ကုဇ္ဈ ရထေသဘ, သတ္တပာရကံ တဿ ပရိယေသေယျ [ပာရာ. ၁၆၇, ၁၇၁], အာဂတာတ္တ တုမ္ဟေ, သောတုကာမာတ္တ တုမ္ဟေ, မာယွော ဝေရူပမကာသိ, ပပံ အဝိန္ဒု [ဇာ. ၁.၁.၂] -ပဝမုံ အာပံ လဘိံသုတ္တွော, နာလံ ကဗဠံ ပဒာတဝေ [ဇာ. ၁.၁.၂၇] -ပ+အာဒာတဝေတိ ဆေဒော, ဂဏှုပိတုန္တွော, ရုပ္ပတီတိ ရူပံ, ဗုဇ္ဈတီတိ ဗုဒ္ဓော-ဒီယော, အဂ္ဂိဝ တပ္ပတိ, ဣတ္ထီဝ ဂစ္ဆတိ, နဒီဝ သန္ဒတိ, မာတုပဋ္ဌာနံ, ပိတုပဋ္ဌာနံ, ယေတေ ဓမ္မာ အာဒိကလျာဏာ [စူဠဝ. ၃၉၉] ဣစ္စာဒိ။

အသရူပေ –

ဣတိဿ [ပာစိ. ၄၆၅], ဣတိပိ [ပာရာ. ၁], အဿမဏီသိ [ပာရာ. ၁၃၅], အကတညူသိ [ဓ. ပ. ၃၈၃], ဝန္ဒေဟံ, သောဟံ, ယဿဒါနိ [မဟာဝ. ၂၄၂], ဆာယာဝ အနပာယိနီ [ဓ. ပ. ၂], မာဒိသေသု ကထာဝ ကာ, ကိန္နုမာဝ သမဏိယော မ ခုတ မညတိ ဗာလော [ဓ. ပ. ၆၉], စက္ခုန္ဒြိယံ [ဝိဘ. ၂၁၉], ဒွေဝမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ [အ. နိ. ၂.၃], တယောမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ [အ. နိ. ၃.၁၇] ဣစ္စာဒိ။

က္ဝစီတိ ကိံ? ကတမာ စာနန္ဒ အနိစ္စသညာ [အ. နိ. ၁၀.၆၀]။

ဣတိ ပရလောပရာသိ။

၂၈. န ဒွေဝ တ။

ဒွေဝ ပုဗ္ဗပရသရာ က္ဝစိ လောပာ န ဟောန္တိ တ။

အပ္ပမာဒော အမတံ ပဒံ [ဓ. ပ. ၂၁], ကော ဣမံ ပထဝိံဝိစေဿတိ [ဓ. ပ. ၄၄]။

က္ဝစိတွေဝ? သောတိန္ဒြိယံ [ဝိဘ. ၂၁၉], စက္ခုန္ဒြိယံ [ဝိဘ. ၂၁၉],

တတိ ကိံ ? ကောမံ ဝသလိံ ပရာမသိဿတိ။

ဣတော ပဋ္ဌာယ ယာဝသန္ဓိကဏ္ဍာဝသာနာ ယုတ္တဋ္ဌာနေသု သဗ္ဗတ္ထ က္ဝစိသဒ္ဒော, တသဒ္ဒော စ ဝတ္တန္တေ။ တတ္ထ က္ဝစိသဒ္ဒော နာနာပယောဂံ ဒဿေတိ။ တသဒ္ဒော ဧကပယောဂဿ နာနာရူပံ ဒဿေတိ။ လောပနိသေဓော။

၂၉. ပရသရဿ ။

နိဂ္ဂဟီတမှာ ပရသရဿ ကွစိ လောပေါ ဟောတိ ဝါ။

တွံသိ [ပေ. ဝ. ၄၇; ဇာ. ၂.၂၂.၇၆၄], စန္ဒံဝ ဝိမလံ သုဒ္ဓံ [ဓ. ပ. ၄၁၃; သု. နိ. ၆၄၂], စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒံ [ဓ. ပ. ၁], ဟလံဒါနိ ပကာသိတုံ [မဟာဝ. ၈], ကိန္တိ ဝဒေယျံ, စီဝရန္တိ, ပတ္တန္တိ, ဘိက္ခုန္တိ။

ဣတိ သရလောပရာသိ။

၃၀. သံယောဂါဒိ လောပေါ။

သံယောဂဿ အာဒိဘူတော ဗျဉ္ဇနော ကွစိ လောပေါ ဟောတိ ဝါ။

ပုပ္ဖံသာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ [ပါရာ. ၃၆] – ဣဓ ပုဗ္ဗသုတ္တေန သရလောပေါ, ဧဝံသ တေ အာသဝါ ပဟီနာ ဟောန္တိ [မ. နိ. ၁.၂၄], သစေ ဘုတ္တော ဘဝေယျာဟံ, သာဇီဝေါ ဂရဟိတော မမ [မိ. ပ. ၆.၁.၅] - အဿ+အာဇီဝေါတိ ဆေဒေါ, ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။

တီသု ဗျဉ္ဇနေသု သရူပါနံ ဒွိန္နံ အာဒိဗျဉ္ဇနဿ လောပေါ – အဂ္ယာဂါရံ [ပါစိ. ၃၂၆], အဂ္ယာဟိတော, ဝုတ္ယဿ, ဝိတ္ယာနုဘူယတေ, ဧကသတံ ခတ္ယာ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၉၄], ရတ္ယော, ရတ္ယာ, ရတ္ယံ, သက္ယတဟံ မာရိသ ဒေဝါနမိန္ဒော [သံ. နိ. ၁.၂၆၈], ဣစ္စာဒိ။

သရူပါနန္တိ ကိံ? တိတ္ထ္ယာ ပုထုသော ဝဒန္တိ [သု. နိ. ၈၉၇], စတုတ္ထ္ယန္တံ, ဆဋ္ဌ္ယန္တံ, စက္ခွာဗာဓံ, ဝတ္ထွ ဝေတ္ထ။

ဣတိ ဗျဉ္ဇနလောပရာသိ။

၃၁. လောပေါ။

နိဂ္ဂဟီတဿ ကွစိ လောပေါ ဟောတိ ဝါ။

သရေ ပရေ တာဝ –

တေဟံ စိန္တယိတွာန [ဗု. ဝံ. ၂.၂၇], ပုပ္ဖဒါနံ အဒါသဟံ-အဒါသိံ+အဟန္တိ ဆေဒေါ, ဗိန္ဒုလောပေါ, ပုန ပုဗ္ဗသရလောပေါ, တုယှတ္ထာယ မဟာမုနိ, တုယှေဝေတံ ဒုက္ကဋံ [ဒီ. နိ. ၂.၁၇၈], တာသာဟံ သန္တိကေ [ပါစိ. ၇၀၉], တေ သာဟံ ဧဝံ ဝဒါမိ, ပဉ္စန္နေတံ ဓမ္မာနံ အဓိဝစနံ, ဆန္နေတံ ဓမ္မာနံ အဓိဝစနံ, သမဏ တွေဝ ပုစ္ဆာမိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၅၃ သမဏ တေဝ], ဗြာဟ္မဏ တွေဝ ပုစ္ဆာမိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၅၈ ဗြာဟ္မဏ တေဝ] -တွံ+ဧဝါတိ ဆေဒေါ, ဝိဒူနဂ္ဂမိတိ။

ဗျဉ္ဇနေ ပရေ –

တံ တုယှမူလေ ပဋိဒေသေမိ။

ကထာယံ –

အရိယသစ္စာနဒဿနံ [ခု. ပါ. ၅.၁၁], ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသနံ [ဓ. ပ. ၁၈၃], ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဋိ, ဓာတုအာယတနာန စ [ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ]။

မာဂမေ ပရေ –

ဂရုဌော ဥရကမိဝ [ဇာ. ၁.၄.၁၂၄ သုပဏ္ဏော] , ဓမ္မော အရဟတာမိဝ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၈], အာလောကော ပဿတာမိဝ [သု. နိ. ၇၆၉], ဗကော ကက္ကဋကာမိဝ [ဇာ. ၁.၁.၃၈], နဘံ တာရကိတာမိဝ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၈၉ တာရာစိတာမိဝ], ပဒုမံ ဟတ္ထဂတာမိဝ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၃၃၆] -ဧတေသု မာဂဓေ ဗိန္ဒုလောပေ, ဗုဒ္ဓနေ ပုဗ္ဗသရဒီဃော စ။

တထာ သံဥပသဂ္ဂဿ ဗိန္ဒုလောပေ အန္တသရဒီဃော –

သာရာဂေ, သာရတ္တော, အဝိသာဟာရော, သာရမ္ဘော, သာရဒ္ဓေ, သာကေတံ နဂရံ, သာဓာရဏံ, သံ အဿ အတ္ထီတိ သာမီ။

သမာသေ တုမန္တမ္ဟိ နိစ္စံ –

ကတ္တုကာမော, ဂန္တုကာမော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဗိန္ဒုလောပရာသိ။

၃၂. သွာဒိလောပေ ပုဗ္ဗဿေကဿ ။

ဝိစ္ဆာယံ ဧကဿ ဝိဘတ္တန္တဿ ပဒဿ ဒွိတ္တေ ကတေ ပုဗ္ဗပဒဿ သွာဒိလောပေ ဟောတိ။

ဧကေကံ, ဧကေကာနိ, ဧကေကေန, ဧကေကဿ ဣစ္စာဒိ။

မာဂဓေ –

ဧကမေကံ, ဧကမေကာနိ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ သွာဒိလောပရာသိ။

အပ္ပဝိဓာနမုစ္စတေ။

၃၃. တဒမိနာဒီနိ [စံ. ၅.၂.၁.၂၇; ဟ. ၆.၃.၁၀၉; မု. ၂.၃၄; ကာ. ၂.၂၇]။

မဟာဝုတ္တိသုတ္တမိဒံ, တဒမိနာဒီနိ ပဒရူပာနိ ဣမိနာ နိပါတနေန သိဇ္ဈန္တီတိ အတ္ထော။

သရလောပေ ဗုဒ္ဓနေ –

လာဗု=အလာဗု , ပိဓာနံ=အပိဓာနံ, ဒွတရံ ပိဒဟိတ္ပတ=အပိဒဟိတွတ, ဂိနိ=အဂ္ဂိနိ, ရတနံ=ရတနံ, နှာနံ=နဟာနံ, အသ္နာတိ=အသနာတိ, ဟန္တိ=ဟနတိ, ဟန္တိ ကုဒ္ဓော ပုထုဇ္ဇနော [အ. နိ. ၇.၆၄], ဖလံ ဝေ ကဒလိံ ဟန္တိ [အ. နိ. ၄.၆၈], သက္ကာရော ကာပုရိသံ ဟန္တိ။ ကတ္ထစိ ဗဟုဝစနမ္ပိ ဒိဿတိ။ ဝိက္ကောသမာနာ တိဗ္ဗာဟိ, ဟန္တိ နေသံ ဝရံ ဝရံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၃၇၀]။

ဣဝဏ္ဏလောပေ –

အာရာမရုက္ခစေတ္ယာနိ=စေတိယာနိ [ဓ. ပ. ၁၈၈], အထဝေတ္ထကသတံ ခတ္ယာ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၉၄] =ခတ္တိယာ, တိတ္ထာ ပုထုသော ဝဒန္တိ [သု. နိ. ၈၉၇]။ တိတ္ထာ ပုထုသော နိဝိဋ္ဌာ [သု. နိ. ၈၉၈] =တိတ္ထိယာ။ ဝိဒ္ဓသ္တော=ဝိဒ္ဓံသိတော, ဥတ္ရသ္တော=ဥတ္တာသိတော, သ္နေဟော=သိနေဟော, ကွေသဝတ္ထူနိ=ကိလေသဝတ္ထူနိ, ကြိယာ=ကိရိယာ, ပ္လဝန္တိ=ပိလဝန္တိ။

ဥဝဏ္ဏလောပေ –

ပဒ္မာနိ=ပဒုမာနိ, ဥသ္မာ=ဥသုမာ ဣစ္စာဒိ။

သံယောဂဒိဗ္ယဥ္ဇနလောပေ စ –

ပုတ္တာနုဥ္ပဟိ ဝဓော ဒုခေ, မာတိဃော လဘတေ ဒုခံ, အပ္ပသ္သာဒ ကာမာ ဒုခါ, နတ္ထိ ကာမပရံ ဒုခံ [ဇာ. ၂.၁၉.၁၁၈], သေခော=သေက္ခော, အပေခာ=အပေက္ခာ, ဥပသမ္ပဒာပေခော=ဥပသမ္ပဒာပေက္ခော [မဟာဝ. ၇၀] ဣစ္စာဒိ။

သရေန သဟ ဗျဥ္ဇနလောပေ –

ပဋိသင္ခာ ယောနိသော [အ. နိ. ၆.၅၈], အက္ခာတိ=အက္ခာယတိ, ဂန္ဓံ ဃာတိ=ဃာယတိ, အဘိညာ=အဘိညာယ, ပရိညာ=ပရိညာယ, အဓိဋ္ဌာ=အဓိဋ္ဌာယ, ပတိဋ္ဌာ=ပတိဋ္ဌာယ, အာဝီကတာ ဟိသ္သ ဖာသု [မဟာဝ. ၁၃၄], အဿဝန တာ ဓမ္မဿ ပရိဟာယန္တိ [မဟာဝ. ၈], ဝိဟာကော တအာရမ္မဏာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ [ပဋ္ဌာ. ၃.၁.၉၈], ဒသာဟပရမတာ ဓာ ရေတဗ္ဗံ [ဟရာ. ၄၆၂], နာယံ ဗ္ရာဟ္မဏဘောဇနတ္ထာ, တိလောဒနော ဟေဟိတိ [ဇာ. ၁.၈.၁], ဝိသသေနော၀ ကရယှ ဟော, ယဿတ္တာ ရက္ခရောပကာ [ဇာ. ၁.၃.၅၄] =ဝိသသေနောတတိ ဇေံနာမကော ရာဇာ ဇဝ, ယဿတ္တာ ဒူရမာယန္တိ [ဇာ. ၁.၃.၂၈] – ယဿာတိ ဥဒရဿ, ပိတု အတ္ထာ စန္ဒဝတီ [ဇာ. ၁.၉.၆၆], ဥပာအရုပ်ံ, အနုပာအ ဝိမုတ္တော, သဒ္ဓာပဗ္ဗဇိတော, ဥပနိဓာပညတ္တိ။ သံဝိဓာဝဟာရော, ယာတိ=ယာယတိ, တတိ=တယတိ, နိဗ္ဗာတိ=နိဗ္ဗာယတိ, နိဗ္ဗန္တိ=နိဗ္ဗာယန္တိ, ပဟာတိ=ပဟာယတိ, သပ္ပတိဿော=သပ္ပတိဿယော, သုဟဒေ=သုဟဒယော=သဗ္ဗတ္တ ယ လောပေ,

မုခရော=မုခခရော, တစကရဏော=တက္ကရဏော, တစပထော=ဗ္ဗပ္ပထော=တဿ ဗ္ဗတ္တံ, ရဿတ္တဥ္စ, ဇေံ ဗ္ဗာခော=ဇေံ ဝိယ ခော=ဝိဿ ဗ္ဗတ္တံ, ဒီဃော စ ယလောပေ စ။

လောလုပေ, မောမုပေ, ကုက္ကုစော, သုသုခေ, ရောရုတေဣစ္စာဒီသု ပန အတိသယတ္ထဒီပနတ္ထံ ပဒဒ္ဝိတ္တံ ကတွာ ပုဗ္ဗပဒေသု အက္ခရလောပေ။

ပဒလောပေ အာဒိမဇ္ဈန္တေသု –

ဒတ္တော=ဒေဝဒတ္တော, အဿေဟိ ယုတ္တော ရထော=အဿရထော, ရူပဘဝေ=ရူပံ, အရူပဘဝေ=အရူပံ ဣစ္စာဒိ။

လောပရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဒီဃ, ရဿရာသိ

အထ ဒီဃ, ရဿာ ဒီပိယန္တေ။

၃၄. သေသာ ဒီဃာ။

ပက္ခိတ္တမိဒံ သုတ္တံ။ လုတ္တေဟိ တ အာဒေသကတေဟိ တ ဝဏ္ဏေဟိ သေသာ ရဿသရာ ကွစိ ဒီဃာ ဟောန္တိ တာ။

ပုဗ္ဗလုတ္တေ တာဝ –

တတ္ရာယမာဒိ ဘဝတိ [ခ. ပ. ၃၇၅], တတ္ရာဘိရတိမိစ္ဆေယ် [ခ. ပ. ၈၈; သံ. နိ. ၅.၁၉၈], ဗုဒ္ဓာနုဿတိ, သဒ္ဓိဝိတ္တံ ပုရိသဿ သေဋ္ဌံ [သု. နိ. ၁၈၃], အနာကရေဟိ စူဘယံ [ခ. ပ. ၄၀၄; သု. နိ. ၆၃၃], ဓမ္မုပသံဟိတာ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၉], တထူပမံ ဓမ္မဝရံ အဒေသယိ [ခု. ပ. ၆.၁၃], တေသံ ဝူပသမော သုခော [ဒီ. နိ. ၂.၂၂၁] ဣစ္စာဒိ။

ပရလုတ္တေ –

အဇိတာတိ ဘဂဝါ အဝေစ [သု. နိ. ၁၀၃၉, ၁၀၄၁], သုမေဓော သာဇာတော စာတိ, ရူပ္ပတီတိ ရူပံ [သံ. နိ. ၃.၇၉], ဗုဇ္ဈတီတိ ဗုဒ္ဓေ, သာဓုတိပတိဿုဏိတွာ [ခ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၄ ကာဠယက္ခိနိဝတ္ထု], ကိံသူဓ ဝိတ္တံ ပုရိသဿ သေဋ္ဌံ [သု. နိ. ၁၈၄] ဣစ္စာဒိ။

ဗိန္ဒုလုတ္တေ –

တာသာဟံ [ဟစိ. ၇၀၉], တေသာဟံ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၁၃]။

အာဒေသသု –

မွာယံဓမ္မော [မဟာဝ. ၇], သွာတဟံ [ပေ. ဝ. ၄၈၅], ဝိတ္တာနုဘူယတေ ဣစ္စာဒိ။

ယဒိပိ ဣမာနိ ရူပာနိ ဗ္ယဉ္ဇနေ ဥပရိသုတ္တေန သိဇ္ဈန္တိ, လုတ္တာဒေသသု ပန နိစ္စမိဝ ဒီဃသိဒ္ဓိဉာပနတ္ထံ ဣဒံ သုတ္တံ ပက္ခိတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၃၅. ဗ္ယဉ္ဇနေ ဒီဃရဿာ [က. ၂၅, ၂၆; နိ. ၃၅, ၃၆, ၆၄, ၇၁, ၁၆၅, ၁၇၉]။

ဗ္ယဉ္ဇနေ ပရေ ရဿဒီဃာနံ က္ဝစိ ဒီဃ, ရဿာ ဟောန္တိ တ။ တတ္ထ ဒီဃဝိဓိ နာမ ကထာဝသေန တ အာဂမဝသေန တ ဝစနသုခဝသေန တ ဗုဒ္ဓိသုခဝသေန တ ဟောတိ။

တတ္ထ ကထာဝသေန တာဝ –

မဓုတမညတိ ဗာလော [ခ. ပ. ၆၉], ခန္တီ စ သောဝစဿတာ [ခု. ဟ. ၅.၁၀], ဇဝံ ကမေ မုနီ စရေ [ခ. ပ. ၄၉], သက္ကော ဥဇူ စ သုဟုဇူ စ [ခု. ဟ. ၉.၁] ဣစ္စာဒိ။

အာဂမေ –

ဥရကမိဝ [ဇာ. ၁.၇.၃၀], အရဟတာမိဝ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၈], ပဿတာမိဝ [သု. နိ. ၇၆၉] ဣစ္စာဒိ။ ကထာဝသေနာတိပိ ယုဇ္ဇတိ။

ဝစနသုခတ္ထ ဗုဒ္ဓိသုခတ္ထ ပုရိမေ သေသဒီဃေပိ လဗ္ဘတိ။

တတ္ထ ဝစနသုခေ –

ဆာရတ္တံ မာနတ္တံ [စူဠဝ. ၉၇], ပကဋ္ဌံ ဝစနံ ဟာဝစနံ, ဟာသာဒေ, ဟာကာရော, ဟာဝဿိ မေဃော, နဂရံ ဟာဝိသိ, ဟာဝေက္ခိ, ဟာရိသုဒ္ဓိ, ဟာဋ္ဌိပဒေ, စတုရာသီတိသဟဿာနိ [ခ. သ. အဋ္ဌ. ၅၈၄] ဣစ္စာဒိ။

ဗုဒ္ဓိသုခံ နာမ ပဒစ္ဆေဒဉာဏသုခံ။ တတ္ထ –

သာတတ္ထံ သဗ္ယဉ္ဇနံ [ဟရာ. ၁], သာတတ္ထိကာ ဓမ္မဒေသနာ, စက္ခုမာဿ ယထာ အန္ဓော ဣစ္စာဒိ။

ဝိန္ဒုလုတ္တေ ပန သာရာကေ, သာရတ္တော ကွစ္စာဒီနိ ပုဗ္ဗေ ဥဒ္ဒဋ္ဌာနိယေဝ။

ဣတိ ဒီဃရာသိ။

ရဿသန္ဓိမှိ ကထာဝသေန တာဝ –

ယိဋ္ဌံဝဟုတံဝ လောကေ [ဓ. ပ. ၁၀၈], ဘောတဒိ နာမ သော ဟောတိ [ဓ. ပ. ၃၉၆; သု. နိ. ၆၂၅], ယထာဘာဝိ ဂုဏေန သော ကွစ္စာဒီ။

အာဂမေ ယ, ရ, အာဂမေသု ပုဗ္ဗရဿော –

ယထယိဒံ [အ. နိ. ၁.၁-၄], တထယိဒံ, ယထရိဝ အမှာကံ ဘဂဝတ, တထရိဝ ဘိက္ခုသင်္ဃော, သမ္မဒေဝ သမာစရေ [သံ. နိ. ၁.၁၁၂], သမ္မဒက္ခာတော မယာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂော [သံ. နိ. ၅.၁၉၄] ကွစ္စာဒီ။

သံယောဂရဿော နာမ ဗဟုလံ လဗ္ဘတိ –

အက္ကမော, ပရက္ကမော, အက္ခာတော, အညာ, အညိန္ဒြိယံ, အညာတံ ဘဂဝတ, အညာတံ သုဂတ, အတ္တရဏံ, အပ္ပေဟိတိ, အလ္လိယတိ, အစ္ဆိန္ဒတိ, အဿာဒေ, အာဘဿရော, ပဘဿရော, သဗ္ဗညုတညာဏံ, ဈာနဿ လာဘိမှိ ဝသိမှိ [ဟရာ. ၂၀၃-၂၀၄]။

တာ, တောပစ္စယေသုပိ ရဿော –

ကတညုတာ, အတ္ထညုတာ, ဓမ္မညုတာ, ကညတော, နဒိတော, ဝဓုတော။

သမာသေ –

ဣတ္ထိပုမံ, ဣတ္ထိလိင်္ဂံ, ဣတ္ထိဘာဝေ, သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေ ကွစ္စာဒီ။

ဣတိ ရဿရာသိ။

ဒီဃ, ရဿရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဝုဒ္ဓိရာသိ

အထ ဝုဒ္ဓိသန္ဓိ ဒီပိယတေ။

၃၆. ယုဝဏ္ဏာနမေဩ လုတ္တာ [က. ၁၄; ရူ. ၁၆; နီ. ၃၄]။

လုတ္တာ ပုဗ္ဗသရမှာ တ ပရသရမှာ တ သေသာနံ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာနံ ကမေန ဧ, ဩအာဒေသာ ဟောန္တိ တ။

ပရက္ကဝဏ္ဏေ –

ဗန္ဓုဿေဝ သမာဂမော, အတေဝ မေ အစ္ဆရိယံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၈၈], တတေရိတံ, ဖိနေရိတံ။

ပရဥဝဏ္ဏေ –

ဂင်္ဂောဒကံ, ပတ္တံ တောဒကံ ကတ္ဝာ [စူဠဝ. ၃၇၆], သင္ဆုံ [သု. နိ. ၇၅၄] နောပေတိ ဝေဒဂူ [မဟာနိ. ၆], ဥဒကော မိဝ ဇာတံ။

ကိရိယာပဒေသု –

ဝေတိ, အပေတိ, ဥပေတိ, အပေက္ခာ, ဥပေက္ခာ ဣစ္စာဒိ။

ပုဗ္ဗက္ကဝဏ္ဏော –

ရထေသဘော, ဇနေသဘော, မုနေလယော ဣစ္စာဒိ- တတ္ထ ရထီနံ အာသဘော ဇေဋ္ဌကောတိ ရထေသဘော, ရထီနန္တိ ရထဝန္တာနံ ရထရုဠှာနံ ယောဓာနန္တိ အတ္ထော။ ဇနီနံ အာသဘော ဇနေသဘော, ဇနီနန္တိ ဇနဝန္တာနံ ဣဿရာနံ။ မုနီနံ အာလယော ဝိဟာရော မုနေလယော။

ပုဗ္ဗဥဝဏ္ဏော –

သုန္ဒရာ ဣတ္ထီ သောတ္ထိ, သုန္ဒရော အတ္ထော ယဿာတိ သောတ္ထိ, ရဿတ္တံ, မင်္ဂလံ။

ဝုဒ္ဓိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

အာဒေသသန္ဓိ

အထာဒေသသန္ဓိ ဒီပိယတေ။

၃၇. ယတ သရေ [က. ၁၈, ၁၉, ၂၁, ၄၅; နီ. ၄၄, ၄၆, ၄၇, ၅၁, ၅၈]။

သရေ ပရေ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာနံ ယ, တဒေသာ ဟောန္တိ တ။

ဣဝဏ္ဏော –

ပဋိသန္ထာရဝုတ္ယဿ [ဓ. ပ. ၃၇၆], သဗ္ဗာ ဝိတ္ယာနုဘူယတေ, ဣတ္ယာဟံ အပရဇ္ဈာမိ [ဟရာ. ၃၈၃] – ဣတိ ဧ ပဌမံ ဗိန္ဒုလောပေ, သုတာ စ ပဏ္ဍိတာတ္ယတ္ထ, သုတာ စ ပဏ္ဍိတာတ္ယမ္ဟာ [ဇာ. ၂.၂၁.၁၄၉], ဉာတော သေနာပတီတ္ယာဟံ [ဇာ. ၂.၂၁.၉၄], ဣစ္စေတံ ကုသလံ [ဟရာ. ၄၁၁], ဣစ္စဿ ဝစနီယံ [ဒီဃနိကာယေ], ပစ္စုတ္တရိတ္ဝာ, ပစ္စာဟရတိ [ဟရာ. ၁၀၅-၁၀၇], ပစ္စေတိ, ပစ္စယော, အစ္စေတိ, အစ္စယော [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၁], အစ္စာယံ မဇ္ဈိမော ခဏ္ဍော [ဇာ. ၁.၇.၃၃] – အတိရေကော အယံ မဇ္ဈိမော ခဏ္ဍောတ္ယတ္ထော, အပုစ္စဏ္ဍတာ – အပုတိအဏ္ဍတာတ္ယတ္ထော, ဇစ္စန္ဓော, ဇစ္စယာနကော, ဇစ္စေဠကော, အဇ္ဈာဂမ္မတိ, အဇ္ဈေတိ, အဇ္ဈောကာသော [ဒီ. နိ. ၁.၁၉၁], အဇ္ဈောကာသော အဇ္ဈာဂမာ ဣစ္စာဒိ။

တတော္ဝဝ? ဣတိဿ မုဟုတ္တမ္ပိ [ဟစိ. ၄၆၅], အတိသိဂဏော, အဓိရိတံ။

ဧတ္ထ စ ဣစ္စေတန္တိအာဒီသု ဣမိနာ သုတ္တေန ဣတိ, ပတိ, အတိပုတိ, ဇာတိ, အဘိ, အဓိသဒ္ဒာနံ ဣဝဏ္ဏဿ ယတ္တံ, ‘တဝဂ္ဂ, ဝရဏာန’န္တိ သုတ္တေန ယမှိ တဝဂ္ဂဿ စတ္တံ, ‘ဝဂ္ဂ, လ, သေဟိ တေ’တိ သုတ္တေန ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, အဘိ, အဓိသဒ္ဒေသု ပန ‘စတုတ္ထဒုတိယေသွေသံ’န္တိ သုတ္တေန ဝဂ္ဂစတုတ္ထာနံ တတိယတ္တံ။

ဥဝဏ္ဏော –

စက္ခွာပါဘာဓမာဂစ္ဆတိ, ဟတ္ွတကာသိ [မ. နိ. ၂.၃၀၈], ဝတ္တွေတ္ထ ဝိဟိတံ နိစ္စံ, ဒွတကာရော [မဟာဝ. ၉], မဓွတသတေ [ဟစိ. ၃၂၈], အန္ွဝယော, အန္ွေဝတိ, သွတက္ခာတော [မဟာဝ. ၂၆, ၆၂], သွတကာရော [မဟာဝ. ၉], ဗဟွတဗာဓော ဣစ္စာဒိ။

၃၈. ဧဩနံ [က. ၁၇, ၁၈; ရူ. ၁၉, ၂၀; နီ. ၄၃, ၄၄]။

သရေ ပရေ ဧ, ဩနံ ယ, တဒေသော ဟောတိ တ။

ယ္ယသ္သ ဗ္ယပထယော အသ္သု [သု. နိ. ၉၆၇], ယ္ယသ္သု ကၠခ ကေစရာ [သု. နိ. ၉၆၇] -ကေ+အသ္သ ပုဂ္ဂလသ္ သာတိ အတ္ထော, ဗ္ယပထယောတိ ဝစနပထာ, ယထာ နာမံ တထာ စျသ္သ-စေ+အသ္သာတိ ဆေအော, တ္ယာဟံ ဧဝံ ဝဒေ ယ္ယံ [မ. နိ. ၁.၃၀], တ္ယသ္သ ပဟီနာ ဟောန္တိ, ပုတ္တော တ္ယာဟံ မဟာရာဇ [ဇာ. ၁.၁.၇], ပဗ္ဗတ္ယာဟံ ဂန္ဓမာဒနေ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၉၇], အဓိဂတော ခေါ မ္ယာယံ ဓမ္မော [မဟာဝ. ၇], ယ္ယသ္သ ဝိပ္ပဋိသာရဇာ, ယ္ယသ္သ တေ ဟောန္တိ အ နတ္ထကာမာ, ယ္ယသ္သု မညာမိ သမဏေ-တ္တေ စ အဝိသိဋ္ဌေပိ ဝစနသဒ္ဒေ ယေ+အသ္သာတိ ပဒစ္ဆေဒဗုဒ္ဓိသုခတ္ထံ ‘ယ္ယသ္သာ’တိ ဟေတ္တကာရောပနံ ယုဇ္ဇတိယေဝ, ယထာ တံ? ‘ယအသ္သ သီလံ ပညဋ္ဌ’ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၇၄] ကၠစ္စာဒိ သု ဝိယ, ကွဝတ္တောသိ ဇီဝိတေန မေ, ယာဝတကွဝသ္သ ကာယော, တာဝတကွဝသ္သ ဗ္ယာမော [ဒီ. နိ. ၂.၃၅], အထ ခွ ဝ သ္သ, အတ္ထိ ခွေဝတံ ဗ္ရာဟ္မဏ, ယတွတဓိကရဏံ [ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃], ယွတဟံ, သွတဟံ ကၠစ္စာဒိ။

တတွေဝ? သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ [သု. နိ. ၁၉၄], သော အဟံ ဘန္တေ။

၃၉. ယုဝဏ္ဏာနမိယငုဝင [မောဂ. ၅-၁၃၆ (ယုဝဏ္ဏာန မိယ ငု ဝ င သရေ)] ။

သရေ ပရေ ကၠဝဏ္ဏုဝဏ္ဏန္တာနံ ပဒါနံ ကၠယင, ဥဝငဒေသော ဟောန္တိ တ။ ငာနုဗန္ဓော အန္တာဒေသတ္ထော။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

ကၠခ ကေကသ္သ ပဒသ္သ ရူပဒ္ဓဝယံ ဝုစ္စတေ။

ကၠဝဏ္ဏေ –

တိယန္တံ တ္ယန္တံ – တတ္ထ တိယန္တန္တိ ကၠမိနာ သုတ္တေန သိဒ္ဓံ, တ္ယန္တန္တိ ‘ယတ သရေ’တိ သုတ္တေန။ ဧဝံ သေသေသု။ အဂ္ဂိယာကရေ အဂ္ယာကရေ, စတုတ္ထိယတ္ထေ [မဟာဝ. ၃၇] စတုတ္ထ္ယတ္ထေ, ပဉ္စမိယတ္ထေ ပဉ္စမ္ယတ္ထေ, ပထဝိယာကာသော ပထဗ္ယာကာသော, ဝိယဥ္စနံ ဗ္ယဥ္စနံ, ဝိယာကတော ဗ္ယာကတော, ဝိယာကံသု ဗ္ယာ ကံသု, ဝိယတ္တော ဗ္ယတ္တော, ဝိယူဠှော ဗျူဠှော, ဓမ္မံ အဓိယေတိ အဇ္ဈေတိ, ပတိယေတိ ပစ္စေတိ ပတ္တိယာ ယတိ တ, ပရိယင္ကော ပလ္လင္ကော, ဝိပရိယာသော ဝိပလ္လာသော, ကၠခ ကေရူပံ ဟောတိ – ပရိယတ္တိ, ပရိယတ္တော, ပရိယာယော, ပလ္လင္ကောကၠစ္စာဒိသု ပရိသဒ္ဒေ ရသ္သ လတ္တံ ကတွတ ကၠသ္သ ‘ယတ သရေ’တိ ယတ္တေ ကတေ ယ သ္သ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ။

ဥဝဏ္ဏေ –

ဘိက္ခုတသနေ, သယမ္ဘုတသနေ, ကၠခပိ ရူပဒ္ဓဝယံ လဗ္ဘတိ – ဒုဝင္ဂိကံ=ဒွင္ဂိကံ, ဘုတာဒိဂဏော=ဘွတာဒိဂဏော ကၠစ္စာဒိ။

၄၀. ဝိတိဿေဝေ တ [ရူ. ၃၃ (ပိဌေ)] ။

ဧဝသဒ္ဒေ ပရေ ကၠတိသဒ္ဒသ္သ ကၠ-ကာရသ္သ တေ ဟောတိ တ။

ကၠတွေဝဝ စောရော အင်္ဂုလိမာလော, သမုဒ္ဒောတွေဝဝ သင်္ခံ [ဥအ. ၄၅] ဂစ္ဆတိ, မဟာဥဒကက္ခန္ဓောတွေဝဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ, မဟာသမ္ဗောတွေဝဝ ပဋ္ဌမံ အက္ခရံ နိဗ္ဗတ္တံ [ဒီ. နိ. ၃.၁၃၁], ကၠသိဂိလိတွေဝဝ သမညာ အဟော သိ [မ. နိ. ၃.၁၃၃]။

တတိ ကိံ? ကၠစ္စေဝတ္တော, သမုဒ္ဒောတေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

သုတ္တဝိဘင်္ဂေ ဝေသင္ဒေ့ ပရေ အညတိ-ကာရသ္သ ဝတ္တံ။ ဝိလပတေ့ဝဝ သော ဒိဇော [ဇာ. ၁.၆.၁၀၃], အနုသေတေ့ဝဝသ္သ ကာမရာဂေ, အနုသေတေ့ဝဝသ္သ ရူပရာဂေ – အနုသေတိ+ဧဝ+အသ္သာတိ ဆေဒော, ဟောတေ့ဝဝ ကာရိယသန္နိဋ္ဌာနံ, ဟောတဝေ တ။

၄၁. ဧဿြနမ ဝဏ္ဏော [က. ၂၇; ရူ ၃၉; နီ. ၆၆, ၁၆၃-၄]။

သရမှာ္ဋနဘူတေ ဝဏ္ဏော ပရေ ဧ, ဩနံ အတ္တံ ဟောတိ တ။ တတ္ထ ဧသ္သ အတ္တံ ယေဘုယ္ယေန မ, အာဂ မေသေ့ဝဝ ဟောတိ။

အကရမှဟာသ တေ ကိစ္စံ [ဇာ. ၁.၄.၂၉] – အကရမှဟသေတ္တတ္တော, ဒိသ္ဝတ ယာစကမာဂတေ [ဇာ. ၁.၇.၅၈; ၂.၂၂.၂၂၆၁], ဒိသ္ဝတ ပဏ္ဍိတမာဂတေ [ဇာ. ၂.၂၂.၇၈၃], ယမာဟု နတ္ထိ ဝီရိယန္တိ [ဇာ. ၂.၁၈.၁၆၂] – ယေ+အာဟုတ္တတ္ထော။ ကဒသ္သု – ကေ+အသ္သု, ယဒေဝ တေ ဇာတိနိသ္သိတာ, တဒေဝ တေ ဇရာနိသ္သိတာယေ+ဧဝ, တေ+တေတိ ဆေဒော, သေ့ဝ ဘတေ သ္ဝတတနံ [ဟရာ. ၂၂] – ဗ္ယဥ္ဇနေ ဒိဃော။

ဩမှဟိ –

သ သီလဝါ [ဓ. ပ. ၈၄], သ ပညဝါ, သ ဝေ ကာသာဝမရဟတိ [ဓ. ပ. ၁၀], ဧသ အတ္ထော, ဧသ ဓမ္မော [ဓ. ပ. ၅], ဒိန္နမာသိ ဖနိန္ဒေန [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၆၁ (ဒိန္နမှဟာတိ ဖနိန္ဒေန)] – ဒိန္နော+အာသီတိ ဆေဒော, မဂ္ဂမတ္တိ [ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၁၈၉] – မဂ္ဂေ+အတ္တိ, အဂ္ဂမက္ခာယတိ [အ. နိ. ၁.၄၇], ပစ္စယာကာရမေဝ စ [ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၂၅], သဗ္ဗော ပဗ္ဗတမိဝ, သဒ္ဒော စိစ္စိဋ္ဌမိဝ, ဟိယ္ယော ဘတေ ဟိယ္ယတ္တနံ, ဟတော အသနံ ဟတရာသော, ဟတမနုသိဋ္ဌော, ကကုသန္ဓ ကောဏာဂမနော, ထေရ တအနုမုတ္တမော – ကကုသန္ဓောတိ စ ထေရောတိ စ ဆေဒော, ထေရတဒောတိ အတ္ထော။

သုတ္တဝိဘင်္ဂေ အနိမိတ္တေပိ ဟောတိ။ တုဝဋ္ဋ ဓနုသေခ စ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၃၉], ပစ္စယမဟာပဒေသော ဟေသ, ကေကောဋ္ဌာသော ဧသ, အဘိလာပမတ္တဘေဒော ဧသ ဣစ္စာဒိ။

၄၂. ဂေသ္သာဝဂ [က. ၂၂, ၇၈; ရူ. ၂၈; နီ. ၅၂, ၂၂၉]။

သရေ ပရေ ဂေသ္သ အန္တသ္သ အဝဂ ဟောတိ။

ဂေ စ အသ္သော စ ဂတသ္သံ။

သုတ္တဝိဘင်္ဂေ ဗ္ယဥ္ဇနေပိ။ သဂဝစဏ္ဍော [အ. နိ. ၄.၁၀၈], ပရဂဝစဏ္ဍော။

အပ္ပဝိဓာနမုစ္စတေ။

မဟာဝုတ္တိနာ အဝဏ္ဏာသ္သ ဥတ္တံ, ဩတ္တဉ္စ –

ပုထုဇ္ဇနော, ပုထုဘူတော-ပုထူတိ တ ကော ဟဋ္ဌိပဒိကော, ပုထုနာ ပုထုနီတိပိ ဒိသ္သတိ, အပေက္ခိယာနော အပေက္ခိယာနအပေက္ခိတ္တတတ္တတ္တော။ ဇဝံ အနုမောဒိယာနော, မရီစိကူပမံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓာနော, မာ မံ ပိသာစာ ခာဒန္တု, ဇိဝ တ္ဝံ သရဒေသတံ [ဇာ. ၁.၂.၉], ရတ္တိဒိတေဝ သော ဒိဗ္ဗော, မာနုသံ သရဒေသတံ-ဝသ္သသတန္တတ္တော, အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၁], သမ္ပတန္တိ ဒိသောဒိသံ-တံ တံ ဒိသန္တတ္တော, ပရောသတံ, ပရောသဟသ္သံ, အညောညံ အညမညံ, ဟေနောပုညံ ပုနပ္ပုနံ, ဟေနောဗ္ဗဝိကာ တဏှာ-ပုနောတိ တ ကော နိပါတော, ပုနော တသ္သ မဟေ သိနော, ပုနော ပတ္တံ ဂဟေတ္ဝတန, န စ အနိ ပုနော အတ္ထိ, မမ တုယ္ဟဉ္စ သင်္ဂမော, န ပုနော အမတာကာရံ, ပဿိသ္ဝ သာမိ မုခံ တဝ [အပ. ထေရီ ၂.၂.၂၃၅]။

ဣဝဏ္ဏာသ္သ အတ္တံ, ဥတ္တံ, ဧတ္တဉ္စ –

တဒမိနာပေတံ ပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ-တံ တေံ အတ္တဇာတံ က္ကမိနာ ပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော, သကိံ အာဂစ္ဆတိ သိလေနာတိ သကအာကမိ, က္ကတ္ထိယာ ဘာဝေ က္ကတ္ထတ္တံ, ဧဝံ – ဧဝံ+က္ကမန္တိ ဆေဒော, တ္ဝံ နော သတ္ထာ မဟာမုနေ, အတ္ထဓမ္မဝိဒူ က္ကသော။

ဥဝဏ္ဏဿ က္ကတ္တံ, ဩတ္တဉ္စ –

မာတိတော [ဒီ. နိ. ၁.၃၀၃], ပိတိတော, မာတိပက္ခော, ပိတိပက္ခော, မာတိယော [ဇာ. ၂.၁၉.၁၁၈], ပိတိယော, မတ္တိကံ ဓနံ [ဟရာ. ၃၄], ပေတ္တိကံ ဓနံ, အပိ နော လစ္ဆသိ, ကစ္စိ နော တုမှေဟ ယာပေထ, ကထံ နော တုမှေဟ ယာပေထ, သောတုကာမတ္ထ နော တုမှေဟ ဘိက္ခဝေ, န နော သမံ အတ္ထိ [ခု. ဟ. ၆.၃], န ဟိ နော သင်္ကရန္တေန [မ. နိ. ၃.၂၇၂], နတ္ထိ နော ကောစိ ပရိယာယော [ဇာ. ၁.၅.၁၁၀ (န ဟိ နော ကောစိ ပရိယာယော)] – က္ကမေသု တီသု နုသဒ္ဒော ဧကံသတ္ထေ, သောသိတော သောတတ္တော စေဝ [ဇာ. ၁.၁.၉၄ သောတတ္တော သောသိန္နော စေဝ; မ. နိ. ၁.၁၅၇] – သုဠု သီတလော သုဠု သန္တတ္တောတ္ထတ္ထော, ဇမ္ဗုနဒိယာ ဇာတံ ဇမ္ဗောနဒံ။

ဩဿ က္ကတ္တံ –

ဩကန္တာမသိ ဘူတာနိ, ပဗ္ဗတာနိ ဝနာနိ စ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၇၃] – အဝကန္တာမသေတ္ထတ္ထော, ယံ ကရောမသိ ဗြဟ္မုနော, တဒဇ္ဇ တုယှံ ဒဿာမ [ဒီ. နိ. ၂.၃၇၀], က္ကခ ဟေမန္တဂိမှိသု [ခ. ပ. ၂၈၆], ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓိသု, စေတေဟိ စေတပုတ္တိဟိ [စရိယာ. ၁.၁၀၆] – စေတပုတ္တေဟိ သဒ္ဒိန္တတ္ထော။

ဩဿ ဥတ္တံ –

မနုညံ, န တေနတ္တံ အဗန္ဓိသု [ဇာ. ၁.၆.၇] – သော တေန ဝစနေန အတ္တံ န အဗန္ဓိ န လဘီတ္ထတ္ထော။ အဝှာယန္တု သု ယုဒ္ဓေန [ဇာ. ၂.၂၂.၈၇၁] – သော ပဟာရဝစနေန မံ အဝှာယန္တောတ္ထတ္ထော။ အပိ နု ဟနုကာ သန္တာ [ဇာ. ၁.၁.၁၄၆] – နော ဟနုကာ ဧကန္တံ ခိန္နာ ဒုက္ခပတ္တာတ္ထတ္ထော။

ဝိကာရသန္ဓိပိ အာဒေသသန္ဓိရူပတ္တာ က္ကခ သင်္ဂယှတိ။

က္ကတိ သရာဒေသရာသိ။

ကဝဂ္ဂတော ပဋ္ဌာယ ဝဂ္ဂဝဂ္ဂဗျဉ္ဇနာနံ အာဒေသော ဒီပိယတေ။

၄၃. ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ ။

ပဉ္စဝဂ္ဂေဟိ စ လ, သေဟိ စ ပရဿ ယ-ကာရဿ က္ဝစိ တေ ဧဝ ဝဂ္ဂ လ, သာ ဟောန္တိ တ ယထာက္ကမံ, ယ-ကာရော ပုဗ္ဗရူပတ္တံ အာပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

နိပစ္စတီတိ နိပကော, နိပကဿ ဘာဝေ နေပက္ကံ, ဝိဟကော ဧဝ ဝေပက္ကံ, ဝတ္တဗ္ဗန္တိ တက္ကံ, တက္ယံ တာ။ ပမုခေ သာဓု ဟမောက္ခံ – ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တေ ကတေ အာဒိဒုတိယဿ ပဌမတ္တံ, သုဘဂဿ ဘာဝေ သောဘဂ္ဂံ, အောဘဂ္ဂံ, ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဂ္ဂံ, ယုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ယောဂ္ဂံ, ကုက္ကုစဘာတေ ကုက္ကုစ္စံ, ဝတ္တဗ္ဗန္တိ တစ္စံ, ဝုစ္စတေ, ပစ္စတေ, ဝဏိဇာနံ ကမ္မံ တဏိဇ္ဇံ, ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဇ္ဇံ, ယုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ယောဇ္ဇံ။

၄၄. တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယဉာ [က. ၂၆၉, ၄၁; နီ. ၁၀၄, ၁၀၆, ၁၁၉, ၁၂၁-၅]။

အာဒေသဘူတေ တ ဝိဘတ္တိဘူတေ တ ပစ္စယဘူတေ တ ယ-ကာရေ ပရေ တဝဂ္ဂနံဝ, ရ, ဏာနဉ္စ စဝဂ္ဂ, ဗ, ယ, ဉာဒေသာ ဟောန္တိ တ ယထာက္ကမံ။

ဟောက္ခရဉော, ဟောက္ခရဉာ, ဟောက္ခရဉံ, သမဏာသ္သ ဘာဝေ သာမဉံ, ဧဝံ ဗ္ရဟ္မဉံ, က္လစ္စေတံ ကုသလံ [ဟရာ. ၄၁၁] က္လစ္စာဒီနိ ‘ယတ သရေ’တိ သုတ္တေ ဥဒာဟဋ္ဌာနိ။

ပဏ္ဍိတသ္သ ဘာဝေ ပဏ္ဍိစ္စံ, သန္တသ္သ ဘာဝေ သစ္စံ, တထသ္သ ဘာဝေတစ္ဆံ, ယဇ္ဇေဝံ-ယဒိ+ဧဝံ, နဇ္ဇော, နဇ္ဇာ, နဇ္ဇံ, သုဟာဒသ္သ ဘာဝေ သောဟဇ္ဇံ, ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇံ, ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ [ဓ. သ. ၁၆၀], ဥပသမ္ပဇ္ဇတိ, အဇ္ဈောကာသော, ဗောဇ္ဈင်္ဂော, ဗောဇ္ဈာ, ဗောဓိယာ တ, ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗန္တိ ဗောဇ္ဈံ, ဗုဇ္ဈတိ, ဟေနောပုညံ, ထနတော သမ္ဘူတံ ထညံ။

ပဝဂ္ဂေ ယသ္သ ပုဗ္ဗရူပံ –

ဝပ္ပတေ, လုပ္ပတေ, အဗ္ဘုဂ္ဂတော, အဗ္ဘောကာသော, ဥသဘာသ္သ ဘာဝေ ဩသဗ္ဘံ, လဘိယတေတိ လဗ္ဘံ, လဗ္ဘတေ, ကမေ ဟိတံ ဂမ္မံ, ဩပမ္မံ, သောခုမ္မံ, အာဂမ္မ, ဥပဂမ္မ, ဂမိယတေတိ ဂမ္မော, ဧဝံ ဒမ္မော, ရမ္မော, ဂမ္မတေ, ရမ္မတေ။

‘တဝဂ္ဂ ဝရဏာနံ’န္တိ က္လမိနာ သုတ္တေန ယမ္ဟိ ရသ္သ ယတ္တံ –

ကယျတေ ကရိယတေ, အယျော အရိယော။

‘ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ’တိ လတော ယသ္သ ပုဗ္ဗရူပံ –

ပလ္လင်္ကော, ဝိပလ္လာသော, ကောသလ္လံ, ပတ္တကလ္လံ။

‘တဝဂ္ဂဝရဏာနံ’န္တိ ယမ္ဟိ ဝသ္သ ဗတ္တံ –

ပုထဗ္ဗာ, ပုထဗ္ဗံ, ဘာတု အပစ္စံ ဘာတဗ္ဗော, ကောရဗ္ဗော, ဒိဝေ ဘဝံ ဒိဗ္ဗံ ဒိဗ္ဗံ။

‘ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ’တိ သတော ယသ္သ ပုဗ္ဗရူပံ –

ရဟာသိ ဘဝံ ရဟဿံ, သောမနဿံ, ဒောမနဿံ, သောဝစဿံ, ဒောဝစဿံ-မနောဂဏတ္တာ မဇ္ဈေ သာဂမော, ဘာသိတဗ္ဗန္တိ ဘဿံ, အာဒိဿ=အာဒိသိတ္ဝာ, ဥဒ္ဒိဿ=ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ, ဥပဝဿ=ဥပဝသိတ္ဝာ, သမ္ဖုဿ=သမ္ဖုသိတ္ဝာ, တုဿတိ, ဒုဿတိ, နဿတိက္လစ္စာဒိ။

၄၅. တထနရာနံ ဋ္ဌဍဏလာ [ရူ. ၃ (ပိဋ္ဌေ)] ။

တာဒီနံ ဋ္ဌာဒိအာဒေသာ ဟောန္တိ တ။

တသ္သ ဋတ္တံ –

ပဋိဟညတိ, ပဋ္ဌုဂ္ဂိ အာတဗ္ဗော, ပဋိစ္ဆန္နော, ပဋိပ္ပန္နော, ဗ္ဗာဝဋော, ဥဒာဟဋော, ဒုက္ကဋံ က္လစ္စာဒိ။

ထသ္သ ဌတ္တံ –

ပိဋ္ဌနဋ္ဌော [ပဋိ. မ. ၁.၁၇], သင်္ခတဋ္ဌော [ပဋိ. မ. ၁.၁၇], အင်္ဂိကတ္ဝာ သုဏေယျ [ဇာ. ၂.၁၇.၉၂], အဋ္ဌကထာ က္လစ္စာဒိ။

နသ္သ ဏတ္တံ –

ကမံ နေတီတိ ကမဏ္ဏိ, သေနံ နေတီတိ သေနာဏ္ဏိ, ပဏ္ဏိဓိ, ပဏ္ဏိဓာနံ, ပဏ္ဏိဟိတံ, ပဏ္ဏာမော, ပရိဏ္ဏာမော, ဩဏ္ဏာမော, ဥဏ္ဏာမော, ကရဏီယံ, ကရဏံ, ဉာဏံ, တာဏံ, ပမာဏံ, သရဏံ, ဂဟဏံ ဣစ္စာဒိ။

ရဿ လတ္တံ –

ပလိဃော, ပလိဗောဓော, ပလိပန္နော, ပလ္လင်္ကော, တလုဏော တရုဏော, ကလုနံ ပရိဒေဝယိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၅၁], မဟာသာလော, အဠသာလိနီ, နယသာလိနီ ဣစ္စာဒီနိ။

ဣအာနိ မဟာဝုတ္တိဝိဓာနမုစ္စတေ။

ကဿ ခတ္တံ –

နိက္ခမတိ, နိက္ခန္တော, နေက္ခမော, ရာဇကိစ္စံ ကရောတီတိ ခတ္တာ, ကတ္တာ တ။

ဒတ္တဥ္စ –

သဒတ္ထပသုတော သိယာ [ဓ. ပ. ၁၆၆]။

ယတ္တဥ္စ –

သယံ ရဠံ ဟိတ္ဝာတန, ပုပ္ဖအနံ ဒအာတီတိ ပုပ္ဖအနိယော ပုပ္ဖအနိကော, သိပ္ပလိဝနေ ဝသတီတိ သိပ္ပလိဝနိယော သိပ္ပလိဝနိကော, ကုမာရိယာ ကုမာရိကာ။

ခဿ ဂတ္တံ –

ဋ္ဌေမူကေ ဋ္ဌေမူခော။

ဂဿ ကတ္တံ –

လုဇ္ဇတီတိ လောကော, အာရောဂ္ယံ အဘိသဇ္ဇေတီတိ ဘိသက္ကော, ကုလူပကော ကုလူပဂေ, ခီရူပကော ခီရူပဂေ, ဂိဝူပကံ ဂိဝူပဂံ။

ဃဿ ဟတ္တံ –

သီဃဇဝတာယ သီဟော။

စဿ ဆတ္တံ –

ဝိနိစ္ဆယော, အစ္ဆရိယံ, မစ္ဆရိယံ, ရံသိယော နိစ္ဆရန္တိ-နိဂစ္ဆန္တီတိ အစ္ဆော။

ဆဿ သတ္တံ –

အတ္တိ သာဟဿ ဇီဝိတံ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၁၄] -ဆာဟံ+အဿာတိ ဆသာ, သဠာယတနံ။

ဇဿ ဒတ္တံ –

ပရသေနံ ဇိနာတီတိပသ္သေနဒီ-မဟာဝုတ္တိနာ သရလောပေ, ရဿ ပရရူပံ။

ယတ္တဒွ –

နိဿာယ ဇာယတီတိ နိယော, နိယကော တ, နိယံ ပုတ္တံ။

ဉဿဏတ္တံ –

ပဏ္ဏတ္တိ ပညတ္တိ, ပဏ္ဏာသံ ပညာသံ။ ပဏ္ဏဝီသတိ ပဉ္စဝီသတိ။

နတ္တဒွ –

နာမမတ္တံ န နာယတိ, အနိမိတ္တာ န နာယရေ [ဝိသုဒ္ဓိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂၈] – န ပညာယန္တီတိ အတ္ထော။

တဿ ကတ္တံ –

နိယကော နိယတော။

ထတ္တဒွ –

နိတ္ထိဏ္ဏော, နိတ္ထရဏံ, နေတ္ထာရံ။

နတ္တဒွ –

ဖိနော, ပိနော, လိနော, ပဋိသလ္လိနော, ပဋိနော, မလိနော, သုပိနော, ပဟီနော, ခုနော, ပုနော, လုနော, အာဟုနံ, ဟဟုနံ။

ဒဿ ဥတ္တံ –

ဆဝဉာဟော, ဒိသာဉာဟော, ကာယဉာဟော။

ဋတ္တဒွ –

ပရိဋ္ဌာဟော, အာဂန္တွာ ဆဝံ ဒဟန္တိ ဧတ္ထာတိ အာဋဟနံ, သုသာနံ။

တတ္တဒွ –

သုဂတော, တထာဂတော, ကုသိတော, ဥဒတိ ပသဝတီတိ ဥတု။

ခဿ ဒတ္တံ –

ကေမိအဟံ ဘိက္ခဝေ သမယံ [မ. နိ. ၁.၅၀၁] -က္ခဏာတိ တ နိဟတော။

ဟတ္တဒွ –

သာဟု ဒဿနမရိယာနံ [ခု. ပ. ၂၀၆], သံဟိတံ, ဝိဟိတံ, ပိဟိတံ, အဘိဟိတံ, သန္ဓိဟိတံ, ပဏိဟိတံ, သဒ္ဒဟတိ, ဝိဒဟတိ, ပိဒဟတိ။

နဿ ဥတ္တံ –

ဥပညာသော=ဥပန္နာသော, ဉာယော=န္နာယော-နိစ္စ ဇောတိ ဖလံ ဓောနာတိ ဉာယော, ဥဃယ္ယံ=နေယ္ယံ။

ယတ္တဥ္စ –

ထေနသ္သ ကမ္မံ ထေယ္ယံ, ထေရာဓိနန္တိ ထေရာဓေယ္ယံ, ဟတိမောက္ခံ, ပရာဓေယ္ယကံ ဒုက္ခံ။

ပသ္သ ဖတ္တံ –

နိပ္ဖဇ္ဇတိ, နိပ္ဖတ္တိ, နိပ္ဖန္နံ။

ဗတ္တဥ္စ –

သမ္ဗဟုလံ=သမ္ပဟုလံ, ဗဟုသန္တော န ဘရတိ [သု. နိ. ၉၈] =ပဟု သန္တော န ဘရတိ။

ဘသ္သ ဖတ္တံ –

အနန္တံ သဗ္ဗတောပဖံ [ဒီ. နိ. ၁.၄၉၉]။

မသ္သ ပတ္တံ –

စိရပ္ပဝါသိံ [ဓ. ပ. ၂၁၉], ဟတ္ထိပ္ပဘိန္နံ [ဓ. ပ. ၃၂၆]။

ယသ္သ ဝတ္တံ –

ဒီဃာဝု ကုမာရော [မဟာဝ. ၄၅၉] =ဒီဃာယု ကုမာရော, အာယုံ ဓာရေတီတိ အာဝုဓံ=အာယုဓံ, အာယု အသ္သ အတ္ထီတိ အတ္ထေ 'အာဝုသော'တိ နိပါတော, ကသာဝေ=ကသာယော, ကာသာဝံ=ကာသာယံ, သာလိံ လုနာတီတိ သာလိလာယကော, တိဏလာယကော။

လသ္သ ရတ္တံ –

နီလံ ဖလံ ဒွေတာတိ နေရဥ္စရာ, ဖလံ ဂဏှာတိတုံ အလန္တိ အရဥ္စရော, သသ္သတံ ပရေတိ, ဥစ္စဒ္ဓံ ပရေတိ-ပလေတီတိ အတ္တော။

ဝသ္သ ပတ္တံ –

ပိဟာသတိ ပိတာသတိ။

ဗတ္တဥ္စ –

ဗ္ဗာကတော, ဗ္ဗတ္တော, ဗ္ဗဥ္စနံ, သီလဗ္ဗတံ, နိဗ္ဗာနံ, နိဗ္ဗုတံ, ဒိဗ္ဗံ, ဒိဗ္ဗတိ, သိဗ္ဗတိ, ကုဗ္ဗတိ, ကုဗ္ဗန္တော, ကြုဗ္ဗတိ, ကြုဗ္ဗန္တော, အသေဝိတဗ္ဗတ္တာ တရေတဗ္ဗောတိ ဗာလော, ပဗ္ဗဇိတော, ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဣစ္စာဒိ။

သသ္သ ဆတ္တံ –

ဥစ္ဆိင်္ဂ-အဝသိင်္ဂန္တတော, "ဒိဗ္ဗာ သဒ္ဒာ နိစ္ဆရန္တိ, ရုံသိယော [ဝိ. ဝ. ၇၃၀] နိစ္ဆရန္တီ"တိ တော္တာပိ သသ္သ ဆတ္တံ ကုစ္ဆိဗ္ဗိ။

တတ္တဥ္စ –

ဥတ္တိဋ္ဌပတ္တံ ဥပနာမေန္တိ [မဟာဝ. ၆၄], ‘‘ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျ’’ တိ ဧတ္ထ ပန ဥဒ္ဒိဿ တိဋ္ဌနံ ဥတ္တိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ ‘‘ဥဒ္ဒိဿ အရိယာ တိဋ္ဌန္တိ, ဧသော အရိယာန ယာစနာ [ဇာ. ၁.၇.၅၉]’’တိ ဝုတ္တံ။

ဟဿ ဃတ္တံ –

နိစ္စံ ဒဟတိ ဧတ္ထာတိ နိဒာဃော, လဃု လဟု။

ဋ္ဌဿ ဍတ္တံ –

ဂရုဠော ဂရုဋ္ဌော။

က္လတိ ဗုဋ္ဌနာဒေသရာသိ။

မိဿကာဒေသော ဝုစ္စတေ။

အဝဿ ဥတ္တံ –

ဥဒ္ဓမ္မော, ဥဗ္ဗိနယော, ဥပ္ပထော, ဥမ္မဂ္ဂေ, ဥညာ အဝညာ, ဥညာတံ အဝညာတံ, ဥဇ္ဈာနသညီ။

ဩတ္တဥ္စ –

ဩနဒ္ဓော, ဩကာသော, ဩတတော, ဩလောကနံ က္လစ္စာဒိ။

ဝဿ ဩတ္တံ –

ဥပေါသထော – ဥပဝသထောတိ ဌိတိ, နောနီတံ နဝနီတံ, နိဝတ္ထကောစော နိဝတ္ထကဝစော, ကော တေ ဗလံ မဟာရာဇ, ကော နု တေ ရထမဏ္ဍလံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၈၀] – က္ဝတိ အတ္ထော။ ကော တေ ဒိဋ္ဌော တ သုတော တ, တနရော ဓမ္မိကော က္လတိ, ကော နုမေ ကေတမသာဝကာ ဂတာ-က္ဝ နု+က္လမေတိ ဆေဒော, သောဏ္ဏံ သုဝဏ္ဏံ က္လစ္စာဒိ။

ကုဿ က္ရုတ္တံ –

က္ရုဇ္ဈတိ ကုဇ္ဈတိ။

တ္တဿ တ္ရတ္တံ –

အတ္ရဇော ပုတ္တော, ခေတ္ရဇော ပုတ္တော အတ္တဇော, ခေတ္တဇော, ကေတ္ရဘူ, ဝတ္ရဘူ, စိတ္ရံ, ဝိစိတ္ရံ, စိတ္တံ, ဝိစိတ္တံ, ဥတ္ရဿမိဒံ စိတ္တံ [သံ. နိ. ၁.၉၈], ဥတ္ရာသိ ပလာယိ [သံ. နိ. ၁.၂၄၉], ယာတ္ရာ စ မေ ဘဝိဿတိ [မ. နိ. ၁.၂၃] က္လစ္စာဒိ။

ဒဿ ဒ္ရတ္တံ –

က္လန္ဒြိယံ, သုခော ဥဒယော ယဿာတိ သုခုဒြယံ, ဒုက္ခုဒြယံ ကမ္မံ [မ. နိ. ၂.၁၀၉], ပထဝိ ဥန္ဒြိယျတိ [သံ. နိ. ၁.၁၅၈] – ဘိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော, မိတ္တဒ္ရုဗ္ဘော မိတ္တဒ္ဒုဗ္ဘော။

ဒ္ဒဿ ဒ္ရတ္တံ –

ဘဒ္ဒံ ဘဒ္ဒံ, အဒ္ဒသော ဘဒ္ဒေ [ဓ. ပ. ၁၄၃], သအာ ဘဒ္ဒာနိ ပဿတိ [ဒီ. နိ. ၂.၁၅၃], သဗ္ဗေ ဘဒ္ဒာနိ ပဿန္တု [ဇာ. ၁.၂.၁၀၅], ဘဒ္ဒာနိ ဘဒ္ဒာနိ ယာနာနိ ယောဇေတွာ, လုဒ္ဒံ [ဒီ. နိ. ၂.၄၃] လုဒ္ဒံ။

ဗသ္မာ ဗ္ရတ္တံ –

ဗ္ရဟာဝနံ, ဗ္ရဟန္တံ တ ဝနပ္ပတိံ [ဇာ. ၁.၁.၁၄], ဗ္ရဟ္မာ, ဗ္ရာဟ္မဏော – ဗာဟိတပါပတ္တာ အရဟာ ဗြာဟ္မဏောတိ ဝုစ္စတိ, ဗ္ရဟ္မုနော အပစ္စန္တိ ဇာတိဗြာဟ္မဏော ဝုစ္စတိ။

ဝ, ဝိနံ ဗ္ယတ္တံ –

ဗ္ယယော=ဝယော-ဝိနာသောတ္ယတ္ထော, ကိစ္စာကိစ္စေသု ဗ္ယာဝဋော=တဝဋော, ပင္ကေ ဗ္ယသန္နော=ဝိသန္နော, ဗ္ယမှိတော=ဝိမှိတော, ဗ္ယမှံ=ဝိမာနံ-မာနဿ မှတ္တံ။

က္ခဿ စ္ဆတ္တံ –

အစ္ဆိ=အက္ခိ, သစ္ဆိ=သက္ခိ-သဟ အက္ခိနာ ဝတ္တတီတိ အတ္ထေ နိပါတော, ပစ္စက္ခန္တိ အတ္ထော။ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောတိ [မိ. ပ. ၅.၃.၁၂], မစ္ဆိကာ=မက္ခိကာ, လစ္ဆီ=လက္ခီ-သိရီတိ အတ္ထော။

မဟာဝုတ္တိနာ အက္ခရသံခိတ္တံ ဟောတိ –

အာစေရော အာစရိယော, န မာတာပိတရသံဝဍ္ဎော, အနာစေရကုလေ ဝသံ [ဇာ. ၁.၁.၉], အာစေရမှိ သုသိက္ခိတာ [ဇာ. ၁.၇.၈၂], ဗ္ရဟ္မစေရော ဗ္ရဟ္မစရိယော, တိဏှံ တိခိဏံ, တဏှာ တသိဏာ, သုဏှာ သုဏိသာ, အဘိဏှံ အဘိက္ခဏံ, ပဏှော ပုဗ္ဗဏှော, ပဏှ ဝဏ္ဏော မဟောသဓော [ဇာ. ၁.၁၅.၃၂၄], သုရာမေရယော-သုရာမေရေယ္ယော, သုရာမေရေယျပါနာနိ, ယော နရော အနုယုဉ္ဇတိ [ဓ. ပ. ၂၄၇]။ ကမ္မာရယော= ကမ္မာရေယ္ယော , ဟဍ္ဍိဟီရံ ဟဍ္ဍိဟေရံ ဟဍ္ဍိဟာရိယံ, အစ္ဆေရံ အစ္ဆရိယံ, မစ္ဆေရံ မစ္ဆရံ မစ္ဆရိယံ ဣစ္စာဒိ။

အက္ခရဝိပိ ဟောတိ –

ဧကေစ္စိယော ဧကေစ္စေယ္ယော ဧကေစ္စော, မာတိယော မစ္စော, ကိစ္စယံ ကိစ္စံ, ပဏ္ဍိတိယံ ပဏ္ဍိစ္စံ, သုတမိ သာမိ, သုတမိနိ သာမိနိ, သုဝဏ္ဏော ဟိ ပုတ္တော ဟိ သဏ္ဏော ဟိ ပုတ္တော ဟိ, သတ္တာတေ သတ္တော, တုဝဍ္ဍ ဉတ္တမသတ္တာတေ [ဇာ. ၂.၂၁.၇၆], ဇဝံ ဉတ္တမသတ္တာတေ [ဇာ. ၂.၂၁.၇၉] ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ မိဿကာဒေသရာသိ။

ဗိန္ဒွာဒေသော ဒီပိယတေ။

၄၆. ဝဂ္ဂေ ဝဂ္ဂန္တော [က. ၃၁; ရူ. ၄၉; နီ. ၁၃၈-၉]။

ဝဂ္ဂဗျဉ္ဇနေ ပရေ နိဂ္ဂဟီတဿ သကဝဂ္ဂန္တဗျဉ္ဇနာဒေသော ဟောတိ တာ။

ဒီပင္ကရော, သင္ခါရော, သင္ဂဟော, သဉ္စာရော, သဉ္ဇာတော, သဏ္ဌိတံ, အတ္တန္တပေါ, ပရန္တပေါ, အမတန္ဒဒော, ပုရိန္ဒဒော, သန္ဓိ, သန္ဓိဓိ, သမ္ပတ္တိ, သမ္ဗုဒ္ဓော, သမ္ဘဝေ, သမ္မာရော, သမ္ဗုဒ္ဓော, သမ္မတော ဣစ္စာဒီသု နိစ္စံ, တင္ကရော, တံကရော ဣစ္စာဒီသု အနိစ္စံ, ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ [ခု. ပာ. ၁.သရဏတ္တယ] , န တံ ကမ္မံ ကတံ သာဓု ဣစ္စာဒီသု [ဓ. ပ. ၆၇] နတ္ထိ။

မဟာဝုတ္တိဝိဓာနမုစ္စတေ။

ဝဂ္ဂဝဂ္ဂေသု ဗုဒ္ဓေနေသု ပရေသု နိဂ္ဂဟီတံ ပရရူပံ ဂစ္ဆတိ –

သက္ကရောတိ, သက္ကတော, သက္ကာရော, သက္ကစ္စံ, တက္ကတ္တာ, တက္ကရော, တက္ခဏံ တင္ခဏံ တံ ခဏံ, တဂ္ဂတိကံ တံ ဂတိကံ, တန္နိန္နော, တပ္ပောဏော, တပ္ပဗ္ဘာရော, တပ္ပဓာနော, တေပ္ပရမော, ယဂ္ဂုဏော ယံဂုဏော, တလ္လေဏာ, မလ္လေဏာ, သလ္လေခော, ပဋိသလ္လီနော, တဗ္ဗဏ္ဏနာ တံဝဏ္ဏနာ, တသ္သမော တံသမော, ဣဒပ္ပစ္စယတာ , စိရပ္ပတသိ, ဟတ္ထိပ္ပဘိန္န ဣစ္စာဒိ။ ဣမသ္မိံ ဂန္ထေ ဧကတ္တ သိဒ္ဓမ္ပိ တံ တံ ရူပံ တတ္ထ တတ္ထ ပုနပ္ပုနမ္ပိ ဝိဓိယ္យတိ ဉာဏဝိစိတ္တတ္ထံ။

၄၇. မယဒာ သရေ [က. ၃၄, ၃၅; ရူ. ၃၄, ၅၂; နီ. ၁၄၂-၅]။

သရေ ပရေ နိဂ္ဂဟီတဿ က္ဝစိ မ, ယ, ဒ ဟောန္တိ တ။

တတ္ထ အာဒေသော ယ, တ, ဧတသဒ္ဒေဟိ နပုံသကေ ဒိဿတိ –

ယဒဗ္ရဝိ [ဇာ. ၁.၂.၁၄၃], တဒနိစ္စံ [မ. နိ. ၂.၁၉], ဧတဒဝေစ သတ္ထာ [သု. နိ. ဒ္ဝယတာနုပဿနာသုတ္တ] ။

သမာသေ ပန အာဒေသော တိလိင်္ဂေ ဒိဿတိ –

ယဒနန္တရံ, တဒနန္တရံ, ဧတဒတ္ထာ ကထာ [အ. နိ. ၂.၆၈]။ ဧတဒတ္ထာ မန္တနာ [အ. နိ. ၂.၆၈] -တတ္ထ ယဿ အတ္ထဿ တ ယဿ ပဒဿ တ ယဿာ ကထာယ တ အနန္တရံ ယဒနန္တရံ။

က္ဝစိတ္ဝေဝ? ယမေတံ တရိဇ္ဇံ ပုပ္ဖံ, အဒိန္နံ ဥပသိင်္ဃသိ [ဇာ. ၁.၆.၁၁၅]။

မာဒေသော ယ, တ, ဧတသဒ္ဒေဟိ ပုမိတ္ထိလိင်္ဂေသု ဒိဿတိ –

ယမာဟု ဒေဝေသု သုဇမ္ပတီတိ [ဇာ. ၁.၁၅.၅၄], တမတ္ထံ ပကာသေန္တော သတ္ထာ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၂၀.၃၅] , ဧတမတ္ထံ ဝိဒိတ္ဝာ [မဟာဝ. ၂-၃]။

အညသဒ္ဒေဟိ ပန ဒ္ဝေ အာဒေသာ တိလိင်္ဂေ ဒိဿန္တိ –

သကအာကမီ, ဧဝမေတမဘိညာယ [သု. နိ. ၁၂၂၁] ဣစ္စာဒိ။

ယာဒေသော ဣဒံသဒ္ဒေ ပရေ တသဒ္ဒမှာ ဧဝ က္ဝစိ ဒိဿတိ –

တယိဒံ န သာဓု [ဇာ. ၂.၂၂.၂၇၉], တယိဒံ န သုဋ္ဌု [ဇာ. ၂.၂၂.၂၇၉]။

၄၈. ယေဝဟိသု ဉော

ယ , ဧဝ, ဟိသဒ္ဒေသု ပရေသု နိဂ္ဂဟီတဿ ဉော ဟောတိ။ ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ။

အာနန္တရိကညမာဟု [ခု. ပာ. ၆.၅] – အာနန္တရိကံ + ယံ + အာဟူတိ ဆေဒော, ယညဒေဝ-ယံ + ယံ + ဧဝ, တညေဝ တံ+ဧဝ, ပုရိသညေဝ, ပစ္စတ္တညေဝ, တဉှိ, ပုရိသဉှိ, အတ္တသဉှိတော အတ္တသံဟိတော, ဓမ္မသဉှိတော ဓမ္မသံဟိတော။

၄၉. ယေ သံဿ [က. ၃၃; ရူ. ၅၁; နီ. ၁၄၁]။

ယမှိ ပရေ သံ ဥပသဂ္ဂဿ နိဂ္ဂဟီတဿ ဉော ဟောတိ။ ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ။

သညောဂေ သံယောဂေ, သညုတ္တော သံယုတ္တော။ သံယောဇနံ သံယောဇနံ, သညမော သံယမော, သညတော သံယတော, သညမတိ သံယမတိ, သညာစိကာ သံယာစိကာ ကုဋ္ဌိ [ဟရာ. ၃၄၈] ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဗိန္ဒာဒေသရာသိ။

အာဒေသသန္ဓိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

အာဂမသန္ဓိ

အထာဂမသန္ဓိ ဒီပိယတေ။

မဟာဝုတ္တိနာ သရာဂမော –

အ –

ပဏ္ဏသာလံ အမာပေတ္ဝာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၁၃], ပဏ္ဏသာလံ အမာပိယ [ဇာ. ၁.၁.၁၄၈] – မာပေတွာ ကြစ္စေဝတ္ထော, န စာပိ အပုနပ္ပုနံ, ဟတ္ထိဗောန္ဒိံ ပဝေက္ခာမိ [ဇာ. ၁.၁.၁၄၈] -ပုနပ္ပုနံ ကြစ္စေဝတ္ထော , နတ္ထိ လောကေ အနာမတံ [ဇာ. ၁.၂.၃၁] – အမတ ပုဗ္ဗ ဌာနန္တိ အတ္ထော, အနဝဇ္ဇံ, အနမတဂ္ဂေ, ဇစ္စန္ဓော, ဇစ္စဗဓိရော, ဇစ္စမူဂေ, ဇစ္စပဏ္ဍကော။

အာ –

အဓေ့ အာဇာယရေ ကုလေ [သံ. နိ. ၁.၄၉], မနုဿေသု ပစ္စာဇာတော, အာပူရတိ တဿ ယသော [ပရိ. ၃၈၆]။

ဣ –

ဓမ္မိကထံ ကတွာ [ဟရာ. ၃၉], သရန္တာ သပတ္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ သရိသပါ။

ဤ –

ကဗဠီကာရော, မနသီကာရော, မနသီကရောတိ, တပ္ပာကဋ္ဌီကရောတိ, ဒူရီဘူတော, အဗ္ဘုယီဘာတော။

ဥ –

ဉာတိပရိဇိနဿ ဘာတေ ဉာတိဟရိဇုည်, ဇဝံ ဘောဂဟရိဇုည်- ပရိဇိနဿာတိ ပရိဟာနဿ, ပရိက္ခယဿ။

ဩ –

ပရောသတံ, သရဒောသတံ, ဒိသောဒိသံ [ခု. ပ. ၄၂] ဣစ္စာဒိ။

‘အတိပ္ပဂေ ခေါ တာဝ ပိဏ္ဍာယ စရိတုံ’ [ဒီ. နိ. ၃.၁] န္တိ ဧတ္ထ ဟတောတ္ထော ပဂေသဒ္ဒေါ ဧဝ။

ဣတိ သရာဂမရာသိ။

၅၀. ဝနတရကစာဂမာ

သရေ ပရေဝ န, တ, ရ, က စ မ, ယ, ဒ စ အာဂမာ ဟောန္တိ။

ကေ, တော, ဒေ, နော, မော, ယော, ရော, တေ,

တတ္ထ ကေ –

အရိယေဟိ ပုထဂေတယံ ဇနောတိ ပုထုဇ္ဇနော [မဟာနိဒ္ဒေသေ] , ဣမေ ပန ပကေသဒ္ဒော ဧဝ, ပဂေဝ ဝုတ္တသ္သ, ပဂေဝ မနုဿိတ္ထိယာတိ [ဟရာ. ၅၅]။

တော –

အဇ္ဇတဂ္ဂေ [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၀], တသ္မာတိဟ [မ. နိ. ၁.၂၉], ကတမော နာမ သော ရုက္ခော, ယသ္သ တေဝံ ဂတံ ဖလံ [ဇာ. ၂.၁၈.၁၀] -တေဝန္တိ ဇဝံ။

ဒေ –

ဥဒဂ္ဂေ, ဥဒဇ္ဇဟိ, ဥဒဟာဒိ, ဥဒယော, ဥအာဟဋ္ဌော, ဥဒိတော, ဥဒီရိတော, ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနံ [ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂေ; ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ], ဒုဘယာနိ ဝိစေယျ ပဏ္ဍရာနိ [သု. နိ. ၅၃၁], တောဒေယျ, ကပ္ပာ ဒုဘယော [သု. နိ. ၁၁၃၁] – ဒွေဝ ဣသယောတိ အတ္ထော။ ကိဉ္စိဒေဝ, ကောစိဒေဝ, ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ, ယာဝဒေဝ, တာဝဒေဝ, ဝလုတ္တေ-ယာဝဒေ, တာဝဒေတိ သိဒ္ဓံ, ပုနဒေဝ, သကိဒေဝ, သမ္မဒေဝ-အာဂမေ ရဿော, သမ္မဒက္ခာတော [သံ. နိ. ၅.၁၉၅], သမ္မဒညာ ဝိမုတ္တော [မ. နိ. ၂.၂၃၄], ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ [အ. နိ. ၃.၁၀၁], အဟုဒေဝ ဘယံ [ဒီ. နိ. ၁.၁၅၉] ဣစ္စာဒိ။

နော –

ဣတော နာယတိ, စိရံ နာယတိ, ကမ္မေ သာဓု ကမ္မနိယံ ကမ္မညံ, အတ္တနော ဣဒံ အတ္တနိယံ, အဒ္ဓာနံ ခမတီတိ အဒ္ဓနိယံ, လောဘသ္သ ဟိတံ လောဘနိယံ လောဘနေယျံ, ဒေသနိယံ ဒေသနေယျံ, မောဟနိယံ မောဟနေယျံ, ဩဃနိယံ, ယောဂနိယံ, ဂန္ထနိယံ, နိဒ္ဒါနနံ, နိဒ္ဒါနနကော, သဉ္ဈာနနံ, သဉ္ဈာနနကော, သညာပနကော ဣစ္စာဒိ။

မော –

လဟုမေဿတိ [ခု. ပ. ၃၆၉], ဂရုမေဿတိ, မဂ္ဂမတ္ထိ [ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၁၈၉] , အဂ္ဂမက္ခာယတိ [အ. နိ. ၄.၃၄], ဥရကမိဝ [ဇာ. ၁.၇.၃၀], အရဟတာမိဝ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၈] ဣစ္စာဒီနိ။ တထာ ဧကေန တေ ဣမေ မိဇ္ဈတိ [ပေ. ဝ. ၁၈၁], ရူပာနိ မနုပဿတိ [ခု. သ. အဋ္ဌ. ၅၉၆] , အာကာသေ မဘိပူဇယေ, အညမညသ္သ [မ. နိ. ၃.၄၀], ဧကမေကသ္သ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၂၃], သမဏမစလော [အ. နိ. ၄.၈၇], အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ [သံ. နိ. ၄.၂၅၀] ဣစ္စာဒိ။

ယော –

နယိမသ္သ ဝိဇ္ဇာ မယမတ္ထိ [ဇာ. ၁.၃.၂၅], ယထယိဒံ [အ. နိ. ၁.၂၁-၂၂], တထယိဒံ, ဆယိမေ ဓမ္မာ [အ. နိ. ၆.၁၁], နဝယိမေ ဓမ္မာ [အ. နိ. ၉.၉], ဒသယိမေ ဓမ္မာ [အ. နိ. ၁၀.၁၆], မမယိဒံ, သောယေဝ, တေယေဝ, တံယေဝ တညေဝ, တေဟိယေဝ, တေသံယေဝ တေသညေဝ, တသ္မိံယေဝ, ဗုဒ္ဓေယေဝ, ဗုဒ္ဓေသုယေဝ, ဗောဓိယာယေဝ ကာရဏာ [စရိယာ. ၁.၆၅], ဟောတိယေဝ, အတ္ထိယေဝ ဣစ္စာဒိ။ တိယန္တံ, အဂ္ဂိယာကရေ, စတုတ္ထီယတ္ထေ ဣစ္စာဒီနိ ဣဝဏ္ဏန္တတ္တာ ရူပာနိ ယာဂမေနာပိ သိဇ္ဈန္တိယေဝ။

ရော –

နိရန္တရံ, နိရုတ္တကံ, နိရာဟာရော, နိရာဗာဓော, နိရာလယော, နိရိန္ဓနော အဂ္ဂိ, နိရီဟကံ, နိရုဒကံ, နိရုတ္တိ, နိရုတ္တရော, နိရူမိကာ နဒီ, နိရောဇံ, ဒုရတိက္ကမော, ဒုရဘိသမ္ဘဝေ, ဒုရာသဒါ ဗုဒ္ဓါ [အပ. ထေရ ၁.၄၀.၂၇၀], ဒုရာခ္ယာတော ဓမ္မော [ဒီ. နိ. ၃.၁၆၆], ဒုရာဂတံ, ဒုရုတ္တံ ဝစနံ [အ. နိ. ၅.၁၄၀], ဟာတုရဟောသိ [မဟာဝ. ၈], ဟာတုရဟု [ဇာ.

၁.၁၄.၂၀၂], ပါတုရဟေသုံ [အ. နိ. ၃.၇၁], ပါတရာသော, ပုနရေတိ, ဓီရတ္ထု [ဇာ. ၁.၁.၁၃], စတုရင်္ဂိကံ ဈာနံ [ဓ. သ. ၁၆၈], စတုရာရက္ခာ, စတုရာသီတိသဟဿာနိ, စတုရိဒ္ဓိလာဘော, စတုရောဃာ, ဝုဒ္ဓိရေသာ [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၁], ပထဝီဓာတုရေဝေသာ [မ. နိ. ၃.၃၄၈-၃၄၉], အာပောဓာတုရေဝေသာ [မ. နိ. ၃.၃၅၀], သဗ္ဘိရေဝ သမာသေထ, နက္ခတ္တရာဇာရိဝ တာရကာနံ, ဝိဇ္ဇုရိဝ အဗ္ဘကူဋေ, အာရဂ္ဂေရိဝ, ဥသဘောရိဝ [သု. နိ. ၂၉], ယထရိဝ, တထရိဝ [ဒီ. နိ. ၁.၂၆၃] -ရာဂမေ ရဿော။ တတ္ထ စ ယထာ "အတိရိဝ ကလ္လရူပာ [သု. နိ. ၆၈၈], အတိဝိယ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပတ္တော, ပရံဝိယ မတ္တာယ" ဣစ္စာဒီသု ဣဝ, ဝိယသဒ္ဒါ ဝေတ္ထ ဝတ္တန္တိ, တထာ "ယထရိဝ, တထရိဝ, ဝရမ္ဟာကံ ဘုသာမိဝ [ဇာ. ၁.၃.၁၀၈], နေတံ အဇ္ဇတနာမိဝ" ဣစ္စာဒီသု ဣဝသဒ္ဒော ဝေတ္ထ ဝတ္တတိ။

တေ –

ဒုဝင်္ဂုလံ, ဒုဝင်္ဂိကံ, တိဝင်္ဂုလံ, တိဝင်္ဂိကံ, ပါဂုညဝုဇုတာ, ဝုသိတံ, ဝုတ္တံ, ဝုစ္စတေ, အာသနာ ဝုဋ္ဌာတိ [ပါစိ. ၅၄၇], ဝုဋ္ဌာနံ, ဝုဋ္ဌဟိတ္ဝာ, ဘိက္ခုတသနေ, ပုထုတသနေ, သယမ္ဘုတသနေ ဣစ္စာဒီနိ ဥဝဏ္ဏန္တရူပါနိ တဂမေနာပိ သိဇ္ဈန္တိယေဝ။

၅၁. ဆာ ဠော။

သရေ ပရေ ဆမ္ဟာ ဠာဂမော ဟောတိ။

ဆဠင်္ဂံ, ဆဠာယတနံ, ဆဠာသီတိသဟဿာနိ [ပေ. ဝ. ၃၇၄], အတ္ထဿ ဒွါရာ ပမုခာ ဆဠေတေ [ဇာ. ၁.၁.၈၄], ဆဠေတနုသယာ ဟောန္တိ [အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ] , ဆဠဘိညာ မဟိဒ္ဓိကာ [ဗု. ဝံ. ၃.၅]။

မဟာဝုတ္တိဝိဓာနမုစ္စတေ။

သရေ ပရေ မနာဒီဟိ သာဂမော –

မနသိကာရော, မာနသိကော, စေတသိကော, အဗျဂ္ဂမနသော နရော [အ. နိ. ၁.၃၀], ပုတ္တော ဇာတော အစေတသော, ဥရေ ဘဝေ ဩရသော ဣစ္စာဒိ။

သရေ ပရေ ဗဟုလံ ဟာဂမော –

မာဟေဝံ အာနန္ဒ [ဒီ. နိ. ၂.၉၅], နော ဟေတံ ဘန္တေ [ဒီ. နိ. ၁.၁၈၅-၁၈၆], နော ဟိဒံ ဘော ဂောတမ [ဒီ. နိ. ၁.၂၆၃], န ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ [ကထာ. ၁], ဟေဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ, ဟေဝံ ဝဒတိ, ဥဇူ စ သုဟုဇူ စ [ခု. ပါ. ၉.၁], သုဟုဋ္ဌိတံ သုခဏော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဗျဉ္ဇနာဂမရာသိ။

၅၂. နိဂ္ဂဟီတံ [က. ၃၅; ရူ. ၂၁ (ပိဋ္ဌေ); နီ. ၅၆] ။

နိဂ္ဂဟီတံ က္ဝစိ အာဂတံ ဟောတိ တ။

ဥပဝဿံ ခေါ ပန [ပါရာ. ၆၅၃], နဝံ ပန ဘိက္ခုနာ စီဝရလာဘေန [ပါစိ. ၃၆၈], အပ္ပမာဒေါ အမတံ ပဒံ [ဓ. ပ. ၂၁], စက္ခုံ ဥဒပါဒိ [မဟာဝ. ၁၅], အဏုံထူလာနိ [ဓ. ပ. ၂၆၅], ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ဗဟုံ [ဓ. ပ. ၅၃], အဝံသိရာ ပတန္တိ [ဇာ. ၁.၁၁.၃၅], ယဒတ္ထော, တဒတ္ထော, ဧတဒတ္ထော, တက္ကတ္တာ, တက္ကရော ဣစ္စာဒီနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာနေဝ, တထာ တံ သမ္ပယုတ္တော, တဗ္ဗောဟာရော, တဗ္ဗဟုလော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဗိန္ဒွာဂမရာသိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ပအာနံ အန္တေ ဂတ, ဇာတ, အန္တ သဒ္ဒာ အာဂမာ ဟောန္တိ။

ရူပဂတံ [မ. နိ. ၂.၁၃၃] ဝေဒနာဂတံ [မ. နိ. ၂.၁၃၃], သညာဂတံ [မ. နိ. ၂.၁၃၃], ဂူထဂတံ [မ. နိ. ၂.၁၁၉], မုတ္တဂတံ [မ. နိ. ၂.၁၁၉], ဒိဋ္ဌိဂတံ [မဟာဝ. ၆၆], အတ္ထဇာတံ [ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာ], ဓမ္မဇာတံ, သုတ္တန္တော [ကထာ. ၂၂၆], ဝနန္တော, သမ္မာကမ္မန္တော, မိစ္ဆာကမ္မန္တော ဣစ္စာဒိ။

အာဂမသန္ဓိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဒွိဘာဝသန္ဓိ

အထ ဒွိဘာဝသန္ဓိ ဒီပိယတေ။

ဒွိဘာဝတော တိဝိဓော။ တတ္ထ ပက္ကမော, ပရက္ကမော ဣစ္စာဒိ **ဗျဉ္ဇနဒွိတ္တံ** နာမ။ ရုက္ခံ ရုက္ခံ သိဉ္စတိ ဣစ္စာဒိ **ဝိဘတျန္တပဒဒွိတ္တံ** နာမ။ တိတိက္ခာ, တိကိစ္ဆာ, ဇဂမာ, ဇဂမု ဣစ္စာဒိ **ဓာတုပဒဒွိတ္တံ** နာမ။

၅၃. သရမ္ဟာ ဒွေ [က. ၂၈; ရူ. ၄၀; နီ. ၆၇]။

သရမှာ ပရဿ ဗျဉ္ဇနဿ က္ဝစိ ဒွေ ရူပာနိ ဟောန္တိ။

တတ္ထ သရမှာ ပ, ပတိ, ပဋိနံ ပဿ ဒွိတ္တံ –

အပ္ပမာဒေါ, ဣဓပ္ပမာဒေါ, ဝိပ္ပယုတ္တော, သမ္ပပ္ပဓာနံ, အပ္ပတိဝတ္တိယံ ဓမ္မစက္ကံ [မဟာဝ. ၁၇], သုပ္ပတိဋ္ဌိတော, အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော, ဝိပ္ပဋိသာရော, သုပ္ပဋိပန္နော ဣစ္စာဒိ။

သရမှာတိ ကိံ? သမ္ပယုတ္တော။

ကီ, ကုဓ, ကမု, ကုသ, ဂဟ, ဇုတ, ဉာ, သိ, သု, သမ္ဘု, သရ, သသ ဣစ္စာဒီနံ ဓာတူနဉ္စ, ဥ, ဒု, နိပုဗ္ဗာနံ ပအာနဉ္စ အာဒိဗျဉ္ဇနဿ ဒွိတ္တံ။

ကီ –

ဝိက္ကိနာတိ, ဝိက္ကယော, ဓနက္ကီတော။

ကုဓ –

အက္ကုဒ္ဓေါ, အက္ကောဓော။

ကမု –

အဘိက္ကမတိ, အဘိက္ကမော, အဘိက္ကန္တော, အက္ကမတိ, အက္ကမော, အက္ကန္တော, ပရက္ကမတိ, ပရက္ကမော, ဝိက္ကမတိ, ဝိက္ကမော, ဩက္ကမတိ, ဩက္ကန္တော။

ကုသ –

အက္ကောသတိ, အက္ကောသော။

ဂဟ –

ပဂ္ဂဏှာတိ, ပဂ္ဂဟော, ဝိဂ္ဂဟော, ပရိဂ္ဂဟော, အနုဂ္ဂဟော။

ဇုတ –

ဥဇ္ဇောတတိ, ဝိဇ္ဇောတတိ။

ဉာ –

အညာ, ပညာ, အဘိညာ, ပရိညာ, ဝိညာဏံ, သဗ္ဗညုတညာဏံ, ရတ္တညူ, အတ္ထညူ, ဓမ္မညူ။

သိ –

အတိဿယော, ဘူမဿိတော, ဂေဟဿိတော။

သု –

အပ္ပဿုတော, ဗဟုဿုတော, ဝိဿုတော, အဿုတေ, အနဿုတေ။

သမ္ဘု –

ပဿမ္ဘတိ, ပဿဒ္ဓိ, ပဿဒ္ဓော။

သရ –

အနုဿရတိ, အနုဿတိ, အနုဿရော။

သသ –

အဿသတိ, အဿသန္တော, အဿာသော, ပဿာသော။

သဇ –

ဝိဿဇ္ဇေတိ, ဝိဿဇ္ဇန္တော, ဝိဿဂ္ဂေါ။

စဇ –

ပရိစ္စဇတိ, ပရိစ္စဇန္တော, ပရိစ္စာဂေါ ဣစ္စာဒိ။

ဥပုဗ္ဗေ –

ဥက္ကံသတိ, ဥက္ကံသော, ဥဂ္ဂဟော, ဥစ္စာရေတိ, ဥစ္စာရော, ဥစ္စယော, သမုစ္စယော, ဥဇ္ဇလော, သမုဇ္ဇလော, ဥဏ္ဏမတိ, ဥတ္တရတိ ဣစ္စာဒိ။

ဒုပုဗ္ဗေ –

ဒုက္ကဋံ, ဒုက္ကရံ, ဒုဂ္ဂတိ, ဒုစ္စရိတံ, ဒုတ္တရော, ဒုဒ္ဒမော, ဒုန္နယော, ဒုပ္ပောသော, ဒုဗ္ဗလော, ဒုမ္မင်္ဂေါ, ဒုလ္လဘော ဣစ္စာဒိ။

နိပုဗ္ဗေ –

နိက္ကမော, နိက္ခန္တော, နိဂ္ဂတော, နိစ္ဆရော, နိဇ္ဇရော, နိဒ္ဒေသော, နိပ္ပာပေ, နိမ္မိတော, နိမ္မာနော, နိယျာနံ, နိလ္လောလော, နိဗ္ဗာနံ, နိဿယော ဣစ္စာဒိ။

တိက, တယ, တိံသာနံ တဿ ဒွိတ္တံ –

ကုသလတ္တိကံ, ဝေဒနတ္တိကံ, ဝတ္ထုတ္တယံ, ရတနတ္တယံ, ဒွတ္တိံသံ, တေတ္တိံသံ။

စတု , ဆေဟိ ပရဿုဥ္ဇနဿ ဒွိတ္တံ –

စတုဗ္ဗိဓံ, စတုဒ္ဒသ, စတုဒ္ဒိသံ, စတုပ္ပဒံ, ဆဗ္ဗိဓံ, ဆန္နဝုတိ။

တ တေ့ဝဝ? စတုသစ္စံ, ဆသတံ။

သန္တဿ သတ္တေ ပရဿုဥ္ဇနဿ နိစ္စံ ဒွိတ္တံ –

သဇ္ဇနော, သပ္ပုရိသော, သဒ္ဓမ္မော, သန္တဿ ဘာဝေ သတ္တာ, သဗ္ဘာဝေ။

ဝဿ ဗတ္တေ ဗဿ ဒွိတ္တံ –

သီလဗ္ဗတံ, နိဗ္ဗာနံ, နိဗ္ဗုတံ ဣစ္စာဒိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ။

ဝတု, ဝဇ္ဇ ဣစ္စာဒီနံ အန္တဗျဥ္ဇနဿ ဒွိတ္တံ –

ဝတ္တတိ, ပဝတ္တတိ, နိဝတ္တတိ, သံဝတ္တတိ, ဝဋ္ဋတိ, ဝိဝဋ္ဋတိ။

သံမှာ အနုနော နဿ ဒွိတ္တံ –

သမန္နာဂတော, သမန္နာဟာရော, သမန္နေသတိ။

အညတ္ရပိ –

သီမံ သမ္မန္နေယျ [မဟာဝ. ၁၃၉], သီမံ သမ္မန္နိတုံ [မဟာဝ. ၁၃၈], သီမံ သမ္မန္နတိ [မဟာဝ. ၁၃၉], သမ္ပဝိဋ္ဌဿ စိတ္တဿ, စိဝရစေတာပန္နံ, စတုန္နံ, ပဉ္စန္နံ။

ဣတိ သဒိသဒွိတ္တရာသိ။

၅၄. စတုတ္ထဒုတိယေသွေသံ တတိယပဌမာ [က. ၄၄, ၂၉; ရူ. ၂၄; နီ. ၅၇, ၆၈, ၇၄, ၇၇-၈, ၈၀, ၈၂-၃, ၉၁, ၁၂၂]။

ဝဂ္ဂေ စတုတ္ထ, ဒုတိယေသု ပရေသု ကမေန တတိယ, ပဌမာ ဧသံ စတုတ္ထ, ဒုတိယာနံ ဒွိဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ, ဒုတိယဘာဝံ ဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ ‘သရမှာ ဒွေ’တိ သုတ္တေန တ ‘ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ’ဣစ္စာဒီဟိ တ ဒုတိယ, စတုတ္ထာနမ္ပိ သဒိသတ္တေ ဇာတေ ပုန ဣမိနာ သုတ္တေန အာဒိဒုတိယဿ ပဌမတ္တံ, အာဒိစတုတ္ထဿ တတိယတ္တဉ္စ ဇာတံ။

တတ္ထ ကဝဂ္ဂေ –

အက္ခာတံ, ပက္ခိတ္တံ, ပက္ခေပေါ, ရူပက္ခန္ဓော, ဝေဒနာက္ခန္ဓော, ဓာတုက္ခောဘော, အာယုက္ခယော, နက္ခမတိ။

‘ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ’တိ သုတ္တဝိဓာနေ –

ပမုခေ သာစု ဟမောက္ခံ, ပဂ္ဃရတိ, ဥဂ္ဃောသတိ, နိဂ္ဃောသော။

စဝဂ္ဂေ –

အစ္ဆာဒေတိ, အစ္ဆိန္ဒတိ-သံယောဂေ ရသ္သတ္တံ, ပစ္ဆာဒေတိ, ပစ္ဆိန္ဒတိ, သေတစ္ဆတ္တံ, ရုက္ခစ္ဆာယာ, တထသ္သ ဘာဝေ တစ္ဆံ, ရထသ္သ ဟိတာ ရစ္ဆာ, ပဇ္ဈာယတိ, ဥဇ္ဈာယတိ, နိဇ္ဈာယတိ, ပဌမဇ္ဈာနံ, ဒုတိယဇ္ဈာနံ, အဇ္ဈောကာသော, ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဒုမ္မေဓသ္သ ဘာဝေ ဒုမ္မေဇ္ဈံ, ဗုဇ္ဈတိ, ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ, ဗောဇ္ဈံ, ပဋိဝိဇ္ဈ, ပဋိဝိဇ္ဈိယ, ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဣစ္စာဒိ။

ဋဝဂ္ဂေ –

ယတြဋ္ဌိတံ, တတြဋ္ဌိတော, ဥဋ္ဌိတော, နိဋ္ဌိတော, ထလဋ္ဌော, ဇလဋ္ဌော, ဝုဋ္ဌော ဣစ္စာဒိ။

တဝဂ္ဂေ –

သုမနတ္ထေရော, ယသတ္ထေရော, အဝတ္ထာ, အဝတ္ထာနံ, ဝိတ္ထာရော, အဘိတ္ထုတော, ဝိတ္ထမ္ဘိတော, ဥဒ္ဓရတိ, ဥဒ္ဓရဏံ, ဥဒ္ဓဋံ, နိဒ္ဓာရေတိ, နိဒ္ဓာရဏံ, နိဒ္ဓာရိတံ, နိဒ္ဓနော, နိဒ္ဓုတော, နိဒ္ဓောတော ဣစ္စာဒိ။

ပဝဂ္ဂေ –

ဝိပ္ဖုရတိ, ဝိပ္ဖုရဏံ, ဝိပ္ဖာရော, အပ္ဖောဋေတိ, မဟပ္ဖလံ, နိပ္ဖလံ, မဓုပ္ဖာဏိတံ, ဝိဗ္ဘမတိ, ဝိဗ္ဘမော, ဥဗ္ဘတံ, နိဗ္ဘယံ, ဒုဗ္ဘရော, သဗ္ဘာတေ , ဥသဘသ္သ ဘာဝေ ဩသဗ္ဘံ, လဗ္ဘတိ, အာရဗ္ဘော, အာရဗ္ဘ, အာရဗ္ဘိတွာ ဣစ္စာဒိ။

ဣဓပိ ဥ, ဒု, နိတော ပရပအနံ အာဒိဗျဉ္ဇနသ္သ ဒွိတ္တံ ဝိသေသတော ဣစ္ဆန္တိ။

ဣတိ ဝိသဒိသဒွိတ္တရာသိ။

၅၅. ဝိစ္ဆာဘိက္ခညေသု ဒွေဝ [စံ. ၆.၃-၁; ဟ. ၈.၁.၁, ၄]။

ဝိစ္ဆာယံ အဘိက္ခညေ စ အနေကတ္တသ္သ ဧကပဒသ္သ ဒွေဝ ရူပာနိ ဟောန္တိ။ ဘိန္နေ အတ္ထေ ကိရိယာယ တ ဒဗ္ဗေန တ ဂုဏေန တ ဗျာပိတုံ ဣစ္ဆာ **ဝိစ္ဆာ**။ ပုနပ္ပုနကိရိယာ **အဘိက္ခညံ** ။

ဝိစ္ဆာယံ တာဝ –

ရုက္ခံ ရုက္ခံ သိဉ္စတိ။ ကမေ ကမေ သတံကုမ္ဘာ, ကမော ကမော ရမဏီယော, ဂေဟေ ဂေဟေ ဣဿရော, ရသံ ရသံ ဘက္ခယတိ, ကိရိယံ ကိရိယံ အာရဘတေ။

အာနုပုဗ္ဗိယေပိ ဝိစ္ဆာဝ ဂမျတေ –

မူလေ မူလေ ထူလာ, အဂ္ဂေ အဂ္ဂေ သုခုမာ, ဇေဋ္ဌံ ဇေဋ္ဌံ အနုပဝေသေထ, ဣမေသံ ဒေဝသိကံ မာသကံ မာသကံ ဒေဟိ, မဉ္ဇူသကရုက္ခော ပုပ္ဖံ ပုပ္ဖံ ပုပ္ဖတိ, ဣမေ ဇနာ ပထံ ပထံ အစ္စေန္တိ, သဗ္ဗေ ဣမေ အဍ္ဍာ, ကတရာ ကတရာ ဣမေသံ အဍ္ဍတာ, ကတမာ ကတမာ ဣမေသံ အဍ္ဍတာ။

အဘိက္ခညေ –

ဘတ္တံ ပစတိ ပစတိ, အပုညံ ပသဝတိ ပသဝတိ, ဘုတ္တဝ ဘုတ္တဝ နိပဇ္ဇန္တိ, ပဋံ ပဋံ ကရောတိ, ပဋပဋာယတိ, ဧကမေကံ, ဧကမေကာနိ ဣစ္စာဒီသု ဝိစ္ဆာသု ပုဗ္ဗပဒေ ဒွိဘာဒိလောပေါ။

၅၆. သဗ္ဗာဒီနံ ဝီတိဟာရေ ။

အတိက္ကမ္မ ဟရဏံ အတိဟာရော, န အတိဟာရော ဝီတိဟာရော, အညမညဿ အန္တောယေဝ ဟရဏန္တိအတ္ထော, ဝီတိဟာရတ္ထေ ဂမ္ယမာနေ သဗ္ဗာဒီနံ သဗ္ဗနာမာနံ ဒွေဝ ရူပါနိ ဟောန္တိ, ပုဗ္ဗဿေကဿ စ ဒွိဘာဒိလော ပေါ။

ဣမေ ဒွေဝ ဇနာ အညမညဿ ဥပကာရကာ, ဣတရီတရဿ ဥပကာရကာ, အညမညံ ပဿန္တိ, အညမညဿ ဒေန္တိ, အညမညဿ အပေန္တိ, အညမညဿ ဓနံ, အညမညေ နိဿိတာ။

၅၇. ယာဝဝတာတာဝံ သမ္ဘမေ [စံ. ၆.၃.၁၄; ဟ. ၈.၁.၁၂; ယာဝဗောဓံ သမ္ဘမေ (ဗဟူသု)] ။

ယံ ပရိမာဏမဿာတိ ယာဝံ။ တံ ပရိမာဏမဿာတိ တာဝံ။ ပုနပ္ပုနံ ဘမနံ ပဝတ္တနံ **သမ္ဘမော** ။ တုရိတေန ဝစီပယောဂေန တံ တံ ဥပာယဒီပနံ သမ္ဘမော, အာမေဍိတမေဝ ဝုစ္စတိ, သမ္ဘမေ ဂမ္ယမာနေ ယာဝတာ ယတ္တကေန ပဒေန သော အတ္ထော ပညာယတိ, တတ္တကံ ပဒံ ပယုဇ္ဇတေ, ဒွိက္ခတ္တုံ တ တိက္ခတ္တုံ တ တဒုတ္တရိ တ ဥဒီရိယတေတ္ထ ယတ္ထော။ ယထာဗောဓံ သမ္ဘမေတိပိ ပဌော, သောယေဝတ္ထော။

ဘယေ, ကောဓေ, ပသံသာယံ, တုရိတေ, ကောတူဟလေ’စ္ဆရေ။

ဟာသေ, သောကေ, ပသာဒေ စ, ကရေ အာမေဍိတံ ဗုဓော။

တတ္ထ ဘယေ –

သပ္ပော သပ္ပော, စောရော စောရော –

ကောဓေ –

ဝိဇ္ဈ ဝိဇ္ဈ, ပဟာရ ပဟာရ။

ပသံသာယံ –

သာဓု သာဓု။

တုရိတေ –

ဂစ္ဆ ဂစ္ဆ။

ကောတူဟလေ –

အာဂစ္ဆ အာဂစ္ဆ။

အစ္ဆရေ –

အဟော ဗုဒ္ဓေါ အဟော ဗုဒ္ဓေါ။

ဟာသေ –

အဘိက္ကမထ တသေဋ္ဌာ အဘိက္ကမထ တသေဋ္ဌာ [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၀]။

သောကေ –

ကဟံ ကေပုတ္တက ကဟံ ကေပုတ္တက [သံ. နိ. ၄.၁၂၀]။

ပသာဒေ –

အဘိက္ကန္တံ ဘော ဂေါတမ အဘိက္ကန္တံ ဘော ဂေါတမ [မ. နိ. ၂.၁၀၆] က္ကစ္စာဒိ။ တိက္ခတ္တုံဥဒာနံ ဥဒာနေသိ “နမော တဿ ဘဂဝတော” [မ. နိ. ၂.၃၅၇] က္ကစ္စာဒိ။

က္ကတိ ပဒတဣ္ဂဒ္ဒိတ္တရာသိ။

ဒ္ဒိဘာဝသန္ဓိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဝိပလ္လာသသန္ဓိ

အထ ဝိပလ္လာသသန္ဓိ ဒီပိယတေ။

ပဒက္ခရာနံ ပုဗ္ဗာပရဝိပရိယာယော **ဝိပလ္လာသော** ။

၅၈. ဟဿ ဝိပလ္လာသော ။

ယမ္ဟိ ပရေ ဟဿ ပုဗ္ဗာပရဝိပလ္လာသော ဟောတိ ဝါ။

ဒယ္ဟတိ, သင္ဂယ္ဟတိ, သန္နယ္ဟတိ, ဝုယ္ဟတိ, ဒုယ္ဟတိ, မုယ္ဟတိ။

ဝါတေ္ဝဝ ? သင္ဂဏ္ဟိယတိ, ဧဝံ သင္ဂယ္ဟ သင္ဂဏ္ဟိတ္ဝာ, အာရုယ္ဟ အာရုဟိတ္ဝာ, ဩဂယ္ဟ ဩဂဟိတ္ဝာ။ ပသယ္ဟ ပသဟိတ္ဝာ။

၅၉. ဝေ ဝါ [ရူ. ၄၀ (ပိဋ္ဌေ)] ။

ဝမ္ဟိ ပရေ ဟဿ ဝိပလ္လာသော ဟောတိ ဝါ။

ဗဝ္ဟာဗာဓော ဗဟ္ဝာဗာဓော, ဗဝ္ဟောဟတ္ထ နှဟာယတိ ဇနော [ဥဒါ. ၉] =ဗဟ္ဝောဝတ္ထ နှဟာယတိ ဇနော။

မဟာဝုတ္တိဝိဓာနံ ဝုစ္စတေ။

ယ, ရာနံ ဝိပလ္လာသော –

ကုဋ္ဌိ မေ ကယိရတိ [ဟာရာ. ၃၅၈], ဝစနံ ပယိရုဒာဟာသိ, ဂရုံ ပယိရုပါသတိ, ဝန္ဒာမိ တေ အယ္ယိရေ ပသန္နစိတ္တော [ဇာ. ၂.၁၇.၅၄] -ယဿ ဒ္ဒိတ္တံ။

နိဂ္ဂဟီတဿ ဝိပလ္လာသော –

နိရယမ္ဟိ အပစ္စိသုံ [ဇာ. ၂.၂၂.၆၀], တေ မေ အဿေ အယာစိသုံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၆၃]။ က္ကမာ ကထာ အဘာသိသုံ။

သရာနမ္ပိ ဝိပလ္လာသော –

ဟညယ္ယေတပိ ကောစိ နံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၁၉၃] – ဟညေယ္ယာတိ ဌိတိ, အမူလမူလံ ဂန္တွာ-မူလမူလံ အဂန္တွာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပရတ္ထ။ အနောကာသံ ကာရာပေတွာတ [ဟရာ ၃၈၉], အနိမိတ္တံ ကတွာတ, သဒ္ဒံ န ဘုဥ္ဇတီတိ အသဒ္ဒဘောဇိ, ဒိသွာတ ပဒမနုတ္တိဏ္ဏံ [ဇာ. ၁.၁.၂၀] – ဥတ္တိဏ္ဏံ အဒိသွာတတိ အတ္ထော။

ပအနမ္ပိ ဝိပလ္လာသော –

နဝံ ပန ဘိက္ခုနာ စီဝရလာဘေန, နာဂကညာ စရိတံ ဂဏေန [ဇာ. ၁.၁၅.၂၆၈] -နာဂကညာဂဏေန စရိတန္တိ ဌိတိ။

ဣတိ ဝိပလ္လာသရာသိ။

၆၀. ဗဟုလံ [စံ. ၁.၁.၁၃၀; ဟ. ၃.၃.၁၁၃]။

သန္ဓိဝိဓာနံ နာမ ဗဟုလံ ဟောတိ, ယေဘုယ္ယေန ဟောတီတိ အတ္ထော။ အဓိကာရသုတ္တံ။ ယာဝဂန္ထပရိယောသာနာ ယုတ္တဋ္ဌာနေသု သဗ္ဗတ္ထ ဝတ္တတေ။ ဧတေန သဗ္ဗသဒ္ဒသုတ္တေသု အနိဋ္ဌနိဝတ္တိ စ ဣဋ္ဌပရိဂ္ဂဟော စ ကတော ဟောတိ။

ဣတိ နိရုတ္တိဒီပနိယာ နာမ မောဂ္ဂလ္လာနဒီပနိယံ

သန္ဓိကဏ္ဍော နိဋ္ဌိတော။

၂. နာမကဏ္ဍ

ဝိဘတ္တိရာသိ

အထ လိင်္ဂမုဟာ သ္ယာဒိဝိဘတ္တိဝိဓာနံ ဒီပိယတေ။

လိင်္ဂံ, နာမံ, ပာဋိပဒိကန္တိ အတ္ထတော ဧကံ, ဒဗ္ဗာဘိဓာနသ္သ ပုရိသာဒိကသ္သ ပကတိရူပသ္သေတံ နာမံ။ တဉှိ သတ္တန္နံ ဝိဘတ္တီနံ ဝသေန ဝိဘာဂံ ပတ္တံ ကိဉ္စိ ဝိသဒရူပံ ဟောတိ, ကိဉ္စိ အဝိသဒရူပံ, ကိဉ္စိ မဇ္ဈိမရူပန္တိ ဧဝံ တိဝိဓေန လိင်္ဂရူပေန ယုတ္တတ္တာ **လိင်္ဂ** န္တိ ဝုစ္စတိ။

တဒေဝ ကိဉ္စိ သဒ္ဒလိင်္ဂါနုရူပံ, ကိဉ္စိ အတ္ထလိင်္ဂါနုရူပဉ္စ ပရိဏာမန္တံ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ **နာမန္တိ** စ ဝုစ္စတိ။

တဒေဝ ဓာတု, ပစ္စယ, ဝိဘတ္တိပဒေဟိ စေဝသဒ္ဒပဒတ္ထကပဒေဟိ စ 'ဝိသုံ ဘူတံ ပဒ'န္တိ ကတ္တံ **ပာဋိပဒိကန္တိ** စ ဝုစ္စတိ။

တတ္ထ **ဓာတုပဒံ** နာမ ဗ္ရူ, ဘူ, ဟူကစ္စာဒိ။

ပစ္စယပဒံ နာမ ဏ, တဗ္ဗ, အနီယ ကစ္စာဒိ။

ဝိဘတ္တိပဒံ နာမ သိ, ယော, အံ, ယော,တိ, အန္တိ ကစ္စာဒိ။

သဒ္ဒပဒတ္ထကပဒာ နိ နာမ ရာဇသ္သ, သခသ္သ, ပုမသ္သ ကစ္စာဒီနိ။ တွေ စ ရာဇသ္သကစ္စာဒီနိ သဒ္ဒသုတ္တေ သဒ္ဒပဒတ္ထကာနိ ဟောန္တိ, ပယောဂေ အတ္ထပဒတ္ထကာနိ။ ဓာတုပစ္စယဝိဘတ္တိပဒာနိ ပန နိစ္စံ သဒ္ဒပဒတ္ထကာနိ ဧဝ ဟောန္တိ, သဒ္ဒသုတ္တေသွေဝ စ လဗ္ဘန္တိ, န ပယောဂေတိ, ဣဒံ ဒွိဝိနံ့ နာနတ္တံ။

ယဒိဧဝံ ဘူသ္သ, ဗ္ရူသ္သ, ဘူတော, ဟူတော, ဏော, တဗ္ဗော, သိမှိ, တိမှိ ကစ္စာဒိနာ တေဟိ ကထံ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ ဟောတီတိ? အနုကရဏပဒာနိ နာမ တာနိ အတ္တိသ္သ, ကရောတိသ္သ ကစ္စာဒီနိ ဝိယ, တသ္မာ တာနိ စ ရာဇသ္သ ကစ္စာဒီနိ စ အနုကရဏလိင်္ဂဘာဝေန တွေ သင်္ဂယှန္တိ, န ဧကန္တလိင်္ဂဘာဝေနာတိ။ ဧဝဉ္စ ကတ္တံ 'ဓာတု- ပစ္စယ , ဝိဘတ္တိဝဇ္ဇိတမတ္ထဝံ လိင်္ဂ'န္တိ အတေစုံ။ တတ္ထ အတ္ထဝန္တိ အတ္ထပဒတ္ထကံ ဝုစ္စတိ, ရာဇသ္သကစ္စာဒိကံ သဒ္ဒပဒတ္ထကံ ဝိဝဇ္ဇေတိ, ဧတေန အတ္ထပဒတ္ထကေ သတိ တဒ္ဓိတ, သမာသ, ကိတကပဒာနမ္ပိ ဧကန္တလိင်္ဂဘာဝံ သာဓေန္တိ။ န ဟိ တေသံ လိင်္ဂနာမဗ္ဗပဒေသကိစ္စံ အတ္ထိ, ယာနိ စ နာမသ္သ ဝိသေသနာနိ ဘဝိတုံ အရဟန္တိ, တာနိ ဥပသဂ္ဂ, နိပါတပဒါနိ တဒန္တာဒိပဒါနိ စ ကမေ ဝိသေသနနာမဘာဝေန သင်္ဂယှန္တီတိ။

၆၁. ဒွေဝ ဒွေဝကာနေကေသု နာမသ္မာ သိ ယော အံယော နာ ဟိ သ နံ သ္မာဟိ သနံသ္မိံသု [က. ၅၅; ရူ. ၆၃; နီ. ၂၀၀]။

ဧကသ္မိံ အတ္ထေ စ အနေကေသု အတ္ထေသု စ ပဝတ္တာ နာမသ္မာ ဒွေဝ ဒွေဝ သိ, ယော။ပေ။ သ္မိံ, သုဝိဘတ္တိယော ဟောန္တိ။

ဝိဘဇန္တီတိ ဝိဘတ္တိယော, ဧကမေကံ ပကတိနာမပဒံ နာနာရူပဝိဘာဂဝသေန ကတ္တု, ကမ္မာဒိနာနာအတ္ထဝိဘာဂဝသေန ဧကတ္တ, ဗဟုတ္တသင်္ခါဝိဘာဂဝသေန စ ဝိဘဇန္တီတိ အတ္ထော။ သိ, လော ကတိ **ပဌမာ** နာမ။ပေ။ သ္မိံ, သု ကတိ **သတ္တမီ** နာမ။ ဒွိသု ဒွိသု ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ 'ဧကသ္မိံ အတ္ထေ ပဝတ္တံ ဝစန'န္တိ **ဧကဝစနံ** နာမ။ ပရံ ပရံ 'အနေကေသု အတ္ထေသု ပဝတ္တံ ဝစန'န္တိ **အနေကဝစနံ** နာမ။ **ဗဟုဝစနန္တိ** စ **ပုထုဝစနန္တိ** စ တေသ္သ နာမံ။ သဗ္ဗမိဒံ ကမိနာ သုတ္တေန သိဒ္ဓံ။

၆၂. ပဌမာတ္တမတ္တေ [က. ၂၈၄; ရူ. ၆၅; နီ. ၅၇၇; စံ. ၂.၁.၉၃; ဟ. ၂.၃.၄၆]။

ကတ္တု, ကမ္မာဒိကံ ဗာဟိရတ္ထံ အနပေက္ခိတွာ လိင်္ဂတ္ထမတ္တေ ပဝတ္တာ နာမသ္မာ ပဌမာဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

အယံ မမ ပုရိသော, ကြမေ မမ ပုရိသာ။

၆၃. အာမန္တနေ [က. ၂၈၅; ရူ. ၇၀; နီ. ၅၇၈; စံ. ၂.၁.၉၄; ဟ. ၂.၃.၄၇]။

အာမန္တနံ ဝုစ္စတိ အာလပနံ။ အာမန္တနဝိသယေ လိင်္ဂတ္ထမတ္တေ ပဝတ္တာ နာမသ္မာ ပဌမာဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ဘော ပုရိသ, ဘောန္တော ပုရိသာ။

၆၄. ကမ္မေ ဒုတိယာ [က. ၂၉၇; ရူ. ၇၆, ၂၈၄; နီ. ၅၈၀; စံ. ၂.၁.၄၃; ဟ. ၁.၄.၄၉-၅၁]။

နာမသ္မာ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ပုရိသံ ပဿတိ, ပုရိသေ ပဿန္တိ။

၆၅. ကတ္တုကရဏေသု တတိယာ [က. ၂၈၆, ၂၈၈; ရူ. ၈၃; နီ. ၅၉၁, ၅၉၄; စံ. ၂.၁.၆၂, ၆၃; ဟ. ၂.၃.၁၈]။

နာမသ္မာ ကတ္တရိ စ ကရဏေ စ တတိယာဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ပုရိသေန ကတံ, ပုရိသေဟိ ကတံ, ပုရိသေန ကုလံ သောဘတိ, ပုရိသေဟိ ကုလံ သောဘတိ။

၆၆. စတုတ္ထီ သမ္ပဒါနေ [က. ၂၉၃; ရူ ၈၅, ၃၀၁; နီ. ၆၀၅; စံ. ၂.၁.၇၃; ဟ. ၂.၃.၁၃]။

နာမသ္မာ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ပုရိသဿ ဒေတိ, ပုရိသာနံ ဒေတိ။

၆၇. ပဉ္စမျာဝဓိသ္မိံ [က. ၂၉၅; ရူ. ၈၉, ၃၀၇; နီ. ၆၀၇ စံ. ၂.၁.၈၁; ဟ. ၂.၃.၂၈; ၁.၄.၂၄ ပဉ္စမျဝဓိသ္မာ (ဗဟုသု)]။

အဝဓိ ဝုစ္စတိ အပာဒါနံ။ နာမသ္မာ အဝဓိအတ္ထေ ပဉ္စမီဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ပုရိသသ္မာ အပေတိ, ပုရိသေဟိ အပေတိ။

၆၈. ဆဋ္ဌီ သမ္ဗန္ဓေ [က. ၃၀; ရူ. ၉၂, ၃၁၅; နီ. ၆၀၉; စံ. ၂.၁.၉၅; ဟ. ၂.၃.၅၀]။

နာမသ္မာ သမ္ဗန္ဓေ ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ပုရိသဿ ဓနံ, ပုရိသာနံ ဓနံ။

၆၉. သတ္တမျာဓာရေ [က. ၃၁၂; ရူ. ၉၄, ၃၁၉; နီ. ၆၃၀; စံ. ၂.၁.၈၈; ဟ. ၂.၃.၃၆; ၁.၃.၄၅]။

နာမသ္မာ အာဓာရတ္ထေ သတ္တမီဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ပုရိသသ္မိံ တိဋ္ဌတိ, ပုရိသေသု တိဋ္ဌတိ။

ဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ကြတ္တိပစ္စယရာသိ

၇၀. ကြတ္တိယမတ္တတ [က. ၂၃၇; ရူ. ၁၇၆; နီ. ၄၆၆; စံ. ၂.၃.၁၅; ဟ. ၄.၁.၄]။

ကြတ္တိယံ+အတော+အာတိ ဆေဒော။ အကာရန္တနာမမှာ ကြတ္တိယံ အာပစ္စယော ဟောတိ။

အဘာသိတပုမေဟိ ကေဟိစိ သညာသဒ္ဒေဟိ နိစ္စံ –

ကညာ, ပညာ, သညာ, နာတ, သာလာ, တဏှာ, ကြစ္ဆာ, ဘိက္ခာ, သိက္ခာ, ဂီတ, ဇိဝှာ, ဝီသာ, တိံသာ, စတ္တာလီသာ, ပညာသာ ကြစ္စာဒိ။

ဘာသိတပုမေဟိပိ သဗ္ဗနာမေဟိ တဗ္ဗာ, နီယ, တပစ္စယန္တေဟိ စ နိစ္စံ –

သဗ္ဗာ, ကတရာ, ကတမာ, အနုဘဝိတဗ္ဗာ, အနုဘဝနီယာ, ဂတာ, ဇာတာ, ဘူတာ, ဟူတာ ကြစ္စာဒိ။

အညေဟိ ပန အနိစ္စံ –

ကလျာဏာ, ကလျာဏီ, သုန္ဒရာ, သုန္ဒရီ, သောဘဏာ, သောဘဏီ, ကုမ္ဘကာရာ, ကုမ္ဘကာရီ, ကုမ္ဘကာရိနီ, အတ္တကာမာ, အတ္တကာမီ, အတ္တကာမိနီ, ပရိဗ္ဗာဇိကာ, ပရိဗ္ဗာဇိကိနီ, ကောကာ, ကောကိနီ, ဒီပနာ, ဒီပနီ ကြစ္စာဒိ။

သုတ္တဝိဘတ္တေန သမာသေ မာတု, ဓီတု ကြစ္စာဒီဟိ အာပစ္စယော ဟောတိ။ နန္ဒမာတာ, ဉတ္တရမာတာ, ဒေဝဓီတာ, ရာဇဓီတာ, အသ္သမဏီ ဟောတိ အသက္ကဓီတရာ ကြစ္စာဒိ။

တွေ့ စ ‘ကြတ္တိယ’န္တိ ကတ္ထစိ သဒ္ဒမတ္တဿ တ, ကတ္ထစိ အတ္ထမတ္တဿ တ ကြတ္တိဘာဝေ ဇော တေတတဗ္ဗေတိ အတ္တော။ ဧဝ္ဝ သတိ ကြတ္တိပစ္စယာပိ သ္သာဒယော ဝိယ ဇောတကမတ္တာ ဧဝ ဟောန္တိ, န တစကာတိ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။

၇၁. နအာဒီဟိ ဌီ [က. ၂၃၈; ရူ. ၁၈၇; နီ. ၄၆၇; နအာဒိတော ဝီ (ဗဟူသု)]။

နအာဒီဟိ ကြတ္တိယံ ဋ္ဌီဟောတိ။ တနုဗန္ဓော ‘န္တန္တုံနံဝီမှိ တော တ’တိ တွေ့ ဝိသေသနတ္ထော။

နဒီ, မဟီ, ကြတ္တီ, ကုမာရီ, တရုဏီ, တသေဋ္ဌီ, ကေတမီ, ကစ္စာနီ, ကစ္စာယနီ, မာဏဝီ, သာမဏေရီ, နာဝိကီ, ပဉ္စမီ, ဆဋ္ဌီ, စတုဒ္ဒသီ, ပဉ္စဒသီ, သဟဿီ, ဒသသဟဿီ, သတသဟဿီ, ကုမ္ဘကာရီ, မာလကာရီ, စက္ခုကရဏီ, ဉာဏက ရဏီ, ဓမ္မဒီပနီ ကြစ္စာဒိ။

၇၂. န္တန္တုံနံ ဌီမှိ တော တ [က. ၂၃၉, ၂၄၁; ရူ. ၁၉၀, ၁၉၁; နီ. ၄၆၈, ၄၇၁]။

န္တ, န္တုံနံ တော ဟောတိ တ ဌီမှိ ပရေ။

ဂစ္ဆတီ, ဂစ္ဆန္တီ, သတီ, သန္တီ, ဘဝိဿတီ, ဘဝိဿန္တီ, ဂုဏဝတီ, ဂုဏဝန္တီ, သတိမတီ, သတိမန္တီ, သဗ္ဗာဝတီ, သဗ္ဗာဝန္တီ, ယာဝတီ, ယာဝန္တီ, တာဝတီ, တာဝန္တီ, ဘုတ္တဝတီ, ဘုတ္တဝန္တီ။

၇၃. ကေတော တ [က. ၂၃၈; ရူ. ၁၈၇; နီ. ၄၆၇]။

ကောသဒ္ဒမှဟာ ဣတ္ထိယံ ဝီ ဟောတိ တာ။

ကာဝီ။

တတိ ကိံ? ကေကာဏာ ပရိယန္တစာရိနီတိ ဟဋ္ဌိ။ တတ္ထ ကာဏာတိ အန္ဓာ။

၇၄. ယက္ခာဒီဟိနီ စ [က. ၂၃၈, ၂၄၀; ရူ. ၂၈၇, ၁၉၃; နီ. ၄၆၇, ၄၆၉; ယက္ခာဒိတ္ဝိနီ စ (ဗဟူသု)] ။

ယက္ခာဒီဟိ အကာရန္တေဟိ ဣတ္ထိယံ ဝီ စ ဟောတိ ဣနီ စ။

ယက္ခီ, ယက္ခိနီ, နာဂီ, နာဂိနီ, မဟိံသီ, မဟိံသိနီ, မိဂီ, မိဂိနီ, သီဟီ, သီဟိနီ, ဒီပီ, ဒီပိနီ, ဗျဂ္ဃီ, ဗျဂ္ဃိနီ, ကာကီ, ကာကိနီ, ကပေတီ, ကပေတိနီ, မာနုသီ, မာနုသိနီ ဣစ္စာဒိ။

၇၅. အာရာမိကာဒီဟိ [က. ၂၄၀; ရူ. ၁၉၃; နီ. ၄၆၉]။

အာရာမိကာဒီဟိ အကာရန္တေဟိ ဣတ္ထိယံ ဣနီ ဟောတိ။

အာရာမိကိနီ, အန္တရာယိကိနီ, နာဝိကိနီ, ဩလုမ္ဗိကိနီ, ပံသုကူလိကိနီ, ပရိဗ္ဗာဇိကိနီ, ရာဇိနီ, ကောကိနီ ဣစ္စာဒိ။

သညာယံ –

မာနုသိနီ မာနုသာ တ, အညတ္ထ မာနုသီ သမ္ဗတ္တိ။

၇၆. ဃရဏျာဒယော [က. ၂၄၀; ရူ. ၁၉၃; နီ. ၄၆၉]။

ဃရဏီပ္ပစ္စာဒယော ဣတ္ထိယံ နိပစ္စယန္တာ သိဇ္ဈန္တိ။

ဃရဏီ, ဝေတ္ရဏီ, ပေက္ခရဏီ-သေု နသ္သ ဏတ္တံ။ အာစရိနီယလောပေ, အာစရိယာ တ။

၇၇. မာတုလာဒိတ္ဝတနီ ဘရိယာယံ [က. ၉၈; ရူ. ၁၈၉; နီ. ၂၆၁]။

မာတုလာဒီဟိ အကာရန္တေဟိ ဘရိယာယံ အာနီ ဟောတိ။

မာတုဘာတာ မာတုလော, တဿ ဘရိယာ မာတုလာနီ, ဧဝံ ဝရုဏာနီ, ဂဟပတာနီ, အာစရိယာနီ, ခတ္တိယာနီ။

‘ဗဟုလာ’ဓိကာရာ ခတ္တိယီ ခတ္တိယာ စ။

၇၈. ယုဝဏ္ဏေဟိ နီ ။

ဣဝဏ္ဏေဟိ ဥဝဏ္ဏေဟိ စ ဣတ္ထိယံ နီ ဟောတိ။

ဆတ္တပာဏိနီ, ဒဏ္ဍပာဏိနီ, ဒဏ္ဍိနီ, ဆတ္တိနီ, ဟတ္ထိနီ, မာလိနီ, မာယာဝိနီ, မေဓာဝိနီ, ပိယပသံသိနီ, ဗြဟ္မစာရိနီ, ဘယဒဿာဝိနီ, အတ္ထကာမိနီ, ဟိတစာရိနီ, ဘိက္ခုနီ, ခတ္တိယဗန္ဓုနီ, ပဋ္ဋုနီ, ပရစိတ္တဝိဒုနီ, မတ္တညုနီ, အတ္ထညုနီ, ဓမ္မညုနီ ဣစ္စာဒိ။

၇၉. တိမှာညတ္ထေ [တ္တိမှာညတ္ထေ (ဗဟူသု), မောဂ္ဂလ္လာနေ ၃၁ သုတ္တင်္ကေ] ။

အညပဒတ္ထသမာသေ တိပစ္စယန္တမှာ ဣတ္ထိယံ နီ ဟောတိ။

အဟိံသာရတိနိ, ဓမ္မရတိနိ, ဝစ္ဆဂိဒ္ဓိနိ, ပုတ္တဂိဒ္ဓိနိ, မုဠ္ဌသုတိနိ, မိစ္ဆာဒိဠ္ဌိနိ, သမ္မာဒိဠ္ဌိနိ, အတ္တဂုတ္တိနိ ဣစ္စာဒိ။

အညတ္ထေတိ ကိံ? ဓမ္မေ ရတိ ဓမ္မရတိ။

၈၀. ယုတတိ။

ယုဝတော ဣတ္ထိယန္တိ ဟောတိ။

ယုဝတိ။

ဧတ္ထ စ 'တိ' ဣတိ သုတ္တဝိဘတ္တေန ဝိသ, တိံသတောပိတိ ဟောတိ တ။ ဝိသတိ, ဝိသံ, တိံသတိ, တိံသံ။

၈၁. ဥပမာ သံဟိတ သဟိတ သညတ သဟ သဖ တမလက္ခဏာဒိတူရုတ္ဝူ [စံ. ၂.၃.၇၉; ဟ. ၄.၁.၆၉, ၇၀ တူရုတူ (ဗ ဟူသု)]။

လက္ခဏာဒိတော+ဦရုတော+ဦတိ ဆေဒော။

အညပဒတ္ထသမာသေ ဥပမာဒိပုဗ္ဗာ ဦရုသဒ္ဒမှာ ဣတ္ထိယံ ဦ ဟောတိ။

နာဂဿ နာသာ ဝိယ ဦရူ ယဿာတိ နာဂနာသူရူ, သံဟိတာ သမ္ဗန္ဓာ ဦရူ ယဿာတိ သံဟိတောရူ, သဟိတာ ကောဗန္ဓာ ဦရူ ယဿာတိ သဟိတောရူ, သညတာ အလောလာ ဦရူ ယဿာတိ သညတောရူ, ဦရုယာ [ဦရုနာ?] သဟ ဝတ္တတီတိ သဟောရူ, သဖော ဝုစ္စတိ ခုရော, သံသိလိဠ္ဌတာယ သဖဘူတာ ဦရူ ယဿာတိ သဖောရူ, တမာ သုန္ဒရာ ဦရူ ယဿာတိ တမောရူ, လက္ခဏသမ္ပန္နာ ဦရူ ယဿာတိ လက္ခဏောရူ။

သုတ္တဝိဘတ္တေန ဗ္ရဟ္မဗန္ဓုတိ သိဇ္ဈတိ။

"သစေ မံ နာဂနာသူရူ, ဩလောကေယျ ပဘာဝတီ"တိ [ဇာ. ၂.၂၀.၁၄] စ "ကော တုဝံ တိဋ္ဌသိ သဟိတူရူ"တိ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၉၇] စ "သညတူရူ မဟာမာယာ, ကုမာရိ စာရုဒဿနာ"တိ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၀၉] စ "တမောရူ သစ မံ ဘဒ္ဒေ"တိ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၈] စ "ကာရဏံ နပ္ပဇာနာမိ, သမ္မတ္တော လက္ခဏူရုယာ"တိ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၈] စ "ကရဿုဟဿံ ဗ္ရဟ္မဗန္ဓုယာ"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၀၉] စ ဟဋ္ဌိပအနိ ဒိဿန္တိ။

တတ္ထ 'သဇာ'တိ အာလိင်္ဂဟိ, 'ကရဿုဟဿ'န္တိ အဟံ ကရဿုဟာ ဘဝေယျံ။

ဧတ္ထ စ တာပစ္စယန္တာ သဘာဝဣတ္ထိလိင်္ဂ ဧဝ – လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမတာ, ဇနတာ, ဒေဝတာ ဣစ္စာဒိ။

တထာ တိပစ္စယန္တာ – ဂတိ, မတိ, ရတ္တိ, သတိ, တုဋ္ဌိ, ဒိဋ္ဌိ, ဣဒ္ဓိ, သိဒ္ဓိ ဣစ္စာဒိ, တထာ ယာဂု, ဓာတု, ဓေနု, ကဏ္ဍု, ကစ္ဆု, မာတု, ဓီတု, ဒုဟိတု ဣစ္စာဒိ, ဇမ္ဗု, ဝဓူ, စမူ, သုတနူ, သရဗူ ဣစ္စာဒိ စ။ သက္ကတဂန္ထေသု ပန သုတနူ, သရဗူ ဣစ္စာဒီသုပိ ဦပစ္စယံ ဝိဒဟန္တိ။

တတ္ထ ဣတ္ထိလိင်္ဂဘူတာ သဒ္ဒေ 'ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာ ပိတ္ထိယ'န္တိ သုတ္တေန နိစ္စံ ပသညာ ဟောန္တိ။ 'အာကာရော စ ဃာ'တိ သုတ္တေန နိစ္စံ ဃသညော။

ဣတ္ထိပစ္စယရာသိ နိဋ္ဌိတော။

အာကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ

ဣတ္ထိလိင်္ဂ ဆဗ္ဗိမ် အာကာရန္တ္ဆ်, ဣကာရန္တ္ဆ်, ဤကာရန္တ္ဆ်, ဥကာရန္တ္ဆ်, ဦကာရန္တ္ဆ်, ဩကာရန္တ္ဆ်။ တတ္တ ကညာသဒ္ဒမှ္ဟာ အတ္တမတ္တေ ပဌမာ။

၈၂. ဂသီနံ [က. ၂၂၀; ရူ. ၇၄; နီ. ၄၄၇]။

ကေနစိ သုတ္တေန အလဒ္ဓဝိဓိနံ ဂသီနံ လောပေ ဟောတီတိ သိလောပေ။

ကညာ တိဋ္ဌတိ။

၈၃. ဇန္တ္တုဟေတွဝီဃပေဟိ တ [က. ၁၁၈; ရူ. ၁၄၆; နီ. ၂၉၃]။

ဇန္တ္တု, ဟေတူဟိ စ ပုန္နပုံသကေသု ဤကာရန္တေဟိ စ ဃတော စ ပသညေဟိ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏေဟိ စ ယောနံ လောပေ ဟောတိ တ။

ကညာ တိဋ္ဌန္တိ, ကညာယော တိဋ္ဌန္တိ။

အာမန္တနတ္တေ ပဌမာ, 'ကေသ္သာလပနေ'တိ ဂသညာ။

၈၄. ဃဗ္ဗဟွာဒိတွေ၀ [က. ၁၁၄, ၁၉၃; ရူ. ၁၂၂, ၁၇၈; နီ. ၂၈၈; ဃဗ္ဗဟွာဒိတေ (ဗဟသု)] ။

ဃတော စ ဗ္ဗဟွာဒိတော စ ဂသ္သ ဧ ဟောတိ တ။ အာဒိသဒ္ဒေန ဣသိ, မုနိ, ရေဝတီ, ကတ္တု, ခတ္တုဣစ္စာဒိ တောပိ။

ဘောတိ ကညေ, ဘောတိ ကညာ, ဘောတိယော ကညာယော, ဘောတီ ကညာယော, "ဥဌ္ဌေဟိ ပုတ္တိက ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဒုက္ကရာ ပုတ္တိက" ဣတိ ထေရီဟဋ္ဌိ [ထေရီက. ၄၆၅], တသ္မာ ဂေ ပရေ မဟာဝုတ္တိနာ ရသ္သောပိ ယုဇ္ဇတိ။ ကုသဇာတကေ "န မေ အကာသိ ဝစနံ, အတ္ထကာမာယ ပုတ္တိကေ"တိပိ [ဇာ. ၂.၂၀.၄၇] အတ္ထိ။

ကမ္မတ္တေ ဒုတိယာ, 'သရော လောပေ သရေ'တိ ပုဗ္ဗသရလောပေ။

ကညံ ပဿတိ, ကညာ ပဿတိ, ကညာယော ပဿတိ။

ကတ္တရိ တတိယာ။

၈၅. ဃပတေကသ္မိံ နာဒီနံ ယယာ [က. ၁၁၁, ၁၁၂; ရူ. ၁၇၉, ၁၈၃ နီ. ၂၈၃, ၂၈၄]။

ဃတော စ ပသညေဟိ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏေဟိ စ ဧကတ္တေ ပဝတ္တာနံ နာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ဧကဝစနာနံ ကမေန ယ, ယာ ဟောန္တိ။

ကညာယ ကတံ, ကညာဟိ ကတံ။ တ္တေ စ ဃတောပိ ယာအာဒေသော ဒိဿတိ။ "တေ စ တတ္ထ နိသီဒိတ္ဝာ, တသ္သ ရုက္ခဿ ဆာယယာ" [ဇာ. ၁.၁၄.၁၈၂] တိ စ "သမန္တာ ပရိတရိသု, တဿ ရုက္ခဿ ဆာယယာ" [ဇာ. ၁.၁၄.၁၈၉] တိ စ ဟဋ္ဌိ, တထာ "သက္ခရောပမယာ ဝဒေ" [သစ္စသင်္ခေပ ၁၇၆ ကထာ] , "ဗာလအရကလီလယာ"တိ [ဝိဘာဝိနီ ၁၅၄] စ ဒိဿန္တိ။ မဟာဝုတ္တိနာ ဃဿ ရဿော။

၈၆. သ္မာဟိသ္မိံနံ မှာဘိမှိ တ [က. ၉၉; ရူ. ၈၁]။

တေသံ ကမေန မှာ, ဘိ, မှိ ဟောန္တိ တ။ ဧတေ အာဒေသာ ကထာသု ဗဟုလံ ဒိဿန္တိ။

ကညာဟိ ကတံ, ကညာဘိ ကတံ။

သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီ, ကညာယ ဒေတိ, ကညာနံ ဒေတိ, ကညာယ အာဘတံ ဝတ္ထံ, ကညာနံ အာဘတံ ဝတ္ထံ။

အပါဒါနေ ပဉ္စမီ, ကညာယ အပေတိ, ကညမ္ဟာ အပေတိရသ္မတ္တံ, ကညာဟိ ကညာဘိ အပေတိ။

သမ္ဗန္ဓေ ဆဋ္ဌီ, ကညာယ သန္တကံ, ကညာနံ သန္တကံ။

ဩကာသေ သတ္တမီ, ကညာယ တိဋ္ဌတိ။

၈၇. ယံ [က. ၁၁၆; ရူ. ၁၈၀; နီ. ၄၄၃]။

ဃတော စ ပသညေဟိ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏေဟိ စ သ္မိံနော ယံ ဟောတိ တ။

ကညာယံ တိဋ္ဌတိ, ကညာယ တိဋ္ဌတိ, ကညာသု တိဋ္ဌတိ။

သဒ္ဓါ မေဓာ ပညာ ဝိဇ္ဇာ, စိန္တာ မန္တာ ဝီဏာ တဏ္ဟာ။

ဣစ္ဆာ မုစ္ဆာ ဧဇာ မာယာ, မေတ္တာ မတ္တာ သိက္ခာ ဘိက္ခာ။

ဇဃ္ဃာ ဂီဝာ ဇိဝ္ဟာ ဝာစာ, ဆာယာ အာသာ ဂဂ္ဂါနာဝာ။

ကထာ သေနာ လေခါ သာခါ, မာလာ ဝေလာ ပူဇာ ခိဍ္ဍာ။

ပိပါသာ ဝေဒနာ သညာ, စေတနာ တသိဏာပဇာ။

ဒေဝတာ ဝဋ္ဋကာ ဂေဓာ, ဗလာကာ ပရိသာ သဘာ။

ဦကာ သေဖာလိကာ လက္ကာ, သလာကာ တလိကာ သိခါ။

ဝိသာခါ ဝိသိခါ သာခါ, ဂစ္ဆာ ဝဉ္ဈာ ဇဋာ ဃဋာ။

ဇေဋ္ဌာ သောဏ္ဍာ ဝိတဏ္ဍာ စ, ဝရုဏာ ဝနိတာ လတာ။

ကထာ နိဒ္ဒါ သုဓာ ရာဓာ, ဝာသနာ သိံသပါ ပပါ။

ပဘာ သီမာ ခမာ ဇာယာ, ခတ္တိယာ သက္ခရာ သုရာ။

ဒေါလာ တုလာ သိလာ လီလာ, လာလေ’လာ မေခလာ ကလာ။

ဝဍ္ဎတ’ လမ္ဗူသာ မူသာ, မဉ္ဇူသာ သုလသာ ဒိသာ။

နာသာ ဇုဏ္ဟာ ဂုဟာ ဤဟာ, လသိကာ ဝသုဓာဒယော။

၈၈. နမ္ဗာဒီဟိ [နမ္ဗာဒီဟိ (ဗဟူသု)] ။

ဂသညေဟိ အမ္ဗ, အန္န, အမ္မက္ကစ္စေတေဟိ ဂဿ ဧ န ဟောတိ။

၈၉. ရသ္သော တ ။

အမ္ဗာဒီနံ ရသ္သော ဟောတိ တ ဂေ ပရေ။

ဘောတိ အမ္ဗ, ဘောတိ အမ္ဗာ, ဘောတိ အန္န, ဘောတိ အန္နာ, ဘောတိ အမ္မ, ဘောတိ အမ္မာ, သေသံ ကညာ သမံ။

ဇတ္တေ ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

၉၀. တိ သဘာပရိသာယ။

သဘာပရိသာဟိ သိံနောတိ ဟောတိ။ 'ဃော ဒ္သံသ္သာသ္သာယ တီသူ'တိ သုတ္တေန တိမှဟိ ရသ္သော။

သဘတိ, သဘာယ, သဘာယံ, သဘာသု, ပရိသတိ, ပရိသာယ, ပရိသာယံ, ပရိသာသု, တမဒ္ဒသ မဟာဗ္ရဟ္မာ, နိသိန္နံ သမှဟိ ပရိသတိ, က္လတိ ဘဂဝတ တသိံ ပရိသတိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ကာယံ ဝိဝရိ [မ. နိ. ၁.၃၅၉]။

နန္ဒမာတာ, ရာဇဓီတာက္လစ္စာဒီသု 'ဃဗ္ရဟ္မာဒိတ္တေ ဝ'တိ ဃသ္သ ဧတ္တံ။

အစ္ဆရိယံ နန္ဒမာတေ, အဗ္ဘုတံ နန္ဒမာတေ [အ. နိ. ၇.၅၃], ဘောတိ ဒေဝဓီတေ, ဘောတိ သက္ယဓီတရေ-မဟာဝုတ္တိနာ သမာသေ သ္သာဒီသု အာရတ္တံ ရသ္သတ္တဥ္စ။ လ္တုပစ္စယန္တာ ပန ယေဘုယ္ယေန တီသု လိင်္ဂေသု သမာန ရူပာ ဟောန္တိ, "အတ္ထဓမ္မံ ပရိပုစ္ဆိတာ စ ဉဂ္ဂဟေတာ စ ဓမ္မာနံ သောတာ စ ပယိရူပာသိတာ စာ"တိ ထေရီပာဠိ။ တထာ က္ဝစိ ဂစ္ဆန္တာဒိသဒ္ဒာပိ။ တမောခန္ဓံ ပဒာလယံ, ဧဝံ ဒုဗ္ဘာသိတံ ဘဏံ က္လစ္စာဒိ-တတ္ထ ပဒာလယန္တိ ပဒာလယန္တီ, ဘဏန္တိ ဘဏန္တီတိ အတ္ထော။

ဝိသာ, တိံသာ, စတ္တာလီသာ, ပညာသာ က္လစ္စေတေ သင်္ချာရာသိမှဟိ အာဂမိဿန္တိ။

အာကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

က္လကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ

'ဂသိနံ'န္တိ သိလောပော။ ရတ္တိ တိဋ္ဌတိ, ရတ္တိယော တိဋ္ဌန္တိ။

'ဇန္တုဟေတွတ'ဒိသုတ္တေန ယောလောပေ –

၉၁. ယောလောပနီသု ဒီဃော [က. ၈၈; ရူ. ၁၄၇; နီ. ၂၄၅]။

တိလိင်္ဂေ ယောနံ လောပေ စ နိအာဒေသေ စ ရဿာနံ ဒီဃော ဟောတိ။

ရတ္တီ တိဋ္ဌန္တိ။

၉၂. ယေ ပဿိဝဏ္ဏဿ ။

ဝိဘတ္တိဘူတေ ဝိဘတ္တာဒေသဘူတေ စ ယကာရေ ပရေ ပသညဿ က္လဝဏ္ဏဿ လောပေါ ဟောတိ။ ကထာ သုယေဝ က္လဒံ ဝိဓာနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ရတ္ယော တိဋ္ဌန္တိ [ရူ. ၈၄ ပိဋ္ဌေ] -သန္ဓိဝသေန အာဒိတကာရလောပေါ။

၆၃. အယုန္တ ဒီဃော [က. ၈၈; ရူ. ၁၄၇; နီ. ၂၄၅]။

ဂေ ပရေ တိလိင်္ဂေ အက္ကူဉန္တ ဒီဃော ဟောတိ တ။

ဟေ ရတ္တိ, ဟေ ရတ္တိ။ ဗဟုဝစနေ ဟေ ရတ္တီ, ဟေ ရတ္တိယော, ဟေ ရတ္ယော။

အံဝစနေ 'ပရော ကွ္ဝစီ'တိ သုတ္တေန ပရသရေ လုတ္တေ နိဂ္ဂဟီတံ ပုဗ္ဗေ ကွဝစ္ဆုဝဏ္ဏောသု တိဋ္ဌတိ။

ရတ္တိံ, တထာ ကူတ္တိံ, ဓေနုံ, ဝဓုံ, အဂ္ဂိံ, ဒဏ္ဍိံ, ဘိက္ခုံ, သယမ္ဘုံ ကူတိ။ ရတ္တိယံ, 'ဗုဒ္ဓုသ္သ ဇိနဗောဓိယ'န္တိ ဟဋ္ဌိ [ဗု. ဝံ. ၂.၁၈၂], ရတ္တိနံ တ, 'ယာဝန္တော ပုရိသည္သတ္ထံ, ဂုယ္ဟံ ဇာနန္တိ မန္တိန'န္တိဟဋ္ဌိ [ဇာ. ၁.၁၅.၃၃၅]။

ရတ္တီ, ရတ္တိယော, ရတ္ယော-'ဃပတေကသ္မိံ နာဒီနံ ယယာ'တိ နာဒီနံ ယာ ဟောတိ, ရတ္တိယာ, ယကာရေ ပရေ ကူဝဏ္ဏလောပေ, ရတ္ယာ။

၆၄. သုနံဟိသု [က. ၈၉; ရူ. ၈၇; နီ. ၂၄၆]။

သု, နံ, ဟိသု ရသ္သာနံ ဒီဃော ဟောတိ။

ရတ္တီဟိ, ရတ္တီဘိ, ရတ္တိယာ, ရတ္ယာ, ရတ္တီနံ, ရတ္တိယာ, ရတ္ယာ, ရတ္တီဟိ, ရတ္တီဘိ, ရတ္တိယာ, ရတ္ယာ, ရတ္တီနံ, ရတ္တိယာ, ရတ္ယာ, ရတ္တိယံ, ရတ္ယံ, ရတ္တီသု။

ဧတ္ထ ဂရူ သု, နံ, ဟိသု ဒီဃတ္တံ အနိစ္စံ ကူစ္ဆန္တိ, တံ ကထာသု ယုဇ္ဇတိ။

ပတ္တိ ယုတ္တိ ဝုတ္တိ ကိတ္တိ, မုတ္တိ တိတ္တိ ခန္တိ ကန္တိ။

သန္တိ တန္တိ သိဒ္ဓိ သုဒ္ဓိ, ကူဒ္ဓိ ဝုဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓိ ဗောဓိ။

ဘူမိ ဇာတိ ပီတိ သုတိ, နန္ဒိ သန္ဓိ သာဏိ ကောဋိ။

ဒိဋ္ဌိ ဝုမ္ဗိ တုဋ္ဌိ ယဋ္ဌိ, ဟဋ္ဌိ အာဠဋ္ဌိ နာဋ္ဌိ ကေဋ္ဌိ။

သတိ မတိ ဂတိ မုတိ, ဓီတိ ယုဝတိ ဝိကတိ။

ရတိ ရုစိ ရသ္မိ အသနိ ဝသနိ ဩသဓိ အင်္ဂုလိ ဓူလိ ဒုန္ဒုဘိ

ဒောဏိ အဋ္ဋဝိ ဆဝိအာဒယော ရတ္တာဒီ။

ဧတ္ထ ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

၆၅. ရတ္တာဒီဟိ ဋော သ္မိံနော [က. ၆၉; ရူ. ၁၈၆; နီ. ၂၁၈, ၂၁၉; ရတ္တ္တာဒီဟိ ဋော သ္မိံနော (ဗဟူသု) ရတ္ယာဒိ ဟိ (ကတ္ထစိ)]။

ရတ္တိသဒ္ဒ, အာဒိသဒ္ဒေဟိ သ္မိံနော ဋော ဟောတိ တ။

ဒိတ စ ရတ္တော စ [ခု. ပ. ၆.၂; ဇာ. ၁.၉.၉၂], အာဒော, အာဒိမှိ, ဟာအာဒော, ဟာအာဒိမှိ, ကထာဒော, ကထာဒိမှိ- အာဒိသဒ္ဒော ပန ပုလ္လိင်္ဂေ၀ယေဝ, ရတ္တိံ ဘောဇနံ ဘုဥ္ဇတိ, အာဒိံ တိဋ္ဌတီတိ အာဓာရတ္ထေ ဒုတိယာဝ, ရတ္ယော အမောဃာ ဂစ္ဆန္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၀၅], တိဏ္ဏလတာနိ ဩသဓျော [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၇၄], တတော ရတ္ယာ ဝိဝသာနေ [ဇာ.

၂.၂၂.၁၆၈၉], န ဇစ္စာ ဝသလော ဟောတိ, န ဇစ္စာ ဟောတိ ဗ္ရာဟ္မဏော [သု. နိ. ၁၄၂] -ဇစ္စာတိ ဇာတိယာ, န နိကတ္ယာ သုခမေဓတိ [ဇာ. ၁.၁.၃၈], ခန္တျာ ဘိယ္ယော န ဝိဇ္ဇတိ [သံ. နိ. ၁.၂၅၀]။

နာညတ္ရ ဗောဇ္ဈာ တပသာ [သံ. နိ. ၁.၉၈], ယထေဝ ခလတီ ဘူမျာ, ဘူမျာယေဝ ပတိဋ္ဌတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၅၂၂], မဟာဝုတ္တိနာ မာတိ, ပိတိသဒ္ဒာ နာဒီဟိ သဒ္ဓိံ မတ္ယာ, ပေတ္ယာတိ သိဇ္ဈန္တိ, မတ္ယာ စ ပေတ္ယာ စ တော် ဇာနာမိမာ တိတော ပိတိတောတိ အတ္ထော, မတ္ယာ စ ပေတ္ယာ စ ကတံ သုသာနု [ဇာ. ၂.၁၈.၆၁] -ကတန္တိ ကတံ နာမံ, သုသာနူ တိ အတိသုန္ဒရံ။ ‘အနုညာတော အဟံ မတ္យာ, သဉ္စတ္တော ပိတရာ အဟ’န္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၉] ဟဋ္ဌိပအနိ။ ‘မာတီနံ ဒေဟဌော နာမ ဇနိန္ဒ ဝုစ္စတိ’ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၄၇] တိ စ ဟဋ္ဌိ, ဝိသတိ, တိံသတိ, သဋ္ဌိ, သတ္တတိ, အသီတိ, နဝုတိ, ကောဋ္ဌိ, ပကောဋ္ဌိ ဣစ္စေတေ သင်္ချာရာသိမှိ အာဂမိသ္သန္တိ။

ဣကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဤကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ

၉၆. သိမှိ နာနုပုံသကဿ [က. ၈၅; ရူ. ၁၅၀; နီ. ၂၃၉ မောဂ-ဒု. ၆၆; သိသို (ဗဟူသု)] ။

သိမှိ ပရေ အနပုံသကဿ ပုမိတ္ထီနံ ဒီဃဿ ရဿော န ဟောတိ။

ဣတ္ထီ တိဋ္ဌတိ, ဣတ္ထီ တိဋ္ဌန္တိ။

၉၇. ဧကဝစနယောသွဝဃောနံ [က. ၈၄; ရူ. ၁၄၄; နီ. ၂၃၇, ၂၃၈]။

ယော စ ဩ စ ယော, န ယော အယော။ ဧကဝစနေသု စ ယောသု စ ပရေသု ဃ, ဩဝဇ္ဇိတာနံ သဗ္ဗေသံ ဒီဃာနံ ရဿော ဟောတိ။

ဣတ္ထိယော တိဋ္ဌန္တိ, ဣတ္ထျော တိဋ္ဌန္တိ။

၉၈. ဂေ တ [က. ၂၄၅, ၂၄၆; ရူ. ၁၅၂, ၇၃; နီ. ၄၇၆-၉]။

ဂေ ပရေ ဃ, ဩဝဇ္ဇိတာနံ သဗ္ဗေသံ ဒီဃာနံ ရဿော ဟောတိ တ။

ဘောတိ ဣတ္ထိ, ဘောတိ ဣတ္ထီ, ဘောတိယော ဣတ္ထီ, ဘောတိယော ဣတ္ထိယော, ဘောတိယော ဣတ္ထျော, ဣတ္ထိံ ပဿတိ။

၉၉. ယံ ပီတော [က. ၂၂၃; ရူ. ၁၈၈; နီ. ၄၅၀]။

ယော ပသညော ဤကာရော, တတော အံဝစနဿ ယံ ဟောတိ တ။

ဣတ္ထိယံ ပဿတိ, ဧတ္ထ စ ယန္တိ သုတ္တဝိဘတ္တေန “ဗုဇ္ဈဿု ဇိနဗောဓိယ”န္တိ [ဗု. ဝံ. ၂.၁၈၂] သိဇ္ဈတိ။ ဣတ္ထီ ပဿတိ, ဣတ္ထိယော ပဿတိ, ဣတ္ထျော ပဿတိ, ဣတ္ထိယာ, ဣတ္ထျာ, ဣတ္ထီဟိ, ဣတ္ထီဘိ, ဣတ္ထိယာ, ဣတ္ထျာ, ဣတ္ထီနံ, ဣတ္ထိယာ, ဣတ္ထိမှာ, ဣတ္ထျာ, ဣတ္ထီဟိ, ဣတ္ထီဘိ, ဣတ္ထိယာ, ဣတ္ထျာ, ဣတ္ထီနံ, ဣတ္ထိယာ, ဣတ္ထျာ, ဣတ္ထိယံ, ဣတ္ထျံ, ဣတ္ထိမှိ, ဣတ္ထီသု။

နဒီ သန္ဒတိ, နဒီ သန္ဒန္တိ, နဒိယော သန္ဒန္တိ။

ဣဝဏ္ဏလောပေ သန္ဓိသုတ္တေန ယကာရေ ပရေ တဝဂ္ဂဿ စဝဂ္ဂေ, ယဿ စ ပုဗ္ဗရူပံ [က. ၉၈; ရူ. ၈၇ ပိဋ္ဌေ; နီ. ၁၀၄; ၂၆၂-၃-၄]။ နဇ္ဇော သန္ဒန္တိ [က. ၉၈; ရူ. ၈၇ ပိဋ္ဌေ; နီ. ၁၀၄; ၂၆၂-၃-၄] , နာဒ္ဒေကဝစနေသု နဇ္ဇာ ကတံ, နဇ္ဇ

ဇာ ဒေတိ, နဇ္ဇာ အပေတိ, နဇ္ဇာ သန္တကံ, နဇ္ဇာ တိဌတိ, နဇ္ဇ တိဌတိ, သေသရူပာနိ ဣတ္ထိသဒိသာနိ။

ဧဝံ ဂစ္ဆတိ ဂစ္ဆန္တီ, သတိ သန္တီ, အသတိ အသန္တီ, မဟတိ မဟန္တီ, ဗ္ရဟ္မတိ ဗ္ရန္တီ, ဘောတိ ဘောန္တီ, ဘဝိဿတိ ဘဝိဿန္တီ, ဂမိဿတိ ဂမိဿန္တီ, ဂုဏဝတိ ဂုဏဝန္တီ, သီလဝတိ သီလဝန္တီ, သတိမတိ သတိမန္တီ, သိရိမတိ သိရိမန္တီ, ကတဝတိ ကတဝန္တီ, ဘုတ္တာဝတိ ဘုတ္တာဝန္တီ, သဗ္ဗာဝတိ သဗ္ဗာဝန္တီ, ယာဝတိ ယာဝန္တီ, တာဝတိ တာဝန္တီ။ ကမ္ဟိ အာဂမေ ရဿော, ယာဝတိကာ, တာဝတိကာ။

ကဝိ, ယက္ခီ, ယက္ခိနီ, အာရာမိကိနီ, ဒဏ္ဍပာဏိနီ, ဒဏ္ဍိနီ, ဘိက္ခုနီ, ပရစိတ္တဝိဒုနီ, မုဌဿတိနီ, ဃရဏီ, ပောက္ခရဏီ, အာစရိနီ, မာတုလာနီ, ဂဟပတာနီ ဣစ္စာဒယော။ နအာဒိ။

ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

၁၀၀. နဇ္ဇာ ယောသွာတမ [နီ. ၂၆၂]။

ယောသု ပရေသု နဒိယာ အန္တေ အာမအာဂမော ဟောတိ တာ။

နဇ္ဇာယော သန္ဒန္တိ [သံ. နိ. ၃.၂၂၄], နဇ္ဇာယော သုပတိတ္ထာယော [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၁၄] တိ ဟဠိ, နိမိဇာတကေ ပန နဇ္ဇောနုပရိယာယတိ, နာနာပုပ္ဖဒုမာယုတာတိ စ နဇ္ဇော စာနုပရိယာတီတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၃၇] စ ဟဠိ, တတ္ထ မဟာဝုတ္တိ နာ သိဒ္ဓံ သြတ္တံ။

ဥဌေ့ဟိ ရေဝတေ သုပာပကမ္မေ [ဝိ. ဝ. ၈၆၃], အသာ စ အဿော စ, အနုဇီဝိနော [ဇာ. ၁.၁၀.၁၀၁], ဗာရာဏဿံ မဟာရာဇ, ကာကရာဇာ နိဝါသကော [ဇာ. ၁.၃.၁၂၄], ဗာရာဏဿံ အဟု ရာဇာ [ဇာ. ၁.၁၆.၁၇၈], ရညော မနော ဥမ္မာဒန္တ္ယာ နိဝိဌော, ဥမ္မာဒန္တ္ယာ ရမိတ္ဝာန, သိဝိရာဇာ တတော သိယံ [ဇာ. ၂.၁၈.၇၀], အရကောဝ အဟံ နေသ္ဗံ။ ဗ္ရာဟ္မဏ္ယာ ပရိစာရကေ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၁၁]။ တထာ ယောသု ပောက္ခရညော။ နာဒီသု ပထဗ္ယာ, ပုထဗ္ယာ, ပောက္ခရညာ။ သ္မိံမ္ဟိ ပထဗ္ယာ, ပထဗျံ, ပုထဗ္ယာ, ပုထဗျံ, ပောက္ခရညာ, ပောက္ခရညံ, ဝေတ္ရညာ, ဝေတ္ရညံ [ဝေ တ္ရညာ, (နိ သ္သယ)] ဣစ္စာဒီနိ ဒိဿန္တိ။

ဤကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဥကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ

သိလောပေ, ဓေနု ဂစ္ဆတိ, ဓေနုယော ဂစ္ဆန္တိ, ယောလောပေ ဒီဃော, ဓေနူ ဂစ္ဆန္တိ, ဘောတိ ဓေနု, ဘောတိ ဓေနူ, ဘောတိယော ဓေနုယော, ဘောတိယော ဓေနူ, ဓေနုံ ပဿတိ, ဓေနုယော ပဿတိ, ဓေနူ ပဿတိ, ဓေနုယာ, ဓေနူဟိ, ဓေနူဘိ, ဓေနုယာ, ဓေနူနံ, ဓေနုယာ, ဓေနုမှာ, ဓေနူဟိ, ဓေနူဘိ, ဓေနုယာ, ဓေနူနံ, ဓေနုယာ, ဓေနုယံ, ဓေနုမှိ, ဓေနူသု။

ဧဝံ ယာဂု, ကာသု, ဒဒ္ဒု, ကဏ္ဍု, ကစ္ဆု, ရဇ္ဇု, ကရေဏု, ပိယင်္ဂု, သဿု ဣစ္စာဒယော။ ဓေနွာဒိ။

ဓာတုသဒ္ဒော ပန ဟဠိနယေ ဣတ္ထိလိင်္ဂေ, သဒ္ဒသတ္ထနယေ ပုမိတ္ထိလိင်္ဂေ။

မာတု, ဓီတု, ဒုဟိတုသဒ္ဒာ ဣတ္ထိ လိင်္ဂါ, တေသံ ရူပံ ပိတာဒိဂဏေ အာဂမိဿတိ။

ဥကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဦကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ

ဝဓူ ဂစ္ဆတိ, ဝဓူ ဂစ္ဆန္တိ, ယောသု ရဿော, ဝဓုယော ဂစ္ဆန္တိ, ဘောတိ ဝဓု, ဘောတိ ဝဓူ, ဘောတိယော ဝဓူ, ဝဓုယော, ဝဓုံ, ဝဓူ, ဝဓုယော, ဝဓုယာ, ဝဓူဟိ, ဝဓူဘိ, ဝဓုယာ, ဝဓူနံ, ဝဓုယာ, ဝဓုမှာ, ဝဓူဟိ, ဝဓူဘိ, ဝဓုယာ, ဝဓူနံ, ဝဓုယာ, ဝဓုယံ, ဝဓူသု။ ဧဝံ ဇမ္ဗူ, သရဘူ, သုတနူ, နာဂနာသူရူ, သံဟိတောရူ, တမောရူ, လက္ခဏူရူ, ဗြဟ္မဗန္ဓူ, ဘူ, စမူ ကစ္စာဒ ယော။ ဝဓာဒိ။

သာဟံ ဂန္တွာ မနုဿတ္တံ, ဝဒညူ ဝီတမစ္ဆရာတိ [ဝိ. ဝ. ၆၃၄] စ ကောဓနော အကတညူ စာတိ [ဇာ. ၁.၁.၆၃] စ ဟဋ္ဌိယော, တသ္မာ နီပစ္စယံ ဝိနာပိ ကွစိ ဦကာရန္တကိတကသဒ္ဒာ ကတ္ထိလိင်္ဂာ ဘဝန္တိ။

ဦကာရန္တိတ္ထိလိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဩကာရန္တရာသိ

ကောသဒ္ဒော ဒွိလိင်္ဂော။ တဿ ရူပာနိ ကာနိစိ ဒွိယတ္တဝသေန ကတ္ထိယမ္ပိ ဝတ္တန္တိ ပုမေပိ ဝတ္တန္တိ မိဿကေပိ ဝတ္တန္တိ, ကာနိစိ ကတ္ထိယံ ကာနိစိ ပုမေ။ ကမေ ပန သဗ္ဗာနိ ယာနိ သမောဓာနေတွာ ဒီပိယန္တေ။

သိလောပေ, ကောဂစ္ဆတိ-တွေ စ ကေတိ အဘိန္နသဒ္ဒလိင်္ဂတ္တာ ကေဏောတိပိ ယုဇ္ဇတိ, ကဝီတိပိ ယုဇ္ဇတိ။

၁၀၁. ကေဿာဂသိဟိနံသု ကဝဂတ [က. ၇၃-၅; ရူ. ၁၆၉, ၁၇၀, ၁၇၄; နီ. ၂၂၄]။

ဂ, သိ, ဟိ, နံဝဇ္ဇိတာသု ဝိဘတ္တီသု ကောသဒ္ဒဿ ကဝ, ဂတဒေသာ ဟောန္တိ။

၁၀၂. ဥဘကေဟိ ဧဒ္ဓော [က. ၂၀၅; ရူ. ၁၆၀; နီ. ၄၂၁]။

ဥဘ, ကေဟိ ယောနံ ဧဒ္ဓော ဟောတိ။

ကတေ, ဂတေ, ဟေ ကေ, ဟေ ကတေ, ဟေ ဂတေ, ကဝံ, ဂဝံ။

၁၀၃. ကဝုမ္ဟိ [က. ၇၆; ရူ ၁၇၁, ၂၂၆]။

အံမှိ ကေဿ ကဝ ဟောတိ တ။

ကဝုံ, ကတေ, ဂတေ, ကဝေန, ဂဝေန။

၁၀၄. နာဿာ ။

ကေဿ ကဝ, ဂတဒေသတော နာဝစနဿ အာ ဟောတိ တ။

ကတ, ဂတ, ကေဟိ, ကေဘိ, ကဝဿ, ဂဝဿ။

၁၀၅. ဂဝံ သေန။

သေန သဟ ကေဿ ဂဝံ ဟောတိ တ။

ဂဝံ, ကောနံ။

၁၀၆. ဂုန္နဉ္စ နံနာ [က. ၈၁; ရူ. ၁၇၂; နီ. ၂၃၀]။

နံနာ သဟ ကေဿ ဂုန္နံ ဟောတိ ဂဝဥ္စ။

ဂုန္နံ, ဂဝံ, ကဝဿာ, ဂဝဿာ, ကဝမ္ဟာ, ဂဝမ္ဟာ, ကတ, ဂတ, ကေဟိ, ကေဘိ, ကဝဿု, ဂဝဿု, ဂဝံ, ကေနံ, ဂုန္နံ, ဂဝံ, ကဝသ္မိံ, ကဝမ္ဟိ, ကဝေ, ဂဝသ္မိံ, ဂဝမ္ဟိ, ဂဝေ, ကေသု, ကဝေသု, ဂဝေသု။

ယောသု ကဝ, ဂတဒေသေ ကတေ အတော ယောနံ ဋာ, ဋေ စ ဟောန္တိ, ဥသဘာ ရုက္ခာ ကဝိယော ဂတ စ [ဇာ. ၁.၁.၇၇]။ ဗလဂဝ ဒမ္မဂတ တ ဂဏ္ဍယ ဟရံ အဂမိံသု။ အထာပရေ ပဟာရေသိ ဗလကဝေ ဒမ္မကဝေ [မ. နိ. ၁.၃၅၂ (ထောက် ဝိသဒိသံ)] တိ ဟဋ္ဌပအနိ။

ဧတ္ထ စ ကတေ နော ပရမာ မိတ္တာ, ယာသု ဇာယန္တိ သြသဓာ [သု. နိ. ၂၉၈] တိ စ, ဂတ ခီရံ, ခီရမ္ဟာ ဒဓိ, ဒဓိမ္ဟာ နဝနီတံ, နဝနီတမ္ဟာ သပ္ပိ, သပ္ပိမ္ဟာ သပ္ပိမဏ္ဍောတိ စ ဣတ္ထိယံ ဝတ္တန္တိ။ ကဝိယော ဂတတိ စ ဗလဂတ ဒမ္မဂတ ဗလဂဝေ ဒမ္မဂဝေတိ [မ. နိ. ၁.၃၅၁] စ ကဝံ တ တေ ဒမ္မိ ကဝိံ တ တေ ဒမ္မိတိ စ ဂဝံ သိင္ဂိနော သိင္ဂန္တိ [ဇာ. ၁.၁၂.၃၉] စ ပုမေ ဘဝန္တိ။ အတိတ္တေနေဝ ကတေ ပဟာရေသိ, အထ ခော တာ ကတေ မဇ္ဈေ ဂဏ္ဍယ အနယဗ္ဗသနံ အာပဇ္ဇိံသု [မ. နိ. ၁.၃၅၀] တိ စ အန္နဒာ ဗလဒာ စေတာ, ဝဏ္ဏဒာ သုခဒာ စ တာ, ဧတမတ္ထဝသံ ဉတွာ, နာဿု ကတေ ဟနိံသု တေတိ [သု. နိ. ၂၉၈] စ ဘဒ္ဒဝသေန ဣတ္ထိယံ အတ္ထဝသေန မိဿကေ ဝတ္တန္တိ။ ဂုန္နံ စေ တရမာနာနံ, ဥဇုံ ဂစ္ဆတိ ပုင်္ဂဝေ, သဗ္ဗာ တာ ဥဇုံ ဂစ္ဆန္တိတိ [ဇာ. ၁.၄.၁၃၅; ၂.၁၈.၁၀၄] စ မိဿကေဝ။ ဗလဂဝ, ဒမ္မဂဝသဒ္ဒါ ဇရဂ္ဂဝ, ပုင်္ဂဝ, သဂဝ, ပရဂဝ, အရဂဝသဒ္ဒါ ဝိယ အကာရန္တာ သမာသသဒ္ဒါတိပိ ယုဇ္ဇတိ။

မိဿကဋ္ဌာနေသု ပန ဣတ္ထိဗဟုလတ္တာ တာ ကတေ တော ကတေတိအာဒိနာ ဣတ္ထိလိင်္ဂမေဝ ဒိဿတိ။

ဣတိ သြကာရန္တရာသိ။

ဣတ္ထိလိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ပုလ္လိင်္ဂရာသိ

အကာရန္တ ပုလ္လိင်္ဂပုရိသာဒိရာသိ

အထ ပုလ္လိင်္ဂနိ ဒီပိယန္တေ။

သတ္တဝိဓံ ပုလ္လိင်္ဂံ – အဒန္တံ, အာဒန္တံ, ဣဒန္တံ, ဤဒန္တံ, ဥဒန္တံ, ဦဒန္တံ, သြဒန္တံ။

၁၀၇. သိဿော [က. ၁၀၄; ရူ. ၆၆; နီ. ၂၇၂]။

အတော သိဿ သြ ဟောတိ ပုမေ။

ပုရိသော တိဋ္ဌတိ။

၁၀၈. အတော ယောနံ ဋာဋေ [က. ၁၀၇; ရူ. ၆၉; နီ. ၂၇၅, ၂၇၇]။

အတော ပဌမာယောနံ ဒုတိယာယောနဉ္စ ကမေန ဋာ, ဋေ ဟောန္တိ ပုံ, နပုံသကေသု။ ဋာနုဗန္ဓော သဗ္ဗာဒေသတ္ထော။

ပုရိသာ တိဋ္ဌန္တိ။

‘ဂသိန’န္တိ သိလောပေ, ဘော ပုရိသ, ‘အယုနံ တ ဒီဃော’တိ ဒီဃော, ဘော ပုရိသာ, ဘောန္တော ပုရိသာ, ပုရိသံ, ပုရိသေ။

၁၀၉. အတောန [က. ၁၀၃; ရူ. ၇၉; နီ. ၂၇၁]။

အတော နာ၀စနသ္သ နောဒေသော ဟောတိ ပုံ, နပုံသကေသု။

ပုရိသေန။

၁၁၀. သုဟိသ္ဝသ္သေ [က. ၁၀၁; ရူ. ၈၀; နီ. ၆၈]။

သု, ဟိသု ပရေသု အသ္သ ဧ ဟောတိ ပုံ, နပုံသကေသု။

ပုရိသေဟိ, ပုရိသေဘိ။

၁၁၁. သုဥ သသ္သ [က. ၆၁; ရူ. ၈၆; နီ. ၂၀၈]။

သသ္သ အာဒိမ္ဟိ သာဂမော ဟောတိ။ ဥကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော, ဉာနုဗန္ဓော အာဒိမ္ဟီတိ ဒီပနတ္ထော။

ပုရိသသ္သ, ‘သုနံဟိသူ’တိ ဒီဃော။ ပုရိသာနံ, ပုရိသသ္မာ, ပုရိသမ္ဟာ။

၁၁၂. သ္မာသ္မိံနံ [က. ၁၀၈; ရူ. ၉၀; နီ. ၂၇၆]။

အတော သ္မာ, သ္မိံနံ ကမေန ဒ္မာ, ဌေ ဟောန္တိ ပုံ, နပုံသကေသု။

ပုရိသာ, ပုရိသေဟိ, ပုရိသေဘိ, ပုရိသသ္သ, ပုရိသာနံ, ပုရိသသ္မိံ, ပုရိသမ္ဟိ, ပုရိသေ, ပုရိသေသု။

ဧဝံ ဗုဒ္ဓေါ, ဓမ္မော, သင္ဃော, သက္ကော, ဒေဝေါ, သတ္တော, နရော, ကေဏော, ပုင္ဂဝေါ, ဇရဂ္ဂဝေါ, သဂဝေါ, ပ ရဂဝေါ, ရာဇဂဝေါ, မာတုကမော, ဩရောဓော, အာရောကြစ္စာဒိ။

ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

၁၁၃. က္ဝစေ တ [နီ. ၂၇၇]။

အတော သိသ္သ က္ဝစိ ဧ ဟောတိ တ ပုံ, နပုံသကေသု။

ပုမေ တာဝ –

ဝနပ္ပဂုမ္ဗေ ယထ ဖုသ္သိတဂ္ဂေ [ခု. ဟ. ၆.၁၃; သု. နိ. ၂၃၆], “ကေ ဂန္ဓဗ္ဗေ ရက္ခသေ စ နာဂေ, ကေ ကိမ္ပုရိ သေ စာပိ မာနုသေ။ ကေ ပဏ္ဍိတေ သဗ္ဗကာမဒဒေ။ ဒီဃရတ္တံ ဘတ္တာ မေ ဘဝိသ္သတိ” [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၅၂]။ နတ္ထိ အတ္တ ကာရေ နတ္ထိ ပရကာရေ နတ္ထိ ပုရိသကာရေ [ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈], ဧကေ ဧကတ္တေ, သမေ သမဘာဂေ, နဟောဝံ ဝတ္တဗ္ဗေ [ကထာ. ၁], ကေ ဆဝေ သိင္ဂါလေ, ကေ ဆဝေ ဟာထိကပုတ္တေ [ဒီ. နိ. ၃.၂၉-၃၁] ကြစ္စာဒိ။

နပုံသကေ ပန –

ဘောဂဝတီ နာမ မန္ဒိရေ, နဂရေ နိမ္မိတေ ကဥ္စနမယေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၇၀] ကြစ္စာဒိ။

တတိ ကိံ? ဝနပ္ပဂုမ္ဗော။

က္ဝစီတိ ကိံ? ပုရိသော။

မဟာဝုတ္တိနာ ပဌမာယောနစ္စ ကွဝစိ ဋ္ဌေ ဟောတိ။ ဗာလေ စ ပဏ္ဍိတေ စ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿန္တိ [ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈], ကွဝစိ ယောနံ ပကတိ ဟောတိ, ဝနေ တဋ္ဌမိက စေဝ, အစ္ဆကောကတရစ္ဆယော, ဗဟူ ဟိ ပရိပန္ထယော [ဇာ. ၂.၂၂.၂၅၅], ကွသ္သ ဋ္ဌပထယော အသ္သု ဣစ္စာဒိ။

၁၁၄. ဒိတဒိတော [က. ၂ဝ၆; ရူ. ၁၆၅]။

ဒိတဒီဟိ သ္မိံနော ဋ္ဌိ ဟောတိ။

ဒိဝိ-ဒေဝလောကေတ္ထတ္တော။

အာဒိသဒ္ဒေန အသ ဘုဝိ, နိစ္စံ တဂမော။ အယ္ယသဒ္ဒမှာ မဟာဝုတ္တိနာ အာလပနေ ဂ, ယောနံ ဋ္ဌော ဟောတိ တ။ ဘော အယ္ယော အယ္ယ တ, ဘောန္တော အယ္ယော အယ္ယာ တ။ သေသံ ပုရိသသမံ။

ပုရိသာဒိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

မနောဂဏရာသိ

မနော, မနာ, ဘော မန, ဘော မနာ, ဘောန္တော မနာ။

၁၁၅. မနာဒီဟိ သ္မိံသံနာသ္မာနံ သိသောဩသာသာ [က. ၁၈၁-၂, ၁၈၄; ရူ. ၉၅-၉၇; နီ. ၃၇၃-၄, ၃၇၆-၇]။

တေဟိ သ္မိံ, သ, အံ, နာ, သ္မာနံ ကမေန သိ, သော, ဩ, သာ, သာ ဟောန္တိ တ။

မနံ , မနော, မနေ, မနေန, မနသာ, မနေဟိ, မနေဘိ, မနဿ, မနသော, မနာနံ, မနသ္မာ, မနမှာ, မနသာ, မနာ, မနေဟိ, မနေဘိ, မနဿ, မနသော, မနာနံ, မနသ္မိံ, မနမှိ, မနသိ, မနေ, မနေသု။

တမော, တပော, တေဇော, သိရော, ဥရော, ဝစော, ရဇော, ဩဇော, အယော, ပယော, ဝယော, သရော, ယသော, စေတော, ဆန္ဒော, ရဓော, အဟော ဣစ္စာဒိ **မနောဂဏော**။

ဣဒံ **မနောဂဏလက္ခဏံ** ။ ကွိယာကမ္မေ ဩဒန္တော, နာဒီနံ သာဒိတာ, သမာသတဒ္ဓိတမဇ္ဈေ ဩဒန္တော စာတိ။

ယော ဝေ ဒဿန္တိ ဝတွာန, အအာနေ ကုရုတေ မနော [ဇာ. ၁.၁၅.၆၁], ကဿပဿ ဝစော သုတွာ, တပေ ဣဓ ပဏ္ဍုတိ [သံ. နိ. ၁.၂ဝ၄], စေတော ပရိစ္စ ဇာနာတိ [ဒီ. နိ. ၁.၂၄၂], သိရော တေ ဗာဓယိဿာမိ ဣစ္စာဒိ။

မနသာ စေ ပသန္နေန [ခု. ပ. ၂], ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၅၁], ဝစသာ မနသာ စေဝ, ဝန္ဒာ မေ တေ တ ထာဂတေ [ပရိတ္တာဟဋ္ဌ အာဋ္ဌာနာဋိယသုတ္တ] ။ ကောနုတိသော ဝယသာ [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၄], တေဇသာ ယသသာ ဇလံ [ဝိ. ဝ. ၈၅၇], တပသာ ဥတ္တမော သတ္တော, ဃတေန တ ဘုဥ္ဇဿု ပယသာ တ, ဝန္ဒာမိ သိရသာ ဟဒေ [ဇာ. ၂.၂ဝ.၆၈], ယေတော ဥပသေဝန္တိ, ဆန္ဒသာ တ ဓနေန တ [ဇာ. ၂.၂၁.၃၅ဝ], ဥရသာ ပနုဒိဿာမိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၃၃], အယသာ ပဋိကုဇ္ဇိတော [အ. နိ. ၃.၃၆] ဣစ္စာဒိ။

န မယှံ မနသော ပိယော [ဇာ. ၁.၁ဝ.၁၁], စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပာဒိ [ဟာရာ. ၁၈], စေတသော သမန္နာဟာရော, သာဓု ခလု ပယသော ပာနံ, သာဝိတ္တိ ဆန္ဒသော မုခံ [မ. နိ. ၂.၄ဝဝ] ဣစ္စာဒိ။

သာဓုကံ မနသိ ကရောထ [ဒီ. နိ. ၂.၃], တေမတ္တံ စေတသိ သန္နိဓာယ, သိရသိ အဥ္ဇလိံ ကတွာ [အပ. ထေရ ၁.၄၁.၈၂], ဥရသိလောမော, ဟပံ အကာသိ ရဟသိ ဣစ္စာဒိ။

မနောဓာတု, မနောမယံ, တမောခန္ဓံ ပဒါလယိ, တပောဓနော, တေဇောဓာတု, သိရောရုဟာ ကေသာ, သရောရုဟံ ပဒုမံ, ရဇောဟရဏံ ဝတ္ထံ, ဩဇောဟရဏာ သာခာ, အယောပတ္တော, ဝယောဂုဏာ အနုပုဗ္ဗံ ဇဟန္တိ, ယသောဓရော ဒေဝီ, စေတောယုတ္တာ ဓမ္မာ, ဆန္ဒောဝိစိတိပကရဏံ, ရဟောဂတော စိန္တေသိ, အဟောရတ္တာနမစ္စယေ [သံ. နိ. ၁.၁၁၂] ဣစ္စာဒိ။

မဟာဝုတ္တိနာ အဟမှဟာ သ္မိံနော နိ စ ဥ စ ဟောတိ, တဒဟနိ, တဒဟု။ ရဟမှဟာ သ္မိံနော ဩ ဟောတိ, မာတုဂါမေန သဒ္ဓိံ ဧကော ဧကာယ ရဟော နိသီဒတိ [ပါရာ. ၄၅၂], ရဟော တိဋ္ဌတိ, ရဟော မန္တေတိ။

မနောဂဏရာသိ နိဋ္ဌိတော။

မနာဒိဂဏရာသိ

၁၁၆. ကောဓာဒီဟိ။

ဧတေဟိ နာဝစနဿ သာ ဟောတိ ဝါ။

ကောဓသာ, ကောဓေန, အတ္ထသာ, အတ္ထေန။

၁၁၇. နာဿ သာ [က. ၁၈၁; ရူ. ၉၅; နီ. ၃၇၃]။

ပဒါဒီဟိ နာဝစနဿ သာ ဟောတိ ဝါ။

ပဒသာ, ပဒေန, ဗိလသာ, ဗိလေန။

၁၁၈. ပဒါဒီဟိ သိ။

ပဒါဒီဟိ သ္မိံနော သိ ဟောတိ ဝါ။

ပဒသိ, ပဒေ, ဗိလသိ, ဗိလေ။

တတ္ထ ကောဓာဒိကော ပုလ္လိင်္ဂော, ပဒါဒိကော နပုံသကော။ တတ္ထ ကေစိ သဒ္ဒါ သမာသ, တဒ္ဓိတမဇ္ဈေ ဩဒန္တာ ဟောန္တိ [က. ၁၈၃; ရူ. ၄၈; နီ. ၃၇၅], အာပေါဓာတု, အာပေါမယံ, ဝါယောဓာတု, ဝါယောမယံ, ဇီဝ တွံ သရဒေါ သတံ [ဇာ. ၁.၂.၉], အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၁] ဣစ္စာဒိ။

ကေစိ နာဿ သာဒေသံ လဘန္တိ, ကောဓသာ ဥသုနာ ဝိဇ္ဈိ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၅၂], ဒဠှံ ဂဏှာဟိ ထာမသာ [ဇာ. ၁.၇.၃၀], ပဒသာဝ အဂမာသိ, မာကာသိ မုခသာ ပါပံ, သစ္စေန ဒန္တော ဒမသာ ဥပေတော-ဒမသာတိ ဣန္ဒြိယဒမနေန, သုစိံ ပဏီတံ ရသသာ ဥပေတံ [ဇာ. ၁.၇.၁၈], ဝေဂသာ ဂန္တွာန, အာယုသာ ဧကပုတ္တမနုရက္ခေ [ခု. ပါ. ၉.၇] ဣစ္စာဒိ။

ကေစိ သ္မိံနော ဿာဒေသံ လဘန္တိ, ပဒသိ, ဗိလသိ ဣစ္စာဒိ။

ကေဟိစိ မဟာဝုတ္တိနာ နာ, သ္မာနံ သော ဟောတိ, အတ္ထသော, အက္ခရသော, သုတ္တသော, ဗျဉ္ဇနသော, ဟေတုသော, ယောနိသော, ဥပါယသော, ဌာနသော, ဒီဃသော, ဩရသော, ဗဟုသော, ပုထုသော, မတ္တသော, ဘာဂသော ဣစ္စာဒိ။

“ပဒသော ဓမ္မံ ဝါစေယျ [ပါစိ. ၄၅], ဗိလသော ဝိဘဇိတွာ နိသိန္နော အဿ” [ဒီ. နိ. ၂.၃၇၈] ဣစ္စာဒီသု ပန ဝိစ္ဆာယံ သောပစ္စယော။

ယအာ ပန သမာသန္တေ မဟာဝုတ္တိနာ ဿာဒီသု ဝိဘတ္တီသု သာဂမော ဟောတိ, တအာ ပုရိသာဒိဂဏောပိ ဟောတိ, ဗ္ဗာသတ္တမနသော, အဗ္ဗဂ္ဂမနသော [အ. နိ. ၃.၂၉], ပုတ္တော ဇာတော အစေတသော [ဇာ. ၂.၂၂.၄], သုမေဓသော [အ. နိ. ၄.၆၂], ဘူရိမေဓသော [သု. နိ. ၁၁၃၇] ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ မနာဒိဂဏရာသိ။

ဂုဏဝတာဒိဂဏရာသိ

၁၁၉. န္တုဿ [က. ၁၂၄; ရူ. ၉၈; နီ. ၂၉၉]။

သိမှိ န္တုဿ ဋ္ဌာ ဟောတိ။

ဂုဏဝတ တိဋ္ဌတိ။

၁၂၀. ယွတအော န္တုဿ [က. ၉၂; ရူ. ၁၀၀; နီ. ၂၄၉]။

ယောအာဒီသု န္တုဿ အတ္တံ ဟောတိ။

ဂုဏဝန္တာ တိဋ္ဌန္တိ။

၁၂၁. န္တန္တူနံ န္တော ယောမှိ ပဌမေ [က. ၉၂; ရူ. ၁၀၀; နီ. ၂၄၉]။

ပဌမေ ယောမှိ သဝိဘတ္တီနံ န္တ, န္တူနံ န္တော ဟောတိ။

ဂုဏဝန္တော တိဋ္ဌန္တိ။

၁၂၂. ဋ္ဌဋ္ဌာအံ ဂေ [က. ၁၂၆; ရူ. ၁၀၁; နီ. ၃၀၁-၂]။

ဂေ ပရေ သဝိဘတ္တီနံ န္တ, န္တူနံ ဋ္ဌ, ဋ္ဌာ, အံ ဟောန္တိ။

ဘော ဂုဏဝ, ဘော ဂုဏဝတ, ဘော ဂုဏဝံ, ဘောန္တော ဂုဏဝန္တာ, ဘောန္တော ဂုဏဝန္တော, ဂုဏဝန္တ, ဂုဏဝန္တေ, ဂုဏဝန္တေန။

၁၂၃. တောတာတိတာ သသ္မာသ္မိံနာသု [က. ၁၂၇, ၁၈၇; ရူ. ၁၀၂, ၁၀၈; နီ. ၃၀၃, ၃၈၆]။

သ, သ္မာ, သ္မိံ, နာသု သဝိဘတ္တီနံ န္တ, န္တူနံ ကမေန တော, တာ,တိ, တာ ဟောန္တိ တ။

ဂုဏဝတာ, ဂုဏဝန္တေဟိ, ဂုဏဝန္တေဘိ, ဂုဏဝန္တဿ, ဂုဏဝတော။

၁၂၄. နံမှိ တံ တ [က. ၁၂၈; ရူ. ၁၀၄; နီ. ၃၀၄]။

နံမှိ သဝိဘတ္တီနံ န္တ, န္တူနံ တံ ဟောတိ တ။

ဂုဏဝန္တာနံ, ဂုဏဝတံ, ဂုဏဝန္တသ္မာ, ဂုဏဝန္တမှာ, ဂုဏဝန္တာ, ဂုဏဝတာ, ဂုဏဝန္တေဟိ, ဂုဏဝန္တေဘိ, ဂုဏဝန္တဿ, ဂုဏဝတော, ဂုဏဝန္တာနံ, ဂုဏဝတံ, ဂုဏဝန္တသ္မိံ, ဂုဏဝန္တမှိ, ဂုဏဝတိ, ဂုဏဝန္တေ, ဂုဏဝန္တေသု။

ဇဝံ ဘဂတ, သီလတ, ပညတ, ဗလတ, ဓနတ, ဝဏ္ဏတ, ဘောဂတ, သုတတ ဣစ္စာဒိ။ တွေ့ စ အာလပနေ ဘဂတ တိ နိစ္စံ ဒီဃော။

သဗ္ဗာတ, သဗ္ဗာဝန္တော, သဗ္ဗာဝန္တံ, သဗ္ဗာဝန္တေ, သဗ္ဗာဝန္တေန, သဗ္ဗာဝတာ, သဗ္ဗာဝန္တေဟိ။ပေ.။ သဗ္ဗာဝန္တေသု။

ဇဝံ ယာတတ, ယာဝန္တော, တာတတ, တာဝန္တော, ဇတ္တာတတ, ဇတ္တာဝန္တော, ကိံတ, ကိံဝန္တော, ကိတ္တာတတ, ကိတ္တာဝန္တော ဣစ္စာဒိ။ တထာ ဘောဇန် ဘုတ္တတ, ဘုတ္တာဝန္တော, ဓမ္မံ ဗုဒ္ဓတ, ဗုဒ္ဓဝန္တော, ကမ္မံ ကတတ, ကတဝန္တော ဣစ္စာဒိ စ။

သတိမာ, သတိမန္တာ, သတိမန္တော, ဘော သတိမ, ဘော သတိမာ, ဘော သတိမံ, ဘောန္တော သတိမန္တာ, ဘောန္တော သတိမန္တော, သတိမန္တံ, သတိမန္တေ, သတိမန္တေန, သတိမတာ, သတိမန္တေဟိ, သတိမန္တေဘိ, သတိမန္တဿ, သတိမတော, သတိမန္တာနံ, သတိမတံ, သတိမန္တသ္မာ, သတိမန္တမှာ, သတိမန္တာ, သတိမတာ, သတိမန္တေဟိ, သတိမန္တေဘိ, သတိမန္တဿ, သတိမတော, သတိမန္တာနံ, သတိမတံ, သတိမန္တသ္မိံ, သတိမန္တမှိ, သတိမတိ, သတိမန္တေ, သတိမန္တေသု။

ဇဝံ မတိမာ, ဂတိမာ, ဟပိမာ, ဇာတိမာ, ဘာဏုမာ, အာယုမာ, အာယသ္မာ, သိရိမာ, ဟိရိမာ, ဓိတိမာ, ကိတ္တိမာ, ဣဒ္ဓိမာ, ဇုတိမာ , မုတိမာ, ထုတိမာ, ဗုဒ္ဓိမာ, စက္ခုမာ, ဗန္ဓုမာ, ကေမာ ဣစ္စာဒိ။

ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

၁၂၅. ဟိမဝတော တ ဩ [က. ၉၄; ရူ. ၁၀၅; နီ. ၂၅၂]။

သိမှာဟိ ဟိမဝန္တသဒ္ဒဿ ဩ ဟောတိ တ။ 'ဂသိန'န္တိ လောပေါ။

ဟိမဝန္တော ပဗ္ဗတော [ဓ. ပ. ၃၀၄], ဟိမဝတ ပဗ္ဗတော။

၁၂၆. န္တဿ စ ဋ ဝံသေ [က. ၉၃; ရူ. ၁၀၆; နီ. ၂၅၁]။

အံ, သေသု န္တဿ စ န္တုဿ စ သဗ္ဗဿ ဋ ဟောတိ တ။

"အဗ္ဘောကာသေဟတုတ ဟိမဝ"န္တိ [အပ. ထေရ ၂.၄၇.၅၉] ဟာဒိ။ သတိမံ, ဗန္ဓုမံ, ဂုဏဝဿ, သတိမဿ, ဗန္ဓုမဿ။

မဟာဝုတ္တိနာ ကွစိ သိမှိ ဂေ စ ပရေ န္တုဿ အတ္တံ ဟောတိ, "အတုလော နာမ နာမေန, ပညဝန္တော ဇုတိန္ဓရော"တိ [ဗု. ဝံ. ၂၁.၁၀] စ "ဂတိမန္တော သတိမန္တော, ဓိတိမန္တော စ ယော ဣသီ"တိ [ထေရဂာ. ၁၀၅၂] စ "စက္ခုမန္တော မဟာယသော"တိ စ "တုယှံ ပိတာ မဟာဝီရ, ပညဝန္တ ဇုတိန္ဓရာ"တိ [အပ. ထေရီ ၂.၂.၃၈၉] စ ဟာဒိ။

ပဌမာယောမှဟိ ကွစိ န္တုဿ ဋ ဟောတိ, ဝဂ္ဂုမုအာတီရိယာ ပန ဘိက္ခူ ဝဏ္ဏတ ဟောန္တိ [ပာရာ. ၁၉၄], ထေတုမှေဟ အာဝုသော သီလတ ဟောထ [အ. နိ. ၅.၁၁၄], စက္ခုမာ အန္ဓကာ ဟောန္တိ, ယေ ဣတ္ထိနံ ဝသံ ဂတာ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၃၆], သံသုဒ္ဓပညာ ကုသလာ မုတိမာ ဘဝန္တိ [သု. နိ. ၈၈၇ (သံသုဒ္ဓပညာ ကုသလာ မုတီမာ)] ။

ဣတိ ဂုဏတဒိဂဏရာသိ။

ဂစ္ဆန္တာဒိဂဏရာသိ

၁၂၇. နွတ္သုံ သိမ္ဟိ [က. ၁၈၆; ရူ. ၁၀၇; နီ. ၃၈၂-၄; 'တသုံ' (ဗဟူသု)] ။

သိမ္ဟိ နွတ္သု အံ ပောတိ တ။ သိလောပော။

ဂစ္ဆုံ, ဂစ္ဆန္တော, ဂစ္ဆန္တာ, ဂစ္ဆန္တော, ဘော ဂစ္ဆ, ဘော ဂစ္ဆာ, ဘော ဂစ္ဆုံ, ဘောန္တော ဂစ္ဆန္တာ, ဘောန္တော ဂစ္ဆန္တော, ဂစ္ဆန္တံ, ဂစ္ဆန္တေ, ဂစ္ဆန္တေန, ဂစ္ဆတာ, ဂစ္ဆန္တေဟိ, ဂစ္ဆန္တေဘိ, ဂစ္ဆန္တသ္သ, ဂစ္ဆတော, ဂစ္ဆန္တာနံ, ဂစ္ဆတံ, ဂစ္ဆန္တသ္မာ, ဂစ္ဆန္တမှာ, ဂစ္ဆန္တာ, ဂစ္ဆတာ, ဂစ္ဆန္တေဟိ, ဂစ္ဆန္တေဘိ, ဂစ္ဆန္တသ္သ, ဂစ္ဆတော, ဂစ္ဆန္တာနံ, ဂစ္ဆတံ, ဂစ္ဆန္တသ္မိံ, ဂစ္ဆန္တမှိ, ဂစ္ဆတိ, ဂစ္ဆန္တေ, ဂစ္ဆန္တေသု။

ဧဝံ ကရံ, ကုဗ္ဗံ, စရံ, စဝံ, ဇယံ, ဇဟံ, ဇာနံ, ဇိရံ, ဒဒံ, ဒဟံ, ဓုဟံ, သုဏံ, ပစံ, သရံ, ဘုဉ္ဇံ, မုဉ္စံ, သယံ, သရံ, ဟရံ, တိဋ္ဌံ, ဘဝိသ္သံ, ကရိသ္သံ, ဂမိသ္သံ ဣစ္စာဒိ။

ဝိသေသသဝိဓာနမုစ္စတေ။

'နွတ္သု စ ဋ္ဌ ဝံသေ'တိ အံ, သေသု နွတ္သု ဋ္ဌတ္တံ, ယံ ယဉ္ဟိ ရာဇ ဘဇတိ, သန္တံ တ ယဒိ တ အသံ။ သီလဝန္တံ ဝိသီလံ တ, ဝသံ တသ္သေဝ ဂစ္ဆတိ [ဇာ. ၁.၁၅.၁၈၁]။ ကိစ္စာနုကုဗ္ဗသ္သ ကရေယ္ယ ကိစ္စံ [ဇာ. ၁.၂.၁၄၅] – အနုကုဗ္ဗသ္သာတိ ပုန ကရောန္တသ္သ။

မဟာဝုတ္တိနာ ပဉ္စမာယောမ္ဟိ စ သဝိဘတ္တိသ္သ နွတ္သု အံ ပောတိ, အပိ နု တုမ္ဟေ ပဟ ဧကေန္တသုခံ လောကံ ဇာနံ ပသ္သံ ဝိဟရထ [ဒီ. နိ. ၁.၄၂၅], ကသံ ခေတ္တံ ဗီဇံ ဝပံ, ဓနံ ဝိန္ဒန္တိ မာဏဝ [ထေရဂါ. ၁၁၂], ဘရန္တိ မာတာပိတရော, ပုဗ္ဗေ ကတမနုသ္သရံ [အ. နိ. ၅.၃၉]။

၁၂၈. မဟန္တာရဟန္တာနံ ဋ္ဌာ တ [နီ. ၃၈၇, ၇၁၂]။

သိမ္ဟိ ဧတေသံ နွတ္သု ဋ္ဌာ ပောတိ တ။

မဟာ , မဟံ, မဟန္တော, မဟန္တာ, မဟန္တော, ဘော မဟ, ဘော မဟာ, ဘော မဟံ, ဘောန္တော မဟန္တာ, ဘောန္တော မဟန္တော, မဟန္တံ။

'နွတ္သု စ ဋ္ဌ ဝံသေ'တိ အံမ္ဟိ နွတ္သု ဋ္ဌတ္တံ, "သုမဟံ ပုရံ, ပရိက္ခိပိသ္သ"န္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၇၉၂] ဟဋ္ဌိ-သုဋ္ဌု မဟန္တံ ဗာရာဏသိပုရန္တိ အတ္ထော။ သေသံ ဂစ္ဆန္တသမံ။

အရဟာ တိဋ္ဌတိ။ 'နွတ္သုံ သိမ္ဟိ'တိ သိမ္ဟိ နွတ္သု အံ, အရဟံ သုဂတော လောကေ [သံ. နိ. ၁.၁၆၁], အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော [ဟရာ. ၁], အရဟန္တာ, အရဟန္တော, အရဟန္တံ, အရဟန္တေ, အရဟန္တေန, အရဟတာ, အရဟန္တေဟိ, အရဟန္တေဘိ, အရဟန္တသ္သ, အရဟတော, အရဟန္တာနံ, အရဟတံ ဣစ္စာဒိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဗ္ရဟ္မန္တသ္သ စ နွတ္သု ဋ္ဌာ ပောတိ သိမ္ဟိ, ဗ္ရဟာ, ဗ္ရဟန္တော, ဗ္ရဟန္တာ, ဗ္ရဟန္တော, ဗ္ရဟန္တံ, ဗ္ရဟန္တေ ဣစ္စာဒိ။

"သာ ပရိသာ မဟာ ပောတိ, သာ သေနာ ဒိသ္သတေ မဟာ"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၇၇၁] စ "မဟာ ဘန္တေ ဘူမိစာလော"တိ [အ. နိ. ၈.၇၀] စ "မဟာ တေ ဥပာသက ပရိစ္စာဂေ"တိ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၃.အကိတ္တိဇာတကဝဏ္ဏနာ] စ "မဟာမေ ဘယမာဂတ"န္တိ စ "ဗာရာဏသိရဇ္ဇံ နာမ မဟာ"တိ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၁.မဟာသီလဝဇာတကဝဏ္ဏနာ] စ "မဟာသ္သ ပောန္တိ ပရိတရာ ဗ္ရာဟ္မဏဂဟပတိကာ, မဟာသ္သ ပောန္တိ ပရိတရာ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုနိယော"တိ [ဒီ. နိ. ၃.၂၀၄] စ "မဟာ ဝဟန္တိ ဒုဒ္ဒိဋ္ဌိံ, သဂ္ဂပ္ပဟာ ရာဂနိသ္သိတာ"တိ စ ဟဋ္ဌိ။ အတ္ထ မဟာသဒ္ဒော နိပာတပဋိရူပကောပိ သိယာ။

၁၂၉. ဘူတော။

ဘူဓာတုသိဒ္ဓတော န္တဿ အံ ဟောတိ သိမှိ။ သုဒ္ဓေ နိစ္စံ, ဥပပဒေ အနိစ္စံ။

ဘဝံ တိဋ္ဌတိ, သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝံ, အနုဘဝန္တော, တဏှံ အဘိဘဝံ, အဘိဘဝန္တော, ဒုက္ခံ ပရိဘဝံ, ပရိဘဝန္တော တိဋ္ဌတိ, ဘဝန္တာ, ဘဝန္တော, ဟေ ဘဝန္တ, ဟေ ဘဝန္တာ, ဟေ ဘဝန္တော, ဟေ ဘဝ, ဟေ ဘဝါ, ဟေ ဘဝံ။ “ကစ္စိ ဘဝံ အဘိရမသိ အရညေ”တိ [ဇာ. ၂.၁၈.၁၈] ဟဋ္ဌိ။

ဟေ ဘဝန္တာ, ဟေ ဘဝန္တော, ဘဝန္တံ, ဘဝန္တေ, ဘဝန္တေန, ဘဝတာ, ဘဝန္တေဟိ, ဘဝန္တေဘိ, ဘဝန္တဿ, ဘဝတော, ဘဝန္တာနံ, ဘဝတံ, ဘဝန္တသ္မာ, ဘဝန္တမှာ, ဘဝန္တာ, ဘဝတာ, ဘဝန္တေဟိ, ဘဝန္တေဘိ, ဘဝန္တဿ, ဘဝတော, ဘဝန္တာနံ, ဘဝတံ, ဘဝန္တသ္မိံ, ဘဝန္တမှိ, ဘဝတိ, ဘဝန္တေ, ဘဝန္တေသု။

၁၃၀. ဘဝတော ဝါ ဘောန္တော ဂယောနာသေ [က. ၂၄၃; ရူ. ၈, ၁၁၀; နီ. ၄၈၄]။

ဂ, ယော, နာ, သေသု ဘဝန္တဿ ဘောန္တော ဟောတိ ဝါ။ သုတ္တဝိဘတ္တေန အံ, ဟိ, နံ, သ္မာဒီသု စ။

ဘောန္တာ, ဘောန္တော, ဟေ ဘောန္တ, ဟေ ဘောန္တာ, ဟေ ဘောန္တော, ဘောန္တံ, ဘောန္တေ, ဘောန္တေန, ဘောတာ, ဘောန္တေဟိ, ဘောန္တေဘိ, ဘောန္တဿ, ဘောတော, ဘောန္တာနံ, ဘောတံ, ဘောန္တသ္မာ, ဘောန္တမှာ, ဘောန္တာ, ဘောတာ, ဘောန္တေဟိ, ဘောန္တေဘိ, ဘောန္တဿ, ဘောတော, ဘောန္တာနံ, ဘောတံ, ဘောန္တသ္မိံ, ဘောန္တမှိ, ဘောတိ, ဘောန္တေ, ဘောန္တေသု။

ဘော, ဘန္တေတိ ဒွေဝ ဝုဒ္ဓိအတ္ထေ သိဒ္ဓါ အာမန္တနတ္ထေ နိပါတာ ဧဝ, တေဟိ ပရံ ဂ, ယောနံ လောဟေ, ဣတော ဘော သုဂတိံ ဂစ္ဆ [ဣတိဝု. ၈၃], ဥမ္မုဇ္ဇဘော ပုထုသိလေ, ကုတော နု အာဂစ္ဆထ ဘော တယော ဇနာ [ဇာ. ၁.၉.၈၇], ပဿထ ဘော ဣမံ ကုလပုတ္တံ, ဧဟိ ဘန္တေ ခမာပေဟိ, သော တေ ဘိက္ခူ ခမာပေသိ “ခမထ ဘန္တေ”တိ။ တထာ ဘဒ္ဒန္တေ, ဘဒ္ဒန္တာတိ ဒွေဝ “တုယှံ ဘဒ္ဒံ ဟောတု , တုမှာကံ ဘဒ္ဒံ ဟောတူ”တိ အတ္ထေ သိဒ္ဓါ အာမန္တနနိပါတာဝ, “ဘဒ္ဒန္တေ”တိ တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ [သံ. နိ. ၁.၂၄၉], တံ တေ ဝဒာမိ ဘဒ္ဒန္တေ, ယာဝန္တေတ္ထ သမာဂတာ [ဇာ. ၁.၇.၁၀၈]။ ဘဒ္ဒန္တ, ဘဒ္ဒန္တသဒ္ဒါ ပန ပုရိသာဒိဂဏိကာ ဧဝ။

သန္တသဒ္ဒေါ ပန သပ္ပုရိသေ ဝိဇ္ဇမာနေ သမာနေ စ ပဝတ္တော ဣဓ လဗ္ဘတိ။ သမေတိ အသတာ အသံ [ဇာ. ၁.၂.၁၆]။ သံ, သန္တော, သန္တာ, သန္တော, ဘောသန္တ, ဘောသန္တာ, ဘောသ, ဘော သာ, ဘော သံ ဝါ, ဘောန္တော သန္တာ, ဘောန္တော သန္တော။ ယံ ယဉှိ ရာဇ ဘဇတိ, သန္တံ ဝါ ယဒိ ဝါ အသံ [ဇာ. ၁.၁၅.၁၈၀]။ သန္တေ, သန္တေန, သတာ။

၁၃၁. သတော သဗ္ဗ ဘေ [က. ၁၈၅; ရူ. ၁၁၂; နီ. ၃၇၈]။

ဘေ ပရေ သန္တဿ သဗ္ဗအာဒေသော ဟောတိ ဝါ။

သန္တေဟိ, သန္တေဘိ, သဗ္ဘိ, သန္တဿ, သတော, သန္တာနံ, သတံ, သန္တသ္မာ, သန္တမှာ, သန္တာ, သတာ, သန္တေဟိ, သန္တေဘိ, သဗ္ဘိ, သန္တဿ, သတော, သန္တာနံ, သတံ, သန္တသ္မိံ, သန္တမှိ, သတိ, သန္တေ, သန္တေသု။ သန္တော သပ္ပုရိသာ လောကေ, ဒူရေ သန္တော ပကာသေန္တိ [ဓ. ပ. ၃၀၄], စတ္တာရော ပုဂ္ဂလာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ လောကသ္မိံ [အ. နိ. ၄.၈၅], ပဟုသန္တော န ဘရတိ [သု. နိ. ၉၁]။

ခေဒေ နိရောဓေ စ ပဝတ္တော သန္တော ပုရိသာဒိဂဏာဒိကော, ဒီဃံ သန္တဿ ယောဇနံ [ဓ. ပ. ၆၀], သန္တာ ဟောန္တိ သမိတာ နိရုဒ္ဓါ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဂစ္ဆန္တာဒိဂဏရာသိ။

၁၃၂. ရာဇာဒိယုတဒီဟာ [က. ၁၈၉; ရူ. ၁၁၃; နီ. ၃၉၀-၁]။

ရာဇာဒီဟိ ယုတဒီဟိ စ သိဿ အာ ဟောတိ။

ရာဇာ ဂစ္ဆတိ။

၁၃၃. ယောနမာနော [က. ၁၉၀; ရူ. ၁၁၄; နီ. ၃၉၂]။

ရာဇာဒီဟိ ယုတဒီဟိ စ ယောနံ အာနော ဟောတိ တ။

ရာဇာနော။

တတိ ကိံ? စတုရော စ မဟာရာဇာ။

ဘော ရာဇ, ဘော ရာဇာ, ဘောန္တော ရာဇာနော။

၁၃၄. ဝံမ္ဟာနင [က. ၁၈၈; ရူ. ၁၁၅; နီ. ၃၉၃]။

ရာဇာဒီနံ ယုတဒီနဉ္စ အာနင ဟောတိ တ အံမ္ဟိ။

ရာဇာနံ, ရာဇံ, ရာဇာနော, စတုရော စ မဟာရာဇေ [ပေ. ၀. ၁၁]။

၁၃၅. နာသ္မာသု ရညာ [က. ၁၃၇, ၂၇၀; ရူ. ၁၁၆, ၁၂၀; နီ. ၃၁၆, ၅၄၂]။

နာ, သ္မာသု ရာဇဿ ရညာ ဟောတိ တ။

ရညာ, ရာဇေန။

၁၃၆. ရာဇဿိ နာမ္ဟိ [နီ. ၃၁၆]။

နာမ္ဟိ ရာဇဿ ဣ ဟောတိ။

ရာဇိနာ။

၁၃၇. သုနံဟိသ္ဝု [က. ၁၆၉; ရူ. ၁၁၇; နီ. ၃၅၇]။

သု , နံ, ဟိသု ရာဇဿ ဥဟောတိ တ။

ရာဇူဟိ, ရာဇူဘိ, ရာဇေဟိ, ရာဇေဘိ။

၁၃၈. ရညောရညဿရာဇိနော သေ [က. ၁၃၉; ရူ. ၁၁၈; နီ. ၃၁၄]။

သေပရေ သဝိဘတ္တိဿ ရာဇဿ ရညော, ရညဿ, ရာဇိနော ဟောန္တိ တ။

ရညော, ရညဿ, ရာဇိနော။

တတိ ကိံ? ရာဇဿ။

ရာဇူနံ, ရာဇာနံ။

၁၃၉. ရာဇဿ ရညံ [က. ၁၃၆; ရူ. ၁၁၉; နီ. ၃၁၅]။

နံမှဟိ ရာဇဿ ရညံ ဟောတိ ဝါ။

ရညံ, ရာဇသ္မာ, ရာဇမှဟာ, ရညာ, ရာဇူဟိ, ရာဇူဘိ, ရာဇေဟိ, ရာဇေဘိ, ရညော, ရညဿ, ရာဇိနော, ရာဇဿ ဝါ, ရာဇူနံ, ရာဇာနံ, ရညံ။

၁၄၀. သ္မိံမှဟိ ရညေရာဇိနိ [က. ၁၃၈; ရူ. ၁၂၁; နီ. ၃၁၇]။

သ္မိံမှဟိ သဝိဘတ္တိဿ ရာဇဿ ရညေ, ရာဇိနိ ဟောန္တိ ဝါ။

ရညေ, ရာဇိနိ, ရာဇသ္မိံ, ရာဇမှဟိ, ရာဇူသု, ရာဇေသု။

၁၄၁. သမာသေ ဝါ။

သမာသသ္မာနေ သဗ္ဗေ ဝေ အာဒေသာ ဝိကပ္ပေန ဟောန္တိ။

စတ္တာရော မဟာရာဇာ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၆], စတ္တာရော မဟာရာဇာနော [အ. နိ. ၃.၃၇], ဒေဝရာဇာနံ, ဒေဝရာဇံ, ဒေဝရာဇာနော, ဒေဝရာဇေ, စတ္တာရော စ မဟာရာဇေ , မဏိမှဟိ ပဿ နိမ္မိတံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၉၄], ကာသိရညာ, ကာသိရာဇေန, ဒေဝရာဇူဟိ, ဒေဝရာဇေဟိ, ကာသိရညော, ကာသိရာဇဿ, ဒေဝရာဇူနံ, ဒေဝရာဇာနံ။ပေ.။ ကာသိရညေ, ကာသိရာဇေ, ဒေဝရာဇူသု, ဒေဝရာဇေသု။

မဟာဝုတ္တိနာ ရာဇတော ယောနံ ဣနော ဟောတိ, ''သမန္တပာသာဒိကာ နာမ, သောဠသာသိံသု ရာဇိနော, ဧကူနတိံသေ ကပ္ပမှဟိ, ဣတော သောဠသရာဇိနော [အပ. ထေရ ၁.၁၂.၅၄-၅၅ (ဧကူနတိံသကပ္ပမှဟိ, ဣတော သောဠသရာဇာနော)], ကုသရာဇံ မဟဗ္ဗလံ [ဇာ. ၂.၂၀.၆၇], သာလရာဇံဝ ပုပ္ဖိတံ [အပ. ထေရ ၁.၄၂.၈၆], ဥဠုရာဇံဝ သောဘိတံ, စတုရော စ မဟာရာဇေ [ပေ. ဝ. ၁၁], ယုဓဉ္စယော အနုညာတော, သဗ္ဗဒတ္တေန ရာဇိနာ [ဇာ. ၁.၁၁.၈၁], တအာ အအာသိ မံ တာတော, ဗိမ္ဗိသာရဿ ရာဇိနော [အပ. ထေရီ. ၂.၂.၃၂၆], နိက္ခမန္တေ မဟာရာဇေ, ပထဝီ သမ္ပကမ္ပထ'' ဣစ္စာဒီနိ ဟဝဋ္ဌိ ပဒအနိ။

ဗ္ရဟ္မာ, ဗ္ရဟ္မာနော, ဘော ဗ္ရဟ္မ, ဘော ဗ္ရဟ္မာ။ 'ဃဗ္ရဟ္မာဒိတွေဝ'တိ ဂဿ ဧတ္တံ, ဘော ဗ္ရဟ္မေ, ဘောန္တော ဗ္ရဟ္မာနော, ဗ္ရဟ္မာနံ, ဗ္ရဟ္မံ, ဗ္ရဟ္မာနော။

၁၄၂. နာမှဟိ [က. ၁၉၈; ရူ. ၁၂၃; နီ. ၄၁၀]။

နာမှဟိ ဗ္ရဟ္မဿ ဥဟောတိ ဝါ။

ဗ္ရဟ္မုနာ, ဗ္ရဟ္မေန, ဗ္ရဟ္မေဟိ, ဗ္ရဟ္မေဘိ။

၁၄၃. ဗ္ရဟ္မဿု ဝါ [က. ၁၉၈; ရူ. ၁၂၃; နီ. ၄၁၀]။

သ, နံသု ဗ္ရဟ္မဿ ဥ ဟောတိ ဝါ။

၁၄၄. ဧ့ုလာ သဿ နော [က. ၁၁၇; ရူ. ၁၂၄; နီ. ၂၉၂]။

ဈု, လတော သသ္သ နော ဟောတိ။

ဗ္ရဟ္မုနော, ဗ္ရဟ္မသ္သ, ဗ္ရဟ္မုနံ, ဗ္ရဟ္မာနံ။

၁၄၅. သ္မာ နာဝ ဗ္ရဟ္မာ စ [က. ၂၇၀; ရူ. ၁၂၀; နီ. ၅၄၂]။

အတ္တာ’တုမေဟိ စ ဗ္ရဟ္မတော စ သ္မာသ္သ နာ ဝိယ ရူပံ ဟောတိ။

ဗ္ရဟ္မုနာ, ဗ္ရဟ္မသ္မာ, ဗ္ရဟ္မမှာ, ဗ္ရဟ္မုနော, ဗ္ရဟ္မသ္သ, ဗ္ရဟ္မုနံ, ဗ္ရဟ္မာနံ။ ‘ကမ္မာဒိတော’တိ သုတ္တေန သ္မိံနော နိ ဟောတိ, ဗ္ရဟ္မသ္မိံ, ဗ္ရဟ္မမှိ, ဗ္ရဟ္မနိ, ဗ္ရဟ္မေ, ဗ္ရဟ္မေသု။

အတ္တာ, အတ္တာနော, ဘော အတ္တ, ဘော အတ္တာ, ဘောန္တော အတ္တာနော, အတ္တာနံ, အတ္တံ, အတ္တာနော။ ‘နာသ္သေနော’တိ ဝိကပ္ပေန နာသ္သ ဧနတ္တံ, အတ္တနာ, အတ္တေန။

၁၄၆. သုဟိသ္ဝနက [က. ၂၁၁; ရူ. ၁၂၆; နီ. ၄၃၉;။ သုဟိသုနက (ဗဟူသု)]။

သု, ဟိသု အတ္တာ’တုမာနံ အန္တော အနက ဟောတိ။

အတ္တနေဟိ, အတ္တနေဘိ, အတ္တေဟိ, အတ္တေဘိ။

၁၄၇. နောတ္တာတုမာ [က. ၂၁၃; ရူ. ၁၂၇; နီ. ၄၄၀]။

အတ္တာ’တုမတော သသ္သ နော ဟောတိ။

အတ္တနော, အတ္တသ္သ, အတ္တာနံ, အတ္တသ္မာ, အတ္တမှာ, အတ္တာ, အတ္တနာ, အတ္တနေဟိ, အတ္တနေဘိ, အတ္တေဟိ, အတ္တေဘိ, အတ္တနော, အတ္တသ္သ, အတ္တာနံ, အတ္တသ္မိံ, အတ္တမှိ, အတ္တနိ, အတ္တေ, အတ္တေသု, အတ္တနေသု။

သမာသေ ပန ပုရိသာဒိရူပံ ဟောတိ, ပဟိတော အတ္တာ ဧတေနာတိ ပဟိတတ္တော, ပဟိတတ္တာ, ပဟိတတ္တံ, ပဟိတတ္တေ, ပဟိတတ္တေန, ပဟိတတ္တေဟိ, ပဟိတတ္တေဘိ, ပဟိတတ္တသ္သ, ပဟိတတ္တာနံ, ပဟိတတ္တသ္မာ, ပဟိတတ္တမှာ, ပဟိတတ္တာ, ပဟိတတ္တေဟိ, ပဟိတတ္တေဘိ, ပဟိတတ္တသ္သ, ပဟိတတ္တာနံ, ပဟိတတ္တသ္မိံ, ပဟိတတ္တမှိ, ပဟိတတ္တေ, ပဟိတတ္တေသု။

အာတုမာ , အာတုမာနော, အာတုမာနံ, အာတုမံ, အာတုမာနော, အာတုမနာ, အာတုမေန, အာတုမနေဟိ, အာတုမနေဘိ, အာတုမနော, အာတုမသ္သ, အာတုမာနံ ဣစ္စာဒိ။

သခာ တိဋ္ဌတိ။

၁၄၈. အာယော နော စ သခာ [က. ၁၉၁; ရူ. ၁၃၀; နီ. ၃၉၄]။

သခတော ယောနံ အာယော စ နော စ ဟောန္တိ တ အာနော စ။

သခါနော, သခါယော။

၁၄၉. နောနာသေသွိ [က. ၁၉၄; ရူ. ၁၃၁; နီ. ၄၀၇]။

နော, နာ, သေသု သခန္တသ္သ ဣ ဟောတိ တ။

သခိနော။

သုတ္တဝိဘင်္ဂေ တွေန တ္တပစ္စယမ္ဟိ ကြတ္တံ, “သခိတ္တံ ကရေယျ, သခိတ္တံ န ကရေယျာ”တိ [ထေရက. ၁၀၁၇ (သခိတံ)] ဟဋ္ဌိ။

၁၅၀. ယောသ္စံဟိသ္မာနံသ္ဝတရင [က. ၁၉၅-၆; ရူ. ၁၃၃-၄; နီ. ၄၀၈-၉; ယောသ္စံဟိသုစာရင (ဗဟူသု)]။

ယောသု အံ, ဟိ, သ္မာ, နံသု သခန္တသ္သ အာရင ဟောတိ။ ‘ဋ္ဌောဋ္ဌေ တ’တိ သုတ္တေန အာရာဒေသတော ယောနံ ကမေန ဋ္ဌော, ဋ္ဌေ ဟောန္တိ။

သခါရော တိဋ္ဌန္တိ။ ‘ဃဗ္ဗဟ္မာဒိတ္တေ ဝ’တိ ဂသ္သ ဝိကပ္ပေန ဧတ္တံ, ဘော သခ, ဘော သခါ, ဘော သခေ, ဟရေ သခါ ကိသ္သ မံ ဇဟာသိ [ဇာ. ၁.၆.၉၄]။

“သခိ, သခီတိ ဒွဝယံ ကြတ္တိယံ သိဒ္ဓ”န္တိ ဝုတ္တိယံ ဝုတ္တံ။

ဘောန္တော သခါနော, ဘောန္တော သခါယော, ဘောန္တော သခိနော, ဘောန္တော သခါရော, သခါနံ, သခါရံ, သခံ, သခါနော, သခါယော, သခိနော, သခါရေ, သခါရော, သခိနာ, သခါရေန, သခေန, သခါရေဟိ, သခါရေဘိ, သခေဟိ, သခေဘိ, သခိသ္သ, သခိနော, သခါရာနံ, သခါနံ။

၁၅၁. သ္မာနံသု တ [က. ၁၉၄, ၁၇၀; ရူ. ၁၂၀, ၁၃၁; နီ. ၄၀၇, ၅၄၂]။

သ္မာ, နံသု သခန္တသ္သ က္က ဟောတိ တ။

သခီနံ, သခိသ္မာ, သခိမ္ဟာ, သခါ, သခိနာ, သခါရသ္မာ, သခါရမ္ဟာ, သခါရာ, သခါရေဟိ, သခါရေဘိ, သခေဟိ, သခေဘိ, သခိသ္သ, သခိနော, သခါရာနံ, သခါနံ, သခီနံ။

၁၅၂. ဋ္ဌေ သ္မိံနော [က. ၁၉၂; ရူ. ၁၃၅]။

သခတော သ္မိံနော ဋ္ဌေ ဟောတိ။ နိစ္စတ္တမိဒံ သုတ္တံ။

သခေ, သခါရေသု, သခေသု။ “နေတာဒိသာ သခါ ဟောန္တိ, လဗ္ဘာ မေ ဇီဝတော သခါ”တိ [ဇာ. ၁.၇.၉] ဟဋ္ဌိ။ ပုရိသာဒိနယေန ယောနံ ဝိဓိ။

သမာသေ ပန သဗ္ဗံ ပုရိသာဒိရူပံ လဗ္ဘတိ, “သဗ္ဗမိတ္တော သဗ္ဗသခော, ဟာပမိတ္တော ဟာပသခော”တိ [ဒီ. နိ. ၃.၂၅၃] စ ဟဋ္ဌိ။ ဟာပသခော, ဟာပသခါ, ဟာပသခံ, ဟာပသခေ, ဟာပသခေန, ဟာပသခေဟိ, ဟာပသခေဘိ။ပေ.။ ဟာပသခသ္မိံ, ဟာပသခမ္ဟိ, ဟာပသခေ, ဟာပသခေသု။

ယုတ ဂစ္ဆတိ။

၁၅၃. ယောနံ နောနေ တ [က. ၁၅၅, ၁၅၇; ရူ. ၁၃၇, ၁၄၀; နီ. ၃၃၅, ၃၄၃]။

ယုဝ, ပုမာဒီဟိ ပဌမာ, ဒုတိယာယောနံ ကမေန နော, နေ ဟောန္တိ တ။

၁၅၄. နောနာနေသွတ [က. ၁၅၇; ရူ. ၁၄၀; နီ. ၃၄၃]။

နော, နာ, နေသု ယုတဒီနံ အန္တော အာ ဟောတိ တ။

ယုတနော, ယုတနာ, ယုတ, ဟေ ယုဝ, ဟေ ယုတ, ဟေ ယုတနော, ဟေ ယုတ တ, ယုတနံ, ယုဝံ, ယုတနေ, ယုဝေ, ယုဝေန, ယုတနာ။

၁၅၅. ယုတဒီနံ သုဟိသ္ဝတနင [က. ၁၅၇; ရူ. ၁၄၀; နီ. ၃၃၇-၉, ၃၄၃]။

ယုဝ, ပုမာဒီနံ အန္တော အာနင ဟောတိ တ သု, ဟိသု။

ယုတနေဟိ, ယုဝေဟိ, ယုတနေဘိ, ယုဝေဘိ, ယုဝသ္ဝ။

၁၅၆. ယုတ သသ္ဝိနော ။

ယုဝတော သသ္ဝ က္လနော ဟောတိ တ။

ယုဝိနော, ယုတနံ, ယုဝသ္မာ, ယုဝမှ္ဟာ။

၁၅၇. သ္မာသ္မိံနံ နာနေ [က. ၁၅၆-၇-၈; ရူ. ၁၄၀-၂-၃]။

ယုဝ, ပုမာဒီဟိ သ္မာ, သ္မိံနံ နာ, နေ ဟောန္တိ တ။ 'နောနာနေသ္ဝတ'တိ နာမှ္ဟိ အာတ္တံ။

ယုတနာ, ယုတနေဟိ, ယုတနေဘိ, ယုဝေဟိ, ယုဝေဘိ, ယုဝသ္ဝ, ယုဝိနော, ယုတနံ, ယုဝသ္မိံ, ယုဝမှ္ဟိ, ယုဝေ, ယုတနေ, ယုတနေသု, ယုဝေသု။

ရူပသိဒ္ဓိယံ ပန "မဃဝ, ယုတဒီနမန္တဿ အာနာဒေသော ဟောတိ တ သဗ္ဗာသု ဝိဘတ္တီသူ"တိ [ရူ. ၁၄၀; နီ. ၃၄၃] ဝုတ္တံ။

ပုမာ , ပုမာနော, ဟေ ပုမ, ဟေ ပုမာ။

၁၅၈. ဂသ္သံ [က. ၁၅၃; ရူ. ၁၃၈; နီ. ၃၃၃]။

ပုမတော ဂသ္သ အံ ဟောတိ တ။

ဟေ ပုမံ, ဟေ ပုမာနော, ပုမာနံ, ပုမံ, ပုမာနေ, ပုမေ။

၁၅၉. နာမှ္ဟိ [က. ၁၅၉; ရူ. ၁၃၉; နီ. ၃၄၀]။

နာမှ္ဟိ ပုမန္တဿ အာ ဟောတိ တ။

ပုမာနာ, ပုမေန။

၁၆၀. ပုမကမ္မထာမဒ္ဓာနံ တ သသ္မာသု စ [က. ၁၅၇, ၁၅၉; ရူ. ၁၃၉, ၁၄၀; နီ. ၃၃၈, ၁၄၀]။

နာမှ္ဟိ စ သ, သ္မာသု စ ပုမ, ကမ္မ, ထာမဒ္ဓာနံ အန္တော ဥ ဟောတိ တ။

ပုမုနာ, ပုမာနေဟိ, ပုမာနေဘိ, ပုမေဟိ, ပုမေဘိ, ပုမသ္ဝ, ပုမုနော, ပုမာနံ, ပုမသ္မာ, ပုမမှ္ဟာ, ပုမာနာ, ပုမုနာ, ပုမာနေဟိ, ပုမာနေဘိ, ပုမေဟိ, ပုမေဘိ, ပုမုနော, ပုမသ္ဝ, ပုမာနံ, ပုမသ္မိံ, ပုမမှ္ဟိ, ပုမေ။

၁၆၁. ပုမာ [က. ၁၅၆; ရူ. ၁၄၂; နီ. ၃၃၆]။

ပုမတော သို့မ်ိနော နေ ဟောတိ တ။ ‘နောနာနေသ္တ’တိ ပုမန္တသ္သ အာတ္တံ။

ပုမာနေ။

၁၆၂. သုမ္ဟာ စ [က. ၁၅၈; ရူ. ၁၄၃; နီ. ၃၃၉]။

သုမ္ဟိ ပုမန္တသ္သ အာ စ ဟောတိ အာနေ စ။

ပုမာနေသု, ပုမာသု, ပုမေသု။

သိ , ယောနံ ပုရိသာဒိဝိဓိ စ ဟောတိ, “ယထာ ဗလာကယောနိမ္ဟိ, န ဝိဇ္ဇတိ ပုမော သဒာ [အပ. ထေရ ၁.၁.၅၁၁], သောဠသိတ္ထိသဟဿာနံ, န ဝိဇ္ဇတိ ပုမော တဒာ [စရိယာ ၃.၄၉], ကုတ္ထိ ဟုတွာ သဝဇ္ဇ ပုမောမ္ဟိ ဒေဝတေ [ဒီ. နိ. ၂.၃၅၄], ထိယော တဿ ပဇာယန္တိ, န ပုမာ ဇာယရေ ကုလေ”တိ [ဇာ. ၁.၈.၅၄] ဟဋ္ဌိ။

မဃဝသဒ္ဒေ ယုဝသဒ္ဒသဒိသောတိ ရူပသိဒ္ဓိယံ [ရူ. ၆၆] ဝုတ္တံ, ဂုဏဝတဒိဂဏကောတိ သဒ္ဒနီတိယံ [နီ. ပဒ. ၂၂၀] ကုတ္ထိတော။ အဃန္တိ ဒုက္ခံ ဟပဋ္ဌ ဝုစ္စတိ, န အဃံ မဃံ, သုခံ ပုညဥ္စ, မဃော ကုတိ ပုရာဏံ နာမံ အဿ အတ္ထီတိ မဃဝတိ [သံ. နိ. ၁.၂၅၉] အတ္တော ဟဋ္ဌိယံ ဒိဿတိ။

ထာမသဒ္ဒေ ပုရိသာဒိဂဏော, ထာမေန, ထာမုနာ, ထာမဿ, ထာမုနော, ထာမသ္မာ, ထာမမ္ဟာ, ထာမာ, ထာမုနာ, ထာမဿ, ထာမုနော။ သေသံ ပုရိသသမံ။

အဒ္ဓာ ဝုစ္စတိ ကာလော။ နာဒ္ဒေဟကဝစနေသု-ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ, အဒ္ဓနာ, အဒ္ဓေန, ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော, အဒ္ဓုသ္သ, အဒ္ဓဿ, အဒ္ဓုနာ, အဒ္ဓုမှာ, အဒ္ဓုသ္မာ, အဒ္ဓာ, အဒ္ဓမှာ, အဒ္ဓသ္မာ, အဒ္ဓုနော, အဒ္ဓုဿ, အဒ္ဓဿ, အဒ္ဓနိ, အဒ္ဓေ, အဒ္ဓမ္ဟိ, အဒ္ဓသ္မိန္တိ စူဠမောဂ္ဂလ္လာနေ အာဂတံ။ သေသံ ယုဝသဒိသံ။

ဥပဒ္ဒတစကော အဒ္ဓသဒ္ဒော ကွစ န လဗ္ဘတိ, ဇေံသတ္တတစကော စ နိဟတော ဧဝ။ “အဒ္ဓာနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော”တိအာဒီသု အဒ္ဓာနသဒ္ဒော ပန ဝိသုံ သိဒ္ဓေါ နပုံသကလိင်္ဂေါဝ။

မုဒ္ဒသဒ္ဒေ “မုဒ္ဓာ တေ ဖလတု သတ္တဓာ, မုဒ္ဓာ မေ ဖလတု သတ္တဓာ” ကုစ္စာဒီသု [ဇာ. ၁.၁၆.၂၉၅; ခ. ပ. အဠ. ၁.တိဿတ္တေရဝတ္ထု] သိရော ဝုစ္စတိ, “ပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိဋ္ဌိတော” ကုစ္စာဒီသု [ဒီ. နိ. ၂.၇၀] မတ္ထကံ ဝုစ္စတိ, တဒုဘယံ ကွစ လဗ္ဘတိ, သို့မ်ိဝစနေ မုဒ္ဓနိတိ သိဒ္ဓံ, သေသံ ယုဝသမံ။ ဗာလတစကော ပန ပုရိသနယော။ ဟတ္ထမုဋ္ဌိတစကော ကွ တ္ထိလိင်္ဂေါ။

အသ္မာ ဝုစ္စတိ ပာသာဏော, ဥသ္မာ ဝုစ္စတိ ကာယဂ္ဂိ, ဘိသ္မာ ဝုစ္စတိ ဘယာနကော မဟာကာယော။

တတ္ထ အသ္မသဒ္ဒေ “တံ တေ ပညာယ ဘိန္ဒာမိ, အာမံ ပက္ကံဝ အသ္မနာ [သု. နိ. ၄၄၅], မာ တွံ စန္ဒေ ခလိ အသ္မနိ”တိ ဟဋ္ဌိ။ သေသံ ယုဝသမံ။ ဥသ္မာ, ဘိသ္မာသဒ္ဒာပိ ယုဝသဒိသာတိ ဝဒန္တိ။

စူဠမောဂ္ဂလ္လာနေ မုဒ္ဓ, ကက္ကိဝစ္ဆဝ, အဏိမ, လဃိမာဒယော စ အသ္မသဒိသာတိ ဝုတ္တံ။

ယတ္ထ သုတ္တဝိဓာနံ န ဒိဿတိ, တတ္ထ မဟာဝုတ္တိနာ တ သုတ္တဝိဘတ္တေန တ ရူပံ ဝိဓိယတိ။

ကွတိ ရာဇာဒိယုတဒိဂဏရာသိ။

အကာရန္တပုလ္လိင်္ဂ နိဋ္ဌိတံ။

အာကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ

‘ဂသိန’န္တိ သိလောဟေ, သာ တိဠ္ဌတိ။

‘ကောဝစနယောသ္ဝယောန’န္တိ ယောသု စ ကောဝစနေသု စ ရသ္သော, ‘အတော ယောန’မိစ္စာဒိနာ ဝိဓာနံ, သာ တိဠ္ဌန္တိ။

၁၆၃. သာသ္သံသေ စာနင ။

အံ, သေသု ဂေ စ သာသဒ္ဒဿ အာနင ဟောတိ။

ဘော သာန, ဘောန္တော သာ, သံ, သာနံ, သေ, သေန, သာဟိ, သာဘိ, သဿ, သာနဿ, သာနံ, သသ္မာ, သမှာ, သာ, သာဟိ, သာဘိ, သဿ, သာနဿ, သာနံ, သသ္မိံ, သမှိ, သေ, သာသု။

အထ တ ‘သာသ္သံသေ စာနင’ဣတိ သုတ္တေ စသဒ္ဒေ အဝုတ္တသမုစ္စယတ္တောပိ ဟောတီတိကတ္တ သိတော သေသသာသု ဝိဘတ္တီသုပိ အာနင ဟောတိ တ, မဟာဝုတ္တိနာ စ အာနာဒေသတော ယောနံ ဩ။

သာ ဂစ္ဆတိ, သာနော ဂစ္ဆန္တိ, သာ တ, ဟေ သ, ဟေ သာ, ဟေ သာန, ဟေ သာ, ဟေ သာနော, သံ, သာနံ, သေ, သာနေ ဣစ္စာဒိ။

သဒ္ဒနီတိရူပံ ဝုစ္စတေ –

သာ တိဠ္ဌတိ, သာ တိဠ္ဌန္တိ, သာနော တိဠ္ဌန္တိ, ဘော သာ, ဘောန္တော သာ, သာနော, သာနံ, သာနေ, သာနာ, သာနေဟိ, သာနေဘိ, သာဿ, သာနံ, သာနာ, သာနေဟိ, သာနေဘိ, သာဿ, သာနံ, သာနေ, သာနေသူတိ [နီတိ. ပဒ. ၂၁၁]။

ဝတ္တဟာ ဝုစ္စတိ သတ္တော [သက္ကော (အမရကောသ, ၁-၁၄၅ ကထာယံ)] ။

၁၆၄. ဝတ္တဟာ သနံနံ နောနာနံ ။

ဝတ္တဟတော သဿ နော ဟောတိ, နံဝစနဿ နာနံ ဟောတိ။

ဝတ္တဟာနော ဒေတိ, ဝတ္တဟာနာနံ ဒေတိ။ သေသံ ယုဝသဒ္ဒသမံ။

သဒ္ဒနီတိယံ ပန နာ, သေသု ဝတ္တဟိနာ, ဝတ္တဟိနောတိ [နီတိ. ပဒ. ၂၁၉; (တတ္ထ နာမှိ ဝတ္တဟာနာတိ ဒိဿတိ)] ဝုတ္တံ။

ဒဠှဓမ္မာ, ဒဠှဓမ္မာ, ဒဠှဓမ္မာနော။ “သိက္ခိတာ ဒဠှဓမ္မိနော”တိပိ [သံ. နိ. ၁.၂၀၉] ဟဋ္ဌိ။ ဘော ဒဠှဓမ္မာ, ဘောန္တော ဒဠှဓမ္မာ, ဒဠှဓမ္မာနော, ဒဠှဓမ္မိနော, ဒဠှဓမ္မာနံ, ဒဠှဓမ္မာနေ, ဒဠှဓမ္မိနာ, ဒဠှဓမ္မေဟိ။ သေသံ ပုရိသသမံ။ ဧဝံ ပစ္စက္ခဓမ္မာတိ။ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒသဒ္ဒေ ပန နာမှိ ဣတ္တံ နတ္ထိ, သေသံ ဒဠှဓမ္မသမံ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန “ဒဠှဓမ္မောတိ ဝိဿုတော”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၀၀] စ “လောကေ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒော”တိ [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၈] စ ဒိဋ္ဌတ္တာ တေဝ သဒ္ဒာ ပုရိသရူပာ အကာရန္တာပိ ယုဇ္ဇန္တိ။

ဝုတ္တသိရာ ဝုစ္စတိ နဝတေရောပိတကေသော, ဝုတ္တသိရာ ဗြာဟ္မဏော, ဝုတ္တသိရာ, ဝုတ္တသိရာနော, ဝုတ္တသိရာနံ, ဝုတ္တသိရာနေ, ဝုတ္တသိရာနာ, ဝုတ္တသိရာနေဟိ။ သေသံ ပုရိသသမံ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန “ကာပဋိကော မာဏဝေ ဝုတ္တသိရော”တိပိ [မ. နိ. ၂.၄၂၆] ဒိဿတိ။

ရဟာ ဝုစ္စတိ ဟာပဓမ္မော။ ရဟာ, ရဟာ, ရဟိနော, ရဟာနံ, ရဟိနေ, ရဟိနာ, ရဟိနေဟိ, ရဟိနေဘိ, ရဟဿ, ရဟိနော, ရဟာနံ။ပေ.။ ရဟာနေ, ရဟာနေသူတိ [နီတိ. ပဒ. ၂၁၇] သဗ္ဗံ သဒ္ဒနီတိယံ ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန မဟာဝုတ္တိနာ သိဒ္ဓံ။

ဣကာရန္တပုလ္လိင္ဂရာသိ

‘ဂသိန’န္တိ လောပေ, မုနိ ဂစ္ဆတိ။

၁၆၅. လောပေ [က. ၁၁၈; ရူ. ၁၄၆; နီ. ၂၉၃]။

ဈ, လတော ယောနံ လောပေ ဟောတိ။ ‘ယောလောပနီသု ဒီဃော’တိ ဒီဃော။

မုနီ ဂစ္ဆန္တိ။

၁၆၆. ယောသု ဈိဿ ပုမေ [က. ၉၆; ရူ. ၁၄၈; နီ. ၂၅၉]။

ပုလ္လိင္ဂေ ယောသု ဈသညဿ ဣ-ကာရဿ ဠ ဟောတိ ဝါ။

မုနယော ဂစ္ဆန္တိ။

ဈိဿာတိ ကိံ? ရတ္တိယော, ဒဏ္ဍိနော။

ပုမေတိ ကိံ? အဋ္ဌီနိ။

ဘော မုနိ, ‘အယုနံ ဝါ ဒီဃော’တိ ဒီဃော, ဘော မုနီ, ဘောန္တော မုနီ, ဘောန္တော မုနယော, မုနိံ, မုနီ, မုနယော, မုနိနာ, မုနီဟိ, မုနီဘိ, မုနိဿ, မုနိနော, မုနီနံ, မုနိသ္မာ, မုနိမှာ။

၁၆၇. နာ သ္မာဿ [က. ၂၁၅; ရူ. ၄၁; နီ. ၄၄၂]။

ဈ, လတော သ္မာဿ နာ ဟောတိ ဝါ။

မုနိနာ, မုနီဟိ, မုနီဘိ, မုနိဿ, မုနိနော, မုနီနံ, မုနိသ္မိံ, မုနိမှိ, မုနီသု။

ဣသိ ဂစ္ဆတိ, ဣသီ, ဣသယော, ဘော ဣသိ, ဘော ဣသီ, ဘောန္တော ဣသီ, ဘောန္တော ဣသယော ဣစ္စာဒိ။

အဂ္ဂိ ဇလတိ, အဂ္ဂီ, အဂ္ဂယော, ဘော အဂ္ဂိ, ဘော အဂ္ဂီ, ဘောန္တော အဂ္ဂီ, ဘောန္တော အဂ္ဂယော ဣစ္စာဒိ။

ဧဝံ ကုစ္ဆိ, မုဋ္ဌိ, ဂဏ္ဌိ, မဏိ, ပတိ, အဓိပတိ, ဂဟပတိ, သေနာပတိ, နရပတိ, ယတိ, ဉာတိ, သာတိ, ဝတ္ထိ, အတိထိ, သာရထိ, ဇောန္ဒိ, အာဒိ, ဥပဟဒိ, နိဓိ, ဝိဓိ, ဩဓိ, ဗ္ယာဓိ, သမာဓိ, ဥဒဓိ, ဥပဓိ, နိရုပဓိ, ဓနိ, သေနာနိ, ကပိ, ဒီပိ, ကိမိ, တိမိ, အရိ, ဟရိ, ဂိရိ, ကလိ, ဗလိ, သာလိ, အဉ္ဇလိ, ကဝိ, ရဝိ, အသိ, မသိ, ကေသိ, ပေသိ, ရာသိ, အဟိ, ဝီဟိဣစ္စာဒယော။

ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

မဟာဝုတ္တိနာ အကတရဿေဟိပိ ကေဟိစိ ဈသညေဟိ ယောနံ နော ဟောတိ, “ဆ မုနိနော အကာရမုနိနော, အနကာရမုနိနော, သေခမုနိနော, အသေခမုနိနော, ပစ္စေကမုနိနော, မုနိမုနိနော”တိ [မဟာနိ. ၁၄] စ “ဉာဏူပပန္နာ မုနိနော ဝဒန္တိ”တိ စ “ကေမေကာယ ဣတ္ထိယာ, အဋ္ဌ ပတိနော သိယု”န္တိ စ [ဇာ. ၂.၂၁.၃၄၄] “ပတိနော ကိရမှာကံ ဝိသိဋ္ဌ နာရီန” [ဝိ. ဝ. ၃၂၃] န္တိ စ “ဟံသာဓိပတိနော ဣမေ”တိ [ဇာ. ၂.၂၁.၃၈] စ သုတ္တပဒါနိ ဒိဿန္တိ။

ကထာသု ‘ဃဋ္ဋဟဗ္ဗာဒိတော္ဝ’တိ မုနိတော ဂဿ ဇတ္တွဥ္စ ဟောတိ, ပေဟရောဟိစ္စော တဝံ မုနေ [အပ. ထေရ ၁.၁.၅၄၀], ဓမ္မဒဿော တဝံ မုနေ [အပ. ထေရ ၁.၁.၅၄၀], စိရံ ဇီဝ မဟာဝီရ, ကပ္ပံ တိဋ္ဌ မဟာမုနေ [အပ. ထေရ ၁.၂.၁၆၈], ပဋိဂ္ဂဏှ မဟာမုနေ [အပ. ထေရ ၁.၄၁.၈၃]။ တုယှဟတ္ထာယ မဟာမုနေတိ [အပ. ထေရ ၁.၃.၃၄၅]။

တေဟိယေဝ အံ၀စနဿ နဥ္စ ဟောတိ, တမာဟု ဇော် မုနိနံ စရန္တံ [သု. နိ. ၂၁၀], မုနိနံ မောနပထေသု သိက္ခမာနံ [ဇာ. ၁.၈.၄၄], ပိတရံ ပုတ္တဂိဒ္ဓိနံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၃၇၇], သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနံ [ဇာ. ၁.၁၃.၁၀၃]။

က္လသိသဒ္ဒေ ပန –

၁၆၈. ဋ္ဌေ သိဿိသိဿာ [ဋ္ဌေ သိဿဿာ (မူလဟဋ္ဌေ)] ။

က္လသိမှာ သိဿ ဋ္ဌေ ဟောတိ တ။

ယော နော’ဇ္ဇ ဝိနယေ ကင်္ခံ, အတ္ထဓမ္မဝိဒူ က္လသေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၁၆၄]။ ‘ဃဋ္ဋဟဗ္ဗာဒိတော္ဝ’တိ ဂဿ ဇတ္တွဥ္စ ဟောတိ, နိသီဒဟိ မဟာက္လသေ [ဇာ. ၂.၂၀.၁၁၄], တ္ဝံ နော’သိ သရဏံ က္လသေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၂၆], ပုတ္တော ဥပ္ပဇ္ဇတံ က္လသေ [ဇာ. ၁.၁၄.၁၀၄]။

၁၆၉. ဒုတိယဿ ယောဿ ။

က္လသိမှာ ဒုတိယဿ ယောဿ ဋ္ဌေ ဟောတိ တ။

သမဏေ ဗ္ရာဟ္မဏေ ဝန္ဒေ, သမ္ပန္နစရဏေ က္လသေ [ဇာ. ၁.၁၆.၃၁၄]။

သမာသေ ပန မဟေသိ ဂစ္ဆတိ, မဟေသီ ဂစ္ဆန္တိ, မဟေသယော, မဟေသိနော။ အံ၀စနေ မဟေသိနန္တိ သိဇ္ဈ တိ။ “သင်္ဂါယိံသု မဟေသယော [ဝိ. ဝ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာ ပေ. ဝ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] , တနမုတ္တာ မဟေသယော”တိ [အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ၁၁၃ ပိဋ္ဌေ] စ “န တံ သမ္မဂ္ဂတာ ယည့်, ဥပယန္တိ မဟေသိနော, ဇော် သမ္မဂ္ဂတာ ယည့်, ဥ ပယန္တိ မဟေသိနော [သံ. နိ. ၁.၁၂၀], ပဟန္တာ မဟေသိနော ကာမေ, ယေန တိဏ္ဏာ မဟေသိနော”တိ စ “မဟေသိံ ဝိ ဇိတာဝိန”န္တိ [မ. နိ. ၂.၄၅၉] စ “သဥ္ဇာပိ မဟေသိနံ, ကုဥ္စရံဝ မဟေသိနံ, ဥပဂန္တွာ မဟေသိနံ [ဗု. ဝံ. ၉.၁], ခိပ္ပံ ပဿ မဟေသိနံ [ဇာ. ၂.၁၉.၇၀], ကတကိစ္စံ မဟေသိန”န္တိ [ဇာ. ၂.၁၉.၁၀၂] စ သုတ္တပဒာနိ ဒိဿန္တိ။

အဂ္ဂိသဒ္ဒေ –

၁၇၀. သိဿဂ္ဂိတော နိ [က. ၉၅; ရူ. ၁၄၅; နီ. ၂၅၄; ‘သိဿာဂ္ဂိတော နိ’ (ဗဟူသု)] ။

အဂ္ဂိတော သိဿ နိ ဟောတိ တ။

အဂ္ဂိ ဇလတိ, အဂ္ဂိနိ ဇလတိ, အဂ္ဂီ ဇလန္တိ, အဂ္ဂယော က္လစ္စာဒိ။

ဟဋ္ဌိယံ ပန “အဂ္ဂိ, ဂိနိ, အဂ္ဂိနီ”တိ တယော အဂ္ဂိပရိယာယာ ဒိဿန္တိ – “ရာဂဂ္ဂိ, ဒေါသဂ္ဂိ, မောဟဂ္ဂီ”တိ [အ. နိ. ၇.၄၆] စ “ဆန္နာ ကုဋိ အာဟိတော ဂိနိ, ဝိဝဋာ ကုဋိ နိဗ္ဗုတော ဂိနိ [သု. နိ. ၁၉], မဟာဂိနိ သမ္ပဇ္ဇလိတော [ထေရ က. ၇၀၂ (ထောက် ဝိသဒိသံ)], ယသ္မာ သော ဇာယတေ ဂိနီ”တိ [ဇာ. ၁.၁၀.၅၈] စ “အဂ္ဂိနိံ သမ္ပဇ္ဇလိတံ ပဝိသန္တိ”တိ [သု. နိ. ၆၇၅] စ။ တေသံ ဝိသုံ ဝိသုံ ရူပမာလာ လဗ္ဘတိ။

သေဋ္ဌိ, ပတိ, အဓိပတိ, သေနာပတိ, အတိထိ, သာရထိသဒ္ဒေဟိ စ ယောနံ နော ဟောတိ, အံ၀စနဿ နံ ဟောတိ တ, သေဋ္ဌိနော, သေဋ္ဌိနံ, ပတိနော, ပတိနံ, အဓိပတိနော, အဓိပတိနံ, သေနာပတိနော, သေနာပတိနံ, အတိထိနော, အတိထိ နံ, သာရထိနော, သာရထိနန္တိ။ ဂဟပတယော, ဇာနိပတယော က္လစ္စာဒီနိ နိစ္စရူပာနိ ဒိဿန္တိ။

အာဒိသဒ္ဒေ –

‘ရတ္တဉ္ဉာဒီဟိ ဓ္မော သ္မိံနော’တိ သ္မိံနော ဓ္မော ဟောတိ, အာဒိသ္မိံ, အာဒိမှိ, အာအေ, ကထာအေ, ဟာအေ။ “အာဒိံ, ကထာဒိံ, ဟာအာဒိံ” ဣစ္စာဒီသု ပန အာဓာရတ္ထေ ဒုတိယာ ဧဝ “ဣမံ ရတ္တိံ, ဣမံ ဒိဝသံ, ပုရိမံ ဒိသံ, ပစ္ဆိမံ ဒိသံ, တံ ခဏံ, တံ လယံ, တံ မုဟုတ္တံ” ဣစ္စာဒီသု ဝိယ။

ဣအာနိ သမာသေ စျသ္သ ဋ္ဌာဒေသာဘာဘာတေ ဝုစ္စတိ။

၁၇၁. ဣတောညတ္ထေ ပုမေ။

ပုမေ အညပဒတ္ထသမာသေ ဣ-ကာရမှာ ပဌမာ, ဒုတိယာယောနံ ကမေန နော, နေ ဟောန္တိ တ။ သုတ္တဝိဘတ္တေန ဥတ္တရပဒတ္ထသမာသေပိ က္ဝစိ ယောနံ နော, နေ ဟောန္တိ။

ပဌမာယောမှိ –

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနော, သမ္မာဒိဋ္ဌိနော, မုဋ္ဌဿတိနော, ဥပဋ္ဌိတဿတိနော, အသာရေ သာရမတိနော [ဓ. ပ. ၁၁], နိမ္မာနရတိနော ဒေဝတ, ယေ ဒေဝတ ဝသဝတ္တိနော [သံ. နိ. ၁.၁၆၈], အဋ္ဌေတေ စက္ကဝတ္တိနော, ဓမ္မေ ဓမ္မာနုဝတ္တိနော [သံ. နိ. ၅.၃၄], သဂ္ဂံ သုဂတိနော ယန္တိ [ဓ. ပ. ၁၂၆], တောမရင်္ကုသပါဏိနော [ဇာ. ၂.၂၂.၂၂၃], ဒဏ္ဍမုဂ္ဂရပါဏိနော, အရိယဝုတ္တိနော, နိပကာ သန္တဝုတ္တိနော ဣစ္စာဒိ။

ဒုတိယာယောမှိ –

မုဋ္ဌဿတိနေ, ဥပဋ္ဌိတဿတိနေ, အရိယဝုတ္တိနေ, တောမရင်္ကုသပါဏိနေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၀] ဣစ္စာဒိ။

တတေွဝဝ? မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ ဇနာ ဂစ္ဆန္တိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ ဇနေ ပဿတိ။

ဂရူ ပန “တောမရင်္ကုသပါဏယော, အတ္ထေ ဝိသာရဒမတယော”တိ [က. ၂၅၃] ရူပါနိ ဣဓ ဣစ္ဆန္တိ။

အညတ္ထေတိ ကိံ? မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော ဓမ္မာ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော ဓမ္မေ။

ပုမေတိ ကိံ? မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိယော ဣတ္ထိယော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီနိ ကုလာနိ။

၁၇၂. နေ သ္မိံနော က္ဝစိ [နိ. ၄၅၃]။

ပုမေ အညတ္ထေ ဣတော သ္မိံနော က္ဝစိ နေ ဟောတိ။

ကတညုမှိ စ ပေါသမှိ, သီလဝန္တေ အရိယဝုတ္တိနေ [ဇာ. ၁.၁၀.၇၈]။ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနေ ကုလေ, ဆတ္တပါဏိနေ, ဒဏ္ဍပါဏိနေ, တောမရင်္ကုသပါဏိနေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၀] ဣစ္စာဒိ။

သုတ္တဝိဘတ္တေန ဤတောပိ သ္မိံနော က္ဝစိ နေ ဟောတိ, မာတင်္ဂသ္မိံ ယသဿိနေ [ဇာ. ၂.၁၉.၉၆], ဒေဝဝဏ္ဏိနေ, ဗြဟ္မဝဏ္ဏိနေ, အရဟန္တမှိ တာဒိနေ [ထေရဂါ. ၁၁၈၂] ဣစ္စာဒိ။

ဣကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဤကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ

ဤကာရန္တေ ‘သိမ္ပဟိ နာ’နပုံသကသ္မာ’တိ သုတ္တေန သိမ္ပဟိ ရသ္မတ္တံ နတ္ထိ, ‘ဂေ တ’တိ ဂေ ပရေ ဝိကပ္ပေန ရသ္သော, ယောသု စ အံ, နာ, သ, သ္မာ, သ္မိံ သု စ ‘ကေဝစနယောသ္ဝယောန’န္တိ နိစ္စံ ရသ္သော, ဒဏ္ဍီ ဂစ္ဆတိ။ ‘ဇန္တု ဟေတု’ ဣစ္စာဒိသုတ္တေန ဝိကပ္ပေန ယောနံ လောပေ, ဒဏ္ဍီ ဂစ္ဆန္တိ။

ပကေ္ခ –

၁၇၃. ယောနံ နောနေ ပုမေ [က. ၂၂၅; ရူ. ၁၅၁; နီ. ၄၅၂, ၄၅၃]။

ပုမေ ဈသညမှာ ဤ-ကာရတော ပဌမာ, ဒုတိယာယောနံ ကမေန နော, နေ ဟောန္တိ ဝါ။

ဒဏ္ဍိနော ဂစ္ဆန္တိ, ဘောဒဏ္ဍီ, ဘော ဒဏ္ဍီ, ဘောန္တော ဒဏ္ဍိနော, ဒဏ္ဍိံ။

၁၇၄. နံ ဈိတော [က. ၂၂၄; ရူ. ၁၅၃; နီ. ၄၅၁]။

ပုမေ ဈသညမှာ ဤ-ကာရတော အံဝစနဿ နံ ဟောတိ ဝါ။

ဒဏ္ဍိနံ။

၁၇၅. နော တ ['နော' (ဗဟူသု)]။

ပုမေ ဈိတော ဒုတိယာယောဿ နော ဟောတိ ဝါ။

ဒဏ္ဍီ , ဒဏ္ဍိနော, ဒဏ္ဍိနေ, ဒဏ္ဍိနာ, ဒဏ္ဍီဟိ, ဒဏ္ဍီဘိ, ဒဏ္ဍိဿ, ဒဏ္ဍိနော, ဒဏ္ဍီနံ, ဒဏ္ဍိသ္မာ, ဒဏ္ဍိမှာ, ဒဏ္ဍိနာ, ဒဏ္ဍီဟိ, ဒဏ္ဍီဘိ, ဒဏ္ဍိဿ, ဒဏ္ဍိနော, ဒဏ္ဍီနံ, ဒဏ္ဍိသ္မိံ, ဒဏ္ဍိမှိ။

၁၇၆. သ္မိံနော နိံ [က. ၂၂၆; ရူ. ၁၅၄; နီ. ၄၁၆]။

ဈိတော သ္မိံနော နိ ဟောတိ ဝါ။

ဒဏ္ဍိနိ။

‘နေ သ္မိံနော က္ဝစိ’တိ ဝိဘတ္တသုတ္တေန သ္မိံနော နေ စ ဟောတိ, ဒဏ္ဍိနေ, ဒဏ္ဍီသု။

ဧဝံ စက္ကီ, ပက္ခီ, သုခီ, သိခီ, စာဂီ, ဘာဂီ, ဘောဂီ, ယောဂီ, သင္ဃီ, တစီ, ဓဇီ, ဘဇီ, ကုဋ္ဌီ, ရဋ္ဌီ, အဋ္ဌီ, ဉာဏီ, ဟတ္ထီ, ဂဏီ, ဂုဏီ, ဓမ္မီ, ဓမ္မီ, သိဃယာယီ, ဟပကာရီ, ဗ္ရဟ္မစာရီ, မာယာဝီ, မေဓာဝီ, ဘုတ္တာဝီ, ဘယဒဿာဝီ, ယသဿီ, တေဇဿီ, ဆတ္တီ, ပတ္တီ, ဒန္တီ, မန္တီ, သတ္တုဃာတီ, သီဟနာဒီ, သာမီ, ပိယပ္ပသံသီ။ အတ္တဒဿီ, ဓမ္မဒဿီ ဣစ္စာဒယော။ ကမဏီ, သေနာနီ, သုဓီ ဣစ္စာဒီသု ပန သ္မိံနော နိတ္တံ နတ္ထိ။

ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

မဟာဝုတ္တိနာ ယောသု ဈိ-ကာရဿပိ က္ဝစိ ဋတ္တံ ဟောတိ,

“ဟံသာ ကောဉ္စာ မယူရာ စ၊ ဟတ္ထယော ပသဒာ မိဂါ။
သဗ္ဗေ သီဟဿ ဘာယန္တိ၊ နတ္ထိ ကာယသ္မိံ တုလျတာ [ဇာ. ၁.၂.၁၀၃]။

ပုရိသာလူ စ ဟတ္ထယော, သညတာ ဗ္ရဟ္မစာရယော [အ. နိ. ၆.၃၇], အပစေ ဗ္ရဟ္မစာရယော’’တိ ဒိဿန္တိ။ တတ္ထ ‘ဟတ္ထယော’တိ ဟတ္ထိနော, ‘ပုရိသာလူ’တိ ပုရိသလောလာ ဗလတမုခယက္ခိနိယော, ‘ဗ္ရဟ္မစာရယော’တိ ဗ္ရ

ဟုမ္ဘစာရိနော, ‘အပစေ’တိ ပူဇေယျ။

သုသ္သုပိ ကုစ္ဆိ နေသု ဟောတိ, သုသုခံ ဝတ ဇီဝာမ, ဝေရိနေသု အဝေရိနော [ဓ. ပ. ၁၉၇], ဝေရိနေသု မနုဿေသု, ဝိဟရာမ အဝေရိနော။ တတ္ထ ‘ဝေရိနေသူ’တိ ဝေရီစိတ္တဝန္တေသု။

သမာသေပိ ပဥ္စမာယောသ္သု နောတ္တံ, ဒုတိယာယောသ္သု နောတ္တံ နေတ္တဥ္စ ဟောတိ။ တတ္ထ ဒွေဝ နောတ္တာနိ ဟာကဗ္ဗာနိ။ နေတ္တံ ပန ဝုစ္စတေ, “အသ္သမဏေ သမဏမာနိနေ [အ. နိ. ၈.၁၀], နရေ ဟဏာတိပာတိနေ [က္လတိဝု. ၉၃], မဥ္ဇုကေ ပိယဘာဏိနေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၂၁], မာလဓာရိနေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၂၇], ကာသိကုတ္တမဓာရိနေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၅], ဝဏ္ဏဝန္တေ ယသသ္သိနေ [ဒီ. နိ. ၂.၂၈၂], စာပပဟတ္ထေ ကလာပိနေ, ဥဘော ဘသ္သရဝဏ္ဏိနေ [ဇာ. ၂.၂၁.၁၁၁], ဗ္ရာဟ္မဏေ ဒေဝဝဏ္ဏိနေ, သမုဒ္ဒရတိ ဟာဏိနေ [အပ. ထေရီ ၂.၃.၁၃၇], ဇဝံ ဇရာ စ မစ္စု စ, အဓိဝတ္တန္တိ ဟာဏိနေ”တိ [သံ. နိ. ၁.၁၃၆] ဒိသ္သန္တိ။ တတ္ထ ‘ဘသ္သရဝဏ္ဏိနေ’တိ ပဘသ္သရဝဏ္ဏဝန္တေ။ သို့နော နေတ္တော ပန “မာတင်္ဂသ္မိံ ယသသ္သိနေ” က္လစ္စာဒီနိ [ဇာ. ၂.၁၉.၉၆] ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာနေဝ။

ဤကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဥကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ

ဘိက္ခာဒိဂဏရာသိ

‘ဂသီန’န္တိ သိလောပေ, ဘိက္ခု။ ယောနံ လောပေ ဒီဃော, ဘိက္ခူ။

ပက္ခေ –

၁၇၇. လာ ယောနံ ဝေ ပုမေ [က. ၁၁၉; ရူ. ၁၅၅; နီ. ၂၉၄]။

ပုမေ လသညေဟိ ဥဝဏ္ဏေဟိ ယောနံ ဝေ ဟောတိ ဝါ ယောနံ ဝေ။

၁၇၈. ဝေဝေသု လုသ္သ [က. ၉၇; ရူ. ၁၅၆; နီ. ၂၆၀]။

ပုမေ ဝေ, ဝေသု ပရေသု လသညသ္သ ဥ-ကာရသ္သ ဋ္ဌ ဟောတိ။

ဘိက္ခဝေါ။

လုသ္သာတိ ကိံ? သယမ္ဘုဝေါ။

ဘော ဘိက္ခု, ဘော ဘိက္ခူ, ဘောန္တော ဘိက္ခူ။

၁၇၉. ပုမာလပနေ ဝေဝေ [က. ၁၁၆; ရူ. ၁၅၇; နီ. ၂၉၁]။

ပုမေ အာလပနေ လသညမှာ ဥ-ကာရတော ယောသ္သ ဝေ, ဝေ ဟောန္တိ ဝါ။

ဘောန္တော ဘိက္ခဝေ, အထ ခေါ ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ “ဘိက္ခဝေါ”တိ [မ. နိ. ၁.၁], ဒေဝကာယာ အဘိက္ကန္တာ, ဝေ ဝိဇာနာထ ဘိက္ခဝေါ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၄], ဘိက္ခုံ, ဘိက္ခူ, ဘိက္ခဝေါ, ဘိက္ခုနာ။ ‘သုနံဟိသူ’တိ ဒီဃော, ဘိက္ခူဟိ, ဘိက္ခူဘိ, ဘိက္ခုသ္သ, ဘိက္ခုနော, ဘိက္ခူနံ, ဘိက္ခုသ္မာ, ဘိက္ခုမှာ, ဘိက္ခုနာ, ဘိက္ခူဟိ, ဘိက္ခူဘိ, ဘိက္ခုသ္သ, ဘိက္ခုနော, ဘိက္ခူနံ, ဘိက္ခုသ္မိံ, ဘိက္ခုမှိ, ဘိက္ခူသု။

ဧဝံ မက္ကု, မစ္စု, ဥစ္ဆု, ပဇ္ဇု, ဘာဏု, သေတု, ကေတု, သတ္တု, သိန္ဓု, ဗန္ဓု, ကာရု, နေရု, မေရု, ရုရု, ဝေဠု ဣစ္စာဒယော။

ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

ဟေတု, ဇန္တု, ကုရုသဒ္ဒေသု 'ဇန္တုဟေတု' ဣစ္စာဒိသုတ္တေန ဝိကပ္ပေန ယောနံ လောပေ, ဟေတု ဓမ္မော, ဟေတူ ဓမ္မာ, အတီတေ ဟေတဝေါ ပစ္စူ။

၁၈၀. ယောမှိ ဝါ ကွစိ [က. ၉၇; ရူ. ၁၅၆; နီ. ၂၆၀]။

ယောသု လသညိနော ဥ-ကာရဿ ကွစိ ဠ ဟောတိ ဝါ။

အတီတေ ဟေတယော ပစ္စူ။

ဝါတိ ကိံ? ဟေတုယော။

ကွစီတိ ကိံ? ဘိက္ခဝေါ။

ဘော ဟေတု, ဘော ဟေတူ, ဘောန္တော ဟေတူ, ဟေတဝေ, ဟေတယော, ဟေတုယော ဝါ, ဟေတုံ, ဟေတူ, ဟေတဝေ, ဟေတယော, ဟေတုယော ဝါ။ သေသံ ဘိက္ခုသမံ။

ဇန္တု ဂစ္ဆတိ, ဇန္တူ, ဇန္တယော, ဇန္တုယော ဝါ။

၁၈၁. ဇန္တာဒိတော နော စ [က. ၁၁၉; ရူ. ၁၅၅; နီ. ၂၉၄; 'ဇန္တွာဒိတော' (ဗဟူသု)] ။

ပုမေ ဇန္တာဒိတော ယောနံ နော စ ဟောတိ ဝေ စ။

ဇန္တုနော, ဇန္တဝေ, ဘောဇန္တု, ဘောဇန္တူ, ဘောန္တော ဇန္တူ, ဇန္တယော, ဇန္တုယော, ဇန္တုနော, ဇန္တဝေ, ဇန္တုံ, ဇန္တူ, ဇန္တယော, ဇန္တုယော, ဇန္တုနော, ဇန္တဝေ။ သေသံ ဘိက္ခုသမံ။

ကုရု, ကုရူ, ကုရယော, ကုရုယော, ကုရုနော, ကုရဝေတိ သဗ္ဗံ ဇန္တုသမံ။

“အဇ္ဇေဝ တံ ကုရယော ဟာပယာတု [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၃၂], နန္ဒန္တိ တံ ကုရယော ဒဿနေန [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၄၁], အဇ္ဇေဝ တံ ကုရယော ဟာပယာမိ”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၃၄] ဒိဿန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ လတောပိ အံဝစနဿ ကွစိ နံ ဟောတိ, “ကိမတ္ထိနံ ဘိက္ခုနံ အာဟု, ဘိက္ခုနမာဟု မဂ္ဂဒေသိံ, ဘိက္ခုနမာဟု မဂ္ဂဇီဝိံ, ဗုဒ္ဓံ အာဒိစ္စဗန္ဓုန”န္တိ ဒိဿန္တိ, တထာ “ရောဂနိဍ္ဍံ ပဘင်္ဂုနံ, ဘောကနဋ္ဌံ ပဘင်္ဂုနံ [ဓ. ပ. ၁၃၉], ဝိညာဏဋ္ဌံ ဝိရာဂုန”န္တိ စ။ တတ္ထ 'ကိမတ္ထိန'န္တိ ကိံသဘာဝံ, 'မဂ္ဂဒေသိ'န္တိ မဂ္ဂံ ဒေသေန္တံ, 'မဂ္ဂဇီဝိ'န္တိ မဂ္ဂေ ဇီဝန္တံ, 'ရောဂနိဍ္ဍ'န္တိ ရောဂာနံ ကုလာဝကဘူတံ, 'ပဘင်္ဂုန'န္တိ ပဘိဇ္ဇနသီလံ, 'ဝိရာဂုန'န္တိ ဝိရဇ္ဇနသီလံ။ ကတ္ထစိ ပဉ္စမန္တမ္ပိ ဒိဿတိ, တတ္ထ နာဂမော။

ဣတိ ဘိက္ခွာဒိဂဏရာသိ။

သတ္ထာဒိဂဏရာသိ

သတ္ထာဒိရာသိ

၁၈၂. လ္တုပိတာဒီနမာ သိမ္ဟိ [က. ၂၉၉; ရူ. ၁၅၈; နိ. ၄၁၁]။

သိမ္ဟိ ပရေ လ္တုပစ္စယန္တာနံ သတ္ထု, ကတ္တုက္ကစ္စာဒီနံ ပိတာဒီနဉ္စ ဥ-ကာရော အာ ဟောတိ။ ‘ဂသိန’န္တိ လောပေါ။

သတ္ထာ။

၁၈၃. လ္တုပိတာဒီနမသေ [က. ၂၀၀; ရူ. ၁၅၉; နိ. ၄၁၂]။

သမ္ဟာ အညသ္မိံ ဝိဘတ္တိဂဏေ ပရေ လ္တု, ပိတာဒီနံ ဥ-ကာရော အာရင ဟောတိ။

၁၈၄. အာရဿွေ [က. ၂၀၅; ရူ. ၁၆၀; နိ. ၄၂၁]။

အာရဒ္တော ယောနံ ဩော ဟောတိ။

သတ္ထာရော။

၁၈၅. ဂေ အ စ [က. ၂၄၆; ရူ. ၇၃; နိ. ၄၇၆, ၄၇၈-၉]။

ဂေ ပရေ လ္တု, ပိတာဒီနံ ဥ-ကာရော ဟောတိ အ စ အာ စ။ ဘောသတ္ထ, ဘော သတ္ထာ, ဘောန္တော သတ္ထာ ရော, သတ္ထာရံ။

၁၈၆. ဩောဿေ တ [က. ၂၀၅; ရူ. ၂၆၀; နိ. ၄၂၁]။

အာရဒ္တော ယောနံ ကမေန ဩော, ဿေ ဟောန္တိ တ။ တ္တေ စ တသဒ္ဒော သခသဒ္ဒေ ဝိကပ္ပနတ္တော တတ္ထ ဝိဓ္ဓိ ယန္တရသဗ္ဗာတ။ ပုန ဩောဂ္ဂဟဏံ လဟုဘာဝတ္ထံ။

သတ္ထာရော, သတ္ထာရေ။

၁၈၇. ဩာ နာသ္မာနံ [က. ၂၀၇, ၂၇၀; ရူ. ၁၆၁, ၁၂၀; နိ. ၄၂, ၅၄၂]။

အာရဒ္တော နာ, သ္မာနံ ဩာ ဟောတိ။

သတ္ထာရာ, သတ္ထာရေဟိ, သတ္ထာရေဘိ။

၁၈၈. လောပေါ [က. ၂၀၃; ရူ. ၁၆၂; နိ. ၄၁၈]။

လ္တု, ပိတာဒီဟိ သလောပေါ ဟောတိ တ။

သတ္ထု, သတ္ထုဿ, သတ္ထုနော။

၁၈၉. နံမ္ဟိ တ [က. ၂၀၁; ရူ. ၁၆၃; နိ. ၄၁၆]။

နံမ္ဟိ ပရေ လ္တု, ပိတာဒီနံ ဥ-ကာရော အာရင ဟောတိ တ။ က္လမေသံ မဟာနာမ တိဏ္ဏံ သတ္ထာရာနံ ဧကာ နိဋ္ဌာ ဥဒာဟု ပုထု နိဋ္ဌာတိ [အ. နိ. ၃.၁၂၇]။ သတ္ထူနံ။

၁၉၀. အာ [က. ၂၀၂; ရူ. ၁၆၄; နိ. ၄၁၇]။

နံမှဟိ ပရေ လ္တု, ပိတာဒီနံ ဥ-ကာရော အာ ဟောတိ တ။

သတ္ထာနံ, သတ္ထာရာ, သတ္ထာရေဟိ, သတ္ထာရေဘိ, သတ္ထု, သတ္ထုဿ, သတ္ထုနော, သတ္ထူနံ, သတ္ထာရာနံ, သတ္ထာနံ။

၁၉၁. ငွိ သိံ့နော [က. ၂၀၆; ရူ. ၁၆၅; နီ. ၄၂၂]။

အာရတ္တော သိံ့နော ငွိ ဟောတိ။

၁၉၂. ရဿာရင [က. ၂၀၈; ရူ. ၁၆၆; နီ. ၄၂၄]။

သိံ့မှဟိ ပရေ အာရင္ကတော ရဿော ဟောတိ။

သတ္ထရိ, သတ္ထာရေသု။

ဗဟုလာဓိကာရာ နာ, သ္မာသု သတ္ထုနာတိ စ သုမှဟိ သတ္ထူသူတိ စ သိဒ္ဓံ။ “ဓမ္မရာဇေန သတ္ထုနာ, ပူဇံ လဗ္ဘတိ ဘတ္တုသူ”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၅၁၇] ဟဋ္ဌိ။ ‘ဘတ္တုသူ’တိ သာမိသု, ‘ဘတ္တာသူ’တိပိ ဟဋ္ဌော။

‘လ္တုပိတာဒီနမသေ’တိ အသေဂ္ဂဟဏေန တောမှဟိ အာရင ဟောတိ [နီ. ၄၁၄], “သတ္ထာရတော သတ္ထာရံ ဂစ္ဆန္တိ, သတ္ထာရတော သတ္ထာရံ ဃဋ္ဋေန္တီ”တိ [မဟာနိ. ၂၇] ဟဋ္ဌိ။

ဧဝံ ကတ္တာ, ဘတ္တာ, ဂန္တာ, ဇေတာ, ဇနေတာ, ဆေတ္တာ, ဆေဒိတာ, ဝိညာတာ, ဝိညာပေတာ, ဥဋ္ဌာတာ, ဥဋ္ဌာပေတာ, တရိတာ, တာရေတာ, အတာ, အပေတာ, သန္တာတာ, သန္တာပေတာ, နေတာ, နေတ္တာ, ဟောသေတာ, ဘေတ္တာ, ယာတာ, ဝတ္တာ, သေတာ, ဟန္တာ, သကမန္တာတာ, မဟာမန္တာတာ ဣစ္စာဒယော။

ဝိသေသဝိဓာနမုစ္စတေ။

မဟာဝုတ္တိနာ ယောနံ အာ ဟောတိ, အဝိတက္ကိတာ ဂဗ္ဘမုပဝဇန္တိ [ဇာ. ၁.၁၃.၁၃၈ (ဝိသဒိသံ)], တေ ဘိက္ခူ ဗူဟေတာ သုညာကရာနံ။

အမစ္စတစီဟိ ကတ္တု, ခတ္တုသဒ္ဒေဟိ ဂသ္သ ဇတ္တံ, ဥဒ္ဒေဟိ ကတ္တေ တရမာနော [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၉၀], နတ္တိ ဘော ခတ္တေ ပရောလောကော [ဒီ. နိ. ၂.၄၀၈]။

ဂေ ပရေ အာရင စ ဟောတိ, ပုန္နာမ ကတ္တာရ အနောမပည, “ကတ္တာရံ အနောမပည”န္တိပိ [ဇာ. ၁.၁၀.၂၈] ယုဇ္ဇတိ။

အံမှဟိ ပရေ ပုဗ္ဗဿရလောပေ စ ဟောတိ, အနုကမ္ပကံ ဟဏ္ဍသမမ္ပိ ဘတ္တံ ဇဟန္တိ ဣတ္ထိယော။ “သော ပတီတော ပမုတ္တေန, ဘတ္တုနာ ဘတ္တုကာရတေ”တိ [ဇာ. ၂.၂၁.၄၈] ဒိဋ္ဌတ္တာ ကတ္တုနာ, ဂန္တုနာ ဣစ္စာဒီနိပိ ယုဇ္ဇန္တိ။

နေတ္တုမှဟာ သိံ့နော ဇတ္တံ [နီ. ၄၃၀], နေတ္တေ ဥဇုံ ဂတေ သတိ [ဇာ. ၁.၄.၁၃၃], ဇတေ သဒ္ဒာ တီသု လိင်္ဂေသု သမာနရူပာ ဟောန္တိ, ကတ္တာ ဣတ္ထီ, ကတ္တာ ပုရိသော, ကတ္တာ ကုလံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ သတ္ထာဒိရာသိ။

ပိတာဒိရာသိ

ပိတာ ဂစ္ဆတိ။

၁၉၃. ပိတာဒီနမနတ္တာဒီနံ [က. ၂၀၉; ရူ. ၁၆၈; နီ. ၄၂၅; ‘ပိတာဒီနမနတ္တာဒီနံ’ (ဗဟူသု)]။

နတ္တာဒိဝဇ္ဇိတာနံ ပိတာဒီနံ အာရငကတော ရသ္သော ဟောတိ။

ပိတရော, ဘော ပိတ, ဘော ပိတာ, ဘောန္တော ပိတရော။ ပိတရံ, ပိတုံ တ။ ‘‘မာတုံ ပိတုဉ္စ ဝန္ဒိတ္ဝာ’’တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၅၉] ဒိဿတိ။

ပိတရော, ပိတရေ, ပိတရာ, ပိတုနာ, ပိတရေဟိ, ပိတရေဘိ, ပိတူဟိ, ပိတူဘိ, ပိတု, ပိတုဿ, ပိတုနော, ပိတူနံ, ပိတရာနံ, ပိတရာ, ပိတုနာ, ပိတရေဟိ, ပိတရေဘိ, ပိတူဟိ, ပိတူဘိ, ပိတု, ပိတုဿ, ပိတုနော, ပိတူနံ, ပိတရာနံ, ပိတာနံ, ပိတုသ္မိံ, ပိတုမှိ, ပိတရိ, ပိတရေသု, ပိတူသု။

အနဉ္ဉော ဉာတိနံ ဟောတိ, ဒေဝတနံ ပိတုနဉ္စ သော [ဇာ. ၂.၂၂.၁၂၆], မာတာပိတူနံ အစ္စယေန, ဓမ္မံ စရ မဟာရာဇ, မာတာပိတူသု ခတ္တိယ [ဇာ. ၂.၁၇.၃၉]။

ဧဝံ ဘာတာ, ဘာတရော, ဇာမာတာ, ဇာမာတရောက္ကစ္စာဒိ။

အနတ္တာဒီနန္တိ ကိံ? နတ္တာ, နတ္တာရော, နတ္တာရံ, နတ္တာရော, နတ္တာရေ က္ကစ္စာဒိ။ တထာ ပနတ္တုသဒ္ဒေ အေပိ။

မာတု , ဓီတု, ဒုဟိတုသဒ္ဒာ ပန က္ကတ္ထိလိင်္ဂာ ဧဝ, မာတာ, မာတရော, ဘောတိ မာတ, ဘောတိ မာတာ, ဘောတိ မာတေ တ, ‘‘အစ္ဆရိယံ နန္ဒမာတေ, အဗ္ဘုတံ နန္ဒမာတေ’’တိ [အ. နိ. ၇.၅၃] ဒိဿတိ။ ‘ဃဗ္ရဟ္မာဒိတ္ဝေ’တိ ဂဿ ဧတ္တံ။ ဘောတိယော မာတရော, မာတရံ, မာတုံ, မာတရော, မာတရေ, မာတုယာ, မာတရာ, မာတရေဟိ, မာတရေဘိ, မာတူဟိ, မာတူဘိ, မာတု, မာတုဿ, မာတုယာ။ ‘‘မာတုဿ သရတိ, ပိတုဿ သရတီ’’တိ [ရူ. ၁၆၉; နီ. ၁၆၀ ပိဋ္ဌေ] သတ္တေ ဒိဿတိ။ ‘‘ဗုဒ္ဓမာတုဿ သက္ကာရံ, ကရောတု သုဂတောရသော’’တိ [အပ. ထေရီ. ၂.၂.၂၅၉] စ ဒိဿတိ။ မာတူနံ, မာတာနံ, မာတရာနံ။ ပဉ္စမီရူပံ တတိယာသမံ။ ဆဋ္ဌီရူပံ စတုတ္ထီသမံ။ မာတုသ္မိံ, မာတုမှိ, မာတရိ, မာတုယာ, မာတုယံ, မာတရေသု, မာတူသု။ ဧဝံ ဓီတု, ဒုဟိတုသဒ္ဒာ။

ဝိသေသဝိဓိမှိ ကထာသု မဟာဝုတ္တိနာ မာတု, ပိတုသဒ္ဒေဟိ နာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ဧကဝစနာနံ ယာ ဟောတိ, သ္မိံနော ပန ယဉ္စ ဟောတိ, အန္တလောပေ စ။ မတ္တာ ကတံ, မတ္တာ ဒေတိ, မတ္တာ အပေတိ, မတ္တာ ဓနံ, မတ္တာ ဌိတံ။ မတ္တံ ဌိတံ။ ဧဝံ ပေတ္တာ ကတံက္ကစ္စာဒိ, က္ကစ ဝုဒ္ဓိ။

အနုညာတော အဟံ မတ္တာ, သဉ္စတ္တော ပိတရာ အဟံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၉]။ မတ္တာ စ ပေတ္တာ စ ကတံ သုသာဓု [ဇာ. ၂.၁၈.၆၁], အဟာဉ္ဉဟိ ဇာနာမိ ဇနိန္ဒ ဧတံ, မတ္တာ စ ပေတ္တာ စ [ဇာ. ၂.၁၈.၅၉], သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေပိ ဝုတ္တမေဝ။

သတ္ထု, ပိတာဒီနံ သမာသေ ဝိဓာနံ သမာသကဏ္ဍေ အာဂမိဿတိ။

က္ကတိ ပိတာဒိရာသိ။

က္ကတိ သတ္ထာဒိဂဏရာသိ။

ဉကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဦကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ

‘ဂသီန’န္တိ လောပေ, သယမ္ဘူ ဂစ္ဆတိ။ ‘လောပေ’တိ ယောနံ လောပေ, သယမ္ဘူ ဂစ္ဆန္တိ။

ပကေ္ခ –

‘ဇန္တာဒိတော နော စာ’တိ ယောနံ တေ, နော, သယမ္ဘုတေ, သယမ္ဘုနော။

‘ဂေ တ’တိ ဂေ ပရေ ဝိကပ္ပေန ရဿော, ဘော သယမ္ဘု, ဘော သယမ္ဘူ, ဘောန္တော သယမ္ဘူ, သယမ္ဘုတေ, သယမ္ဘုနော။

‘ကောဝစနယောသွဝယောန’န္တိ အမာဒိသု ကောဝစနေသု နိစ္စံ ရဿော, သယမ္ဘုံ, ကထာယံ ‘သယမ္ဘုန’န္တိပိ ယုဇ္ဇတိ။

သယမ္ဘူ, သယမ္ဘုတေ, သယမ္ဘုနော။ သယမ္ဘုနာ, သယမ္ဘူဟိ, သယမ္ဘူဘိ, သယမ္ဘုဿ, သယမ္ဘုနော, သယမ္ဘူနံ။ သယမ္ဘုသ္မာ, သယမ္ဘုမှာ, သယမ္ဘုနာ, သယမ္ဘူဟိ, သယမ္ဘူဘိ, သယမ္ဘုဿ, သယမ္ဘုနော, သယမ္ဘူနံ။ သယမ္ဘုသ္မိံ, သယမ္ဘုမှိ, သယမ္ဘူသု။

ဧဝံ အဘိဘူ, ပရာဘိဘူ, ဝေဿဘူ, ကေတုဘူ, ဝတ္ရဘူ ဣစ္စာဒိ။ သေသေသု ပန ယောနံ နော ဧဝ လဗ္ဘတိ, စိတ္တသဟဘုနော ဓမ္မာ [ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၆၁]။

၁၉၄. ကူတော [က. ၁၁၉; ရူ. ၁၅၅; နီ. ၂၉၄]။

ပုမေ ကူပစ္စယန္တေဟိ ယောနံ နော ဟောတိ ဝါ။

သဗ္ဗညူ, သဗ္ဗညုနော။ သေသံ သုဝိညေယျံ။

ဝိညူ , ဝဒညူ, အတ္ထညူ, ဓမ္မညူ, မတ္တညူ, ဝိဒူ။ ဣဓ ကူသဒ္ဒေန ရူပစ္စယန္တာပိ ဂယှန္တိ, ဝေဒဂူ, ဟာရဂူ။ တထာ ဘီရူ, ပဘင်္ဂု, ဝိရာဂူဣစ္စာဒိ စ။

ဦကာရန္တပုလ္လိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဩကာရန္တော ပန ဂေသဒ္ဒော ဧဝ, သော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောယေဝ။

ပုလ္လိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

နပုံသကလိင်္ဂရာသိ

အကာရန္တနပုံသက စိတ္တာဒိရာသိ

အထ နပုံသကလိင်္ဂံ ဒီပိယတေ။ တံ ပန ပဉ္စဝိဓံ အဒန္တံ, ဣဒန္တံ ဤဒန္တံ, ဥဒန္တံ, ဦဒန္တန္တိ။

၁၉၅. အံ နပုံသကေ [က. ၁၂၅; ရူ. ၁၉၈; နီ. ၃၀၀]။

နပုံသကေ အတော သိဿ အံ ဟောတိ။

စိတ္တံ။

၁၉၆. ယောနံ နိ [က. ၂၁၈; ရူ. ၁၉၆; နီ. ၄၄၅]။

နပုံသကေ အတော ယောနံ နိ ဟောတိ။ ‘ယောလောပနီသူ’တိ ဒီဃော။

စိတ္တာနိ။

၁၉၇. နိနံ တ [က. ၁၀၇; ရူ. ၆၉; နီ. ၂၇၅; 'နီန တ' (ဗဟူသု)]။

အတော နိနံ ဌာ, ဋ္ဌေ ပဟာတ္တိ တ။

စိတ္တာ, ပဟေ စိတ္တ, ပဟေ စိတ္တာ, ပဟေ စိတ္တာနိ, ပဟေ စိတ္တာ တ, စိတ္တံ, စိတ္တာနိ, စိတ္တေ, စိတ္တေန။ သေသံ ပုရိသသမံ။

ဧဝံ ဒကံ, ဥဒကံ, သုခံ, ဒုက္ခံ, မုခံ, အင်္ဂံ, လိင်္ဂံ, သိင်္ဂံ, အဃံ, သစ္စံ, နစ္စံ, ရဇ္ဇံ, ပဇ္ဇံ, အမ္ဗုဇံ, ဓညံ, ထညံ, အရညံ, ပုညံ, ကိလိဋ္ဌံ, ပိဋ္ဌံ, ဘဏ္ဍံ, တုဏ္ဍံ, ဉာဏံ, တာဏံ, လေဏံ, ကရဏံ, စရဏံ, ဆတ္တံ, ခေတ္တံ, နေတ္တံ, အမတံ, သောတံ, ပီဌံ, ဝတ္ထံ, ပဒံ, ဂဒံ, အာဝုဓံ, ကာနနံ, ဃာနံ, ဈာနံ, အနံ, ဓနံ, ဝနံ, ဟပံ, ဒုမံ, ဟဒယံ, စီရံ, စီဝရံ, ကုလံ, မူလံ, ဗလံ, မင်္ဂလံ, ဘိသံ, သီသံ, လောဟံက္ကစ္စာဒယော။

ဣတိ စိတ္တာဒိရာသိ။

ကမ္မာဒိရာသိ

ကမ္မသဒ္ဒေ –

၁၉၈. နာသ္သေနော [က. ၁၀၃; ရူ. ၇၉; နီ. ၂၇၁]။

ကမ္မာဒိဟိ နာသ္သ ဧနော ဟောတိ တ။

ကမ္မေန, ကမ္မနာ။

'ပုမကမ္မထာမဒ္ဒာန'န္တိ သုတ္တေန နာ, သ္မာသု ဥတ္တံ, ကမ္မုနာ, ကမ္မသ္သ, ကမ္မုနော, ကမ္မသ္မာ, ကမ္မမှ ဟာ, ကမ္မနာ, ကမ္မုနာ, ကမ္မသ္သ, ကမ္မုနော။

၁၉၉. ကမ္မာဒိတော [က. ၁၉၇; ရူ. ၁၂၅; နီ. ၄၀၄]။

ကမ္မာဒိဟိ သ္မိံနော နိ ဟောတိ တ။

ကမ္မသ္မိံ, ကမ္မမှိ, ကမ္မနိ, ကမ္မေ။ သေသံ စိတ္တသမံ။

ကမ္မ စမ္မ ဃမ္မ အသ္မ ဝေသ္မ အဒ္ဓ မုဒ္ဓ အဟ ဗြဟ္မ အတ္တအာတုမာ ကမ္မာဒိ။ ကမ္မနိ, စမ္မနိ။ "ကိံ ဆန္နော ကိ မဓိပ္ပာယော, ဧကော သမ္မသိ ဃမ္မနိ"တိ [ဇာ. ၁.၁၆.၁] စ "ကိံ ပတ္ထယံ မဟာဗြဟ္မေ, ဧကော သမ္မသိ ဃမ္မနိ"တိ [ဇာ. ၁.၁၃.၈၃] စ "မာ တွံ စန္ဒေ ခလိ အသ္မနိ"တိ စ "တမဒ္ဒသ မဟာဗြဟ္မာ, နိသိန္နံ သမှိ ဝေသ္မနိ"တိ စ ဒိသ္သန္တိ။ အဒ္ဓနိ , မုဒ္ဓနိ, အဟနိ, ဗြဟ္မနိ, အတ္တနိ, အာတုမနိ, သဗ္ဗမေတံ ပုဗ္ဗေပိ ဝုတ္တမေဝ စ။ တတ္ထ 'သမ္မသီ'တိ အစ္စ ဆသိ, 'ဃမ္မနီ'တိ ဂိမှကာလေ အာတပေ တ, 'အသ္မနီ'တိ ပာသာဏေ, 'ဝေသ္မနီ'တိ ဃရေ။

ဣတိ ကမ္မာဒိရာသိ။

၂၀၀. အံ နပုံသကေ [က. ၁၂၅; ရူ. ၁၉၈; နီ. ၃၀၀; 'အံငံ နပုံသကေ' (ဗဟူသု)?]။

နပုံသကေ သိမှိ နိုသ္သ အံ ဟောတိ တ။ သိလောပေါ။

ဂုဏဝံ ကုလံ။

ပက္ခေ –

သိမှိ မဟာဝုတ္တိနာ န္တုသ္သ အန္တော အ ဟောတိ, တတော သိဿ အံ ဟောတိ, ဂုဏဝန္တံ ကုလံ။

‘ယုတာအော န္တုဿာ’တိ ယုတဒီသု န္တုဿန္တဿ အတ္တံ, ဂုဏဝန္တာနိ, ဂုဏဝန္တာ, ဟေ ဂုဏဝ, ဟေ ဂုဏဝ တ, ဟေ ဂုဏဝန္တာနိ, ဟေ ဂုဏဝန္တာ, ဂုဏဝံ, ဂုဏဝန္တံ, ဂုဏဝန္တာနိ, ဂုဏဝန္တေ, ဂုဏဝန္တေန, ဂုဏဝတာ ကုလေန။ သဗ္ဗံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

သတိမံ ကုလံ, သတိမန္တံ ကုလံ ဣစ္စာဒိ။

ဂစ္ဆံ ကုလံ, ဂစ္ဆန္တံ ကုလံ, ဂစ္ဆန္တာနိ ကုလာနိ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ အကာရန္တနပုံသကရာသိ။

ဣကာရန္တနပုံသကရာသိ

အဋ္ဌိ တိဋ္ဌတိ, အဋ္ဌီ တိဋ္ဌန္တိ။

၂၀၁. ဈလာ တ [က. ၂၁၇; ရူ. ၁၉၉; နီ. ၄၄၄]။

နပုံသကေ ဈ, လတော ယောနံ နိ ဟောတိ တ။ ‘ယောလောပနိသူ’တိ ဒီဃော။

အဋ္ဌီနိ , ဟေ အဋ္ဌိ, ဟေ အဋ္ဌီ, ဟေ အဋ္ဌီနိ, ဟေ အဋ္ဌီ တ, အဋ္ဌိံ, အဋ္ဌိနံ, အဋ္ဌီနိ, အဋ္ဌီ, အဋ္ဌိနာ, အဋ္ဌီဟိ, အဋ္ဌီဘိ။ သေသံ မုနိသမံ။

သမာသေပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ကုလံ, သမ္မာဒိဋ္ဌီနိ ကုလာနိ ဣစ္စာဒိ, ယောနံ နော, နေ နတ္ထိ။

သို့မှိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသ္မိံ, သမ္မာဒိဋ္ဌိမှိ, သမ္မာဒိဋ္ဌိနိ, သမ္မာဒိဋ္ဌိနေ ကုလေ, အရိယဝုတ္တိနေ ကုလေ ဣတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဧဝံ အက္ခိ, အစ္ဆိ, သတ္ထိ, ဒဓိ, တရိ ဣစ္စာဒယော။

ဣတိ ဣကာရန္တနပုံသကရာသိ။

ဤကာရန္တနပုံသကရာသိ

ဤကာရန္တေ ‘ကေဝစနယောသ္ဝယောန’န္တိ သုတ္တေန သိမှိ ရဿော, ဒဏ္ဍိ ကုလံ, ဒဏ္ဍီနိ ကုလာနိ, ယောနံ လောပေ ဒဏ္ဍီ။

‘ဂေ တ’တိ ရဿော, ဟေ ဒဏ္ဍိ, ဟေ ဒဏ္ဍီ တ, ဟေ ဒဏ္ဍီနိ, ဟေ ဒဏ္ဍီ, ဒဏ္ဍိံ, ဒဏ္ဍိနံ, ဒဏ္ဍီနိ, ဒဏ္ဍီ, ဒဏ္ဍိနာ, ဒဏ္ဍီဟိ, ဒဏ္ဍီဘိ။ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

သမာသေပိ သီဃယာယိ စိတ္တံ, သီဃယာယီနိ, သီဃယာယီ, ဟေ သီဃယာယိ, ဟေ သီဃယာယီ တ, ဟေ သီဃယာယီနိ, ဟေ သီဃယာယီ, သီဃယာယိံ, သီဃယာယိနံ, သီဃယာယီနိ ဣစ္စာဒိ။

ဧဝံ သုခကာရိ အနံ့, စက္ကိ, ပက္ခိ, သုခီ, သိခီ ဣစ္စာဒယော ကုလသမ္ဗန္ဓိနော စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣတိ ဤကာရန္တနပုံသကရာသိ။

ဥကာရန္တနပုံသကရာသိ

အာယု တိဌတိ, 'ဈလာ တ'တိ ယောနံ နိတ္တေ လောပေ စ ဒီဃော, အာယူနိ, အာယူ, ဟေ အာယု, ဟေ အာယူ, ဟေ အာယူနိ, ဟေ အာယူ, အာယုံ, အာယုနံ, အာယူနိ, အာယူ။ သေသံ ဘိက္ခုသမံ။

အာယုသဒ္ဒေ ပုလ္လိင်္ဂေပိ ဝတ္တတိ, ''ပုနရာယု စ မေ လဒ္ဓေ [ဒီ. နိ. ၂.၃၆၉], အာယုန္တူ တေ ကိံဝတကော နု သမ္မ [ဇာ. ၁.၁၅.၂၀၅], အာယု နု ခီဏော မရဏန္တု သန္တိကေ, န စာယု ခီဏော မရဏန္တု ဒူရေ''တိ ဟဋ္ဌိပဒါနိ။

ဧဝံ စက္ခု, ဟိင်္ဂု, သိင်္ဂု, ဇတု, ဝတ္ထု, မတ္ထု, မဓု, ဓနု, တိပု, အရု, ဝသု, အဿု ဣစ္စာဒယော။

၂၀၂. အမ္ဗာဒီဟိ [က. ၂၁၇; ရူ. ၁၉၉; နီ. ၄၄၄; 'အမ္ဗာဒီဟိ' (ဗဟူသု)] ။

အမ္ဗု, ပံသုဣစ္စာဒီဟိ သိမ္ဟိ နော နိ ဟောတိ တ။

ဖလံ ပတတိ အမ္ဗုနိ, ပုပ္ဖံ ယထာ ပံသုနိ အာတပေ ဂတံ။ သေသံ အာယုသမံ။ စိတ္တဂု, ဝဟဂု, ဒိဂု ဣစ္စာဒယောပိ ဥကာရန္တပကတိကာ တေတိ။

ဣတိ ဥကာရန္တနပုံသကရာသိ။

ဦကာရန္တနပုံသကရာသိ

သိမှိ ရဿော, ဂောတြဘု ဉာဏံ, ဂောတြဘူနိ, ဂောတြဘူ, ဟေ ဂောတြဘု, ဟေ ဂောတြဘူ, ဟေ ဂောတြဘူနိ, ဟေဂောတြဘူ, ဂောတြဘုံ, ဂောတြဘုနံ, ဂောတြဘူနိ, ဂောတြဘူ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။ ဧဝံ သယမ္ဘု ဉာဏံ, အဘိဘု စျာနံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဦကာရန္တနပုံသကရာသိ။

နပုံသကလိင်္ဂရာသိ နိဋ္ဌိတော။

သဗ္ဗာဒိရာသိ

အထ သဗ္ဗနာမာနိ ဒီပိယန္တေ။

သဗ္ဗ, ကတရ, ကတမ, ဥဘယ, ဣတရ, အည, အညတရ, အညတမ, ပုဗ္ဗ, ပရ, အပရ, ဒက္ခိဏ, ဥတ္တရ, အဓရ, ယ, တ, ဧတ, ဣမ, အမု, ကိံ, ဧက, ဥဘ, ဒွိ,တိ, စတု, တုမှ, အမှ ဣမာနိ အဋ္ဌဝီသတိ သဗ္ဗနာမာနိ နာမ။ သဗ္ဗေသံ လိင်္ဂတ္ထာနံ သာဓာရဏာနိ နာမာနိ သဗ္ဗနာမာနိ။

တတ္ထ **သဗ္ဗ**သဒ္ဒေါ သကလတ္ထော။

ကတရ, ကတမသဒ္ဒါ ပုစ္ဆနတ္ထာ။

ဥဘယသဒ္ဒေါ ဒွိန္နံ အဝယဝါနံ သမုဒါယတ္ထော။

ဣတရသဒ္ဒော ကေဘော ဝုတ္တာသ္ဒ ပဋိယောဂီဝစနော။

အညာသဒ္ဒော ယထာဓိဂတမှာ အပရဝစနော။

အညတရ, အညတမသဒ္ဒာ အနိယမတ္ထာ။

ပုဗ္ဗ ဒယော သဒ္ဒာ ဒိသာ, ကာလာဒိဝဝတ္ထာနဝစနာ။

ယသဒ္ဒော အနိယမတ္ထဝစနော။

တ, တ္ထသဒ္ဒာ ပရမ္မုခေ ဒူရဝစနာ။

ဧတသဒ္ဒော ပရမ္မုခေ သမီပဝစနော, သမ္မုခေ ဒူရဝစနော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ''ဧတေတိ စက္ခုပထံ အတိက္ကမိတွာ ဒူရဂတေ သန္ဓာယာဟာ''တိ [ဇာ. အဋ္ဌ ၄.၁၅.၁၀၄] ဝုတ္တံ, တသ္မာ တသဒ္ဒတ္ထေပိ ဝတ္တတိ။

ဣမသဒ္ဒော သမ္မုခေ သမီပဝစနော။

အမုသဒ္ဒော ဒူရဝစနော။ သမီပ, ဒူရတာ စ ပရိကပ္ပဗုဒ္ဓိဝသေနာပိ ဟောတိ။

ကိံသဒ္ဒော ပုစ္ဆနတ္ထော။

ဧကသဒ္ဒော သင်္ချတ္ထော အညတ္ထော စ။

ဥဘသဒ္ဒော ဒွိသဒ္ဒပရိယာယော။

တတ္ထ တ္ယသဒ္ဒောပိ ဗဟုလံ ဒိသ္သတိ။ ခိပ္ပံ ပဏိဟိတာ တျာသု, ရတိ တျာသု ပတိဋ္ဌိတာ, ဗီဇာနိ တျာသု ရုဟန္တိ [ဇာ. ၂.၂၁.၁၂၀], ကထံ နု ဝိဿသေ တျမှိ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၈၈], အထ ဝိဿသတေ တျမှိကုစ္စာဒိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၇၄]။

'ဣတ္ထိယမတ္တ'တိ အာပစ္စယော, ဃသညော, သိလောပော, သဗ္ဗာ ဣတ္ထီ, သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော, ဟေ သဗ္ဗေ, ဟေ သဗ္ဗာ, ဟေ သဗ္ဗာယော, သဗ္ဗံ, သဗ္ဗာ, သဗ္ဗာယော, သဗ္ဗာယ, သဗ္ဗာဟိ, သဗ္ဗာဘိ, သဗ္ဗာယ။

၂၀၃. ဃပတော သ္သ ဿာ တ [က. ၁၇၉, ၆၂; ရူ. ၂၀၄, ၂၀၆; နီ. ၃၆၅, ၂၀၉]။

ဃ, ပသညေဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ သဿ သ္သာ ဟောတိ တ။

၂၀၄. ဃော ဿံဿာဿာယံတိံသု [က. ၆၆; ရူ. ၂၀၅; နီ. ၂၁၃]။

ဿမာဒိသု ဃော ရဿော ဟောတိ။

သဗ္ဗဿာ။

၂၀၅. သံသာနံ [က. ၁၆၈; ရူ. ၂၀၃; နီ. ၃၅၃, ၃၆၈]။

သဗ္ဗာဒီဟိ နံဝစနဿ သံ, သာနံ ဟောန္တိ။

သဗ္ဗာသံ, သဗ္ဗာသာနံ, သဗ္ဗာယ, သဗ္ဗာဟိ, သဗ္ဗာဘိ, သဗ္ဗာယ, သဗ္ဗဿာ, သဗ္ဗာသံ, သဗ္ဗာသာနံ, သဗ္ဗာယ, သဗ္ဗာယံ။

၂၀၆. သမ္ဗိနော သွံ [က. ၁၇၉, ၆၂; ရူ. ၂၀၄, ၂၀၆; နီ. ၃၆၅, ၂၀၉]။

သဗ္ဗာဒီဟိ သမ္ဗိနော သွံ ဟောတိ တ။

သဗ္ဗသွံ, သဗ္ဗာသု။

သဒ္ဒနီတိယံ နာ, သ္မာ, သမ္ဗိနမ္ပိ သွာဒေသော ဝုတ္တော [နီ. ၃၆၆]။ “တသွာ ကုမာရိကာယ သဒ္ဒိံ [ဟရာ. ၄၄၃], ကသွာဟံ ကေန ဟာယာမိ”တိ [ဟရာ. ၂၉၀] ဟဋ္ဌိ။ ဣခ ပန သုတ္တဝိဘတ္တေန သာဓိယတိ။ သဗ္ဗသွာ ကတံ, သဗ္ဗသွာ အပေတိ, သဗ္ဗသွာ ဌိတံ။

သဗ္ဗော ပုရိသော။

၂၀၇. ယောနမေဋ္ဌ [က. ၁၆၄; ရူ. ၂၀၀; နီ. ၃၄၇]။

အကာရန္တေဟိ သဗ္ဗာဒီဟိ ယောနံ ဧဋ္ဌ ဟောတိ။

သဗ္ဗေ ပုရိသာ။

အတောတေ့ဝဝ? သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော, အမူ ပုရိသာ။

ဟေ သဗ္ဗ, ဟေ သဗ္ဗာ, ဟေ သဗ္ဗေ, သဗ္ဗံ, သဗ္ဗေ, သဗ္ဗေန။

၂၀၈. သဗ္ဗာဒီနံ နံမှိ ဟိ စ [က. ၁၀၂; ရူ. ၂၀၂; နီ. ၂၇၀]။

နံမှိ ဟိ စ သု, ဟိသု စ သဗ္ဗာဒီနံ အသ္သ ဧ ဟောတိ။

သဗ္ဗေဟိ, သဗ္ဗေဘိ, သဗ္ဗသ္သ, သဗ္ဗေသံ, သဗ္ဗေသာနံ, သဗ္ဗသ္မာ, သဗ္ဗမှာ, သဗ္ဗေဟိ, သဗ္ဗေဘိ, သဗ္ဗသ္သ, သဗ္ဗေသံ, သဗ္ဗေသာနံ, သဗ္ဗသ္မိံ, သဗ္ဗမှိ, သဗ္ဗေသု။

စူဠနိရုတ္တိယံ ပန သ္မာ, သမ္ဗိနံ အာ, ဧတ္တံ ဝုတ္တံ, သဗ္ဗာ အပေတိ, သဗ္ဗေ ပတိဋ္ဌိတန္တိ။ “သဗ္ဗာ စ သဝတိ, သဗ္ဗထာ သဝတီ”တိ စ “တ္ယာဟံ မန္တေ ပရတ္ထဒ္ဓော”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၈၃၅] စ ဟဋ္ဌိ။ တတ္ထ ‘တ္ယာဟ’န္တိ တေ+အဟံ, တသ္မိံ မန္တေတိ အတ္ထော။

သဗ္ဗနာမေဟိ စတုတ္ထိယာ အာယာဒေသောပိ ဒိသ္သတိ, “ယာယ နော အနုကမ္ပာယ, အမ္ဘေဟ ပဗ္ဗာဇယီ မုနိ။ သော နော အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော”တိ [ထေရက. ၁၇၆] စ “ယာယေဝ ခော ပနတ္ထာယ အာဂစ္ဆေယ္ယာထ, တမေဝ အတ္ထံ သာဓုကံ မနသိ ကရေယ္ယာထာ”တိ စ [ဒီ. နိ. ၁.၂၆၃] “နေဝ မယှံ အယံ နာဂေ, အလံ ဒုက္ခာယ ကာယစိ”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၈၇၀] စ ဟဋ္ဌိ။

သဗ္ဗံ စိတ္တံ။

၂၀၉. သဗ္ဗာဒီဟိ ။

သဗ္ဗာဒီဟိ နိသ္သ ဋ္ဌာ န ဟောတိ။

သဗ္ဗာနိ, သဗ္ဗံ, သဗ္ဗာနိ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

ဗဟုလာဓိကာရာ က္ဝစိ နိသ္သ ဋ္ဌာ, ဋ္ဌေပိ ဟောန္တိ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန နိသ္သ ဋ္ဌာ, ဋ္ဌေပိ ဒိသ္သန္တိ- "ယာ ပုဗ္ဗေ ဇောမိသ တ္တာနံ, ပလ္လင်္ကဝရမာဘုဇေ။ နိမိတ္တာနိ ပဒိသ္သန္တိ, တာနိ အဇ္ဇ ပဒိသ္သရေ [ဗု. ၀. ၂.၈၂]။ ကိံ မာဏဝသ္သ ရတနာနိ အတ္ထိ, ယေ တံ ဇိနန္တော ဟရေ အက္ခဓုတ္တော"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၉၀]။ ဧဝံ ကတရ, ကတမသဒ္ဒာပိ ဉေယ္ယာ။

ဉဘယသဒ္ဒေ ဣတ္ထိ, ပုမေသု ဉဘယာ, ဉဘယောတိ ပဌမေကဝစနရူပံ အပ္ပသိဒ္ဓံ။ မဟာဝုတ္တိနာ ယောနံ ဋ္ဌော တ ဟောတိ, ဉဘယော ဣတ္ထိယော, ဉဘယံ ဣတ္ထိံ, ဉဘယော ဣတ္ထိယော, ဉဘယာယ, ဉဘယာဟိ, ဉဘယာဘိ။ သေသံ သဗ္ဗသမံ။

ဉဘယော ပုရိသာ, ဉဘယေ ပုရိသာ, ဉဘယံ, ဉဘယော, ဉဘယေ, ဉဘယေန, ဉဘယေဟိ, ဉဘယေဘိ, ဉဘယသ္သ, ဉဘယေသံ, ဉဘယေသာနံ။ သဗ္ဗသမံ။

ဉဘယံ ကုလံ တိဋ္ဌတိ, ဉဘယာနိ, ဉဘယံ, ဉဘယာနိ။ သဗ္ဗသမံ။ "ဧကေရတ္တေန ဉဘယော, တုဝဥ္စ ဓနုသေခ စ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၃၉], တောဒေယ္ယ, ကပ္ပာ ဉဘယော, ဣဓေကေရတ္တိ ဉဘယော ဝသေမ, ဉဘယေ ဒေဝမနုဿာ, ဉဘယေ ဝသာ မသေ"တိ ဟဋ္ဌိ။

၂၁၀. သွံသ္သာသ္သာယေသိတရေကစ္စေတိမာနမိ [က. ၆၃; ရူ. ၂၁၇; နီ. ၂၁၀; 'သွံသ္သာသ္သာယေသ္ဝိတရေ ကစ္စေဘိမာနမိ' (ဗဟူသု)]။

သွမာဒိသု ဣတရာ, ဧကာ, အညာ, ဧတာ, ဣမာသဒ္ဒာနံ ဣ ဟောတိ။

ဣတရိသ္သာ ကတံ, ဣတရိသ္သာ ဒေတိ, ဣတရိသ္သာ အပေတိ, ဣတရိသ္သာ ဓနံ, ဣတရိသ္သာ, ဣတရိသ္သံ ဌိ တံ။ သေသံ သဗ္ဗသမံ။

အညာ, အညာ, အညာယော, အညံ, အညာ, အညာယော, အညာယ, အညိသ္သာ, အညာဟိ, အညာဘိ, အညာယ, အ ညိသ္သာ, အညာသံ, အညာသာနံ, အညိသ္သာ, အညာဟိ, အညာဘိ, အညာယ, အညိသ္သာ, အညာသံ, အညာသာနံ, အညာ ယ, အညိသ္သာ, အညာယံ, အညိသ္သံ, အညာသု။ သေသသလိင်္ဂေသု သဗ္ဗသမံ။

"အညတရိသ္သာ ဣတ္ထိယာ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော ဟောတီ"တိ [ဟရာ. ၇၃] ဟဋ္ဌိ, ဣခ သုတ္တဝိဘတ္တေန သိဇ္ဈ တိ။ သေသံ အညတရ, အညတမေသု သဗ္ဗသမံ။

ဣတိ သဗ္ဗာဒိအဋ္ဌကရာသိ။

ပုဗ္ဗာ ဣတ္ထီ, ပုဗ္ဗာ, ပုဗ္ဗာယော, ပုဗ္ဗံ, ပုဗ္ဗာ, ပုဗ္ဗာယော, ပုဗ္ဗာယ, ပုဗ္ဗသ္သာ, ပုဗ္ဗာဟိ, ပုဗ္ဗာဘိ, ပုဗ္ဗာယ, ပုဗ္ဗသ္သာ, ပုဗ္ဗာသံ, ပုဗ္ဗာသာနံ, သတ္တမိယံ ပုဗ္ဗာယ, ပုဗ္ဗသ္သာ, ပုဗ္ဗာယံ, ပုဗ္ဗသ္သံ, ပုဗ္ဗာသု။

၂၁၁. ပုဗ္ဗာဒီဟိ ဆဟိ [က. ၁၆၄; ရူ. ၂၀၀; နီ. ၃၄၇; စံ. ၂.၁.၁၅; ဟ. ၁.၁.၃၄]။

ဧတေဟိ ဆဟိ ယောနံ ဧ ဟောတိ တ။

ပုဗ္ဗေ, ပုဗ္ဗာ, ပရေ, ပရာ, အပရေ, အပရာ, ဒက္ခိဏေ, ဒက္ခိဏာ, ဉတ္တရေ, ဉတ္တရာ, အဓရေ, အဓရာ။ တတ္ထ 'ပုဗ္ဗေ ပုဗ္ဗာ'တိ ပုရတ္ထိမဒိသာဘာဂ, တတ္ရဋ္ဌကာ တ အတ္ထာ, ပုရာတနာ တ သတ္တာ သင်္ခာရာ စ။ "ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာ, ပုဗ္ဗဒေဝတ, ပုဗ္ဗာစရိယာ"တိအာဒီသု "ပုဗ္ဗေ ဗုဒ္ဓာ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာ, ပုဗ္ဗာ ဗုဒ္ဓာ တ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာ"တိအာဒိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ သေသေသု။

ပုဗ္ဗေသံ, ပုဗ္ဗေသာနံ, ပရေသံ, ပရေသာနံ, အပရေသံ, အပရေသာနံ, ဒက္ခိဏေသံ, ဒက္ခိဏေသာနံ, ဥတ္တရေသံ, ဥတ္တရေသာနံ, အဓရေသံ, အဓရေသာနံ။ သေသံ ဥေယျံ။

ပုဗ္ဗာဒီဟီတိ ကိံ? သဗ္ဗေ။

ဆဟီတိ ကိံ? ယေ, တေ။

၂၁၂. နာညဉ္စ နာမပ္ပဓာနာ [စံ. ၂.၁.၁၀; ဟ. ၁.၁.၂၇-၂၉]။

သုဒ္ဓနာမဘူတာ စ သမာသေ အပ္ပဓာနဘူတာ စ သဗ္ဗာဒိတော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ သဗ္ဗာဒိကာရိယံ အညဉ္စ ဥပရိ ဝုစ္စမာနံ သဗ္ဗာဒိကာရိယံ န ဟောတိ။ တတ္ထ သုဒ္ဓနာမဘူတံ သဗ္ဗာဒိနာမ န ဇာနာတီတိ အတ္ထေန ဗာလတာစကော အညသဒ္ဒော, အာဇာနာတီတိ အတ္ထေန မဇ္ဈေမဂ္ဂဖလညာဏတာစကော အညသဒ္ဒော, အရဟတ္တဖလညာဏတာစကော အညသဒ္ဒော, ‘ပုဗ္ဗော လောဟိတ’န္တိအာဒီသု ပုဗ္ဗသဒ္ဒော, အတိရေကပရမာဒိတာစကော ပရသဒ္ဒော, ဒိသာကာလာဒိတော အညေသု အတ္ထေသု ပဝတ္တာ ဒက္ခိဏု’တ္တရသဒ္ဒာ စ သင်္ကေတ္တတာစိတော အညော ဧကသဒ္ဒော စာတိ သဗ္ဗမေတံ သုဒ္ဓနာမံ နာမ, တတော သဗ္ဗာဒိကာရိယံ နတ္ထိ။

အပ္ပဓာနေ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ, ဂတပုဗ္ဗ, ပိယပုဗ္ဗ ဣစ္စာဒိ။ တတ္ထ ပုဗ္ဗေ ဒိဋ္ဌော ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော ဗုဒ္ဓော ပုရိသေန။ ပုဗ္ဗေ ဒိဋ္ဌော ယေနာတိ တ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော ပုရိသော ဗုဒ္ဓံ။ ဧဝံ ဂတပုဗ္ဗော မဂ္ဂော ပုရိသေန, ဂတပုဗ္ဗော တ ပုရိသော မဂ္ဂံ။ ပိယာ ဝုစ္စတိ ဘရိယာ, ပိယာ ပုဗ္ဗာ ပုရာဏာ ဧတဿာတိ ပိယပုဗ္ဗော, ပိယော ဝုစ္စတိ ပတိ, ပိယော ပုဗ္ဗော ယဿာတိ ပိယပုဗ္ဗာ။ ဧတေဟိ စ သဗ္ဗာဒိကာရိယံ နတ္ထိ။

၂၁၃. တတိယတ္ထယောဂေ [နီ. ၃၅၀; စံ. ၂.၁.၁၁; ဟ. ၁.၁.၃၀]။

တတိယတ္ထေန ပဒေန ယောဂေ သဗ္ဗာဒိကာရိယံ နတ္ထိ။

မာသေန ပုဗ္ဗာနံ မာသပုဗ္ဗာနံ။

၂၁၄. စတ္ထသမာသေ [က. ၁၆၆; ရူ. ၂၀၉; နီ. ၃၄၉; စံ. ၂.၁.၁၁; ဟ. ၁.၁.၃၁]။

စတ္ထသမာသော ဝုစ္စတိ ဒွန္ဒသမာသော, တသ္မိံ သဗ္ဗာဒိကာရိယံ နတ္ထိ။

ဒက္ခိဏာ စ ဥတ္တရာ စ ပုဗ္ဗာ စ ဒက္ခိဏုတ္တရပုဗ္ဗာ, ဒက္ခိဏုတ္တရပုဗ္ဗာနံ။

စတ္ထေတိ ကိံ? ဒက္ခိဏဿာ စ ပုဗ္ဗဿာ စ ယာ အန္တရဒိသာတိ ဒက္ခိဏပုဗ္ဗာ, ဒက္ခိဏာ စ သာ ပုဗ္ဗာ စာတိ ဒက္ခိဏပုဗ္ဗာ, ဒက္ခိဏပုဗ္ဗဿာ, ဒက္ခိဏပုဗ္ဗဿံ။

၂၁၅. ဝေဋ္ဌ [က. ၁၆၅; ရူ. ၂၀၈; နီ. ၃၄၈; စံ. ၂.၁.၁၃; ဟ. ၁.၁.၃၂]။

စတ္ထသမာသေ ယောနံ ဋ္ဌေ ဟောတိ ဝါ။

ကတရကတမေ, ကတရကတမာ, ကတရိတရေ, ကတရိတရာ, အညမညေ, အညမညာ, ပုဗ္ဗပရေ, ပုဗ္ဗပရာ, ပုဗ္ဗာပရေ, ပုဗ္ဗာပရာ ဣစ္စာဒိ။

ဣမေသု ပုဗ္ဗာဒီသု သ္မာ, သ္မိံနံ အာ, ဧတ္တံ ဟောတိ, ပုဗ္ဗာ, ပုဗ္ဗေ, ပရာ, ပရေ, အပရာ, အပရေ, ဒက္ခိဏာ, ဒက္ခိဏေ, ဥတ္တရာ, ဥတ္တရေ, အဓရာ, အဓရေ။

ဣတိ ပုဗ္ဗာဒိဆက္ကရာသိ။

ယာ ဣတ္ထိ, ယာ, ယာယော, ယံ, ယာ, ယာယော, ယာယ, ယသ္သာ, ယာဟိ, ယာဘိ, ယာယ, ယသ္သာ, ယာသံ, ယာသာနံ, ယာယ , ယသ္သာ, ယာဟိ, ယာဘိ, ယာယ, ယသ္သာ, ယာသံ, ယာသာနံ, ယာယ, ယသ္သာ, ယာယံ, ယသ္သံ, ယာသု။

ယော ပုရိသော, ယေ, ယံ, ယေ, ယေန, ယေဟိ, ယေဘိ, ယသ္သ, ယေသံ, ယေသာနံ, ယသ္မာ, ယမှာ, ယေဟိ, ယေဘိ, ယသ္သ, ယေသံ, ယေသာနံ, ယသ္မိံ, ယမှိ, ယေသု။

ယံ စိတ္တံ, ယာနိ စိတ္တာနိ, ယံ, ယာနိ။ သေသံ ပုလ္လိင္ဂသမံ။

၂၁၆. တ္ယတေတာနံ တသ္သ သော [က. ၁၇၄; ရူ. ၂၁၁; နီ. ၃၆၀]။

အနပုံသကာနံတ္ယ, တ, ဧတသဒ္ဒာနံ တဗ္ယဥ္ဇနသ္သ သော ဟောတိ သိမှိ။ သိလောပေ။

သာ ဣတ္ထိ, တာ, တာယော, ဣတ္ထိယော, တံ, တာ, တာယော, တာယ။

၂၁၇. သ္သာ တ တေတိမာမူဟိ [က. ၁၇၉, ၆၂; ရူ. ၂၀၄, ၂၀၆; နီ. ၃၆၅-၆, ၂၀၉]။

ဃ, ပသညေဟိ တာ, ဧတာ, ဣမာ, အမုသဒ္ဒေဟိ နာဒီနံ ပဥ္စန္နံ ဧကဝစနာနံ သ္သာ ဟောတိ တ။ ရသ္သော။

တသ္သာ ကတံ, တာဟိ, တာဘိ, တာယ, တသ္သာ။

၂၁၈. တာသ္သိ တ [က. ၆၄; ရူ. ၂၁၆; နီ. ၂၁၁]။

သ္သံ, သ္သာ, သ္သာယေသု ဃသညသ္သ တာသဒ္ဒသ္သ ဣ ဟောတိ တ။

တိသ္သာ။

၂၁၉. ဧတိမာတော သသ္သ သ္သာယ [က. ၆၅; ရူ. ၂၁၅; နီ. ၂၁၂]။

တာ, ဧတာ, ဣမာဟိ သသ္သ သ္သာယာဒေသော ဟောတိ တ။

တသ္သာယ, တိသ္သာယ, တာသံ, တာသာနံ, တာယ, တသ္သာ, တသ္သာယ, တိသ္သာယ, တာသံ, တာသာနံ, တာယ, တာယံ, တသ္သာ, တသ္သံ, တိသ္သာ, တိသ္သံ, တာသု။

သော ပုရိသော, တေ ပုရိသာ, တံ, တေ, တေန, တေဟိ, တေဘိ, တသ္သ, တေသံ, တေသာနံ, တသ္မိံ, တမှိ, တေသု။

တံ စိတ္တံ, တာနိ စိတ္တာနိ, တံ, တာနိ။ သေသံ ပုလ္လိင္ဂသမံ။

၂၂၀. တသ္သ နော သဗ္ဗာသု [က. ၁၇၅; ရူ. ၂၁၂; နီ. ၃၆၁]။

ယတာဒီသု သဗ္ဗာသု ဝိဘတ္တီသု တသ္သ နော ဟောတိ။

နေ ပုရိသာ, နံ, နေ, နေဟိ, နေဘိ, နေသံ, နေသာနံ, နေဟိ, နေဘိ, နေသံ, နေသာနံ, နမှိ, နေသု။

ဧတ္ထ စ ‘သဗ္ဗာသူ’တိ ဝုတ္တေပိ ယာ ယာ ဝိဘတ္တိ လဗ္ဘတိ, တံ တံ ဥတ္တတ ယောဇေတဗ္ဗာ။

နံ စိတ္တံ, နေဟိ, နေဘိ။ ပုလ္လိင္ဂသမံ။

၂၂၁. ဋ သသ္မာသိမ္ဟိသ္သာယသ္သံသ္သာသံမ္ဟာမ္ဟိသ္ဝိမသ္သ စ [က. ၁၇၆; ရူ. ၂၁၃; နီ. ၃၆၂]။

သာဒိသု တသ္သ စ ဣမသ္သ စ ဋ ဟောတိ တ။

အသ္သာ ဣတ္ထိယာ ကတံ, အသ္သာ, အသ္သာယ ဒေတိ။ သံမ္ဟိ ဒိဃော [နီ. ၃၆၈] – အာသံ ဣတ္ထီနံ, နာသံ ကုဇ္ဇ စုန္ဒိ ပဏ္ဍိတာ [ဇာ. ၁.၁.၆၅], အသ္သာ အပေတိ, အသ္သာ, အသ္သာယ ဓနံ, အာသံ ဓနံ, “အဘိက္ကမော သာနံ ပညာ ယတိ, နော ပဋိက္ကမော”တိ [သံ. နိ. ၅.၁၉၆] ဧတ္ထ ‘သာန’န္တိ ဝေဒနာနံ, မဟာဝုတ္တိနာ တသ္သ သတ္တံ။ အသ္သာ, အသ္သံ ဌိတံ။

အသ္သ ပုရိသသ္သ, အာသံ ပုရိသာနံ။ နေတသံ ကေသာ ဒိသ္သန္တိ, ဟတ္ထဟာအ စ ဇာလိနော [ဇာ. ၂.၂၂.၂၂၂၁]။ အသ္မာ, အမ္ဟာ, အသ္သ, အာသံ, အသ္မိံ, အမ္ဟိ။

အသ္သ စိတ္တသ္သ။ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

ဧသာ ဣတ္ထီ, ဧတာ, ဧတာယော, ဧတံ, ဧတာ, ဧတာယော, ဧတာယ, ဧတသ္သာ, ဧတိသ္သာ ကတံ။

ဧသော ပုရိသော, ဧတေ, ဧတံ, ဧတေ, ဧတေန။

ဧတံ စိတ္တံ, ဧတာနိ, ဧတံ, ဧတာနိ, ဧတေန။ သဗ္ဗံ တသဒ္ဒသမံ ဋပေတွာ တ နတ္တံ, ဋတ္တဥ္စ။

၂၂၂. သိမ္ဟာနပုံသကသ္သာယံ [က. ၁၇၂; ရူ. ၂၁၈; နီ. ၃၀၆-၇; ‘သိမ္ဟ။’ (ဗဟူသု)]။

သိမ္ဟိ နပုံသကတော အညသ္သ ဣမသ္သ အယံ ဟောတိ။ သိလောပေ။

အယံ ဣတ္ထီ, ဣမာ, ဣမာယော, ဣမံ, ဣမာ, ဣမာယော, ဣမာယ, ဣမသ္သာ, ဣမိသ္သာ, ဣမာဟိ, ဣမာဘိ, ဣမာယ, ဣမသ္သာ, ဣမသ္သာယ, ဣမိသ္သာ, ဣမိသ္သာယ, ဣမိသ္သံ, အသ္သာ, အသ္သာယ, ဣမာသံ, ဣမာသာနံ, အာသံ။ ပဥ္စမိရူပံ တတိယာသမံ, ဆဋ္ဌီရူပံ စတုတ္ထီသမံ။ ဣမာယ, ဣမာယံ, ဣမသ္သာ, ဣမသ္သာယ, ဣမသ္သံ, ဣမိသ္သာ, ဣမိသ္သာယ, ဣမိသ္သံ, အသ္သာ, အသ္သံ, ဣမာသု။

အယံ ပုရိသော, ဣမေ, ဣမံ, ဣမေ။

၂၂၃. နာမ္ဟိနိမိ [က. ၁၇၁; ရူ. ၂၁၉; နီ. ၃၅၇; ‘နာမ္ဟနိမ္ဟိ’ (ဗဟူသု)]။

နာမ္ဟိ အနိတ္ထိလိင်္ဂေ ဣမသ္သ အန, ဣမိအာဒေသာ ဟောန္တိ။

ဣမိနာ, အနေန, ဣမေဟိ, ဣမေဘိ။

၂၂၄. ဣမသ္သာနိတ္ထိယံ ဋေ [က. ၁၇၀; ရူ. ၂၂၀; နီ. ၃၅၆]။

အနိတ္ထိလိင်္ဂေ ဣမသ္သ ဋေ ဟောတိ တ သု, နံ, ဟိသု။

ဧဟိ, ဧဘိ, ဣမသ္သ, အသ္သ, ဣမေသံ, ဣမေသာနံ, ဧသံ, ဧသာနံ, ဣမသ္မာ, ဣမမ္ဟာ, အသ္မာ, အမ္ဟာ, ဣမေဟိ, ဣမေဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ, ဣမသ္သ, အသ္သ, ဣမေသံ, ဣမေသာနံ, ဧသံ, ဧသာနံ, ဣမသ္မိံ, ဣမမ္ဟိ, အသ္မိံ, အမ္ဟိ, ဣမေသု, ဧသု။

“အနမ္ဟိ ဘဒ္ဒေ သုသောဏေ, ကိန္နု ဇဂ္ဃသိ သောဘနေ”တိ [ဇာ. ၁.၅.၁၃၀ (အနမ္ဟိ ကာလေ သုသောဏိ)] ဟဋ္ဌိ- ‘အနမ္ဟိ’တိ ဣမသ္မိံ ဌာနေ, မဟာဝုတ္တိနာ သ္မိံမ္ဟိ အနာဒေသော။

ဣမံ စိတ္တံ။

၂၂၅. ဣမသ္သိဒံ တ [က. ၁၂၉; ရူ. ၂၂၂; နီ. ၃၀၅]။

နပုံသကေ အံ, သိသု ဣမသ္သ တေဟိ အံ, သိဟိ သဟ ဣဒံ ဟောတိ တ။

ဣဒံ စိတ္တံ, ဣမာနိ စိတ္တာနိ, ဣမံ, ဣဒံ, ဣမာနိ, ဣမိနာ, အနေန။ သဗ္ဗံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

ဣခ မိသ္သကရူပံ ဝုစ္စတိ –

ယာ, သာ ဣတ္ထီ, ယာ, တာ ဣတ္ထိယော, ယံ, တံ ဣတ္ထိံ, ယာ, သော ဣတ္ထီ, ယာ, တော ဣတ္ထိယော, ယံ, တေံ ဣတ္ထိံ, ယာ, အယံ ဣတ္ထီ, ယာ, ဣမာ ဣတ္ထိယော, ယံ, ဣမံ ဣတ္ထိံ, ယော, သော ပုရိသော, ယေ, တေ ပုရိသာ ဣစ္စာဒယော။

“သ ခော သော ကုမာရော ဝုဒ္ဓိမန္ဝာယ”တိ တွေ သော သော ကုမာရောတိ, ‘ဧသေ သေ ဧကေ ကေတ္တေ’တိ ဧတ္ထ ဧသော သော ဧကော ကေတ္တောတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တတ္ထ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ အတ္တပဒံ, ပရံ ပရံ ဗ္ယဉ္ဇနမတ္တံ။ “အယံ သော သာရထိ ဧတီ”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၁] တွေ ပန ဒွေဝပိ ဝိသုံ ဝိသုံ အတ္တပဒာနိ ဧတတိ။ ယံ, တံ, ဣဒန္တိ ဣမေ သဒ္ဒာ နိပာတရူပာပိ ဟုတွာ ဟဋ္ဌိတကွေသု သဗ္ဗရန္တိ သဗ္ဗလိင်္ဂဝိဘတ္တီသု အဘိန္နရူပာတိ။

၂၂၆. ဣမေတာနမေနာန္ဝာဒေသေ ဒုတိယာယံ [နီ. ၃၇၅-၆ ပိဋ္ဌေ; ဟ. ၂.၄.၃၄] ။

အန္ဝာဒေသော ဝုစ္စတိ အနုကထနံ, ပုနကထနံ, အန္ဝာဒေသဋ္ဌာနေ ဣမ, တောနံ နောဒေသော ဟောတိ ဒုတိယာဝိဘတ္တီသု။

ဣမံ ဘိက္ခုံ ဝိနယံ အဇ္ဈာပေဟိ, အထော နံ ဘိက္ခုံ ဓမ္မံ အဇ္ဈာပေဟိ, ဣမေ ဘိက္ခူ ဝိနယံ အဇ္ဈာပေဟိ, အထော နေ ဘိက္ခူ ဓမ္မံ အဇ္ဈာပေဟိ, တေံ ဘိက္ခုံ ဝိနယံ အဇ္ဈာပေဟိဣစ္စာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တမေနံ ဘိက္ခဝေ နိရယပာလာ [အ. နိ. ၃.၃၆], ယတွာတမိကရဏမေနံ ဘိက္ခုံ ဣစ္စာဒီသုပိ [ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃] အနုကထနမေဝ။

၂၂၇. မသ္သာမုသ္သ [က. ၁၇၃; ရူ. ၂၂၃; နီ. ၃၅၉]။

သိမှိ အနပုံသကသ္သ အမုသ္သ မသ္သ သော ဟောတိ။

အသု ဣတ္ထီ, အမု တ, အမူ, အမုယော, အမုံ, အမူ, အမုယော, အမုယာ, အမုသ္သာ, အမူဟိ, အမူဘိ, အမုယာ, အမုသ္သာ, အမူသံ, အမူသာနံ, အမုယာ, အမုသ္သာ, အမူဟိ, အမူဘိ, အမုယာ, အမုသ္သာ, အမူသံ, အမူသာနံ, အမုယာ, အမုယံ, အမုသ္သာ, အမုသ္သံ, အမူသု။

အသု ပုရိသော, အမု တ။

၂၂၈. လောပေဟမုသ္မာ [က. ၁၁၈; ရူ. ၁၄၆; နီ. ၂၉၃]။

အမုတော ယောနံ လောပေ ဟောတိ။ တေ, နောပတဒေယံ [က. ၁၁၉; ရူ. ၁၅၅; နီ. ၂၉၄]။

အမူ , အမုံ, အမူ, အမုနာ, အမူဟိ, အမူဘိ။

၂၂၉. န နော သသ္သ ။

အမုတော သသ္သ နော န ဟောတိ။

အမုသ္သ။

မဟာဝုတ္တိနာ သမ္ပဟိ မုသ္သ ဒုတ္တံ, အဒုသ္သ။ ဟဋ္ဌိယံ ''ဒုသ္သ မေ ခေတ္တပာလသ္သ, ရတ္တိံ ဘတ္တံ အပာဘတ''န္တိ [ဇာ. ၁.၄.၆၂] ဧတ္ထ ကထာဝသေန အ-ကာရလောပေါ။ အမူသံ, အမူသာနံ, အမုသ္မာ, အမုမှာ, အမူဟိ, အမူဘိ, အမုသ္သ, အဒုသ္သ, အမူသံ, အမူသာနံ, အမုသ္မိံ, အမုမှိ, အမူသု။

၂၃၀. အမုဿာဒုံ [က. ၁၃၀; ရူ. ၂၂၅; နီ. ၃၀၈]။

နပုံသကေ အံ, သိသု အမုဿ ဧတေဟိ သဟ အဒုံ ဟောတိ ဝါ။

အဒုံ စိတ္တံ, အဒုံ စိတ္တံ, အမူနိ, အမုံ, အဒုံ, အမူနိ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။ 'သကတ္ထေ'တိ သုတ္တေန ကပစ္စယေ ကတေ သဗ္ဗာဒိရူပံ နတ္ထိ။ အမုကာ ကညာ, အမုကာ, အမုကာယော။ အမုကော ပုရိသော, အမုကာ ပုရိသာ။ အမုကံ စိတ္တံ, အမုကာနိ စိတ္တာနိ ဣစ္စာဒိ။

၂၃၁. ကေ ဝါ။

ကေ ပရေ အမုဿ မဿ သော ဟောတိ ဝါ။

အသုကာ ဣတ္ထီ, အသုကာ, အသုကာယော။ အသုကော ပုရိသော, အသုကာ ပုရိသာ။ အသုကံ ကုလံ, အသုကာနိ ကုလာနိ။ သဗ္ဗံ ကညာ, ပုရိသ, စိတ္တသမံ။

'ဣတ္ထိယမတ္တ'တိ ဧတ္ထ 'ဣတ္ထိယံ အာ'တိ ဝိဘတ္တသုတ္တေန ကိံသဒ္ဒတော ဣတ္ထိယံ အာပစ္စယော။

၂၃၂. ကိံဿ ကော [က. ၂၂၇-၉; ရူ. ၂၇၀, ၂၂၆; နီ. ၄၅၆-၇-၈? 'ကိံဿ ကော သဗ္ဗာသု' (ဗဟူသု)] ။

သဗ္ဗေသု ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု ကိံဿ ကော ဟောတိ။

ကာ ဣတ္ထီ, ကာ, ကာယော, ကံ, ကာ, ကာယော, ကာယ, ကဿာ ဣစ္စာဒိ သဗ္ဗသမံ။ ကော ပုရိသော, ကေ ပုရိသာ, ကံ, ကေ, ကေန, ကေဟိ, ကေဘိ, ကဿ။

၂၃၃. ကိ သသ္မိံသု ဝါနိတ္ထိယံ ။

အနိတ္ထိလိင်္ဂေ သ, သ္မိံသု ကိံသဒ္ဒဿ ကိ ဟောတိ ဝါ။

ကိဿ, ကေသံ, ကေသာနံ, ကသ္မာ, ကမှာ, ကေဟိ, ကေဘိ, ကဿ, ကိဿ, ကေသံ, ကေသာနံ, ကသ္မိံ, ကမှိ, ကိသ္မိံ, ကိမှိ, ကေသု။

၂၃၄. ကိမံသိသု နပုံသကေ [‘ကိမံသိသု သဟ နပုံသကေ' (ဗဟူသု)]။

နပုံသကေ အံ, သိသု ကိံသဒ္ဒဿ ဧတေဟိ အံသိဟိ သဟ ကိံ ဟောတိ။

ကိံ စိတ္တံ, ကာနိ, ကိံ, ကံ ဝါ, ကာနိ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။ ဣဒံ ပုစ္ဆနတ္ထဿ သုဒ္ဓကိံသဒ္ဒဿ ရူပံ။

'စိ'ဣတိနိပာတေန ယုတ္တေ ပန ဧကစ္စတ္တံ ဝါ အပ္ပတ္တံ ဝါ ဝဒတိ။ ကာစိ ဣတ္ထီ, ကာစိ ဣတ္ထိယော, ကိဉ္စိ ဣတ္ထိံ, ကာစိ, ကာယစိ, ကာဟိစိ, ကာယစိ, ကဿာစိ, ကာသဉ္စိ, ကုတောစိ, ကာဟိစိ။ သတ္တမိယံ - ကာယစိ, ကတ္ထစိ, ကာသုစိ။

ကောစိ ပုရိသော, ကေစိ, ကိဉ္စိ, ကေစိ, ကေနစိ, ကေဟိစိ, ကဿစိ, ကေသဉ္စိ, ကိသ္မိဉ္စိ, ကိမှိစိ, ကတ္ထစိ, ကေသုစိ။

ကိဉ္စိ ကုလံ, ကာနိစိ ကုလာနိ, ကိဉ္စိ, ကာနိစိ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

ပုန ယသဒ္ဒေန ယုတ္တေ သကလတ္ထံ ဝဒတိ။ ယာ ကာစိ ဣတ္ထီ, ယာကာစိ ဣတ္ထိယော။

ယော ကောစိ ပုရိသော, ယေ ကေစိ, ယံ ကိဉ္စိ, ယေ ကေစိ ယေန ကေနစိ, ယေဟိ ကေဟိစိ, ယဿ ကဿစိ, ယေသံ ကေသဉ္စိ ယတော ကုတောစိ, ယေဟိ ကေဟိစိ, ယဿ ကဿစိ, ယေသံကေသဉ္စိ, ယသ္မိံ ကိသ္မိဉ္စိ, ယမှိ ကိမှိစိ, ယတ္ထ ကတ္ထစိ, ယေသု ကေသုစိ။

ယံ ကိဉ္စိစိတ္တံ, ယာနိ ကာနိစိ, ယံ ကိဉ္စိ, ယာနိ ကာနိစိ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

သဗ္ဗနာမရာသိ

ကေသဒ္ဒော သဗ္ဗတ္ထေ ပဝတ္တော ကေဝစနန္တော၀, အညတ္ထေ ပဝတ္တော ကေဗဟုဝစနန္တော။

တတ္ထ သဗ္ဗတ္ထေ – ကော ဣတ္ထီ, ကေံ, ကောယ, ကေိဿာ ဣစ္စာဒိ။ ပုန္နပုံသကေသု ကေဝစနေသု ပုရိသ, စိတ္တရူပမေ၀။

အညတ္ထေ – ကော ဣတ္ထီ, ကော ဣတ္ထိယော, ကေံ, ကော, ကောယ, ကေိဿာ, ကောဟိ, ကောဘိ ဣစ္စာဒိ။

ကော ပုရိသော, ကေ, ကေံ, ကေ, ကေန, ကေဟိ, ကေဘိ, ကေဿ, ကေသံ, ကေသာနံ။ ပုလ္လိင်္ဂ သဗ္ဗသမံ။

ကေံ ကုလံ, ကောနိ ကုလာနိ, ကေံ ကုလံ, ကောနိ ကုလာနိ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

ကပစ္စယေ ပရေ သဗ္ဗာဒိရူပံ နတ္ထိ။

“ကေိကာ သယနေ သေတု, ယာ တေ အမ္မေ အတဟရိ [ဇာ. ၁.၄.၁၇၅]။ ကောကိနီ ဂဟဋ္ဌာဟံ, မာတုယာ ပရိစာေဒိ တာ”တိ [အပ. ထေရီ ၂.၃.၁၈၈] ဟဋ္ဌိ, ကေကော ပုရိသော, ကေကံ, ကေကေန။ ကေကံ ကုလံ ဣစ္စာဒိ ကေဝစနန္တမေ၀, ကေကာနံ ဗဟုတ္တေ ဝတ္တဗ္ဗေ ဒွေ၀ ကေကာ, ဒွေ၀ ကေကေ , ဒွီဟိ ကေကေဟီတိ လဗ္ဘတိ။ “ပဉ္စာလော စ ဝိဒေဟော စ, ဥဘော ကော ဘဝန္တု တေ”တိ ဟဋ္ဌိ။ ဣမိနာ နယေန ဗဟုဝစနမ္ပိ လဗ္ဘတိ။ ‘ကော’တိ မိဿကာ။

ပဋ္ဌိသေဓေယုတ္တေ ပန အနေကာ ဣတ္ထိယော, အနေကာသံ ဣတ္ထီနံ။ အနေကေ ပုရိသာ, အနေကေသံ ပုရိသာနံ။ အနေကာနိ ကုလာနိ, အနေကေသံ ကုလာနံ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန “နေကာနိ ဓောဂဏာနိ, နေကာနိ ခေတ္တဂဏာနိ, နေကာနံ ဓောဂဏာနံ, နေကာနံ ခေတ္တဂဏာန”န္တိပိ အတ္ထိ။

ကေစ္စ, ကေစ္စိယ, ကတိ, ဗဟုသဒ္ဒာပိ ဣမေ ဝတ္တဗ္ဗာ။ ကေစ္စာ ဣတ္ထီ, ကေစ္စာ, ကေစ္စာယောတိ သဗ္ဗ ကညာသမံ။

ကေစ္စော ပုရိသော။

၁၃၅. ကေစ္စာဒီဟ္ဟတော [‘ကေစ္စာဒီဟတော’ (ဗဟူသု)] ။

အကာရန္တေဟိ ကေစ္စာဒီဟိ ယောနံ ဋ္ဌေ ဟောတိ။

ကေစွေ ပုရိသာ, ကေစွေ ပုရိသေ။ သေသံ ပုရိသသမံ။ အာဒိသဒ္ဒေန အပ္ပေကစ္စ, ကေတိယ, ဥဘာဒယော သင်္ဂယှန္တိ။ အပ္ပေကစွေ ပုရိသာ, ကေတိယေ ပုရိသာ, ဥဘော ပုရိသာ။

ကေစ္စံ စိတ္တံ။

၂၃၆. န နိဿ ဋ္ဌာ ။

ကေစ္စာဒီဟိ နိဿ ဋ္ဌာ န ဟောတိ။

ကေစ္စာနိ စိတ္တာနိ။ သေသံ စိတ္တသမံ။

ကေစ္စိယ, ကေစ္စေယျ, ကေတိယသဒ္ဒာ ကညာ, ပုရိသ, စိတ္တနယာ။ "ကြုတ္တီပိ ဟိ ကေစ္စိယာ, သေယျာ ပောသ ဇနာဓိပ [သံ. နိ. ၁.၁၂၇]။ သစ္စံ ကိရေဝမာဟံသု, နရာ ကေစ္စိယာ ဣဓ။ ကင်္ခံ နိပ္ပဝိတံ သေယျော, န တွေဝဝေ ကစ္စိယော နရော"တိ [ဇာ. ၁.၁.၇၃] စ "ပရိတရိတာ မုဋ္ဌရေ ကေစွေယျာ"တိ စ "န ဝိဿသေ ကေတိယေသူ"တိ စ ဟောဋ္ဌိ – တတ္ထ 'နိပ္ပဝိတ'န္တိ ဥဒကတော ဥဗ္ဗတံ။

ကတိသဒ္ဒော ဗဟုဝစနန္တော၀။

၂၃၇. ဋ္ဌိကတိမှာ [ရူ. ၁၂၀ ပိဋ္ဌေ] ။

ကတိမှာ ယောနံ ဋ္ဌိ ဟောတိ။

ကတိ ကြုတ္တိယော, ကတိ ပုရိသာ, ကတိ ပုရိသေ, ကတိ စိတ္တာနိ။ ကတိဟိ ကြုတ္တီဟိ, ကတိဟိ ပုရိသေဟိ, ကတိဟိ စိတ္တေဟိ။

၂၃၈. ဗဟုကတီနံ [‘ဗဟု ကတိန္နံ’ (ဗဟူသု)] ။

နံမှိ ဗဟု, ကတီနံ အန္တေ နုက ဟောတိ။

ကတိန္နံ ကြုတ္တီနံ, ကတိန္နံ ပုရိသာနံ, ကတိန္နံ စိတ္တာနံ, အယံ နာဂမော ဗဟုလံ န ဟောတိ, ‘ကတိနံ တိထီနံ ပူရဏီ ကတိမီ’တိ စ ဒိဿတိ။ "ဗဟူနံ ဝဿသတာနံ, ဗဟူနံ ဝဿသဟဿာန"န္တိ စ "ဗဟူနံ ကုသလဓမ္မာနံ, ဗဟူနံ အကုသလဓမ္မာန"န္တိ စ "ဗဟူနံ ဝတ အတ္ထာယ, ဥပ္ပဇ္ဇိံသု တထာဂတာ"တိ [ဝိ. ၀. ၈၀၇] စ ဟောဋ္ဌိ။

ကတိသု ကြုတ္တီသု, ကတိသု ပုရိသေသု, ကတိသု စိတ္တေသု။

ဗဟုသဒ္ဒေ ဒွိဝိသု နံဝစနေသု ဗဟုန္နံ, ဗဟုန္နန္တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သေသံ ဓေနု, ဘိက္ခု, အာယုသဒိသံ။

ကပစ္စယေ ကညာ, ပုရိသ, စိတ္တသဒိသံ, ဗဟူ ကြုတ္တိယော, ဗဟုကာ ကြုတ္တိယော။ ဗဟူ ပုရိသာ, ဗဟဝေ ပုရိသာ, ဗဟုကာ ပုရိသာ။ ဗဟူနိ စိတ္တာနိ, ဗဟုကာနိ စိတ္တာနိ ကြုစ္စာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဗဟူနံ သမုဒာယာပေက္ခနေ သတိ ကေဝစနမ္ပိ လဗ္ဘတိ, "ဗဟုဇနဿ အတ္ထာယ ဗဟုဇနဿ ဟိတာယ, ဗဟုနော ဇနဿ အတ္ထာယ ဟိတာယာ"တိ [အ. နိ. ၁.၁၄၁] ဟောဋ္ဌိ။

ဥဘသဒ္ဒော ဗဟုဝစနန္တော၀, ‘ဥဘကေဟိ ဋ္ဌော’တိ ယောနံ ဋ္ဌော, ဥဘော ကြုတ္တိယော, ပုရိသာ, ကုလာနိ ဂစ္ဆန္တိ, ဥဘော ကြုတ္တိယော, ပုရိသာ, ကုလာနိ ပဿတိ။

၂၃၉. သုဟိသုဘဿော [နီ. ၃၁၃ (ရူ. ၁၀၉ ပိဋ္ဌေ)] ။

သု, ဟိသု ဥဘသ္သု အန္တော ဩ ဟောတိ။

ဥဘောဟိ, ဥဘောသု။

၂၄၀. ဥဘိန္နံ [က. ၈၆; နီရူ. ၂၂၇; နီ. ၃၄၁]။

ဥဘမှာ နံ၀စနသ္သ ဣန္နံ ဟောတိ။

ဥဘိန္နံ။ သဗ္ဗတ္ထ ဣတ္ထိ, ပုရိသ, ကုလေဟိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

၂၄၁. ယောမှိ ဒွိန္နံ ဒုဝေဒွေ [က. ၁၃၂; ရူ. ၂၂၈; နီ. ၃၁၀]။

ယောသု သဝိဘတ္တိသ္သ ဒွိသ္သ ဒုဝေ, ဒွေ ဟောန္တိ။ 'ဒွိန္န'န္တိ ၀စနံ ဒွိသ္သ ဗဟုဝစနန္တနိယမတ္ထံ။

ဒွေ ကုတ္ထိယော, ဒွေ ပုရိသာ, ဒွေ ပုရိသေ, ဒွေ စိတ္တာနိ, ဒုဝေ ကုတ္ထိယော, ဒုဝေ ပုရိသာ, ဒုဝေ ပုရိသေ, ဒုဝေ စိတ္တာနိ, ဒွီဟိ, ဒွီဘိ။

၂၄၂. နံမှိ နုက ဒွါဒီနံ သတ္တရသန္နံ [က. ၆၇; နီ. ၂၂၉; နီ. ၂၁၄]။

နံမှိ ပရေ ဒွါဒီနံ အဋ္ဌာရသန္တာနံ သတ္တရသန္နံ သင်္ချာနံ အန္တေ နုက ဟောတိ။ ဥ-ကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော။ ကာနုဗန္ဓံ ဒိသ္ဝါတ အန္တေတိ ဉာယတိ။

ဒွိန္နံ။

၂၄၃. ဒုဝိန္နံ နံမှိ [က. ၁၃၂; ရူ. ၂၂၈; နီ. ၂၄၄]။

နံမှိ သဝိဘတ္တိသ္သ ဒွိသ္သ ဒုဝိန္နံ ဟောတိ ဝါ။

ဒုဝိန္နံ, ဒွီဟိ, ဒွီဘိ, ဒွိန္နံ, ဒုဝိန္နံ, ဒွီသု။ မဟာဝုတ္တိနာ သုမှိ ဒုဝေ ဟောတိ, နာဂသ္သ ဒုဝေသု ဒန္တေသု နိမ္မိတာ [ဝိ. ၀. ၇၀၆], စက္ကာနိ ဟဒေသု ဒုဝေသု ဝိဒ္ဓတိ [ဒီ. နိ. ၃.၂၀၅]။ ဝေဠု သတိ ဒုဝေဟိ, ဒုဝေဘိတိပိ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ, အယံ ဒွိသဒ္ဒော ဥဘသဒ္ဒော ဝိယ အလိင်္ဂေါ။

၂၄၄. တိဿော စတဿော ယောမှိ သဝိဘတ္တီနံ [က. ၁၃၃; ရူ. ၂၃၀; နီ. ၃၁၁]။

ဣတ္ထိယံ ယောသု သဝိဘတ္တီနန္တိ, စတုန္နံ တိဿော, စတဿော ဟောန္တိ။

တိဿော ဣတ္ထိယော, စတဿော ဣတ္ထိယော။

မဟာဝုတ္တိနာ ဟိသု စ တိသ္သ, စတဿာ ဟောန္တိ, "တိဿေဟိ စတဿေဟိ ပရိသာဟိ, စတဿေဟိ သ ဟိတော လောကနာယကော"တိ ဟဋ္ဌိ။ တီဟိ, တီဘိ ဣတ္ထီဟိ, စတူဟိ, စတူဘိ, စတုဗ္ဘိ ဣတ္ထီဟိ။

၂၄၅. နံမှိ တိစတုန္နမိတ္ထိယံ တိဿစတဿာ [ဒီ. နိ. ၃.၂၀၅]။

ဣတ္ထိယံ နံမှိတိ, စတုန္နံ တိဿ, စတဿာ ဟောန္တိ။

တိဿန္နံ ဣတ္ထီနံ, စတဿန္နံ ဣတ္ထီနံ, တိဏ္ဏံ ဣတ္ထီနံ, စတုန္နံ ဣတ္ထီနံ, သမဏော ဂေါတမော စတုန္နံ ပရိသာနံ သက္ကတော ဟောတိ, စတုန္နံ ပရိသာနံ ပိယော ဟောတိ မနာပေါတိ [ဒီ. နိ. ၁.၃၀၄], တိဿေဟိ, စတဿေ

ဟိ, တီဟိ, တီဘိ, စတူဟိ, စတူဘိ, စတုဗ္ဘိ, တိဿန္နံ, စတဿန္နံ, တိဏ္ဏံ, စတုန္နံ, တီသု, စတူသု။

ဟဥ္စိယံ "စတဿေဟီ"တိ ဒိဿတ္တာ တိဿေသု, စတဿေသူတိပိ ဒိဿမေဝ ဟောတိ။

၂၄၆. ပုမေ တယော စတ္တာရော [က. ၁၃၃; ရူ. ၂၃၀; နီ. ၃၁၁]။

ပုလ္လိင်္ဂေ ယောသု သဝိဘတ္တီနန္တိ, စတုန္နံ တယော, စတ္တာရော ဟောန္တိ။

တယော ပုရိသာ, တယော ပုရိသေ, စတ္တာရော ပုရိသာ, စတ္တာရော ပုရိသေ။

၂၄၇. စတုရော စတုဿ [က. ၇၈, ၂၀၅, ၃၁; ရူ. ၁၆၀; နီ. ၂၃၄; 'စတုရော တ စတုဿ' (ဗဟူသု)] ။

ပုမေ သဝိဘတ္တိဿ စတုသဒ္ဒဿ စတုရော ဟောတိ။

စတုရော ပုရိသာ, စတုရော ပုရိသေ။ ကထံ စတုရော နိမိတ္တေ နာဒဿိံ, စတုရော ဖလမုတ္တမေတိ? "လိင်္ဂဝိပလ္လာသာ"တိ ဝုတ္တိယံ ဝုတ္တံ, တီဟိ, တီဘိ, စတူဟိ, စတူဘိ, စတုဗ္ဘိ။

၂၄၈. ဏ္ဏံဏ္ဏန္နံ တိတော ဈာ [က. ၈၇; ရူ. ၂၃၁; နီ. ၂၄၃; 'ဏ္ဏံဏ္ဏန္နံတိကော ဈာ' (ဗဟူသု)] ။

ဈသညမှာ တိမှာ နံဝစနဿ ဏ္ဏံ, ဏ္ဏန္နံ ဟောန္တိ။

တိဏ္ဏံ, တိဏ္ဏန္နံ, စတုန္နံ, တီဟိ, တီဘိ, စတူဟိ, စတူဘိ, စတုဗ္ဘိ, တိဏ္ဏံ, တိဏ္ဏန္နံ, စတုန္နံ, တီသု, စတူသု။

၂၄၉. တီဏိစတ္တာရိ နပုံသကေ [က. ၁၃၃; ရူ. ၂၃၀; နီ. ၃၁၁]။

နပုံသကေ ယောသု သဝိဘတ္တီနန္တိ, စတုန္နံ တီဏိ, စတ္တာရိ ဟောန္တိ။

တီဏိ စိတ္တာနိ, စတ္တာရိ စိတ္တာနိ။ သေသံ ပုလ္လိင်္ဂသမံ။

ဝစနသိလိဋ္ဌတ္တေ ပန သတိ ဝိသဒိသလိင်္ဂဝစနာနမ္ပိ ပဒာနံ အညမညသံယောဂေ ဟောတိ, စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ [ဒီ. နိ. ၃.၁၄၅], စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ [ဒီ. နိ. ၃.၁၄၅], တယောမဟာဘူတာ, တယော မဟာဘူတေ [ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၅၈], သဗ္ဗေ မာလာ ဥပေန္တိ မံ [ခု. ၃.၆], သဗ္ဗေ ကညာ ဥပေန္တိ မံ [ခု. ၃.၆], သဗ္ဗေ ရတနာ ဥပေန္တိ မံ [ခု. ၃.၆], သဗ္ဗေ ယာနာ ဥပေန္တိ မံ [ခု. ၃.၆], အဝိဇ္ဇာယ သတိ သင်္ခါရာ ဟောန္တိ, သင်္ခါရေသု သတိ ဝိညာဏံ ဟောတိ [သံ. နိ. ၂.၅၀] ဣစ္စာဒိ။

ကထာသု ဝိပလ္လာသာပိ ဗဟုလံ ဒိဿန္တိ, အညေ ဓမ္မာနိ ဒေသေန္တိ, ဧဝံ ဓမ္မာနိ သုတတန, သတဋ္ဌ ဓမ္မာနိ သုကိတ္တိတာနိ သုတတ, အတ္ထာနိ စိန္တယိတတန, ဥတ္တမတ္ထာနိ တယိ လဘိမဟာ, ကိံ တံ အတ္ထာနိ ဇာနာသိ, ကတ္စ ဆေယျာမိ ဘန္တေ သတ္တပုတ္တာနိ, သိဝိပုတ္တာနိ အဝဟယ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၂၃၅], ပုတ္တအာရာနိ ဟေဿန္တိ, ဗလီဗဒ္ဒါနိ သောဠသ ဣစ္စာဒိ။

ဣဓ သေသသင်္ချာနာမာနိ ဒီပိယန္တေ။

၂၅၀. ဋ္ဌ ပဉ္စာဒီဟိ စုဒ္ဒသဟိ [က. ၁၃၄; ရူ. ၂၅၁; နီ. ၂၄၇]။

ပဉ္စာဒီဟိ အဋ္ဌာရသန္တေဟိ သင်္ချာသဒ္ဒေဟိ ယောနံ ဋ္ဌ ဟောတိ။

ပဉ္စ ဣတ္ထိယော, ပဉ္စ ပုရိသာ, ပုရိသေ, ပဉ္စ စိတ္တာနိ, ဆ ဣတ္ထိယော။

ဋ္ဌာဂမေ ပန “ဣတ္ထိဘာတ န မုစ္စိဿံ, ဆဋ္ဌာနိ ဂတိယော ဣမာ”တိ ဟဋ္ဌိ။

ဆ ပုရိသာ, ဆ ပုရိသေ, ဆ စိတ္တာနိ။ ဧဝံ သတ္တ, အဋ္ဌ, နဝ, ဒသ, ဧကာဒသ။ပေ.။ အဋ္ဌာရသ။

၂၅၁. **ပဉ္စာဒီနံ စုဒ္ဒသန္နမ** [က. ၉၀; ရူ. ၂၅၂; နီ. ၂၄၇]။

သု, နံ, ဟိသု ပဉ္စာဒီနံ စုဒ္ဒသန္နံ အဿ အတ္တမေဝ ဟောတိ, န ဧတ္တံ တ ဒီဃတ္တံ တ ဟောတိ။

ပဉ္စဟိ, ပဉ္စန္နံ, ပဉ္စသု, ဆဟိ, ဆန္နံ, ဆသု, သတ္တဟိ, သတ္တန္နံ, သတ္တသု, အဋ္ဌဟိ, အဋ္ဌန္နံ, အဋ္ဌသု, နဝဟိ, နဝန္နံ, နဝသု, ဒသဟိ, ဒသန္နံ, ဒသသု, ဧကာဒသဟိ, ဧကာဒသန္နံ, ဧကာဒသသု။ပေ.။ အဋ္ဌာရသဟိ, အဋ္ဌာရသန္နံ, အဋ္ဌာရသသု။

ဧတေ သဗ္ဗေ အလိင်္ဂါ ဗဟုဝစနန္တာ ဧဝ။

‘ဣတ္ထိယမတ္တ’တိ ဝီသ, တိံသ, စတ္တာလီသ, ပညာသေဟိ အာပစ္စယော, မဟာဝုတ္တိနာ သိမှိ ရဿော သိလောပော စ, ‘နိဂ္ဂဟီတ’န္တိ ဝိကပ္ပေန နိဂ္ဂဟီတာဂမော, ဝိကပ္ပေန အံလောပော, နာဒီနံ ဧကဝစနာနံ ယာဒေသော, ဝီသ ဣတ္ထိယော, ဝီသံ ဣတ္ထိယော, ဝီသ ပုရိသာ, ဝီသံ ပုရိသာ, ဝီသ ပုရိသေ, ဝီသံ ပုရိသေ, ဝီသ စိတ္တာနိ, ဝီသံ စိတ္တာနိ, ဝီသာယ ဣတ္ထီဟိ ကမ္မံ ကတံ, ဝီသာယ ပုရိသေဟိ ကမ္မံ ကတံ, ဝီသာယ ကုလေဟိ ကမ္မံ ကတံ, ဝီသာယ ဣတ္ထီနံ, ပုရိသာနံ, ကုလာနံ, သတ္တမိယံ ဝီသာယ ဣတ္ထီသု, ပုရိသေသု, ကုလေသု။

တိပစ္စယေ ဝီသတိ, တိံသတိသဒ္ဒာပိ သဋ္ဌိ, သတ္တတိ, အသီတိ, နဝုတိသဒ္ဒာ ဝိယ နိစ္စံ ဣတ္ထိ လိင်္ဂေကဝစနန္တာ ဧဝ, သိ, အံလောပော, ဝီသတိ ဣတ္ထိယော, ဝီသတိ ပုရိသာ, ပုရိသေ, ဝီသတိ ကုလာနိ, ဝီသတိယာ ဣတ္ထီဟိ, ဣတ္ထီနံ, ပုရိသေဟိ, ပုရိသာနံ, ကုလေဟိ, ကုလာနံ , ဝီသတိယာ, ဝီသတိယံ ဣတ္ထိ, ပုရိသ, ကုလေသု, ဧဝံ ယာဝနဝုတိယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝဂ္ဂဘေဒေ ပန သတိ ဗဟုဝစနမ္ပိ ဝိကပ္ပေန ဒိဿတိ, ဒွေ ဝီသတိယော ဣစ္စာဒိ။

သတံ, သဟဿံ, ဒသသဟဿံ, သတသဟဿံ, ဒသသတသဟဿန္တိ ဣမေ နပုံသကလိင်္ဂါယေဝ။ သင်္ချေယျပဓာနေ ပန ဣတ္ထိလိင်္ဂေ ဝတ္တဗ္ဗေ သဟဿီ, ဒသသဟဿီ, သတသဟဿီတိ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ဘဝတိ။ ဝဂ္ဂဘေဒေ ပန ဒွေ သတာနိ, တီဏိ သတာနိ, ဒွေ သဟဿာနိ, တီဏိ သဟဿာနိ ဣစ္စာဒီနိ ဘဝန္တိ။ ကောဋိ, ပကောဋိ, ကောဋိပကောဋိ, အက္ခောဘိဏီသဒ္ဒာ ဣတ္ထိလိင်္ဂါ ဧဝ။ သေသံ သဗ္ဗံ ယာဝအသင်္ချေယျာ နပုံသကမေဝ။

သဟဿံ **ကာသိ** နာမ, ဒသသဟဿံ **နဟုတံ** နာမ, သတသဟဿံ **လက္ခံ** နာမ။

ဒုဝိဓံ ပဓာနံ သင်္ချာပဓာနံ, သင်္ချေယျပဓာနဉ္စ။ ပုရိသာနံ ဝီသတိ ဟောတိ, ပုရိသာနံ နဝုတိ ဟောတိ, ပုရိသာနံ သတံ ဟောတိ, သဟဿံ ဟောတိ ဣစ္စာဒိ **သင်္ချာပဓာနံ** နာမ, ဝီသတိ ပုရိသာ, နဝုတိ ပုရိသာ, သတံ ပုရိသာ, သဟဿံ ပုရိသာ ဣစ္စာဒိ **သင်္ချေယျပဓာနံ** နာမ။

ဧတ္ထပိ ဝီသတိသဒ္ဒော ဣတ္ထိလိင်္ဂေကဝစနော ဧဝ။ သတ, သဟဿသဒ္ဒာ နပုံသကေကဝစနာ ဧဝ။ သင်္ချာသဒ္ဒာနံ ပန ပဒဝိဓာနဉ္စ ဂုဏဝိဓာနဉ္စ သမာသကဏ္ဍေ အာဂမိဿတိ။

သင်္ချာရာသိ နိဋ္ဌိတော။

၂၅၂. **သိမှာဟံ** [က. ၁၄၉; ရူ. ၂၃၂; နီ. ၃၁၉; ‘သိမှဟံ’ (ဗဟူသု)]။

သိမှိ သဝိဘတ္တိဿ အမှဿ အဟံ ဟောတိ။

အဟံ ဂစ္ဆာမိ။

၂၅၃. မယမသ္မာမှသ္သ [က. ၁၂၁; ရူ. ၂၃၃; နီ. ၂၉၆]။

ယောသု သဝိဘတ္တိသ္သ အမှသ္သ ကမေန မယံ, အသ္မာ ဟောန္တိ ဝါ။

မယံ ဂစ္ဆာမ, အသ္မေ ပသ္သာမိ။

ပက္ခေ –

‘ယောနမေဋ္ဌ’ ဣတိ ဝိဓိ, အမှေ ဂစ္ဆာမ။

၂၅၄. တုမှသ္သ တုဝံတွံမှိ စ [က. ၁၄၆; ရူ. ၂၃၆; နီ. ၃၂၄; ‘တုမှသ္သ တုဝံတွမမှိစ’ (ဗဟူသု)] ။

သိမှိ စ အံမှိ စ သဝိဘတ္တိသ္သ တုမှသ္သ တုဝံ, တွံ ဟောန္တိ။

တုဝံ ဗုဒ္ဓေါ တုဝံ သတ္ထာ, တုဝံ မာရာဘိဘူ မုနိ [ထေရက. ၈၃၉], တွံ နော သတ္ထာ အနုတ္တရော, တုမှေ ဂစ္ဆထ, တုဝံ ပသ္သတိ, တွံ ပသ္သတိ။

၂၅၅. အံမှိ တံ မံ တဝံ မမံ [က. ၁၄၃-၄; ရူ. ၂၃၄-၅; နီ. ၃၂၂]။

အံမှိ သဝိဘတ္တီနံ တုမှာ’မှာနံ တံ, မံ, တဝံ, မမံ ဟောန္တိ။

မံ ပသ္သတိ, မမံ ပသ္သတိ, တံ ပသ္သတိ, တဝံ ပသ္သတိ, အမှေ ပသ္သတိ, တုမှေ ပသ္သတိ။

၂၅၆. ဒုတိယာယောမှိ ဝါ [က. ၁၆၂; ရူ. ၂၃၇; နီ. ၃၄၅; ‘ဒုတိယေ ယောမှိ ဝါ’ (ဗဟူသု)]။

ဒုတိယာယောမှိ သဝိဘတ္တီနံ တုမှာ’မှာနံ ဋာနုဗန္ဓာ အံ, အာကံအာဒေသာ ဟောန္တိ ဝါ။

အမှံ, အမှာကံ ပသ္သတိ, တုမှံ, တုမှာကံ ပသ္သတိ။

၂၅၇. နာသ္မာသု တယာမယာ [က. ၁၄၅, ၂၇၀; ရူ. ၂၃၈, ၁၂၀; နီ. ၃၂၃, ၅၄၂]။

နာ , သ္မာသု သဝိဘတ္တီနံ တုမှာ’မှာနံ တယာ, မယာ ဟောန္တိ။

မယာ ကတံ, တယာ ကတံ, မယာ အပေတိ, တယာ အပေတိ။

၂၅၈. တယာတယီနံ တွ ဝါ တသ္သ [က. ၂၁၀; ရူ. ၂၃၉; နီ. ၄၃၅]။

တယာ, တယီနံ တသ္သ တွ ဟောတိ ဝါ။

တွယာ ကတံ, တွယာ အပေတိ, အမှေဟိ ကတံ, တုမှေဟိ ကတံ။

၂၅၉. တဝမမတုယှံမယှံ သေ [က. ၁၄၁-၂; ရူ. ၂၄၁-၂; နီ. ၃၂၁]။

သမှိ သဝိဘတ္တီနံ တုမှာ’မှာနံ တဝါဒယော ဟောန္တိ။

မမ ဒီယတေ, မယှံ ဒီယတေ, တဝ ဒီယတေ, တုယှံ ဒီယတေ။

၂၆၀. နံသေသွဝသ္မာကံမမံ [နီ. ၄၃၈]။

နံ, သေသု သဝိဘတ္တိသ္သ အမှဟသ္သ ကမေန အသ္မာကံ, မမံ ဟောန္တိ။

မမံ ဒီယတေ, အသ္မာကံ ဒီယတေ။

၂၆၁. ငံတာကံ နံမှိ [က. ၁၆၁; ရူ. ၂၄၄; နီ. ၃၄၄]။

နံမှိ သဝိဘတ္တီနံ တုမှဟာ'မှဟာနံ တနုဗန္ဓာ အံ, အာကံအာဒေသာ ဟောန္တိ တာ။

အမှာံ ဒီယတေ, အမှာကံ ဒီယတေ, တုမှာံ ဒီယတေ, တုမှာကံ ဒီယတေ။ ပဥ္စမိယံ မယာ, တယာ, တ္ဝယာ, ပုဗ္ဗေဝ ဝုတ္တာဝ။

၂၆၂. သ္မာမှိ တ္ဝမှာ ။

သ္မာမှိ သဝိဘတ္တိသ္သ တုမှဟသ္သ တ္ဝမှာ ဟောတိ။

တ္ဝမှာ အပေတိ, အမှေဟိ, တုမှေဟိ, မမ, မမံ, မယှံ, တဝ, တုယှံ, အမှာံ, အမှာကံ, အသ္မာကံ, တုမှာံ, တုမှာကံ။

၂၆၃. သ္မိံမှိ တုမှာမှာနံ တယိမယိ [က. ၁၃၉; ရူ. ၂၄၅; နီ. ၃၁၈]။

သ္မိံမှိ သဝိဘတ္တီနံ တုမှာ'မှာနံ တယိ, မယိ ဟောန္တိ။

တယိ, မယိ, တ္ဝတ္တေ တ္ဝယိ, အမှေသု, တုမှေသု။

၂၆၄. သုမှာမှသ္သာသ္မာ [နီ. ၄၃၈]။

သုမှိ အမှဟသ္သ အသ္မာ ဟောတိ။

အသ္မာသု။

မဟာဝုတ္တိနာ ယော, ဟိသု အမှဟသ္သ အသ္မာဒေသော, ယောနံ ဧတ္တဉ္စ, အသ္မာ ဂစ္ဆာမ, အသ္မေ ပဿတိ, အသ္မာဟိ ကတံ, အသ္မာကံ ဒီယတေ, အသ္မာဟိ အပေတိ, အသ္မာကံ ဓနံ, အသ္မာသု ဌိတံ။ "အသ္မာဘိဇပ္ပန္တိ ဇနာ အနေကာ"တိ [ဇာ. ၁.၇.၆၈] ဟဒ္ဒိ-အသ္မေ အဘိဇပ္ပန္တိ ပတ္ထေန္တီတိ အတ္ထော။ "အသ္မာဘိ ပရိစိဏ္ဏောသိ, မေတ္တစိတ္တာ ဟိ နာယကာ"တိ [အပ. ထေရီ ၂.၂.၂၃၀] ထေရီပဒ္ဒိ – 'ပရိစိဏ္ဏော'တိ ပရိစာရိတော။

စတုတ္ထိယံ အသ္မာကံ အဓိပန္နာနံ, ခမသ္သု ရာဇကုဉ္ဇရ [ဇာ. ၂.၂၁.၁၈၁] – 'အဓိပန္နာန'န္တိ ဒုက္ခာဘိဘူတာနံ။

ဆဋ္ဌိယံ သေသ္မာကံ ကုလေ ဓမ္မော [ဇာ. ၁.၄.၁၄၇], သော အသ္မာကံ ဓမ္မတာ။

သတ္တမိယံ ယံ ကိစ္စံ ပရမေ မိတ္တေ, ကတမသ္မာသု တံ တယာ။ ပတ္တာ နိဿံသယံ တ္ဝမှာ, ဘတ္တိရသ္မာသု ယာ တဝ [ဇာ. ၂.၂၁.၈၁] – တတ္ထ 'ယံ ကိစ္စ'န္တိ ယံ ကမ္မံ ကတ္တဗ္ဗံ, တဝ အသ္မာသု ယာ ဘတ္တိ, တာယ မယံ တ္ဝမှာ နိဿံသယတံ ပတ္တာတိ အတ္ထော။

၂၆၅. အဟာအဒ္ဓေ ပဒတောကတတေ္တ [စံ. ၆.၃.၁၅; ဟ. ၈.၁.၁၇, ၁၈]။

အဟာအဒိမ္ဟိ ပဝတ္တာနံ ပဒတော ပရေသံ ကေတက္ကေ ဌိတာနံ တုမ္ဟာ’မ္ဟာနံ ဝိဓိ ဟောတိ။ အဓိကာရသုတ္တမိဒံ။

၂၆၆. ယောနံဟိသွဝပဉ္စမ္ယာ တေနော [က. ၁၄၇, ၁၅၁; ရူ. ၂၄၆, ၂၅၀; နီ. ၃၂၅, ၃၂၉, ၃၃၀]။

ပဉ္စမီဝဇ္ဇိတေသု ယော, နံ, ဟိသု ပရေသု အဟာအအောပဝတ္တာနံ ပဒတော ပရေသံ ကေတက္ကေ ဌိတာနံ သဝိဘတ္တီနံ တုမ္ဟာ’မ္ဟာသဒ္ဒာနံ တေ, နော ဟောန္တိ တ။

ဂစ္ဆထ တေ, ဂစ္ဆထ တုမ္ဟေ, ဂစ္ဆာမ နော, ဂစ္ဆာမ အမ္ဟေ, ပသ္သေယ္ယ တေ, ပသ္သေယ္ယ တုမ္ဟေ, ပသ္သေယ္ယ နော, ပသ္သေယ္ယ အမ္ဟေ, ဒီယတေ တေ, ဒီယတေ တုမ္ဟာကံ, ဒီယတေ နော, ဒီယတေ အမ္ဟာကံ, ဓနံ တေ, ဓနံ တုမ္ဟာကံ, ဓနံ နော, ဓနံ အမ္ဟာကံ, ကတံ တေ ပုညံ, ကတံ တုမ္ဟေဟိ ပုညံ, ကတံ နော ပုညံ, ကတံ အမ္ဟေဟိ ပုညံ။

အပဉ္စမ္ယာတိ ကိံ? နိဿဋံ တုမ္ဟေဟိ, နိဿဋံ အမ္ဟေဟိ။

အဟာအအောတေ့ဝ? ဗလဉ္စ ဘိက္ခုနုမနုပ္ပဒိန္နံ, တုမ္ဟေဟိ ပုညံ ပသုတံ အနပ္ပကံ [ခု. ဟ. ၇.၁၂]။

ပဒတောတေ့ဝ? တုမ္ဟေ ဂစ္ဆထ, အမ္ဟေ ဂစ္ဆာမ။

ကေတက္ကေတေ့ဝ? ဒေဝဒတ္တော တိဋ္ဌတိ ကမေ, တုမ္ဟေ တိဋ္ဌထ နဂရေ။

သဝိဘတ္တီနန္တေ့ဝ? အရဟတိ ဓမ္မော တုမ္ဟာဒိသာနံ။

၂၆၇. တေမေ နာသေ [က. ၁၄၈, ၁၅၀; ရူ. ၂၄၇, ၂၄၉; နီ. ၃၂၆, ၃၂၈; စံ. ၆.၃.၁၇; ဟ. ၈.၁.၂၁]။

နာ , သေသု တာဒိသာနံ သဝိဘတ္တီနံ တုမ္ဟ, အမ္ဟသဒ္ဒာနံ တေ, မေ ဟောန္တိ တ။

ကတံ တေ ပုညံ, ကတံ တယာ ပုညံ, ကတံ မေ ပုညံ, ကတံ မယာ ပုညံ, ဒိန္နံ တေ ဝတ္ထံ, ဒိန္နံ တုယှံ ဝတ္ထံ, ဒိန္နံ မေ ဝတ္ထံ, ဒိန္နံ မယှံ ဝတ္ထံ, ဣဒံ တေ ရဋ္ဌံ, ဣဒံ တဝ ရဋ္ဌံ, ဣဒံ မေ ရဋ္ဌံ, ဣဒံ မမ ရဋ္ဌံ။

၂၆၈. အန္တတဒေသေ [စံ. ၆.၃.၂၀; ဟ. ၈.၁.၂၃]။

အန္တတဒေသဋ္ဌာနေ တုမ္ဟာ’မ္ဟသဒ္ဒာနံ တေ, နော, တေ, မေအာဒေသာ နိစ္စံ ဘဝန္တိ ပုနပ္ပိဓာနာ။

ကမော တုမ္ဟာကံ ပရိဂ္ဂဟော, အထော နဂရမ္ပိ တေ ပရိဂ္ဂဟော။ ဧဝံ သေသေသု။

၂၆၉. သပုဗ္ဗာ ပဌမန္တာ တ [‘သံပုဗ္ဗာ ပဌမန္တာ တ’ (မူလဟဌေ) စံ. ၆.၁.၂၁; ဟ. ၈.၁.၂၆] ။

သံဝိဇ္ဇတိ ပုဗ္ဗပဒံ အဿာတိ သပုဗ္ဗံ, သပုဗ္ဗာ ပဌမန္တပဒမ္ဟာ ပရေသံ သဝိဘတ္တီနံ တုမ္ဟာ’မ္ဟာသဒ္ဒာနံ တေ, နော, တေ, မေအာဒေသာ ဝိကပ္ပေန ဟောန္တိ အန္တတဒေသဋ္ဌာနေပိ။

ကမေ ပဋော တုမ္ဟာကံ, အထော နဂရေ ကမ္ဗလံ တေ, အထော နဂရေ ကမ္ဗလံ တုမ္ဟာကံ တ။ ဧဝံ သေသေသု။

၂၇၀. န စတဟာဟေဝယောဂေ [စံ. ၆.၃.၂၂; ဟ. ၈.၁.၂၄]။

စ, တ, ဟ, အဟ, ဧဝသဒ္ဒေဟိ ယောဂေ တုမ္ဟာ’မ္ဟာနံ တေ, နော, တေ, မေအာဒေသာ န ဟောန္တိ။

ဂါမော တဝ စ မမ စ ပရိဂ္ဂဟော, ဂါမော တဝ ဝါ မမ ဝါ ပရိဂ္ဂဟော ဣစ္စာဒိ။

စာဒိယောဂေတိ ကိံ? ဂါမော စ တေ ပရိဂ္ဂဟော, နဂရဉ္စ မေ ပရိဂ္ဂဟော။

၂၇၁. ဒဿနတ္ထေနာလောစနေ [စံ. ၆.၃.၂၃; ဟ. ၈.၁.၂၅]။

အာလောစနံ ဩလောကနံ, အာလောစနတော အညသ္မိံ ဒဿနတ္ထေ ပယုဇ္ဇမာနေ တုမှာ’မှာနံ တေ, နော, တေ, မေအာဒေသာ န ဟောန္တိ။

ဂါမော တုမှေ ဥဒ္ဒိဿ အာဂတော, ဂါမော အမှေ ဥဒ္ဒိဿ အာဂတော – ‘ဂါမော’တိ ဂါမဝါသီ မဟာဇနော။

အနာလောစနေတိ ကိံ? ဂါမော တေ ပဿတိ, ဂါမော နော ပဿတိ။

၂၇၂. အာမန္တနပုဗ္ဗံ အသန္တံဝ [‘အာမန္တဏံ ပုဗ္ဗမသန္တံဝ’ (ဗဟူသု) စံ. ၆.၃.၂၄; ဟ. ၈.၁.၇၂] ။

အာမန္တနဘူတံ ပုဗ္ဗပဒံ အသန္တံ ဝိယ ဟောတိ, ပဒတောတိ သင်္ခံ န ဂစ္ဆတိ။

ဒေဝဒတ္တ! တဝ ပရိဂ္ဂဟော။

၂၇၃. န သာမညဝစနမေကတ္ထေ [စံ. ၆.၃.၂၅; ဟ. ၈.၁.၇၃]။

တုလျာဓိကရဏဘူတေ ပဒေ သတိ ပုဗ္ဗံ သာမညဝစနဘူတံ အာမန္တနပဒံ အသန္တံ ဝိယ န ဟောတိ, ပဒတောတိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

မာဏဝက ဇဋိလ! တေ ပရိဂ္ဂဟော။

သာမညဝစနန္တိ ကိံ? မာဏဝက ဒေဝဒတ္တ! တုယှံ ပရိဂ္ဂဟော။

ဧကတ္ထေတိ ကိံ? ဒေဝဒတ္တ! ယညဒတ္တ! တုမှာကံ ပရိဂ္ဂဟော။

၂၇၄. ဗဟူသု ဝါ [စံ. ၆.၃.၂၆; ဟ. ၈.၁.၇၄]။

ဗဟူသု ဇနေသု ပဝတ္တမာနံ သာမညဝစနဘူတမ္ပိ အာမန္တနပဒံ ဧကတ္ထေ ပဒေ သတိ အသန္တံ ဝိယ န ဟောတိ ဝါ။

ဗြာဟ္မဏာ ဂုဏဝန္တော တေ ပရိဂ္ဂဟော, ဗြာဟ္မဏာ ဂုဏဝန္တော တုမှာကံ ပရိဂ္ဂဟော။

သဗ္ဗာဒိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တရာသိ

အထ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ဒီပိယန္တေ။

ဝိဘတျတ္ထာနံ ဇောတကတ္တာ ဝိဘတ္တိဋ္ဌာနေ ဌိတာ ပစ္စယာ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ။

၂၇၅. တော ပဉ္စမျာ [က. ၂၄၈; ရူ. ၂၆၀; နီ. ၄၉၃; စံ. ၄.၃.၆; ဟ. ၅.၄.၄၅]။

ပဉ္စမိယာ ဝိဘတ္တိယာ အတ္ထေ တောပစ္စယော ဟောတိ။

တောမ္ဟိ ဒီဃာနံ ရဿော, ကညတော, ရတ္တိတော, ကုတ္ထိတော, ခေနုတော။ မဟာဝုတ္တိနာ တောမ္ဟိ မာတာပိ တူနံ ကုတ္တံ, မာတိတော, ပိတိတော, ဝခုတော, ပုရိသတော, မုနိတော, ဒဏ္ဍိတော , ဘိက္ခုတော, သတ္ထာရတော, ကတ္တု တော, ကေတုဘုတော, သဗ္ဗတော, ယတော, တတော။

ကုမ, တေ, ကိံသဒ္ဒေဟိ တော။

၂၇၆. ကုတောတေတွောကုတော ['ကုတော တေတွော ကတော' (ဗဟူသု) စံ. ၄.၃.၈; ဟ. ၇.၂.၁၀၄] ။

ကုတော, အတော, တွော, ကုတောတိ တေ သဒ္ဒာ တောပစ္စယန္တာ နိပစ္စန္တေ။

ကုမမ္ဟာ ကုမေဟီတိ တ ကုတော, တေသ္မာ တေဟီတိ တ အတော, တွော, ကသ္မာ ကေဟီတိ တ ကုတော။ တေ တ္ထ စ ကုမမ္ဟာ, ကုမေဟီတိအာဒိကံ အတ္ထတကွံ ဒိသ္တ ပကတိလိင်္ဂ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကုမိနာ သုတ္တေန ကုမသ္သ ကု တ္တံ, တေသ္သ အတ္တံ တွေဥ္စ, 'သရမ္ဟာ ဒွေဝ'တိ သေရမ္ဟာ ဒ္ဝိတ္တံ, ကိံသဒ္ဒသ္သ ကုတ္တံ။ သေ နယော သေ သေသု နိပာတနေသု။

၂၇၇. အဘ္ယာဒီဟိ [ဟ. ၅.၃.၉]။

အဘိအာဒီဟိ တော ဟောတိ, ပုနဗ္ဗိဓာနာ'ပဥ္စမျတ္တေပီတိပိ သိဒ္ဓံ။

အဘိတော ကမံ ကမသ္သ အဘိမုခေတိ အတ္တော။

ပရိတော ကမံ ကမသ္သ သမန္တတောတိ အတ္တော။

ဥဘတော ကမံ ကမသ္သ ဥဘောသု ပသ္သေသူတိ အတ္တော။

ပစ္ဆတော, ဟေဋ္ဌတော, ဥပရိတော။

၂၇၈. အာဒ္ယာဒီဟိ [စံ. ၄.၃.၉; ဟ. ၅.၄.၄၄]။

အာဒိပဘုတီဟိ အပဥ္စမျတ္တေပိ တော ဟောတိ။

အာဒိတော , မဇ္ဈတော, ပုရတော, ပသ္သတော, ပိဋ္ဌိတော, ဩရတော, ပရတော, ပစ္ဆတော, ပုရတ္ထိမတော, ဒက္ခိဏတောကုစ္စာဒီသု ဗဟုလံ သတ္တမျတ္တေ ဒိသ္သတိ။

တထာ တတိယတ္ထေပိ ရူပံ အတ္တတော သမနုပသ္သတိ [သံ. နိ. ၃.၄၄], ပဥ္စက္ခန္ဓေ အနိစ္စတော ဝိပသ္သတိ ကုစ္စာဒိ။

ယတောနိဒာနံ [သု. နိ. ၂၇၅], ယတ္တတမိကရဏံ, ယတောဒကံ တဒါဒိတ္တမိစ္စာဒီသု [ဇာ. ၁.၉.၅၈] ပဌမတ္တေ ကုစ္ဆန္တိ။

ကုတော ဖေဟိ, ကုတော ဗလာကေ အာဂစ္ဆ, စဏ္ဍော မေ တယသော သခါ ကုစ္စာဒီသု ဒုတိယတ္တေ။

ပရတောဃောသော, နာဒိဋ္ဌာ ပရတော ဒေါသံ ကုစ္စာဒီသု ဆဋ္ဌျတ္တေ။

၂၇၉. သဗ္ဗာဒိတော သတ္တမျာ တ္ရတ္ထာ [က. ၂၄၉; ရူ. ၂၆၆; နီ. ၄၉၄; စံ. ၄.၁.၁၀; ဟ. ၅.၃.၁၀]။

သဗ္ဗာဒိနာမကေဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ သတ္တမိယာ အတ္တေ တ္ရ, တ္ထာ ဟောန္တိ။

သဗ္ဗသိမ့် သဗ္ဗေသူတိ တ သဗ္ဗတ္ရ, သဗ္ဗတ္ထ, သဗ္ဗသွံ သဗ္ဗာသု တတိပိ။ ဧဝံ ကတရတ္ရ, ကတရတ္ထ, အညတ္ရ, အညတ္ထ ဣစ္စာဒိ။

ယတ္ရ, ယတ္ထ, တတ္ရ, တတ္ထ။

၂၈၀. ကတ္ထေတ္ထကုတ္ရာတ္ရကွေဝဟိဓ [က. ၂၅၁; ရူ. ၂၆၉; နီ. ၄၉၉; စံ. ၄.၁.၁၁; ဟ. ၅.၃.၁၁, ၁၂]။

ကတ္ထ, ဧတ္ထ, ကုတ္ရ, အတ္ရ, ကွဝ, ဣဟ, ဣဓာတိ ဧတေ သဒ္ဒာတ္ထ, တ္ရ,ဝ ဟ, ဓာပစ္စယန္တာ သတ္တမျေတ္ထေ သိဇ္ဈန္တိ။

ကသိမ့် ကေသူတိ တ ကတ္ထ, ကုတ္ရ, ကွဝ။ 'ကုဝ'န္တိပိ သိဇ္ဈတိ, "ကုဝံ သတ္တသု ကာရဏော, ကုဝံ သတ္တော သမုပ္ပန္နော [သံ. နိ. ၁.၁၇၁], ကုဝံ အသိသွံ, ကုဝံ ခာဒိသ္သ"န္တိ ဟဋ္ဌိ။

ဧတသိမ့် ဧတေသူတိ တ ဧတ္ထ, အတ္ရ, ဣမသိမ့် ဣမေသူတိ တ ဣဟ, ဣဓ။

၂၈၁. ဓိ သဗ္ဗာ တ [က. ၂၅၀; ရူ. ၂၆၈; နီ. ၅၀၂]။

သဗ္ဗသဒ္ဒမှာ သတ္တမျတ္ထေ ဓိ ဟောတိ တ။

နမော တေ ဗုဒ္ဓ ဝီရ'တ္ထု, ဝိပ္ပမုတ္တောသိ သဗ္ဗဓိ [သံ. နိ. ၁.၉၀]။

၂၈၂. ယာ ဟိံ [က. ၂၅၅; ရူ. ၂၇၅; နီ. ၅၀၄]။

ယမှာ သတ္တမျတ္ထေ ဟိံ ဟောတိ။

ယဟိံ။

၂၈၃. တာ ဟဉ္စ [က. ၂၅၃; ရူ. ၂၇၃; နီ. ၅၀၁]။

တမှာ သတ္တမျတ္ထေ ဟိံ ဟောတိ ဟဉ္စ။

တဟိံ, တဟံ။ ဒုတိယတ္ထေပိ ဒိဿတိ "တဟံ တဟံ ဩလောကေန္တော ဂစ္ဆတီ"တိ။

၂၈၄. ကိံဿ ကုကဉ္စ [က. ၂၅၁, ၂၂၇-၈-၉; ရူ. ၂၂၆, ၂၇၀-၁-၂; နီ. ၅၀၀, ၄၅၆-၇, ၄၆၀]။

ကိံမှာ သတ္တမျတ္ထေ ဟိံ, တံ ဟောတိ။ ကိံဿ ကုတ္တံ ကတ္တဉ္စ ဟောတိ။

ကုဟိံ ဂစ္ဆတိ, ကုဟံ ဂစ္ဆတိ။ ကဟံ ကေပုတ္တက ကဟံ ကေပုတ္တက [သံ. နိ. ၂.၆၃]။ ကုဟိဉ္စိ, ကုဟိဉ္စနန္တိ ဒွေဝ စိ, စနု-နိပါတန္တာ သိဇ္ဈန္တိ။

ဣတိ သာမညသတ္တမျန္တရာသိ။

ကာလသတ္တမျန္တံ ဝုစ္စတေ။

၂၈၅. သဗ္ဗေကညယတေဟိ ကာလေဒါ [က. ၂၅၇; ရူ. ၂၇၆; နီ. ၅၀၅]။

သဗ္ဗ, ဧက, အည, ယ, တသဒ္ဒေဟိ ကာလေ ဒါ ဟောတိ။

သဗ္ဗသ္မိံ ကာလေ သဗ္ဗအာ, ကေသ္မိံ ကာလေ ကေအာ, အညသ္မိံ ကာလေ အညအာ, ယသ္မိံ ကာလေ ယအာ, တသ္မိံ ကာလေ တအာ။

၂၈၆. ကအာကုအာသအာအစုနေအာနိ [က. ၂၅၇-၈-၉; ရူ. ၂၇၆-၈-၉; နီ. ၅၀၅-၆-၇]။

ဧတေဟိ သတ္တမျန္တေဟိ ကာလေ အာ, ဓုနာ, အာနိပစ္စယန္တာ သိယုံ။

ကိံသ္မိံ ကာလေ ကအာ, ကုအာ, သဗ္ဗသ္မိံ ကာလေ သအာ, ဣမသ္မိံ ကာလေ အဓုနာ, ဣအာနိ။

၂၈၇. အဇ္ဇသဇ္ဇုပရဇ္ဇေတရဟိကရဟာ [က. ၂၅၉; ရူ. ၂၇၉, ၄၂၃; နီ. ၅၀၇]။

ဧတေဟိ ကာလေ ဇ္ဇ, ဇ္ဇု, ရဟိ, ရဟာ ပစ္စယန္တာ သိယုံ။

ဣမသ္မိံ ကာလေ အဇ္ဇ, ဣမသ္မိံ ဒိဝသေတွတ္ထော။

သမာနေ ကာလေ သဇ္ဇု-'သမာနေ'တိ ဝိဇ္ဇမာနေ။ န ဟိ ဟပံ ကတံ ကမ္မံ, သဇ္ဇု ခီရံဝ မုစ္စတိ [ဓ. ပ. ၇၁], သဇ္ဇုကံ ဟပေဟသိ – တတ္ထ 'သဇ္ဇု'တိ တသ္မိံ ဒိဝသေ။

အပရသ္မိံ ကာလေ အပရဇ္ဇု, ပုနဒိဝသေတိ အတ္ထော။

ဣမသ္မိံ ကာလေ ဧတရဟိ, ကိံသ္မိံ ကာလေ ကရဟာ။ ကုတောစိ, က္ဝစိ, ကတ္ထစိ, ကုဟိဉ္စိ, ကအာစိ, ကရဟာစိသဒ္ဒာ ပန စိ-နိပာတန္တာ ဟောန္တိ, တထာ ယတော ကုတောစိ, ယတ္ထ ကတ္ထစိ, ယအာ ကအာစီတိ။ ကိဉ္စနံ, ကုဟိဉ္စနံ, ကုအာစနန္တိ စန-နိပာတန္တာတိ။

ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တရာသိ နိဋ္ဌိတော။

အဗ္ဗယပအာနိ

ဥပသဂ္ဂပဒရာသိ

အထ အဗ္ဗယပအာနိ ဒီပိယန္တေ။

ဆဗ္ဗိဓာနိ အဗ္ဗယပအာနိ ဥပသဂ္ဂပဒံ, နိပာတပဒံ, ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တပဒံ, အဗ္ဗယီဘာဝသမာသပဒံ, အဗ္ဗယတဒ္ဓိတပဒံ, တ္ဝာဒိပစ္စယန္တပဒန္တိ။ ဗျယော ဝုစ္စတိ ဝိကာရော, နာနာလိင်္ဂဝိဘတ္တိဝစနေဟိ နတ္ထိ ရူပဗျယော ဧတေသန္တိ အဗ္ဗယာ, အသင်္ချာတိ စ ဝုစ္စန္တိ။

တတ္ထ ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တပဒတော ပုန ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ နာမ နတ္ထိ။ အဗ္ဗယီဘာဝသမာသမှိ ဝိဘတ္တီနံ ဝိဓိ သမာသကဏ္ဍေ ဝက္ခတိ, တသ္မာ တာနိ ဒ္ဝေ ဌပေတွာ သေသာနိ စတ္တာရိ ဣဓ ဝုစ္စန္တေ။

၂၈၈. အသင်္ချေဟိ သဗ္ဗာသံ [စံ. ၂.၁.၃၈; ဟ. ၂.၄.၈၂]။

အသင်္ချေဟိ ပဒေဟိ ယထာရဟံ သဗ္ဗာသံ ဝိဘတ္တီနံ လောပေ ဟောတိ, ကေဟိစိ ပဒေဟိ ပဌမာယ လောပေ, ကေဟိစိ ပဒေဟိ ဒုတိယာယ လောပေ။ပေ.။ ကေဟိစိ သတ္တမိယာ, ကေဟိစိ ဒ္ဝိန္နံ, ကေဟိစိ တိဿန္နံ။ပေ.။ ကေဟိစိ သတ္တန္နန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တတ္ထ အာဝုသော, ဘော, ဘန္တေက္ကစ္စာဒီဟိ အာမန္တနနိပာတေဟိ အတ္ထိ, နတ္ထိ, သက္ကာ, လဗ္ဘာ, သိယာ, သိယုံ, သာဓု, တုဏှီက္ကစ္စာဒီဟိ စ ပဌမာယ လောပေ။

စိရံ, စိရသ္မံ, နိစ္စံ, သတတံ, အဘိဏှံ, အဘိက္ခဏံ, မုဟုတ္တံ ဣစ္စာဒီဟိ အစ္စန္တသံယောဂလက္ခဏေ ဒုတိယာယ။

ယထာ, တထာ, သဗ္ဗထာ, သဗ္ဗသော, မုသာ, မိစ္ဆာဣစ္စာဒီဟိ တတိယာယ။

ကာတုံ, ကာတဝေ ဣစ္စာဒီဟိ စတုတ္ထိယာ။

သမန္တာ , သမန္တတော, ဒီဃသော, ဩရသောဣစ္စာဒီဟိ ပဉ္စမိယာ။

ပုရေ, ပုရာ, ပစ္ဆာ, ဥဒ္ဓံ, ဥပရိ, အဓော, ဟေဋ္ဌာ, အန္တရာ, အန္တော, ရဟော, အာဝိ, ဟိယျော, သုဝေဣစ္စာဒီဟိ သတ္တမိယာ လောပေါ။

နမောသဒ္ဒမှာ “နမော တေ ဗုဒ္ဓ ဝီရ’တ္ထု”တိ တွေ့ ပဌမာယ။ “နမော ကရောဟိ နာဂဿာ”တိ တွေ့ ဒုတိယာယ။

သယံသဒ္ဒမှာ “ကုသူလော သယမေဝ ဘိန္ဒတေ”တိ တွေ့ ပဌမာယ။ “သယံ ကတံ သုခဒုက္ခ”န္တိ [ဒီ. နိ. ၃.၁၉၁, ၁၉၃] တွေ့ တတိယာယ, ဣစ္စာဒိနာ ယထာရဟာဝိဘာကေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတိ, ဇဝံသဒ္ဒေဟိ ပယောဂနုရူပံ သတ္တန္နံ ဝိဘတ္တီနံ လောပံ ဣစ္ဆန္တိ။

ဥပသဂ္ဂေဟိပိ အတ္ထာနုရူပံ တံတံဝိဘတ္တိလောပေါ။

ရူပသိဒ္ဓိယံ ပန “တေဟိ ပဌမေကဝစနမေဝ ဘဝတိ”တိ [ရူ. ၁၃၁ (ပိဋ္ဌေ)] ဝုတ္တံ။

တတ္ထ “အဘိက္ကမတိ, အဘိဓမ္မော” ဣစ္စာဒီသု ဓာတုလိင်္ဂါနံ ဥပေစ္စ တေသံ အတ္ထံ နာနာပ္ပကာရံ ကရောန္တာ သဇ္ဇန္တိ သဥ္စရန္တီတိ ဥပသဂ္ဂါ။ တေ ဟိ ကွစိ တဒတ္ထံ ဝိသိဋ္ဌံ ကရောန္တိ “ဇာနာတိ, ပဇာနာတိ, သဥ္ဇာနာတိ, အဝဇာနာတိ, အဘိဇာနာတိ, ပရိဇာနာတိ, သုသီလော, ဒုဿီလော, သုဝဏ္ဏော, ဒုဗ္ဗဏ္ဏော, သုရာဇာ, ဒုရာဇာ” ဣစ္စာဒီသု။

ကွစိ တဒတ္ထံ နာနာပ္ပကာရံ ကတ္ဝာ ဝိဘဇန္တိ “ဂစ္ဆတိ, အာဂစ္ဆတိ, ဥဂ္ဂစ္ဆတိ, ဩဂစ္ဆတိ”ဣစ္စာဒီသု။

ကွစိ တဒတ္ထံ ဗာဓေတွာ တပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓေ တ တဒညသ္မိံ တ အတ္ထေ တာနိ ယောဇေန္တိ။

တတ္ထ တပ္ပဋိဝိရုဒ္ဓေ –

ဇေတိ, ပရာဇေတိ, ဩမုဥ္စတိ, ပဋိမုဥ္စတိ, ဂိလတိ, ဥဂ္ဂိလတိ, နိမ္မုဇ္ဇတိ, ဥမ္မုဇ္ဇတိ, ဓမ္မော, ဥဒ္ဓမ္မောဣစ္စာဒိ။

တဒညသ္မိံ –

ဒအာတိ, အာဒအာတိ, ဒဓာတိ, ဝိဓေတိ, ပိဓေတိ, နိဓေတိ, သန္ဓိယတိ, သဒ္ဒဟတိ, အဘိဓာတိဣစ္စာဒိ။

ကွစိ ပန ပဒသောဘဏံ ကတွာ တဒတ္ထံ အနုဝတ္တန္တိ, “ဝိန္ဒတိ, သံဝိန္ဒတိ, လဘတိ, ပဋိလဘတိ” ဣစ္စာဒိ။

တေ ဝီသတိ ဟောန္တိ-ပ, အာ, ဥ, ဩ, ဒု, နိ, ဝိ, သု, သံ, အတိ, အဓိ, အနု, အပ, အပိ, အဘိ, အဝ, ဥပ, ပတိ, ပရာ, ပရိ။

ကစ္စာယနေ ပန ဩသဒ္ဒော အဝကာရိယမတ္တန္တိ တံ အဂ္ဂဟေတွာ နီသဒ္ဒံ ဂဏှာတိ, ဣဓ ပန နီသဒ္ဒော နိဿ ဒီဃမတ္တန္တိ တံ အဂ္ဂဟေတွာ ဩသဒ္ဒံ ဂဏှာတိ။

တတ္ထ ပ –

ပကာရတ္ထေ-ပညာ။ အာဒိကမ္မေ-ဝိပ္ပကတံ။ ပဓာနေ-ပဏီတံ။ ဣဿရိယေ-ပဘူ။ အန္တောဘာဝေ-ပက္ခိတ္တံ, ပ ဿာသော။ ဝိယောဂေ-ပတသော။ တပ္ပရေ-ဟာစရိယော။ တဒနုဗန္ဓေ-ပုတ္တော, ပပုတ္တော, နတ္တာ, ပနတ္တာ။ ဘုသ တ္ထေ-ပဝဍ္ဎော။ သမ္ဘဝေ-ပဘဝတိ။ တိတ္တိယံ-ပဟုတံ အန္နံ။ အနာဝိလေ-ပသန္နော။ ပတ္ထနာယံ-ပဏိဓာနံ။

အာ –

အဘိမုခေ-အာဂစ္ဆတိ။ ဥဒ္ဓံကမ္မေ-အာရောဟတိ။ မရိယာဒာယံ-အာပဗ္ဗတာ ခေတ္တံ။ အဘိဝိဓိမှိ-အာဗ္ရဟ္မ လောကာ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ။ ပတ္တိယံ-အာပန္နော။ ဣစ္ဆာယံ-အာကင်္ခာ။ ပရိဿဇနေ-အာလိင်္ဂတိ။ အာဒိကမ္မေ-အာရမ္ဘော။ ဂဟဏေ-အာဒီယတိ။ နိဝသေ-အာဝသထော။ သမီပေ-အာသန္နံ။ အဝှာနေ-အာမန္တနံ။

ဥ –

ဥဂ္ဂတေ-ဥဂ္ဂစ္ဆတိ ။ ဥဒ္ဓံကမ္မေ-ဥဋ္ဌာတိ။ ပဓာနေ-ဥတ္တရော။ ဝိယောဂေ-ဥပတသော။ သမ္ဘဝေ-ဥဗ္ဘူတော။ အတ္ထလာဘေ-ရူပဿ ဥပ္ပာဒေါ။ သတ္တိယံ-ဥဿဟတိ ဂန္တုံ။ သရူပဋ္ဌာနေ-ဥဒ္ဒေသော။

ဩ –

အန္တောဘာဝေ-ဩစရကော, ဩရောဓော။ အဓောကမ္မေ-ဩက္ခိတ္တော။ နိဂ္ဂဟေ-ဩတဒေါ။ အန္တရေ, ဒေသေ စ-ဩကာသော။ ဟတုဘာဝေ-ဩပဟတိကော။ ယေသု အတ္ထေသု အဝသဒ္ဒေါ ဝတ္တတိ, တေသုပိ ဩသဒ္ဒေါ ဝတ္တ တိ။

ဒု –

အသောဘဏေ-ဒုဂ္ဂန္ဓော။ အဘာဝေ-ဒုဗ္ဘိက္ခံ, ဒုဿီလော, ဒုပ္ပညော။ ကုစ္ဆိတေ-ဒုက္ကဋံ။ အသမိဒ္ဓိယံ-ဒုသသ္သံ။ ကိစ္ဆေ-ဒုက္ကရံ။ ဝိရူပေ-ဒုဗ္ဗဏ္ဏော, ဒုမ္မုခော။

နိ –

နိဿေသေ-နိရုတ္တိ။ နိဂ္ဂတေ-နိယျာနံ။ နီဟရဏေ-နိဒ္ဓာရဏံ။ အန္တောပဝေသနေ-နိခါတော။ အဘာဝေ-နိမ္မ က္ခိကံ။ နိသေဓေ-နိဝာရေတိ။ နိက္ခန္တေ-နိဗ္ဗာနံ။ ဟတုဘာဝေ-နိမ္မိတံ။ အဝဓာရဏေ-ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိဘဇ္ဇနေ-နိဒ္ဒေ သော။ ဥပမာယံ-နိဒဿနံ။ ဥပဓာရဏေ-နိသာမေတိ။ အဝသာနေ-နိဋ္ဌိတံ။ ဆေကေ-နိပုဏော။

ဝိ –

ဝိသေသေ-ဝိပဿတိ။ ဝိဝိဓေ-ဝိစိတ္တံ။ ဝိရုဒ္ဓေ-ဝိတဒေါ။ ဝိဂတေ-ဝိမလော။ ဝိယောဂေ-ဝိပ္ပယုတ္တော။ ဝိရူပေ-ဝိ ပ္ပဋိသာရော။

သု –

သောဘဏေ-သုဂ္ဂတိ ။ သုန္ဒရေ-သုမနော။ သမ္မာသဒ္ဒတ္ထေ-သုဂတော။ သမိဒ္ဓိယံ-သုဘိက္ခံ။ သုခတ္ထေ-သုက ရော။

သံ –

သမောဓာနေ-သန္ဓိ။ သမ္မာ, သမတ္တေသု-သမာဓိ, သမ္ပယုတ္တော။ သမန္တဘာဝေ-သံကိဏ္ဏော။ သင်္ဂတေ-သမာဂမော, သင်္ခေပေ-သမာသော။ ဘုသတ္တေ-သာရတ္တော။ သဟတ္ထေ-သံတသော, သမ္ဘောဂေါ။ အပ္ပတ္ထေ-သမဂ္ဃော။ ပဘဝေ-သမ္ဘဝေါ။ အဘိမုခေ-သမ္မုခံ။ သင်္ဂဟေ-သင်္ဂယှတိ။ ပိဓာနေ-သံဝုတော။ ပုနပ္ပုနကမ္မေ-သန္ဓာဝတိ, သံသရတိ။ သမိဒ္ဓိယံ-သမ္ပန္နော။

အတိ –

အတိက္ကမေ-အတိရောစတိ, အစ္စယော, အတီတော။ အတိက္ကန္တေ-အစ္စန္တံ။ အတိဿယေ-အတိကုသလော။ ဘုသတ္ထေ-အတိကောဓော။ အန္တောကမ္မေ-မဉ္စံ တ ပီဌံ တ အတိဟရိတွာ ဌပေတိ။

အဓိ –

အဓိကေ-အဓိသီလံ။ ဣဿရေ-အဓိပတိ, အဓိဗြဟ္မဒတ္တေ ပဉ္စာလာ။ ဥပရိဘာဝေ-အဓိသေတိ။ ပရိဘဝနေ-အဓိဘူတော။ အဇ္ဈာယနေ-အဇ္ဈေတိ, ဗျာကရဏမဓီတေ။ အဓိဋ္ဌာနေ-နဝကမ္မံ အဓိဋ္ဌာတိ, စီဝရံ အဓိဋ္ဌာတိ, ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ အဓိဋ္ဌာတိ။ နိစ္ဆယေ-အဓိမုစ္စတိ။ ဟပုဏနေ-ဘောဂက္ခန္ဓံ အဓိဂစ္ဆတိ, အမတံ အဓိဂစ္ဆတိ။

အနု –

အနုဂတေ-အန္ဝေတိ။ အနုပစ္ဆိန္နေ-အနုသယော။ ပစ္ဆာသဒ္ဒတ္ထေ-အနုရထံ။ ပုနပ္ပုနဘာဝေ-အနွဒ္ဓမာသံ, အနုသံဝစ္ဆရံ။ ယောဂ္ယဘာဝေ-အနုရူပံ ။ကနိဋ္ဌဘာဝေ-အနုဗုဒ္ဓေါ, အနုထေရော။ သေသံ ကာရကကဏ္ဍေ ဝက္ခတိ။

အပ –

အပဂတေ-အပေတိ, အပဟယော။ ဂရဟေ-အပဂဗ္ဘော, အပသဒ္ဒေါ။ ဝဇ္ဇနေ-အပသာလာယ အာယန္တိ။ ပူဇာယံ-ဝုဍ္ဎမပစာယန္တိ။ ပဒုဿနေ-အပရဇ္ဈတိ။

အပိ –

သမ္ဘာဝနေ-အပိပဗ္ဗတံ ဘိန္ဒေယျ, မေရုမ္ပိ ဝိနိဝိဇ္ဈေယျ။ အပေက္ခာယံ-အယမ္ပိ ဓမ္မော အနိယတော။ သမုစ္စယေ-ဣတိပိ အရဟံ, ဆဝိမ္ပိ ဒဟတိ, စမ္မမ္ပိ ဒဟတိ, မံသမ္ပိ ဒဟတိ။ ဂရဟာယံ-အပိ အမှာကံ ပဏ္ဍိတက။ ပုစ္ဆာယံ-အပိ ဘန္တေ ဘိက္ခံ လဘိတ္ထ, အပိ နု တုမှေဟ သောတုကာမာတ္ထ။

အဘိ –

အဘိမုခေ-အဘိက္ကန္တော။ ဝိသိဋ္ဌေ-အဘိညာ။ အဓိကေ-အဘိဓမ္မော။ ဥဒ္ဓံကမ္မေ-အဘိရူဟတိ။ ကုလေ-အဘိဇာတော။ သာရုပ္ပေ-အဘိရူပေါ။ ဝန္ဒနေ-အဘိတဒေတိ။ သေသံ ကာရကကဏ္ဍေ ဝက္ခတိ။

အဝ –

အဓောဘာဂေ-အဝက္ခိတ္တော။ ဝိယောဂေ-အဝကောကိလံ ဝနံ။ ပရိဘဝေ-အဝဇာနာတိ။ ဇာနနေ-အဝဂစ္ဆတိ။ သုဒ္ဓိယံ-တေအာယတိ, တေအနံ။ နိစ္ဆယေ-အဝဓာရဏံ။ ဒေသေ-အဝကာသော။ ထေယျေ-အဝဟာရော။

ဥပ –

ဥပဂမေ-ဥပနိသီဒတိ။ သမီပေ-ဥပစာရော, ဥပနဂရံ။ ဥပပတ္တိယံ-သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇတိ။ သဒိသေ-ဥပမာဏံ, ဥပမေယျံ။ အဓိကေ-ဥပခာရိယံ ဒေါဏော။ ဥပရိဘာဝေ – ဥပသမ္ပန္နော , ဥပစယော။ အနသနေ-ဥပတသော။ ဒေါသက္ခာ

နေ-ပရံ ဥပပဒတိ။ သညာယံ-ဥပဓာ, ဥပသဂ္ဂေါ။ ပုဗ္ဗကမ္မေ-ဥပက္ကမော, ဥပဟာရော။ ပူဇာယံ-ဗုဒ္ဓံ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဂယှုဟာကာရေ-ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဘုသတ္ထေ-ဥပာဒါနံ, ဥပါယာသော, ဥပနိဿယော။

ပတိ –

ပတိဂတေ-ပစ္စက္ခံ။ ပဋိလောမေ-ပဋိသောတံ။ ပဋိယောဂိမှိ-ပဋိပုဂ္ဂလော။ နိသေဓေ-ပဋိသေဓော။ နိဝတ္တေ-ပဋိက္ကမတိ။ သဒိသေ-ပဋိရူပကံ။ ပဋိကမ္မေ-ရောဂဿ ပဋိကာရော။ အာဒါနေ-ပဋိဂ္ဂဏှာတိ။ ပဋိဗောဓေ-ပဋိဝေဓော။ ပဋိစ္စေ-ပစ္စယော။ သေသံ ကာရကကဏ္ဍေ ဝက္ခတိ။

ပရာ –

ပရိဟာနိယံ-ပရာဘဝေါ။ ပရာဇယေ-ပရာဇိတော။ ဂတိယံ-ပရာယနံ။ ဝိက္ကမေ-ပရက္ကမော။ အာမသနေ-ပရာမသနံ။

ပရိ –

သမန္တဘာဝေ-ပရိဝုတော, ပရိက္ခိတ္တော, ပရိက္ခာရော။ ပရိစ္ဆေဒေ-ပရိညေယျံ, ပရိဇာနာတိ။ ဝဇ္ဇနေ-ပရိဟရတိ။ ပရိဟာရော။ အာလိင်္ဂနေ-ပရိဿဇတိ။ နိဝာသနေ-ဝတ္ထံ ပရိဒဟတိ။ ပူဇာယံ-ပာရိစရိယာ။ ဘောဇနေ-ပရိဝိသတိ။ အဝဘာဝေ-ပရိဘဝတိ။ ဒေါသက္ခာနေ-ပရိဘာသတိ။ သေသံ ကာရကကဏ္ဍေ ဝက္ခတိ။

နီသဒ္ဒေါ ပန နီဟရဏ, နီဝရဏာဒီသု ဝတ္တတိ, နီဟရဏံ, နီဝရဏံဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဥပသဂ္ဂပဒရာသိ။

နိပါတပဒရာသိ

နိစ္စံ ကေဝလံ ပဒေန တဗ္ဗိဓိ ပတန္တီတိ **နိပါတာ**။ ပဒါနံ အာဒိ, မဇ္ဈာ'ဝသာနေသု နိပတန္တီတိ နိပါတာတိပိ ဝဒန္တိ။

အသတ္တဝါစကာ စာဒိသဒ္ဒါ နိပါတာ နာမ။ တေ ပန ဝိဘတ္တိယုတ္တာ, အယုတ္တာ စာတိ ဒုဝိဓာ ဟောန္တိ။ တတ္ထ ဝိဘတ္တိယုတ္တာ ပုဗ္ဗေ ဒဿိတာ ဧဝ။ စာဒယော အယုတ္တာ နာမ။ တေ ပန အနေကသတပ္ပဘေဒါ ဟောန္တိ။ နိယဏ္ဍုသတ္ထေသု ဂဟေတဗ္ဗာတိ။

အဗျယတဒ္ဓိတပစ္စယပဒရာသိ

အဗျယတဒ္ဓိတပစ္စယန္တာ နာမ ယထာ, တထာ, ကေဓာ, ကေဓျံ, သဗ္ဗသော, ကထံ, ဣတ္ထံ ဣစ္စာဒယော။ တေဟိ တတိယာလောပေါ။

တွာဒိပစ္စယန္တပဒရာသိ

တွာဒိပစ္စယန္တာ နာမ ကတွာ, ကတွာန, ကာတုန, ကာတုံ, ကာတဝေ, ဒက္ခိတာယေ, ဟေတုယေ, အာဒါယ, ဥပါဒါယ, ဝိစေယျ, ဝိနေယျ, သက္ကစ္စ, အာဟစ္စ, ဥပသမ္ပဇ္ဇ, သမေစ္စ, အဝေစ္စ, ပဋိစ္စ, အတိစ္စ, အာဂမ္မ, အာရဗ္ဘဣစ္စာဒယော။ တေသု တွာ, တွာနန္တေဟိ ပဉ္စမာလောပေါ။ တုံ, တဝေ, တာယေ, တုယေပစ္စယန္တေဟိ စတုတ္ထီလောပေါတိ။

ဓာတတော ပစ္စယာ စေဝ, ဥပသဂ္ဂနိပါတကာ။

အနေကတ္ထာဝ တေ ပဋိ-သမ္ဘိဒါ ဉာဏဂေါစရာ။

က္ကတိ နိရုတ္တိဒီပနိယာ နာမ မောဂ္ဂလ္လာနဒီပနိယာ

နာမကဏ္ဍော နိဋ္ဌိတော။

၃. ကာရကကဏ္ဍ

ပဌမာဝိဘတ္တိရာသိ

အထ နာမဝိဘတ္တီနံ အတ္ထဘေဒါ ဝုစ္စတေ။

ကသ္မိံ အတ္ထေ ပဌမာ?

၂၈၉. ပဌမတ္ထမတ္တေ [စံ. ၂.၁.၉၃; ဟ. ၂.၃.၄၆]။

နာမဿ အဘိဓေယျမတ္တေ ပဌမာဝိဘတ္တိ ဟောတိ။

ရုက္ခော, မာလာ, ဓနံ။

ဧတ္ထ စ မတ္တသဒ္ဒေန ကတ္တု, ကမ္မာဒိကေ ဝိဘတျတ္ထေ နိဝတ္တေတိ။ တသ္မာ အတ္ထမတ္တန္တိ လိင်္ဂတ္ထောယေဝ ဝုစ္စတိ။

တတ္ထ အနုစ္စာရိတေ သတိ သုဏန္တဿ အဝိဒိတော အတ္ထော လီနတ္ထော နာမ။ တံ လီနမတ္ထံ ဂမေတိ ဗောဓေတီတိ **လိင်္ဂံ,** ဥစ္စာရိတပဒံ။

တံ ပန ပကတိလိင်္ဂံ, နိပ္ဖန္နလိင်္ဂန္တိ ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ ဝိဘတ္တိရဟိတံ ပကတိလိင်္ဂံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ လိင်္ဂ, ဝိဘတ္တီနံ ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိဘာဂဒဿနတ္တာ။

လီနံ အင်္ဂန္တိ လိင်္ဂံ။ တတ္ထ 'လီန'န္တိ အပာကဋံ။ 'အင်္ဂ'န္တိ အဝယဝေါ။ **လိင်္ဂံ, နာမံ, ပာဋိပဒိက** န္တိ အတ္ထတော ဧကံ။

လိင်္ဂဿ အတ္ထော ပရမတ္ထော, ပညတ္တိအတ္ထောတိ ဒုဝိဓော။ တထာ ဝိသေသနတ္ထော, ဝိသေဿတ္ထော တိ။

တတ္ထ ဝိသေသနတ္ထော နာမ သကတ္ထော, တဿ တဿ သဒ္ဒဿ ပဋိနိယတော ပဋိပုဂ္ဂလိကတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သောယေဝ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ အာဒိမ္ဟိ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယာ စိရကာလဋ္ဌ သဒ္ဒပဝတ္တိယာ နိဗဒ္ဓ ကာရဏတ္တာ နိမိတ္တတ္ထောတိ စ ဝုစ္စတိ ။ သော သုတိ, ဇာတိ, ဂုဏ, ဒဗ္ဗ, ကိရိယာ, နာမ, သမ္ဗန္ဓဝသေန သတ္တဝိဓော ဟောတိ။

ဝိသေဿတ္ထော နာမ သာမညတ္ထော, ဗဟုနိမိတ္တာနံ သာဓာရဏတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, သောယေဝ တံတံ နိမိတ္တယောဂ နေမိတ္တကတ္ထောတိ စ ဝုစ္စတိ, သော ဇာတိ, ဂုဏ, ဒဗ္ဗ, ကိရိယာ, နာမဝသေန ပဉ္စဝိဓော။ ကေ, သုက္ကော, ဒဏ္ဍီ, ပာစကော, တိဿောတိ။

တတ္ထ ကေသဒ္ဒေ ယဒါ ဇာတိမတ္တံ ဝဒတိ ကေ ဇာတီတိ, တဒါ သုတိ ဝိသေသနံ။ ယဒါ ဒဗ္ဗံ ဝဒတိ ကေ ဂစ္ဆတီတိ, တဒါ သုတိ စ ဇာတိ စ ဝိသေသနံ။

သုက္ကသဒ္ဒေ ယဒါ ဂုဏမတ္တံ ဝဒတိ သုက္ကော ဂုဏောတိ, တဒါ သုတိ ဝိသေသနံ။ ယဒါ ဂုဏဝိသေသံ ဝဒတိ ကေဿ သုက္ကောတိ, တဒါ သုတိ စ ဂုဏဇာတိ စ ဝိသေသနံ။ ယဒါ ဂုဏဝန္တံ ဒဗ္ဗံ ဝဒတိ သုက္ကော ကေတိ, တဒါ သုတိ စ ဂုဏဇာတိ စ ဂုဏဝိသေသော စ သမ္ဗန္ဓော စ ဝိသေသနံ။

ဒဏ္ဍီသဒ္ဒေ ယအာ ဇာတိမတ္တံ ဝဒတိ ဒဏ္ဍီ ဇာတီတိ, တအာ သုတိ စ ဒဗ္ဗဥ္စ ဝိသေသနံ။ ယအာ ဒဗ္ဗဝန္တံ ဒဗ္ဗံ ဝဒတိ ဒဏ္ဍီ ပုရိသောတိ, တအာ သုတိ စ ဒဗ္ဗဥ္စ ဇာတိ စ သမ္ဗန္ဓော စ ဝိသေသနံ။

ဟာစကသဒ္ဒေ ယအာ ဇာတိမတ္တံ ဝဒတိ ဟာစကော ဇာတီတိ, တအာ သုတိ စ ကြိယာ စ ဝိသေသနံ။ ယအာ ကြိယာနိပ္ဖာဒကံ ဒဗ္ဗံ ဝဒတိ ဟာစကော ပုရိသောတိ, တအာ သုတိ စ ကြိယာ စ ဇာတိ စ ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော စ ဝိသေသနံ။

တိဿသဒ္ဒေ ယအာ နာမမတ္တံ ဝဒတိ တိဿော နာမန္တိ, တအာ သုတိ ဝိသေသနံ။ ယအာ နာမဝန္တံ ဒဗ္ဗံ ဝဒတိ, တိဿော ဘိက္ခူတိ, တအာ သုတိ စ နာမဇာတိ စ သမ္ဗန္ဓော စ ဝိသေသနံ။

သဗ္ဗတ္ထ ယံ ယံ ဝဒတီတိ ဝုတ္တံ, တံ တံ ဝိသေဿန္တိ စ ဒဗ္ဗန္တိ စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧတ္ထ စ သုတိ နာမ သဒ္ဒသဘာဝ ဧဝ ဟောတိ, သဒ္ဒပကတိကာ ဧဝ။ သဗ္ဗော သဒ္ဒေ ပဌမံ သတ္တာဘိဓာယကောတိ စ ဉာသေ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ သဗ္ဗတ္ထ သုတိဋ္ဌာနေ သတ္တာ ဧဝ ယုတ္တာ ဝတ္တုန္တိ။ သတ္တာတိ စ တဿ တဿ အတ္ထဿ တေဟာရမတ္တေနပိ လောကေ ဝိဇ္ဇမာနတာ ဝုစ္စတိ, တံ တံ သဒ္ဒံ သုဏန္တဿ စ ဉာဏံ တံတဒတ္ထဿ အတ္ထိတာမတ္တံ သဗ္ဗပဌမံ ဇာနာတိ, တတော ပရံ ဇာတိသဒ္ဒေ ဇာတိံ ဇာနာတိ။ ဂုဏသဒ္ဒေ ဂုဏန္တိ ဧဝမာဒိ သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ လိင်္ဂ, သင်္ချာ, ပရိမာဏာနိပိ ဝိသေသနတ္တေ သင်္ဂယှန္တိ။

တတ္ထ လိင်္ဂံ နာမ ယေ ဣတ္ထိ, ပုရိသာနံ လိင်္ဂ, နိမိတ္တ, ကုတ္တာ'ကပ္ပာ နာမ အဘိဓမ္မေ ဝုတ္တာ, ယေ စ နပုံသကာနံ လိင်္ဂ, နိမိတ္တ, ကုတ္တာ'ကပ္ပာ နာမ အဝုတ္တသိဒ္ဓာ, ယေ စ သဒ္ဒေသု စေဝ အတ္ထေသု စ ဝိသအာ'ဝိသအာကာရ, မဇ္ဈိမာကာရာ သန္ဒိဿန္တိ, သဗ္ဗမေတံ လိင်္ဂံ နာမ။

ဧဝံ ဝိသေသန, ဝိသေဿဝသေန ဒုဝိဓာ အတ္ထော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဿ သဒ္ဒလိင်္ဂဿ အတ္ထော နာမ, သော သလိင်္ဂေါ, သသင်္ချော, သပရိမာဏော စာတိ တိဝိဓော ဟောတိ။

တတ္ထ သလိင်္ဂေါ ယထာ? သညာ, ဖဿော, စိတ္တံ။ ကညာ, ပုရိသော, ကုလံ။ မာလာ, ရုက္ခော, ဓနန္တိ။

သသင်္ချော ယထာ? ဧကော, ဒွေ, တယော, ဗဟူ ဣစ္စာဒိ။

သပရိမာဏော ယထာ? ဝိဒတ္ထိ, ဟတ္ထော, အေဏော, အာဠှကံ ဣစ္စာဒိ။

အပိ စ သုဒ္ဓေါ, သံသဋ္ဌောတိ ဒုဝိဓော လိင်္ဂတ္ထော။ တတ္ထ ကမ္မာဒိသံသဂ္ဂရဟိတော သုဒ္ဓေါ နာမ။ သော သလိင်္ဂေါ, သသင်္ချော, သပရိမာဏော, ဥပသဂ္ဂတ္ထော, နိပါတတ္ထော, ဟဒ္ဓိ-ပဒိကတ္ထောတိ ဆဗ္ဗိဓော။ အတ္ထိ, သက္ကာ, လဗ္ဘာဣစ္စာဒိ ဣမေ ဟဒ္ဓိပဒိကံ နာမ။ တုန, တွာန, တွာ, တဝေ, တုံ, ခတ္တုံပစ္စယန္တာပိ နိပါတေသု ဂယှန္တိ။

သံသဋ္ဌော ဝုတ္တသံသဋ္ဌော, အဝုတ္တသံသဋ္ဌောတိ ဒုဝိဓော။ တတ္ထ ဝုတ္တသံသဋ္ဌော စတုဗ္ဗိဓော သမာသေန ဝုတ္တသံသဋ္ဌော, တဒ္ဓိတေန, အာချာတေန, ကိတေနာတိ။ တတ္ထ သမာသေန ဝုတ္တော ဆကာရကသမ္ဗန္ဓဝသေန သတ္တဝိဓော, ဘာဝေန သဒ္ဓိံ အဋ္ဌဝိဓော တ, တထာ တဒ္ဓိတေန ဝုတ္တော။ အာချာတေန ဝုတ္တော ကတ္တု, ကမ္မ, ဘာဝ ဝသေန တိဝိဓော။ ကိတေန ဝုတ္တော ဆကာရက, ဘာဝဝသေန သတ္တဝိဓော။ သဗ္ဗော သုဒ္ဓေါ စေဝ ဝုတ္တသံသဋ္ဌော စ ပဌမာယ ဝိသယော။

အဝုတ္တသံသဋ္ဌောပိ ကတ္တုသံသဋ္ဌော, ကမ္မသံသဋ္ဌောတိအာဒိနာ အနေကဝိဓော။ သော ဒုတိယာဒီနံ ဧဝ ဝိသယောတိ။ ဧတ္ထ စ ဝိဘတ္တိယာ ဝိနာ ကေဝလော သဒ္ဒေ ပယောဂံ နာရဟတီတိ ကတွာ ပယောကရဟတ္ထမေဝ ဆဗ္ဗိဓေ သုဒ္ဓေ စတုဗ္ဗိဓေ စ ဝုတ္တသံသဋ္ဌေ ပဌမာ ပယုဇ္ဇတိ, န အတ္ထဇောတနတ္ထံ။

ကေနစိ တစကေန အဝုတ္တာနိ ပန ကမ္မာဒီနိ ဝိဘတ္တီဟိ ဝိနာ ဝိဒိတာနိ န ဟောန္တီတိကတွာ အတ္ထဇောတနတ္ထမ္ပိ ကမ္မာဒီသု ဒုတိယာဒယော ပယုဇ္ဇန္တိ။ တသ္မာ အတ္ထမတ္တေတိ ဣမေ ဒေသန္တရာဝဠ္ဌေဒကေ ဝိသယမတ္တ

တေ ဘုမ္မံ။ ကမ္မေ ဒုတိယာကူစ္စာဒီသု ပန နိပ္ပဒေတဗ္ဗေ ပယောဇနေ ဘုမ္မတ္တိ ဧဝံ ဒွိဝိန္န ဘုမ္မာနံ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

၂၉၀. အာမန္တနေ [က. ၂၈၅; ရူ. ၇၀; နီ. ၅၇၈; စံ. ၂.၁.၉၄; ဟ. ၂.၃.၄၇; အာမန္တဏေ (ဗဟူသု)] ။

ပဌေဝ သိဒ္ဓသ္သ ဝတ္ထုနော နာမေန တ နိပာတေန တ အတ္တနော အဘိမုခီကရဏံ အာမန္တနံ နာမ။ အဓိကာမန္တနေ အတ္ထမတ္တေ ပဌမာ ဟောတိ။ ဧတ္ထ စ အာမန္တနပဒံ နာမ ကိရိယာပေက္ခံ န ဟောတိ, တသ္မာ ကာရကသညံ န လဘတိ။

တံ ပန ဒုဝိဓံ သာဒရာ’နာဒရဝသေန။ ဧဟိ သမ္မ, ဧဟိ ဇေတိ။

တထာ သဇီဝ, နိဇ္ဇီဝဝသေန, ဘော ပုရိသ, ဝဒေဟိ ဘော သင္ခ, ဝဒေဟိ ဘော သင္ခ [ဒီ. နိ. ၂.၄၂၆]။ ဉမ္မုဇ္ဇ ဘော ပုထုသိလေ, ဉမ္မုဇ္ဇ ဘော ပုထုသိလေတိ [သံ. နိ. ၄.၃၅၈]။

တထာ ပစ္စက္ခာ’ပစ္စက္ခဝသေန, ဘော ပုရိသ, ကဟံ ဧကပုတ္တက, ကဟံ ဧကပုတ္တကာတိ [သံ. နိ. ၂.၆၃; ခ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၂]။

တထာ နိယမာ’နိယမဝသေန, ဘော ပုရိသ, အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော [ဒီ. နိ. ၂.၁၉၂]။ ယတ္ထ ဟိ နာမ သညီ သမာနောတိအာဒိ [ဒီ. နိ. ၂.၁၉၂]။ ဣဒံ အာမန္တနံ နာမ ပဌေဝ သိဒ္ဓေ ဧဝ ဟောတိ, န ဝိဓာတဗ္ဗေ, န ဟိ ပဌေဝ ရာဇဘာဝံ တ ဘိက္ခုဘာဝံ တ အပ္ပတ္တံ ဇနံ “ဘော ရာဇာ”တိ တ “ဘော ဘိက္ခူ”တိ တ အာမန္တေန္တီတိ။

ပဌမာဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဒုတိယာဝိဘတ္တိရာသိ

ကသ္မိံ အတ္ထေ ဒုတိယာ?

၂၉၁. ကမ္မေ ဒုတိယာ [က. ၂၉၇; ရူ. ၂၈၄; နီ. ၅၈၀; စံ. ၂.၁.၄၃; ဟ. ၁.၄.၄၉-၅၁]။

ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ ဟောတိ။ ကရိယတေတိ ကမ္မံ, တံ နိဗ္ဗတ္တိကမ္မံ, ဝိကတိကမ္မံ, ပတ္တိကမ္မန္တိ တိဝိဓံ ဟောတိ။

တတ္ထ **နိဗ္ဗတ္တိကမ္မံ** ယထာ? ဣဒ္ဓိမာ ဟတ္ထိဝဏ္ဏံ မာပေတိ, ရာဇာ နဂရံ မာပေတိ, မာတာ ပုတ္တံ ဝိဇာယတိ, ဗီဇံ ရုက္ခံ ဇနေတိ, ကမ္မံ ဝိပာကံ ဇနေတိ, အာဟာရော ဗလံ ဇနေတိ, ဇနော ပုညံ ကရောတိ, ပာပံ ကရောတိ, ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ဒေသေသိ, ဝိနယံ ပညပေသိ, ဘိက္ခု ဈာနံ ဥပ္ပာဒေတိ, မဂ္ဂံ ဥပ္ပာဒေတိ ဣစ္စာဒိ။

ဝိကတိကမ္မံ ယထာ? ဂေဟံ ကရောတိ, ရထံ ကရောတိ, ဃဋံ ကရောတိ, ပဋံ တယတိ, ဩဒနံ ပစတိ, ဘတ္တံ ပစတိ, ကဋ္ဌံ အင်္ဂါရံ ကရောတိ, သုဝဏ္ဏံ ကဋကံ ကရောတိ, ဂေဟံ ဈာပေတိ, ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ, ဟကာရံ ဘိန္ဒတိ, ဝိဟယော လုနာတိ, ဟဏံ ဟနတိ, ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇတိ ဣစ္စာဒိ။

ပတ္တိကမ္မံ ယထာ? ကမံ ဂစ္ဆတိ, ဂေဟံ ပဝိသတိ, ရုက္ခံ အာရောဟတိ, နဒိံ တရတိ, အာဒိစ္စံ ပသ္သတိ, ဓမ္မံ သုဏာတိ, ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒတိ ပယိရုပာသတိ ဣစ္စာဒိ။

ပကတိကမ္မံ, ဝိကတိကမ္မန္တိ ဒုဝိဓံ။ သုဝဏ္ဏံ ကဋကံ ကရောတိ, ကဋ္ဌံ အင်္ဂါရံ ကရောတိ, ပုရိသံ ဌိတံ ပသ္သတိ, ပုရိသံ ဂစ္ဆန္တံ ပသ္သတိ, ဘိက္ခုံ ပသ္သတိ သတံ, သမ္ပဇာနံ, အဘိက္ကမန္တံ, ပဋိက္ကမန္တံ, အာလောကေန္တံ, ဝိလောကေန္တံ, သမိဉ္ဇေန္တံ, ပသာရေန္တံ။

တွေ ‘ပုရိသံ, ဘိက္ခု’န္တိ **ပကတိကမ္မံ,** ‘ဠိတံ, သတံ’ဣစ္စာဒီနိ **ဝိကတိကမ္မာနိ** ။

ဓာတုကမ္မံ, ကာရိတကမ္မန္တိ ဒုဝိဓံ။ ကမံ ဂစ္ဆတိ, ပုရိသံ ကမံ ဂမေတိ။

ဓာတုကမ္မဥ္စ ဒုဝိကမ္မိကဓာတူနံ ဒုဝိဓံ ပဓာနကမ္မံ, အပ္ပဓာနကမ္မန္တိ။ အဇဟလော အဇံ ကမံ နေတိ, ပုရိသော ဘာရံ ကမံ ဝဟတိ, ဟရတိ, ကမံ သာခံ ကဍ္ဍတိ, ကဝိ ခီရံ ဒောဟတိ, ဗြာဟ္မဏံ ကမ္ဗလံ ယာစတိ, ဗြာဟ္မဏံ ဘတ္တံ ဘိက္ခတိ, ကဝိယော ဝဇံ အဝရုန္ဓတိ, ဘဂဝန္တံ ပဥှံ ပုစ္ဆတိ, ရုက္ခံ ဖလာနိ ဩစိနာတိ, သိဿံ ဓမ္မံ ဗြူတိ, ဘဂဝါ ဘိက္ခူ ဧတဒဝေါစ [ဥအ. ၂၃ (ထောက် ဝိသဒိသံ)], သိဿံ ဓမ္မံ အနုသာသတိ ဣစ္စာဒိ။

တွေ စ ‘အဇံ, ခီရံ’ ဣစ္စာဒိ ပဓာနကမ္မံ နာမ ကတ္တာရာ ပရိဂ္ဂဟေတုံ ဣဋ္ဌတရတ္တာ။ ‘ကမံ, ကဝိ’ဣစ္စာဒိ အပ္ပဓာနကမ္မံ နာမ တထာ အနိဋ္ဌတရတ္တာ။

တတ္ထ ပဓာနကမ္မံ ကထိနကမ္မံ နာမ, ကမ္မဘာဝေ ထိရကမ္မန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အပ္ပဓာနကမ္မံ အကထိနကမ္မံ နာမ, အထိရကမ္မန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တဥ္ဟိ ကအာစိ သမ္ပဒါနံ ဟောတိ, ကအာစိ အပါဒါနံ, ကအာစိ သာမိ, ကအာစိ ဩကာသော။ ယထာ – သော မံ ဒကာယ နေတိ, ကဝိတော ခီရံ ဒောဟတိ, ကဝိယာ ခီရံ ဒောဟတိ, ကဝိယံ ခီရံ ဒောဟတိ ဣစ္စာဒိ။

ကမ္မေ ဒုတိယာတိ ဝတ္တတေ။

၂၉၂. ဂတိဗောဓာဟာရသဒ္ဒတ္ထာ ကမ္မက ဘဇ္ဇာဒီနံ ပယောဇ္ဇေ [က. ၃၀၀; ရူ. ၂၈၆; နီ. ၅၈၇; စံ. ၂.၁.၄၄; ဟ. ၁.၄.၅၂]။

နိစ္စဝိဓိသုတ္တမိဒံ။ ဂမနတ္ထာနံ ဗောဓနတ္ထာနံ အာဟာရတ္ထာနံ သဒ္ဒတ္ထာနံ အကမ္မကာနံ ဘဇ္ဇာဒီနဥ္စ ဓာတူနံ ပယောဇ္ဇေ ကမ္မနိ ဒုတိယာ ဟောတိ။ တွေ စ ပယောဇ္ဇကမ္မံ နာမ ကာရိတကမ္မံ ဝုစ္စတိ။

ပုရိသော ပုရိသံ ကမံ ဂမယတိ, သာမိကော အဇဟလံ အဇံ ကမံ နယာပေတိ, အာစရိယော သိဿံ ဓမ္မံ ဗောဓေတိ, ပုရိသော ပုရိသံ ဘတ္တံ ဘောဇေတိ, အာစရိယော သိဿံ ဓမ္မံ ဟဋ္ဌေတိ, ပုရိသော ပုရိသံ သယာပေတိ, အစ္ဆာပေတိ, ဥဋ္ဌာပေတိ, ပုရိသော ပုရိသံ ခညံ ဘဇ္ဇာပေတိ, ကောဋ္ဋာပေတိ, ဥဒ္ဓရာပေတိ။

တေသမိတိ ကိံ? ပုရိသော ပုရိသေန ဩဒနံ ပာစေတိ။

တွေ စ ဂမနတ္ထာဒီနံ ပယောဇ္ဇေ တတိယာပိ ရူပသိဒ္ဓိယံ [၁၄၁ ပိဋ္ဌေ] သဒ္ဒနီတိယဥ္စ [သုတ္တ-၁၄၈ ပိဋ္ဌေ] ဝုတ္တာ။ သဒ္ဒနီတိယံ တတိယာပယောဂေပိ ကမ္မတ္တမေဝ ဣစ္ဆတိ။ ဉာသာဒီသု ကတ္တုဝတ္တံ ဣစ္ဆန္တိ။

ယအာ ပန ပဋ္ဌမံ ပယောဇကံ အညော ဒုတိယော ပယောဇေတိ, တအာ ပဋ္ဌမော ပယောဇ္ဇော နာမ။ တသ္မိံ တတိယာတေတိ ဝုတ္တိယံ ဝုတ္တံ။ အတ္တနာ ဝိပ္ပကတံ ကုဋိံ ပရေဟိ ပရိယောသာပေတိ [ဟရာ. ၃၆၃]။

၂၉၃. ဟရာဒီနံ တ [က. ၃၀၀; ရူ. ၂၈၆; နီ. ၅၈၇; စံ. ၂.၁.၄၅; ဟ. ၁.၄.၅၃]။

ဟရာဒီနံ ပယောဇ္ဇေ ကမ္မနိ ဝိကပ္ပေန ဒုတိယာ ဟောတိ။

သာမိကော ပုရိသံ ဘာရံ ဟာရေတိ ပုရိသေန တ, ပုရိသံ အာဟာရံ အဇ္ဈောဟာရေတိ ပုရိသေန တ, ပုရိသံ ကမ္မံ ကာရေတိ ပုရိသေန တ, ရာဇာ ပုရိသံ အတ္တာနံ ဒဿေတိ ပုရိသေန တ, ပုရိသံ ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒာပေတိ ပုရိသေန တ။

၁၉၄. န ခာအာဒီနံ [က. ၃၀၀; ရူ. ၂၈၆; နီ. ၅၈၇; စံ. ၂.၁.၄၇; ဟ. ၁.၄.၅၇]။

ခာအာဒီနံ ပယောဇ္ဇေ ကမ္မနိ န ဒုတိယာ ဟောတိ။

သာမိကော ပုရိသေန ခဇ္ဇံ ခာအာပေတိ, အဒ-ဘက္ခနေ, ဘတ္တံ အာဒေတိ, သာမိကော အာသေန ပုရိသံ အဇ္ဈောဟာပေ တိ, သဒ္ဒာယာပေတိ, ကန္ဒယတိ, နာဒယတိ။ ဧတ္ထ စ ‘သဒ္ဒာယာပေတီ’တိ သဒ္ဒံ ကာရာပေတိ, နာမဓာတု စေသာ။ ကန္ဒ, နဒအပိ သဒ္ဒတ္ထာယေဝ။

၂၉၅. ဝဟိဿာနိယန္တုကေ [က. ၃၀၀; ရူ. ၂၈၆; နီ. ၅၈၇; စံ. ၂.၁.၄၈; ဟ. ၁.၄.၅၂]။

ဝဟိဿာတိ ဓာတုနိဒ္ဒေသော ဣ-ကာရော, နိယာမေတိ ပယောဇေတီတိ နိယန္တာ, နတ္ထိ နိယန္တာ ဧတဿာတိ အ နိယန္တုကော။ ယဿ အညေန ပယောဇကေန ကိဉ္စိ နတ္ထိ, သယမေဝ ဥတ္တမ ဝဟတိ, သော အနိယန္တုကော နာမ, ဝဟ ဓာတုဿ တာဒိသေ အနိယန္တုကေ ပယောဇ္ဇေ ကမ္မနိ ဒုတိယာ န ဟောတိ။

သာမိကော အာသေန ဘာရံ ဝါဟေတိ။

အနိယန္တုကေတိ ကိံ? ဗလီဗဒ္ဒေ ဘာရံ ဝါဟေတိ။

၂၉၆. ဘက္ခိဿာဟိံသာယံ [က. ၃၀၀; ရူ. ၂၈၆; နီ. ၅၈၇; စံ. ၂.၁.၄၉; ဟ. ၁.၄.၅၂]။

ဘက္ခိတုံ ဣစ္ဆန္တဿ ဘက္ခာပနံ ဟိံသာ နာမ န ဟောတိ, အနိစ္ဆန္တဿ ဘက္ခာပနံ ဟိံသာ နာမ, ဘက္ခဓာ တုဿ ပယောဇ္ဇေ ကမ္မနိ အဟိံသာဝိသယေ ဒုတိယာ န ဟောတိ။

သာမိကော ပုရိသေန မောဒကေ ဘက္ခာပေတိ။

အဟိံသာယန္တိ ကိံ? ဗလီဗဒ္ဒေ သဿံ ဘက္ခာပေတိ။ ဧတ္ထ ‘သဿ’န္တိ ထူလတရံ သဿန္တိ ဝဒန္တိ။

ဟဋ္ဌိယံ “သဗ္ဗေသံ ဝိညာပေတ္ဝာန [အပ. ထေရ ၁.၁.၄၃၈], တောသေန္တိ သဗ္ဗပာဏိနံ [အပ. ထေရ ၁.၁.၃၀၀]။ ထေရဿ ပတ္တော ဒုတိယဿ ကပေတဗ္ဗော” ဣစ္စာဒိနာ [ပာရာ. ၆၁၅] ပယောဇ္ဇေ ဆဋ္ဌီပိ ဒိဿတိ။

၂၉၇. ဓာဒီဟိ ယုတ္တာ [က. ၂၉၉; ရူ. ၂၈၈; နီ. ၅၈၂, ၅၈၆; စံ. ၂.၁.၅၀; ဟ. ၂.၃.၂]။

ဓိက္ကာရာဒီဟိ နိပါတောပသဂ္ဂေဟိ ယုတ္တာ လိင်္ဂမှာ ဒုတိယာ ဟောတိ။

ဓိ ဗ္ရာဟ္မဏဿ ဟန္တာရံ [ဓ. ပ. ၃၈၉], ဓိရတ္ထု’မံ ပူတိကာယံ [ဇာ. ၁.၃.၁၂၉], ဓိရတ္ထု တံ ဓနလာဘံ [ဇာ. ၁.၄.၃၆], ဓိရတ္ထု ဗဟုကေ ကာမေ။ တတိယာပိ ဒိဿတိ, ဓိရတ္ထု ဇီဝိတေန မေ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၃၅]။ အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ အန္တရာ စ နာဠန္ဒံ [ဒီ. နိ. ၁.၁], အဘိတော ကမံ ဝသတိ, ပရိတောကမံ ဝသတိ, နဒိံ နေရဉ္ဇရံ ပတိ [သု. နိ. ၄၂၇], ဧတေသု ဆဋ္ဌျတ္ထေ ဒုတိယာ။

တထာ ပဋိဘာတိ မံ ဘဂဝ [ဥဒာ. ၄၅; သံ. နိ. ၁.၂၁၇], အပိဿု မံ တိဿော ဥပမာယော ပဋိဘံသု [မ. နိ. ၁.၃၇၄], ပဋိဘာတု တံ ဘိက္ခု ဓမ္မော ဘာသိတုံ [မဟာဝ. ၂၅၈]။ ပဋိဘန္တု တံ စုန္ဒ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ [သံ. နိ. ၃.၇၉] – ‘မ’န္တိ မမ, ‘တ’န္တိ တဝ, သမ္ပဒာနတ္ထေ ဒုတိယာ။ ‘မ’န္တိ မမဉာဏေ, ‘တ’န္တိ တဝဉာဏေတိပိ ဝဏ္ဏေသုံ။ န ဥဟာယမန္တရေန အတ္တဿ သိဒ္ဓိ, နတ္ထိ သမာအနမန္တရေန သိက္ခာပဋိလာဘော, နေဝိဓ န ဟုရံ န ဥဘယမန္တရေန, ဧသေဝန္တော ဒုက္ခ ဿ [မ. နိ. ၃.၃၉၃; ဥဒာ. ၇၄]။ တတ္ထ ‘အန္တရေနာ’တိ နိပါတပဒမေတံ, ဝဇ္ဇေတွာတတ္ထတ္တော။ ပုဗ္ဗေန ကမံ, ဒက္ခိဏေန ကမံ, ဥတ္တရေန ကမံ, ကမဿ ပုဗ္ဗေတိ အတ္ထော။

ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗာနံ အကမ္မကဓာတူနံ ပယောဂေ အာဓာရေ ဒုတိယာ, ပထဝိံ အဓိသေဿတိ, ကမံ အဓိတိဋ္ဌတိ, ရုက္ခံ အဇ္ဈာဝသတိ, မဉ္စံ တ ပီဌံ တ အဘိနိသီဒေယျ တ အဘိနိပဇ္ဇေယျ တ [ပာစိ. ၁၃၀], ကမံ ဥပဝသတိ, ကမံ အနုဝ

သတိ, ပဗ္ဗတံ အဓိဝသတိ, ဃရံ အာဝသတိ, အကရံ အဇ္ဈာဝသတိ [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၈; ဟရာ. ၅၁၉], ဥပေါသထံ ဥပဝသတိ, ကာမာဝစရံ ဥပပဇ္ဇတိ, ရူပာဝစရံ ဥပပဇ္ဇတိ, အရူပာဝစရံ ဥပပဇ္ဇတိ, သက္ကဿ သဟဗျတံ ဥပပဇ္ဇတိ, နိပန္နံ တ ဥ ပနိပဇ္ဇေယျ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၂], နိသိန္နံ တ ဥပနိသီဒေယျ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၂], ဌိတံ တ ဥပတိဋ္ဌေယျ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၂] ဣစ္စာ ဒိ။

တပ္ပာန, စာရေပိ ဒုတိယာ, နဒိံ ပိဝတိ, သမုဒ္ဒံ ပိဝတိ, ကမံ စရတိ, အရညံ စရတိ, နဒိယံ, ကမေတိ အတ္ထော။

ကာလ, ဒိသာသုပိ အာဓာရေ ဧဝ ဒုတိယာ, တံ ခဏံ, တံ မုဟုတ္တံ, တံ ကာလံ, ဧကမန္တံ [ခု. ပာ. ၅.၁], ဧကံ သမယံ [ခု. ပာ. ၅.၁; ဒီ. နိ. ၁.၁], ပုဗ္ဗဏှသမယံ [ဟရာ. ၁၆], သာယန္ဟသမယံ, တံ ဒိဝသံ, ဣမံ ရတ္တိံ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၅], ဒုတိယမ္ပိ, တတိယမ္ပိ, စတုတ္ထံ တ ပဥ္စမံ တ အပေ့တိ, တတော ပုဗ္ဗံ, တတော ပရံ, ပုရိမံ ဒိသံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၆], ဒက္ခိဏံ ဒိသံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၆], ပစ္ဆိမံ ဒိသံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၆], ဥတ္တရံ ဒိသံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၆], ကမာ ဒသ ဒိသာယော, ကတမံ ဒိသံ တိဋ္ဌတိ နာဂရာဇာ [ဇာ. ၁.၁၆.၁၀၄], ကမာသု ဒိသာသု ကတမာယ ဒိသာယ တိဋ္ဌတိ ဆဒ္ဒန္တနာဂရာဇာတိ အတ္ထောဣစ္စာဒိ။

၂၉၈. လက္ခဏိတ္ထမ္ဘူတဝိစ္ဆာသွဘိနာ [က. ၂၉၉; ရူ. ၂၈၈; နီ. ၅၈၂, ၅၈၆; စံ. ၂.၁.၅၄; ဟ. ၁.၄.၉၀, ၉၁; ၂.၃.၈]။

လက္ခဏာဒီသု အတ္ထေသု ပဝတ္တေန အဘိနာ ယုတ္တာ လိင်္ဂမ္ဟာ ဒုတိယာ ဟောတိ။

လက္ခီယတိ လက္ခိတဗ္ဗံ အနေနာတိ **လက္ခဏံ**။ အယံ ပကာရော ဣတ္ထံ, ဣဒံသော ဝိသေသောတိ အတ္ထော။ ဣတ္ထံ ဘူတော ပတ္တောတိ **ဣတ္ထမ္ဘူတော**။ ဘိန္နေ အတ္ထေ ဗျာပိတုံ ဣစ္ဆာ **ဝိစ္ဆာ**။

တတ္ထ လက္ခဏေ –

ရုက္ခမဘိ ဝိဇ္ဇောတတေ ဝိဇ္ဇု, ရုက္ခံ အဘိ ဗျာပေတွာ ဝိဇ္ဇောတတေတိ အတ္ထော, ဝိဇ္ဇောဘာသေန ဗျာပိ တော ရုက္ခော ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒဿ လက္ခဏံ သညာဏံ ဟောတိ။

ဣတ္ထမ္ဘူတေ –

သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရမဘိ, မာတရံ အဘိ ဝိသိဋ္ဌံ ကတွာ သာဓူတိ အတ္ထော, ဒေဝဒတ္တော သက္ကစ္စံ မာ တုပဋ္ဌာနေ အဂ္ဂပုရိသောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တံ ခော ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂ တော [ဟရာ. ၁]။ ဧတ္ထ စ ‘အဗ္ဘုဂ္ဂတော’တိ အဘိ ဝိသိဋ္ဌံ ကတွာ ဥဂ္ဂတောတိ အတ္ထော, အယံ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ ဘောတော ဂေါတမဿ သကလလောကဂ္ဂဘာဝံ ပကာသေတွာ ဥဂ္ဂတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, ကိတ္တိသဒ္ဒသမ္ဗန္ဓေ ပန တဿ ခော ပန ဘောတော ဂေါတမဿာတိ အတ္ထော။

ဝိစ္ဆာယံ –

ရုက္ခံ ရုက္ခံ အဘိ ဝိဇ္ဇောတတေ စန္ဒော, ဗျာပေတွာ ဝိဇ္ဇောတတေတ္ထတ္ထော။

ဧတ္ထ စ လက္ခဏာဒိအတ္ထာ အဘိသဒ္ဒေန ဇောတနီယာ ပိဏ္ဍတ္ထာ ဧဝ, န ဝစနီယတ္ထာ, ဗျာပနာဒိအတ္ထာ ဧဝ ဝစနီယတ္ထာတိ။

၂၉၉. ပတိပရီဟိ ဘာဂေ စ [က. ၂၉၉; ရူ. ၂၈၈; နီ. ၅၈၂, ၅၈၆; စံ. ၂.၁.၅၅; ဟ. ၁.၄.၉၀]။

လက္ခဏိ’တ္ထမ္ဘူတ, ဝိစ္ဆာသု စ ဘာဂေ စ ပဝတ္တေဟိ ပတိ, ပရီဟိ ယုတ္တာ လိင်္ဂမ္ဟာ ဒုတိယာ ဟောတိ။

လက္ခဏေ –

ရက္ခံ ပတိ ဝိဇ္ဇောတတေ ဝိဇ္ဇု, ရက္ခံ ပရိ ဝိဇ္ဇောတတေ ဝိဇ္ဇု။ တတ္ထ ‘ပတီ’တိ ပဋိစ္စ, ‘ပရီ’တိ ဖရိတွာ။

ဣတ္ထမ္ဘူတေ –

သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရံ ပတိ, သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရံ ပရိ။

ဝိစ္ဆာယံ –

ရက္ခံ ရက္ခံ ပတိ ဝိဇ္ဇောတတေ စန္ဒော, ရက္ခံ ရက္ခံ ပရိ ဝိဇ္ဇောတတေ စန္ဒော။

ဘာဂေ –

တံ ဒီယတု, ယဒေတ္ထ မံ ပတိ သိယာ, တံ ဒီယတု, ယဒေတ္ထ မံ ပရိ သိယာ။ တတ္ထ ‘ပတီ’တိ ပဋိစ္စ, ‘ပရီ’တိ ပရိစ္စ, ဥဒ္ဒိဿာတိ အတ္ထော, ‘ဌပိတ’န္တိ ဟဒ္ဒသေသော။ ဧတ္ထ မံ ဥဒ္ဒိဿ ယံ ဝတ္ထု ဌပိတံ သိယာ, တံ မေ ဒီယတူတိ အတ္ထော, ဧတေသု ဗဟူသု ဘာဂေသု ယော မမ ဘာဂေ, သော မယှံ ဒီယတူတိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ။

၃၀၀. အနုနာ [က. ၂၉၉; ရူ. ၂၈၈; နီ. ၅၈၂, ၅၈၆; စံ. ၂.၁.၅၆; ဟ. ၁.၄.၈၄, ၉၀]။

လက္ခဏိ’တ္ထမ္ဘူတ, ဝိစ္ဆာသု စ ဘာဂေ စ ပဝတ္တေန အနုနာ ယုတ္တာ လိင်္ဂမှာ ဒုတိယာ ဟောတိ။

လက္ခဏေ –

ရက္ခံ အနု ဝိဇ္ဇောတတေ ဝိဇ္ဇု, ရက္ခံ အနု ဖရိတွာတိ အတ္ထော။ စတုရာသီတိသဟဿာနိ, သမ္ဗုဒ္ဓမနုပဗ္ဗဇုံ [ဗု. ဝံ. ၂၁.၅], ‘သမ္ဗုဒ္ဓ’န္တိ ဗောဓိသတ္တံ, အနု ဂန္တွာ ပဗ္ဗဇိံသူတိ အတ္ထော, ဝိပဿိဗောဓိသတ္တေ ပဗ္ဗဇိတေ သတိ တာနိပိ စတုရာသီတိကုလပုတ္တသဟဿာနိ ပဗ္ဗဇိံသူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သစ္စကိရိယမနု ဝုဋ္ဌိ ဟဝဿိ, ‘အနူ’တိ အနွတယ, ပဋိစ္စာတိ အတ္ထော, သစ္စကိရိယာယ သတိ သစ္စကိရိယဟေတု ဒေဝေ ဟဝဿီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ‘‘ဟေတု စ လက္ခဏံ ဘဝတီ’’တိ ဝုတ္တိယံ ဝုတ္တံ။ သစ္စကိရိယာယ သဟေတတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ ‘‘သဟ သစ္စေ ကတေ မယှံ ဟ’’န္တိ [စရိယာ. ၃.၈၂] ဟိ ဝုတ္တံ။

ဣတ္ထမ္ဘူတေ –

သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရမနု။ တတ္ထ ‘အနူ’တိ အနွတယ ပဋိစ္စ။

ဝိစ္ဆာယံ –

ရက္ခံ ရက္ခံ အနု ဝိဇ္ဇောတတေ စန္ဒော။ တတ္ထ ‘အနူ’တိ အနု ဖရိတွာ။

ဘာဂေ –

ယဒေတ္ထ မံ အနု သိယာ, တံ ဒီယတု။ တတ္ထ ‘အနူ’တိ အနွတယ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

၃၀၁. သဟတ္ထေ [က. ၂၉၉; ရူ. ၂၈၈; နီ. ၅၈၂, ၅၈၆; စံ. ၂.၁.၅၇; ဟ. ၁.၄.၈၅]။

သဟတ္ထေ အနုနာ ယုတ္တာ လိင်္ဂမှာ ဒုတိယာ ဟောတိ။

ပဗ္ဗတံ အနု တိဋ္ဌတိ [ပဗ္ဗတမနုသေနာ တိဋ္ဌတိ (မောဂ္ဂလ္လာနဝုတ္တိယံ)] ။ နဒိံ အနွတဝသိတာ ဗာရာဏသီ။ ‘အနူ’တိ အနုဂန္တွာ, နဒိယာ သဟ အာဗဒ္ဓာ တိဋ္ဌတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၃၀၂. ဟီနေ [က. ၂၉၉; ရူ. ၂၈၈; နီ. ၅၈၂, ၅၈၆; စံ. ၂.၁.၅၈; ဟ. ၁.၄.၈၆]။

ဟီနေ ပဝတ္တေန အနုနာ ယုတ္တာ လိင်္ဂမှဟာ ဒုတိယာ ဟောတိ။

အနု သာရိပုတ္တံ ပညဝန္တော, အနုဂတာ ပစ္စတော ဂတာတိ အတ္ထော, သဗ္ဗေ ပညဝန္တော သာရိပုတ္တတော ဟီနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၃၀၃. ဥပေန [က. ၂၉၉; ရူ. ၂၈၈; နီ. ၅၈၂, ၅၈၆; စံ. ၂.၁.၅၉; ဟ. ၁.၄.၈၇]။

ဟီနေ ဥပေန ယုတ္တာ လိင်္ဂမှဟာ ဒုတိယာ ဟောတိ။

ဥပ သာရိပုတ္တံ ပညဝန္တော, ဥပေစ္စ ဂတာ သမီပေ ဂတာတိ အတ္ထော, ဟီနာတေ္ဝဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တ္တေ စ အဘိက္ကစ္စာဒယော ကမ္မပ္ပဝစနီယာတိ သဒ္ဒသတ္တေသု ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ပကာရေန ဝုစ္စတီတိ **ပဝစနီယံ,** ပကာရော စ လက္ခဏိ'တ္ထမ္ဘူတ, ဝိစ္ဆာဒိကော ပိဏ္ဍတ္ထော ဝုစ္စတိ, **ကမ္မနိ** ဗ္ဗာပနာဒိကိရိယာ, ကမ္မံ ပဝစနီယံ ယေဟိ တေ **ကမ္မပ္ပဝစနီယာ** ။

တတ္ထ ဗ္ဗာပနာဒိကိရိယာဝိသေသတစီဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ သမ္ဗန္ဓေသတိ ကမ္မတ္တေ ဒုတိယာ ဟောတိ, အသမ္ဗန္ဓေ ပန အာဓာရ, သာမျာဒိအတ္တေသု ဟောတိ, လက္ခဏာဒယော ပန သာမတ္ထိယသိဒ္ဓာ ပိဏ္ဍတ္ထာ တေတိ။

၃၀၄. ကာလဒ္ဓာနမစ္စန္တသံယောဂေ [က. ၂၉၈; ရူ. ၂၈၇; နီ. ၅၈၁; ဟ. ၂.၃.၅]

ကာလသ္သ တ အဒ္ဓုနော တ ဒဗ္ဗ, ဂုဏ, ကိရိယာဟိ အစ္စန္တံ နိရန္တရံ သံယောဂေ ကာလ'ဒ္ဓာနတစီဟိ လိင်္ဂေဟိ ပရံ ဒုတိယာ ဟောတိ။

ကာလေ –

သတ္တာဟံ ဂဝပာနံ, မာသံ မံသောဒနံ, သရဒံ ရမဏီယာ နဒီ, သဗ္ဗကာလံ ရမဏီယံ နန္ဒနံ, မာသံ သဇ္ဈာယတိ, ဝဿသတံ ဇီဝတိ, တယော မာသေ အဘိဓမ္မံ ဒေသေတိ။

အဒ္ဓာနေ –

ယောဇနံ ဝနရာဇိ, ယောဇနံ ဒီဃော ပဗ္ဗတော, ကောသံ သဇ္ဈာယတိ။

အစ္စန္တသံယောဂေတိ ကိံ? မာသေ မာသေ ဘုဉ္ဇတိ, ယောဇနေ ယောဇနေ ဝိဟာရော။

တ္တေ စ ကိရိယာဝိသေသနမ္ပိ ကတ္တာရာ သာဓေတဗ္ဗတ္တာ ကမ္မဂတိကံ ဟောတိ, တသ္မာ တမ္ပိ 'ကမ္မေ ဒုတိယာ'တိ တ္တေ ကမ္မသဒ္ဒေန ဂယှတိ။

သုခံ သေတိ, ဒုက္ခံ သေတိ, သီဃံ ဂစ္ဆတိ, ခိပ္ပံ ဂစ္ဆတိ, ဒန္ဓံ ဂစ္ဆတိ, မုဒုံ ပစတိ, ဂရုံ ဒဿေတိ, လဟုံ ဒဿေတိ, သန္နိမိကာရကံ ဘုဉ္ဇတိ, သမ္ပရိဝတ္တကံ ဩတာပေတိ, ကာယပ္ပစာလကံ ဂစ္ဆတိ [ပာစိ. ၅၉၀], ဟတ္ထပ္ပစာလကံ ဂစ္ဆတိ, သီသပ္ပစာလကံ ဂစ္ဆတိ [ပာစိ. ၅၉၄-၅၉၅], သုရုသုရုကာရကံ ဘုဉ္ဇတိ [ပာစိ. ၆၂၇], အဝဂဏ္ဍကာရကံ ဘုဉ္ဇတိ [ပာစိ. ၆၂၂], ပိဏ္ဍုက္ခေပကံ ဘုဉ္ဇတိ [ပာစိ. ၆၂၀], ဟတ္ထနိဒ္ဓုနကံ ဘုဉ္ဇတိ [ပာစိ. ၆၂၃], ဟတ္ထနိလ္လေဟကံ ဘုဉ္ဇတိ [ပာစိ. ၆၂၈], စန္ဒိမသူရိယာ သမံ ပရိယာယန္တိ, ဝိသမံ ပရိယာယန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ဒုတိယာဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ကသ္မိံ အတ္ထေ တတိယာ?

၃၀၅. ကတ္တုကရဏေသု တတိယာ [က. ၂၈၆, ၂၈၈; ရူ. ၂၉၀, ၂၉၃; နီ. ၅၉၀, ၅၉၄; စံ. ၂.၁.၆၂-၃; ဟ. ၂.၃.၁၈]။

ကတ္တရိ ကရဏေ စ တတိယာ ဟောတိ။ ကတ္တာတိ စ ကာရကောတိ စ အတ္ထတော ဧကံ ''ကရောတီတိ **ကတ္တာ,** ကရောတီတိ **ကာရကော**''တိ, တသ္မာ ''ကတ္တုကာရကော''တိ ဝုတ္တေ ဒွိန္နံ ပရိယာယသဒ္ဒါနံ ဝသေန အယမေဝ ကိရိယံ ဧကန္တံ ကရောတိ, သာမီ ဟုတွာ ကရောတိ, အတ္တပ္ပဓာနော ဟုတွာ ကရောတီတိ ဝိညာယတိ, တတော ကိရိယာနာမ ကတ္တုနော ဧဝ ဗျာပါရော, န အညေသန္တိ စ, အညေ ပန ကိရိယာသာဓနေ ကတ္တုနော ဥပကာရကတ္တာ ကာရကာ နာမာတိ စ, တထာ အနုပကာရကတ္တာ အကာရကာ နာမာတိ စ ဝိညာယန္တီတိ။

တတ္ထ ကတ္တာ တိဝိဓော သယံကတ္တာ, ပယောဇကကတ္တာ, ကမ္မကတ္တာတိ။

တတ္ထ ဓာတွတ္ထံ သယံ ကရောန္တော **သယံကတ္တာ** နာမ, ပုရိသော ကမ္မံ ကရောတိ။

ပရံ နိယောဇေန္တော **ပယောဇကကတ္တာ** နာမ, ပုရိသော အသံ ကမ္မံ ကာရေတိ။

ကမ္မကတ္တာ နာမ ပယောဇ္ဇကကတ္တာပိ ဝုစ္စတိ, ပုရိသော အသေန ကမ္မံ ကာရေတိ အသသ္သ တ, ယော စ အညေန ကတံ ပယောဂံ ပဋိစ္စ ကမ္မဘူတောပိ သုကရတ္တာ တ ကမ္မဘာဝေန အဝတ္တုကာမတာယ တ အဇာနနတာယ တ ဝဋ္ဋေတု ကာမတာယ တ ကတ္တုဘာဝေန တေဟရိယတိ, သော **ကမ္မကတ္တာ** နာမ, ကုသူလော သယမေဝ ဘိဇ္ဇတိ, ဃဋော သယမေဝ ဘိဇ္ဇတိ။ အပိစ သုကရော တ ဟောတု ဒုက္ကရော တ, ယော ကမ္မရူပကိရိယာပဒေ ပဌမန္တော ကတ္တာ, သော ကမ္မကတ္တာတိ ဝုစ္စတိ။ သဒ္ဒရူပေန ကမ္မဥ္စ တံ အတ္ထရူပေန ကတ္တာ စာတိ ကမ္မကတ္တာ, ကုသူလော ဘိဇ္ဇတိ, ဃဋော ဘိဇ္ဇတိ, ပစ္စတိ မုနိနော ဘတ္တံ, ထောကံ ထောကံ ဃရေ ဃရေ ဣစ္စာဒိ။

ဧတ္ထ စ သဒ္ဒတ္ထော ဒုဝိဓော ပရမတ္ထော, ပညတ္တတ္ထောတိ။ တတ္ထ **ပရမတ္ထော** ဧကန္တေန ဝိဇ္ဇမာနော ယေဝ။ **ပညတ္တတ္ထော** ပန ကောစိ ဝိဇ္ဇမာနောတိ သမ္မတော။ ယထာ? ရာဇပုတ္တော, ကေဝိသာဏံ, စမ္မကပ္ပုဖ္ဖန္တိ။ ကောစိ အဝိဇ္ဇမာနောတိ သမ္မတော။ ယထာ? ဝဥ္ဈာပုတ္တော, သသဝိသာဏံ, ဥဒုမ္ဗရပုပ္ဖန္တိ။ သဒ္ဒော စ နာမ ဝတ္တိစ္ဆာပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိ ဟောတိ, ဝတ္တမာနော စ သဒ္ဒော အတ္ထံ န ဒီပေတီတိ နတ္ထိ, သင်္ကေတေ သတိ သုဏန္တဿ အတ္တဝိသယံ ဗုဒ္ဓိံ န ဇနေတီတိ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပါယော။ ဣတိ အဝိဇ္ဇမာနသမ္မတောပိ အတ္ထော သဒ္ဒဗုဒ္ဓီနံ ဝိသယဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနော ဧဝ ဟောတိ။ ဣတရထာ 'ဝဥ္ဈာပုတ္တော'တိ ပဒံ သုဏန္တဿ တဒတ္ထဝိသယံ စိတ္တံ နာမ န ပဝတ္တေယျာတိ, သဒ္ဒဗုဒ္ဓီနဥ္စ ဝိသယဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနော နာမ အတ္ထော သဒ္ဒနာနာတ္တေ ဗုဒ္ဓိနာနာတ္တေ စ သတိ နာနာ ဟောတိ, ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိဇ္ဇမာနော နာမ ဟောတီတိ အဓိပ္ပါယော။ ဧဝံ သဒ္ဒဗုဒ္ဓိဝိသယဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနဥ္စ နာနာဘူတဥ္စ အတ္ထံ ပဋိစ္စ ကာရကနာနာတ္တံ ကိရိယာကာရကနာနာတ္တဉ္စ ဟောတိ , န ပန သဘာဝတော ဝိဇ္ဇမာနမေဝ နာနာဘူတမေဝ စ အတ္ထန္တိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။ တသ္မာ ''သံယောဂေ ဇာယတေ'' ဣစ္စာဒီသု သဒ္ဒဗုဒ္ဓီနံ နာနာတ္တသိဒ္ဓေ န အတ္ထနာနာတ္တေန ဒွိန္နံ သဒ္ဒါနံ ဒွိန္နံ အတ္ထာနဥ္စ ကိရိယာကာရကတာသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။

ကယိရတေ အနေနာတိ **ကရဏံ,** ကိရိယာသာဓနေ ကတ္တုနော သဟကာရီကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တံ ဒုဝိဓံ အဇ္ဈတ္တိကကရဏံ, ဗာဟိရကရဏန္တိ။

တတ္ထ ကတ္တုနော အင်္ဂဘူတံ ကရဏံ **အဇ္ဈတ္တိကံ** နာမ, ပုရိသော စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ, မနသာ ဓမ္မံ ဝိဇာနာတိ, ဟတ္ထေန ကမ္မံ ကရောတိ, ပါဒေန မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ, ရက္ခော ဖလဘာရေန ဩဏမတိ။

ကတ္တုနော ဗဟိဘူတံ **ဗာဟိရံ** နာမ, ပုရိသော ယာနေန ဂစ္ဆတိ, ဖရသုနာ [ပရသုနာ (သက္ကတဂန္ထေသု)] ဆိန္ဒတိ, ရက္ခော တတေန ဩဏမတိ။

၃၀၆. သဟတ္ထေန [က. ၂၈၇; ရူ. ၂၉၆; နီ. ၅၉၂; စံ. ၂.၁.၆၅; ဟ. ၂.၃.၁၉]။

သဟသဒ္ဒသ္သ အတ္ထော ယသ္သ သောတိ သဟတ္ထော, သဟတ္ထေန သဒ္ဒေန ယုတ္တာ လိင်္ဂမှာ တတိယာ ဟောတိ။ သဟသဒ္ဒသ္သ အတ္ထော နာမ သမတယတ္ထော။

သော တိဝိဓော **ဒဗ္ဗသမတယော, ဂုဏသမတယော, ကိရိယာသမတယော** တိ။ ပုတ္တေန သဟ ဓနဝါ ပိတာ, ပုတ္တေန သဟ ထူလော ပိတာ, ပုတ္တေန သဟ အာဂတော ပိတာ။ သဟ, သဒ္ဓိံ, သမံ, နာနာ, ဝိနာဣစ္စာဒိကော သဟတ္ထသဒ္ဒော နာမ။

နိသီဒိ ဘဂဝါ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသင်္ဃေန [မဟာဝ. ၅၉], သဟဿေန သမံ မိတာ [သံ. နိ. ၁.၃၂], ပိယေဟိ နာနာဘာဝေ ဝိနာဘာဝေ [ဒီ. နိ. ၂.၁၈၃, ၂၀၇], သဗ္ဗော သဟ တ ဂင်္ဂေန ဝိနာ တ ဂင်္ဂေန ဥပေဟသထံ ကရေယျ [မဟာဝ. ၁၆၇]။

၃၀၇. လက္ခဏေ [ရူ. ၁၄၇ ပိဋ္ဌေ; နီ. ၅၉၈; စံ. ၂.၁.၆၆; ဟ. ၂.၃.၂၁] ။

လက္ခဏံ ဝုစ္စတိ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏံ, တသ္မိံ တတိယာ ဟောတိ။

အသ္သုပုဏ္ဏေဟိ နေတ္တေဟိ, ပိတရံ သော ဥဒိက္ခတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၂၃]။ ဗုဟ္မဘူတေန အတ္တနာ ဝိဟရတိ [အ. နိ. ၃.၆၇], အသမ္ဘိန္နေန ဝိလေပနေန ရာဇာနမဒက္ခိ, တိဒဏ္ဍကေန ပရိဗ္ဗာဇကမဒက္ခိ, ဦနပဉ္စဗန္ဓနေန ပတ္တေန အညံ ပတ္တံ စေတာပေတိ [ဟရာ. ၆၁၂ (ထောက် ဝိသဒိသံ)], ဘိက္ခု ဟသာဒိကေန အဘိက္ကန္တေန ပဋိက္ကန္တေန အာလောကိတေန ဝိလောကိတေန သမိဉ္ဇိတေန ပသာရိတေန ကမံ ပိဏ္ဍာယ ဟဝိသိ, သာ ကာဠိ အသိ ဘိန္နေန သီသေန လောဟိတေန ဂလန္တေန ပတိဝိသ္သကာနံ ဥဇ္ဈာပေသိ [မ. နိ. ၁.၂၂၆], ဥက္ခိတ္တကာယ အန္တရဃရေ ဂစ္ဆန္တိ [ပာစိ. ၅၈၄], ပလ္လတ္ထိကာယ အန္တရဃရေ နိသီဒန္တိ [ပာစိ. ၅၉၉]။

အင်္ဂဝိကာရောပိ လက္ခဏ သင်္ဂယှတိ [က. ၂၉၁; ရူ. ၂၉၉; နီ. ၆၀၃], အက္ခိနာ ကာဏံ ပဿတိ, ‘အက္ခိ’တိ လက္ခဏံ ‘ကာဏ’န္တိ ပဒေ ဝိသေသနံ, ဝိကလေန စက္ခုအင်္ဂေန သော ကာဏော နာမ ဟောတိ။ ဟတ္ထေန ကုဏိံ ပဿတိ, ဟဒေန ခဉ္ဇံ ပဿတိ။

၃၀၈. ဟေတုမှိ [က. ၂၈၉; ရူ. ၂၉၇; နီ. ၆၀၁]။

ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု, တသ္မိံ တတိယာ ဟောတိ။

အန္နေန ဝသတိ, ဝိဇ္ဇာယ သာဓု, ကမ္မုနာ ဝတ္တတိ လောကော, ကမ္မုနာ ဝတ္တတိ ပဇာ [မ. နိ. ၂.၄၆၀; သု. နိ. ၆၅၉ (ဝတ္တတီ ပဇာ)]။ ကမ္မုနာ ဝသလော ဟောတိ, ကမ္မုနာ ဟောတိ ဗြာဟ္မဏော [သု. နိ. ၁၃၆]။ ကေနဋ္ဌေန [ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄. နိဒါနကထာ], ကေန နိမိတ္တေန, ကေန ဝဏ္ဏေန [သံ. နိ. ၁.၂၃၄] ကေန ပစ္စယေန, ကေန ဟေတုနာ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၀၉၇], ကေန ကာရဏေန [ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၅ မာတင်္ဂဇာတကဝဏ္ဏနာ] ဣစ္စာဒိ။

ဧတ္ထ စ ကရဏံ တိဝိဓံ ကိရိယာသာဓကကရဏံ, ဝိသေသနကရဏံ, နာနာတ္တကရဏန္တိ။

တတ္ထ **ကိရိယာသာဓကံ** ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ။

ဝိသေသနကရဏံ ယထာ? အာဒိစ္စော နာမ ကေတ္တေန, သာကိယော နာမ ဇာတိယာ [သု. နိ. ၄၂၅]။ ကေတ္တေန ကေတမော နာထော [အပ. ထေရ ၁.၁.၂၅၃ (ဝိသဒိသံ)], သာရိပုတ္တောတိ နာမေန [အပ. ထေရ ၁.၁.၂၅၁], ဝိသ္သုတော ပညတ စ သော, ဇာတိယာ ခတ္တိယော ဗုဒ္ဓေ [ဒီ. နိ. ၂.၉၂], ဇာတိယာ သတ္တဝဿိကော [မိ. ပ. ၆.၄.၈], သိပ္ပေန နဠကာရော သော, ကေနူနတိံသော ဝယသာ [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၄], ဝိဇ္ဇာယ သာဓု, တပသာ ဥတ္တမော, သုဝဏ္ဏေန အဘိရူပော, ပကတိယာ အဘိရူပော, ပကတိယာ ဘဒ္ဒကော, ယေဘုယျေန မတ္တိကာ [ပာစိ. ၈၆], ဓမ္မေန သမေန ရဇ္ဇံ ကာရေတိ, သမေန ဓာဝတိ, ဝိသမေန ဓာဝတိ, သုခေန သုခိတော ဟောမိ, ဟဓောဇ္ဈေန ပမုဒိတော [ဗု. ဝံ. ၂.၇၈]။ ဒွိဝိဓဓောဏေန ဓညံ ကိဏာတိ,

သဟဿေန အဿေ ဝိက္ကိဏာတိ, အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္မန္နတိ [ပါရာ. အဋ္ဌ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာ (သမ္မန္နိ)] ဣစ္စာဒိ။

နာနာတ္တကရဏံ ယထာ? ကိံ မေ ဧကေန တိဏ္ဏေန, ပုရိသေန ထာမဒဿိနာ [ဗု. ဝံ. ၂.၅၆]။ ကိံ တေ ဇဋာဟိ ဒုမ္မေဓ, ကိံ တေ အဇိနသာဋိယာ [ဓ. ပ. ၃၉၄]။ အလံ တေ ဣဓ ဝါသေန [ပါရာ. ၄၃၆], အလံ မေ ဗုဒ္ဓေန [ပါရာ. ၅၂], ကိန္နု မေ ဗုဒ္ဓေန [ပါရာ. ၅၂], န မမတ္ထော ဗုဒ္ဓေန [ပါရာ. ၅၂], မဏိနာ မေ အတ္ထော [ပါရာ. ၃၄၄], ဝဒေယျာထ ဘန္တေ ယေနတ္ထော, ပါနီယေန [ပါဏိယေန (မူ.)] အတ္ထော, မူလေဟိ ဘေသဇ္ဇေဟိ အတ္ထော [မဟာဝ. ၂၆၃], သေယျေန အတ္ထိကော, မဟဂ္ဃေန အတ္ထိကော, မာသေန ပုဗ္ဗော, ပိတရာ သဒိသော, မာတရာ သမော, ကဟာပဏေန ဦနော, ဓနေန ဝိကလော, အသိနာ ကလဟော, ဝါစာယ ကလဟော, အာစာရေန နိပုဏော, ဝါစာယ နိပုဏော, ဂုဠေန မိဿကော, တိလေန မိဿကော, ဝါစာယ သခိလော ဣစ္စာဒိ။

တထာ ကမ္မာ’ဝဓိ, အာဓာရ’စ္စန္တသံယောဂ, ကိရိယာပဝဂ္ဂေပိ နာနာတ္တကရဏေ သင်္ဂယ္ဟန္တိ။

ကမ္မေ တာဝ –

တိလေဟိ ခေတ္တေ ဝပ္ပတိ, တန္တဝါယေဟိ စီဝရံ ဝါယာပေတိ, သုနခေဟိ ခါဒါပေန္တိ ဣစ္စာဒိ။

အဝဓိမ္ဟိ –

သုမုတ္တာ မယံ တေန မဟာသမဏေန [စူဠဝ. ၄၃၇], မုတ္တောမ္ဟိ ကာသိရာဇေန, စက္ခု သုညံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ [သံ. နိ. ၄.၈၅], ဩတ္တပ္ပတိ ကာယဒုစ္စရိတေန [အ. နိ. ၅.၂], ဟိရီယတိ ကာယဒုစ္စရိတေန [အ. နိ. ၅.၂], ဇိဂုစ္ဆတိ သကေန ကာယေန, ပထဗျာ ဧကရဇ္ဇေန, သဂ္ဂဿ ဂမနေန ဝါ။ သဗ္ဗလောကာဓိပစ္စေန, သောတာပတ္တိဖလံ ဝရံ [ဓ. ပ. ၁၇၈] ဣစ္စာဒိ။

အာဓာရေ –

တေန ခဏေန တေန လယေန တေန မုဟုတ္တေန [မဟာဝ. ၁၇], တေန သမယေန [ပါရာ. ၁], ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ [ခု. ပါ. ၅.၉]။ သော တေ မမစ္စယေန သတ္ထာ [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၆], တိဏ္ဏံ မာသာနံ အစ္စယေန [ဒီ. နိ. ၂.၁၆၈; ဥဒါ. ၅၁], ပုဗ္ဗေန ဂါမံ, ဒက္ခိဏေန ဂါမံ, ပုရတ္ထိမေန ဓတရဋ္ဌော, ဒက္ခိဏေန ဝိရူဠှကော ပစ္ဆိမေန ဝိရူပက္ခော [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၆], ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ [ခု. ပါ. ၅.၁] ဣစ္စာဒိ။

အစ္စန္တသံယောဂေ –

မာသေန ဘုဉ္ဇတိ, ယောဇနေန ဓာဝတိ ဣစ္စာဒိ။

ကိရိယာပဝဂ္ဂေ နာမ ကိရိယာယ သီဃတရံ နိဋ္ဌာပနံ, တသ္မိံ ဇောတေတဗ္ဗေ တတိယာ, ဧကာဟေနေဝ ဗာရာဏသိံ ပါပုဏိ, တီဟိ မာသေဟိ အဘိဓမ္မံ ဒေသေသိ, နဝဟိ မာသေဟိ ဝိဟာရံ နိဋ္ဌာပေသိ, ဂမနမတ္တေန လဘတိ, ဩဋ္ဌပဟဋ္ဌမတ္တေန ပဂုဏံ အကာသိ။

တတိယာဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

စတုတ္ထီဝိဘတ္တိရာသိ

ကသ္မိံ အတ္ထေ စတုတ္ထီ?

၃၀၉. သမ္ပဒာနေ စတုတ္ထီ [က. ၂၉၃; ရူ. ၃၀၁; နီ. ၆၀၅; စတုတ္ထီ သမ္ပဒာနေ (ဗဟုသု), စံ. ၂.၁.၇၃; ဟ. ၂.၃.၁၃]။

သမ္ပဒာနေ စတုတ္ထီ ဟောတိ။ သမ္မာ ပဒီယတေ အဿာတိ သမ္ပဒာနံ, သမ္ပဋိစ္ဆကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တံ **ဝတ္ထုသမ္ပဋိစ္ဆကံ, ကိရိယာသမ္ပဋိစ္ဆက**န္တိ ဒုဝိဓံ။ ဘိက္ခုဿ စီဝရံ ဒေတိ, ဗုဒ္ဓဿ သိလာဃတေ။

ပုန အနိရာကရဏံ, အနုမတိ, အာရာဓနန္တိ တိဝိဓံ ဟောတိ။ တတ္ထ န နိရာကရောတိ န နိဝာရေတီတိ **အနိရာကရဏံ,** ဒိယျမာနံ န ပဋိက္ခိပတီတိ အတ္ထော။ အသတိ ဟိ ပဋိက္ခိပနေ သမ္ပဋိစ္ဆနံ နာမ ဟောတီတိ။ ကာယစိတ္တေဟိ သမ္ပဋိစ္ဆနာကာရံ ဒဿေတ္ဝာတ ပဋိဂ္ဂဏှာတ္တဲ သမ္ပဒာနံ **အနုမတိ** နာမ။ ဝိဝိဓေဟိ အာယာစနဝစနေဟိ ပရဿ စိတ္တံ အာရာဓေတ္ဝာ သမ္ပဋိစ္ဆန္တံ **အာရာဓနံ** နာမ။ ဗောဓိရုက္ခဿ ဇလံ ဒေတိ, ဘိက္ခုဿ အန္နံ ဒေတိ, ယာစကဿ အန္နံ ဒေတိ။

ကိရိယာသမ္ပဋိစ္ဆကံ နာနာကိရိယာဝသေန ဗဟုဝိဓံ။

တတ္ထ ရောစနကိရိယာယောဂေ –

တဿ အမှာကံ ရုစ္စတိ စေဝ ခမတိ စ [မ. နိ. ၁.၁၇၉; မ. နိ. ၂.၄၃၅], ပဗ္ဗဇ္ဇာ မမ ရုစ္စတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၄၃], ကဿ သာဒုံ န ရုစ္စတိ, န မေ ရုစ္စတိ ဘဒ္ဒန္တေ, ဥလူကဿာဘိသေစနံ [ဇာ. ၁.၃.၆၀]။ ဂမနံ မယှံ ရုစ္စတိ, မာယသ္မန္တာနမ္ပိ သင်္ဃဘေဒော ရုစ္စိတ္ထ [ပာရာ. ၄၁၈], ယဿာယသ္မတော န ခမတိ, ခမတိ သင်္ဃဿ [ပာရာ. ၄၃၈], ဘတ္တံ မယှံ ဆာဒေတိ, ဘတ္တမဿ နစ္ဆာဒေတိ [စူဠဝ. ၂၈၂], တေသံ ဘိက္ခူနံ လူခာနိ ဘောဇနာနိ နစ္ဆာဒေန္တိ [မဟာဝ. ၂၆၁ (ထောကံ ဝိသဒိသံ)]။ တတ္ထ 'ဆာဒေတီ'တိ ဣစ္ဆံ ဥပ္ပာဒေတီတိ အတ္ထော။

ဓာရဏပ္ပယောဂေ –

ဆတ္တဂ္ဂါဟော ရညော ဆတ္တံ ဓာရေတိ, သမ္ပတိဇာတဿ ဗောဓိသတ္တဿ ဒေဝတာ ဆတ္တံ ဓာရယိံသု။

ဗုဒ္ဓဿ သိလာဃတေ, ထောမေတီတိ အတ္ထော, တုယှံ ဟနုတေ, တုဏှိဘာဝေန ဝဉ္စေတီတိ အတ္ထော, ဘိက္ခုနီ ဘိက္ခုဿ ဘုဉ္ဇမာနဿ ပာနီယေန စ ဝိဓူပနေန စ ဥပတိဋ္ဌတိ [ပာစိ. ၈၁၆ (ဝိသဒိသံ)]။ ဒုတိယာပိ ဟောတိ, ရညော ဥပဋ္ဌာတိ, ရာဇာနံ ဥပဋ္ဌာတိ, အဟံ ဘောတိံ ဥပဋ္ဌိဿံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၃၄], အဟံ တံ ဥပဋ္ဌိဿာမိ, မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနံ [ခု. ပာ. ၅.၆], တုယှံ သပတေ, သပဿု မေ ဝေပစိတ္တိ [သံ. နိ. ၁.၂၅၃], သပထမ္ပိ တေ သမ္မ အဟံ ကရောမိ [ဇာ. ၂.၂၁.၄၀၇], တဝ မယိ သဒ္ဒဟနတ္ထံ သစ္စံ ကရောမီတိ အတ္ထော, ရညော သတံ ဓာရေတိ, ဣဓ ကုလပုတ္တော န ကဿစိ ကိဉ္စိ ဓာရေတိ [အ. နိ. ၄.၆၂], တဿ ရညော မယံ နာဂံ ဓာရယာမ။ တတ္ထ 'ရညော သတံ ဓာရေတီ'တိ သတံ ဗလိဓနံ တ ဒဏ္ဍဓနံ တ နိဒေတီတိ [နိဓေတီတိ, နိဓေမ (ကေစိ)] အတ္ထော, "ဣဏံ ကတ္ဝာ ဂဏှာတီ"တိ စ ဝဒန္တိ။ 'ဓာရယာမာ'တိ ပုန နိဒေမ [နိဓေတီတိ, နိဓေမ (ကေစိ)], တုယှံ သဒ္ဒဟတိ, မယှံ သဒ္ဒဟတိ, သဒ္ဒဟာသိ သိဂါလဿ, သုရာပီတဿ ဗြာဟ္မဏ [ဇာ. ၁.၁.၁၁၃]။

ဒေဝာပိ တေ ပိဟယန္တိ တာဒိနော [ဓ. ပ. ၉၄ (တဿ ပိဟယန္တိ)], ဒေဝာပိ တေသံ ပိဟယန္တိ, သမ္ဗုဒ္ဓါနံ သတီမတံ [ဓ. ပ. ၁၈၁], 'ပိဟယန္တီ'တိ ပုနပ္ပုနံ ဒဋ္ဌုံ ပတ္ထေန္တီတိ အတ္ထော။ ဒုတိယာပိ ဟောတိ, သစေ မံ ပိဟယသိ, ဓနံ ပိဟေတိ, ဟိရညံ ပိဟေတိ, သုဝဏ္ဏံ ပိဟေတိ။ တတိယာပိ ဒိဿတိ, ရူပေန ပိဟေတိ, သဒ္ဒေန ပိဟေတိ ဣစ္စာဒိ။

တဿ ကုဇ္ဈ မဟာဝီရ [ဇာ. ၁.၄.၄၉], မာ မေ ကုဇ္ဈ ရထေသဘ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၉၆ (ကုဇ္ဈိ)], ယဒိဟံ တဿ ကုပ္ပေယျံ, မာတု ကုပ္ပတိ, ပိတု ကုပ္ပတိ, ယော အပ္ပဒုဋ္ဌဿ နရဿ ဒုဿတိ [ဓ. ပ. ၁၂၅; သု. နိ. ၆၆၇; ဇာ. ၁.၅.၉၄], ဒုဟယတိ ဒိသာနံ မေဃော, ပူရေတိ ဝိနာသေတိ တတိ အတ္ထော, အကာလေ ဝဿန္တော ဟိ ဝိနာသေတိ နာမ, ယော မိတ္တာနံ န ဒုဗ္ဘတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၉], အဒုဋ္ဌဿ တုဝံ ဒုဗ္ဘိ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၉၅], မိတ္တာနံ န ဒုဗ္ဘေယျ, တိတ္ထိယာ ဣဿ

သန္တိ သမဏာနံ, ဥဿူယန္တိ ဒုဇ္ဇနာ ဂုဏဝန္တာနံ, ပတိဝိဿကာနံ ဥဇ္ဈာပေသိ [မ. နိ. ၁.၂၂၆ (ဥဇ္ဈာပေသိ)] , မာ တုမှေ တဿ ဥဇ္ဈာယိတ္ထ [ဥဒါ. ၂၆ (ဝိသဒိသံ)], မဟာရာဇာနံ ဥဇ္ဈာပေတဗ္ဗံ ဝိရဝိတဗ္ဗံ ဝိက္ကန္ဒိတဗ္ဗံ, ကျာဟံ အယျာနံ အပရဇ္ဈာမိ [ပါရာ. ၃၈၃] အယျေ တ, ရညော အပရဇ္ဈတိ ရာဇာနံ ဝါ, အာရာဓော မေ ရာဇာ ဟောတိ။

ပတိ, အာပုဗ္ဗဿ သု-ဓာတုဿ အနု, ပတိပုဗ္ဗဿ စ ဂီ-ဓာတုဿ ယောဂေ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီ။ တတြ ခေါ ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ "ဘိက္ခဝေါ"တိ, "ဘဒ္ဒန္တေ"တိ တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ [အ. နိ. ၁.၁]။ ဧတ္ထ စ ပုဗ္ဗတဂ္ဂေ အာမန္တနကိရိယာယ ကတ္တာ ဘဂဝါ, သော ပရတဂ္ဂေ ပစ္စာသုယောဂေ သမ္ပဒါနံ ဟောတိ, 'ပစ္စဿောသု'န္တိ ဘဒ္ဒန္တေတိ ပဋိဝစနံ အဒံသူတိ အတ္ထော။ ဘိက္ခူ ဗုဒ္ဓဿ အာသုဏန္တိ, ရာဇာ ဗိမ္ဗိသာရော ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဿ အာရာမိကံ ပဋိဿုတွာ [မဟာဝ. ၂၇၀], အမစ္စော ရညော ဗိမ္ဗိသာရဿ ပဋိဿုတွာ [မဟာဝ. ၂၇၀], သမ္ပဋိစ္ဆိတွာတိ အတ္ထော, ဘိက္ခု ဇနံ ဓမ္မံ သာဝေတိ , ဇနော တဿ ဘိက္ခုနော အနုဂိဏာတိ ပဋိဂိဏာတိ, သာဓုကာရံ ဒေတီတိ အတ္ထော။

အာရောစနတ္ထယောဂေ –

အာရောစယာမိ ဝေါ ဘိက္ခဝေ [မ. နိ. ၁.၄၁၆], ပဋိဝေဒယာမိ ဝေါ ဘိက္ခဝေ [မ. နိ. ၁.၄၁၆], အာမန္တယာမိ ဝေါ ဘိက္ခဝေ [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၈ (ဝိသဒိသံ)], ဓမ္မံ ဝေါ ဒေသေဿာမိ [မ. နိ. ၃.၁၀၅], ဘိက္ခူနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ယထာ နော ဘဂဝါ ဗျာကရေယျ, နိရုတ္တိံ ဝေါ ပဝက္ခာမိ, အဟံ ဝေါ အာစိက္ခိဿာမိ, အဟံ ဝေါ ကိတ္တယိဿာမိ, ဘိက္ခူနံ ဧတဒဝေါစ။

၃၁၀. တဒတ္ထေ [က. ၂၇၇; ရူ. ၃၀၃; နီ. ၅၅၄]။

တဿာ တဿာ ကိရိယာယ အတ္ထာတိ တဒတ္ထော, တဒတ္ထေ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီ ဟောတိ။

၃၁၁. သဿာယ စတုတ္ထိယာ [က. ၁၀၉; ရူ. ၃၀၄; နီ. ၂၇၉-၈၀]။

အကာရန္တတော စတုတ္ထီဘူတဿ သဿ အာယော ဟောတိ ဝါ။

ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ, သံဝရော အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာယ, အဝိပ္ပဋိသာရော ပါမုဇ္ဇတ္ထာယ, ပါမုဇ္ဇံ ပီတတ္ထာယ, ပီတိ ပဿဒ္ဓတ္ထာယ, ပဿဒ္ဓိ သုခတ္ထာယ, သုခံ သမာဓတ္ထာယ, သမာဓိ ယထာဘူတဉာဏဒဿနတ္ထာယ, ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ နိဗ္ဗိဒတ္ထာယ, နိဗ္ဗိဒါ ဝိရာဂတ္ထာယ, ဝိရာဂေါ ဝိမုတ္တတ္ထာယ, ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတ္ထာယ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ [ပရိ. ၃၆၆], အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဒေဝမနုဿာနံ [မ. နိ. ၁.၅၀], အလံ ကုက္ကုစ္စာယ [ပါရာ. ၃၈], အလံ သမ္မောဟာယ, ပါကာယ ဝဇတိ, ယုဒ္ဓါယ ဂစ္ဆတိ, ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ [ပါစိ. ၉၀၂]။

တုမတ္ထောပိ တဒတ္ထေ သင်္ဂယှတိ, အလံ မိတ္တေ သုခါပေတုံ, အမိတ္တာနံ ဒုခါယ စ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၃]။ လောကာနုကမ္ပာယ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အလံ ဖာသုဝိဟာရာယ, အဘိညာယ သမ္ဗောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ [မဟာဝ. ၁၃]။

အလမတ္ထယောဂေ –

အလံ မလ္လော မလ္လဿ, အရဟတိ မလ္လော မလ္လဿ, အလံ တေ ဣဓ ဝါသေန [ပါရာ. ၄၃၆], အလံ ဝေါ ဟိရညသုဝဏ္ဏေန, ကိံ မေ ဧကေန တိဏ္ဏေန [ဗု. ဝံ. ၂.၅၆], ကိံ တေ ဇဋာဟိ ဒုမ္မေဓ, ကိံ တေ အဇိနသာဋိယာ [ဓ. ပ. ၃၉၄]။

မညနာပယောဂေ အနာဒရေ အပါဏိသ္မိမေဝ စတုတ္ထီ, ကဋ္ဌဿ တုဝံ မညေ, ကလိင်္ဂရဿ [ကဠိင်္ဂရဿ, ကဠင်္ဂရဿ (က.)] တုဝံ မညေ, ဇီဝိတံ တိဏာယပိ န မညတိ။

အနာဒရေတိ ကိံ? သုဝဏ္ဏံ တံ မညေ။

အဟာဏိသ္မိန္တိ ကိံ? ဂဒ္ရဘံ တုဝံ မညေ။

ဂတ္တတ္တာနံ နယနတ္တာနဥ္စ ဓာတူနံ ကမ္မနိ စတုတ္ထီ, အပ္ပော သဂ္ဂါယ ဂစ္ဆတိ [ဓ. ပ. ၁၇၄], ယော မံ ဒက္ခာယ နေတိ [ဇာ. ၁.၆.၉၇], နိရယာယုပကမုတိ [ဓ. ပ. ၃၁၁], မူလာယ ပဋိကဿေယ္ယ [စူဠဝ. ၁၁၁]။

အာသီသနတ္ထိယာယောဂေ –

အာယု ဘဝတော ဟောတု, ဘဒ္ဒံ တေ ဟောတု, ဘဒ္ဒမတ္ထု တေ [ဇာ. ၁.၈.၁၅; ဇာ. ၂.၁၇.၁], ကုသလံ တေ ဟောတု, အနာမယံ တေ ဟောတု, သုခံ တေ ဟောတု, အတ္ထံ တေ ဟောတု, ဟိတံ တေ ဟောတု, ကလ္လာဏံ တေ ဟောတု, သွာဂတံ တေ ဟောတု, သောတ္ထိ တေ ဟောတု သောတ္ထိ ဂဗ္ဘဿ [မ. နိ. ၂.၃၅၁], မင်္ဂလံ တေ ဟောတု။

သမ္မုတိယောဂေ ကမ္မတ္တေ [ဆဋ္ဌီ], ဣတ္တန္နာမဿ ဘိက္ခုနော ရူပိယဆဍ္ဍကဿ သမ္မုတိ [ပာရာ. ၅၉၀], ပတ္တဂ္ဂါဟာပကဿ သမ္မုတိက္ကစ္စာဒိ [ပာရာ. ၆၁၄]။

အာဝိကရဏာဒိယောဂေ –

တုယှဉ္စဿ အာဝိ ကရောမိ, တဿ မေ သက္ကော ပါတုရဟောသိ, တဿ ပဟိဏေယ္ယ, ဘိက္ခူနံ ဒူတံ ပဟေသိ, ကပ္ပတိ ဘိက္ခူနံ အာယောဂေ, ဝဋ္ဋတိ ဘိက္ခူနံ အာယောဂေ, ပတ္တောဒနော ဒ္ဒဝိန္နံ တိဏ္ဏံ နပ္ပဟောတိ, ဧကဿ ပဟောတိ, ဧကဿ ပရိယတ္တော, ဥပမံ တေ ကရိဿာမိ [မ. နိ. ၁.၂၅၈; ဇာ. ၂.၁၉.၂၄], အဉ္ဇလိံ တေ ပဂ္ဂဏှာမိ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၂၇], တထာဂတဿ ဖာသု ဟောတိ, အာဝိကတာ ဟိဿ ဖာသု [မဟာဝ. ၁၃၄], လောကဿ အတ္ထော, လောကဿ ဟိတံ, မဏိနာ မေ အတ္ထော [ပာရာ. ၃၄၄], န မမတ္ထော ဗုဒ္ဓေန [ပာရာ. ၅၂], နမတ္ထု ဗုဒ္ဓါနံ နမတ္ထု ဗောဓိယာ [ဇာ. ၁.၂.၁၇], ဝိပဿိဿ စ နမတ္ထု [ဒီ. နိ. ၃.၂၇၇], နမော ကရောဟိ နာဂဿ [မ. နိ. ၁.၂၄၉], နမော တေ ပုရိသာဇည, နမော တေ ပုရိသုတ္တမ [အပ. ထေရ ၁.၂.၁၂၉]။ သောတ္ထိ ပဇာနံ [ဒီ. နိ. ၁.၂၇၄], သုဝတ္ထိ ပဇာနံ ဣစ္စာဒိ။

စတုတ္ထီဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ပဉ္စမီဝိဘတ္တိရာသိ

ကသ္မိံ အတ္ထေ ပဉ္စမီ?

၃၁၂. ပဉ္စမျာဝဓိသ္မိံ [က. ၂၉၅; ရူ. ၃၀၇; နီ. ၆၀၇; စံ. ၂.၁.၈၁; ဟ. ၂.၃.၂၈; ၁.၄.၂၄]။

အဝဓိယတိ ဝဝတ္ထိယတိ ပဒတ္ထော ဧတသ္မာတိ အဝဓိ, တသ္မိံ ပဉ္စမီ ဟောတိ, အဝဓီတိ စ အပါဒါနံ ဝုစ္စတိ။

အပနေတ္ဗတော ဣတော အညံ အာဒဒါတိ ဂဏှာတီတိ **အပါဒါနံ**။ တံ တိဝိဓံ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ, ဥပါတ္တဝိသယံ, အနုမေယ္ယဝိသယဉ္စ။

တတ္ထ ယသ္မိံ အပါဒါနဝိသယဘူတော ကိရိယာဝိသေသော သရူပတော နိဒ္ဒိဋ္ဌော ဟောတိ, တံ **နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ**။ ယထာ? ကမှာ အပေန္တိ မုနယော, နဂရာ နိဂ္ဂတော ရာဇာ။

ယသ္မိံ ပန သော ပဒန္တရေသံ ကတ္တာ အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗော ဟောတိ, တံ **ဥပါတ္တဝိသယံ**။ ယထာ? ဝလာဟကာ ဝိဇ္ဇောတတေ ဝိဇ္ဇု, အကာရသ္မာ အနုကရိယံ ပဗ္ဗဇိတောတိ [မဟာဝ. ၃၀]။ တ္ထေ ဟိ 'နိက္ခမိတ္ဝာ'တိ ပဒံ အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗံ။

ယသ္မိံ ပန သော နိဒ္ဒိဋ္ဌော စ န ဟောတိ, အဇ္ဈာဟရိတုဉ္စ န သက္ကာ, အထ ခော အတ္ထတော အနုမာနဝသေန သော ဝိညေယျော ဟောတိ, တံ **အနုမေယျဝိသယံ** ။ ယထာ? မာထုရာ ဟဋ္ဌလိပုတ္တကေဟိ အဘိရူပတရာ, သီလမေဝ သုတာ သေယျော [ဇာ. ၁.၅.၆၅], မယာ ဘိယျော န ဝိဇ္ဇတိ, အဂ္ဂေါဟမသ္မိ လောကဿ, ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ, သေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ ဣစ္စာဒိ [မ. နိ. ၃.၂၀၇]။ ကြိယံ ဝိနာ ကာရကံ နာမ န သိဇ္ဈတီတိကတွာ ဥက္ကံသနကြိယာ ဧတ္ထ အနုမေတဗ္ဗာ ဟောတိ။ ဧဝံ ကြိယာပဒရဟိတေသု ဒူရယောကဒိသုပိ အဝိနာဘာဝိကြိယာနုမာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပုန စလာ’စလဝသေန ဒုဝိဓံ။

စလံ ယထာ? ပုရိသော ဓာဝတာ အဿာ ပတတိ, ဒွေဝ မေဏ္ဍာ ယုဇ္ဈိတွာ အညမညတော အပသက္ကန္တိ။ ဧတ္ထ စ ယဒိ စလံ သိယာ, ကထံ အဝဓိ နာမ ဘဝေယျ။ အစ္စုတိလက္ခဏော ဟိ အဝဓီတိ? ဝုစ္စတေ-ဒွေဝ မေဏ္ဍာ သကသကကြိယာယ စလန္တိ, ဣတရီတရကြိယာယ အဝဓီ ဟောန္တီတိ နတ္ထိ ဧတ္ထ အဝဓိလက္ခဏဝိရောဓောတိ။

အစလံ ယထာ? ကမာ အပေန္တိ မုနယော, နဂရာ နိဂ္ဂတော ရာဇာ။

ပုန **ကာယသံသဂ္ဂပုဗ္ဗကံ, စိတ္တသံသဂ္ဂပုဗ္ဗက** န္တိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ, ကမာ အပေန္တိ မုနယော, စောရာ ဘယံ ဇာယတေ။ ဧတ္ထ စ “ကီဝ ဒူရေ ဣတော ကမော, ဣတော သာ ဒက္ခိဏာ ဒိသာ [ဒီ. နိ. ၃.၂၇၉]။ ဣတော ဧကနဝုတိကပ္ပေ”တိ [ဒီ. နိ. ၂.၄] အာဒီသု ဝဒန္တဿ စိတ္တသံသဂ္ဂပုဗ္ဗကမ္ပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ “န မာတာ ပုတ္တတော ဘာယတိ, န စ ပုတ္တော မာတိတော ဘာယတိ, ဘယာ ဘီတော န ဘာသသိ”တိ [ဇာ. ၂.၂၁.၁၃၈] ဟဋ္ဌိ။ အတ္ထိ တေ ဣတော ဘယံ [မ. နိ. ၂.၃၅၀], နတ္ထိ တေ ဣတော ဘယံ, ယတော ခေမံ တတော ဘယံ [ဇာ. ၁.၉.၅၈], စောရာ ဘာယတိ, စောရာ ဘီတော။ ဆဋ္ဌီ စ, စောရဿ ဘာယတိ, စောရဿ ဘီတော။ ဒုတိယာ စ, “ကထံ ပရလောကံ န ဘာယေယျ, ဧဝံ ပရလောကံ န ဘာယေယျ, ဘာယသိ မံ သမဏ [သု. နိ. သူစိလောမသုတ္တ] , နာဟံ တံ ဘာယာမိ [သု. နိ. သူစိလောမသုတ္တ] , ဘာယိတဗ္ဗံ န ဘာယတိ, နာဟံ ဘာယာမိ ဘောဂိနံ [ဇာ. ၂.၂၂.၈၃၅], န မံ မိက ဥတ္တသန္တိ”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၀၇] ဟဋ္ဌိပအနိ ဒိဿန္တိ။ တတ္ထ “ဘောဂိန’န္တိ နာဂံ, စောရာ တသတိ ဥတ္တသတိ စောရဿ တ, သဗ္ဗေ တသန္တိ ဒဏ္ဍဿ [ဓ. ပ. ၁၂၉], ဟာပတော ဩတ္တပ္ပတိ ဇိဂုစ္ဆတိ ဟရာယတိ ဟာပေန တ။

ယတော ကိဉ္စိ သိပ္ပံ တ ဝိဇ္ဇံ တ ဓမ္မံ တ ဂဏှာတိ, တသ္မိံ အက္ခာတရိ ပဉ္စမီ, ဥပဇ္ဈာယာ အဓီတေ, ဥပဇ္ဈာယာ သိပ္ပံ ဂဏှာတိ, ဒွတာသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ, ဒွေဝ သဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။ စတုရာသီတိသဟဿာနိ, ယေမေ ဓမ္မာ ပဝတ္တိနော [ထေရဂါ. ၁၀၂၇]။

ယတော သုဏာတိ, တသ္မိံ ပဉ္စမီ, ဆဋ္ဌီ စ, ဣတော သုတွာ, ဣမဿ သုတွာ တ, ယမှာ ဓမ္မံ ဝိဇာနေယျ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဒေသိတံ [ဓ. ပ. ၃၉၂]။

ယတော လဘတိ, တသ္မိံ ပဉ္စမီ, သင်္ဃတော လဘတိ, ဂဏတော လဘတိ။

ယတော ပရာဇယတိ, ယတော ပဘဝတိ, ယတော ဇာယတိ, တသ္မိံ ပဉ္စမီ, ဗုဒ္ဓသ္မာ ပရာဇယန္တိ အညတိတ္ထိယာ, ဟဋ္ဌိ ယံ ပန ပရာဇိယောဂေ အပဟာနံ ဟဋ္ဌသေဿဝသေန လဗ္ဘတိ, တသ္မိံ ခော ပန သတ္တမေ ဒေဝတ ဇိနိံသု, အသုရာ ပရာဇိနိံသု။ ဧတ္ထ ဒေဝေဟိ ပရာဇိနိံသူတိ ဟဋ္ဌသေသော။ “မဃံ ဇိတာမ္ဘာ အမ္ဗကာယ။ ဟိမဝန္တာ ပဘဝန္တိ ပဉ္စ မဟာနဒိယော [အ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၈.၁၉] , အယံ ဘာဂီရထီ ဂင်္ဂါ, ဟိမဝန္တာ ပဘာဝိတာ”တိ ဟဋ္ဌိ [အပ. ထေရ ၁.၁.၂၅၅], စောရာ ဘယံ ဇာယတေ, ကာမတော ဇာယတေ ဘယံ [ဓ. ပ. ၂၁၅], ဇာတံ သရဏတော ဘယံ [ဇာ. ၁.၁.၃၆; ၁.၂.၁၃; ၁.၉.၅၆, ၅၇, ၅၉], ယံ ကိဉ္စိ ဘယံ တ ဝေရံ တ ဥပဒ္ဒတေ တ ဥပသဂ္ဂေ တ ဇာယတိ, သဗ္ဗံ တံ ဗာလတော ဇာယတိ, နော ပဏ္ဍိတတော, ကာမတော ဇာယတီ သောကော [ဓ. ပ. ၂၁၄], ဥဘတော သုဇာတော ပုတ္တော [ဒီ. နိ. ၁.၃၁၁], ဥရသ္မာ ဇာတော, ဥရေ ဇာတော တ, စီဝရံ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ သင်္ဃတော တ ဂဏတော တ ဉာတိမိတ္တတော တ [ဟရာ. ၅၀၀ (ထောကံ ဝိသဒိသံ)]။

အညတ္တာနံ ယောဂေ ပဥ္စမီ, တတော အညံ, တတော ပရံ [မဟာဝ. ၃၄၆], တတော အပရေန သမယေန [ဟရာ. ၁၉၅]။

ဥပသဂ္ဂနံ ယောဂေ ပန –

၃၁၃. အပပရီဟိ ဝဇ္ဇနေ [က. ၂၇၂; ရူ. ၃၀၉; နီ. ၅၅၈, ၅၆၈; စံ. ၂.၁.၈၂; ဟ. ၁.၄.၈၈; ၂.၃.၁၀]။

ဝဇ္ဇနေ ပဝတ္တေဟိ အပ, ပရီဟိ ယောဂေ ပဉ္စမီ ဟောတိ။

အပပဗ္ဗတာ ဝဿတိ ဒေဝေါ, ပရိပဗ္ဗတာ ဝဿတိ ဒေဝေါ, အပသာလာယ အာယန္တိ ဝါဏိဇာ, ပရိသာလာယ အာယန္တိ ဝါဏိဇာ, ပဗ္ဗတံ သာလံ ဝဇ္ဇေတွာတိ အတ္ထော။ ကစ္စာယနေ ပန "ဥပရိပဗ္ဗတာ ဒေဝေါ ဝဿတီ"တိ ဟဌော [ပဟရာဏဟဌော], ပရိပဗ္ဗတာတိ ယုတ္တော။ ဥပရိယောဂေ ပန သတ္တမီယေဝ ဒိဿတိ – "တသ္မိံ ဥပရိပဗ္ဗတေ [မ. နိ. ၃.၂၁၆; ဇာ. ၁.၈.၁၆], ဥပရိပါသာဒေ [ဒီ. နိ. ၂.၄၀၈], ဥပရိဝေဟာသေ, ဥပရိဝေဟာသကုဋ္ဋိယာ"တိ, [ဟစိ. ၁၃၀] တတ္ထ ပဗ္ဗတဿ ဥပရိ ဥပရိပဗ္ဗတန္တိ အတ္ထော။

၃၁၄. ပဋိနိဓိပဋိအာနေသု ပတိနာ [က. ၂၇၂; ရူ. ၃၀၉; နီ. ၅၅၈, ၅၆၈; စံ. ၂.၁.၈၃; ဟ. ၂.၃.၁၁; ၁.၄.၉၂]။

ပဋိနိဓိ နာမ ပဋိဗိမ္ဗဌပနံ, ပဋိအာနံ နာမ ပဋိဘဏ္ဍအာနံ တေသု ပဝတ္တေန ပတိနာ ယောဂေ ပဉ္စမီ ဟောတိ။

ဗုဒ္ဓသ္မာ ပတိ သာရိပုတ္တော ဓမ္မံ ဒေသေတိ, တေလသ္မာ ပတိ ဃတံ ဒေတိ။

၃၁၅. ရိတေ ဒုတိယာ စ [က. ၂၇၂; ရူ. ၃၀၉; နီ. ၅၅၈, ၅၆၈; စံ. ၂.၁.၈၄; ဟ. ၂.၃.၂၉]။

ရိတေသဒ္ဒေန ယောဂေ ပဉ္စမီ ဟောတိ ဒုတိယာ စ။

ရိတေ သဒ္ဓမ္မာ, ရိတေ သဒ္ဓမ္မံ။

၃၁၆. ဝိနာညတ္ထေဟိ တတိယာ စ [က. ၂၇၂; ရူ. ၃၀၉; နီ. ၅၅၈, ၅၆၈; စံ. ၂.၁.၈၅; ဟ. ၂.၃.၃၂; 'ဝိနာညတ္ထ တတိယာစ' (ဗဟူသု)]။

ဝဇ္ဇနေ ပဝတ္တေဟိ ဝိနာ, အညတ္ထသဒ္ဒေဟိ ယောဂေ ပဉ္စမီ, ဒုတိယာ, တတိယာ စ ဟောန္တိ။

ဝိနာ သဒ္ဓမ္မာ, ဝိနာ သဒ္ဓမ္မံ, ဝိနာ သဒ္ဓမ္မေန, အညတြ သဒ္ဓမ္မာ, အညတြ သဒ္ဓမ္မံ, အညတြ သဒ္ဓမ္မေန။

၃၁၇. ပုထုနာနာဟိ စ [က. ၂၇၂; ရူ. ၃၀၉; နီ. ၅၅၈, ၅၆၈; စံ. ၂.၁.၈၆; ဟ. ၂.၃.၃၂; 'ပုထနာနာဟိ စ' (ဗဟူသု)]။

ဝဇ္ဇနေ ပဝတ္တေဟိ ပုထု, နာနာသဒ္ဒေဟိ စ ယောဂေ ပဉ္စမီ, တတိယာ စ ဟောန္တိ။

ပုထဂေဝ ဇနသ္မာ, ပုထဂေဝ ဇနေန, နာနာ သဒ္ဓမ္မာ, နာနာ သဒ္ဓမ္မေန, ပိယေဟိ မနာပေဟိ နာနာဘာဝေါ ဝိနာဘာ ဝေါ [ဒီ. နိ. ၂.၁၈၃; စူဠဝ. ၄၃၇]။ "တေ ဘိက္ခူ နာနာကုလာ ပဗ္ဗဇိတာ"တိ ဧတ္ထ ပန နာနာပ္ပကာရတ္တော နာနာသဒ္ဒေ, န ဝဇ္ဇနတ္ထော, ဧတ္ထ စ ဝဇ္ဇနတ္ထော နာမ ဝိယောဂတ္ထော အသမ္မိဿတ္ထော။

မရိယာဒါ'ဘိဝိဓိသု ပဝတ္တေဟိ အာသဒ္ဒ, ယာဝသဒ္ဒေဟိ ယောဂေပိ ပဥ္စမီ, ဒုတိယာ စ။

တတ္ထ ယဿ အဝဓိနော သမ္ဗန္ဓီနိ ကိရိယာ, တံ ဗဟိကတွာ ပဝတ္တတိ, သော **မရိယာဒော**။ ယထာ? အာပဗ္ဗတာ ခေတ္တံ တိဋ္ဌတိ အာပဗ္ဗတံ ဝါ, ယာဝပဗ္ဗတာ ခေတ္တံ တိဋ္ဌတိ ယာဝပဗ္ဗတံ ဝါ။

ယဿ သမ္ဗန္ဓိနီ ကြိယာ, တံ အန္တောကတွာ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တတိ, သော **အဘိဝိဓိ**။ ယထာ? အာဘဝဂ္ဂါ ဘဂဝတော ကိတ္တိသဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂတော အာဘဝဂ္ဂံ ဝါ, ဘဝတော အာဘဝဂ္ဂံ ဓမ္မတော အာဂေါတြဘုံ သဝန္တီတိ အာသဝါ, ယာဝဘဝဂ္ဂါ ယာဝဘဝဂ္ဂံ ဝါ, တာဝဒေဝ ယာဝဗြဟ္မလောကာ သဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂတော။

အာရဗ္ဘေ, သဟတ္ထေ စ ပဉ္စမီ, ယတောဟံ ဘဂိနိ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတော [မ. နိ. ၂.၃၅၁], ယတော ပဋ္ဌာယာတိ အတ္ထော။ ယတော သရာမိ အတ္တာနံ, ယတော ပတ္တောသ္မိ ဝိညုတံ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၀၇]။ ယတော ပဋ္ဌာယ, ယတော ပဘုတိ။

သဟတ္ထေ –

သဟ သဗ္ဗညုတညာဏပ္ပဋိလာဘာ, သဟ ပရိနိဗ္ဗာနာ [ဒီ. နိ. ၂.၂၂၀], သဟ ဒဿနုပ္ပာဒါ။

“ဥပ္ပာဒါ ဝါ တထာဂတာနံ အနုပ္ပာဒါ ဝါ တထာဂတာန”န္တိ [သံ. နိ. ၂.၂၀], ဧတ္ထ ဘာဝလက္ခဏေ ပဉ္စမီ။

“သဟတ္ထာ အနံ ဒေတိ, သဟတ္ထာ ပဋိဂ္ဂဏှာတီ”တိ ဧတ္ထ ကရဏေ။

“အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၀], တဒဂ္ဂေ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ”ဣစ္စာဒီသု [ဒီ. နိ. ၃.၁၃၀], အာရဗ္ဘေ သတ္တမီ။

“ယတွာဓိကရဏံ [ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃], ယတောနိဒါနံ [သု. နိ. ၂၇၅], တတောနိဒါနံ” ဣစ္စာဒီသု [မ. နိ. ၁.၂၃၈] ဝါကျေ ဣစ္ဆိတေ သတိ ဟေတွတ္ထေ ပဉ္စမီ, သမာသေ ဣစ္ဆိတေ သတိ အတ္ထမတ္တေ ပဉ္စမီ။

ဒွိန္နံ ကာရကာနံ ကြိယာနဉ္စ မဇ္ဈေ ပဝတ္တကာလဒ္ဓါနဝါစီဟိ ပဉ္စမီ, လုဒ္ဒကော ပက္ခသ္မာ မိဂံ ဝိဇ္ဈတိ, ကောသာ ကုဉ္ဇရံ ဝိဇ္ဈတိ။ ဧတ္ထ စ လုဒ္ဒကော သကိံ မိဂံ ဝိဇ္ဈိတွာ ပက္ခဗ္ဘန္တရမှိ န ဝိဇ္ဈိ, ပက္ခေ ပရိပုဏ္ဏေ ပုန ဝိဇ္ဈတိ, ပက္ခသဒ္ဒော ဒွိန္နံ ဝိဇ္ဈနကြိယာနံ မဇ္ဈေ ကာလဝါစီ ဟောတိ, ဒွေပိ ဝိဇ္ဈနကြိယာ ကာရကေဟိ သဟေဝ သိဇ္ဈန္တီတိ ကာရကာနဉ္စ မဇ္ဈေတိ ဝုစ္စတိ။ ဝုတ္တိယံ ပန “အဇ္ဇ ဘုတွာ ဒေဝဒတ္တော ဒွိဟေ ဘုဉ္ဇိဿတိ, ဒွိဟာ ဘုဉ္ဇိဿတိ, အတြဋ္ဌော’ယမိဿာသော ကောသေ လက္ခံ ဝိဇ္ဈတိ, ကောသာ လက္ခံ ဝိဇ္ဈတီ”တိ [မောဂ. ၇၉] ဧဝံ သတ္တမီဝိသယေန ပရိပုဏ္ဏဝါကျမ္ပိ ဝုတ္တံ။ ပါဠိယံ “အနာပတ္တိ ဆဗ္ဗဿာ ကရောတိ [ပါရာ. ၅၆၄], အတိရေကဆဗ္ဗဿာ ကရောတီ”တိ [ပါရာ. ၅၆၄], “ဆဗ္ဗဿာနီ”တိပိ ပါဌော။

ရက္ခဏတ္ထာနံ ယောဂေ –

ယဉ္စ ဝတ္ထုံ ဂုတ္တံ ဣစ္ဆိယတေ, ယတော စ ဂုတ္တံ ဣစ္ဆိယတေ, တတ္ထ ပဉ္စမီ, ယဝေဟိ ဂါဝေ ရက္ခတိ ဝါရေတိ, တဏ္ဍုလာ ကာကေ ရက္ခတိ ဝါရေတိ, တံ မံ ပုညာ နိဝါရေသိ, ပါပါ စိတ္တံ နိဝါရယေ [ဓ. ပ. ၁၁၆], န နံ ဇာတိ နိဝါရေတိ, ဒုဂ္ဂတျာ ဂရဟာယ ဝါ [သု. နိ. ၁၄၁ (န နေ)]။ ရာဇတော ဝါ စောရတော ဝါ အာရက္ခံ ဂဏှန္တု။

အန္တရဓာနတ္ထယောဂေ –

ယဿ အဒဿနံ ဣစ္ဆိယတိ, တသ္မိံ ပဉ္စမီ, ဥပဇ္ဈာယာ အန္တရဓာယတိ သိဿော, နိလီယတီတိ အတ္ထော။ ပါဠိယံ ပန ယဿ အဒဿနံ ဣစ္ဆိယတိ, တသ္မိံ ဆဋ္ဌီ ဧဝ- “အန္တရဓာယိဿာမိ သမဏဿ ဂေါတမဿ, အန္တရဓာယိဿာမိ သမဏဿ ဂေါတမဿာ”တိ။ “န သက္ခိ မေ အန္တရဓာယိတု”န္တိ ပါဠိ, ‘အန္တရဓာယိဿာမီ’တိ အန္တရိတေ အစက္ခုဝိသယေ ဌာနေ အတ္တာနံ ဌပေဿာမီတျတ္ထော, နိလီယိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယသ္မိံ ဌာနေ အန္တရဓာယတိ, တသ္မိံ သတ္တမီ ဧဝ ဒိဿတိ, အတိခိပ္ပံ လောကေ စက္ခု အန္တရဓာယိဿတိ [ဒီ. နိ. ၂.၂၂၄ (ဝိသဒိသံ)], ဇေတဝနေ အန္တရဓာယိတွာ, ဗြဟ္မလောကေ အန္တရဓာယိတွာ, မဒ္ဒကုစ္ဆိသ္မိံ အန္တရဓာယိတွာ, တတ္ထေဝန္တရဓာယိ [သံ. နိ. ၁.၁] ဣစ္စာဒိ။ “ဘဂဝတော ပုရတော အန္တရဓာယိတွာ”တိ ဧတ္ထပိ တောသဒ္ဒ

အေ သတ္တမွတ္ထေ ဝေ။ ‘‘သက္ကော နိမိတ္တ ရညော သမ္ဗုေ အန္တရဟိတော’’တိ ဟင္ဒိ။ ‘ဇေတဝနေ အန္တရဓာယိတ္တတ’တိ ဇေတဝနေ အညေသံ အဒဿနံ ကတ္တတ, အညေသံ အစက္ခုဝိသယံ ကတ္တတာတိ အတ္တော။ ‘‘အန္ဓကာရော အန္တရဓာယတိ, အာလောကော အန္တရဓာယတိ, သဒ္ဓမ္မော အန္တရဓာယတိ, သာသနံ အန္တရဓာယတိ’’ ကူစ္စာဒီသု ပန ဆင္ဒိ, သတ္တမိယော ယထာသမ္ဘဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဒူရတ္ထယောဂေ –

ကိံ ဝ ဒူရော ဣတော ကမော, ကစ္စိ အာရာ ပမာဒမှာ [သု. နိ. ၁၅၆], အထော အာရာ ပမာဒမှာ [သု. နိ. ၁၅၇], ကမတော အဝိဒူရေ, အာရကာ တေ မောဃပုရိသာ ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ, အာရကာ တေဟိ ဘဂဝတ, ကိလေသေဟိ အာရကာတိ အရဟံ, အာရာ သော အာသဝက္ခယာ [ဓ. ပ. ၂၅၃]။ ဒုတိယာ စ တတိယာ စ ဆင္ဒိ စ, အာရကာ ဣမံ ဓမ္မဝိနယံ ဣမိနာ ဓမ္မဝိနယေန တ, အာရကာ မန္ဒဗုဒ္ဓိနံ [ဝိသုဒ္ဓိ ဋီ. ၁.၁၃၀] ။

ဒူရတ္ထေ –

ဒူရတော ဝ နမဿန္တိ, အဒ္ဒသာ ခော ဘဂဝန္တံ ဒူရတော ဝ အာဂစ္ဆန္တံ [ဒီ. နိ. ၁.၄၀၉], ကိန္နု တိဋ္ဌထ အာရကာ, တသ္မာ တိဋ္ဌာမ အာရကာ။ ဒုတိယာ စ တတိယာ စ, ဒူရံ ကမံ အာဂတော, ဒူရေန ကမေန အာဂတော , ဒူရာ ကမာ အာဂတော ဣစ္စေဝတ္ထော, ဒူရံ ကမေန တ။

အန္တိကတ္ထယောဂေ –

အန္တိကံ ကမာ, အာသန္နံ ကမာ, သမီပံ ကမာ။ ဒုတိယာ စ တတိယာ စ ဆင္ဒိ စ, အန္တိကံ ကမံ, အန္တိကံ ကမေန, အန္တိကံ ကမဿ။

ကာလဒ္ဓာနံ ပရိမာဏဝစနေ –

ဣတော မထုရာယ စတူသု ယောဇနေသု သင်္ကဿံ, ရာဇဂဟတော ပဉ္စစတ္တာလီသယောဇနေ သာဝတ္ထိ, ဣတော ဧကနဝုတိကပ္ပေ [ဒီ. နိ. ၂.၄], ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ [ဒီ. နိ. ၂.၄], ဣတော သတ္တမေ ဒိဝသေ, ဣတော တိဏ္ဏံ မာသာနံ အစ္စယေန ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ [ဒီ. နိ. ၂.၁၆၈; ဥဒာ. ၅၁] ဣစ္စာဒိ။

ပမာဏတ္ထေ –

အာယာမတော စ ဝိတ္ထာရတော စ ယောဇနံ, ပရိက္ခေပတော နဝယောဇနသတပရိမာဏော မဇ္ဈိမဒေသော ပရိက္ခေပေန တ, ဒီဃသော နဝဝိဒတ္ထိယော [ပာစိ. ၅၄၈], ယောဇနံ အာယာမေန ယောဇနံ ဝိတ္ထာရေန ယောဇနံ ဥဗ္ဗေဓေန သာသပရာသိ [သံ. နိ. ၂.၁၂၉] ဣစ္စာဒိ။

တ္တတလောပေပိ ပဉ္စမီ။ တ္တေ စ တ္တတလောပော နာမ ပရိပုဏ္ဏတက္ကေ လဒ္ဓဗ္ဗဿ တ္တတန္တပဒဿ အပရိပုဏ္ဏတက္ကေ နတ္ထိ ဘာဝေ, ယဉ္စ ပဒံ တ္တတန္တပဒေ သတိ ကမ္မံ တ ဟောတိ အဓိကရဏံ တ။ တံ တ္တတန္တပဒေ အသတိ ပဒန္တရေ အဝဓိ ဟောတိ, တသ္မိံ ပဉ္စမီ, ဟာသာဒ တ ဟာသာဒံ သင်္ကမေယျ [သံ. နိ. ၁.၁၃၂], ဟတ္ထိက္ခန္ဓာ တ ဟတ္ထိက္ခန္ဓံ သင်္ကမေယျ [သံ. နိ. ၁.၁၃၂] ဣစ္စာဒိ။ တ္တေ စ ပဌမံ ဧကံ ဟာသာဒံ အဘိရူဟိတ္တတ ပုန အညံ ဟာသာဒံ သင်္ကမေယျာတိ တ ပဌမံ ဧကသ္မိံ ဟာသာဒေ နိသီဒိတ္တတ ပုန အညံ ဟာသာဒံ သင်္ကမေယျာတိ တ ဇဝံ ပရိပုဏ္ဏတက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ‘‘အန္ဓကာရာ တ အန္ဓကာရံ ဂစ္ဆေယျ, တမာ တ တမံ ဂစ္ဆေယျာ’’တိ [သံ. နိ. ၁.၁၃၂] ဟင္ဒိ။ တထာ ရဋ္ဌာ ရဋ္ဌံ ဝိစရတိ, ကမာ ကမံ ဝိစရတိ, ဝနာ ဝနံ ဝိစရတိ, ဝိဟာရတော ဝိဟာရံ ဂစ္ဆတိ, ပရိဝေဏတော ပရိဝေဏံ ဂစ္ဆတိ, ဘဝတော ဘဝံ ဂစ္ဆတိ, ကုလတော ကုလံ ဂစ္ဆတိ ဣစ္စာဒိ။ တထာ ဝိနယာ ဝိနယံ ပုစ္ဆတိ, အဘိဓမ္မာ အဘိဓမ္မံ ပုစ္ဆတိ, ဝိနယာ ဝိနယံ ကထေတိ, အဘိဓမ္မာ အဘိဓမ္မံ ကထေတိ။ တ္တေပိ ပဌမံ ဧကံ ဝိနယဝစနံ ပုစ္ဆိတ္တတ တ ဧကသ္မိံ ဝိန

ယဝစနေ ဌတ္တတ တ ပုန အညံ ဝိနယဝစနံ ပုစ္ဆတီတိ ပရိပုဏ္ဏတက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တိယံ ပန “ဟသာဒံ အာရုယှ ပေက္ခတိ, ဟသာအာ ပေက္ခတိ, အာသနေ ပဝိသိတ္တတ ပေက္ခတိ, အာသနာ ပေက္ခတီ”တိ ဝုတ္တံ။

ဒိသတ္တယောဂေ ဒိသတ္တေ စ ပဉ္စမီ, ဣတော သာ ပုရိမာ ဒိသာ [ဒီ. နိ. ၃.၂၇၈], ဣတော သာ ဒက္ခိဏာ ဒိသာ [ဒီ. နိ. ၃.၂၇၈], အဝီစိတော ဉပရိ, ဉဒ္ဓံ ဟဒတလာ, အဓော ကေသမတ္ထကာ [ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇; မ. နိ. ၁.၁၁၀]။

ဒိသတ္တေ –

ပုရိမတော ကမဿ, ဒက္ခိဏတော ကမဿ, ဉပရိတော ပဗ္ဗတဿ, ဟေဋ္ဌတော ဟသာဒဿ, ပုရတ္ထိမတော, ဒက္ခိဏတော, ယတော ခေမံ, တတော ဘယံ [ဇာ. ၁.၉.၅၈], ယတော ယတော သမ္မသတိ, ခန္ဓာနံ ဉဒယဗ္ဗယံ [ခု. ပ. ၃၇၄] ဣစ္စာဒိ။

ပုဗ္ဗာဒိယောဂေပိ ပဉ္စမီ, ပုဗ္ဗေဝ မေ သမ္ဗောဓာ [အ. နိ. ၃.၁၀၄], ဣတော ပုဗ္ဗေ, တတော ပုဗ္ဗေ, ဣတော ပရာ ပစ္စ စန္တိမာ ဇနပဒာ [မဟာဝ. ၂၅၉], တတော ပုရေ, တတော ပစ္ဆာ, တတော ဉတ္တရိ [ဟရာ. ၄၉၉] ဣစ္စာဒိ။

ဝိဘတ္တတ္တေ စ ပဉ္စမီ ဆဋ္ဌီ စ။ ဝိဘတ္တိ နာမ ပဂေဝ ဝိသုံဘူတဿ အတ္တဿ ကေနစိ အဓိကေန တ ဟီနေန တ ဘာဂေန တဒညတော ပုထက္ကရဏံ, မာထုရာ ဟဋ္ဌလိပုတ္တကေဟိ အဘိရူပတရာ, ယတော ပဏီတတရော တ ဝိသိဋ္ဌ တရော တ နတ္ထိ, အတ္တဒန္တော တတော ဝရံ [ခု. ပ. ၃၂၂], ဆန္နဝုတီနံ ဟသဏ္ဍာနံ ပဝရံ ယဒိဒံ သုဂတဝိနယော, သဒေဝက ဿ လောကဿ, သတ္တာ လောကေ အနုတ္တရော, အဂ္ဂေဟမသ္မိ လောကဿ [မ. နိ. ၃.၂၀၇], ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ [မ. နိ. ၃.၂၀၇], သေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ [မ. နိ. ၃.၂၀၇], ပညဝန္တာ နာမ သာရိပုတ္တတော ဟီနာ သာရိပုတ္တဿ တ, တတော အဓိကံ တ ဉီနံ တ န ဝဋ္ဋတိ ဣစ္စာဒိ။

ဝိရမဏတ္တယောဂေ –

အာရတီ ဝိရတီ ဟဟ [ခု. ဟ. ၅.၈], ဟဏာတိဟတာ ဝေရမဏီ [ခု. ဟ. ၂.၁] ဣစ္စာဒိ။

သုဒ္ဓတ္တယောဂေ –

လောဘနီယေဟိ ဓမ္မေဟိ သုဒ္ဓော ဣစ္စာဒိ။

မောစနတ္တယောဂေ ပဉ္စမီ တတိယာ စ, သော ပရိမုစ္စတိ ဇာတိယာ ဇရာယ မရဏေန သောကေဟိ ပရိဒေဝေဟိ ဒုက္ခေဟိ ဒောမနဿေဟိ ဉပာယာသေဟိ, ပရိမုတ္တော သော ဒုက္ခသ္မာတိ ဝဒာမိ [သံ. နိ. ၃.၂၉], မောက္ခန္တိ မာရဗန္ဓနာ [ခု. ပ. ၃၇], န တေ မုစ္စန္တိ မစ္စုနာ ဣစ္စာဒိ, သဗ္ဗတ္ထ အဝဓိအတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဟေတ္တဝတ္တေ –

ကသ္မာ ဟေတုနာ, ကေန ဟေတုနာ, ကသ္မာ နု တုမှံ ကုလေ ဒဟရာ န မိယ္ယရေ [ဇာ. ၁.၁၀.၉၂ (မိယရေ)], တသ္မာ တိဟ ဘိက္ခဝေ [သံ. နိ. ၂.၁၅၇]။ ဒုတိယာ တတိယာ ဆဋ္ဌီ စ, ကိံကာရဏံ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၆.၂၂.ဉမင်္ဂဇာတကဝဏ္ဏနာ], ယတ္တတဓိကရဏံ [ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃], ယတောနိဒါနံ [သု. နိ. ၂၇၅], တတောနိဒါနံ [မ. နိ. ၁.၂၃၈], ကေန ကာရဏေန [ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၂၀.မာတင်္ဂဇာတကဝဏ္ဏနာ], တံ ကိဿဟေတု [မ. နိ. ၁.၂], ကိဿ တုမှေဟ ကိလမထ ဣစ္စာဒိ။

ဝိဝေစနတ္တယောဂေ –

ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ [ဒီ. နိ. ၁.၂၂၆], ဝိဝိတ္တော ဟာပကာ ဓမ္မာ။

ဗန္ဓနတ္တယောဂေ –

၃၁၈. ပဉ္စမိဏေ ဝါ [က. ၂၉၆; ရူ. ၃၁၄; နီ. ၆၀၈; စံ. ၂.၁.၆၉; ဟ. ၂.၃.၂၄]။

ဣဏဘူတေ ဟေတုမှိ ပဉ္စမီ ဟောတိ ဝါ။

သတသ္မာ ဗန္ဓော နရော သတေန ဝါ။

၃၁၉. ဂုဏေ [စံ. ၂.၁.၇၀; ဟ. ၂.၃.၂၅]။

အဇ္ဈတ္တဘူတော ဟေတု ဂုဏော နာမ, အဂုဏောပိ ဣဓ ဂုဏောတ္ဝေဝ ဝုစ္စတိ, တသ္မိံ ပဉ္စမီ ဟောတိ ဝါ။

ဇဠတ္တာ ဗန္ဓော နရော ဇဠတ္တေန ဝါ, အတ္တနော ဗာလတ္တာယေဝ ဗန္ဓောတိ အတ္ထော, ပညာယ ဗန္ဓနာ မုတ္တော, ဝါစာယ မရတိ, ဝါစာယ မုစ္စတိ, ဝါစာယ ပိယော ဟောတိ, ဝါစာယ ဒေသ္သော, ဣသ္သရိယာ ဇနံ ရက္ခတိ ရာဇာ ဣသ္သရိယေန ဝါ, သီလတော နံ ပသံသန္တိ [အ. နိ. ၄.၆] သီလေန ဝါ, ဟုတ္ဝါ အဘာဝတော အနိစ္စာ, ဥဒယဗ္ဗယပီဠနတော ဒုက္ခာ, အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော [ဥဒါ. ၂], သင်္ခါရနိရောဓာ ဝိညာဏနိရောဓော [ဥဒါ. ၂], စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ အနညာ အပ္ပဋိဝေဓာ ဒီဃမဒ္ဓါနံ သံသရန္တိ [ဒီ. နိ. ၂.၁၈၆ (ဝိသဒိသံ)] ဣစ္စာဒိ။

ပဉှာ, ကထနေသုပိ ပဉ္စမီ, ကုတော ဘဝံ, အဟံ ပါဋလိပုတ္တတော ဣစ္စာဒိ။

ထောကတ္တေပိ အသတ္ဝဝစနေ ပဉ္စမီ, သတ္ဝံ ဝုစ္စတိ ဒဗ္ဗံ, ထောကာ မုစ္စတိ ထောကေန ဝါ, မုစ္စနမတ္တံ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ “နဒိံ တရန္တော မန္ဒံ ဝုဋ္ဌေဟာ”တိ [မဟာဝ. ၁၄၈] ဧတ္ထ ဝိယ။ အပ္ပမတ္တကာ မုစ္စတိ အပ္ပမတ္တကေန ဝါ, ကိစ္ဆာ မုစ္စတိ ကိစ္ဆေန ဝါ, ကိစ္ဆာ လဒ္ဓော ပိယော ပုတ္တော [ဇာ. ၂.၂၂.၃၅၃], ကိစ္ဆာ မုတ္တာ’မှ ဒုက္ခသ္မာ, ယာမ အနိ မဟောသဓ [ဇာ. ၂.၂၂.၇၀၀]။

အသတ္ဝဝစနေတိ ကိံ? ပစ္စတိ မုနိနော ဘတ္တံ, ထောကံ ထောကံ ဃရေ ဃရေတိ [ထေရဂါ. ၂၄၈ (ကုလေ ကုလေ)]။

“အနုပုဗ္ဗေန မေဓာဝီ, ထောကံ ထောကံ ခဏေ ခဏေ [ဓ. ပ. ၂၃၉]” ဣစ္စာဒိသု ကိရိယာဝိသေသနေ ဒုတိယာ။

အကတ္တရိပိ ပဉ္စမီ, တသ္သ ကမ္မသ္သ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဥသ္သန္နတ္တာ ဝိပုလတ္တာ တထာဂတော သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒေါ ဟောတိ [ဒီ. နိ. ၃.၂၀၁]။ ဧတ္ထ စ ‘အကတ္တရိ’တိ အကာရကေ ဉာပကဟေတုမှီတိ ဝဒန္တိ။ ဉာသေ ပန “အကတ္တရီတိ ဟေတ္ဝတ္ထေ သင္ဂဏှာတိ။ ယတ္ထ ဟိ ကတ္တုဗုဒ္ဓိ သဉ္ဇာယတေ, သောဝ ကတ္တာ န ဟောတီတိ ဝတ္တုံ သက္ကာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဧတေန ကတ္တုသဒိသော ဇနကဟေတု အကတ္တာ နာမာတိ ဒီပေတိ, ကမ္မသ္သ ကတတ္တာ ဣစ္စာဒိ စ ဇနကဟေတု ဧဝါတိ။

ဘိယ္ယတ္ထယောဂေ –

ယောဓ သီတဉ္စ ဥဏှဉ္စ, တိဏာ ဘိယ္ယော န မညတိ [ဒီ. နိ. ၃.၂၅၃], သုခါ ဘိယ္ယော သောမနသ္သံ [ဒီ. နိ. ၂.၂၈၇], ခန္တျာ ဘိယ္ယော န ဝိဇ္ဇတိ [သံ. နိ. ၁.၂၅၀], မယာ ဘိယ္ယော န ဝိဇ္ဇတိ, သောတုကာမာတ္ထ တုမှေဟ ဘိယ္ယောသောမတ္တာယ ပုဗ္ဗေနိဝါသကထံ, အတ္တမနော တ္ဝံ ဟောဟိ ပရံ ဝိယ မတ္တာယ, အဟမ္ပိ အတ္တမနော ဟောမိ ပရံ ဝိယ မတ္တာယ။

ပဉ္စမီဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိရာသိ

ကသ္မိံ အတ္ထေ ဆဋ္ဌီ?

၃၂၀. ဆဋ္ဌိ သမ္ဗန္ဓေ [က. ၃၀၁; ရူ. ၃၁၅; နီ. ၆၀၉; စံ. ၂.၁.၉၅; ဟ. ၂.၃.၅၀]။

ဒွိန္နံ သမ္ဗန္ဓီနံ ကေနစိ ပကာရေန အာယတ္တဘာဝေါ သမ္ဗန္ဓော နာမ, သမ္ဗန္ဓေ ဇောတေတဗ္ဗေ ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိမှိ ဆဋ္ဌီ ဟောတိ။

တတ္ထ ကိရိယာကာရကသဉ္ဇာတော အဿေဒမ္ဘာဝဟေတုကော သမ္ဗန္ဓော နာမာတိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဒွေဝ သမ္ဗန္ဓိနော အညမညံ တံတံကိရိယံ ကရောန္တိ, တံ ဒိသွာ "ဣမေ အညမညသမ္ဗန္ဓိနော"တိ ဇာနန္တဿ ဒွိန္နံ ကာရကာနံ ဒွိန္နံ ကိရိယာနဉ္စ သံယောဂံ နိဿာယ သမ္ဗန္ဓောပိ ဝိဒိတော ဟောတိ, ဧဝံ သမ္ဗန္ဓော ကိရိယာကာရကသဉ္ဇာတော, 'ဣမဿ အယ'န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တဗုဒ္ဓိယာ ဟေတုဘူတတ္တာ အဿေဒမ္ဘာဝဟေတုကော စ။

တတ္ထ သမ္ဗန္ဓော တိဝိဓော သာမိသမ္ဗန္ဓော, နာနာတ္တသမ္ဗန္ဓော, ကိရိယာကာရကသမ္ဗန္ဓောတိ။

တတ္ထ 'သာမီ'တိ ယဿ ကဿစိ ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိနော နာမံ, တဿာ ဝိသေဿပဒတ္ထဿ တံတံဝိသေသနဘာဝေန သမ္ဗန္ဓော **သာမိသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

သော ဝိသေဿပဒတ္ထဘေဒေန အနေကဝိဓော။

တတ္ထ တဿ မာတာ, တဿ ပိတာတိ ဣစ္စာဒိ **ဇနကသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

တဿာ ပုတ္တော, တဿာ ဓီတာ ဣစ္စာဒိ **ဇညသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

တဿ ဘာတာ, တဿ ဘဂိနီ ဣစ္စာဒိ **ကုလသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော [သံ. နိ. ၁.၂၄၈] ဣစ္စာဒိ **သာမိသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

ပဟူတံ မေ ဓနံ သက္က [ဇာ. ၁.၁၅.၇၂], ဘိက္ခုဿ ပတ္တစီဝရံ ဣစ္စာဒိ **သံသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

အမ္ဗဝနဿ အဝိဒူရေ, နိဗ္ဗာနဿေဝ သန္တိကေ [ခု. ပ. ၃၂] ဣစ္စာဒိ **သမီပသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

သုဝဏ္ဏဿ ရာသိ, ဘိက္ခူနံ သမူဟော ဣစ္စာဒိ **သမူဟသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

မနုဿဿေဝ တေ သီသံ [ဇာ. ၁.၄.၈၁], ရုက္ခဿ သာခာ ဣစ္စာဒိ **အဝယဝသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

သုဝဏ္ဏဿ ဘာဇနံ, အလာဗုဿ ကဋ္ဋာဟံ, ဘဋ္ဌဓညာနံ သတ္တု ဣစ္စာဒိ **ဝိကာရသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

ယဝဿ အင်္ကုရော, မေဃဿ သဒ္ဒော, ပုပ္ဖာနံ ဂန္ဓော, ဖလာနံ ရသော, အဂ္ဂိဿ ဓူမော ဣစ္စာဒိ **ကာရိယသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

ခန္ဓာနံ ဇာတိ, ခန္ဓာနံ ဇရာ, ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ [သံ. နိ. ၂.၁] ဣစ္စာဒိ **အဝတ္ထာသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

သုဝဏ္ဏဿ ဝဏ္ဏော, ဝဏ္ဏော န ခီယေထ တထာဂတဿ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀၄], ဗုဒ္ဓဿ ကိတ္တိသဒ္ဒော, သပ္ပိကာနံ သတံ နတ္ထိ [ဇာ. ၁.၁.၁၁၃], တိလာနံ မုဋ္ဌိ ဣစ္စာဒိ **ဂုဏသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

ဟဒယဿ ဥက္ခိပနံ, ဟတ္ထဿ သမိဉ္ဇနံ, ဓာတူနံ ဂမနံ ဌာနံ ဣစ္စာဒိ **ကိရိယာသမ္ဗန္ဓော** နာမ။

စာတုမဟာရာဇိကာနံ ဌာနံ ဣစ္စာဒိ **ဌာနသမ္ဗန္ဓော** နာမ။ ဧဝမာဒိနာ နယေန သာမိသမ္ဗန္ဓော အနေကသဟဿပ္ပဘေဒေါ, သော စ ကိရိယာသမ္ဗန္ဓာဘာဝတော ကာရကော နာမ န ဟောတိ။ ယဒိ ဧဝံ "ဟဒယဿ ဥက္ခိပနံ" ဣစ္စာဒိ ကိရိယာ

သမ္ဗန္ဓော နာမာတိ ကွဒံ န ယုဇ္ဇတီတိ? ဝုစ္စတေ – ကိုယာသမ္ဗန္ဓာဘာတတိ ကွဒံ သာမေကဘာဝေန သမ္ဗန္ဓာဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, သိဒ္ဓာယ ပန ကိုယာယ သမ္ဗန္ဓံ သန္ဓာယ ကိုယာသမ္ဗန္ဓော နာမ ဝုတ္တောတိ။

နာနာတ္ထသမ္ဗန္ဓေ ပန နာနာအတ္ထေသု ဆဋ္ဌီ ဟောတိ။ တတ္ထ ဏီ, အာဝီပစ္စယာနံ ကမ္မေ နိစ္စံ ဆဋ္ဌီ, ဈာနသ္သ လာဘီ, စီဝရသ္သ လာဘီ, ဓနသ္သ လာဘီ, အာဒီနဝသ္သ ဒဿာဝီ, အတ္ထိ ရူပာနံ ဒဿာဝီ, အတ္ထိ သမဝိသမသ္သ ဒဿာဝီ, အတ္ထိ တာရကရူပာနံ ဒဿာဝီ, အတ္ထိ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဒဿာဝီ။

တု, အက, အန, ဏပစ္စယာနံ ယောဂေ ကွစိ ကမ္မတ္ထေ ဆဋ္ဌီ။

တုပစ္စယေ တာဝ –

တဿ ဘဝန္တု ဝတ္တာရော [မ. နိ. ၂.၁၇၃], သဟာသာ ကမ္မဿ ကတ္တာရော, အမတဿ ဒာတာ [မ. နိ. ၁.၂၀၃], ဘိန္နာနံ သန္ဓာတာ [ဒီ. နိ. ၁.၉, ၁၆၄], သဟိတာနံ တ အနုပ္ပဒာတာ [ဒီ. နိ. ၁.၉, ၁၆၄] ဣစ္စာဒိ။

ကွစိတိ ကိံ? ဂမ္ဘီရဉ္စ ကထံ ကတ္တာ [အ. နိ. ၇.၃၇], ကမံ ကတ္တာ နောဝသိတာ [အ. နိ. ၄.၁၀၇], ကာလေန ဓမ္မိကထံ ဘာသိတာ, သရသိ တွံ ဝေရူပံ တစံ ဘာသိတာ, ပရေသံ ပုညံ အနုမောဒေတာ, ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနိ [မဟာနိ. ၁၉၂] ဣစ္စာဒိ။

အကပစ္စယေ –

ကမ္မဿ ကာရကော နတ္ထိ, ဝိပာကဿ စ ဝေဒကော [ဝိသုဒ္ဓိ ၂.၆၈၉] , အဝိသံဝါဒကော လောကဿ [ဒီ. နိ. ၁.၉] ဣစ္စာဒိ။

ကွစိတိ ကိံ? မဟာတိ မဟိံ အနုသာသကော, ဇနံ အဟေဌကော, ကဋံ ကာရကော, ပသတေ ဃာတကော ဣစ္စာဒိ။

အနပစ္စယေ –

ဟာပဿ အကရဏံ သုခံ [ဓ. ပ. ၆၁], ဘာရဿ ဥက္ခိပနံ, ဟတ္ထဿ ဂဟဏံ, ဟတ္ထဿ ပရာမသနံ, အညတရဿ အင်္ဂဿ ပရာမသနံ [ဟရာ. ၂၇၀] ဣစ္စာဒိ။

ကွစိတိ ကိံ? ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ [ဥဒာ. ၂၃] ဣစ္စာဒိ။

ဏပစ္စယေ –

အစ္ဆရိယော အရဇကေန ဝတ္ထာနံ ရာဂေ, အဂေဟလကေန ကဝိနံ ဒဟော, အပ္ပပုညေန လာဘာနံ လာဘော, ဟတ္ထဿ ကဟော, ပတ္တဿ ပဋိဂ္ဂဟော ဣစ္စာဒိ။

တွာတပစ္စယေပိ ကွစိ ကမ္မနိ ဆဋ္ဌီ, အလဒ္ဓိနံ နိဿာယ, အာယသ္မတော နိဿာယ ဝတ္ထုမိ, စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒါယ ပသာဒေ [ဓ. သ. ၅၉၆-၅၉၉ (ဥပာဒါယ)] ဣစ္စာဒိ။

ကတ္တရိ တ, တဝန္တု, တာဝီ, မာန’န္တာနံ ယောဂေ ပန ကမ္မနိ ဒုတိယာ ဝေ, သုခကာမော ဝိဟာရံ ကတော, ကမံ ဂ တော, ဩဒနံ ဘုတ္တတာ ဘုတ္တာဝီ, ကမ္မံ ကုရုမာနော, ကမ္မံ ကရောန္တော ဣစ္စာဒိ။

ကွစိ ဆဋ္ဌီပိ ဒိဿတိ, ဓမ္မဿ ဂုတ္တော မေဓာဝီ [ဓ. ပ. ၂၅၇] ဣစ္စာဒိ။

သရ, ဣသု, စိန္တ, ဣသ, ဒယဓာတူနံ ကမ္မနိ ဆဋ္ဌီ တ, မာတုဿ သရတိ, မာတရံ သရတိ, ပိတုဿ သရတိ, ပိတရံ သရတိ, န ရဇ္ဇဿ သရိဿသိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၂၁], န တေသံ ကောစိ သရတိ, သတ္တာနံ ကမ္မပစ္စယာ [ခု. ဟ. ၇.၂], အာ

ပတ္တိပရိယန္တံ နဿရတိ, ရတ္တိပရိယန္တံ နဿရတိ [စူဠဝ. ၁၅၇], ပုတ္တဿ ဣစ္ဆတိ ပုတ္တံ ဝါ, မာတုဿ စိန္တေတိ မာတရံ ဝါ, ထေရဿ အဇ္ဈေသတိ ထေရံ ဝါ, တေလဿ ဒယတိ တေလံ ဝါ, ရက္ခတီတိ အတ္ထော။

ကရဓာတုဿ အဘိသင္ခရဏတ္ထဝါစိနော ကမ္မေ ဆဋ္ဌီ, ဥဒကဿ ပဋိကုရုတေ ဥဒကံ ဝါ, ကဏ္ဍုဿ ပဋိကုရုတေ ကဏ္ဍုံ ဝါ ဣစ္စာဒိ။

တပစ္စယေ ပူဇနတ္ထာဒိဓာတူနံ ကတ္တရိ ဆဋ္ဌီ ဝါ, ရညော သမ္မတော ရညာ ဝါ, ကမဿ ပူဇိတော ကမေန ဝါ, ရညော သက္ကတော ရညာ ဝါ, ရညော အပစိတော ရညာ ဝါ, ရညော မာနိတော [ဒီ. နိ. ၁.၃၀၃] ရညာ ဝါ, တထာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓာ ဗုဒ္ဓာနံ ဓမ္မဓာတု, အမတံ တေသံ ပရိဘုတ္တံ, ယေသံ ကာယဂတာသတိ ပရိဘုတ္တာ [အ. နိ. ၁.၆၀၃], အမတံ တေသံ ဝိရဒ္ဓံ, ယေသံ ကာယဂတာသတိ ဝိရဒ္ဓာ [အ. နိ. ၁.၆၀၃]။

တိပစ္စယေပိ က္ဝစိ ကတ္တရိ ဆဋ္ဌီ ဝါ, သောဘဏာ ကစ္စာယနဿ ပကတိ ကစ္စာယနေန ဝါ, သောဘဏာ ဗုဒ္ဓဃောသဿ ပကတိ ဗုဒ္ဓဃောသေန ဝါ ဣစ္စာဒိ။

ပူဇနတ္ထာနံ ပူရဏတ္ထာနဉ္စ ကရဏေ ဆဋ္ဌီ, ပုပ္ဖဿ ဗုဒ္ဓံ ပူဇေတိ ပုပ္ဖေန ဝါ, ဃတဿ အဂ္ဂိံ ဇုဟောတိ ဃတေန ဝါ, ပတ္တံ ဥဒကဿ ပူရေတ္ဝာ, ပူရံ နာနာပ္ပကာရဿ အသုစိနော [ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇], ဗာလော ပူရတိ ပါပဿ [ဓ. ပ. ၁၂၁], ဓီရော ပူရတိ ပုညဿ [ဓ. ပ. ၁၂၂] ပူရတိ ဓညာနံ ဝါ မုဂ္ဂါနံ ဝါ မာသာနံ ဝါ ဣစ္စာဒိ။ တတိယာ ဝါ, ခေမာ နာမ ပေါက္ခရဏီ, ပုဏ္ဏာ ဟံသေဟိ တိဋ္ဌတိ။

တဗ္ဗ, ရုဇာဒိယောဂေ ပန သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီ ဝေ, ယက္ခသေနာပတီနံ ဥဇ္ဈာပေတဗ္ဗံ ဝိက္ကန္ဒိတဗ္ဗံ ဝိရဝိတဗ္ဗံ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၃ (ဝိသဒိသံ)], ဒေဝဒတ္တဿ ရုစ္စတိ, ရဇကဿ ဝတ္ထံ ဒဒါတိ ဣစ္စာဒိ။

ဘယတ္ထာဒီနံ အပါဒါနေ ဗဟုလံ ဆဋ္ဌီ, ကိံ နု ခေါ အဟံ တဿ သုခဿ ဘာယာမိ, သဗ္ဗေ တသန္တိ ဒဏ္ဍဿ, သဗ္ဗေ ဘာယန္တိ မစ္စုနော [ဓ. ပ. ၁၂၉], ဘီတော စတုန္နံ အာသီဝိသာနံ [သံ. နိ. ၄.၂၃၈], မာ ဘိက္ခဝေ ပုညာနံ ဘာယိတ္ထ [ဥဒါ. ၂၂], သင္ခါတုံ နောပိ သက္ကောမိ, မုသာဝါဒဿ ဩတ္တပံ [သံ. နိ. ၁.၁၈၄] ဣစ္စာဒိ။ တတ္ထ 'ဩတ္တပ'န္တိ ဩတ္တပ္ပန္တော။ တထာ အဂ္ဂေဟမသ္မိ လောကဿ, ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ [မ. နိ. ၃.၂၀၇] ဣစ္စာဒိ စ။

ကုသလ, ကောဝိဒ, ပသာဒတ္ထာနံ အာဓာရေ ဆဋ္ဌီ, ကုသလာ နစ္စဂီတဿ [ဇာ. ၂.၂၂.၉၄], ကုသလော တ္ဝံ ရထဿ အင္ဂပစ္စင္ဂါနံ [မ. နိ. ၂.၈၇], အမစ္စေ တာတ ဇာနာဟိ, ဓီရေ အတ္ထဿ ကောဝိဒေ [ဇာ. ၁.၁၇.၁၃], နရာ ဓမ္မဿ ကောဝိဒါ [ဇာ. ၁.၁.၃၇], မဂ္ဂါမဂ္ဂဿ ကောဝိဒါ, "ကေစိ ဣဒ္ဓိဿ ကောဝိဒါ"တိပိ အတ္ထိ, သန္တိ ယက္ခာ ဗုဒ္ဓဿ ပသန္နာ [ဒီ. နိ. ၃.၂၇၆ (ဝိသဒိသံ)], ဓမ္မဿ ပသန္နာ, သင္ဃဿ ပသန္နာ, ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ, ဓမ္မေ ပသန္နာ, သင္ဃေ ပသန္နာ ဝါ။ တထာ စေတောပရိယဉာဏဿ, ဝသီ ဟောမိ မဟာမုနိ။ ဈာနဿ ဝသိမ္ဟိ ဣစ္စာဒိ။

၃၂၁. ဆဋ္ဌီ ဟေတ္ဝတ္ထေဟိ [ရူ. ၁၆၃ ပိဋ္ဌေ; နီ. ၆၅၀; စံ. ၂.၁.၇၁; ဟ. ၂.၃.၂၆] ။

ဟေတ္ဝတ္ထေဟိ ယောဂေ ဟေတုမ္ဟိ ဆဋ္ဌီ ဟောတိ။

တံ ကိဿ ဟေတု [မ. နိ. ၁.၂; စံ. ၂.၁.၉၆; ဟ. ၂.၃.၇၂], အင္ဂဝရဿ ဟေတု, ဥဒရဿ ဟေတု, ဥဒရဿ ကာရဏာ [ဟရာ. ၂၂၈] ဣစ္စာဒိ။

၃၂၂. တုလ္ယတ္ထေန ဝါ တတိယာ [နီ. ၆၃၈]။

တုလ္ယတ္ထေန ယောဂေ ဆဋ္ဌီ ဟောတိ တတိယာ ဝါ။

တုလျော ပိတု ပိတရာ ဝါ, သဒိသော ပိတု ပိတရာ ဝါ။ ဣတိ နာနာတ္တသမ္ဗန္ဓော။

ကိရိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော နာမ ကာရကာနံ ကိရိယာယ သဟ သာဓကေ, သာဓ္ယဘာဝေန အညမညာပေက္ခတာ အဝိနာဘာဝိတာ ဝုစ္စတိ, န ဟိ ကိရိယံ ဝိနာ ကာရကံ နာမ သိဇ္ဈတိ, န စ ကာရကံ ဝိနာ ကိရိယာ နာမ သိဇ္ဈတီတိ, သာ ပန ဆဋ္ဌီဝိသယော န ဟောတီတိ။

ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

သတ္တမီဝိဘတ္တိရာသိ

ကသ္မိံ အတ္ထေ သတ္တမီ?

၃၂၃. **သတ္တမ္ယာဓာရေ** [က. ၃၀၂; ရူ. ၃၁၃; နီ. ၆၃၀; စံ. ၂.၁.၈၈; ဟ. ၁.၃.၄၅]။

အာဓာရော, ဩကာသော, အဓိကရဏန္တိ အတ္ထတော ဧကံ, အာဓာရတ္ထေ သတ္တမီ ဟောတိ။ ကတ္တုကမ္မဋ္ဌံ ကိရိယံ ဘုသော ဓာရေတီတိ **အာဓာရော**။

ကဋေ နိသီဒတိ ပုရိသော, ထာလိယံ ဩဒနံ ပစတိ။ တတ္ထ ကဋော ကတ္တုဘူတေ ပုရိသေ ဌိတံ နိသီဒနကိရိယံ ဓာရေတိ, ထာလီ ကမ္မဘူတေ တဏ္ဍုလေ ဌိတံ ပစနကိရိယံ ဓာရေတိ။

သော စတုဗ္ဗိဓော ဗျာပိကာဓာရော, ဩပသိလေသိကာဓာရော, သာမီပိကာဓာရော, ဝေသယိကာဓာရောတိ။

တတ္ထ ယသ္မိံ အာဓေယျဝတ္ထု သကလေ တ ဧကဒေသေ တ ဗျာပေတွာ တိဋ္ဌတိ, သော **ဗျာပိကော**။ ယထာ? တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ, ဥစ္ဆူသု ရသော တိဋ္ဌတိ, ဇလေသု ခီရံ တိဋ္ဌတိ, ဒဓိမ္ဟိ သပ္ပိ တိဋ္ဌတီတိ။

ယသ္မိံ အာဓေယျဝတ္ထု အလ္လီယိတွာ တ တိဋ္ဌတိ, အဓိဋ္ဌိတမတ္တံ ဟုတွာ တ တိဋ္ဌတိ, သော **ဩပသိလေသိကော**။ ယထာ? ဥက္ခလိယံ အာစာမော တိဋ္ဌတိ, ဃဋေသု ဥဒကံ တိဋ္ဌတိ, အာသနေ နိသီဒတိ ဘိက္ခု, ပရိယင်္ကေ ရာဇာ သေတိ။

ယော ပန အတ္ထော အာဓေယျဿ အဝတ္ထုဘူတောပိ တဒာယတ္တဝုတ္တိဒီပနတ္ထံ အာဓာရဘာဝေန တေဟာရိယတိ, သော **သာမီပိကော** နာမ။ ယထာ? ဂင်္ဂါယံ ဃောသော တိဋ္ဌတိ, သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဘဂဝတိ [အ. နိ. ၁.၁]။

ယော စ အတ္ထော အတ္တနာ ဝိနာ အာဓေယျဿ အညတ္ထတ္တံ ကိရိယံ သမ္ဘာဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ အာဓာရဘာဝေန တေဟာရိယတိ, ယော စ အာဓေယျဿ အနညာဘိမုခဘာဝဒီပနတ္ထံ အာဓာရဘာဝေန တေဟာရိယတိ, သော **ဝေသယိကော** နာမ။ ယထာ? အာကာသေ သကုဏာ ပက္ခန္ဒိ, ဘူမီသု မနုဿာ စရန္တိ, ဥဒကေ မစ္ဆာ စရန္တိ, ဘဂဝန္တံ ဟဒေသု ဝန္ဒတိ, ဟဒေသု ပတိတွာ ရောဒတိ, ဟပသ္မိံ ရမတီ မနော [ဓ. ပ. ၁၁၆], ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေတိ [ဓ. ပ. ၃၆၈]။

၃၂၄. **နိမိတ္တေ** [က. ၃၁၀; ရူ. ၃၂၄; နီ. ၆၄၁; စံ. ၂.၁.၈၉; ဟ. ၂.၃.၃၆]။

နိမိနန္တိ သဉ္ဇာနန္တိ ဧတေနာတိ **နိမိတ္တံ,** နေမိတ္တကသဟဘာဝိနော သညာဏကာရဏဿေတံ နာမံ, တသ္မိံ နိမိတ္တေ သတ္တမီ ဟောတိ။

ဒီပိ စမ္မေသု ဟညတေ, ကုဉ္ဇရော ဒန္တေသု ဟညတေ, မုသာဝါဒေ ပာစိတ္တိယံ [ပာစိ. ၂], ဩမသဝါဒေ ပာစိတ္တိယံ [ပာစိ. ၁၄] ဣစ္စာဒိ။

၃၂၅. **ယမ္ဘာဝေ ဘာဝလက္ခဏံ** [က. ၃၁၃; ရူ. ၃၂၇; နီ. ၆၄၄; စံ. ၂.၁.၉၀; ဟ. ၂.၃.၃၇; 'ယဗ္ဘာ ဝေ' (ဗဟူသု)] ။

ယာဒိသော ဘာတေ ယမှာတေ, လက္ခိယတိ ဓာတေနာတိ လက္ခဏံ, ဘာဝန္တရသ္သ လက္ခဏံ **ဘာဝလက္ခဏံ,** ယမှာတေ ဘာဝန္တရသ္သ လက္ခဏံ ဟောတိ, တသ္မိံ ဘာဝေ ဂမ္မမာနေ သတ္တမီ ဟောတိ, ဆဋ္ဌီပိ ဒိဿတိ။

အစိရပက္ကန္တသ္သ သာရိပုတ္တဿ ဗြာဟ္မဏော ကာလမကာသိ [မ. နိ. ၂.၄၅၂ (ဝိသဒိသံ)], အပ္ပမတ္တဿ တေ ဝိဟရတော ကုတ္တာကရောပိ တေ အပ္ပမတ္တော ဝိဟရိဿတိ [သံ. နိ. ၁.၁၂၉ (ဝိသဒိသံ)] ဣစ္စာဒိ။

ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတိ, ဣမသ္မိံ အသတိ ဣဒံ န ဟောတိ [သံ. နိ. ၂.၂၁], အစိရပက္ကန္တေ ဘဂဝတိ ဗြာဟ္မဏော ကာလမကာသိ, သင်္ဃေ ဘိက္ခု ဝိဝဒ္ဓန္တိ, ဂစ္ဆန္တေ လောကနာယကေ [မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၂] ။ ကဝီသု ဒုယှမာနာသု ဂတော, ကဝီသု ဒုဒ္ဓာသု အာဂတော ဣစ္စာဒိ။

ဣဝဝစိ ပဌမာပိ ဗဟုလံ ဒိဿတိ, ဂစ္ဆန္တော သော ဘာရဒွါဇော, အဒ္ဒသာ အစ္စုတံ ဣသိံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၀၇ (အဒ္ဒသ္သ)]။ ယာယမာနော မဟာရာဇာ, အဒ္ဒာ သီဒန္တရေ နဂေ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၆၆] ဣစ္စာဒိ။

ပုဗ္ဗဏှသမယေ ဂတော, သာယန္ဟသမယေ အာဂတော ဣစ္စာဒိ ဝေသယိကာဓာရော ဧဝ။

တထာ အကာလေ ဝဿတီ တဿ, ကာလေ တဿ န ဝဿတိ [ဇာ. ၁.၂.၈၈; ၁.၈.၄၈]။ ဣတော သတသဟဿမှိ, ကပ္ပေ ဥပ္ပဇ္ဇိ နာယကော [အပ. ထေရ ၂.၅၄.၂၈] ဣစ္စာဒိ။

၃၂၆. ဆဋ္ဌီ စာနာဒရေ [က. ၃၀၅; ရူ. ၃၂၃; နီ. ၆၃၃; စံ. ၂.၁.၉၁; ဟ. ၂.၃.၃၈]။

'အနာဒရော'တိ ဒွိန္နံ လက္ခဏ, လက္ခိတဗ္ဗကိရိယာနံ ဧကပ္ပဟာရေန ပဝတ္တိယာ အဓိဝစနံ, အနာဒရဘူတေ ဘာဝလက္ခဏေ ဂမ္မမာနေ သတ္တမီ ဆဋ္ဌီ စ ဟောတိ။

မစ္စု ဂစ္ဆတိ အာဒာယ, ပေက္ခမာနေ မဟာဇနေ။ အာကောဋယန္တော သော နေတိ, သိဝိရာဇဿ ပေက္ခတော [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၂၂ (တေနေတိ)]။ အကာမကာနံ မာတာပိတူနံ ရုဒန္တာနံ ပဗ္ဗဇိ, အနုကရိယုပေတဿ, ဝိပ္ပမုတ္တဿ တေ သ တော။ သမဏဿ န တံ သာဓု, ယဒညမနုသောစတိ [ဇာ. ၁.၇.၁၀၇ (ယံ ပေတမနုသောစသိ)]။

၃၂၇. ယတော နိဒ္ဓါရဏံ [က. ၃၀၄; ရူ. ၃၂၂; နီ. ၆၃၂; စံ. ၂.၁.၉၂; ဟ. ၂.၃.၄၁]။

ဇာတိ, ဂုဏ, ကိရိယာ, နာမေဟိ သမုဒာယတော ဧကဒေသဿ ပုထက္ကရဏံ **နိဒ္ဓါရဏံ,** ယတော တံ နိဒ္ဓါရဏံ ဇာယတိ, တသ္မိံ သမုဒာယေ ဆဋ္ဌီ, သတ္တမိယော ဟောန္တိ။

ဇာတိယံ တာဝ –

မနုဿာနံ ခတ္တိယော သူရတမော, မနုဿေသု ခတ္တိယော သူရတမော။

ဂုဏေ –

ကဏှာ ကဝီနံ သမ္ပန္နခီရတမာ, ကဏှာကဝီသု သမ္ပန္နခီရတမာ။

ကိရိယာယံ –

အဒ္ဓိကာနံ ဓာဝန္တော သီဃတမော, အဒ္ဓိကေသု ဓာဝန္တော သီဃတမော။

နာမေ –

အာယသ္မာ အာနန္ဒော အရဟတံ အညတရော, အရဟန္တေသု အညတရော ဣစ္စာဒိ။

ဣဓ နာနာတ္တသတ္တမီ ဝုစ္စတေ။

ကမ္မတ္တေ သတ္တမီ, ဘိက္ခူသု အဘိတဒေန္တိ [ပာရာ. ၅၁၇], ပုတ္တံ မုဒ္ဓနိ စုမ္ဗိတ္ဝာ, ပုရိသံ နာနာဗာဟာသု ဂ ဟေတွာ [သံ. နိ. ၂.၆၃] ဣစ္စာဒိ။

အထ တ 'မုဒ္ဓနိ, ဗာဟာသူ'တိ အာဓာရေ ဧဝ ဘုမ္မံ။ ယထာ? ရုက္ခံ မူလေ ဆိန္ဒတိ, ရုက္ခံ ခန္ဓေ ဆိန္ဒတိ, ပုရိသံ သီသေ ပဟရတိ, ဘဂဝန္တံ ပာဒေသု ဝန္ဒတိ။

ကရဏေ စ သတ္တမီ, ဟတ္ထေသု ပိဏ္ဍာယ စရန္တိ [မဟာဝ. ၁၁၉], ပတ္တေသု ပိဏ္ဍာယ စရန္တိ, ပထေသု ဂစ္ဆန္တိ, သောပိ မံ အနုသာသေယျ, သမ္ပဋိစ္ဆာမိ မတ္ထကေ [မိ. ပ. ၆.၄.၈]။

သမ္ပဒာနေ စ သတ္တမီ, သင်္ဃေ ဒိန္နေ မဟပ္ဖလံ, သင်္ဃေ ဂေါတမီ ဒဒေယျာသိ, သင်္ဃေ ဒိန္နေ အဟဉ္စေဝ ပူဇိ တော ဘဝိဿာမိ [မ. နိ. ၃.၃၇၆], ဝိစေယျ ဒါနံ ဒါတဗ္ဗံ, ယတ္ထ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလံ [ပေ. ဝ. ၃၂၉]။ ဧတေသု ပန ဝိသယ သတ္တမီပိ ယုဇ္ဇတိ။

အပါဒါနေ စ သတ္တမီ, ကဒလီသု ဂဇေ ရက္ခန္တိ ဣစ္စာဒိ။

သာမိဿရာဒိယောဂေ ပန ဆဋ္ဌီ သတ္တမီ စ ဟောတိ, ဂုန္နံ သာမိ, ဂေါသု သာမိ, ဂုန္နံ ဣဿရော, ဂေါသု ဣဿ ရော, ဂုန္နံ အဓိပတိ, ဂေါသု အဓိပတိ, ဂုန္နံ ဒါယာဒော, ဂေါသု ဒါယာဒော, ဂုန္နံ သက္ခိ, ဂေါသု သက္ခိ, ဂုန္နံ ပတိဘူ, ဂေါသု ပတိဘူ, ဂုန္နံ ပသုတော, ဂေါသု ပသုတော, အာယုတ္တော ကဋကရဏဿ, အာယုတ္တော ကဋကရဏေတိ, ဧ တေသု ပန သမ္ဗန္ဓေ ဆဋ္ဌီ, ဝိသယာဓာရေ သတ္တမီ။ ဉာဏဿ ပသန္နော, ဉာဏဿ ဥဿုက္ကောတိ ဝိသယာဓာရေ သတ္တမီ။ ဉာဏေန ပသန္နော, ဉာဏေန ဥဿုက္ကောတိ ကရဏေ တတိယာ။

၃၂၈. သတ္တမျာဒရေ [က. ၃၁၄; ရူ. ၃၂၈; နီ. ၆၄၅; စံ. ၂.၁.၆၀; ဟ. ၂.၃.၉; ၁.၄.၈၇]။

အဓိကဘာဝေ ဥပေန ယုတ္တာ လိင်္ဂမှာ သတ္တမီ ဟောတိ။

ဥပ ခါရိယံ ဒေါဏော, ဥပ နိက္ခေ ကဟာပဏံ, အတိရေကဒေါဏာ ခါရီ, အတိရေကကဟာပဏံ နိက္ခန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၃၂၉. သာမိတ္တေဓိနာ [စံ. ၂.၁.၆၁; ဟ. ၂.၃.၉; ၁.၄.၉၇]။

သာမိဘာဝေ အဓိနာ ယုတ္တာ လိင်္ဂမှာ သတ္တမီ ဟောတိ။

အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တေ ပဉ္စာလာ, အဓိ ပဉ္စာလေသု ဗြဟ္မဒတ္တော, အဓိ ဒေဝေသု ဗုဒ္ဓေါ။ တတ္ထ 'အဓိ ဗြဟ္မဒ တ္တေ ပဉ္စာလာ'တိ ဗြဟ္မဒတ္တိဿရာ ပဉ္စာလရဋ္ဌဝါသိနောတိ ဝဒန္တိ, 'ပဉ္စာလာ'တိ တ ဇနပဒနာမတ္တာ ဗဟုဝ စနံ, ကအာစိ ပဉ္စာလရာဇာ ဗြဟ္မဒတ္တေ ကာသိရညေ ဣဿရော, ကအာစိ ဗြဟ္မဒတ္တော ပဉ္စာလရညေ ဣဿ ရောတိ အတ္ထော။

၃၃၀. သဗ္ဗာဒိတော သဗ္ဗာ [စံ. ၂.၁.၇၂; ဟ. ၂.၃.၂၇]။

ဟေတွတ္ထေဟိ ယောဂေ သဗ္ဗာဒီဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ ဟေတွတ္ထေ သဗ္ဗာ ဝိဘတ္တိယော ဟောန္တိ။

ကိံ ကာရဏံ, ကေန ကာရဏေန [ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၅ မာတင်္ဂဇာတကဝဏ္ဏနာ] , ကိံ နိမိတ္တံ, ကေန နိမိတ္တေန, ကိံ ပ ယောဇနံ, ကေန ပယောဇနေန, ကေနဋ္ဌေန [ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ] , ကေန ဝဏ္ဏေန [သံ. နိ. ၁.၂၃၄], ကိမတ္ထံ, ကု

တော နိအနံ [ဟရာ. ၄၂], ကိသ္သ ပေတု [ဟရာ. ၃၉], ကသိမ္ဗ နိအနေ, ဇတသိမ္ဗ နိအနေ [ဟရာ. ၄၂], ဇတသိမ္ဗ ပကရဏေ [ဟရာ. ၄၂] ဣစ္စာဒိ။

သတ္တမီဝိဘတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဣတိ နိရုတ္တိဒီပနိယာ နာမ မောဂ္ဂလ္လာနဒီပနိယာ

ကာရကကဏ္ဍော နိဋ္ဌိတော။

၄. သမာသကဏ္ဍ

အထ ယုတ္တတ္တာနံ သျာဒ္ယန္တပဒါနံ ကေတ္တိဘာဝေ ဝုစ္စတေ။ ကေတ္တိဘာဝေတိ စ ဣမိဿ သမာသော ဝုစ္စတိ။ သော စ သမာသော ဆဗ္ဗိဓော အဗ္ယယီဘာဝေ, တပ္ပုရိသော, ကမ္မဓာရယော, ဒိဂု, ဗဟုဗ္ဗီဟိ, ဒွန္ဒောတိ။

အဗ္ယယီဘာဝသမာသ

တတ္ထ အဗ္ယယီဘာဝေ ပဌမံ ဝုစ္စတေ။ ဗျယော ဝုစ္စတိ ဝိကာရော, နတ္ထိ ဗျယော ဧတဿာတိ အဗ္ယယော, အဗ္ယယော ဟုတွာ ဘဝတီတိ **အဗ္ယယီဘာဝေ,** နာနာလိင်္ဂ, ဝိဘတ္တိ, ဝစနေသု ရူပဝိကာရရဟိတော ဟုတွာ ဘဝတီတိ အတ္ထော, သဗ္ဗလိင်္ဂ,-ဝိဘတ္တိ, ဝစနေသုပိ ဧဝဘူတဿေဝ ဧကရူပေန ပဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အဗ္ယယန္တိ တ ဥပသဂ္ဂနိပါတာနံ ဧဝ နာမံ, အယံ ပန ပကတိ အဗ္ယယံ န ဟောတိ, အသင်္ချေဟိ သဟ ကေတ္တာဝသေန အဗ္ယယံ ဟောတိ, ဣတိ အနဗ္ယယမ္ပိ အဗ္ယယံ ဘဝတီတိ အဗ္ယယီဘာဝေ။

၃၃၁. သျာဒိသျာဒိနေကတ္ထံ [က. ၃၁၆; ရူ. ၃၃၁; နီ. ၆၇၅; စံ. ၂.၂.၁; ဟ. ၂.၁.၄]။

အဓိကာရသုတ္တမိဒံ။ သျာဒိ ဝုစ္စတိ သျာဒ္ယန္တပဒံ, 'သျာဒိနာ'တိ သျာဒ္ယန္တပဒေန, ဧကော အတ္ထော ယဿ တံ ဧကတ္ထံ, သျာဒိပဒံ သျာဒိပဒေန သဟ ဧကတ္ထံ ဟောတီတိ အတ္ထော။

ဧတ္ထ စ 'သျာဒီ'တိ ဝစနေန ဥပသဂ္ဂ, နိပါတေဟိ သဒ္ဓိံ သဗ္ဗာနိ နာမိကပဒါနိ နာမပဋိရူပကာနိ စ သင်္ဂဏှာ ဟောတိ, တျာဒ္ယန္တပဒါနိ နိဝတ္တေတိ။

တတ္ထ နာမပဋိရူပကာနိ နာမ 'ယေဝါပနကဓမ္မာ' ဣစ္စာဒီနိ။ တထာ သညာသဒ္ဒဘာဝံ ပတ္တာနိ "အတ္ထိပစ္စယော, နတ္ထိပစ္စယော, အတ္ထိခီရာ ဗြာဟ္မဏီ, အညာသိကောဏ္ဍညော, မက္ခလိဂေါသာလော" ဣစ္စာဒီသု 'အတ္ထိ' ဣစ္စာဒီနိ။

'ဧကတ္ထ'န္တိ ဧတေန ဒွန္ဒသမာသေပိ ပဒါနံ ဧကကတ္တံ, ဧကကမ္မာဒိဘာဝေန ဧကတ္ထိဘာဝေ ဝုတ္တော ဟောတီတိ။

၃၃၂. အသင်္ချံ ဝိဘတ္တိသမ္ပတ္တိသမီပသာကလျာဘာဝယထာပစ္ဆာယုဂပဒတ္ထေ [က. ၃၁၉; ရူ. ၃၃၀; နီ. ၆၉၆; စံ. ၂.၂.၂; ဟ. ၂.၁.၆]။

'အသင်္ချ'န္တိ ဥပသဂ္ဂပဒံ နိပါတပဒဉ္စ ဝုစ္စတိ။ တံ ဒွဝယမ္ပိ ဟိ ဧကတ္တ, ဗဟုတ္တသင်္ချံ ပဋိစ္စ ရူပဝိကာရရဟိတတ္တာ 'အသင်္ချ'န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိဘတျတ္ထေ, သမ္ပတျတ္ထေ, သမီပတ္ထေ, သာကလျတ္ထေ, အဘာဝတ္ထေ, ယထတ္ထေ, ပစ္ဆတ္ထေ, ယုဂပဒတ္ထေ ပဝတ္တံ အသင်္ချံ နာမ သျာဒိပဒံ အညေန သျာဒိပဒေန သဟ ဧကတ္ထံ ဟောတိ။ အယဉ္စ သမာသော အနွတ္ထဝသေန 'အသင်္ချော'တိ စ 'အဗ္ယယီဘာဝေ'တိ စ ဝုစ္စတိ။

ဝိဘတျတ္ထေ တာဝ –

အဓိတ္ထိ။ ဧတ္ထ စ အဓိတော သိ, တဿ 'အသင်္ချေဟိ သဗ္ဗာသ'န္တိ သုတ္တေန လောပေ, ဣတ္ထိတော သု, 'အဓိ ဣတ္ထီသု'တိ ဌဏ်္ဍံ, တဿ စ အတ္ထံ ကထေန္တေန နိစ္စသမာသတ္တာ အညပဒေန ဝိဂ္ဂဟော ကာတဗ္ဗော "ဣတ္ထီသု ပဝတ္တာ ကထာ"တိ ဝါ "ဣတ္ထီသု ပဝတ္တော ဝစနပထော"တိ ဝါ "ဣတ္ထီသု ပဝတ္တံ ဝစန"န္တိ ဝါ, ဧတေဝ ပုရိမသုတ္တေန ဧကတ္ထသညာ, ဣမိနာ သုတ္တေန အသင်္ချေကတ္ထသညာ စ ကရီယတေ, ဧကတ္ထ

သညာယ ပန ကတာယ တက္ကတ္တာယ ပယုတ္တာနံ ဝိဘတ္တီနံ အတ္ထော ကေတ္တပဒေန ဝုတ္တော ဟောတိ, တအာ ဝိဘတ္တိယော ဝုတ္တတ္တာ နာမ။

ဣအာနိ ဝုတ္တတ္တာနံ အပ္ပယောဂကရုပဟတ္တာ လောပဝိဓာနမာဟ။

၃၃၃. ကေတ္တတာယံ [က. ၃၁၆; ရူ. ၃၃၁; နီ. ၆၇၅; စံ. ၂.၁.၃၉; ဟ. ၂.၄.၇၁; ၁.၂.၄၅, ၄၆]။

ဧကော အတ္ထော ယေသံ တာနိ ဧကတ္ထာနိ, ‘အတ္ထော’တိ စေတ္ထ ပဒန္တရေ ကတ္တု, ကမ္မာဒိဘာဝေန ဝိဓေယျော ပဓာနတ္ထော ဧဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ‘ရာဇပုတ္တော’တိ ဧတ္ထ ပုတ္တသဒ္ဒတ္ထော ဧဝ တထာဝိဓေယျေ ယော ဟောတိ, န ရာဇသဒ္ဒတ္ထော, သဗ္ဗတ္ထ ဝစနတက္ကံ နာမ ဝိဓေယျတ္ထေဟိ ဧဝ သိဇ္ဈတိ, နော အညထာ, ယသ္မာ စ ‘ရာဇပုတ္တော’တိ ဧတံ ပုတ္တသဒ္ဒတ္ထဿဝ နာမံ ဟောတိ, န ရာဇသဒ္ဒတ္ထဿ, တသ္မာ ဧကော ပဓာနဘူတော ပုတ္တသဒ္ဒတ္ထော ဧဝ ဧတေသံ ဒွိန္နံ သဒ္ဒာနံ အတ္ထော နာမ ဟောတိ, န ရာဇသဒ္ဒတ္ထောတိ, ဧကတ္ထာနံ ဘာဝေါ ဧကတ္ထတာ, ဧကတ္ထီဘာဝေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သော တိဝိဓော သမာသော, တဒ္ဓိတော, ဓာတုပစ္စယန္တော စာတိ။ တိဿံ တိဝိဓာယံ ဧကတ္ထတာယံ သဗ္ဗာသံ ဝုတ္တတ္တာနံ ဿာဒိဝိဘတ္တီနံ လောပေ ဟောတီတိ ဣမိနာ သုတ္တေ သ လောပေ။ ဗဟုလာဓိကာရတ္တာ ပန အလုတ္တသမာသောပိ ဒိဿတိ။

၃၃၄. တံ နပုံသကံ [က. ၃၂၀; ရူ. ၃၃၅; နီ. ၆၉၈; စံ. ၂.၂.၁၅; ဟ. ၂.၄.၁၈]။

တံ အသင်္ချ နာမ ဧကတ္တံ နပုံသကံ ဟောတီတိ ဣမိနာ အဓိတ္ထိသဒ္ဒဿ နပုံသကဘာဝံ ကတ္ဝာ တတော သျာဒျုပ္ပတ္တိ။

၃၃၅. ဿာဒီသု ရဿော [က. ၃၄၂; ရူ. ၃၃၇; နီ. ၇၃၄; စံ. ၂.၂.၈၄; ဟ. ၁.၂.၄၇]။

နပုံသကဿ ဧကတ္တဿ ရဿော ဟောတိ ဿာဒီသု ဝိဘတ္တီသူတိ ဣမိနာ ဤကာရဿ ရဿော။

၃၃၆. ပုဗ္ဗဿမာဒိတော [က. ၃၄၃; ရူ. ၃၃၈; နီ. ၃၇၅; စံ. ၂.၁.၄၀; ဟ. ၁.၁.၄၁]။

ပုဗ္ဗအမာဒိ နာမ ပုဗ္ဗပဒတ္တပဓာနဘူတော အသင်္ချသမာသော ဝုစ္စတိ, တတော ပရာသံ သဗ္ဗာသံ ဝိဘတ္တီနံ လောပေ ဟောတိ, အာဒိသဒ္ဒေန စေတ္ထ ပဋ္ဌမာဝိဘတ္တိပိ ဂယှတိ။ အထ တ အမာဒိ ဝုစ္စတိ တပ္ပုရိသော, တတော ပုဗ္ဗံ နာမ အသင်္ချသမာသော, ဣတိ အမာဒိတော ပုဗ္ဗဘူတာ အသင်္ချေကတ္တာ ပရာသံ သဗ္ဗာသံ ဝိဘတ္တီနံ လောပေ ဟောတီတိ ဣမိနာ အဓိတ္တိသဒ္ဒတော သဗ္ဗဝိဘတ္တီနံ လောပေ။

အဓိတ္ထိ တိဋ္ဌတိ, ဣတ္ထီသု ပဝတ္တာ ကထာ တိဋ္ဌတီတိ အတ္ထော။ အဓိတ္ထိ တိဋ္ဌန္တိ, ဣတ္ထီသု ပဝတ္တာ ကထာယော တိဋ္ဌန္တီတိ အတ္ထော။ ဧဝ နယော သေသဝိဘတ္တီသု သေသဝစနေသု သေသလိင်္ဂေသု စ။ ဧဝံ သဗ္ဗလိင်္ဂေသု သဗ္ဗဝိဘတ္တီသု သဗ္ဗဝစနေသု စ ဧကေနေဝ ရူပေန တိဋ္ဌတိ, တသ္မာ အယံ သမာသော ရူပဝိကာရရဟိတတ္တာ ‘အဗျယီဘာဝေါ’တိ ဝုစ္စတိ။

ဧတ္ထ စ ဝိဘတ္တျတ္ထော နာမ “အဓိတ္ထိ, ဗဟိကမံ, ဥပရိဂင်္ဂ” မိစ္စာဒီသု သမ္ပတ္တျာဒီဟိ ဝိသေသတ္ထေဟိ ရဟိတော ကေဝလော ဝိဘတ္တီနံ အတ္ထော ဝုစ္စတိ။ ဝိဂ္ဂဟေ ပန “ကထာ, ပဝတ္တာ” ဣစ္စာဒီနိ သမာသသာမတ္ထိယေန ဝိဒိတာနိ အတ္ထပဒါနိ နာမ, အဓိသဒ္ဒဿ အတ္ထပဒါနီတိပိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ အဓိကုမာရိ, အဓိဝဓု, အဓိဇမ္ဗုဣစ္စာဒိ။

အတ္တနိ ပဝတ္တော ဓမ္မော, ပဝတ္တာ တဓမ္မာတိ အတ္ထေ ဝိဘတ္တီနံ လောပေ ကတေ အဓိအတ္တသဒ္ဒဿ နပုံသကဘာဝံ ကတ္ဝာ တတော သျာဒျုပ္ပတ္တိ, ‘ပုဗ္ဗဿမာဒိတော’တိ ဿာဒီနံ လောပေ သမ္ပတ္တေ –

၃၃၇. နာတောမပဉ္စမိယာ [က. ၃၄၁; ရူ. ၃၃၆; နီ. ၇၃၃; စံ. ၂.၁.၄၁; ဟ. ၂.၄.၈၃; မု. ၄.၃.၃၇၄]။

အကာရန္တမှာ အသင်္ချေကတ္တာ ပရံ သဗ္ဗာသံ ဝိဘတ္တီနံ လောပေါ န ဟောတိ, ပဉ္စမိဝဇ္ဇိတာနံ ဝိဘတ္တီနံ အံ ဟောတိ။

အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မော ဇာယတိ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မာ ဇာယန္တိ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မံ ပဿတိ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မေ ပဿန္တိ။

အပဉ္စမိယာတိ ကိံ? အဇ္ဈတ္တာ အပေတိ, အဇ္ဈတ္တေဟိ အပေတိ။

၃၃၈. တ တတိယာသတ္တမီနံ [က. ၃၄၁; ရူ. ၃၃၆; နီ. ၇၃၃; စံ. ၂.၁.၄၂; ဟ. ၂.၄.၈၄; မု. ၄.၃.၃၇၅]။

အကာရန္တမှာ အသင်္ချေကတ္တာ ပရံ တတိယာ, သတ္တမီနံ ဝိကပ္ပေန အံ ဟောတိ။

အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မေန ဝတ္တတိ အဇ္ဈတ္တေန တ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မေဟိ ဝတ္တတိ အဇ္ဈတ္တေဟိ တ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မဿ ဒေတိ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မာနံ ဒေတိ, အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ အပေတိ, အဇ္ဈတ္တေဟိ ဓမ္မေဟိ အပေတိ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မဿ သန္တကံ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မာနံ သန္တကံ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မေ တိဋ္ဌတိ အဇ္ဈတ္တေ တ, အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မေသု တိဋ္ဌတိ အဇ္ဈတ္တေသု တ။ ဧတ္ထ စ 'အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မော'တိ အဇ္ဈတ္တဘူတော ဓမ္မော, 'အဇ္ဈတ္တံ ဓမ္မာ'တိ အဇ္ဈတ္တဘူတာ ဓမ္မာ ဣစ္စာဒိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တော ပဝတ္တာတိ တ ဝုတ္တေပိ အတ္တဿ အာဓာရဘာဝေ သိဇ္ဈတိယေဝ။ ဧဝံ အဓိစိတ္တံ, အတ္တနိ ဝိသုံ ဝိသုံ ပဝတ္တံ ပဝတ္တာနိ တ ပစ္စတ္တံ။ ဧတ္ထ စ "အဇ္ဈတ္တံ အဘိနိဝိသိတွာ အဇ္ဈတ္တံ ဝုဋ္ဌာတိ, ဗဟိဒ္ဓာ အဘိနိဝိသိတွာ အဇ္ဈတ္တံ ဝုဋ္ဌာတီ"တိ [ခ. သ. အဋ္ဌ. ၃၅၀; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၃၂] ဟဋ္ဌော အတ္ထိ, တသ္မာ ပဉ္စမိယာ အံဘာဝဝဇ္ဇနံ အပ္ပကတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ "အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ, ဗဟိဒ္ဓာ ဓမ္မာ"တိ [ခ. သ. တိကမာတိကာ ၂၀] ဟဋ္ဌော အတ္ထိ, တသ္မာ ပဉ္စမာဒီနမ္ပိ ဝိကပ္ပော လဗ္ဘတီတိ။

သမ္ပတ္တိအတ္ထေ –

သမ္ပန္နံ ဗ္ရဟ္မံ သဗ္ရဟ္မံ, 'ဗ္ရဟ္မ'န္တိ ဝေဒော ဝုစ္စတိ။ ဧတ္ထ စ 'အကာလေ သကတ္ထဿာ'တိ သုတ္တေန သဟသဒ္ဒဿ သာဒေသော, ဘိက္ခာနံ သမိဒ္ဓိ သုဘိက္ခံ, 'သွာဒီသု ရဿော'တိ သုတ္တေန ကတနပုံသကဿ ရဿတ္တံ။

သမီပေ –

နဂရဿ သမီပံ ဥပနဂရံ, ကုမ္ဘဿ သမီပံ ဥပကုမ္ဘံ, မဏိကာယ သမီပံ ဥပမဏိကံ, ဝဓုယာ သမီပံ ဥပဝဓု, ဂုန္နံ သမီပံ ဥပဂု, 'ကေဿူ'တိ သုတ္တေန ဩဿ ဥတ္တံ။

သာကလ္လေ –

တိဏေန သဟ သကလံ သတိဏံ, တိဏေန သဒ္ဓိံ သကလံ ဝတ္ထုံ အဇ္ဈောဟရတီတိ အတ္ထော။ သဟသဒ္ဒဿ သာဒေသော။

အဘာဝေ –

မက္ခိကာနံ အဘာဝေ နိမ္မက္ခိကံ, ဒရထာနံ အဘာဝေ နိဒ္ဒရထံ, ဘိက္ခာနံ အဘာဝေ ဒုဗ္ဘိက္ခံ, အဘာဝတ္ထော ပိ ဒုသဒ္ဒော အတ္ထိ။ ယထာ? ဒုဿီလော ဒုပ္ပညောတိ။ ဧတ္ထ စ 'သမ္ပန္နံ ဗ္ရဟ္မ'န္တိအာဒိနာ သဒ္ဒဗျာကရဏေသု အတ္ထဝစနံ သဒ္ဒတ္ထဝိဘာဝနမတ္တံ။ သုတ္တန္တေသု ပန ဣမေသံ ပဒာနံ ယုတ္တံ အဘိဓေယျတ္ထံ ဉတွာ တဒနုရူပံ အတ္ထဝစနမ္ပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယထာသဒ္ဒတ္ထေ –

ရူပသ္သ သဘာဝသ္သ ယောဂ္ဂံ အနုရူပံ, အတ္တာနံ အတ္တာနံ ပဋိစ္စ ပဝတ္တံ ပစ္စတ္တံ, အမုမာသံ အမုမာသံ အနုဂတံ အန္ဝမုမာသံ, ဃရံ ဃရံ အနုဂတံ အနုဃရံ, ဝသ္သံ ဝသ္သံ အနုဂတံ အနုဝသ္သံ, ဇေဋ္ဌာနံ အနုပုဗ္ဗံ အနုဇေဋ္ဌံ, သတ္တိယာ အနုရူပံ ယထာသတ္တိ, ဗလသ္သ အနုရူပံ ယထာဗလံ, ကမသ္သ အနုရူပံ ယထာက္ကမံ။ ဧဝံ ယထာသင္ခံ, ယထာလာဘံ။ သောတသ္သ ပဋိလောမံ ပဋိသောတံ, ပဋိတတံ, ပဋိသဒ္ဒံ။

ပစ္ဆာပဒတ္တေ –

ရထသ္သ ပစ္ဆာ အနုရထံ။

ယုဂဘူတော ပဒတ္ထော ယုဂပဒတ္ထော, သဟဘာဝီအတ္ထဒ္ဝယသ္သေတံ နာမံ။ တတ္ထ အသနိဖလေန သဟ ပဝတ္တံ စက္ကံ သစက္ကံ, ဂဒာဝုဓေန ယုဂဠပဝတ္တံ တသုဒေဝသ္သ စက္ကာဝုဓန္တိပိ ဝဒန္တိ [ယုဂပဒတ္ထေ သစက္ကံ နိဓေဟိ, (မောဂ္ဂလ္လာနဝုတ္တိယံ)။ စက္ကေန ယုဂပတ ဓေဟိ သစက္ကံ, (မုဂ္ဓဗောဓဝုတ္တိယံ)။ ဟေ ဗိသဏု! စက္ကေန သဟ ယုဂပဒေကကာလေ ဂဒံ ဓာရယ။ (မုဂ္ဓဗောဓဋီကာယံ ၂၂၆ ပိဋ္ဌေ)], သဟသ္သ သတ္တံ။

၃၃၉. ယထာ နတုလျေ [က. ၃၁၉; ရူ. ၃၃၀; နီ. ၆၉၆; စံ. ၂.၂.၃; ဟ. ၂.၁.၇]။

တုလျတော အညသ္မိံ အတ္ထေ ပဝတ္တော ယထာသဒ္ဒော သျာဒိနာ သဟ ဧကတ္ထော ဟောတိ [မောဂ္ဂလ္လာနေ အညထာဝုတ္တိ ဒဿိတာ]။

ယထာသတ္တိ, ယထာဗလံ, ယထာက္ကမံ, ယေ ယေ ဝုဍ္ဍာ ယထာဝုဍ္ဍံ, ဝုဍ္ဍာနံ ပဋိပာဋိ တ ယထာဝုဍ္ဍံ။

နတုလျေတိ ကိံ? ယထာ ဒေဝဒတ္တော, တထာ ယညဒတ္တော။

၃၄၀. ယာဝတဝဓာရဏေ [က. ၃၁၉; ရူ. ၃၃၀; နီ. ၆၉၆; စံ. ၂.၂.၄; ဟ. ၂.၁.၈]။

အဝဓာရဏံ ဝုစ္စတိ ပရိစ္ဆိန္နံ, အဝဓာရဏေ ပဝတ္တော ယာဝသဒ္ဒော သျာဒိနာ သဟ ဧကတ္ထော ဘဝတိ။

ယတ္တကံ အတ္ထော ဝတ္တတီတိ ယာဝဒတ္ထံ, အာဂမော။ ယတ္တကံ ဇီဝေ ဝတ္တတီတိ ယာဝဇီဝံ, ယတ္တကံ အာယု ဝတ္တတီတိ ယာဝတာယုကံ, တကာရ, ကကာရာ အာဂမာ။

၃၄၁. ပရာပဟဗဟိတိရောပုရေပစ္ဆာ တ ပဉ္စမျာ [က. ၃၁၉; ရူ. ၃၃၀; နီ. ၆၉၆; စံ. ၂.၂.၇; ဟ. ၂.၁.၁၂, ၁၃; 'ပယ္ယဟာ။' (ဗဟူသု)]။

ပရိ, အပ, အာက္ကစ္စာဒယော သဒ္ဒာ ပဉ္စမျန္တေန သျာဒိနာ သဟ ဧကတ္ထာ ဘဝန္တိ တ။

ပဗ္ဗတတော ပရိ သမန္တာ ဝဿီတိ ဒေဝေ ပရိပဗ္ဗတံ ပရိပဗ္ဗတာ တ, ပဗ္ဗတံ ဝဇ္ဇေတွာ ဝဿီတိ အတ္ထော။ ပဗ္ဗတတော ဗဟိဒ္ဓာ အပပဗ္ဗတံ အပပဗ္ဗတာ တ, ဟင္ဒလိပုတ္တတော ဗဟိဒ္ဓာ ဝဿီတိ ဒေဝေ အာဟင္ဒလိပုတ္တံ အာဟင္ဒလိပုတ္တာ တ, အာကုမာရေဟိ ကစ္စာယနသ္သ ယသော ဝတ္တတီတိ အာကုမာရံ အာကုမာရာ တ, အာဘဝဂ္ဂ ဘဂဝတော ယသော ဝတ္တတီတိ အာဘဝဂ္ဂံ အာဘဝဂ္ဂ တ, အာဟဏကောဋိယာ သရဏဂမနံ ဝတ္တတီတိ အာဟဏကောဋိကံ, ကာဂမော။ ကမတော ဗဟိ ဗဟိကမံ ဗဟိကမာ တ, ဧဝံ ဗဟိနဂရံ, ဗဟိလေဏံ, ပဗ္ဗတတော တိရော တိရောပဗ္ဗတံ တိရောပဗ္ဗတာ တ, ဧဝံ တိရောပာကာရံ, တိရောကုဋ္ဋံ။ ဧတ္ထ စ 'တိရော'တိ ပရဘာဂေ ဝုစ္စတိ။ ဘတ္တမ္ဟာ ပုရေ ပုရေဘတ္တံ ပုရေဘတ္တာ တ, အရုဏမ္ဟာ ပုရေ ပုရာရုဏံ ပုရာရုဏာ တ, ဘတ္တသ္သ ပစ္ဆာ ပစ္ဆာဘတ္တံ ပစ္ဆာဘတ္တာ တ။

၃၄၂. သမီပာယာမေသ္ဝနု [က. ၃၁၉; ရူ. ၃၃၀; နီ. ၆၉၆; စံ. ၂.၂.၉; ဟ. ၂.၁.၁၅, ၁၆]။

သမိပေ အာယာမေ စ ပဝတ္တော အနုသဒ္ဒော ဿာဒိနာ သဟ ဧကတ္တော ဘဝတိ တ။

ဝနဿ သမိပံ အနုဝနံ, အသနိ အနုဝနံ ဂတာ, ဂင်္ဂံ အနုယာတာ အနုဂင်္ဂံ, ဗာရာဏသီ။

၃၄၃. ဩရော ပရိ ပဋိ ပါရေ မဇ္ဈေ ဟေဋ္ဌုဒ္ဓာဓောန္တော တ ဆဋ္ဌီယာ [က. ၃၁၉; ရူ. ၃၃၀; နီ. ၆၉၆; စံ. ၂.၂.၁၁; ဟ. ၂.၁.၁၈; ‘ဩရေပရိ။’ (ဗဟူသု)]။

ဩရာဒယော သဒ္ဒာ ဆဋ္ဌီယန္တေန ဿာဒိနာ သဟ ဧကတ္တာ ဘဝန္တိ တ။

ဇတ္ထ စ ဩရေ, ပါရေ, မဇ္ဈေသဒ္ဒေသု ‘တဒမိနာဒီနိ’တိ သုတ္တေန ဧကာရော, ဂင်္ဂါယ ဩရံ ဩရေဂင်္ဂံ, သိခရ ဿ ဥပရိ ဥပရိသိခရံ။ ဧဝံ ဥပရိဟာသာဒံ, ဥပရိမဉ္စံ, ဥပရိပဗ္ဗတံ, သောတဿ ပဋိလောမံ ပဋိသောတံ။ ဧဝံ ပဋိဝါတံ, ယမု နာယ ပါရံ ပါရေယမုနံ, ဂင်္ဂါယ မဇ္ဈံ မဇ္ဈေဂင်္ဂံ, ပာသာဒဿ ဟေဋ္ဌာ ဟေဋ္ဌာပာသာဒံ, ဟေဋ္ဌာမဉ္စံ, ဂင်္ဂါယ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံဂင်္ဂံ, ဂင်္ဂါယ အဓော အဓောဂင်္ဂံ, ပာသာဒဿ အန္တော အန္တောပာသာဒံ။ ဧဝံ အန္တောဂါမံ, အန္တောနဂရံ, အ န္တောဝဿံ။

တတိ ကိံ? ဂင်္ဂါဩရံ, မဇ္ဈေသမုဒ္ဒသ္မိံ ဣစ္စာဒိ။

၃၄၄. တိဋ္ဌဂွာဒီနိ [က. ၃၁၉; ရူ. ၃၃၀; နီ. ၆၉၇; စံ. ၂.၂.၁၀; ဟ. ၂.၁.၁၇]။

တိဋ္ဌဂုပ္ပဘုတီနိ အသင်္ချေကတ္တေ သိဇ္ဈန္တိ။

တိဋ္ဌန္တိ ဂါဝေါ ယသ္မိံ ကာလေ တိဋ္ဌဂု, ဝဟန္တိ ဂါဝေါယသ္မိံ ကာလေ ဝဟဂု, ‘ဧကဿူ’တိ သုတ္တေန ဩဿ ဿ ဥတ္တံ။ အာယတိံ ယဝေ ယသ္မိံ ကာလေတိ အာယတိယဝေ, ခလေ ယဝေ ယသ္မိံ ကာလေတိ ခလေယဝံ။ ပုဗ္ဗပဒေ ဝိ ဘတ္တိအလောပေါ။ လုနာ ယဝ ယသ္မိံ ကာလေတိ လုနယဝံ, ဧတ္ထ ‘လုနာ’တိ လာဝိတာ, လုယမာနာ ယဝ ယသ္မိန္တိ လုယမာနယဝံ ဣစ္စာဒိ။

တထာ ဟတော နဟာနံ ယသ္မိံ ကာလေတိ ဟတနဟာနံ။ ဧဝံ သာယနဟာနံ, ဟတော ကမ္မကရဏကာလော ယသ္မိန္တိ ဟတကာလံ။ ဧဝံ သာယကာလံ, ဟတော ဝဿတိ မေဃော ယသ္မိန္တိ ဟတမေဃံ။ ဧဝံ သာယမေဃံ, ဟတော ဂန္တဗ္ ဗော မဂ္ဂေါ ယသ္မိန္တိ ဟတမဂ္ဂံ။ ဧဝံ သာယမဂ္ဂံ ဣစ္စာဒိ။ မဟာဝုတ္တိနာ ဟတောသဒ္ဒဿ ဟတတ္တံ။ ဧတ္ထ စ ‘တိဋ္ဌဂု’ ဣစ္စာဒီနိ ဝိဂ္ဂဟတ္ထဝသေန အညပဒတ္ထေ သိဒ္ဓါနိ ဝိယ ဒိဿန္တိ, အညပဒဿ ပန လိင်္ဂါဒီနံ ဝသေန တေသံ ရူပဝိကာရော နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ အဗျယရူပတ္တာ ဣမေ ဂဟိတာနိ, သဗ္ဗဋ္ဌေတံ အသင်္ချသမာသပဒံ နာမ နပုံသ ကံ ဧဝ ဟောတိ, ရဿန္တမေဝ ဟောတိ။ သဗ္ဗဝိဘတ္တီနဉ္စ အကာရန္တမှာ ဗဟုလံ အံ ဟောတိ, ဣကာရုကာရန္တေ ဟိ လောပေါ ဟောတိ။

အဗျယီဘာဝသမာသော နိဋ္ဌိတော။

တပ္ပုရိသသမာသ

ဒုတိယာတပ္ပုရိသ

အထ အမာဒိသမာသော ဝုစ္စတေ, သော တပ္ပုရိသောတိ စ ဝုစ္စတိ။ တဿ ပုရိသော တပ္ပုရိသော, တပ္ပုရိသသဒ္ ဒေန သဒိသတ္တာ အယံ သမာသော **တပ္ပုရိသော** တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ ဟိ တပ္ပုရိသသဒ္ဒော ဝိသေသနပဒတ္ထံ ဇဟိတွာ တ ဝိသေဿပဒတ္ထေ တိဋ္ဌတိ, ဧဝံ အယံ သမာသောပီတိ။

၃၄၅. အမာဒိ [က. ၃၂၇; ရူ. ၃၅၁; နီ. ၇၀၄; စံ. ၂.၂.၁၆]။

အမာဒိဝိဘတ္တိယုတ္တံ သွာဒ္ယန္တပဒံ ပဌမန္တေန သွာဒ္ယန္တပဒေန သဟ ဧကတ္တံ ဘဇတိ, အယဉ္စ သမာသော အနွတ္ထဝသေန "အမာဒိသမာသော"တိ စ "တပ္ပုရိသသမာသော"တိ စ ဝုစ္စတိ။ ဣမိနာ အမာဒိသဟိတသ္သ တဂ္ဂုဏ္ဍ အမာဒေကတ္ထသညံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တတ္ထာနံ ဝိဘတ္တီနံ လောပေ, တတော ဧကတ္ထပဒတ္တေ သွာဒ္ယုပ္ပတ္တိ ဟောတိ။

သော ပန သမာသော ဒုတိယာတပ္ပုရိသော, တတိယာတပ္ပုရိသော, စတုတ္ထီတပ္ပုရိသော, ပဉ္စမီတပ္ပုရိသော, ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသော, သတ္တမီတပ္ပုရိသောတိ ဆဗ္ဗိဓော။ ဧကေမေကသ္မိံ ဒွေဒွေ "နိစ္စသမာသော, အနိစ္စသမာသော"တိ စ "လုတ္တသမာသော, အလုတ္တသမာသော"တိ စ ဒုဝိဓော။

တတ္ထ ဒုတိယာတပ္ပုရိသော ကတ္တုတစကေသု ဂတ, နိသ္သိတ,-အတီတ, အတိက္ကန္တ, ပတ္တ, အာပန္နက္ကစ္စာဒီသု ပရေသု ဟောတိ။

ကမံ ဂတောတိ ကမဂတော ကမံ ဂတော တ။ ဧဝံ အရညဂတော, ဘူမိဂတော, ရာဇာနံ နိသ္သိတောတိ ရာဇနိသ္သိတော။ ဧဝံ အတ္တနိသ္သိတော, ဓမ္မနိသ္သိတော။ ဘဝံ အတီတော ဘဝတီတော။ ဧဝံ ဘယာတီတော, ကာလာတီတော, ခဏာတီတော, ပမာဏံ အတိက္ကန္တောတိ ပမာဏာတိက္ကန္တော, သုခံ ပတ္တောတိ သုခပ္ပတ္တော။ ဧဝံ ဒုက္ခပ္ပတ္တော, သောတံ အာပန္နောတိ သောတာပန္နော။ ဧဝံ နိရောဓသမာပန္နော, အဒ္ဓာနမဂ္ဂံ ပဋိပန္နောတိ အဒ္ဓာနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော, ရုက္ခံ အာရူဠှောဟာတိ ရုက္ခာရူဠှော, ရထာရူဠှော, သြဃံ တိဏ္ဏောတိ သြဃတိဏ္ဏော သြဃံ တိဏ္ဏော တက္ကစ္စာဒိ။

ကမ္မပ္ပဝစနီယေဟိ ကိတန္တပဒေဟိ ပန နိစ္စသမာသောယေဝ, ကုမ္ဘံ ကရောတီတိ ကုမ္ဘကာရော, ရထကာရော, ပတ္တံ ဂဏှာတီတိ ပတ္တဂ္ဂါဟော, အတ္ထံ ကာမေတီတိ အတ္ထကာမော, ဓမ္မကာမော, ဝိနယံ ဓာရေတီတိ ဝိနယဓရော, ဓမ္မဓရော, ဗြဟ္မံ စရတိ သီလေနာတိ ဗြဟ္မစာရီ, ဘဝဟရံ ဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ ဘဝဟရဂူ, သဗ္ဗံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညူ, အတ္ထညူ, ဓမ္မညူကစ္စာဒိ။

ဗဟုလာဓိကာရတ္တာ တ, တဝန္တု, တာဝီ, အန္တ, မာန, တုန, တွာန, တွာ, တုံ, တဝေပစ္စယန္တေသု ပရေသု သမာသော န ဟောတိ, ဝသ္သံ ဝုတ္တော, သြဒနံ ဘုတ္တော, သြဒနံ ဘုတ္တဝါ, သြဒနံ ဘုတ္တာဝီ, ဓမ္မံ သုဏန္တော, ဓမ္မံ သုဏမာနော ဓမ္မံ သောတုန, ဓမ္မံ သုတွာန, ဓမ္မံ သုတွာ, ဓမ္မံ သောတုံ, ဓမ္မံ သောတဝေ။

ဣတိ ဒုတိယာတပ္ပုရိသော။

တတိယာတပ္ပုရိသ

တတိယာတပ္ပုရိသော ကမ္မတစကေသု ကိတန္တေသု စ သမ္ပန္န, သဟဂတာဒီသု စ ပုဗ္ဗ, သဒိသ, သမ, ဦနတ္ထ, ကလဟ, နိပုဏ,-မိဿက, သခိလာဒီသု စ ပရေသု ဟောတိ။

ဗုဒ္ဓေန ဘာသိတော ဗုဒ္ဓဘာသိတော။ ဧဝံ ဗုဒ္ဓဒေသိတော, ဗုဒ္ဓပညတ္တော, ဗုဒ္ဓရက္ခိတော, သတ္ထာရာ ဝဏ္ဏိတော သတ္ထုဝဏ္ဏိတော, ဝိညူဟိ ဂရဟိတော ဝိညုဂရဟိတော, ဝိညုပသတ္ထော, ဣဿရေန ကတံ ဣဿရကတံ, အတ္တနာ ကတံ သယံကတံ, ပရေဟိ ကတံ ပရံကတံ, ဗိန္ဒာဂမော။ သုကေဟိ အာဟဋံ သုကာဟဋံ, ရညာ ဟတော ရာဇဟတော, ရောဂေန ပီဠိတော ရောဂပီဠိတော, အဂ္ဂိနာ ဒဍ္ဎော အဂ္ဂိဒဍ္ဎော, သပ္ပေန ဒဋ္ဌော သပ္ပဒဋ္ဌော, သလ္လေန ဝိဒ္ဓော သလ္လဝိဒ္ဓော, ဣစ္ဆာယ အပကတော အဘိဘူတော ဣစ္ဆာပကတော။

သီလေန သမ္ပန္နော သီလသမ္ပန္နော။ ဧဝံ သုခသဟဂတံ, ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ, မိတ္တသံသဂ္ဂေါ, ပိယသမ္ပယောဂေါ, ပိယဝိပ္ပယောဂေါ, ဇာတိယာ အန္ဓော ဇစ္စန္ဓော, ဂုဏဟီနော, ဂုဏဝုဍ္ဎော, စတုဝဂ္ဂေန သင်္ဃေန ကရဏီယံ ကမ္မံ စတုဝဂ္ဂကရဏီယံ။ ဧဝံ ပဉ္စဝဂ္ဂကရဏီယံ, ကာကေဟိ ပေယျာ ကာကပေယျာ, နဒီ။

ကေကဍ္ဍရေသု ပရပဒေသု နိစ္စသမာသော, ဥရေန ဂစ္ဆတီတိ ဥရဂေ, ဟဒေန ပိဝတီတိ ဟဒပေ ဣစ္စာဒိ။

က္ဝစိ မဇ္ဈေပဒလောပေ, ဂုဠေန သံသဋ္ဌော ဩဒနော ဂုဠောဒနော။ ဧဝံ ခီရောဒနော, အဿေန ယုတ္တော ရထော အဿရထော။ ဧဝံ အာဇညရထော, မဂ္ဂေန သမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ မဂ္ဂစိတ္တံ , ဇမ္ဗုယာ ပညာတော ဒီပော ဇမ္ဗုဒီပော, ဧကေန အဓိကာ ဒသ ဧကာဒသ ဣစ္စာဒိ။

ပုဗ္ဗာဒီသု – မာသေန ပုဗ္ဗော မာသပုဗ္ဗော, မာတရာ သဒိသော မာတုသဒိသော။ ဧဝံ မာတုသမော, ပိတုသမော, ဧကေန ဦနာ ဝီသတိ ဧကူနဝီသတိ, သီလေန ဝိကလော သီလဝိကလော, အသိနာ ကလဟော အသိကလဟော, တစာယ နိပုဏော တစာနိပုဏော။ ဧဝံ ယာဝကာလိကသမ္မိဿံ, တစာသခိလော, သတ္ထာရာ သဒိသော သတ္ထုကပ္ပော, ပုညေန အတ္ထော ပုညတ္ထော, ပုညေန အတ္ထိကော ပုညတ္ထိကော။ ဧဝံ သေယျတ္ထိကော, မဟဂ္ဃတ္ထိကော, ဂုဏေန အဓိကော ဂုဏာဓိကော ဣစ္စာဒိ။

ဗဟုလာဓိကာရာ က္ဝစိ သမာသော န ဟောတိ, ဖရသုနာ ဆိန္နံ, ကာကေဟိ ပာတဗ္ဗာ, ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ, ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ တတိယာတပ္ပုရိသော။

စတုတ္ထီတပ္ပုရိသ

စတုတ္ထီတပ္ပုရိသော တဒတ္ထေ တ အတ္ထ, ဟိတ, ဒေယျာဒီသု တ ပရေသု ဟောတိ။

ကထိနဿ ဒုဿံ ကထိနဒုဿံ, ကထိနတ္ထာယ အာဘတံ ဒုဿန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံ ကထိနစီဝရံ, ကထိနာယ ဒုဿံ, ကထိနာယ စီဝရန္တိပိ ယုဇ္ဇတိ, ကထိနတ္ထာရာယာတိ အတ္ထော။ စီဝရာယ ဒုဿံ စီဝရဒုဿံ။ ဧဝံ စီဝရမူလံ [စီဝရမူလ္လံ (ရူ. နီ.)], သင်္ဃဿ အာဘတံ ဘတ္တံ သင်္ဃဘတ္တံ, သင်္ဃတ္ထာယ တ ပဋိယတ္တံ ဘတ္တံ သင်္ဃဘတ္တံ။ ဧဝံ အာဂန္တုကဘတ္တံ, ဂမိကဘတ္တံ, ဂိလာနဘတ္တံ။

သင်္ဃဿ အတ္ထော သင်္ဃတ္ထော, လောကဿ ဟိတော လောကဟိတော, ဗုဒ္ဓဿ ဒေယျံ ဗုဒ္ဓဒေယျံ, ဗုဒ္ဓဿ ပဏာမော ဗုဒ္ဓပ္ပဏာမော။ ဧဝံ ဗုဒ္ဓထောမနာ, ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနံ, သုတ္တဿ အနုလောမံ သုတ္တာနုလောမံ။ ဧဝံ သုတ္တာနုရူပံ, သုတ္တာနုကူလံ, သုတ္တာနုဂုဏံ, ဌာနဿ အရဟံ ဌာနာရဟံ, ရညော အရဟံ ရာဇာရဟံ။ ဧဝံ ရာဇဂ္ဃံ, ရာဇဒေယျံ, ကတ္တုံ ကာမေတီတိ ကတ္တုကာမော။ ဧဝံ ဂန္တုကာမော, ကထေတုကာမော, ဒဋ္ဌုကာမော, သောတုကာမော။ ဧတ္ထ စ တုမန္တဿ အသင်္ချတ္တာ 'အသင်္ချေဟိ သဗ္ဗာသ'န္တိ တတော နိစ္စံ စတုတ္ထီလောပေ ဟောတိ, သမာသေ ကတေ နိစ္စံ နိဂ္ဂဟီတလောပေ စ။ ''သင်္ဃဿ ဒါတဗ္ဗံ, သင်္ဃဿ ဒါတုံ'' ဣစ္စာဒီသု သမာသော န ဟောတိ။

ဣတိ စတုတ္ထီတပ္ပုရိသော။

ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ

ပဉ္စမီတပ္ပုရိသော အပဂမန, ဘယ, ဝိရတိ, မောစနာဒိအတ္ထေသု ပရေသု ဟောတိ။

မေထုနာ အပေတောတိ မေထုနာပေတော, ပလာသတော အပဂတောတိ ပလာသာပဂတော, နဂရမှာ နိဂ္ဂတောတိ နဂရနိဂ္ဂတော, ပိဏ္ဍပာတတော ပဋိက္ကန္တောတိ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကန္တော။ ဧဝံ ကမနိက္ခန္တော, ရုက္ခပတိတော, သာသနမှာ စုတောတိ သာသနစုတော, အာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနံ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနံ, ဥဒကတော ဥဂ္ဂတော ဥဒကုဂ္ဂတော, ဘဝတော နိဿဋော ဘဝနိဿဋော, ခန္ဓသင်္ဂဟတော နိဿဋ္ဌန္တိ ခန္ဓသင်္ဂဟနိဿဋံ, စောရမှာ ဘီတောတိ စောရဘီတော, ဟပတော ဘာယတိ သီလေနာတိ ဟာပဘီရုကော, ဟပတော ဇိဂုစ္ဆတိ သီလေနာတိ ဟာပဇိဂုစ္ဆီ, ဝဋ္ဋတော နိဗ္ဗိန္ဒတီတိ ဝဋ္ဋနိဗ္ဗိန္ဒော, ကာယဒုစ္စရိတတော ဝိရတိ ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိ။ ဧဝံ ဝစီဒုစ္စရိတဝိရတိ, ဗန္ဓနာ မုတ္တော ဗန္ဓနမုတ္တော။ ဧဝံ ဗန္ဓနမောက္ခော, ကမ္မတော သမုဋ္ဌိတံ ကမ္မသမုဋ္ဌိတံ ။ ဧဝံ ကမ္မဇာတံ, ကမ္မသမ္ဘူတံ, ကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ

တံ, လောကတော အဂ္ဂေါ လောကဂ္ဂေါ။ ဧဝံ လောကဇေဋ္ဌော, လောကုတ္တမော, သဗ္ဗေဟိ ဇေဋ္ဌော သဗ္ဗဇေဋ္ဌော, သဗ္ဗေဟိ ကနိဋ္ဌော သဗ္ဗကနိဋ္ဌော။ ဧဝံ သဗ္ဗဟီနော, သဗ္ဗပစ္ဆိမော, ဥက္ကဋ္ဌတော ဥက္ကဋ္ဌောတိ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌော, ဩမကတော ဩမကောတိ ဩမကောမကော။

က္ဝစိ နိစ္စသမာသော ဟောတိ, မာတိတော ဇာတော မာတုဇော။ ဧဝံ ပိတုဇော, ကမ္မဇံ, စိတ္တဇံ, ဥတုဇံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ပဉ္စမီတပ္ပုရိသော။

ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ

ရညော ပုတ္တော ရာဇပုတ္တော။ ဧဝံ ရာဇပုရိသော, ဗုဒ္ဓသာဝကော, သမုဒ္ဒဃောသော, ဓညာနံ ရာသိ ဓညရာသိ, မတ္တိကာယ ပတ္တောတိ မတ္တိကာပတ္တော, ဝိကာရသမ္ဗန္ဓေ ဆဋ္ဌီ, မတ္တိကာမယပတ္တောတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သုဝဏ္ဏကဋာဟံ, သုဝဏ္ဏဘာဇနံ, ဟာနိယသ္သ ထာလကံ ဟာနိယထာလကံ။

သမာသမဇ္ဈေ ဤ, ဦနံ ဗဟုလံ ရဿတ္တံ, ဒဏ္ဍိနော ကုလံ ဒဏ္ဍိကုလံ, ဟတ္ထိပဒံ, ဣတ္ထိရူပံ, နဒိကူလံ, နဒိတီရံ, ဘိက္ခုနီနံ သင်္ဃော ဘိက္ခုနိသင်္ဃော, ဇမ္ဗုယာ သာခာ ဇမ္ဗုသာခာ ဣစ္စာဒိ။

အန္တ, မာန, နိဒ္ဒါရဏီယ, ပူရဏ, ဘာဝ, သုဟိတတ္တေဟိ သမာသော န ဟောတိ, မမံ အနုကုဗ္ဗန္တော, မမံ အနုကုရုမာနော, ဂုန္နံ ကဏ္ဟာ သမ္ပန္နခီရတမာ။ ဝိဘတ္တာဝဓိဆဋ္ဌီယာ ပန ဟောတိယေဝ, နရာနံ ဥတ္တမော နရုတ္တမော, နရသေဋ္ဌော, နရဝရော, ဂဏာနံ ဥတ္တမော ဂဏုတ္တမော, ဒ္ဝိပဒါနံ ဥတ္တမော ဒ္ဝိပဒုတ္တမော ဣစ္စာဒိ။ သိဿာနံ ပဉ္စမော သိဿော, ကပ္ပဿ တတိယော ဘာဂေါ, ပက္ခဿ အဋ္ဌမီ, ပဋဿ သုက္ကတာ, ရူပဿ လဟုတာ, ရူပဿ မုဒုတာ, ရူပဿ ကမ္မညတာ။ က္ဝစိ ဟောတိ, ကာယလဟုတာ, စိတ္တလဟုတာ, ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာ။ ဓမ္မသုဓမ္မတာ, ဖလာနံ သုဟိတော, ဖလာနံ တိတ္တော, ဖလာနံ အသိတော, ကရဏတ္ထေ ဆဋ္ဌီ။

"ဘဂ္ဂေါ ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တဿာ"တိ ဧတ္ထ 'ရာဇပုတ္တော'တိ န ဟောတိ အညမညာနပေက္ခတ္တာ။ "ဒေဝဒတ္တဿ ကဏ္ဟာ ဒန္တာ"တိ ဧတ္ထ 'ဒေဝဒတ္တကဏ္ဟဒန္တာ'တိ န ဟောတိ အညသာပေက္ခတ္တာ [နီ. ၆၉၀]။ အညသာပေက္ခတ္တေပိ နိစ္စံ သမ္ဗန္ဓိပေက္ခသဒ္ဒါနံ သမာသော ဟောတိ တဗ္ဗော ဝိယ သမာသေပိ သမ္ဗန္ဓဿ ဝိဒိတတ္တာ။ ဝုတ္တဉ္စ "သတိပိ သာပေက္ခတ္တေ ဂမကတ္တာ သမာသော ဟောတီ"တိ [က. ၃၂၈; ရူ. ၃၅၂; နီ. ၆၉၁], ဒေဝဒတ္တဂုရုကုလံ, ရာဇအာသီပုတ္တော, ဒေဝအာသီပုတ္တော ဣစ္စာဒိ။ တတ္ထ ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရု ဒေဝဒတ္တဂုရု, တဿ ကုလံ ဒေဝဒတ္တဂုရုကုလန္တိ ဝိဂ္ဂဟော။ ဂုရုနော ကုလံ ဂုရုကုလံ, ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရုကုလံ ဒေဝဒတ္တဂုရုကုလန္တိပိ ဝဒန္တိ။ "ရညော မာဂဓဿ ဗိမ္ဗိသာရဿ ပုတ္တော"တိ ဧတ္ထပိ အညသာပေက္ခတ္တာ 'ဗိမ္ဗိသာရပုတ္တော'တိ န ဟောတိ, ရညော ကေ စ အဿော စ ပုရိသော စာတိ အတ္ထေ 'ရာဇဂဝဿပုရိသာ'တိ ဟောတိ ဒ္ဝန္ဒတော ပုဗ္ဗပဒဿ ဒ္ဝန္ဒပဒေဟိပိ ပစ္စေကံ သမ္ဗန္ဓဿ ဝိဒိတတ္တာ။ တထာ ဒ္ဝန္ဒတော ပရပဒဿပိ, နရာနဉ္စ ဒေဝတာနဉ္စ သာရထိ နရဒေဝသာရထိ။

ဣတိ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသော။

သတ္တမီတပ္ပုရိသ

သတ္တမီတပ္ပုရိသေ ရူပေ သညာ ရူပသညာ။ ဧတ္ထ စ ကာရကာနံ ကိရိယာသာဓနေလက္ခဏတ္တာ ကိရိယာပဒေဟေဝ သမ္ဗန္ဓော ဟောတိ, တသ္မာ အကိရိယတစကေန ပရပဒေန သဒ္ဓိံ သမာသေ ဇာတေ မဇ္ဈေ အနုရူပံ ကိရိယာပဒံ ဝိညာယတိ, ယထာ 'အဿေန ယုတ္တော ရထော အဿရထော' ဣတိ 'ရူပေ သညာ'တိ ရူပေ ဥပ္ပန္နာ သညာတိ အတ္ထော။ စက္ခုသ္မိံ ဝိညာဏံ စက္ခုဝိညာဏံ, ဓမ္မေ ရတော ဓမ္မရတော။ ဧဝံ ဓမ္မရုစိ, ဓမ္မကရတေ, အာနေ အဇ္ဈာသယော အနဇ္ဈာသယော။ ဧဝံ အနာဓိမုတ္တိ, ဝဋ္ဋေ ဘယံ ဝဋ္ဋဘယံ, ဝဋ္ဋဒုက္ခံ, ကာမေ သူကရော ကာမသူကရော, ဝနမဟိံသော, သမုဒ္ဒမစ္ဆော, ဣတ္ထီသု ဓုတ္တော ဣတ္ထိဓုတ္တော, ဣတ္ထိသောဏ္ဍော။

ဥပပဒကိတန္တေသု နိစ္စသမာသော [နီ. ၆၈၂], ဝနေ စရတီတိ ဝနစရော, ကာမာဝစရော, ကုစ္ဆိမှိ သယတီတိ ကုစ္ဆိသယော, ဂဗ္ဘေ သေတီတိ ဂဗ္ဘသေယျော, ထလေ တိဋ္ဌတီတိ ထလဋ္ဌော, ဇလဋ္ဌော, ပဗ္ဗတဋ္ဌော, ပင္ကေ ဇာတံ ပင်္ကဇံ။ ဧဝံ အတ္ရဇော, ခေတ္ရဇော ဣစ္စာဒိ။ က္လစ န ဟောတိ [နီ. ၆၈၁], ဘောဇနေ မတ္တညုတာ, ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ, အာသနေ နိသိန္နော, အာသနေ နိသီဒိတဗ္ဗံ။

က္ကတိ သတ္တမီတပ္ပုရိသော။

လုတ္တတပ္ပုရိသ

တပ္ပုရိသပအန် မဟာဝုတ္တိသုတ္တေန ဣဝစ် ဝိပလ္လာသော။

ဥပရိဂင်္ဂါ, ဟေဋ္ဌာနဒီ, အန္တောဝိဟာရော, အန္တောသမာပတ္တိ, ဟံသာန် ရာဇာ ရာဇဟံသော ဟံသရာဇာ တ, မာသည္သ အမုံ အမုမာသံ, ကဟာပဏည္သ အမုံ အမုကဟာပဏံ, အမုမာသံ, ရတ္တိယာ အမုံ အမုရတ္တံ။ ဧဝံ ပုဗ္ဗရတ္တံ, ပရရတ္တံ, ဣည္သ အတ္တံ။ ကာယည္သ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပုဗ္ဗကာယော, ပရကာယော, အဟည္သ ပုဗ္ဗော ပုဗ္ဗဏှော, မဇ္ဈန္ဟော, သာယန္ဟော, ပုဗ္ဗေဒိဋ္ဌော ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော, တထာဂတံ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော ထေရော, တထာဂတော ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော ထေရေန ဣစ္စာဒိ။

က္ကတိ လုတ္တတပ္ပုရိသော။

အလုတ္တတပ္ပုရိသ

က္လအနိ အလုတ္တတပ္ပုရိသာ ဝုစ္စန္တေ။

ဒီပင်္ကရော, ပဘင်္ကရော, အမတန္ဒဒော, ပုရိန္ဒဒော, ဝေဿန္တရော, အတ္တန္တပော, ပရန္တပော, ရဏဉ္ဇဟော, ဇုတိန္ဓရော, ဝိဇ္ဇန္ဓရော, ဒုဿနေနပဟာတဗ္ဗမ္မော, ကုတောဇော, တတောဇော, ဣတောဇော, ဘယတော ဥပဋ္ဌာနံ ဘယတုပဋ္ဌာနံ, ကဋ္ဌုတ္တာကမ္မံ, ကဋ္ဌုတ္တာရူပံ, ပရည္သပဒံ, အတ္တနောပဒံ, ဒေဝာနမိန္ဒော, ဒေဝာနံပိယတိသ္သော, ဂဝမ္ပတိတ္ထေရော, ပုဗ္ဗေနိဝါသော, မဇ္ဈေကလျာဏံ, ဒူရေရူပံ, သန္တိကေရူပံ, ဒူရေနိဒါနံ, သန္တိကေနိဒါနံ, အန္တေဝါသိကော, ဇနေသုတော, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော ဣစ္စာဒိ [က. ၃၂၇; ရူ. ၃၅၁; နီ. ၆၈၆]။

က္ကတိ အလုတ္တတပ္ပုရိသော။

သဗ္ဗော စာယံ အမာဒိတပ္ပုရိသော အဘိဓေယျဝစနော ပရပဒလိင်္ဂေါ စ။

အမာဒိတပ္ပုရိသော နိဋ္ဌိတော။

ကမ္မဓာရယသမာသ

အထ ကမ္မဓာရယသည်ိတော ပဌမာတပ္ပုရိသော ဝုစ္စတေ။

ကမ္မမိဝ ဒွယံ ဓာရေတီတိ **ကမ္မဓာရယော**။ ယထာ ကမ္မံ ကြိယဉ္စ ပယောဇနဉ္စ ဒွယံ ဓာရေတိ ကမ္မေ သတိ တဿ ဒွယဿ သမ္ဘဝတော, တထာ အယံ သမာသော ဧကဿ အတ္ထဿ ဒွေ နာမာနိ ဓာရေတိ ဣမသ္မိံ သမာသေ သတိ ဧကတ္ထဇောတကဿ နာမဒွယဿ သမ္ဘဝတောတိ [က. ၃၂၄; ရူ. ၃၃၉; နီ. ၇၀၂]။

အပိ စ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကမ္မံ, ဓာရေတဗ္ဗန္တိ ဓာရိယံ, ကမ္မဉ္စ တံ ဓာရိယဉ္စာတိ ကမ္မဓာရိယံ, ယံကိဉ္စိ ဟိတကမ္မံ, ကမ္မဓာရိယသဒ္ဒသဒိသတ္တာ သဗ္ဗော စာယံ သမာသော **ကမ္မဓာရယော**တိ ဝုစ္စတိ ဣဿ အတ္တံ ကတွာ။ ယထာ ဟိ ကမ္မဓာရိယသဒ္ဒော ဧကဿ အတ္ထဿ ဒွေ နာမာနိ ဓာရေတိ, တထာ အယံ သမာသောပီတိ။ သော ဧဝ ဥတ္တရပဒ

တ္ထပဓာနတာသင်္ခါတေန တပ္ပုရိသလက္ခဏေန ယုတ္တတ္တာ ‘တပ္ပုရိသော’တိ စ ဝုစ္စတိ။ ဘိန္နပဝတ္တိနိမိတ္တာနံ ဒွိန္နံ ပဒါနံ ဝိသေသနဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝေန ဧကသ္မိံ အတ္ထေ ပဝတ္တိ တုလျာဓိကရဏတာ နာမ, တေန တုလျာဓိကရဏလက္ခဏေန ယုတ္တတ္တာ ‘တုလျာဓိကရဏသမာသော’တိ စ ဝုစ္စတိ။ သော ဧဝ စ ဝိသေသနပဒဝသေန ဂုဏဝိသေသဒီပနတ္တာ ‘ဝိသေသနသမာသော’တိ စ ဝုစ္စတိ။ တသ္မိံ ဝိသေသနသမာသေ –

၃၄၆. ဝိသေသနမေကတ္ထေန [က. ၃၂၄; ရူ. ၃၃၉; နီ. ၇၀၂; စံ. ၂.၂.၁၈; ဟ. ၂.၁.၅၇]။

ဝိသေသနဘူတံ သျာဒျန္တပဒံ ဧကတ္ထေန ဝိသေသျဘူတေန သျာဒျန္တပဒေန သဒ္ဓိံ ဧကတ္ထံ ဟောတိ။

ဧတ္ထ စ ဝိသေသီယတိ ဒဗ္ဗံ ဝိသိဋ္ဌံ ကရီယတိ ဧတေနာတိ ဝိသေသနံ။ ဧကော အတ္ထော ယဿာတိ ဧကတ္ထံ, ‘ဧကော’တိ သမာနော, ‘အတ္ထော’တိ အဘိဓေယျတ္ထော, နေမိတ္တကတ္ထော, သောယေဝ ဒွိန္နံ ပဝတ္တိနိမိတ္တာနံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ‘အဓိကရဏ’န္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ပဝတ္တိနိမိတ္တာနဉ္ဟိ အဓိဋ္ဌာနတ္တေ သတိ ပဒါနမ္ပိ အဓိဋ္ဌာနတာ သိဒ္ဓါ ဟောတိ။ ဣတိ ဧကတ္ထန္တိ တုလျာဓိကရဏံ, သမာနာဓိကရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တေန ဧကတ္ထေန။ ‘ဧကတ္ထံ ဟောတီ’တိ ဧကတ္ထီဘူတံ ဟောတီတိ အတ္ထော။

သော စ သမာသော နဝဝိဓော ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေါ, ဝိသေသနုတ္တရပဒေါ, ဝိသေသနောဘယပဒေါ, ဥပမာနုတ္တရပဒေါ, သမ္ဘာဝနာပုဗ္ဗပဒေါ, အဝဓာရဏပုဗ္ဗပဒေါ, နနိပါတပုဗ္ဗပဒေါ, ကုနိပါတပုဗ္ဗပဒေါ, ပါဒိပုဗ္ဗပဒေါ စာတိ။

တတ္ထ **ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒေါ** ယထာ? မဟာပုရိသော, မဟာနဒီ, မဟဗ္ဘယံ။ ဧတ္ထ စ “သာ သေနာ ဒိဿတေ မဟာ [ဇာ. ၂.၂၂.၇၇၁], ဗာရာဏသိရဇ္ဇံ နာမ မဟာ”တိ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၁.မဟာသီလဝဇာတကဝဏ္ဏနာ] ပါဠိ ဒိဿတိ။ တသ္မာ သမာသေပိ တိလိင်္ဂေ နိပါတရူပေါ မဟာသဒ္ဒော ယုဇ္ဇတိ။ မဟာ စ သော ပုရိသော စာတိ မဟာပုရိသော, မဟာ စ သာ နဒီ စာတိ မဟာနဒီ, မဟာ စ တံ ဘယဉ္စာတိ မဟဗ္ဘယံ, ဒွိတ္တံ သံယောဂေ စ ရဿတ္တံ။ မဟာသဒ္ဒဝေဝစနေန မဟန္တသဒ္ဒေနပိ တဂ္ယံ ဒဿေတုံ ယုဇ္ဇတိ, မဟန္တော ပုရိသော မဟာပုရိသော, မဟန္တီ နဒီ မဟာနဒီ, မဟန္တံ ဘယံ မဟဗ္ဘယန္တိ။ စ, တသဒ္ဒေဟိ စ သဒ္ဓိံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ ဒဿေတုံ ယုဇ္ဇတိ, မဟန္တော စ သော ပုရိသော စာတိ မဟာပုရိသော, မဟန္တီ စ သာ နဒီ စာတိ မဟာနဒီ, မဟန္တဉ္စ တံ ဘယဉ္စာတိ မဟဗ္ဘယန္တိ။ မဟန္တသဒ္ဒော တ မဟာ ဟောတိ, ‘ဋ န္တန္တူန’န္တိ သုတ္တေန ဥတ္တရပဒေ ပရေ န္တဿ သဗ္ဗဿ အတ္တံ, မဟာဝုတ္တိနာ ဒီဃော စ။

ဧတ္ထ စ ဒွီဟိ စသဒ္ဒေဟိ ဒွိန္နံ ပဒါနံ သကတ္ထနာနာတ္တံ ဒီပေတိ။ တံသဒ္ဒေန သကတ္ထနာနာတ္တေပိ သကတ္ထာနံ အဓိကရဏဘူတဿ ဒဗ္ဗတ္ထဿ ဧကတ္တံ ဒီပေတိ။ ဣမသ္မိံ ဗျာကရဏေ ဝိသုံ ရူပဝိဓာနကိစ္စံ နာမ နတ္ထိ, တံတံသုတ္တဝိဓာနဉ္စ တဒနုရူပံ ဒဿိတဝိဂ္ဂဟတဉ္စ ဒိသွာ တဿ တဿ သိဒ္ဓပဒဿ အတ္ထဗျဉ္ဇနဝိနိစ္ဆယေ ဉာတေ ရူပဝိဓာနကိစ္စံ သိဒ္ဓံ ဟောတိ, သန္တော စ သော ပုရိသော စာတိ သပ္ပုရိသော, သေတဟတ္ထီ, နီလုပ္ပလံ, လောဟိတစန္ဒနံ။

ဝိသဒိသလိင်္ဂ, ဝစနာပိ သဒ္ဒါ ဧကတ္ထာ ဟောန္တိ, ဝိနယော စ သော ပရိယတ္တိ စာတိ ဝိနယပရိယတ္တိ, ဝိနယော စ သော ပိဋကဉ္စာတိ ဝိနယပိဋကံ, အဝိဇ္ဇာ စ သာ ပစ္စယော စာတိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယော, အဝိဇ္ဇာ စ သာ နီဝရဏဉ္စာတိ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏံ။ ဧဝံ ဣတ္ထိရတနံ, သီလဉ္စ တံ ဂုဏော စာတိ သီလဂုဏော, သီလဉ္စ တံ ပတိဋ္ဌာ စာတိ သီလပတိဋ္ဌာ ဣစ္စာဒိ။

တထာ ဝီသတိ စ သာ ပုရိသာ စာတိ ဝီသတိပုရိသာ, သတဉ္စ တံ ပုရိသာ စာတိ သတပုရိသာ, သင်္ခါရာ စ တေ ပစ္စယော စာတိ သင်္ခါရပစ္စယော, အင်္ဂါ စ တေ ဇနပဒဉ္စာတိ အင်္ဂဇနပဒံ, မဂဓာ စ တေ ရဋ္ဌဉ္စာတိ မဂဓရဋ္ဌံ။ ဧဝံ ကာသိရဋ္ဌံ ဣစ္စာဒိ။

ဣဓ န ဟောတိ [ရူ. ၃၄၁; နီ. ၆၈၁], ပုဏ္ဏော မန္တာနီပုတ္တော, စိတ္တော ဂဟပတိ, သက္ကော ဒေဝရာဇာ, ဗြဟ္မာ သဟမ္ပတိ ဣစ္စာဒိ။

ကွစိ နိစ္စသမာသော, ကဏှသပ္ပော, လောဟိတမာလံ ဣစ္စာဒိ။

ဝိသေသနုတ္တရပဒေ ယထာ? သာရိပုတ္တတ္ထေရော, ဗုဒ္ဓဃောသာစရိယော, အာစရိယဂုတ္တိလော တ, မဟောသဓပဏ္ဍိတော, ပုရိသုတ္တမော, ပုရိသဝရော, ပုရိသဝိသေသော ဣစ္စာဒိ။

ဝိသေသနောဘယပဒေ ယထာ? ဆိန္နဉ္စ တံ ပရူဠှဉ္စာတိ ဆိန္နပရူဠှံ, သီတဉ္စ တံ ဥဏှဉ္စာတိ သီတုဏှံ, ခဉ္ဇော စ သော ခုဇ္ဇော စာတိ ခဉ္ဇခုဇ္ဇော။ ဧဝံ အန္ဓဗဓိရော, ကတဉ္စ တံ အကတဉ္စာတိ ကတာကတံ, ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒံ, ဆိန္နာဘိန္နံ, သိတ္တဉ္စ တံ သမ္မဋ္ဌဉ္စာတိ သိတ္တသမ္မဋ္ဌံ, သန္တဿ ဘာဝေ သစ္စံ, အခေမဋ္ဌေန ဒုက္ခဉ္စ တံ အဝိပရိတဋ္ဌေန သစ္စဉ္စာတိ ဒုက္ခသစ္စံ ဣစ္စာဒိ။

ဥပမာနုတ္တရပဒေ ယထာ? သီဟော ဝိယာတိ သီဟော, မုနိ စ သော သီဟော စာတိ မုနိသီဟော။ ဧဝံ မုနိပုင်္ဂဝေါ, ဗုဒ္ဓနာဂေါ, ဗုဒ္ဓါဒိစ္စော, ရံသိ ဝိယာတိ ရံသိ, သဒ္ဓမ္မော စ သော ရံသိ စာတိ သဒ္ဓမ္မရံသိ။ ဧဝံ ဝိနယသာဂရော, သမဏပဒုမော, သမဏပုဏ္ဍရီကော ဣစ္စာဒိ။

သမ္ဘာဝနာပုဗ္ဗပဒေ ယထာ? ဟေတု ဟုတွာ ပစ္စယော ဟေတုပစ္စယော။ ဧဝံ အာရမ္မဏပစ္စယော, မနုဿဘူတော, ဒေဝဘူတော, ဓမ္မော ဣတိ သင်္ခါတော ဓမ္မသင်္ခါတော, ဓမ္မသမ္မတော, ဓမ္မသညိတော , ဓမ္မလက္ခိတော, ဧဝ ဣတိ သင်္ခါတော သဒ္ဒေါ ဧဝသဒ္ဒေါ။ ဧဝံ စသဒ္ဒေါ, တသဒ္ဒေါ, အရိယဘူတော သင်္ဃော အရိယသင်္ဃော။ ဧဝံ ဗုဒ္ဓမုနိ, ပစ္စေကမုနိ ဣစ္စာဒိ။ ဧတ္ထ စ သမ္ဘာဝနာ နာမ သာမညဘူတဿ ဥတ္တရပဒတ္ထဿ ဒဠှံ ကတွာ ထောမနာ သရူပဝိသေသဒီပနာ, န ဂုဏမတ္တဒီပနာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဂရူ ပန "ဓမ္မော ဣတိ ဗုဒ္ဓိ ဓမ္မဗုဒ္ဓိ။ ဧဝံ ဓမ္မသညာ, အနိစ္စသညာ, ဓာတုသညာ, မာတုသညာ, ဟဏသညိတာ, အတ္တဒိဋ္ဌိ" ဣစ္စာဒီနိပိ ဧတ္ထ အာဟရန္တိ, ဣမာနိ ပန "သရဏံ ဣတိ ဂတော ဥပဂတော သရဏင်္ဂတော"တိ ပဒံ ဝိယ ဣတိလုတ္တာနိ ပဌမာတပ္ပုရိသပဒါနိ နာမ ယုဇ္ဇန္တီတိ [ရူ. ၃၄၃; နီ. ၇၀၂]။

အဝဓာရဏပုဗ္ဗပဒေ ယထာ? ဂုဏော ဧဝ ဓနံ န မဏိသုဝဏ္ဏာဒီတိ ဂုဏဓနံ။ ဧဝံ သဒ္ဓါဓနံ, သီလဓနံ, စက္ခု ဧဝ ဒွါရံ န ကမဒွါရာဒီတိ စက္ခုဒွါရံ။ ဧဝံ စက္ခုဝတ္ထု, စက္ခုန္ဒြိယံ, စက္ခာယတနံ, စက္ခုဓာတု, ခန္ဓာ ဧဝ ဘာရာ ခန္ဓဘာရာ။ ဧတ္ထ စ ယဒိ ဘာရိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဘာရာ နာမ သိယုံ, ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဧဝ ဘာရာ နာမ သိယုံ, န သီသဘာရ, အံသဘာရာဒယော။ ခန္ဓာ ဟိ နိစ္စဘာရာ ဟောန္တိ, ဣတရေ တာဝကာလိကာ, ခန္ဓမူလိကာ စာတိ။ ဧဝံ အတိသယတ္ထသမ္ဘာဝနတ္ထံ ခန္ဓာ ဧဝ ဘာရာတိ အဝဓာရဏတက္ကံ ပယုဇ္ဇတိ, န သီသဘာရာဒီနံ သဗ္ဗသော ဘာရဘာဝပဋိက္ခိပနတ္ထန္တိ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ, အဝိဇ္ဇာ ဧဝ မလံ န ကံသမလာဒိကန္တိ အဝိဇ္ဇာမလံ, အဝိဇ္ဇာ ဧဝ အာသဝေါ န မဓွါသဝါဒိကောတိ အဝိဇ္ဇာသဝေါ။ ဧဝံ တဏှာသလ္လံ, ပညာသတ္ထံ, ပညာလောကော, ပညာပဇ္ဇောတော, ရာဂဂ္ဂိ, ဒောသဂ္ဂိ, မောဟဂ္ဂိ ဣစ္စာဒိ။ ဂရူ ပန "ဓနံ ဝိယာတိ ဓနံ, သဒ္ဓါ ဧဝ အရိယာနံ ဓနံ သဒ္ဓါဓနံ, သတ္ထံ ဝိယာတိ သတ္ထံ, ပညာ ဧဝ သတ္ထံ ပညာသတ္ထ"န္တိ ယောဇေန္တိ, ဧဝံ သတိ အတိသယသမ္ဘာဝနတ္ထော န သိဇ္ဈတိ [ရူ. ၃၄၃; နီ. ၇၀၂]။

၃၄၇. နနိပါတပုဗ္ဗပဒေ နဉ [က. ၃၂၆; ရူ. ၃၄၁; နီ. ၇၀၇]။

ဉာနုဗန္ဓော ပဋိသေဓမှာ အညနကာရ နိဝတ္တနတ္တော, နဉက္ကစ္စေတံ သျာဒျန္တံ အညေန သျာဒျန္တေန သဟ ဧကတ္ထံ ဟောတိ။ ဣမိနာ နဉေ ကတ္တသညံ ကတွာ –

၃၄၈. ဋ နဉဿ [က. ၃၃၃; ရူ. ၃၄၄; နီ. ၇၁၇; စံ. ၂.၂.၂၀; ဟာ. ၂.၂.၆; "နဉ" (ဗဟူသု)]။

ဥတ္တရပဒေ ပရေ နဉက္ကစ္စေတဿ ဋာနုဗန္ဓော အ ဟောတီတိ နဿ အတ္တံ။

န ဗြာဟ္မဏော အဗြာဟ္မဏော။ ဧတ္ထ သိယာ – ကိံ ဝိဇ္ဇမာနဿ တယံ နိသေဓော, ဥဒါဟု အဝိဇ္ဇမာနဿ တတိ, ကိဉ္စေတ္ထ – ယဒိ ဝိဇ္ဇမာနဿ နိသေဓော, ဧဝံ သတိ လောကေ ဝိဇ္ဇမာနာ သဗ္ဗေ ဗြာဟ္မဏာ အဗြာဟ္မဏာ နာမ ဘဝေယျုံ။ တသ္မာ "ကွဓ ဇနော န ဗြာဟ္မဏော, တတ္ထ ဇနော န ဗြာဟ္မဏော"တိအာဒိနာ ဒေသာဒိနိယမံ ဝိနာ လောကေ ဝိဇ္ဇမာနဿ ဗြာဟ္မဏဿ နိသေဓော န ယုဇ္ဇတိ, အထ လောကေ အဝိဇ္ဇမာနဿ နိသေဓော, ဧဝဉ္စ သတိ ကိံ အဝိဇ္ဇမာနဿ နိသေဓေန နိသေဓနီယဿေဝ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာတိ? ဝုစ္စတေ – တံသဒိသာဒိအတ္ထေသု တ

ဗ္ဗောဟာရသ္သေတယံ နိုသေဓော။ တထာ ဟိ ဗ္ရာဟ္မဏာသဒ္ဒိသေ အဗ္ရာဟ္မဏေ ကေသဉ္စိ ဗ္ရာဟ္မဏသညာ သဏ္ဌာ တိ, သညာနုရူပဉ္စ ဗ္ရာဟ္မဏဝေဟာရော တသ္မိံ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ ပဝတ္တဿ အဗ္ရာဟ္မဏေ ဗ္ရာဟ္မဏဝေဟာရဿ သ အယံ ပဋိသေဓော ဟောတိ။ ယထာ တံ? လောကသ္မိံ ဗာလဇနာနံ မိစ္ဆာသညာဝသေန မိစ္ဆာဝေဟာရော ပဝတ္တတိ ယေဝ "ရူပံ အတ္တာ, ဝေဒနာ အတ္တာ" ဣစ္စာဒိ, တေသံ တဿ မိစ္ဆာဘာဝဉ္ဆာပနတ္ထံ ပဋိသေဓော ယောဇိယတိ "ရူပံ အနတ္တာ, ဝေဒနာ အနတ္တာ" [မဟာဝ. ၂၀] ဣစ္စာဒိ။ ဧတ္တာဝတာ သုဒ္ဓဗ္ရာဟ္မဏသဒ္ဒဿပိ မိစ္ဆာဝသေန တံသ ဒိသေ အတ္ထေ ပဝတ္တိသမ္ဘဝေ သိဒ္ဓေ ဟောတိ, နကာရဿ စ တဒတ္ထဇောတကမတ္တတာ သိဒ္ဓါ ဟောတိ, ဧဝဉ္စ သတိ ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနတာသင်္ခါတံ တပ္ပုရိသလက္ခဏမ္ပိ ဣဓ န ဝိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ အဗ္ရာဟ္မဏောတိ ဗ္ရာဟ္မ ဏသဒိသောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေ နယော တဒည, တဗ္ဗိရုဒ္ဓ, တဒဘာဝတ္ထာဒိသု။

တတ္ထ တဒညတ္ထေ –

သင်္ခတာ ဓမ္မာ အသင်္ခတာ ဓမ္မာ [ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၈]။ ဧတ္ထ စ န သင်္ခတာ အသင်္ခတာ, သင်္ခတဓမ္မေဟိ အညေ ဓမ္မာတိ အတ္ထော။

တဗ္ဗိရုဒ္ဓေ –

အကုသလော, ကုသလပဋိပက္ခော ဓမ္မောတိ အတ္ထော။

တဒဘာဝေ –

န ကတ္တေ အကတ္တ, ကရဏေန သဗ္ဗသော ဝိနာတိ အတ္ထော။

ဒုဝိဓော ပဋိသေဓော ပသဇ္ဇပဋိသေဓော, ပယိရုဒာသပဋိသေဓော စာတိ။

တတ္ထ အတ္တနာ ယုတ္တပဒတ္ထံ ပသဇ္ဇ လဂ္ဂေတွာ ပဋိသေဓေတီတိ **ပသဇ္ဇပဋိသေဓော,** တဒဘာဝမတ္တဇောတ ကော နကာရော, ကိရိယာမတ္တနိသေဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အကတွာ, အကာတုံ, အကရောန္တော, န ကရောတိ, န ကာ တဗ္ဗံ ဣစ္စာဒိ။

ပသဇ္ဇမတ္တေ အဋ္ဌတွာ တံသဒိသာဒိကေ ပရိတောဘာဂေ ဥဂ္ဂယှ နိသေဓေတဗ္ဗံ အတ္ထံ အသတိ ခိပတိ ဆဍ္ဍေ တီတိ **ပယိရုဒာသော,** တံသဒိသာဒိဇောတကော, ဒဗ္ဗနိသေဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဗ္ရာဟ္မဏော ဣစ္စာဒိ။ ဧဝံ အ သမဏော, အသက္ယပုတ္တိယော, အမိတ္တော, မိတ္တဓမ္မဝိရုရောတိ အတ္ထော။

၃၄၉. အန သရေ [က. ၃၃၄; ရူ. ၃၄၅; နီ. ၇၁၈; စံ. ၅.၂.၁၁၉; ဟ. ၆.၃.၁၀၅]။

သရေ ပရေ နဉ္စကစ္စေတဿ အန ဟောတိ။

န အရိယော အနရိယော, အရိယဓမ္မဝိမုခေါတိ အတ္ထော။ န အာတသော အနာတသော, န ဣဿရော အနိဿ သရော။ န ဤတိ အနီတိ, 'ဤတီ'တိ ဥပဒ္ဒဝေ, န ယုတ္တော ဥပယော အနုပယော, န ဦမိ အနူမိ, န ယုတ္တော ဧသနာ အနေသနာ, န ယုတ္တော သြကာသော အနောကာသော, န အတိက္ကမ္မ အနတိက္ကမ္မ, အနာအယ, အနောလောကေတွာ ဣစ္စာဒိ။

ဗဟုလာဓိကာရာ အယုတ္တတ္ထာနမ္ပိ သမာသော ဟောတိ [က. ၃၃၆; ရူ. ၃၄၇; နီ. ၆၈၉], ပုန န ကယိတဗ္ဗာတိ အပု နဂေယျာ, ကထာ, စန္ဒံ န ဥလ္လောကေန္တီတိ အစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ, မုခါနိ, သူရိယံ န ပဿန္တီတိ အသူရိယပဿ သာ, ရာဇကညာ, သဒ္ဒံ န ဘုဉ္ဇတီတိ သီလေနာတိ အသဒ္ဓဘောဇီ။ ဧဝံ အလဝဏဘောဇီ, အတ္ထံ န ကာမေန္တီတိ အနတ္ထ ကာမာ။ ဧဝံ အဟိတကာမာ, သြကာသံ န ကာရေသီတိ အနောကာသံကာရေတွာ။ ဧဝံ အနိမိတ္တံကတွာ, မူလမူလံ န ဂစ္ဆတီတိ အမူလမူလံဂန္တွာ ဣစ္စာဒိ။

“ပုန ကယိတဗ္ဗာတိ ပုနဂေယ္ယာ, န ပုနဂေယ္ယာ အပုနဂေယ္ယာ။ အတ္ထံ ကာမေန္တီတိ အတ္ထကာမာ, န အတ္ထကာမာ အနတ္ထကာမာ။ အထ တ န အတ္ထော အနတ္ထော, အနတ္ထံ ကာမေန္တီတိ အနတ္ထကာမာ” ဣစ္စာဒိနာ တဗ္ဗေ ယောဇိတေ ပန ယုတ္တသမာသာ ဟောန္တိ။ ဂရူ ပန “အတ္ထံ န ကာမေန္တိ အနတ္ထမေဝ ကာမေန္တီတိ အနတ္ထကာမာ, ဟိတံ န ကာမေန္တိ အဟိတမေဝ ကာမေန္တီတိ အဟိတကာမာ, ဖာသုံ န ကာမေန္တိ အဖာသုမေဝ ကာမေန္တီတိ အဖာသုကာမာ”တိ ယောဇေသုံ, ဒွတ္တိမိပ္ပာယပဒံ နာမေတံ။

ကုနိပာတပုဗ္ဗပဒေ နိစ္စသမာသတ္တာ အညပဒေန ဝိဂ္ဂဟော, ခုဒ္ဒကာ နဒီ ကုန္နဒီ, ခုဒ္ဒကော သောမ္ဘော ကုသောမ္ဘော, ခုဒ္ဒကံ ဝနံ ကုဗ္ဗနံ။

၃၅၀. သရေ ကဒ ကုဿုတ္တရတ္ထေ [က. ၃၃၅; ရူ. ၃၄၆; နီ. ၇၁၉]။

သရာဒိကေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ ဥတ္တရပဒတ္ထေ ဝတ္တမာနဿ ကုနိပာတဿ ကဒ ဟောတိ။

ကုစ္ဆိတံ အန္နံ ကဒန္နံ, ကုစ္ဆိတံ အသနံ ကဒသနံ, ကုစ္ဆိတော အရိယော ကဒရိယော, မစ္ဆရီ။

သရေတိ ကိံ? ကုပုတ္တာ, ကုအရာ, ကုအသာ။

ဥတ္တရတ္ထေတိ ကိံ? ကုစ္ဆိတော ဩဋ္ဌော ယဿာတိ ကုဩဋ္ဌော။

၃၅၁. ကာပ္ပတ္ထေ [က. ၃၃၆; ရူ. ၃၄၇; နီ. ၇၂၀]။

ဥတ္တရပဒေ ပရေ ဥတ္တရပဒတ္ထေ ဌိတဿ အပ္ပတ္ထေ ဝတ္တမာနဿ ကုနိပာတဿ ကာ ဟောတိ တာ။

အပ္ပကံ လဝဏံ ကာလဝဏံ။ ဧဝံ ကာပုပ္ဖံ။

ဟာဒိပုဗ္ဗပဒေ စ နိစ္စသမာသော၀, ပကဋ္ဌံ ဝစနံ ပာဝစနံ, ဒီဃတ္တံ, ပကဋ္ဌံ ဟုတ္တံ နီတံ ပဏီတံ, ပမုခံ ဟုတ္တံ ဓာနံ ပဓာနံ။ ဧဝံ ပဌာနံ, ဝိဝိဓာ မတိ ဝိမတိ, အဓိကော ဒေဝေါ အဓိဒေဝေါ, အတိရေကော ဝိသေသော တ ဓမ္မော အဘိဓမ္မော, သုန္ဒရော ဂန္ဓော သုဂန္ဓော, ကုစ္ဆိတော ဂန္ဓော ဒုဂ္ဂန္ဓော။ သောဘဏံ ကတံ သုကတံ, ကုစ္ဆိတံ ကတံ ဒုက္ကဋံ, ဝိပရီတော ပထော ဥပ္ပထော။ ဧဝံ ဥမ္မင္ဂေါ, ဥဒ္ဓမ္မော, ဥဗ္ဗိနယောဣစ္စာဒိ။

အယမ္ပိ ကမ္မဓာရယသမာသော အဘိဓေယျဝစနော ပရပဒလိင်္ဂေါ စ။

ကမ္မဓာရယသမာသော နိဋ္ဌိတော။

ဒိဂုသမာသ

အထ ဒိဂုသင်္ခာတော ပဉ္စမာတပ္ပုရိသော ဝုစ္စတေ။

ဒွေဝ ကတေ ဒိဂု, သင်္ချာပုဗ္ဗတ္တေန နပုံသကေကတ္တေန စ ဒိဂုသဒ္ဒသဒိသတ္တာ သဗ္ဗော စာယံ သမာသော ဒိဂူတိ ဝုစ္စတိ။

၃၅၂. သင်္ချာဒိ [က. ၃၂၁; ရူ. ၃၄၉; နီ. ၆၉၉]။

သမာဟာရေကတ္တေ သင်္ချာပုဗ္ဗကံ ဧကတ္တံ နပုံသကံ ဟောတိ, သမာဟာရဝစနနေဝ ဧကတ္တဉ္စ သိဒ္ဓံ။

ဒွေဝ ကတေ ဒိဂု, ‘ဧကဿု’တိ သုတ္တေန ဩသ္သ ဥတ္တံ, တယော လောကာ တိလောကံ, တယော လောကာ ဧကာသို့ သမာဟဋာ သမ္ပိဏ္ဍိတာတိ တိလောကံ, တိဏ္ဏံ လောကာနံ သမာဟာရောတိ တိလောကံ, တယော စ တေ လော

ကာ စာတိ တိလောကံ။ ဧဝံ တိဘဝံ, တိပုရိသံ, တီဏိ မလာနိ တိမလံ, တိရတနံ, တိဿော သညာယောတိသညံ, 'ဿာဒီသု ရဿော'တိ ရဿတ္တံ။ စတ္တာရော ပထာ စတုပ္ပထံ, စတ္တာရိ သစ္စာနိ စတုသစ္စံ, စတဿော ဒိသာ စတုဒ္ဒိသံ။ ဧဝံ ပဉ္စသိက္ခာပဒံ, သဠာယတနံ, သတ္တာဟံ, အဋ္ဌပဒံ, နဝလောကုတ္တရံ, ဒသသိက္ခာပဒံ, သတယောဇနံ, သဟဿယောဇနံ ဣစ္စာဒိ။

ဣမသ္မိံ **သမာဟာရဒိဂုမှိ** သဗ္ဗံ နပုံသကမေဝ ရဿန္တမေဝ ဧကဝစနန္တမေဝ စာတိ။

အသမာဟာရဒိဂု [ရူ. ၃၅၀ နီ. ၇၀၃] ယထာ? ဧကော ပုဂ္ဂလော ဧကပုဂ္ဂလော, တယော ဘဝါ တိဘဝါ, စတဿော ဒိသာ စတုဒ္ဒိသာ ဣစ္စာဒိ။

သင်္ချာဌာနေ ပန [က. ၃၉၂; ရူ. ၄၁၈; နီ. ၈၃၁] ဒွေဝ သတာနိ ဒွိသတံ။ ဧဝံ တိသတံ, စတုသတံ, ပဉ္စသတံ, ဆသတံ, သတ္တသတံ, အဋ္ဌသတံ, နဝသတံ, ဒသသတံ, ဒွိသဟဿံ, တိသဟဿံ, စတုသဟဿံ, ပဉ္စသဟဿံ, ဒသသဟဿံ။

ဒွေဝ သတသဟဿာနိ ဒွိသတသဟဿံ။ ဧဝံ "တိသတသဟဿံ, စတုသတသဟဿံ, ပဉ္စသတသဟဿ"န္တိ ဝါ "ဒွိသတာနိ, ဒွေဝ သတာနိ, တိသတာနိ, တီဏိ သတာနိ, စတုသတာနိ, စတ္တာရိ သတာနိ, ဒွိသဟဿာနိ, ဒွေဝ သဟဿာနိ, တိသဟဿာနိ, တီဏိ သဟဿာနိ, ဒွိသတသဟဿာနိ, ဒွေဝ သတသဟဿာနီ"တိ ဝါ ဧဝံ ဝစနဒ္ဒွယဉ္စ ဝါကျဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ သတသဟဿေပီတိ။

ဧတ္ထ သိယာ – ဒိဂု နာမ သင်္ချာပုဗ္ဗမေဝ သိယာ, ဣမေသု စ သဗ္ဗံ သင်္ချာပဒမေဝ ဟောတီတိ? ဒိဂုမှိ ပုဗ္ဗံ သင်္ချာပဒမေဝ သိယာ, ပရပဒံ ပန သင်္ချာပဒမ္ပိ အညမ္ပိ ယုဇ္ဇတီတိ။

ဒိဂုသမာသော နိဋ္ဌိတော။

ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ

အထ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသော ဝုစ္စတေ။

ဗဟဝေါ ဝီဟယော ယသ္မိံ ဒေသေ သောယံ ဗဟုဗ္ဗီဟိ, တာဒိသော ဂါမော ဝါ ဒေသော ဝါ ဇနပဒော ဝါ, ဗဟုဗ္ဗီဟိသဒ္ဒသဒိသတ္တာ သဗ္ဗော စာယံ သမာသော **ဗဟုဗ္ဗီဟီ** တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ ဟိ ဗဟုဗ္ဗီဟိသဒ္ဒော သမာသပဒတ္ထေ အတိက္ကမ္မ ဂါမ, ဒေသ, ဇနပဒဣစ္စာဒီနံ အညေသံ ပဒါနံ အတ္ထေသု တိဋ္ဌတိ, တထာ အယံ သမာသောပိ။ အညပဒတ္ထပဓာနော ဟိ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသော။

သော သင်္ခေပေန ဒုဝိဓော တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော, အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော စာတိ။

တတ္ထ 'ဂုဏော'တိ အပ္ပဓာနဘူတော သမာသပဒါနံ အတ္ထော, သော အညပဒတ္ထဿ ဝိသေသနဘူတတ္တာ တဿ အညပဒတ္ထဿ ဂုဏောတိ အတ္ထေန တဂ္ဂုဏောတိ ဝုစ္စတိ, ဝိညာတဗ္ဗောတိ ဝိညာဏော, အညပဒတ္ထော, တဂ္ဂုဏံ အမုဉ္စိတွာ တဂ္ဂုဏေန သဟေဝ ဝိညာဏော အညပဒတ္ထော ယသ္မိန္တိ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော, န တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော, ယတ္ထ သမာသပဒတ္ထော အဝယဝဘာဝေန ဝါ သဟဝိဓေယျဘာဝေန ဝါ အညပဒတ္ထေ အန္တောဂဓော ဟောတိ, သော **တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော** ။ ယထာ? ဆိန္နဟတ္ထော ပုရိသော, ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ဘတ္တံ ဒေတိ, သပုတ္တဒါရော အာဂတော, ပါဒယော ဥပသဂ္ဂါ နာမာတိ။

ဧတ္ထ စ 'ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ဘတ္တံ ဒေတီ'တိ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ ဘတ္တံ ဒေတိ, ပမုခဘူတဿ ဗုဒ္ဓဿ စ ဘတ္တံ ဒေတီတိ အတ္ထော။ 'သပုတ္တဒါရော အာဂတော'တိ ပုတ္တဒါရာ စ အာဂတာ, ပုရိသော စ အာဂတောတိ အတ္ထော။ 'ပါဒယော ဥပသဂ္ဂါ နာမာ'တိ ပ-ကာရော စ ဥပသဂ္ဂေါ နာမ, ပရာဒယော စ ဥပသဂ္ဂါ နာမာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ယောဇနာရဟတာ အညပဒတ္ထေန သဟ သမာသပဒတ္ထဿ ဝိဓေယျတာ နာမာတိ။

အတဂ္ဂဟဏသံဝိညာဏော ယထာ? ဒိန္နသုဏ္ဌော ရာဇာ အနံ ဒေတိ, ပဗ္ဗတာဒီနိ ခေတ္တာနိ ကသ္သတိ ဣစ္စာဒိ။ ဣ မေသု ပန သမာသပဒတ္ထော အဝိဓေယျော, အညပဒတ္ထော ဧဝ ဝိဓေယျော။

ပဌမာဗဟုဗ္ဗီဟိ

ပဌမာဗဟုဗ္ဗီဟိ, ဒုတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ, တတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ, စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ, ပဉ္စမီဗဟုဗ္ဗီဟိ, ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိ, သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိ စာတိ သတ္တဝိဓော။

တတ္ထ **ပဌမာဗဟုဗ္ဗီဟိ** သဟပုဗ္ဗပဒ, ဥပမာနပုဗ္ဗပဒ, သင်္ချောဘယပဒ, ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထ, ဗျတိဟာရလက္ခဏဝသေန ပဉ္စဝိဓော။

တတ္ထ –

၃၅၃. တနေကမညတ္ထေ [က. ၃၂၈; ရူ. ၃၅၂; နီ. ၇၀၈]။

အနေကံ သျာဒျန္တပဒံ အညပဒဿ အတ္ထေ ဝိကပ္ပေန ဧကတ္ထံ ဟောတိ။

သဟ ဝိတက္ကေနာတိ သဝိတက္ကော, ဝိတက္ကေန သဟ ယော ဝတ္တတီတိ ဝါ သဝိတက္ကော, သမာဓိ။

ဧတ္ထ စ 'သဟ ဝိတက္ကေနာ'တိ ဧတ္ထ ပဌမာဝိဘတ္တိယာ အတ္ထဘူတော အညပဒတ္ထော တက္ကသာမတ္ထိ ယေန သိဇ္ဈတိ။ န ဟိ ကိရိယာကာရကရဟိတံ တက္ကံ နာမ သမ္ဘဝတိ, ဣမိနာ သုတ္တေန သဟပဒ, ဝိတက္ကပဒာနံ သမာဓိသင်္ခာတေန အညပဒတ္ထေန ဧကတ္ထီဘာဝေ ဟောတိ, ဧကတ္ထီဘာဝေ စ ဟောန္တေ တဗ္ဗေ ဌိတာနံ အည ပဒာနံ ဝိဘတ္တီနဉ္စ သဗ္ဗေ အတ္ထာ ဧကတ္ထဘူတေန သမာသေန ဝုတ္တာ နာမ ဟောန္တိ, အညပဒါနိ စ ဝိဘတ္တိ ယော စ ဝုတ္တတ္ထာ နာမ, ဝုတ္တတ္ထာနဉ္စ အတ္ထရဟိတတ္တာ ပယောဂကိစ္စံ နတ္ထိ, တသ္မာ 'ဧကတ္ထတာယ'န္တိ သုတ္တေန ဝိဘတ္တီနံ လောပေ, ဧဝံ သဗ္ဗသမာသေသု တဗ္ဗေဒိဿမာနာနံ ယ, တ, ဧတ, ဣမ, ဣတိ, ဧဝ, ဣဝ, ဝိယ, စ, တက္ကစ္စာဒီနံ အညပဒာနံ မဟာဝုတ္တိသုတ္တေန လောပေ, ဝိဘတ္တီနဉ္စ လောပေ သတိ သရန္တာနံ ဗျဉ္ဇနန္တာန ဉ္စ သမာသပဒါနံ သယမေဝ ပကတိဘာဝေ, ဣဓ ပန 'သဟဿ သောညတ္ထေ'တိ သုတ္တေန သဟသဒ္ဒဿ သတ္တံ, တတော သျာဒျုပ္ပတ္တိ, သဝိတက္ကော သမာဓိ, သဝိတက္ကာ သမာဓယော, သဝိတက္ကာ ပညာ, သဝိတက္ကာ ပညာယော, သဝိတက္ကံ ဈာနံ, သဝိတက္ကာနိ ဈာနာနိ ဣစ္စာဒိနာ သဗ္ဗလိင်္ဂ, ဝိဘတ္တိ, ဝစနေဟိ ယောဇေတ္ဗာ ပယောဂ သိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဥပမာနပုဗ္ဗပဒေ ယထာ? ကာယဗျာမာနံ သမပမာဏတ္တာ နိဂြောဓော ဣဝ ပရိမဏ္ဍလော နိဂြောဓပရိမဏ္ဍ လော, နိဂြောဓော ဣဝ တ ပရိမဏ္ဍလော ယော ဟောတီတိ သော နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော, ရာဇကုမာရော, သင်္ခော ဣဝ ပဏ္ဍရော သင်္ခပဏ္ဍရော, ကာကော ဣဝ သူရော ကာကသူရော, သတ္တာနံ ပညာစက္ခုပဋိလာဘကရဏေန တေသံ စက္ခု ဝိယ ဘူတောတိ စက္ခုဘူတော, လောကုတ္တရဓမ္မပဋိလာဘကရဏေန တေသံ ဓမ္မော ဝိယ ဘူတောတိ ဓမ္မဘူတော, နိစ္စ သောမ္မဟဒယတာယ ဗြဟ္မာ ဝိယ ဘူတောတိ ဗြဟ္မဘူတော, အန္ဓော ဝိယ ဘူတော အယန္တိ အန္ဓဘူတော ဣစ္စာဒိ။

သင်္ချောဘယပဒေ ယထာ? ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ပတ္တာ ဒွိတ္တိပတ္တာ, ဣဓ ဝါသဒ္ဒါယေဝ အညပဒါနိ နာမ, အနိယမဘူတော တေသံ အတ္ထော အညပဒတ္ထော နာမ။ ဒွီဟံ ဝါ တီဟံ ဝါ ဒွီဟတီဟံ, ဆ ဝါ ပဉ္စ ဝါ ဝါစာ ဆပ္ပဉ္စ ဝါစာ။ ဧဝံ သတ္တဋ္ဌမာသာ, ဧကယောဇနဒွိယောဇနာနိ ဣစ္စာဒိ။

ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထေ ယထာ? ဒက္ခိဏဿာ စ ပုဗ္ဗဿာ စ ယဒန္တရာဠံ ဟောတိ သာ ဒက္ခိဏပုဗ္ဗာ။ ဧဝံ ပုဗ္ဗုတ္တရာ, ပစ္ဆိမုတ္တရာ, အပရဒက္ခိဏာ, မဟာဝုတ္တိနာ ပုဗ္ဗပဒေ ရဿတ္တံ။ ဒက္ခိဏာ စ သာ ပုဗ္ဗာ စာတိ ဒက္ခိဏပုဗ္ဗာ ဣစ္စာဒိနာ ကမ္မဓာရယောပိ ယုဇ္ဇတိ။

ဗျတိဟာရလက္ခဏေ [က. ၃၂၈; ရူ. ၃၅၂; နီ. ၇၀၈] –

၃၅၄. တတ္ထ ဂဟေတ္ဝာတိ တေန ပဟရိတ္ဝာတိ ယုဒ္ဓေ သရူပံ ။

သတ္တမုဋ္ဌိ တတိယန္တ္ထ သမာနရူပံ သုဘာသိတပဒံ တတ္ထ ဂဟေတ္ဝာ တေန ပဟရိတ္ဝာ ယုဒ္ဓေ အညပဒတ္ထေ ကေတ္ထံ ဟောတိ တ။

၃၅၅. ငိ ဝီတိဟာရေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀]။

အညပဒတ္ထဝိသယေ ကိရိယာဗျတိဟာရေ ဂမ္ယမာနေ ပဒန္တေ ဇာနုဗန္ဓော ဣပစ္စယော ဟောတိ, တွေ ဣကာရော ရဿော ဝေ။

၃၅၆. ငိ သို့စ [က. ၄၀၃; ရူ. ၃၅၄]။

ဝိပစ္စယန္တေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ ပုဗ္ဗပဒန္တဿ အာတ္တံ ဟောတိ။

ကေသေသု စ ကေသေသု စ ဂဟေတ္ဝာ ဣဒံ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တတီတိ ကေသာကေသိ, ဒဏ္ဍေဟိ စ ဒဏ္ဍေဟိ စ ပဟရိတ္ဝာ ဣဒံ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တတီတိ ဒဏ္ဍာဒဏ္ဍိ။ ဧဝံ မုဋ္ဌာမုဋ္ဌိ, မုသလာမုသလိ။

ဣတိ ပဌမာဗဟုဗ္ဗီဟိ။

ဒုတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ

အာဂတာ သမဏာ ဣမံ သင်္ဃာရာမံ သောယံ အာဂတသမဏော, သင်္ဃာရာမော။ တွေ စ သမာသပဒဿ အတ္ထော ဒုဝိဓော တစ္ဆတ္ထော, အဘိဓေယျတ္ထော စာတိ။

တတ္ထ သင်္ဃာရာမဿ သမဏေဟိ ပတ္တဗ္ဗဘာဝသင်္ခာတာ ကမ္မသတ္တိ တစ္ဆတ္ထော နာမ, သတ္တိမန္တဘူတော သင်္ဃာရာမော အဘိဓေယျတ္ထော နာမ။

တတ္ထ အာဂတသမဏာသဒ္ဒော တစ္ဆတ္ထမေဝ ဥဇုံ ဝဒတိ, န အဘိဓေယျတ္ထံ, အာဂတသမဏောတိ သုတ္ဝာ သမဏေဟိ ပတ္တဗ္ဗဘာဝမတ္တံ ဇာနာတိ, သင်္ဃာရာမဒဗ္ဗံ န ဇာနာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တသ္မာ တဿံ အဘိဓေယျတ္ထော အညေန သင်္ဃာရာမသဒ္ဒေန အာစိက္ခိယတိ, တစ္ဆတ္ထဿ ပန တေန ဥဇုံ ဝုတ္တတ္တာ ပုန ဝတ္တဗ္ဗဘာဝတော ဒုတိယာဝိဘတ္တိယာ အာစိက္ခနကိစ္စံ နတ္ထိ, တသ္မာ သင်္ဃာရာမပဒေ ဒုတိယာဝိဘတ္တိသမ္ဘဝေ နတ္ထိ, လိင်္ဂတ္ထမတ္တဝိသယာ ပဌမာဝိဘတ္တိ ဧဝ ပဝတ္တတိ, ပုန ပဒန္တရသမ္ဗန္ဓေ သတိ "သင်္ဃာရာမံ ပဿတိ အာဂတသမဏံ, သင်္ဃာရာမေန ကမော သောဘတိ အာဂတသမဏေန, သင်္ဃာရာမဿ ပူဇေတိ အာဂတသမဏဿာ"တိအာဒိနာ တတော သဗ္ဗာ ဝိဘတ္တိယော ပဝတ္တန္တိ။ ဧသ နယော သဗ္ဗေသု တစကပဒေသု နေတဗ္ဗောတိ။

အာဂတသမဏာ သာဝတ္ထိ, အာဂတသမဏံ ဇေတဝနံ, အာဂစ္ဆန္တိ သမဏာ ဣမန္တိ တ အာဂတသမဏော, ဝိဟာရော။ အာရူဠှာ တနရာ ဣမံ ရုက္ခန္တိ အာရူဠှတနရော, ရုက္ခော။ သမ္ပတ္တာ ကမိကာ ယံ ကမန္တိ သမ္ပတ္တကမိကော။ ဧဝံ ပဝိဋ္ဌကမိကော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဒုတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ။

တတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ

ဇိတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ ယေနာတိ ဇိတိန္ဒြိယော, သမဏော။ ဒိဋ္ဌော စတုသစ္စဓမ္မော ယေနာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော။ ဧဝံ ပတ္တဓမ္မော, ဝိဒိတဓမ္မော, ပရိယောကဠှဓမ္မော, ကတာနိ စတုမဂ္ဂကိစ္စာနိ ယေနာတိ ကတကိစ္စော, ဗဟုဝစနေ သတိ ကတာနိ ကိစ္စာနိ ယေဟိ တေ ကတကိစ္စာ, အရဟန္တော။ ဓမ္မေန အဓိဂတာ ဘောဂါ ယေနာတိ ဓမ္မာဓိဂတဘောဂေ, ပု

ရိသော။ ဧဝံ အဓမ္မာဓိဂတဘောဂေ။ ဧဝံ ကတ္တရိ။ ကရဏေ ပန ဆိန္နော ရုက္ခော ယေနာတိ ဆိန္နရုက္ခော, ဖရသု ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ တတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ။

စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ

ဒိန္နော သုင္ကော ယဿ ရညော သောယံ ဒိန္နသုင္ကော, ဥပနီတံ ဘောဇနံ ယဿာတိ ဥပနီတဘောဇနော, နတ္ထိ တုလော ဧတဿာတိ အတုလော, 'ဋ္ဌ နဉ္ဉ'တိ န-ကာရဿ ဋ္ဌတ္တံ, နတ္ထိ ပဋိပုဂ္ဂလော ယဿာတိ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော, နတ္ထိ သီလံ အဿာတိ ဒုဿီလော, နတ္ထိ ပဋိသန္ဓိပညာ အဿာတိ ဒုပ္ပညော, 'ဃပဿန္တဿာပ္ပဓာနဿာ'တိ သုတ္တေန ဃသညဿ အာဿ ရဿတ္တံ။ နတ္ထိ သီလံ အဿာတိ နိဿီလော, နိပ္ပညော, အပညော, ဝိရူပံ မုခံ အဿာတိ ဒုမ္မုခေါ။ ဧဝံ ဒုမ္မနော, ဒုဗ္ဗဏ္ဏော, နတ္ထိ အတ္တနော ဥတ္တရော အဓိကော ယဿာတိ အနုတ္တရော, 'အနုသရေ'တိ သုတ္တေန နဿ အန။

ဣဓ ဗာဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗီဟိ နာမ ဝုစ္စတိ, သတ္တာဟံ ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗုတော, အစိရံ ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ အစိရပရိနိဗ္ဗုတော, မာသော ဇာတဿ အဿာတိ မာသဇာတော, ဒွေမာသဇာတော, ဧကော မာသော အဘိသိတ္တဿ အဿ ရညောတိ ဧကမာသာဘိသိတ္တော, ဧကောဟံ မတဿ အဿာတိ ဧကာဟမတံ။ ဧဝံ ဒွီဟမတံ, တီဟမတံ, ဧကာဟံ ပဋိစ္ဆန္နာယ အဿာတိ ဧကာဟပ္ပဋိစ္ဆန္နာ။ ဧဝံ ဒွီဟပ္ပဋိစ္ဆန္နာ, အာပတ္တိ။ ယောဇနံ ဂတဿ အဿာတိ ယောဇနဂတော, ဒွိယောဇနဂတော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ။

ပဉ္စမီဗဟုဗ္ဗီဟိ

နိဂ္ဂတာ ဇနာ အသ္မာ ဂါမာတိ နိဂ္ဂတဇနော, အပဂတံ ကာဠကံ ဣတောတိ အပဂတကာဠကော, ပဋော။ အပဂတကာဠကံ, ဝတ္ထံ။ အပေတံ ဝိညာဏံ ယသ္မာတိ အပေတဝိညာဏံ, မတသရီရံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ပဉ္စမီဗဟုဗ္ဗီဟိ။

ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိ

ဆိန္နော ဟတ္ထော ယဿ သောတိ ဆိန္နဟတ္ထော, ဟတ္ထစ္ဆိန္နော, ဇာတော ဆန္ဒော ယဿာတိ ဇာတဆန္ဒော, ဆန္ဒဇာတော, သဉ္ဇာတံ ပီတိသောမနဿံ ယဿာတိ သဉ္ဇာတပီတိသောမနဿော, ပီတိသောမနဿသဉ္ဇာတော, ဝိသုဒ္ဓံ သီလံ ယဿာတိ ဝိသုဒ္ဓသီလော , သီလဝိသုဒ္ဓော, မဟန္တော ကာယော ယဿာတိ မဟာကာယော။

ဣဓ ဥပမာနပုဗ္ဗပဒေ နာမ ဝုစ္စတိ, သုဝဏ္ဏဿ ဝိယ ဝဏ္ဏော ယဿာတိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော, ဗြဟ္မုနော ဝိယ သရော ယဿာတိ ဗြဟ္မဿရော, နာဂဿ ဝိယ ဂတိ အဿာတိ နာဂဂတိ။ ဧဝံ သီဟဂတိ, နာဂဝိက္ကမော, သီဟဝိက္ကမော, သီဟဿ ဝိယ ဟနု အဿာတိ သီဟဟနု, ဧဏိဿ ဝိယ ဇင်္ဃာ ယဿာတိ ဧဏိဇင်္ဃော, ဥသဘဿ ဝိယ အဿ ခန္ဓောတိ ဥသဘက္ခန္ဓော ဣစ္စာဒိ။

ရူပံ ဝုစ္စတိ သဘာဝေ, ယာဒိသံ ရူပံ အဿာတိ ယထာရူပံ။ ဧဝံ တထာရူပံ, ဧဝံ ရူပံ အဿာတိ ဧဝရူပံ, ဗိန္ဒုလောပေါ။ ဧဝံ အာဒိ အဿာတိ ဧဝမာဒိ။ တထာ ဣစ္စာဒိ, ဣစ္စေဝမာဒိ, ဤဒိသံ နာမံ ယဿာတိ ဣတ္ထန္နာမော, ဧဝံနာမော, ကီဒိသံ နာမံ ယဿာတိ ကိန္နာမော, 'ကောနာမော'တိ ဧတ္ထ မဟာဝုတ္တိနာ ကိံသဒ္ဒဿ ကောတ္တံ။

ကော သမုဒယော ယဿ မေဿာတိ ကိံသမုဒယော, ကာ ဇာတိ ယဿာတိ ကိံဇာတိကော, ကိံနိဒါနံ ယဿာတိ ကိံနိဒါနော, ကတိ ဝဿာနိ ယဿာတိ ကတိဝဿော, ကော အတ္ထော အဿာတိ ကိမတ္ထံ, ဝစနံ။ 'ကွတ္ထော'တိ

မဟာဝုတ္တိနာ ကိံသဒ္ဒသ္သ ကောတ္တံ, ယာဒိသော အတ္တော အဿာတိ ယဒတ္တော, တာဒိသော အတ္တော အဿ သာတိ တဒတ္တော, ဧဒိသော အတ္တော ယဿ ဝိနယဿာတိ ဧတဒတ္တော, ဝိနယော။ ဧတဒတ္ထာ, ဝိနယကထာ။ ဧ တဒတ္ထံ, သောတာဝဓာနံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိ။

သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိ

သမ္ပန္နာနိ သဿာနိ ယသ္မိံ ဇနပဒေ သောယံ သမ္ပန္နသဿော, သုလဘာ ဘိက္ခာ ယသ္မိံ ဇနပဒေ သောယံ သု ဘိက္ခော , ဒုလ္လဘာ ဘိက္ခာ ယသ္မိန္တိ ဒုဗ္ဘိက္ခော, ဗဟဝေါ ကမာ အသ္မိံ ဇနပဒေတိ ဗဟုကမော။ ဧဝံ ဗဟုဇနော, ကမော။ နတ္ထိ ကမဓေတ္တံ ယသ္မိံ အရညေ တယိဒံ အကမကံ, သမာသန္တေ ကော။ သံဝိဇ္ဇန္တိ မနုဿာ ယသ္မိံ ကမေ သမနုဿော, န ဝိဇ္ဇန္တိ မနုဿာ ယသ္မိံ ကမေ အမနုဿော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိ။

ဘိန္နာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗီဟိ

ဘိန္နာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗီဟိ နာမ ဝုစ္စတိ, ဧကရတ္တိံ တသော အဿာတိ ဧကရတ္တိတသော, သမာနေန ဇနေန သဒ္ ဓိံ တသော အဿာတိ သမာနတသော, ဥဘတော ကမ္မတော ဥပ္ပန္နံ ဗျဉ္ဇနဒ္ဝယံ အဿာတိ ဥဘတောဗျဉ္ဇနော, အလုတ္တသမာသော။ ဧဝံ ကဏ္ဍသ္မိံ ကာဠော အဿာတိ ကဏ္ဍေကာဠော, ဥရသ္မိံ လောမာနိ အဿာတိ ဥရသိလော မော, ယဿ ဟတ္ထေ ပတ္တော အတ္ထီတိ ပတ္တဟတ္ထော။ ဧဝံ အသိဟတ္ထော, ဒဏ္ဍဟတ္ထော, ဆတ္တံ ဟဏိမ္ ဟိ အဿာတိ ဆတ္တဟဏိ။ ဧဝံ သတ္တဟဏိ, ဒဏ္ဍဟဏိ, ဝဇိရဟဏိ, အနေ အဇ္ဈာသယော အဿာတိ အနဇ္ဈာသ ယော, အနာဓိမုတ္တိကော, ဗုဒ္ဓေသု ဘတ္တိ အဿာတိ ဗုဒ္ဓဘတ္တိကော, ဗုဒ္ဓေ ကရဏော အဿာတိ ဗုဒ္ဓကရဏော, ဓမ္မ ကရဏော ဣစ္စာဒိ။

တိပဒဗဟုဗ္ဗီဟိ

တိပဒဗဟုဗ္ဗီဟိ နာမ ဝုစ္စတိ, ပရက္ကမေန အဓိဂတာ သမ္ပဒာ ယေဟိ တေ ပရက္ကမာဓိဂတသမ္ပဒာ, ဓမ္မေန အဓိ ဂတာ ဘောဂာ ယေဟိ တေ ဓမ္မာဓိဂတဘောဂာ, ဩဏီတော ပတ္တမ္ဟာ ဟဏိ ယေန သော ဩဏီတပတ္တဟဏိ, သီဟ ဿ ပုဗ္ဗဒ္ဓံ ဝိယ ကာယော အဿာတိ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော, မတ္တာ ဗဟဝေ မာတင်္ဂါ ယသ္မိံ ဝနေတိ မတ္တဗဟုမာ တင်္ဂံ ဣစ္စာဒိ။

ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသော နိဋ္ဌိတော။

ဒွန္ဒသမာသ

အထ ဒွန္ဒသမာသော ဒီပိယတေ။

ဒွေ စ ဒွေ စ ပဒာနိ ဒွန္ဒာ, ဒွေ စ ဒွေ စ အတ္တာ တ ဒွန္ဒာ, မဟာဝုတ္တိနာ ဒ္ဝိန္နံ ဒ္ဝိသဒ္ဒာနံ ဒွန္ဒာဒေ သော။ ဒွန္ဒသဒ္ဒသဒိသတ္တာ သဗ္ဗော စာယံ သမာသော **ဒွန္ဒော** တိ ဝုစ္စတိ။

အထ တ ဒွေ အဝယတ အန္ဒိယန္တိ ဗန္ဓိယန္တိ တ္တောတိ ဒွန္ဒော, ယုဂဠသ္သေတံ နာမံ ''ဟာဒဒွန္ဒံ မုနိန္ဒသ သ, ဝန္ဒာမိ သိရသာမဟ''န္တိ တ္တေ ဝိယ, ဣဓ ပန ပဒယုဂဠံ အတ္ထယုဂဠဉ္စ ဂယှတိ။ ဥဘယပဒတ္ထပဓာနော ဟိ ဒွ ဝန္ဒော။

ဧတ္ထ သိယာ – ယဒိ ဥဘယပဒတ္ထပ္ပဓာနော ဒွန္ဒော, ဧဝဉ္စ သတိ ဒွန္ဒေ ကထံ ဧကတ္တိဘာဝလက္ခဏံ သိယာတိ? ဝုစ္စတေ – အဘိန္နဝိဓေယျတ္တတော။ ဝဓနပထဉ္ဟိ ပတ္တတ ကတ္တုဘာဝကမ္မဘာတဒိကော ဝိဓေယျတ္ထော ဧဝ ပဒာနံ အစ္စန္တပ္ပဓာနတ္တော ဟောတိ ဝဓနတက္ကသမ္ဗန္တိယာ ပဓာနင္ဂတ္တာ, သော စ ဝိဓေယျတ္ထော ဒွန္ဒေပိ အဘိန္နော ဧဝ ဟောတိ။ တထာ ဟိ “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ ဂစ္ဆန္တိ, သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေ ပဿတိ” ဣစ္စာဒီသု ဒွေဝ အတ္ထာ ဧကဝိဘတ္တိယာ ဝိသယာ ဟုတွာ ဧကကတ္တု, ဧကကမ္မာဒိဘာဝေန ဧကတ္တံ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝံ ဒွန္ဒေပိ ဒွိန္နံ တိဏ္ဏံ ဗဟူနံ တ ပဒာနံ ဧကတ္တိဘာဝလက္ခဏံ လဗ္ဘတိယေဝါတိ။

၃၅၇. စတ္ထေ [က. ၃၂၉; ရူ. ၃၅၇; နီ. ၇၀၉]။

အနေကံ သျာဒျန္တပဒံ စသဒ္ဒဿ အတ္ထေ ဧကတ္ထံ ဟောတိ တ။

ဧတ္ထ စ သမုစ္စယော, အန္ဝာစယော, ဣတရီတရယောဂေါ, သမာဟာရောတိ စတ္တာရော စသဒ္ဒတ္ထာ ဟောန္တိ။

တတ္ထ **သမုစ္စယော** ယထာ? စီဝရဉ္စ ပိဏ္ဍပါတဉ္စ သေနာသနဉ္စ ဒေတီတိ။ **အန္ဝာစယော** ယထာ? အန္နဉ္စ ဒေတိ, သီလဉ္စ ရက္ခတီတိ။ ဣမေ ဒွေဝ စသဒ္ဒတ္ထာ တက္ကဒွန္ဒေ ဧဝ လဗ္ဘန္တိ, န သမာသဒွန္ဒေ ပဒာနံ အညမညံ နိရပေက္ခတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ တံ အန္ဝာစယေ ယုဇ္ဇတိ နာနာကိရိယာပေက္ခတ္တာ, သမုစ္စယေ ပန “စီဝရဉ္စ ပိဏ္ဍပါတဉ္စ သေနာသနဉ္စ ဒေတီ”တိ တ “စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနာနိ ဒေတီ”တိ တ ဧဝံ ဒွိဓာပိ ယောဇေတုံ ယုဇ္ဇတိယေဝ “လာဘီ ဟောတိ စီဝရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာန”န္တိ [မ. နိ. ၁.၆၅] ဟဋ္ဌဒဿနတော။ အန္ဝာစယောပိ တ သမာသဒွန္ဒေ နော န လဗ္ဘတိ “မာလာဂန္ဓဝိလေပနဓာရဏမဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာ”တိ [ဒီ. နိ. ၁.၁၀] ဟဋ္ဌဒဿနတော။ ဧဝံ ပန ယုဇ္ဇေယျ – စသဒ္ဒတ္ထော ဧကကိရိယ, နာနာကိရိယာပေက္ခနဘေဒေန ဒုဝိဓော ဟောတိ သမုစ္စယော, အန္ဝာစယော စာတိ, တေသု စ ဧကေကော အဝယဝပ္ပဓာန, သမုဒာယပ္ပဓာနဘေဒေန ဒုဝိဓော ဟောတိ ဣတရီတရယောဂေါ, သမာဟာရော စာတိ။ တတ္ထ ဣတရီတရယောဂေ အဝယဝပ္ပဓာနတ္တာ သဗ္ဗဝိဘတ္တိသု ဗဟုဝစနမေဝ ယုဇ္ဇတိ။

ဒွန္ဒေ ပဏ္ဍိတတရံ ပုဗ္ဗေ နိပတတိ။ သာရိပုတ္တော စ မောဂ္ဂလ္လာနော စ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ, သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေ, သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေဟိ ဣစ္စာဒိ။ ဧဝံ သမဏဗြာဟ္မဏာ, ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ, ခတ္တိယဗြာဟ္မဏာ, ဒေဝမနုဿာ, စန္ဒိမသူရိယာ။

အပ္ပက္ခရ, ဗဟွက္ခရေသု အပ္ပက္ခရံ ကွစိ ပုဗ္ဗံ ဟောတိ, ကမနိဂမာ, ကမဇနပဒာ ဣစ္စာဒိ။

ကွစိ ဣဝဏ္ဏု’ဝဏ္ဏန္တာ ပုဗ္ဗေ ဟောန္တိ, အဂ္ဂိ စ ဓူမော စ အဂ္ဂိဓူမာ, ရတ္တိဒိဝ, ဓာတုလိင်္ဂာနိ။

အဝဏ္ဏန္တေသု သရာဒိပဒံ ပုဗ္ဗံ ဟောတိ, အတ္ထော စ ဓမ္မော စ အတ္ထဓမ္မာ, ဓမ္မတ္ထာ တ ဣစ္စာဒိ။

အယဉ္စ နိယမော ဒွိပဒဒွန္ဒေသု ယေဘုယျေန လဗ္ဘတိ, ဗဟုပဒဒွန္ဒေသု န လဗ္ဘတိ။

သမာဟာရဒွန္ဒေ –

၃၅၈. **သမာဟာရေ နပုံသကံ** [က. ၃၂၂; ရူ. ၃၅၉; နီ. ၇၀၀]။

စတ္ထေ သမာဟာရေ ဧကတ္ထပဒံ နပုံသကံ ဟောတိ, ဧကဝစနန္တတ္တံ ပန သမာဟာရဝစနေနေဝ သိဒ္ဓံ, အယဉ္စ သမာဟာရော ဟဏ္ဍင်္ဂါဒီနံ ဒွန္ဒေသု နိစ္စံ လဗ္ဘတိ, ရုက္ခတိဏာဒီနံ ဒွန္ဒေသု ဝိကပ္ပေန လဗ္ဘတိ။

တတ္ထ နိစ္စလဒ္ဓေသု တာဝ ဟဏ္ဍင်္ဂဒွန္ဒေ –

စက္ခု စ သောတဉ္စ စက္ခုသောတံ, မုခဉ္စ နာသိကာ စ မုခနာသိကံ, 'သွာဒီသု ရသ္သော'တိ ရဿတ္တံ။ ဟနု စ ဂီ
တာ စ ဟနုဂီဝံ။ ဧဝံ ကဏ္ဏနာသံ, ဆဝိ စ မံသဉ္စ လောဟိတဉ္စ ဆဝိမံသလောဟိတံ, နာမဉ္စ ရူပဉ္စ နာမရူပံ, ဇရာ စ မရဏဉ္စ
စ ဇရာမရဏံ။ ဗဟုလာဓိကာရာ က္ခစိ ဝိကပ္ပရူပမ္ပိ ဒိဿတိ, ဟတ္ထာ စ ဟအာ စ ဟတ္ထဟဒံ, ဟတ္ထဟအာ တ က္ကစ္
စာဒိ။

တူရိယင္ဂဒ္ဝန္ဒေ –

နစ္စဉ္စ ဂီတဉ္စ တဒိတဉ္စ နစ္စဂီတတဒိတံ။ ဧဝံ သမ္မတာင္ဠံ, 'သမ္မ'န္တိ ကံသတာင္ဠံ, 'တာင္ဠ'န္တိ ဟတ္ထတာင္ဠံ, သ
င္ခော စ ပဏဝေ စ ဥိဏ္ဍိမော စ သင္ခပဏဝဥိဏ္ဍိမံ က္ကစ္စာဒိ။

ယောဂ္ဂင္ဂဒ္ဝန္ဒေ –

ဖာလော စ ဟာစနဉ္စ ဖာလဟာစနံ, ယုဂဉ္စ နင္ဂလဉ္စ ယုဂနင္ဂလံ က္ကစ္စာဒိ။

သေနင္ဂဒ္ဝန္ဒေ –

ဟတ္ထိနော စ အဿာ စ ဟတ္ထိအဿံ။ ဧဝံ ရထပတ္တိကံ, အသိ စ စမ္မဉ္စ အသိစမ္မံ။ 'စမ္မ'န္တိ သရပရိတ္
တာဏဖလကံ, ဓနု စ ကလာပေ စ ဓနုကလာပံ က္ကစ္စာဒိ။

ခုဒ္ဒကပာဏဒ္ဝန္ဒေ –

ဍံသာ စ မကသာ စ ဍံသမကသံ။ ဧဝံ ကုန္ထကိပိလ္လိကံ [သု. နိ. ၆၀၇], ကီဋပဋင္ဂံ က္ကစ္စာဒိ။

နိစ္စဝေရိဒ္ဝန္ဒေ –

အဟိ စ နကုလော စ အဟိနကုလံ, ဗိဠာရော စ မူသိကာ စ ဗိဠာရမူသိကံ, ရဿတ္တံ။ ကာကောလူကံ, သပ္ပမဏ္ဍူ
ကံ, နာဂသုပဏ္ဏံ က္ကစ္စာဒိ။

သဘာဂဒ္ဝန္ဒေ –

သီလဉ္စ ပညာဏဉ္စ သီလပညာဏံ, သမထော စ ဝိပဿနာ စ သမထဝိပဿနံ, ဝိဇ္ဇာ စ စရဏဉ္စ ဝိဇ္ဇာစရဏံ။ ဧဝံ
သတိသမ္ပဇညံ, ဟိရိဩတ္တပ္ပံ, ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စံ, ထိနမိဒ္ဓံ က္ကစ္စာဒိ။

ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓဒ္ဝန္ဒေ –

ကုသလာကုသလံ, သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ, ကဏှသုက္ကံ, ဟီနပဏီတံ, ဆေကဗာလံ က္ကစ္စာဒိ။

ကေသင္ဂီတိဒ္ဝန္ဒေ –

ဒီဃော စ မဇ္ဈိမော စ ဒီဃမဇ္ဈိမံ, အင္ဂုတ္တရသံယုတ္တကံ, ခန္ဓကဝိဘင္ဂံ က္ကစ္စာဒိ။

သင္ချာပရိမာဏဒ္ဝန္ဒေ –

ဧကကဒုကံ, ဒုကတိကံ, တိကစတုက္ကံ, စတုက္ကပဉ္စကံ က္ကစ္စာဒိ။

ပစနစဏ္ဍာလဒ္ဝန္ဒေ –

ဩရဗ္ဗိကာ စ သူကရိကာ စ ဩရဗ္ဘိကသူကရိကံ။ ဧဝံ သာကုဏိကမာဂဝိကံ, သပာကစဏ္ဍာလံ, ဝေနရထကာရံ, ပုက္ကုသဆဝဍာဟကံ ဣစ္စာဒိ။

လိင်္ဂဝိသဘာဂဒွန္ဒေ –

ဣတ္ထိပုမံ, အသိအသံ ဣစ္စာဒိ။

ဒိသာဒွန္ဒေ –

ပုဗ္ဗာ စ အပရာ စ ပုဗ္ဗာပရံ။ ဧဝံ ဒက္ခိဏုတ္တရံ, ပုဗ္ဗဒက္ခိဏံ, ပုဗ္ဗုတ္တရံ, အပရဒက္ခိဏံ, အပရုတ္တရံ။

နဒီဒွန္ဒေ –

ဂင်္ဂာယမုနံ, မဟိသရဘု, သဗ္ဗတ္ထ နပုံသကတ္တာ အန္တေ ဒီဃာနံ ရဿတ္တံ သတ္တသု ဝိဘတ္တီသု ဧကဝစနန္တဉ္စ။

ဣတိ နိစ္စသမာဟာရရာသိ။

ဝိကပ္ပလဒ္ဓေသု [က. ၃၂၃; ရူ. ၃၆၀; နီ. ၇၀၁] တိဏဝိသေသဒွန္ဒေ –

ဥသီရာနိ စ ဗီရဏာနိ စ ဥသီရဗီရဏံ, ဥသီရဗီရဏာ။ ဧဝံ မုဉ္ဇပဗ္ဗဇံ, မုဉ္ဇပဗ္ဗဇာ, ကာသကုသံ, ကာသကုသာ။

ရုက္ခဝိသေသဒွန္ဒေ –

ခဒိရော စ ပလာသော စ ခဒိရပလာသံ, ခဒိရပလာသာ, ဓဝေ စ အဿကဏ္ဏော စ ဓဝဿကဏ္ဏံ, ဓဝဿကဏ္ဏာ, ပိလက္ခနိဂြောဓံ, ပိလက္ခနိဂြောဓာ, အဿတ္ထကပီတနံ [ကပိတ္ထနံ (ကတ္ထစိ)] , အဿတ္ထကပီတနာ, သာကသာလံ, သာကသာလာ။

ပသုဝိသေသဒွန္ဒေ –

ဂဇာ စ ဂဝဇာ စ ဂဇဂဝဇံ, ဂဇဂဝဇာ, ဂောမဟိသံ, ဂောမဟိသာ, ဧဏေယျဝရာဟံ, ဧဏေယျဝရာဟာ, အဇေဠကံ, အဇေဠကာ, ကုက္ကုဋသူကရံ, ကုက္ကုဋသူကရာ, ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝံ, ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝာ။

သကုဏဝိသေသဒွန္ဒေ –

ဟံသဗိလဝံ, ဟံသဗိလဝာ, ကာရဏ္ဍဝစက္ကဝါကံ, ကာရဏ္ဍဝစက္ကဝါကာ, ဗကဗလာကံ, ဗကဗလာကာ။

ဓနဒွန္ဒေ –

ဟိရညသုဝဏ္ဏံ, ဟိရညသုဝဏ္ဏာ, မဏိ စ သင်္ခော စ မုတ္တာ စ ဝေဠုရိယဉ္စ မဏိသင်္ခမုတ္တဝေဠုရိယံ, မဏိသင်္ခမုတ္တဝေဠုရိယာ, ဇာတရူပရဇတံ, ဇာတရူပရဇတာ။

ဓညဒွန္ဒေ –

သာလိယဝံ, သာလိယဝါ, တိလမုဂ္ဂမာသံ, တိလမုဂ္ဂမာသာ, နိပ္ဖာဝကုလတ္ထံ, နိပ္ဖာဝကုလတ္ထာ။

ဗျဉ္ဇနာနံ ဒွန္ဒေ –

မစ္ဆမံသံ, မစ္ဆမံသာ, သာကသူပံ, သာကသူပာ, ဂဗ္ဘမာဟိသံ, ဂဗ္ဘမာဟိသာ, ဓေဓေယ္ယတရာဟံ, ဓေဓေယ္ယတရာဟာ, မိဂမာယူရံ, မိဂမာယူရာ။

ဇနပဒဒ္ဝန္ဒေ –

ကာသိကောသလံ, ကာသိကောသလာ, ဝဇ္ဇိမလ္လံ, ဝဇ္ဇိမလ္လာ, စေတဝံသံ, စေတဝံသာ, မဇ္ဈူဠ သူရသေနဠ မဇ္ဈသူရသေနံ, မဇ္ဈသူရသေနာ, ကုရုပဉ္စာလံ, ကုရုပဉ္စာလာ။

ဣတိ ဝိကပ္ပသမာဟာရရာသိ။

ဒွန္ဒသမာသော နိဋ္ဌိတော။

ဝိသေသဝိဓာန

ဣဒါနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာနိ အဝုတ္တာနိ စ ဆသု သမာသေသု ဝိသေသဝိဓာနာနိ ဝုစ္စန္တေ။

နပုံသကေကတ္တံ, သမာသန္တရသ္သော, ပုမ္ဘာတတိဒေသော, သမာသန္တေ က, သမာသန္တေ အ, နာနာဒေသော, အဗ္ဗယော, သင္ချာ။

နပုံသကေကတ္တရာသိ

တတ္ထ သဗ္ဗော အဗ္ဗယီဘာဝေ နပုံသကလိင်္ဂေ ဧဝ, သမာဟာရဘူတာ ဒိဂု, ဒွန္ဒာ နပုံသကာ စ ဧကတ္တသင္ချာ စ။

၃၅၉. ကွ္ဝစေကတ္တဠ ဆဋ္ဌိယာ [က. ၃၂၇; ရူ. ၃၅၁; နီ. ၇၀၄; စံ. ၂.၂.၆၉-၇၃; ဟ. ၂.၄.၂၂-၂၅]။

ဆဋ္ဌီသမာသေ ကွ္ဝစိ နပုံသကတ္တံ ဧကတ္တဠ ဟောတိ။

ဆာယာ, သဘာသေ္ဝတယံ ဝိဓိ, သလဘာနံ ဆာယာ သလဘစ္ဆာယံ [။သဘစ္ဆာယံ (မူလပာဌေ)] ။ ဧဝံ သကဋစ္ဆာယံ, ဃရစ္ဆာယံ။ ဣဓ န ဟောတိ, ရုက္ခစ္ဆာယာ, ပဗ္ဗတစ္ဆာယာ။ သဘာသဒ္ဒေ အမနုဿသဘာသေ္ဝတယံ ဝိဓိ, ဗ္ရဟ္မူနံ သဘာ ဗ္ရဟ္မသဘံ။ ဧဝံ ဒေဝသဘံ, ဣန္ဒသဘံ, ယက္ခသဘံ, ရက္ခသသဘံ။ မနုဿသဘာသု နတ္ထိ, ခတ္တိယသဘာ, ရာဇသဘာ ဣစ္စာဒိ။

ကွ္ဝစီတိ ကိံ? ရာဇပရိသာ။

ဣတိ နပုံသကေကတ္တရာသိ။

သမာသန္တရသ္သရာသိ

'သွာဒီသု ရသ္သော'တိ သုတ္တေန အဗ္ဗယီဘာဝ, သမာဟာရဒိဂု, ဒွန္ဒာနံ ကဿစိ တပ္ပုရိသဿ စ သွာဒီသု ရသ္သော။

အဗ္ဗယီဘာဝေ –

ဥပမဏိကံ အဓိတ္ထိ, ဥပဝဓု။

သမာဟာရဒိဂုမှိ –

စတုဒ္ဒိသံ, ဒသိတ္ထိ, ဒသဝဓူ။

သမာဟာရဒွန္ဒေ –

မုခနာသိကံ, ဟနုဂီဝံ။

တပ္ပုရိသေ –

သလာဘတ္ထာယံ, ဗြဟ္မသဘံ။

၃၆၀. ဃပသ္သန္တသ္သာပ္ပဓာနသ္သ [က. ၄၀၃; ရူ. ၃၅၄; နီ. ၈၅၈; စံ. ၂.၂.၈၆; ဟ. ၁.၂.၄၈]။

သ္သာဒီသု အန္တဘူတသ္သ အပ္ပဓာနဘူတသ္သ စ ဃပသ္သ ရသ္သော ဟောတိ။

ဗဟုဗ္ဗီဟိမှိ –

ဗဟုကညော, ပဟေသော, ဗဟုကတ္တိ, ကုလံ, ဗဟုဝဓု, ကုလံ။

အဗ္ဗယီဘာဝေ –

ဥပမဏိကံ, အဓိတ္ထိ, ဥပဝဓု။

အန္တသ္သာတိ ကိံ? သဒ္ဓာဓနော, ပုရိသော။

အပ္ပဓာနသ္သာတိ ကိံ? ရာဇကညာ, ရာဇကုမာရီ, ဗြဟ္မဗန္ဓူ။

၃၆၁. ကေသ္သု [က. ၃၄၂; ရူ. ၃၃၇; နီ. ၇၂၂; စံ. ၂.၂.၈၅; ဟ. ၁.၂.၄၈]။

သ္သာဒီသု အန္တဘူတသ္သ အပ္ပဓာနဘူတသ္သ စ ကေသ္သ ဥ ဟောတိ။

တိဋ္ဌဂု   စိတ္တဂု။

အပ္ပဓာနသ္သာတိ ကိံ? ရာဇဂဝော။

အန္တသ္သာတိ ကိံ? ကေကုလံ။

ဣတိ သမာသန္တရသ္သရာသိ။

ပုမ္ဘာဝတတိဒေသရာသိ

၃၆၂. ဣတ္ထိယံ ဘာသိတပုမိတ္ထီ ပုမာဝေကတ္ထေ [က. ၃၃၁; ရူ. ၃၅၃; နီ. ၇၁၄; စံ. ၅.၂.၂၉; ဟ. ၆.၃.၃၄]။

‘ကေတ္ထေ’တိ တုလျာဓိကရဏေ, ဣတ္ထိယံ ဝတ္တမာနေ ကေတ္ထေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ ကအာဒိ ဘာသိတပုမော ဣတ္ထိလိင်္ဂသဒ္ဒော ပုမာ ဣဝ ဟောတိ။ စတုရင်္ဂမိဒံ ဝိဓာနံ, ပုဗ္ဗပဒံ ဣတ္ထိလိင်္ဂဉ္စ ဘာသိတပုမဉ္စ သိယာ, ပရပဒံ နိယတိတ္ထိလိင်္ဂဉ္စ ပုဗ္ဗပဒေန ကေတ္ထဉ္စ သိယာတိ။

ဒီဃာ ဇင်္ဃာ ယသ္သ သော ဒီဃဇင်္ဃော, ပုရိသော, ဒီဃဇင်္ဃာ, ဣတ္ထီ, ဒီဃဇင်္ဃံ, ကုလံ။

ဧတ္ထ စ ယေ သဒ္ဒာ ကတ္ထစိ ပုလ္လိင်္ဂရူပာ ဟောန္တိ, ကတ္ထစိ ဣတ္ထိပစ္စယယုတ္တာ ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပာ, တေ **ဘာသိတပုမာ** နာမ။ ဒီဃော မဂ္ဂေါ, ဒီဃာ ရတ္တိ, ဂတော ပုရိသော, ဂတာ ဣတ္ထီ, ကုမာရော, ကုမာရီ, ဗြာဟ္မဏော, ဗြာဟ္မဏီ ဣစ္စာဒိ။

ယေ ပန ဣတ္ထိပစ္စယယုတ္တာ နိစ္စံ ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပာ ဟောန္တိ, တေ ဘာသိတပုမာ နာမ န ဟောန္တိ, ကညာ, ပညာ, သဒ္ဓာ, နဒီ, ဣတ္ထီ, ပထဝီ ဣစ္စာဒိ။ တထာ သဘာဝဣတ္ထိလိင်္ဂါပိ နိယတပုန္နပုံသကလိင်္ဂါပိ ဘာသိတပုမာ န ဟောန္တိ, ဒေဝတာ, ရတ္တိ, ဓေနု, ဝဓူ, သက္ကော, ဒေတေ, ဗြဟ္မာ, ရတနံ, သရဏံ ဣစ္စာဒိ။

ဣဓ ပန ဒီဃသဒ္ဒော “ဒီဃော ဗာလာန သံသာရော”တိ [ခ. ပ. ၆၀] အာဒီသု ဘာသိတပုမော, သော ဝိသေသျလိင်္ဂကနုဂတဝသေန ဣဓ ဣတ္ထိပစ္စယယုတ္တော ဣတ္ထိလိင်္ဂသဒ္ဒော နာမ။ ဣမိနာ သုတ္တေန ပုမ္ဘာဝတိဒေသေ ကတေ တတ္ထ အာပစ္စယော အန္တရဓာယတိ, ‘ဃပသ္သန္တသ္သာပ္ပဓာနသ္သာ’တိ သုတ္တေန သမာသန္တသ္သ အာကာရသ္သ ရသ္သတ္တံ, ကုမာရီ ဘရိယာ ယသ္သ သော ကုမာရဘရိယော, ဤပစ္စယနိဝတ္တိ။ ယုဝတိ ဇာယာ ယသ္သ သော ယုဝဇာယော, တိပစ္စယနိဝတ္တိ။ ဗြဟ္မဗန္ဓူ ဘရိယာ ယသ္သ သော ဗြဟ္မဗန္ဓုဘရိယော, ဦပစ္စယနိဝတ္တိ။

ဣတ္ထိယန္တိ ကိံ? ကုမာရီ ရတနံ ယသ္သ သော ကုမာရီရတနော, ပုရိသော, ဣဓ ပရပဒံ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ န ဟောတိ, တသ္မာ ပုမ္ဘာတိဒေသော န ကာတဗ္ဗော, ယဒိ ကရေယျ, ကုမာရော ရတနံ ယသ္သ ကုမာရရတနောတိ ဧဝံ အနိဋ္ဌတ္တော ဘဝေယျ။

ဧကတ္တေတိ ကိံ? ကုမာရီသု ဘတ္တိ ယသ္သ သော ကုမာရီဘတ္တိကော။ ဧဝံ သမဏီဘတ္တိကော, ဗြာဟ္မဏီဘတ္တိကော, သမာသန္တေ ကော, ဣဓ ပရပဒံ ပုဗ္ဗပဒေန ဧကတ္တံ န ဟောတိ, တသ္မာ ပုမ္ဘာတိဒေသော န ကာတဗ္ဗော, ယဒိ ကရေယျ, ကုမာရေသု ဘတ္တိ ယသ္သ သော ကုမာရဘတ္တိကောတိ ဧဝံ အနိဋ္ဌတ္တော ဘဝေယျ။

ဣတ္ထီတိ ကိံ? ဒဋ္ဌဗ္ဗဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိ, ကမဏိကုလံ ဒိဋ္ဌိ ယေန သော ကမဏိဒိဋ္ဌိ, ဣဓ ကမဏိသဒ္ဒော ဘာသိတပုမော ဟောတိ, ဣဓ ပန ကုလတစကတ္တာ နပုံသကလိင်္ဂေ တိဋ္ဌတိ, ဣတ္ထိပစ္စယော နတ္ထိ, တသ္မာ ပုမ္ဘာတိဒေသကိစ္စံ နတ္ထိ။

ဘာသိတပုမောတိ ကိံ? သဒ္ဓာ ပကတိ ယသ္သ သော သဒ္ဓာပကတိကော။ ဧဝံ ပညာပကတိကော, ဣဓ ပုဗ္ဗပဒံ နိယတိတ္ထိလိင်္ဂတ္တာ ဘာသိတပုမံ န ဟောတီတိ။ သဒ္ဓာဓနော, ပညာဓနော, သဒ္ဓာဓုရော ပညာဓုရော ဣစ္စတြ ဒုဝင်္ဂဝေကလ္လံ ဟောတိ။

ကမ္မဓာရယမှပိ [က. ၃၃၂; ရူ. ၃၄၃; နီ. ၇၁၆] ပန ‘ဧကတ္တေ’တိ ပဒံ ဝိသုံ ဧကံ အင်္ဂံ န ဟောတိ အနေကတ္တသ္သ ဣဓ အသမ္ဘဝတော။ ဒီဃာ စ သာ ဇင်္ဃာ စာတိ ဒီဃဇင်္ဃာ, ကုမာရီ စ သာ ဘရိယာ စာတိ ကုမာရဘရိယာ။ ဧဝံ ခတ္တိယကညာ, ဗြာဟ္မဏကညာ, ယုဝတိ စ သာ ဘရိယာ စာတိ ယုဝဘရိယာ, ဗြဟ္မဗန္ဓူ စ သာ ဘရိယာ စာတိ ဗြဟ္မဗန္ဓုဘရိယာ။

ဣတ္ထိယန္တိ ကိံ? ကုမာရီ စ သာ ရတနဉ္စာတိ ကုမာရီရတနံ။ ဧဝံ သမဏီပဒုမံ။

ဣတ္ထီတိ ကိံ? ကမဏိကုလဉ္စ တံ ဒိဋ္ဌိ စာတိ ကမဏိဒိဋ္ဌိ။

ဘာသိတပုမောတိ ကိံ? သဒ္ဓာပကတိ, ဂင်္ဂါနဒီ, တဏှာနဒီ, ပထဝီဓာတု။

သညာသဒ္ဒေသု ပန ဧတုရင်္ဂယုတ္တေပိ ဝိဓာနံ န ဟောတိ, နန္ဒာဒေဝီ, နန္ဒာပေါက္ခရဏီ, ကာယဂတာသတိ, ပဌမာဝိဘတ္တိ, ဒုတိယာဝိဘတ္တိ, ပဉ္စမီဝိဘတ္တိ, ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ ဣစ္စာဒိ။

၃၆၃. က္ဝစိ ပစ္စယေ [က. ၃၃၂; ရူ. ၃၄၃; နီ. ၇၁၆; စံ. ၅.၂.၃၁; ဟ. ၆.၃.၃၅]။

ပစ္စယေ ပရေ ကအစိ ဘာသိတပုမော ကွတ္တိလိင်္ဂသဒ္ဒေ ကွဝစိ ပုမာဝ ဟောတိ။

ဗျတ္တာတရာ, ဗျတ္တာတမာ, ဧတ္ထ စ ဗျတ္တာနံ ကွတ္တီနံ အတိသယေန ဗျတ္တာတိ ဗျတ္တာတရာ, ဗျတ္တာတမာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပဏ္ဍိတတရာ, ပဏ္ဍိတတမာ ကွစ္စာဒိ။

၃၆၄. သဗ္ဗာဒယော ဝုတ္တိမတ္တေ [က. ၃၃၁; ရူ. ၃၅၃; နီ. ၇၁၄; စံ. ၅.၂.၄၁; ဟ. ၆.၃.၃၅]။

ဝုတ္တိမတ္တေ ဌာနေ သဗ္ဗာဒိနာမကာ သဗ္ဗနာမသဒ္ဒာ ပုမာဝ ဟောန္တိ။

သာ ပမုခာ ယဿ သော တပ္ပမုခော။ ဧဝံ တပ္ပဓာနော, တာယ တာဟိ တ သမ္ပယုတ္တော တံသမ္ပယုတ္တော။ သာ ဧဝ ပမုခာ တပ္ပမုခာ။ ဧဝံ တပ္ပဓာနာ, တဿာ မုခံ တမ္မုခံ, တဿံ ကထာယံ တာသု ကထာသု တ တတြ, တာယ ကထတော တာဟိ တ ကထာဟိ တတော, တဿံ ဝေလာယံ တဒာ ကွစ္စာဒိ။

ဧတ္ထ စ ဝုတ္တိ နာမ သမာသ, တဒ္ဓိတာ’ ယာဒိဓာတုပစ္စယန္တ, ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တာနံ နာမံ။

ကွတိ ပုမ္ဘာတတိဒေသရာသိ။

သမာသန္တကပစ္စယရာသိ

၃၆၅. လ္တိတ္ထိယူဟိ ကော [က. ၃၃၈; ရူ. ၃၅၆; နီ. ၇၂၅; စံ. ၄.၄.၁၄၀; ဟ. ၅.၄.၁၅၂]။

အညပဒတ္ထဝိသယေ ကတ္တုကွစ္စာဒိဟိ လ္တုပစ္စယန္တေဟိ ကွတ္တိယံ ဤ, ဦကာရန္တေဟိ စ ဗဟုလံ ကပစ္စယော ဟောတိ။

ဗဟဝေ ကတ္တာရော ယသ္မိံ ဒေသေ သော ဗဟုကတ္တုကော။ ဧဝံ ဗဟုဝတ္တုကော, ဗဟုကာ နဒိယော ယသ္မိံ ဒေသေ သော ဗဟုနဒိကော။ ဧဝံ ဗဟုကွတ္တိကော, ကမော, ဗဟုကွတ္တိကာ, သဘာ, ဗဟုကွတ္တိကံ, ကုလံ။ ဧဝံ ဗဟုကုမာရိကံ, ဗဟုဗ္ရဟ္မဗန္ဓုကော။

ဧတ္ထ စ ‘ဗ္ရဟ္မဗန္ဓူ’တိ ရဿပဒံ ဗ္ရာဟ္မဏံ ဝဒတိ, ဒီဃပဒံ ဗ္ရာဟ္မဏိံ ဝဒတိ, ကပစ္စယေ ပရေ ဒီဃာနံ မဟာဝုတ္တိနာ ရဿတ္တံ ကွစ္ဆန္တိ။

ဗဟုလန္တိ ကိံ? ဗဟုကတ္တာ, ကမော။

၃၆၆. တညတော [က. ၃၃၈; ရူ. ၃၅၆; နီ. ၇၂၅; စံ. ၆.၂.၇၂; ဟ. ၅.၄.၁၅၂]။

အညပဒတ္ထဝိသယေ လ္တိတ္ထိယူဟိ အညတော အဝဏ္ဏိဝဏ္ဏုဝဏ္ဏန္တေဟိ ဗဟုလံ ကပစ္စယော ဟောတိ တ။

အဝဏ္ဏန္တမှာ   တာဝ –

အကာမကံ, အရညံ, ဗဟုကမကော, ဇနပဒေ, သသောတကော, အသောတကော, သလောမကော, သပက္ခကော, ဗဟုမာလကော, ဗဟုမာလော, ဗဟုမာယကော, ဗဟုမာယော။

ကွဝဏ္ဏန္တမှာ –

သုန္ဒရာ ဒိဋ္ဌိ ယဿ သော သမ္မာဒိဋ္ဌိကော, သမ္မာဒိဋ္ဌိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, မတပတိကာ, ကွတ္တီ, သဒ္ဓာပကတိကော, ပညာပကတိကော, ဗဟုဟတ္ထိကော, ဗဟုဒဏ္ဍိကော။

ဥဝဏ္ဏာနန္ဒမဟာ –

သဟေတုကော, အဟေတုကော, သစက္ခုကော, အစက္ခုကော, သဘိက္ခုကော, အဘိက္ခုကော, ဒီဃာယုကော, အပ္ပာယုကော, ဗဟုဓနေနကော, ဝဓော, ဗဟုရတ္တညုကော, ဘိက္ခုသင္ဃော။

ကွတ္ထိလိင်္ဂေ ကမ္ဟိ ပရေ အကာရဿ မဟာဝုတ္တိနာ တ ‘အဓာတုဿ ကေ။’တိ သုတ္တေန တ ဗဟုလံ ကကာရတ္တံ ဟောတိ, ဗဟုပုတ္တိကာ, ကွတ္ထိ, ဗဟုပုတ္တကာ တ, ဧကပုတ္တိကာ, ဧကပုတ္တကာ ကွစ္စာဒိ။

ကွတိ သမာသန္တကပစ္စယရာသိ။

သမာသန္တအပစ္စယရာသိ

၃၆၇. သမာသန္တ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၅၂; ဟ. ၅.၄.၆၈; ‘တ္ဝ’ (ဗဟူသု)]။

‘သမာသန္တော+အ’ ကွတိ ဒွိပဒမိဒံ, သမာသန္တော ဟုတ္ဝာ အပစ္စယော ဟောတီတိ အတ္ထော။ အဓိကာရသုတ္တမိဒံ။

၃၆၈. ဟဟဒီဟိ ဘူမိယာ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၇၂; ။ပေ.။ ၅.၄.၇၅; ‘ကေအဝရီနံ’ (ဗဟူသု)]။

ဟဟဒီဟိ ပရာယ ဘူမိယာ သမာသန္တော အဟောတိ, ‘ဘူမိသဒ္ဒဿာ’တိ ဝတ္တဗ္ဗေ နိယတိတ္တိလိင်္ဂဒဿနတ္ထံ ‘ဘူမိယာ’တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ အညတ္ထပိ။

ဟဟာနံ ဘူမိ ဟပဘူမံ, ဟဟာနံ ဥပ္ပတ္တိဘူမိတ္တတ္တော, ဇာတိယာ ဘူမိ ဇာတိဘူမံ, သတ္တုဇာတရဌံ။ ဧဝံ ပဥ္စာဘူမံ, မဇ္ဈိမဒေသေ ပဥ္စာဘာဂရဌံ။

၃၆၉. သင္ခ်ာဟိ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၇၃; ဟ. ၅.၄.၇၅]။

သင္ခ်ာဟိ ပရာယ ဘူမိယာ သမာသန္တော အ ဟောတိ။

ဒွေဝ ဘူမိယော ဧတ္ထာတိ ဒွိဘူမော, ဒွိဘူမကော, ဟာသာဒော, ဒွိဘူမိကော တ, တိဿော ဘူမိယော ဧတေသန္တိ တ တီသု ဘူမိသု ပရိယာပန္နာတိ တ တေဘူမကာ, ဓမ္မာ, စတုဘူမကာ, ဓမ္မာ, တေဘူမိကာ, စတုဘူမိကာ တ။ ဒိဂုမ္ဟိ- ဒွေဝ ဘူမိယော ဒွိဘူမံ, တိဿော ဘူမိယော တိဘူမံ, စတဿော ဘူမိယော စတုဘူမံ ကွစ္စာဒိ။

၃၇၀. နဒီဂေဓာဝရီနံ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၇၃; ဟ. ၅.၄.၇၅]။

သင္ခ်ာဟိ ပရာသံ နဒီ, ဂေဓာဝရီနံ သမာသန္တော အ ဟောတိ။

ပဉ္စ နဒိယော ပဉ္စနဒံ, ပဉ္စ တ နဒိယော ယသ္မိံ ပဒေသေ သော ပဉ္စနဒော, သတ္တ ဂေဓာဝရိယော သတ္တဂေဓာဝရံ။

၃၇၁. အသင္ခ်ေဟိ စင်္ဂုလ္ယာနညာသင္ခ်တ္ထေသု [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၇၄; ဟ. ၅.၄.၈၆]။

အညတ္ထော စ အသင္ခ်တ္ထော စ အညာသင္ခ်တ္ထာ။ တတ္ထ ‘အညတ္ထော’တိ အညပဒတ္ထော ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသော, ‘အသင္ခ်တ္ထော’တိ အသင္ခ်တ္တသမာသော အဗ္ယယီဘာဝသမာသောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, န အညာသင္ခ်တ္ထာ အနညာသင္ခ်တ္ထာ, အညာသင္ခ်တ္တဝဇ္ဇိတေသု သမာသေသု အသင္ခ်ေဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ စ သင္ခ်ာဟိ စ ပရာယ အင်္ဂုလိယာ သမာသန္တော အ ဟောတိ။ စသဒ္ဒေန “သုဂတင်္ဂုလေန, ပမာဏင်္ဂုလေန” ကွစ္စာဒီနိ သိဇ္ဈန္တိ။

အင်္ဂုလီဟိ နိဂ္ဂတံ နိရင်္ဂုလံ, အင်္ဂုလိယော အတိက္ကန္တံ အစ္စင်္ဂုလံ, ဣမေ ဒွေ ဝ အမာဒိသမာသာ, ဒွေ ဝ အင်္ဂုလိယော သမာဟဋာတိ ဒွင်္ဂုလံ။

အနညာသင်္ခတ္တေသူတိ ကိံ? ပဉ္စ အင်္ဂုလိယော အဿာတိ ပဉ္စင်္ဂုလိ, ဟတ္ထော။ အင်္ဂုလိယာ သမီပံ ဥပင်္ဂုလိ။ "စတုရင်္ဂုလံ ကဏ္ဍံ ဩသာရေတ္ဝာတ [မဟာဝ. ၆၆], အဋ္ဌင်္ဂုလံ ဒန္တကဋ္ဌံ, ဒွင်္ဂုလပရမံ, စတုရင်္ဂုလပရမံ, အဋ္ဌင်္ဂုလပရမ"န္တိအာဒီသု 'အင်္ဂုလ'န္တိ အကာရန္တံ ပမာဏတစီသဒ္ဒန္တရံ။

၃၇၂. အရုမ္ဟာင်္ဂုလ္လာ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၉၇; ဟ. ၅.၄.၁၁၄; 'အရုမ္ဟုင်္ဂုလ္လာ' (ဗဟူသု)] ။

အရုသဒ္ဒါတေ အညပဒတ္တေ ပဝတ္တာယ အင်္ဂုလိယာ သမာသန္တော အဟောတိ။

ပဉ္စ အင်္ဂုလိယော အဿာတိ ပဉ္စင်္ဂုလံ, အရု။ တ္တေ စ အင်္ဂုလိပမာဏာဝယတော ဧညာဒီနံ မာနဝိသေသော 'အရု'တိ ဝုစ္စတိ။

၃၇၃. ဒီဃာဟောဝဿေကဒေသေဟိ စ ရတ္တာ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၇၅; ဟ. ၅.၄.၈၇]။

ဒီဃော စ အဟော စ ဝဿော စ ဧကဒေသော စာတိ ဒွန္ဒော, ဧကဒေသော နာမ ပုဗ္ဗ, ပရာဒိ, အနညာသင်္ခတ္တေသု ဒီဃာဒီဟိ စ အသင်္ချေဟိ စ သင်္ခ္ယာဟိ စ ပရာယ ရတ္တိယာ သမာသန္တော အ ဟောတိ။ စသဒ္ဒေန "စိရရတ္တ"န္တိ သိဇ္ဈတိ။

ဒီဃာ ရတ္တိယော ဒီဃရတ္တံ, ဒီဃာ ရတ္တိဒိဝပရံပရာတ္တတ္တော။ အဟော စ ရတ္တိ စ အဟောရတ္တံ, ဝဿေန တေမိတာ ရတ္တိ ဝဿရတ္တံ, ရတ္တိယာ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗရတ္တံ, ရတ္တိယာ ပရံ ပရရတ္တံ, ရတ္တိယာ အမုံ အမုရတ္တံ, ရတ္တိံ အတိက္ကန္တော အတိရတ္တော, ဒွေ ရတ္တိယော ဒွိရတ္တံ။ ဧဝံ တိရတ္တံ, စတုရတ္တံ, ပဉ္စရတ္တံ, ဆာရတ္တံ, တဓိကာရတ္တာ "ဧကရတ္တံ, ဧကရတ္တိ"တိ သိဇ္ဈတိ။

အနညာသင်္ခတ္တေသူတိ ကိံ? ဒီဃာ ရတ္တိ ဧတ္ထာတိ ဒီဃရတ္တိ, ဟေမန္တော။ ရတ္တိယာ သမီပံ ဥပရတ္တိ။

၃၇၄. ဂေ တ္ဝဝစတ္တေ စာလောပေ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၇၇; ဟ. ၅.၄.၉၂]။

အစတ္တေ စ အနညာ'သင်္ခတ္တေသု စ ပဝတ္တာ ဂေသဒ္ဒမှာ အလောပဋ္ဌာနေ သမာသန္တော အ ဟောတိ။

ရညော ဂေ ရာဇဂဝေ, အတ္တနော ဂေ သဂဝေ, ပရေသံ ဂေ ပရဂဝေ, ပဉ္စဂဝေ, ပဉ္စဂဝံ။ ဧဝံ ဒသဂဝံ။

အလောပေတိ ကိံ? ပဉ္စဟိ ဂေဟိ ကီတော ပဉ္စဂု။ တ္တေ စ တေန ကီတောတိ တေသိံ အတ္တေ တဒ္ဓိတပစ္စယဿ လောပေ, တေန အယံ အပစ္စယော န ဟောတိ, 'ဂေဿု'တိ ဩဿုတ္တံ။

အစတ္တေတိ ကိံ? ဂဝဇာ စ ကတေ စ ဂဝဇဂဝေ, ယောမ္ဟိ ဂေဿ ဂဝတ္တံ။

အနညာသင်္ခတ္တေသူတိ ကိံ? စိတ္တဂု, ဥပဂု။

၃၇၅. ရတ္တိဒိဝ အရဂဝ စတုရဿာ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၆၂; ဟ. ၅.၄.၇၇]။

ဧတေ တယော သဒ္ဒာ အအန္တာ နိပစ္စန္တေ။

ရတ္တိ စ ဒိဝ စ ရတ္တိဒိဝံ, အရာ စ ကတေ စ အရဂဝံ, စတဿော အဿိယော ယဿ သော စတုရဿော, အပစ္စယော, အဿိဿ ဣဿ အတ္တံ။

၃၇၆. အာယာမေနုဂဝံ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၆၉; ဟ. ၅.၄.၈၃]။

အာယာမေ ဂင်္ဂမာနေ အနုဂဝန္တိ နိပစ္စတေ။

ကေဟိ အနုဂ္ဂိတံ သကဋံ့ အနုဂဝံ။

အာယာမေတိ ကိံ? ဂုန္နံ ပစ္ဆာ အနုဂု။

၃၇၇. အက္ခိသ္မာညတ္တေ [က. ၃၃၇; ရူ. ၃၅၀; နီ. ၇၂၂; စံ. ၄.၄.၉၆; ဟ. ၅.၄.၁၁၃]။

အညပဒတ္ထေ ပဝတ္တာ အက္ခိမှာ သမာသန္တော အ ဟောတိ။

ဝိသာလာနိ အက္ခီနိ ယဿ သော ဝိသာလက္ခော, ဝိရူပါနိ အက္ခီနိ ယဿ သော ဝိရူပက္ခော, အနေကသဟဿာနိ အက္ခီနိ ယဿ သော သဟဿက္ခော, လောဟိတာနိ အက္ခီနိ ယဿ သော လောဟိတက္ခော။ ဧဝံ နီလက္ခော, နီလက္ခီ တာ။ ဗဟုလာဓိကာရာ အနညတ္တေပိ, အက္ခီနံ ပဋိမုခံ ပစ္စက္ခံ, အက္ခီနံ ပရဘာဂေ ပရောက္ခံ, အက္ခီနံ တိရော ဘာဂေ တိရောက္ခံ။ အက္ခိသဒ္ဒေန စေတ္ထ ပဥ္စိန္ဒြိယာနိ ဂယှန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ က္ဝစိ သမာသန္တော အ, အာ, ကပစ္စယာ ဟောန္တိ။

တတ္ထ အပစ္စယေ –

တယုန္နော သခါ တယုသခေါ, တယုသင္ဂါတော သခါ အဿာတိ တ တယုသခေါ, အင်္ဂ, သဗ္ဗေသံ ပိယာ’ပိယမဇ္ဈတ္တာနံ သခါတိ သဗ္ဗသခေါ, သဗ္ဗေ တ သခါယော အဿာတိ သဗ္ဗသခေါ, မေတ္တာဝိဟာရီ။ “သဗ္ဗမိတ္တော သဗ္ဗသခေါ”တိ [ထေရဂါ. ၆၄၈] ဟဋ္ဌိ။ ဟဟနံ သခါတိ ဟပသခေါ, ဟပ သခါရော ယဿာတိ တ ဟပသခေါ။ “ဟပမိတ္တော ဟပသခေါ”တိ [ဒီ. နိ. ၃.၂၅၃] ဟဋ္ဌိ။ ပဟိတော ပေသိတော အတ္တာ ယေနာတိ ပဟိတတ္တော, မဇ္ဈိမော အတ္တာ သဘာဝေ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တော, ဆာတံ အဇ္ဈတ္တသန္တာနံ [သဏ္ဍာနံ (မူလဟင္ဓေ)] ယဿာတိ ဆာတဇ္ဈတ္တော, သုဟိတော အတ္တာ ယဿာတိ သုဟိတတ္တော , ယတော သံယတော အတ္တာ ယဿာတိ ယတတ္တော, ဌိတော အတ္တာ အဿာတိ ဌိတတ္တောက္ကစ္စာဒိ။

အာပစ္စယေ –

ပစ္စက္ခော ဓမ္မော ယဿာတိ ပစ္စက္ခဓမ္မာ, ဆာဒေတီတိ ဆဒေ, မောဟော, ဝိဝဋ္ဋော ဆဒေ ယဿိန္တိ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆ အာ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော။

ကပစ္စယေ –

သုန္ဒရော ဂန္ဓော ယဿာတိ သုဂန္ဓိ, ကုစ္ဆိတော ဂန္ဓော ယဿာတိ ဒုဂ္ဂန္ဓိ, ပူတိနော ဂန္ဓော ယဿာတိ ပူတိဂန္ဓိ, သုရဘိနော ဂန္ဓော သုရဘိဂန္ဓိ။ “သရီရဿ သုဂန္ဓိနော, ဂုဏဂန္ဓိယုတ္တော အဟ”န္တိ ဟဋ္ဌိ။

ကတိ သမာသန္တအပစ္စယရာသိ။

နာနာဒေသရာသိ

၃၇၈. ဥတ္တရပဒေ [က. ၃၃၃-၃၃၄; ရူ. ၃၄၄-၃၄၅; နီ. ၇၁၇-၇၁၈]။

ဥတ္တရပဒေ ပရေ ပုဗ္ဗပဒေ ဝိဓိ ဟောတီတိ အတ္တော။ အဓိကာရသုတ္တမိဒံ။

“အဗ္ရာဟ္မဏော, အနရိယော, အဘိက္ခုကော, အနန္တော”ဣစ္စာဒီသု သမာသေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ န-ကာရဿ အ, အန ဟောန္တိ။

၃၇၉. နဆာဒယော [က. ၃၂၈; ရူ. ၃၅၂; နီ. ၇၀၈; စံ. ၅.၂.၉၅; ဟ. ၆.၃.၇၅]။

နဆာဒယော သဒ္ဒာ နပကတိကာ သိဇ္ဈန္တိ။

နာ’ဿ ခမတ္ထီတိ နခော, ‘ခ’န္တိ သုခံ, ဒုက္ခဉ္စ, နာ’ဿ ကုလမတ္ထီတိ နကုလော, ဓေနနာမကော ဗ္ရာဟ္မဏော, ပုမဿ သကံ ပုံသကံ နတ္ထိ ပုံသကံ ဧတသ္မိန္တိ နပုံသကော, ခဋ္ဋနံ ဝေကလ္လဂမနံ ခတ္တံ, နတ္ထိ ခတ္တံ ဧတဿာတိ နက္ခတ္တံ, ကံ ဝုစ္စတိ သုခံ, တဗ္ဗိရုဒ္ဓတ္တာ အကံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခံ, နတ္ထိ အကံ ဧတသ္မိန္တိ နာကော, သဂ္ဂေါ, န မုဉ္စတီတိ နမုစိ, မာရော။ န ဂလတိ န စဝတီတိ နဂရံ, ဂေဟေ ဝတ္တဗ္ဗေ ‘အဂာရ’န္တိ သိဇ္ဈတိ။

၃၈၀. နဂေ ဝါ ပါဏိနိ [က. ၃၃၃-၃၃၄; ရူ. ၃၄၄-၃၄၅; နီ. ၇၁၇-၇၁၈; စံ. ၅.၂.၉၆; ဟ. ၆.၃.၇၇; ‘နဂေ ဝါပ္ပါဏိနိ’ (ဗဟူသု)]။

အပါဏိမ္ဟိ နဂေတိ သိဇ္ဈတိ ဝါ။

န ဂစ္ဆန္တီတိ နဂါ, ရုက္ခာ။ နဂါ, ပဗ္ဗတာ။ အဂါ, ရုက္ခာ, အဂါ, ပဗ္ဗတာ။

အပါဏိနီတိ ကိံ? အဂေါ ဝသလော ကိံ ဧဝန။ ဧတ္ထ ‘အဂေါ’တိ ဒုဂ္ဂတဇနော, ‘ဝသလော’တိ လာမကော, ‘ကိံ ဧဝနာ’တိ နိန္ဒာဝစနံ, “သီတေနာ”တိပိ ပဌန္တိ။ ဓေ နဂေ, အနဂေ, နဂကာနိ, အနဂကာနိ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ နရာဿိ။

၃၈၁. သဟဿ သောညတ္ထေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၅.၂.၉၇; ဟ. ၆.၃.၈၂]။

အညပဒတ္ထေ သမာသေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ သဟဿ သော ဟောတိ ဝါ။

ပုတ္တေန သဟ ယော ဝတ္တတီတိ သပုတ္တော, သဟပုတ္တော။

အညတ္ထေတိ ကိံ? သဟ ကတွာ, သဟ ယုဇ္ဈိတွာ။

၃၈၂. သညာယံ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၅.၂.၉၈; ဟ. ၆.၃.၇၈]။

သညာယံ ဥတ္တရပဒေ ပရေ သဟဿ သော ဟောတိ။

သဟ အာယတ္တံ သာယတ္တံ, သဟ ပလာသံ သပလာသံ, အဂရုကာရဿေတံ နာမံ။

၃၈၃. အပစ္စက္ခေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၅.၂.၉၉; ဟ. ၆.၃.၈၀]။

အပစ္စက္ခေ ဂမ္ယမာနေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ သဟဿ သော ဟောတိ။

သြဥ္ဌိယတိ တောယာတိ သြဥ္ဌိ, ဟသော။ သြဥ္ဌိယာ သဟ ယော ဝတ္တတီတိ သောဥ္ဌိ, ကပေါတော။ ဣဓ ‘သြဥ္ဌိ’ အပစ္စက္ခာ။ “သာဂ္ဂိ ကပေါတော”တိပိ ပဌန္တိ, ပိစုနာ သဟ ဝတ္တတီတိ သပိစုကာ, တတမလ္လာလိကာ, သာ စ အပစ္စက္ခာ, ဥဂ္ဂန္တွာ အာကာသေ ပရိဗ္ဗမန္တံ ပိစုသညာဋ္ဌံ ဒိသွာ ဉာတဗ္ဗာ။ “သပိသာစာ တတမလ္လာလိကာ”တိပိ ပဌန္တိ။ ဓေ သရဇာ, တတာ, သရက္ခသီ, ရတ္တိ။

၃၈၄. အကာလေ သကတ္ထသ္သ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၅.၂.၁၁၀; ဟ. ၆.၃.၈၁]။

သကတ္ထပ္ပဓာနသ္သ သဟသဒ္ဒသ္သ သော ဟောတိ အကာလေ ဥတ္တရပဒေ ပရေ။

သဗ္ရဟ္မံ, သစက္ကံ။

အကာလေတိ ကိံ? သဟ ပုဗ္ဗဏှံ, သဟ ပရဏှံ, သုနက္ခတ္တေန သဟ ပဝတ္တံ ပုဗ္ဗဏှံ, ပရဏှဟန္တိ အတ္ထော။

၃၈၅. ဂန္ထန္တာဓိက္ယေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၅.၂.၁၀၁; ဟ. ၆.၃.၇၉]။

ဂန္ထသ္သ အန္တော ဂန္ထန္တော။ ယထာ တံ ကစ္စာယနဂန္ထသ္သ အန္တော ဥဏာဒိကပ္ပော, အဓိကဘာဝေ အာဓိက္ယံ, ဂန္ထန္တေ စ အာဓိက္ယေ စ ဝတ္တမာနသ္သ သဟသဒ္ဒသ္သ သော ဟောတိ ဥတ္တရပဒေ ပရေ။

သဟ ဥဏာဒိနာ’ ယံ အဓိယတေတိ တံ သောဏာဒိ, သကလံ ကစ္စာယနံ အဓီတေတုတ္တော။ သဟ မုဟုတ္တေန သကလံ ဇောတိံ အဓီတေ သမုဟုတ္တံ, ဇောတီတိ နက္ခတ္တသတ္ထံ။

အာဓိက္ယေ – သဒောဏာ, ခာရီ, သကဟာပဏံ, နိက္ခံ, သမာသကံ, ကဟာပဏံ။ နိစ္စတ္ထမိဒံ သုတ္တံ။

၃၈၆. သမာနသ္သ ပက္ခာဒီသု ဝါ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၅.၂.၁၀၃-၄; ဟ. ၆.၃.၈၄-၈၆]။

ပက္ခာဒီသု ဥတ္တရပဒေသု သမာနသ္သ သော ဟောတိ ဝါ။

သမာနော ပက္ခော သဟာယော သပက္ခော, သမာနော ပက္ခော ယသ္သာတိ ဝါ သပက္ခော, သမာနပက္ခော ဝါ။ ဧဝံ သဇာတိ, သမာနဇာတိ, သဇနပဒေ, သရတ္တိ။

သမာနော ပတိ ယသ္သာ သာ သပတိ။ ဧဝံ သနာဘိ, သဗန္ဓု, သဗ္ရဟ္မစာရီ, သနာမော။ အဝှယံ ဝုစ္စတိ နာမံ, စန္ဒေန သမာနံ အဝှယံ ယသ္သ သော စန္ဒသဝှယော, သကေတ္တော, ဣန္ဒေန သမာနံ ကေတ္တံ ယသ္သ သော ဣန္ဒသကေတ္တော, သရူပံ, သဌာနံ။ ဟရိ ဝုစ္စတိ သုဝဏ္ဏံ, ဟရိနာ သမာနော ဝဏ္ဏော ယသ္သ သော ဟရိသ္သဝဏ္ဏော, သသ္သ ဒွိတ္တံ။ ဧဝံ သိင်္ဂီနိက္ခသဝဏ္ဏော, သဝယော, သဓနော, သဓမ္မော, သဇာတိယော။

ပက္ခာဒီသူတိ ကိံ? သမာနသီလော။

၃၈၇. ဥဒရေ ဣယေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၅.၂.၁၀၅; ဟ. ၆.၃.၈၈]။

ဣယယုတ္တေ ဥဒရေ ပရေ သမာနသ္သ သော ဟောတိ ဝါ။

သမာနေ ဥဒရေ ဇာတော သောဒရိယော, သမာနောဒရိယော။

ဣယေတိ ကိံ? သမာနောဒရတာ။

အညေသုပိ သမာနသ္သ သော ဟောတိ, စန္ဒေန သမာနာ သိရီ ယသ္သ တံ စန္ဒသ္သသိရိကံ, မုခံ။ ဧဝံ ပဒုမသ္သသိရိကံ, ဝဒနံ။

မဟာဝုတ္တိနာ သန္တာဒီနဉ္စ သော ဟောတိ, သံဝိဇ္ဇတိ လောမံ အသ္သာတိ သလောမကော။ ဧဝံ သပက္ခကော, သံဝိဇ္ဇန္တိ အာသဝာ ဧတေသန္တိ သာသဝာ, သံဝိဇ္ဇန္တိ ပစ္စယာ ဧတေသန္တိ သပ္ပစ္စယာ, သံဝိဇ္ဇန္တိ အတ္တနော ဥတ္တရိတရာ

ဓမ္မာ ဧတေသန္တိ သဥတ္တရာ, သန္တော ပုရိသော သပ္ပုရိသော။ တထာ သဇ္ဇနော, သဒ္ဓမ္မော, သန္တသ္သ ဘာဝေ သဗ္ဘာဝေ ကြစ္စာဒိ။

ကြတ် သ-ရာသိ။

၃၈၈. ဣမသ္သိဒံ [က. ၁၂၉; ရူ. ၂၂၂; နီ. ၃၀၅]။

ဥတ္တရပဒေ ပရေ ဣမသ္သ ဣဒံ ဟောတိ။

အယံ အတ္ထော ဧတေသ္သာတိ ဣဒမတ္ထီ, သမာသန္တေ ဤ, ဣဒမတ္ထိနော ဘာဝေ ဣဒမတ္ထိတာ။ အယံ ပစ္စယော ဧတေသန္တိ ဣဒပ္ပစ္စယာ, ဣဒပ္ပစ္စယာနံ ဘာဝေ ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ "ဣမေသံ ပစ္စယာ ဣဒပ္ပစ္စယာ, ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ ဣဒပ္ပစ္စယတာ"တိပိ ယောဇေန္တိ။ 'ဣဒ'န္တိ နိပါတပဒမ္ပိ အတ္ထိ, "ရူပဥ္စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ, ဝေဒနာ စ ဟိဒံ။ သညာ စ ဟိဒံ။ သင်္ခါရာ စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿံသု" ကြစ္စာဒိ [မဟာဝ. ၂၀]။

၃၈၉. ပုံ ပုမသ္သ တ [က. ၈၂; ရူ. ၁၄၉]။

ဥတ္တရပဒေ ပရေ ပုမသ္သ ပုံ ဟောတိ တ။

ပုမသ္သ လိင်္ဂံ ပုလ္လိင်္ဂံ, ပုမသ္သ ဘာဝေ ပုမ္ဘာဝေ, ပုမာ စ သော ကောကိလော စာတိ ပုင်္ကောကိလော, ပုမာ စ သော ဂေ စာတိ ပုင်္ဂဝေ, 'ဂေ တွဝစတ္တေ။'တိ အပစ္စယော, နပုံသကော။

တတိ ကိံ? ပုမိတ္ထီ။

၃၉၀. ဋ န္တန္တူနံ [က. ၁၂၆; ရူ. ၁၀၁; နီ. ၃၀၁]။

ဥတ္တရပဒေ ပရေ န္တ, န္တူနံ ဋ ဟောတိ တ ကွဝစိ။

ဘဝံ ပတိဋ္ဌော ယေသံ တေ ဘဝံပတိဋ္ဌာ, ဗိန္ဒာဂမော။ ဘဂဝတ မူလံ ယေသံ တေ ဘဂဝံမူလကာ, ဓမ္မာ။ ဧဝံ ဘဂဝံပဋိသရဏာ, ဓမ္မာ။

ဗဟုလာဓိကာရာ တရာဒီသု စ ပရေသု, မဟန္တီနံ အတိသယေန မဟာတိ မဟတ္တရီ, ရတ္တညူနံ မဟန္တသ္သ ဘာဝေ ရတ္တညုမဟတ္တံ။ ဧဝံ ဇာတိမဟတ္တံ, ဂုဏမဟတ္တံ, ပုညမဟတ္တံ, အရဟန္တသ္သ ဘာဝေ အရဟတ္တံ။

၃၉၁. အ [က. ၆၄၂; ရူ. ၅၈၉; နီ. ၁၂၆၉; စံ. ၅.၂.၁၀၆; ဟ. ၆.၃.၈၉]။

ဥတ္တရပဒေ ပရေ န္တ, န္တူနံ အ ဟောတိ။

ဘဝန္တပတိဋ္ဌာ, မယံ, ဂုဏဝန္တပတိဋ္ဌာ, မယံ။

၃၉၂. ရီရိက္ခကေသု [က. ၆၄၂; ရူ. ၅၈၉; နီ. ၁၂၆၉; စံ. ၅.၂.၁၀၇; ဟ. ၆.၃.၈၉-၉၀]။

ရီ, ရိက္ခ, ကပစ္စယန္တေသု ပရေသု သမာနသ္သ သော ဟောတိ။

နိစ္စသမာသတ္တာ အညပဒေန ဝိဂ္ဂဟော, သံဝိဇ္ဇတီတိ သမာနော, ပစ္စက္ခေ ဝိယ စိတ္တေ ဥပလဗ္ဘတီတိ အတ္ထော။ သမာနော ဝိယ သော ဒိဿတီတိ သဒီ, သဒိက္ခော, သဒိသော, သမာနာ ဝိယ တေ ဒိဿန္တီတိ သဒိသာ။

၃၉၃. န္တကိမိမာနံ ဋာကီဋီ [က. ၁၂၆; ရူ. ၁၀၁; နီ. ၃၀၁]။

တေသု ပရေသု နွပစ္စယန္တေသု စ ကိံ, ကြမသဒ္ဒါနဉ္စ ကမေန ဌာ, ကိ, ဋ္ဌိ ဟောန္တိ။

ဘဝံ ဝိယ သော ဒိဿတီတိ ဘတဒီ, ဘတဒိက္ခော, ဘတဒိသော, ကော ဝိယ သော ဒိဿတီတိ ကီဒီ, ကီဒိက္ခော, ကီဒိသော, အယံ ဝိယ သော ဒိဿတီတိ ဤဒီ, ဤဒိက္ခော, ဤဒိသော။

၃၉၄. သဗ္ဗာဒီနမာ [က. ၆၄၂; ရူ. ၅၈၉; နီ. ၁၂၆၉; စံ. ၅.၂.၁၀၈; ဟ. ၆.၃.၉၁]။

တေသု ပရေသု သဗ္ဗာဒီနာမကာနံ ယ, တ, ဧတ, အည, အမှ, တုမှသဒ္ဒာနံ အန္တော အာ ဟောတိ။

ယာဒီ, ယာဒိက္ခော, ယာဒိသော, တာဒီ, တာဒိက္ခော, တာဒိသော, ဧတာဒီ, ဧတာဒိက္ခော, ဧတာဒိသော။

၃၉၅. ဝေတဿေဋ [က. ၆၄၂; ရူ. ၅၈၉; နီ. ၁၂၆၉]။

တေသု ပရေသု ဧတဿ ဧဋ ဟောတိ ဝါ။

ဧဒီ, ဧဒိက္ခော, ဧဒိသော, အညာဒီ, အညာဒိက္ခော, အညာဒိသော, အမှာဒီ, အမှာဒိက္ခော, အမှာဒိသော, တုမှာဒီ, တုမှာဒိက္ခော, တုမှာဒိသော။

၃၉၆. တုမှာမှာနံ တာမေကသ္မိံ [က. ၆၄၂; ရူ. ၅၈၉; နီ. ၁၂၆၉]။

တေသု ပရေသု ဧကဝစနေ ပဝတ္တာနံ တုမှ’ မှာသဒ္ဒာနံ တာ, မာ ဟောန္တိ တာ။

အဟံ ဝိယ သော ဒိဿတီတိ မာဒီ, မာဒိက္ခော, မာဒိသော, တွံ ဝိယ သော ဒိဿတီတိ တာဒီ, တာဒိက္ခော, တာဒိသော။

ဧကသ္မိန္တိ ကိံ? အမှေ ဝိယ တေ ဒိဿန္တီတိ အမှာဒိသော, အမှာဒိက္ခာ, အမှာဒိသာ, တုမှေ ဝိယ တေ ဒိဿန္တီတိ တုမှာဒိသော, တုမှာဒိက္ခာ, တုမှာဒိသာ။ ဧတ္ထ စ ဥပမာနုတ္တဿေဝ ဧကတ္တံ ဣစ္ဆိယတိ, တသ္မာ အဟံ ဝိယ တေ ဒိဿန္တီတိ မာဒိသာ တွံ ဝိယ တေ ဒိဿန္တီတိ တာဒိသော, တာဒိသာတိပိ ယုဇ္ဇန္တိ။ “မာဒိသာ ဝေ ဇိနာ ဟောန္တိ, ယေ ပတ္တာ အာသဝက္ခယ”န္တိ [မဟာဝ. ၁၁] ဟဋ္ဌိ, ကြမာနိ ပအနိ ဥပရိ ကိတကဏ္ဍေပိ အာဂမိဿန္တိ။

၃၉၇. တံမမညတ္ရ [က. ၁၄၃; ရူ. ၂၃၅; နီ. ၃၂၂]။

ရီ, ရိက္ခ, ကပစ္စယေဟိ အညသ္မိံ ဥတ္တရပဒေ ပရေ တုမှ’မှာနံ တံ, မံအာဒေသာ ဟောန္တိ ကွစိ။

တွံ လေဏံ ယေသံ တေ တံလေဏာ, အဟံ လေဏံ ယေသံ တေ မံလေဏာ [သံ. နိ. ၄.၃၅၉]။ ဧဝံ တံဒီပ, မံဒီပ [သံ. နိ. ၄.၃၅၉], တံပဋိသရဏာ, မံပဋိသရဏာ။

၃၉၈. မနာဒ္យာဟဒီနမော မယေ စ [က. ၁၈၃; ရူ. ၃၈၆; နီ. ၃၇၅]။

ဥတ္တရပဒေ မယပစ္စယေ စ ပရေ မနာဒီနံ အာပါဒီနဉ္စ ဩ ဟောတိ။

မနောသေဋ္ဌာ, မနောမယာ, ရဇောဇလ္လံ, ရဇောမယံ, သဗ္ဗော မနောဂဏော ကြမ ဝတ္တဗ္ဗော, အာပေါဓာတု, အာပေါမယံ။ အနုယန္တိ ဒိသောဒိသံ [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၁], ဇီဝ တွံ သရဒေါသတံ [ဇာ. ၁.၂.၉]။

၃၉၉. ပရဿ သင်္ခာသု [က. ၃၆; ရူ. ၄၇; နီ. ၁၃၀]။

သဏ္ဍာသု ပရာသု ပရသ္မိ ဩ ဟောတိ။

ပရောသတံ, ပရောသဟဿံ, ပရောပဏ္ဏာသ ဓမ္မာ, ဣစ ပရသဒ္ဒေ “ကွစိဒ္ဓိယပရောပရိယတ္တ”န္တိ ဧတ္ထ ဝိယ အဓိကတ္ထတစိသဒ္ဒန္တရံ, န သဗ္ဗနာမံ။

၄၀၀. ဇနေ ပုထဿု [က. ၄၉; ရူ. ၄၄; နီ. ၁၂၉]။

ဇနေ ပရေ ပုထဿ ဥ ဟောတိ။

အရိယေဟိ ပုထဂေဝါယံ ဇနောတိ ပုထုဇ္ဇနော။ အပိ စ ဟဋ္ဌိနယေ ပုထုသဒ္ဒေယေဝ ဗဟုလံ ဒိဿတိ, ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာသတ္ထာရာနံ မုခံ ဥလ္လောကေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာဩဃေဟိ ဝုယှန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ [မဟာနိ. ၅၁, ၉၄], သညာနာနာတ္တပုထုတ္တပဘေဒံ ပဋိစ္စ တဏှာနာနာတ္တပုထုတ္တပဘေဒေ ဟောတိ [ခ. သ. အဌ. ၁] , ကုဿ အညေပိ ပုဇ္ဇဿု, ပုထူ သမဏဗြာဟ္မဏာ [သံ. နိ. ၁.၂၄၆]။ ကမာ ကမံ ဝိစရိဿံ, သာဝကေ ဝိနယံ ပုထူ, အာယတာနိ ပုထူနိ စ, ပုထုနာ ဝိဇ္ဇုဝဏ္ဏိနာ [ဇာ. ၂.၂၂.၉၆၈], ပုထုကာယာ ပုထုဘူတာ ဣစ္စာဒိ။ တသ္မာ “ပုထဂေဝ, ပုထက္ကရဏာ” ဣစ္စာဒိသု ထုဿ ဥကာရဿ အကာရော [အကာရောတိ?] ယုဇ္ဇတိ။

၄၀၁. သော ဆဿာဟာယတနေသု တ [က. ၃၇၄; ရူ. ၄၀၈; နီ. ၈၀၄]။

အဟေ စ အာယတနေ စ ပရေ ဆဿ သော ဟောတိ တ။

ဆ အဟာနိ သာဟံ။ အတ္ထိ သာဟဿ ဇီဝိတံ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၁၄], ‘သာဟဿာ’တိ သာဟံ+အဿာတိ ဆေဒေါ။ သဠာယတနံ။

တတိ ကိံ? ဆာဟပ္ပဋိစ္ဆန္နာ အာပတ္တိ [စူဠဝ. ၁၃၄], ဆ အာယတနာနိ။

၄၀၂. လ္တုပိတာဒီနမာရင္ရင [က. ၂၀၀; ရူ. ၁၅၉; နီ. ၄၁၅; စံ. ၅.၂.၂၀; ဟ. ၆.၃.၃၂]။

သမာသုတ္တရပဒေ ပရေ လ္တုပစ္စယန္တာနံ ပိတာဒီနဥ္စ ကမေန အာရင, ရင ဟောန္တိ တ။

သတ္ထုနော ဒဿနံ သတ္ထာရဒဿနံ။ ဧဝံ ကတ္တာရနိဒ္ဒေသော။ မာတာ စ ပိတာ စ မာတရပိတရော, မာတာပိတူသု သံဝဍ္ဎော မာတာပိတရသံဝဍ္ဎော။

တတိ ကိံ? သတ္ထုဒဿနံ, ကတ္တု နိဒ္ဒေသော, မာတာပိတရော။

၄၀၃. ဝိဇ္ဇာယောနိသမ္ဗန္ဓိနမာ တတ္ရ စတ္တေ [က. ၁၉၉; ရူ. ၁၅၈; နီ. ၇၃၆; စံ. ၅.၂.၂၁; ဟ. ၆.၃.၂၅]။

စတ္ထသမာသေ ဝိဇ္ဇာသမ္ဗန္ဓီနံ ယောနိသမ္ဗန္ဓီနဥ္စ လ္တုပိတာဒီနံ အာ ဟောတိ တေသွေဝ ပရေသု။

မာတာပိတာ, မာတာပိတရော ဣစ္စာဒိ။

တတ္ရာတိ ကိံ? မာတုယာ ဘာတာ မာတုဘာတာ။

ဧတ္ထ စ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပာနိ သိက္ခာပေန္တာ အာစရိယာ သိဿာနံ ဝိဇ္ဇာသမ္ဗန္ဓိ မာတာပိတရော နာမ။

၄၀၄. ပုတ္တေ [က. ၁၉၉; ရူ. ၁၅၈; နီ. ၇၃၆; စံ. ၅.၂.၂၂; ဟ. ၆.၃.၂၅]။

စတ္တေ ပုတ္တေ ပရေ ဝိဇ္ဇာယောနိသမ္ဗန္ဓီနံ လ္တုပိတာဒီနံ အာ ဟောတိ။

မာတာပုတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ, ပိတာပုတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ။ မဟာဝုတ္တိနာ တေသဉ္စ ကေ ဟောတိ, မာတိပက္ခော, ပိတိပက္ခော။ မာတိယော လဘာတေ ဒုခံ [ဇာ. ၂.၁၉.၁၁၈], ပိတိယော လဘာတေ ဒုခံ, မာတ္တိကံ ဓနံ, ပေတ္တိကံ ဓနံ [ဟရာ. ၃၄]။ ဧတ္ထ စ မာတုယာ သန္တကံ မာတ္တိကံ, ပိတုနော သန္တကံ ပေတ္တိကံ, ဒ္ဝိတ္တံ ဝုဒ္ဓိ စ။ မာတိတော, ပိတိတော, ဘာတာဝေ ဘာတိကော, ဘာတိကရာဇာ။

၄၀၅. ဇာယာယ ဇာယံ ပတိမ္ဟိ [က. ၃၃၉; ရူ. ၃၅၈; နီ. ၇၃၁; '။ဇယံ ပတိမှိ' (ဗဟူသု)]။

ပတိမှိ ပရေ ဇာယာသဒ္ဒဿ ဇာယံ ဟောတိ။

ပုတ္တံ ဇနေတီတိ ဇာယာ, ဇာယာ စ ပတိ စ ဇာယမ္ပတီ [ဇယမ္ပတီ (ဗဟူသု)] ။ အထ ဝါ "ဇာယမ္ပတီ"တိ ဣဒံ သန္ဓိဝိဓိနာဝ သိဒ္ဓံ, တသ္မာ "ဇမ္ပတီ"တိပဌော သိယာ ယထာ "ဒေဝရာဇာ သုဇမ္ပတီ" [သံ. နိ. ၁.၂၆၄]'တိ, ယထာ စ သက္ကတဂန္ထေသု "အရော စ ပတိ စ ဒမ္ပတီ"တိ။ ဣဓ ပန မဟာဝုတ္တိနာ ပတိမှိ သုဇာတာယ သုဇံ ဟောတိ, အရဿ စ ဒံ ဟောတိ, တထာ ဇာယာ စ ပတိ စ ဇမ္ပတီတိ နိဂ္ဂဟိ ဂန္တဗ္ဗံ။

ယဉ္စ ဝုတ္တိယံ "ဇာနိပတီတိ ပကတျန္တရေန သိဒ္ဓံ, တထာ ဒမ္ပတီ"တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပုတ္တံ ဇနေတီတိ ဇာနီ။ ဇာနီ စ ပတိ စ ဇာနိပတီတိ ယုဇ္ဇတိ။ "တုဒမ္ပတီ"တိ ဟဌော။ ကစ္စာယနေ စ 'ဇာယာယ တု ဒံဇာနိ ပတိမ္ဟီ'တိ။ တတ္ထ တုသဒ္ဒေ ပဒပူရဏမတ္တေ ယုဇ္ဇတိ။

၄၀၆. သညာယမုဒေါဒကဿ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၂၅၇; စံ. ၅.၂.၆၅; ဟ. ၆.၃.၅၇]။

သညာယံ ဂမ္ယမာနာယံ ဥတ္တရပဒေ ပရေ ဥဒကဿ ဥဒော ဟောတိ။

ဥဒကံ ဓာရေတီတိ ဥဒဓိ, မဟန္တံ ဥဒကံ ဓာရေတီတိ မဟောဒဓိ, ဥဒကံ ပိဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥဒပာနံ, ဥဒကံ ပိဝန္တိ ဧတာယာတိ ဥဒပာတိ။

၄၀၇. ကုမ္ဘာဒီသု ဝါ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၂၅၇; စံ. ၅.၂.၆၉; ဟ. ၆.၃.၅၉]။

ကုမ္ဘာဒီသု ပရေသု ဥဒကဿ ဥဒော ဟောတိ ဝါ။

ဥဒကဿ ကုမ္ဘော ဥဒကုမ္ဘော, ဥဒကကုမ္ဘော။ ဧဝံ ဥဒပတ္တော, ဥဒကပတ္တော, ဥဒဗိန္ဒု, ဥဒကဗိန္ဒု။ မဟာဝုတ္တိနာ ဿာဒီသုပိ, "နီလောဒာ ပေါက္ခရဏီ"တိ ဟဋ္ဌိ။

၄၀၈. သောတာဒီသု လောပေါ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၂၅၆]။

သောတာဒီသု ပရေသု ဥဒကဿ ဥဿ လောပေါ ဟောတိ။

ဥဒကဿ သောတံ ဒကသောတံ, ဥဒကေ ရက္ခသော ဒကရက္ခသော, ဥဒကံ အာသယော ယေသံ တေ ဒကာသယာ, ပါဏာ။ မဟာဝုတ္တိနာ ဿာဒီသုပိ, "ဒကေ ဒကာသယာ သေန္တိ"တိ [သံ. နိ. ၃.၇၈ (ထောကံ ဝိသဒိသံ)] ဟဋ္ဌိ။

၄၀၉. ပုဗ္ဗာပရဇ္ဇသာယမဇ္ဈေဟာဟဿ ဏှော [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; ဏှော (သီ.)]။

ပုဗ္ဗာဒီဟိ ပရဿ အဟဿ ဏှော ဟောတိ။

ပုဗ္ဗဏှော, အပရဏှော, အဇ္ဇဏှော, သာယဏှော [သာယဏှော], မဇ္ဈဏှော။

နာနာဒေသရာသိ နိဋ္ဌိတော။

၄၁၀. ကုဟဒယော နိစ္စမသ္သာဒိဝိဓိမ္ဟိ [က. ၃၂၄; ရူ. ၃၃၉; စံ. ၂.၂.၂၄; ဟ. ၂.၂.၁၈]။

သ္သာဒိဝိဓိတော အညတ္တ ကုအာဒယော ဟဒယော စ သဒ္ဒာ သ္သာဒ္ယန္တေန သဟ နိစ္စံ ဧကတ္တာ ဟောန္တိ။

ကုစ္ဆိတော ဗ္ရာဟ္မဏော ကုဗ္ရာဟ္မဏော, ဤသကံ ဥဏှံ ကဒုဏှံ, ဟာကဒ္ဓော ဟုတ္ဝာ ဘဝတီတိ ဟတုဘူတော, အာဝိ ['အာဝိ'ပိ ဒိဿတိ] ဟုတ္ဝာ ဘဝတီတိ အာဝိဘူတော, တုဏှီ ဘဝတီတိ တုဏှီဘူတော, ပမုခေ နာယကော ပနာယကော, ပကာရေန ကရိတ္ဝာ ပကရိတ္ဝာ ပကာရေန ကတံ ပကတံ, ပဌမံ တ ကတံ ပကတံ, ဝိရူပော ပုရိသော ဒုပ္ပုရိသော။ ဧဝံ ဒုက္ကဋံ, သောဘဏော ပုရိသော သုပုရိသော။ ဧဝံ သုကတံ, အဘိဓမ္မော, အဘိတ္ထုတော, ဘုသံ ကဌာရော အာကဌာရော, ဘုသံ ဗန္ဓော အာဗန္ဓော ဣစ္စာဒိ။

ဟဒယော ပကတာဒ္ယတ္ထေ ပဌမာယ ဧကတ္တာ ဟောန္တိ, ပကတော အာစရိယော ဟာစရိယော။ ဧဝံ ပယ္ယကော, ပရော အန္တေဝါသီ ပန္တေဝါသီ, ပရော ပုတ္တော ပပုတ္တော, ပရော နတ္တာ ပနတ္တာ။

အတ္ယာဒယော အတိက္ကန္တာဒ္ယတ္ထေ ဒုတိယာယ, မဉ္စံ အတိက္ကန္တော အတိမဉ္စော။ ဧဝံ အတိဗာလော, အတိဝေလာ။

အတာဒယော ကုဋ္ဌာဒ္ယတ္ထေ တတိယာယ, ကောကိလာယ အဝကုဋ္ဌံ ဝနံ အဝကောကိလံ, 'အဝကုဋ္ဌ'န္တိ ဆဍ္ဍိတန္တိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ အဝမယူရံ။

ပရိယာဒယော ဂိလာနာဒ္ယတ္ထေ စတုတ္ထိယာ, အဇ္ဈာယိတုံ ဂိလာနော ပရိယဇ္ဈေနော။

န္ယာဒယော နိက္ခန္တာဒ္ယတ္ထေ ပဉ္စမိယာ, ကောသမ္ဗိယာ နိက္ခန္တော နိက္ကောသမ္ဗိ, တနတော နိက္ခန္တံ နိဗ္ဗ ဗာနံ။

အဿာဒိဝိဓိမ္ဟီတိ ကိံ? ရုက္ခံ ပတိ ဝိဇ္ဇောတတေ။

၄၁၁. စီ ကြိယတ္ထေဟိ [စံ. ၂.၂.၂၅; ဟ. ၁.၄.၆၀, ၆၁]။

စီပစ္စယန္တော သဒ္ဒော ကြိယတ္ထေဟိ သဒ္ဒေဟိ သဟ ဧကတ္တော ဟောတိ။

ဗလသာ ကိရိယ ဗလီကိရိယ, ဟာကဋ္ဌီကိရိယ, ဟာကဋ္ဌီဘုယျ, ဟာကဋ္ဌီဘဝိယ။

၄၁၂. ဘူသနာဒရာနာဒရာဒီသွေဝံ ဟိ သဟ [စံ. ၂.၂.၂၇; ဟ. ၁.၄.၆၃, ၆၄]။

အလမာဒယော သဒ္ဒာ ဘူသနာဒီသု အတ္ထေသု ဧတေဟိ ကြိယတ္ထေဟိ သဟ ဧကတ္တာ ဟောန္တိ။

ဘူသနံ အကာသီတိ အလံကိရိယ, သမံ အာဒရံ အကာသီတိ သက္ကစ္စ, အသမံ အနာဒရံ အကာသီတိ အသက္ကစ္စ, ဗိန္ဒုနော ပရရူပတ္တံ။

ဘူသနာဒီသူတိ ကိံ? အလံ ဘုတ္ဝာ ဂတော, 'အလ'န္တိ ပရိယတ္တံ, သက္ကတ္ဝာ ဂတော, သောဘဏံ ကတ္ဝာတတ္ထ တ္တော။ "ကစ္စ, ကိရိယ" ဣစ္စာဒိနာ သံခိတ္တရူပေဟိ ဥပပဒေန သဟ သိဒ္ဓေဟိ ဧဝ ဧကတ္တသညာ, န "ကတ္ဝာ" ဣစ္စာဒိနာ အသံခိတ္တရူပေဟိ ဝိသုံ သိဒ္ဓေဟီတိ အဓိပ္ပာယော။

၄၁၃. အညေ စ [က. ၃၂၄, ၃၂၇; ရူ. ၃၃၉, ၃၅၁; နီ. ၆၈၂-၆၈၈, စံ. ၂.၂.၃၀, ၃၃, ၃၄, ၃၇, ၄၄; ဟ ၁.၄.၆၇, ၇၁, ၇၂, ၇၅, ၇၆; ၃.၄.၆၃]။

အညေ စ သဒ္ဒါ က္ရိယတ္ထေဟိ သ္ယာဒ္ယန္တေဟိ သဟ ဗဟုလံ ကေတ္တာ ဟောန္တိ။

အတိရေကံ အဘာဝိတိ ပရောဘုယ္ယ။ ဧဝံ တိရောဘုယ္ယ, ပရောကိရိယ, တိရောကိရိယ, ဥရသိကိရိယ, မနသိကိရိယ, မဇ္ဈေကိရိယ, တုဏှီဘုယ္ယ။

တ္ယာဒိသဒ္ဒါပိ သညာဘာဝံ ပတ္တာ နိပါတရူပါ ဟောန္တိ, သ္ယာဒိရူပါ စ။ တသ္မာ တေပိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ သင်္ဂယှန္တိ။

အတ္ထိခီရာ ဂါဝီ, နသန္တိပုတ္တာ ဣတ္ထီ, အတ္ထိ ဟုတွာ ပစ္စယော အတ္ထိပစ္စယော။ ဧဝံ နတ္ထိပစ္စယော, အဟောသိ ဧဝ ကမ္မံ အဟောသိကမ္မံ, ဧဟိ စ ပဿ စ ဧဟိပဿ, ဧဟိပဿ ဣတိ ဝိဓာနံ အရဟတီတိ ဧဟိပဿိကော, အယံ တဒ္ဓိတန္တသမာသော နာမ။ ဧဝံ ပရတ္ထ။

ဧဟိ ဘဒ္ဒန္တေတိ ဝုတ္တောပိ န ဧတီတိ နဧဟိဘဒ္ဒန္တိကော [ဒီ. နိ. ၁.၃၉၄], တိဋ္ဌ ဘဒ္ဒန္တေတိ ဝုတ္တောပိ န တိဋ္ဌတီတိ နတိဋ္ဌဘဒ္ဒန္တိကော, ဧဟိ သွာဂတံ တုယှန္တိ ဝဒနသီလော ဧဟိသွာဂတိကော, ဧဟိသွာဂတဝါဒီ [ပါရာ. ၄၃၂] တ, ဧဟိ ဘိက္ခူတိ ဝစနေန သိဒ္ဓါ ဥပသမ္ပဒါ ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒါ, ဧဝံ ဟေရာဏ္ဏာ အာဟံသု တ, ဧဝံ ပုရေ အာသိံသု တတိ ဧဝံ ပဝတ္တံ ဝိဓာနံ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ ဣတိဟာသော [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၆], ပုရာဏဂန္ထော, ယံ ပုဗ္ဗေ အနညာတံ, တံ ဣဒါနိ ဉဿာမိ ဣတိ ပဝတ္တဿ ဣန္ဒြိယံ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ, အသုကော ဣတိ အာဟ အသုကော ဣတိ အာဟ, အသုကသ္မိံတ ဂန္ထေ ဣတိ အာဟ အသုကသ္မိံ ဂန္ထေ ဣတိ အာဟာတိ ဧဝံ ပဝတ္တဝစနံ ဣတိဟိတိဟံ, အညာသိ ဣတိ ဗ္ယာကတော ကောဏ္ဍညော အညာသိကောဏ္ဍညော [မဟာဝ. ၈] ဣစ္စာဒိ။

ကေစိ ပန "သစ္ဆိကရောတိ, မနသိကရောတိ, ပါကဋီကရောတိ, အာဝိကရောတိ, ပါတုကရောတိ, အလင်္ကရောတိ, သက္ကရောတိ, ပဘဝတိ, ပရာဘဝတိ" ဣစ္စာဒီနမ္ပိ ကေတ္တီဘာဝံ ဝဒန္တိ။ တုမန္တတွန္တာဒိကာပိ ဧတ္ထ သင်္ဂယှန္တိ, ဂန္တုံ ကာမေတီတိ ဂန္တုကာမော, ကတ္တုကာမော, ဒဋ္ဌုကာမော, ဂန္တုံ မနော ဧတဿာတိ ဂန္တုမနော, သံဝိဓာယ အဝဟာရော သံဝိဓာဝဟာရော, ယလောပေါ။ ဧဝံ ဥပါဒါယ ဥပ္ပန္နံ ရူပံ ဥပါဒါရူပံ, အနုပါဒါယ ဝိမုတ္တော အနုပါဒါဝိမုတ္တော, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ, အာဟစ္စဘာသိတော, ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ [ပု. ပ. ၃၇], အဝေစ္စပ္ပသာဒေါ, ဆက္ခတ္တုပရမံ, သတ္တက္ခတ္တုပရမော [ပု. ပ. ၃၁] ဣစ္စာဒိ။

အဗ္ယယရာသိ နိဋ္ဌိတော။

သင်္ချာရာသိ

ဣဒါနိ သင်္ချာရာသိ ဝုစ္စတေ။

၄၁၄. ဝိဓာဒီသု ဒွိဿ ဒု [က. ၃၈၆; ရူ. ၄၁၀; နီ. ၈၁၁]။

ဝိဓာဒီသု ပရေသု ဒွိဿ ဒု ဟောတိ။

ဒွေ ဝိဓာ ပကာရာ ယဿာတိ ဒုဝိဓော, ဒွေ ပဋ္ဋာနိ ယဿာတိ ဒုပဋ္ဋံ, စီဝရံ, ဒုဝင်္ဂိကံ, ဈာနံ ဣစ္စာဒိ။

၄၁၅. ဒိ ဂုဏာဒီသု [က. ၃၈၆; ရူ. ၄၁၀; နီ. ၈၁၁]။

ဂုဏာဒီသု ဒွိဿ ဒိ ဟောတိ။

ဒွေ ဂုဏာ ပဋလာ ယဿာတိ ဒိဂုဏာ, သင်္ဃာဋိ, ဒွေ ဂါဝေါ ဒိဂု, ဒွေ ရတ္တိယော ဒိရတ္တံ, ဒွိရတ္တံ တ။

၄၁၆. တီသွ [က. ၃၈၃; ရူ. ၂၅၃; နီ. ၈၁၅]။

တီသု ပရေသု ဒ္ဝိသ္သ အ ဟောတိ။

ဒွေဝ တ တယော တ တရာ ဒ္ဝတ္တိကွတ္တုံ, ဒွေဝ တ တယော တ ပတ္တာ ဒ္ဝတ္တိပတ္တာ။

၄၁၇. အာ သင်္ချာယာသတာအေနုညတ္တေ [က. ၃၈၃; ရူ. ၂၅၃; နီ. ၈၁၅; စံ. ၅.၂.၅၂; ဟ. ၆.၃.၄၇]။

အညပဒတ္ထဝဇ္ဇိတေ သမာသေ သတာဒိတော အညသ္မိံ သင်္ချာပဒေ ပရေ ဒ္ဝိသ္သ အာ ဟောတိ။

ဒွေဝ စ ဒသ စ ဒ္ဝါဒသ, ဒ္ဝီဟိ တ အဓိကာ ဒသ ဒ္ဝါဒသ, ဒ္ဝါဝီသတိ, ဒ္ဝတ္တိံသ, ရသ္သတ္တံ။

အသတာအေတိ ကိံ? ဒ္ဝိသတံ, ဒ္ဝိသဟဿံ။

အနုညတ္တေတိ ကိံ? ဒွေဝ ဒသ ယသ္မိံန္တိ ဒ္ဝိဒသ။

၄၁၈. တိဿေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; စံ. ၅.၂.၅၃; ဟ. ၆.၃.၄၈]။

အနုညတ္တေ အသတာအေ သင်္ချာပဒေ ပရေ တိဿ ဧ ဟောတိ။

တယော စ ဒသ စ တေရသ, တီဟိ တ အဓိကာ ဒသ တေရသ။ ဧဝံ တေဝီသတိ, တေတ္တိံသ။

၄၁၉. စတ္တာလီသာဒော တ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; စံ. ၅.၂.၅၄; ဟ. ၆.၃.၄၉]။

စတ္တာလီသာဒီသု ပရေသု တိဿ ဧ ဟောတိ တ။

တေစတ္တာလီသံ, တိစတ္တာလီသံ, တေပညာသံ, တိပညာသံ, တေသဋ္ဌိ, တိသဋ္ဌိ, တေသတ္တတိ, တိသတ္တတိ, တေအသီတိ, တိအသီတိ, တေနဝုတိ, တိနဝုတိ။

၄၂၀. ဒ္ဝိဿာ စ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀ စံ. ၅.၂.၅၄; ဟ. ၆.၃.၆၉]။

စတ္တာလီသာဒော ဒ္ဝိဿ ဧ ဟောတိ တ အာ စ။

ဒွေဝစတ္တာလီသံ, ဒ္ဝါစတ္တာလီသံ, ဒ္ဝိစတ္တာလီသံ, ဒွေဝပညာသံ, ဒ္ဝိပညာသံ, ဒ္ဝါသဋ္ဌိ, ဒွေဝသဋ္ဌိ, ဒ္ဝါသတ္တတိ, ဒွေဝသတ္တတိ, ဒ္ဝါသီတိ, ဒ္ဝါနဝုတိ, ဒွေဝနဝုတိ။ တသဒ္ဒေန ပညာသမှိ အာတ္တံ, အသီတိမှိ ဧတ္တဉ္စ နတ္ထိ။

၄၂၁. ဗာစတ္တာလီသာဒော တ [က. ၃၈၀; ရူ. ၂၅၅; နီ. ၈၁၀]။

အစတ္တာလီသာဒော ပရေ ဒ္ဝိဿ ဗာ ဟောတိ တ။

ဗာရသ, ဒ္ဝါဒသ, ဗာဝီသတိ, ဒ္ဝါဝီသတိ, ဗာတ္တိံသ, ဒ္ဝတ္တိံသ။

အစတ္တာလီသာဒောတိ ကိံ? ဒ္ဝါစတ္တာလီသံ။

၄၂၂. စတုဿ စုစော ဒသေ [က. ၃၉၀; ရူ. ၂၅၆; နီ. ၈၂၆]။

ဒသေ ပရေ စတုဿ စု, စော ဟောန္တိ တ။

စုဒ္ဒသ, စောဒ္ဒသ, စတုဒ္ဒသ။

၄၂၃. ဝီသတိဒသေသု ပဥ္စသု ပဏ္ဏပန္နာ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၁၄]။

သေု ပဥ္စသု ပဏ္ဏ, ပန္နာ ဟောန္တိ တ ယထာက္ကမံ။

ပဏ္ဏဝီသတိ, ပဥ္စဝီသတိ, ပန္နရသ, ပဥ္စဒသ။

၄၂၄. ဆသ္သ သော [က. ၃၇၄; ရူ. ၄၀၈; နီ. ၈၀၆]။

ဒသေ ပရေ ဆသ္သ သော ဟောတိ။

သောဠသ။

၄၂၅. ဧကဋ္ဌာနမာ [က. ၃၈၃; ရူ. ၂၅၃; နီ. ၈၁၅]။

ဒသေ ပရေ ဧက, အဋ္ဌာနံ အာ ဟောတိ။

ဧကာဒသ, အဋ္ဌာရသ။

၄၂၆. ရ သင်္ချာတော တ [က. ၃၈၁; ရူ. ၂၅၄; နီ. ၈၁၂]။

ဧကာဒိသင်္ချမှာ ပရသ္သ ဒသသ္သ ရ ဟောတိ တ။

ဧကာရသ, ဧကာဒသ, ဗာရသ, ဒွာဒသ, ပန္နရသ, ပဥ္စဒသ, သတ္တရသ, သတ္တဒသ, အဋ္ဌာရသ, အဋ္ဌာဒသ, ဗာဒေသေ ပန္နာဒေသေ စ နိစ္စံ။ က္လစိ န ဟောတိ, စတုဒ္ဒသ။

၄၂၇. ဆတီဟိ ဠော စ [က. ၃၇၉; ရူ. ၂၅၈; နီ. ၈၀၉]။

ဆ, တီဟိ ပရသ္သ ဒသ္သ ဠော ဟောတိ ရော စ။

သောဠသ, တေရသ, တေဠသ။

၄၂၈. စတုတ္ထတတိယာနမဍ္ဍုဍ္ဎုတိယာ [က. ၃၈၇; ရူ. ၄၁၁; နီ. ၈၁၉]။

'အဍ္ဎုဍ္ဎုတိယာ'တိ အဍ္ဎ+ဥဍ္ဎုတိယာတိ ဆေဒေ, အဍ္ဎမှာ ပရေသံ စတုတ္ထ, တတိယာနံ ဥဍ္ဎ, တိယာ ဟောန္တိ ယထာက္ကမံ။

အဍ္ဎေန စတုတ္ထော အဍ္ဎုဍ္ဎော, အဍ္ဎေန တတိယော အဍ္ဎတိယော။

သကတ္ထေ ကွမှိ အဍ္ဎတေယျော။

၄၂၉. ဒုတိယသ္သ သဟ ဒိယမုဒိဝဍ္ဎာ [က. ၃၈၇; ရူ. ၄၁၁; နီ. ၈၁၉]။

အဍ္ဎမှာ ပရသ္သ ဒုတိယသ္သ သဟ အဍ္ဎေန ဒိယမု, ဒိဝဍ္ဎာ ဟောန္တိ။

အဍ္ဎေန ဒုတိယော ဒိယဍ္ဎော, ဒိဝဍ္ဎော။

ယထာ စ ဧက, ဒွိ,တိ, စတု, ပဥ္စ, ဆ, သတ္တ, အဋ္ဌ, နဝ, ဒသသဒ္ဒါ ပစ္စေကံ အတ္တနော အတ္ထေသု နိပတန္တိ, တထာ ဝီသတိ, တိံသတိ, စတ္တာလီသ, ပညာသ, သဋ္ဌိ, သတ္တတိ, အသီတိ, နဝုတိသဒ္ဒါ ပစ္စေကံ အတ္တနော အတ္ထေသု

နိပတန္တိ, ဒသသဒ္ဒသ္သ ကာရိယာ န ဟောန္တိ, ဧဝံ သတသဟဿသဒ္ဒာပီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တတော ပရံ ပန ဒသ သဟဿာနိ ဒသသဟဿံ, ဣဒံ ‘နဟုတ’န္တိ စ ဝုစ္စတိ, သတံ သဟဿာနိ သတသဟဿံ, ဣဒံ ‘လက္ခ’န္တိ စ ဝုစ္စတိ, ဒသ သတသဟဿာနိ ဒသသတသဟဿန္တိ ဧဝံ ဒိဂုသမာသဝသေန တောနိ ပဒါနိ သိဇ္ဈန္တိ။

ဒွေဝ သတာနိ ဒွိသတံ, တီဏိ သတာနိ တိသတံ, ဒွေဝ သဟဿာနိ ဒွိသဟဿံ, တီဏိ သဟဿာနိ တိသဟဿံ ဣစ္စာဒီနိ ဒိဂုမှိ ဝုတ္တာနေဝ။

ဂဏနပထေ ပန ဧကဋ္ဌာနံ, ဒသဋ္ဌာနံ, သတဋ္ဌာနံ, သဟဿဋ္ဌာနံ, ဒသသဟဿဋ္ဌာနံ, သတသဟဿဋ္ဌာနံ, ဒသသတသဟဿဋ္ဌာနန္တိ ဣမာနိ သတ္တ ဌာနာနိ ကမေန ဒသဂုဏိတာနိ ဟောန္တိ။ တတ္ထ ဧကဋ္ဌာနံ နာမ ဧကံ, ဒွေ, တီဏိ ဣစ္စာဒိ။ ဒသဋ္ဌာနံ နာမ ဒသ, ဝီသံ, တိံသံ ဣစ္စာဒိ။ သတဋ္ဌာနံ နာမ သတံ, ဒွိသတံ, တိသတံ ဣစ္စာဒိ။ သဟဿဋ္ဌာနံ နာမ သဟဿံ, ဒွိသဟဿံ, တိသဟဿံ ဣစ္စာဒိ။ ဧဝံ ဥပရိပိ။ ဧကေမေကသ္မိံ ဌာနေ နဝ ပဒါနိ စ နဝ အန္တရနဝန္တာနိ စ ဟောန္တိ။ အယံ မူလဘူမိ နာမ။

တဒုတ္တရိ ကောဋိဘူမိ နာမ။ တတ္ထာပိ ဧကဋ္ဌာနံ, ဒသဋ္ဌာနံ, သတဋ္ဌာနံဣစ္စာဒီနိ သတ္တ ဌာနာနိ ဟောန္တိ။ တတ္ထ မူလဘူမိယာ အန္တိမဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဒသဂုဏိတေ ကတေ ကောဋိဘူမိယံ ဧကဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဣဓပိ သတ္တ ဌာနာနိ ကမေန ဒသဂုဏိတာနိယေဝ, ဣဓ ဒသကောဋိသတသဟဿံ အန္တိမဋ္ဌာနံ ဘဝတိ။

တဒုတ္တရိ ပကောဋိဘူမိ နာမ။ တတ္ထာပိ သတ္တ ဌာနာနိ ဟောန္တိ။ တတ္ထ ကောဋိဘူမိယာ အန္တိမဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဒသဂုဏိတေ ကတေ ပကောဋိဘူမိယံ ဧကဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဣဓပိ သတ္တ ဌာနာနိ ဒသဂုဏိတာနိယေဝ, ဒသပကောဋိသတသဟဿံ အန္တိမဋ္ဌာနံ, ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗဘူမီသု ဥပရူပရိ ဘူမိသင်္ကန္တိ စ ဌာနဘေဒော စ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အယံ ပနေတ္ထ ဘူမိက္ကမော-မူလဘူမိ, ကောဋိဘူမိ, ပကောဋိဘူမိ, ကောဋိပကောဋိဘူမိ, နဟုတဘူမိ, နိန္နဟုတဘူမိ, အက္ခောဘိဏီဘူမိ [ဘိနီ, ဘနီတိပိ ဒိဿန္တိ] , ဗိန္ဒုဘူမိ, အဗ္ဗုဒဘူမိ, နိရဗ္ဗုဒဘူမိ, အဟဟဘူမိ, အဗဗဘူမိ, အဋဋဘူမိ, သောဂန္ဓိကဘူမိ, ဥပ္ပလဘူမိ, ကုမုဒဘူမိ, ပုဏ္ဍရီကဘူမိ, ပဒုမဘူမိ, ကထာနဘူမိ, မဟာကထာနဘူမိ, အသင်္ချေယျဘူမီတိ ဧကဝီသတိ ဘူမိယော သတ္တစတ္တာလီသသတံ ဌာနာနိ စ ဟောန္တိ။

နိရယဘူမီနံ ကမေန ပန အဗ္ဗုဒဘူမိ, နိရဗ္ဗုဒဘူမိ, အဗဗဘူမိ, အဋဋဘူမိ, အဟဟဘူမိ, ကုမုဒဘူမိ, သောဂန္ဓိကဘူမိ, ဥပ္ပလဘူမိ , ပုဏ္ဍရီကဘူမိ, ပဒုမဘူမီတိ ဝတ္တဗ္ဗော။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ ဟဋ္ဌိမာသာယံ ဒသသတသဟဿံ နာမ သတ္တမဋ္ဌာနံ နတ္ထိ, ဆ ဌာနာနိ ဧဝ အတ္ထိ, တသ္မာ ဂရူ အဋ္ဌကထာသု [သံ. နိ. ၁.၁၈၁] အာဂတနယေန သတ္တမဋ္ဌာနံ ဥလ္လင်္ဃေတွာ ဆဋ္ဌဋ္ဌာနတော ဥပရိ ဘူမိသင်္ကန္တိံ ကထေန္တာ သတဂုဏိတံ ကတွာ ကထေန္တိ, သတသဟဿာနံ သတံ ကောဋိ, ကောဋိသတသဟဿာနံ သတံ ပကောဋိ ဣစ္စာဒိ။

တတ္ထ သတသဟဿာနံ သတံ နာမ ဒသသတသဟဿာနံ ဒသကမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ တထာ ကထေန္တာပိ ဘူမီနံ သဗ္ဗဋ္ဌာနာနဉ္စ ဒသဂုဏသိဒ္ဓိမေဝ ကထေန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ စ ဂဏနဘူမိသင်္ခါတော ဂဏနပထော နာမ နာနာဒေသဝတီနံ ဝသေန နာနာဝိဓော ဟောတိ, တသ္မာ ဒီပဝံသေ အက္ခောဘိဏီ, ဗိန္ဒု, ကထာန, မဟာကထာနာနိ ဝဇ္ဇေတွာ ဟဋ္ဌိနယေန သတ္တရသ ဘူမိယောဝ ဝုတ္တာ။ ကစ္စာယနေ [က. ၃၉၄, ၃၉၅; ရူ. ၄၁၆, ၄၁၇] ပုဗ္ဗေ ဒဿိတာ ဧကဝီသတိ ဘူမိယော, သက္ကတဂန္ထေသု တတော သာဓိကဘူမိယော, ကတ္ထစိ ပန မဟာဗလက္ခန္ဓပရိယန္တာ သဋ္ဌိ ဘူမိယောတိ အာဂတာ။

တတ္ထ သကသကဘူမိတော အတိရေကဝတ္ထူနိ ဂဏနပထဝီတိဝတ္တာနိ နာမ ဟောန္တိ, ယေသံ ပန မူလဘူမိမတ္တံ အတ္ထိ, တေသံ ကောဋိမတ္တာနိပိ ဝတ္ထူနိ ဂဏနပထာတိက္ကန္တာနိ ဧဝ။

အပိ စ ‘ဂဏနပထဝီတိဝတ္တ’န္တိ စ ‘ဂဏနပထာတိက္ကန္တ’န္တိ စ ‘အသင္ခေယျ’န္တိ စ အတ္ထတော ဧကံ။ တသ္မာ ဣဓပိ ဝီသတိ ဘူမိယော ဧဝ အနုက္ကမေန ဒသဂုဏိတာ ဂဏနပထာ နာမ ဟောန္တိ။ အသင္ခေယျန္တိ ပန ဒသဂုဏဝိနိမုတ္တာ ဂဏနပထာတိက္ကန္တဘူမိ ဧဝ ဝုစ္စတိ။ မဟာကထာနဘူမာတိက္ကန္တတော ပဌာယ ဟိ အနန္တ မဟာပထဝိယာ သဗ္ဗပံသုစုဏ္ဏာနိပိ ဣဓ အသင္ခေယျဘူမိယံ သင်္ဂယှန္တိ။ ဣတရထာ အသင္ခေယျန္တိ စ ဂဏနပထဘူမိတိ စ ဝိရုဒ္ဓမေတန္တိ။

ဒီပဝံသေ စ “တတော ဥပရိ အဘူမိ, အသင္ခေယျန္တိ ဝုစ္စတီ”တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ‘အဘူမိ’တိ ဝစနေန ဂဏနပထဘူမိ ဧဝ ပဋိသိဒ္ဓာ, န တု ဂဏနပထာတိက္ကန္တာ ဝိသုံ အသင္ခေယျဘူမိ နာမ။ စရိယာပိဋကသံဝဏ္ဏနာယမ္ပိ [စရိ ယာ. အဋ္ဌ. နိဒာနကထာ] အယမတ္ထော ဝုတ္တော။ အသင္ခေယျဘူမိယမ္ပိ အသင္ခေယျာနံ စူဠ, မဟာဒိဝသေန အနေကပ္ပဘေဒအေ ဒကိုဓာဝိဘင်္ဂသုတ္တေန [မ. နိ. ၃.၃၇၀] ဒီပေတဗ္ဗော။

သဒ္ဒနီတိယံ [နီ. ၈၃၃] ပန ဟဋ္ဌိမယံ ဂဟေတွာ “ဝီသတိ အဗ္ဗုဒါနိ ဧကံ နိရဗ္ဗုဒံ နာမ။ ဝီသတိ နိရဗ္ဗုဒါနိ ဧကံ အဗဗံ နာမ” ဣစ္စာဒိနာ နိရဗ္ဗုဒာဒီနံ သင်္ခါနမ္ပိ ဝီသတိမတ္တဂုဏံ နာမ ဝုတ္တံ။ တံ န ယုဇ္ဇတိ။ နိရယေသု ဟိ ဝီသတိမတ္တဂု ဏေန အဗ္ဗုဒ, နိရဗ္ဗုဒါဒီနံ ဒသန္နံ နိရယာနံ တာနိ နာမာနိ သိဒ္ဓါနိ ဘဝန္တိ။ ဂရူ ပန တာနိ နာမာနိ ဂဟေတွာ ဒသဂုဏသိဒ္ဓေသု ဂဏနပထေသု ပက္ခိပိံသု, တသ္မာ နာမမတ္တေန သဒိသာနိ ဘဝန္တိ, ဂုဏဝိဓိ ပန ဝိသဒိသောဧဝ။

ဝေဠုကတွာ ဟဋ္ဌိယမ္ပိ ဗကဗ္ရဟ္မာသုတ္တေ [သံ. နိ. ၁.၁၇၅] “သတံ သဟဿာနံ နိရဗ္ဗုဒာနံ, အာယုံ ပဇာနာမိ တတဟံ ဗ္ရဟ္မေ”တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ စ ယဒိ ဂဏနဘူမိပထေပိ နိရဗ္ဗုဒာနံ ဝီသတိမတ္တေန အဗဗဘူမိ ဘဝေယျ, ဧဝံ သတိ နိရဗ္ဗုဒာနံ သတသဟဿံ နာမ န ဝုစ္စေယျ။ ဇာတကဋ္ဌကထာယဥ္စ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၃.၇.၆၉] “နိရဗ္ဗုဒသတသဟဿာနံ ဧကံ အဟဟံ နာမ, တတ္တကံ ဗကဿ ဗ္ရဟ္မုနော တသ္မိံဘဝေ အဝသိဋ္ဌံ အာယူ”တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဣမံ ဂဏနဘူမိပထံ ပတွာ ဝီသတိဂုဏံ နာမ နတ္ထီတိ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ အင်္ကျောဘိဏီ, ဗိန္ဒု, ကထာန, မဟာကထာနာနိပိ အညတော ဂဟေတွာ ပက္ခိတ္တာနိ သိယုံ။ ဧဝံ ပက္ခိတ္တာနဥ္စ စုဒ္ဒသန္နံ သင်္ခါနံ ကစ္စာယနေ ကမောက္ကမတာ ပန ပစ္ဆာဇာတာ သိယာတိ။

ဣတိ နိရုတ္တိဒီပနိယာ နာမ မောဂ္ဂလ္လာနဗျာကရဏဒီပနိယာ

သမာသကဏ္ဍော စတုတ္ထော။

၅. တဒ္ဓိတ

အထ တဒ္ဓိတဝိဓာနံ ဒီပိယတေ။

တဒ္ဓိတဝုတ္တိ နာမ ဝိစိတ္တာ ဟောတိ, သာတိသယေန ဝိစိတ္တညာဏဟိတံ ဝဟတိ, တသ္မာ တေသံ တေသံ ကုလပုတ္တာနံ ဟိတတ္တာ **တဒ္ဓိတံ**, ဣမသ္မိံ ကဏ္ဍေ သဗ္ဗဝိဓာနသ္သ နာမံ။ တံ ပန အဋ္ဌဝိဓံ ဟောတိ အပစ္စံ, အနေကတ္ထံ, အသ္သတ္ထိ, ဘာဝကမ္မံ, ပရိမာဏံ, သင်္ချာ, ခုဒ္ဒကံ, နာနာတ္တန္တိ။

အပစ္စရာသိ

၄၃၀. ဏော ဝါပစ္စေ [က. ၃၄၄; ရူ. ၃၆၁; နီ. ၇၅၂; စံ. ၂.၄.၁၆; ဟ. ၄.၁.၉၂; 'သရာနမာဒိသ္သာ။' (ဗဟူသု)] ။

ဆဋ္ဌျန္တာ နာမမှာ တသ္သ အပစ္စန္တိ အတ္ထေ ဝိကပ္ပေန ဏပစ္စယော ဟောတိ။ ဝါသဒ္ဒော ဝါကျ, သမာသာနံ ဝိကပ္ပနတ္ထော, ဣတော ပရံ အနုဝတ္တတေ, တေန သဗ္ဗတ္ထ ဝိကပ္ပဝိဓိ သိဇ္ဈတိ။ ဏာနုဗန္ဓော ဝုဒ္ဓတ္ထော, သော ပယောဂအပ္ပယောဂီ။ ဝသိဋ္ဌသ္သ အပစ္စန္တိ အတ္ထေ ဣမိနာ သုတ္တေန ဝသိဋ္ဌမှာ ဏပစ္စယော, သော သာမျတ္ထဉ္စ အပစ္စတ္ထဉ္စ ဥဘယံ ဝဒတိ, ဆဋ္ဌီ စ အပစ္စပဒဉ္စ တေန ဝုတ္တတ္ထာ နာမ ဟောန္တိ, ဝသိဋ္ဌပဒံ ပစ္စယေန သဟ ဧကတ္ထံ ဟောတိ, ဥဘယံ ဧကတော ဟုတွာ ပုတ္တသ္သ နာမံ ဟောတီတိ အတ္ထော။ တတော 'ဧကတ္ထတာယ'န္တိ ဆဋ္ဌိယာ လောပေ, အပစ္စပဒံ ပန ဝုတ္တတ္ထမတ္တေန လုပ္ပတိ။ တဉှိ သုတ္တေ ပဓာနဘာဝေန နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ဟောတိ, န ဆဋ္ဌီတိ, မဟာဝုတ္တိနာ ဝါ ပဒါနံ လောပေ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

၄၃၁. ပဒါနမာဒိသ္သာယုဝဏ္ဏသ္သာဩ ဏာနုဗန္ဓေ [က. ၄၀၅; ရူ. ၃၆၅; နီ. ၈၆၀]။

ပဒါနံ အာဒိဘူတသ္သ အကာရသ္သ စ ဣဝဏ္ဏု'ဝဏ္ဏသ္သ စ အာ, ဧ, ဩ ဝုဒ္ဓိယော ဟောန္တိ ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေတိ ပဒါဒိအ-ကာရသ္သ အာဝုဒ္ဓိ, သျာဒျုပ္ပတ္တိ။

ဝါသိဋ္ဌော, ပုရိသော, ဝါသိဋ္ဌီ, ဣတ္ထီ, ဝါသိဋ္ဌံ, ကုလံ, ဝသိဋ္ဌသ္သ ပုတ္တော ဝါသိဋ္ဌော, ဝသိဋ္ဌသ္သ ဓီတာ ဝါသိဋ္ဌီ, ဝသိဋ္ဌသ္သ ကုလံ ဝါသိဋ္ဌန္တိ ဧဝမ္ပိ ယောဇေတုံ ယုဇ္ဇတိ။

တတ္ထ 'ဝသိဋ္ဌသ္သာ'တိ ဧတေန ဂေါတ္တသ္သေဝ ပိတုဘူတံ အာဒိပုရိသံ ဝဒတိ။ ကသ္မာ? ဂေါတ္တသဒ္ဒတ္တာ။ ဧဝဉှိ သတိ တသ္မိံ ဂေါတ္တေ ပစ္ဆာဇာတာ သဗ္ဗေပိ ဇနာ တသ္သ အပစ္စာ နာမ ဟောန္တိ။

၄၃၂. မဇ္ဈေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉]။

မဇ္ဈေ ပဝတ္တာနံ အ, ယုဝဏ္ဏာနံ အာ, ဧ, ဩဝုဒ္ဓိယော ဟောန္တိ ဝါ ကွစိ။

ဝါသေဋ္ဌော, ဝါသေဋ္ဌီ, ဝါသေဋ္ဌံ။ ဝါသဒ္ဒေန "ဝသိဋ္ဌသ္သ ပုတ္တော ဓီတာ ကုလ"န္တိ ဝါကျံ ဝါ "ဝသိဋ္ဌပုတ္တော ဝသိဋ္ဌဓီတာ ဝသိဋ္ဌကုလ"န္တိ သမာသံ ဝါ ဝိကပ္ပေတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

ဘာရဒွါဇသ္သ အပစ္စံ ဘာရဒွါဇော, ဝိသာမိတ္တသ္သ [ဘာရဒွါဇသ္သ။ ဝေသာမိတ္တသ္သ။ (ရူ.)] အပစ္စံ ဝေသာမိတ္တော, ဂေါတမသ္သ အပစ္စံ ဂေါတမော, ကသ္သပသ္သ အပစ္စံ ကသ္သပေါ, ဝသုဒေဝသ္သ အပစ္စံ ဝါသုဒေဝေါ။ ဧဝံ ဗာလဒေဝေါ။

ဥပဂုသ္သ အပစ္စန္တိ အတ္ထေ 'ဥဝဏ္ဏသ္သာဝင။'တိ ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ ဥဝဏ္ဏသ္သ အဝင ဟောတိ။ ဩပဂဝေါ, ဩပဂဝီ, ဩပဂဝံ, မနုနော အပစ္စံ မာနဝေါ, ဘဂ္ဂုနော အပစ္စံ ဘဂ္ဂဝေါ, ပဏ္ဍုနော အပစ္စံ ပဏ္ဍဝေါ, ဥပဝိန္ဒုသ္သ အပစ္စံ ဩပဝိန္ဒဝေါ ဣစ္စာဒိ။

၄၃၃. ဝစ္ဆာဒိတော ဏာနဏာယနာ [က. ၃၄၅; ရူ. ၃၆၆; နီ. ၇၅၄; ဟ. ၄.၁.၉၃, ၉၄, ၁၆၂, ၁၆၃]။

ဆဌျန္တေဟိ ဝစ္ဆာဒီဟိ ဂေါတ္တသဒ္ဒဂဏေဟိ တဿ အပစ္စတ္ထေ အတ္တေ ဏာနုဗန္ဓာ အာန, အာယနပစ္စယာ ဟောန္တိ တ။

ဝစ္ဆဿ အပစ္စံ ဝစ္ဆာနော, ဝစ္ဆာယနော, ဝစ္ဆာနီ, ဝစ္ဆာယနီ, ဝစ္ဆာနံ, ဝစ္ဆာယနံ။ ဧဝံ ကစ္စာနော, ကစ္စာ ယနော, ကာတိယာနော, ကာတိယာယနော, သာကဋ္ဌာနော, သာကဋ္ဌာယနော, ကဏှာနော, ကဏှာယနော, မောဂ္ဂလ္လာ နော, မောဂ္ဂလ္လာယနော, အဂ္ဂိဝေဿာနော [အဂ္ဂိဝေဿနောတိပိ ဒိဿတိ ဒီ. နိ. ၁.၁၇၆; မ. နိ. ၁.၃၅၃ အာဒ ယော], အဂ္ဂိဝေဿာယနော, မုဉ္ဇာနော, မုဉ္ဇာယနော, ကုဉ္ဇာနော, ကုဉ္ဇာယနော ဣစ္စာဒိ။

၄၃၄. ကတ္တိကာဝိဓဝါဒီဟိ ဏေယျဏေရာ [က. ၃၄၆; ရူ. ၃၆၇; နီ. ၇၅၅; ဟ. ၄.၁.၁၂၀, ၁၂၃, ၁၂၆, ၁၂၇, ၁၂၈, ၁၂၉, ၁၃၀]။

ဆဌျန္တေဟိ ကတ္တိကာဒီဟိ ဝိဓဝါဒီဟိ စ တဿ အပစ္စတ္ထေ အတ္တေ ကမေန ဏာနုဗန္ဓာ ဧယျ, ဧရ ပစ္စယာ ဟောန္တိ တ။

ဏေယျေ – ကတ္တိကာယ နာမ ဒေဝဓီတာယ အပစ္စံ ကတ္တိကေယျော, ဝိနတာယ နာမ ဒေဝိယာ အပစ္စံ ဝေန တေယျော, ရောဟိဏိယာ နာမ ဒေဝိယာ အပစ္စံ ရောဟိဏေယျော, ဘဂိနိယာ အပစ္စံ ဘာဂိနေယျော, နဒိယာ နာမ ဣတ္ထိယာ အပစ္စံ နာဒေယျော။ ဧဝံ အန္တေယျော, အာဟေယျော, ကာမေယျော, သုစိယာ အပစ္စံ သောစေယျ ယော, ဗာလာယ အပစ္စံ ဗာလေယျော ဣစ္စာဒိ။

ဏေရေ – ဝိဓဝါယ အပစ္စံ ဝေဓဝေရော, ဝိဓဝ နာမ မတပတိကာ ဣတ္ထီ။ ဗန္ဓုကိယာ အပစ္စံ ဗန္ဓုကေရော, နာဠိ ကိယာ နာမ ဣတ္ထိယာ ပုတ္တော နာဠိကေရော, သမဏဿ ဥပဇ္ဈာယဿ ပုတ္တော သာမဏေရော, သမဏိယာ ပဝတ္တိနိယာ ဓီတာ သာမဏေရီ ဣစ္စာဒိ။

၄၃၅. ဏျာ ဒိစ္စာဒီဟိ [က. ၃၄၇; ရူ. ၃၆၈; နီ. ၇၅၆; စံ. ၂.၄.၂; ဟ. ၄.၁.၈၅]။

ဆဌျန္တေဟိ ဒိတိဣစ္စာဒီဟိ တဿ အပစ္စတ္ထေ အတ္တေ ဏာနုဗန္ဓော ယပစ္စယော ဟောတိ တ။

၄၃၆. လောပေဟာဝဏ္ဏိဝဏ္ဏာနံ [က. ၂၆၁; ရူ. ၃၆၉; နီ. ၅၀၉]။

ယေ ပရေ အဝဏ္ဏဿ ဣဝဏ္ဏဿ စ လောပေ ဟောတီတိ ဏျမှိ ပရေ အဝဏ္ဏိ'ဝဏ္ဏာနံ လောပေ။

ဒိတိယာ နာမ ဒေဝဓီတာယ အပစ္စံ ဒေစ္စော, အဒိတိယာ အပစ္စံ အာဒိစ္စော။

တတ္ထ ဣဝဏ္ဏလောပေ 'တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယဉာ'တိ ယမှိ ပရေ တဝဂ္ဂဿ စဝဂ္ဂတ္တံ, ပုန 'ဝဂ္ဂ လသေဟိ တေ'တိ ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, ကုဏ္ဍနိယာ အပစ္စံ ကောဏ္ဍညော။

၄၃၇. ဥဝဏ္ဏဿာဝင သရေ [က. ၃၄၈; ရူ. ၃၇၁; နီ. ၇၅၇]။

သရေ ပရေ ဥဝဏ္ဏဿ အဝင ဟောတီတိ ဥဝဏ္ဏဿ အဝတ္တံ။ 'တဝဂ္ဂဝရဏာနံ'န္တိ သုတ္တေန ဝဿ ဗ တ္တံ, ပုန 'ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ'တိ သုတ္တေန ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, ဘာတုနော အပစ္စံ ဘာတဗ္ဗော။

၄၃၈. အာ ဏိ [က. ၃၄၇; ရူ. ၃၆၈; နီ. ၇၅၆; စံ. ၂.၄.၁၉; ဟ. ၄.၁.၉၅]။

ရဿာ'ကာရန္တတော အပစ္စတ္ထေ ဏာနုဗန္ဓော ရဿိ'ပစ္စယော ဟောတိ တ။

ဒက္ခသ္သ အပစ္စံ ဒက္ခိ။ ဧဝံ အောဏိ, တသဝိ, သက္ယပုတ္တိ, နာဋ္ဋပုတ္တိ, အာသပုတ္တိ, အရုနော အပစ္စံ အရုဝိ [ဝိစာရေတဗ္ဗမိဒံ], ဝရုဏဿ အပစ္စံ တရုဏိ ။ ဧဝံ ကဏ္ဍိ, ဗာလဒေဝိ, ပာဝကိ, ဇိနဒတ္တသ္သ အပစ္စံ ဇေနဒတ္တိ, သုဒ္ဓောဒနိ, အနုရုဒ္ဓိ ဣစ္စာဒိ။

၄၃၉. ရာဇတော ညော ဇာတိယံ [က. ၃၄၇; ရူ. ၃၆၈; နီ. ၇၅၆; စံ. ၂.၄.၇၀; ပာ. ၄.၁.၁၃၇]။

ဇာတိယံ ဂမ္ယမာနာယံ ရာဇသဒ္ဒမှာ အပစ္စတ္ထေ ဥပစ္စယော ဟောတိ တ။

ရညော အပစ္စံ ရာဇညော, ရာဇကုလသ္သ ပုတ္တောတိ အတ္ထော။

ဇာတိယန္တိ ကိံ? ရာဇပုတ္တော။

၄၄၀. ခတ္တာ ယိယာ [က. ၃၄၇; ရူ. ၃၆၈; နီ. ၇၅၆; စံ. ၂.၄.၆၉; ပာ. ၄.၁.၁၃၈]။

ဇာတိယံ ဂမ္ယမာနာယံ ခတ္တသဒ္ဒမှာ အပစ္စတ္ထေ ယ, ဣယပစ္စယာ ဟောန္တိ။

ခတ္တကုလသ္သ အပစ္စံ ခတ္တော, ခတ္တိယော။

ဇာတိယန္တွေဝ? ခတ္တိ။

၄၄၁. မနုတော သ္သသဏ [က. ၃၄၈; ရူ. ၃၇၁; နီ. ၇၅၃; စံ. ၂.၄.၉၄, ၉၅; ပာ. ၄.၁.၁၆၁]။

ဇာတိယံ ဂမ္ယမာနာယံ မနုသဒ္ဒမှာ အပစ္စတ္ထေ သ္သ, သဏပစ္စယာ ဟောန္တိ။

မနုနော အပစ္စံ မနုသ္သော, မာနုသော, မနု နာမ ကပ္ပေ အာဒိခတ္တိယော မဟာသမ္မတရာဇာ, ဣတ္ထိယံ မနုသ္သီ, မာနုသီ,

ဇာတိယန္တွေဝ? မာဏဝေါ။

၄၄၂. ဇနပဒနာမသ္မာ ဇနခတ္တိယာ ရညေ စ ဏော [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၂.၄.၉၆; ပာ. ၄.၁.၁၆၈; “ဇနပဒနာမသ္မာ ခတ္တိယာ။” (ဗဟူသု)]။

ဇနတစိနာ စ ခတ္တိယတစိနာ စ ဇနပဒနာမမှာ ရညေ စ အပစ္စေ စ ဏော ဟောတိ။

ပဉ္စာလာနံ ဇနာနံ ရာဇာ ပဉ္စာလော, ပဉ္စာလသ္သ ခတ္တိယသ္သ အပစ္စံ ပဉ္စာလော။ ဧဝံ ကောသလော, မာဂဓော, သြက္ကာကော [ဒီ. နိ. ၁.၂၆၇]။

ဇနပဒနာမသ္မာတိ ကိံ? ဒသရထရညော ပုတ္တော အာသရထိ [အာသရဋ္ဌိ] ။

ဇနခတ္တိယာတိ ကိံ? ပဉ္စာလသ္သ ဗြာဟ္မဏသ္သ အပစ္စံ ပဉ္စာလိ။

၄၄၃. ဏ္ယ ကုရုသိဝီဟိ [က. ၃၄၆; ရူ. ၃၆၇; နီ. ၇၅၅; စံ. ၂.၄.၁၀၁ ။ပေ။ ၄.၁.၁၇၂]။

ကုရု, သိဝိသဒ္ဒေဟိ အပစ္စေ ရညေ စ ဏ္ယော ဟောတိ။

ကုရုရညော အပစ္စံ ကောရဗျော [ဇာ. ၁.၁၄.၂၂၈, ၂၃၂, ၂၃၆], ကုရုရဋ္ဌတသီနံ ရာဇာ ကောရဗျော, ကောရဗျော, ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, သိဝိရညော အပစ္စံ သေဗျော, သိဝိရဋ္ဌတသီနံ ရာဇာ သေဗျော။

အနေကတ္ထရာသိ

၄၄၄. ဏ ရာက တေန ရတ္တံ [က. ၃၄၇; ရူ. ၃၆၈; နီ. ၇၅၆; စံ. ၃.၁.၁ ။ပေ။ ၄.၂.၁]။

ရဇ္ဇန္တိ ဝတ္ထံ ဧတေနာတိ ရာဂေ, ရဇနဝတ္ထု, ရာဂတစိမှဟာ တေန ရတ္တန္တိ အတ္ထေ ဏော ဟောတိ။

ကသာဝေန ရတ္တံ ဝတ္ထံ ကာသာဝံ [ခ. ပ. ၉], ကာသာယံ တ။ ဧဝံ ကောသုမ္ဘံ, ဟလိဒ္ဒိယာ ရတ္တံ ဟာလိဒ္ဒံ, ဟဋ္ဌင္ဂေန ရတ္တံ ဟဋ္ဌင်္ဂံ, မဉ္ဇိဋ္ဌံ, ကုင်္ကုမံ ဣစ္စာဒိ။

"နီလံ ဝတ္ထံ, ပီတံ ဝတ္ထ"န္တိအာဒီသု ပန နီလ, ပီတာဒိသဒ္ဒာ ဂုဏသဒ္ဒတ္တာ ပစ္စယေန ဝိနာ ဂုဏနိဿယံ ဒဗ္ဗံ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ သဗ္ဗေသု ဂုဏသဒ္ဒ, ဇာတိသဒ္ဒ, နာမသဒ္ဒေသု။

၄၄၅. နက္ခတ္တေနိန္ဒုယုတ္တေန ကာလေ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၁.၅; ဟ. ၄.၂.၃]။

ဣန္ဒုယုတ္တေန နက္ခတ္တေန လက္ခိတေ ကာလေ တန္နက္ခတ္တတစီဟိ ဏော ဟောတိ။

ပုဏ္ဏစန္ဒယုတ္တေန ဖုဿနက္ခတ္တေန လက္ခိတာ ဖုဿာ, ရတ္တိ, ဖုဿော, အဟော။ ဧဝံ မာဃော ဣစ္စာဒိ။

နက္ခတ္တေနာတိ ကိံ? ဂုရုဂဟေန လက္ခိတာ ရတ္တိ။

ဣန္ဒုယုတ္တေနာတိ ကိံ? ဖုဿေန လက္ခိတော မုဟုတ္တော။

ကာလေတိ ကိံ? ဖုဿေန လက္ခိတာ အတ္ထသိဒ္ဓိ။

၄၄၆. သာဿ ဒေဝတာ ပုဏ္ဏမာသီ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၁.၁၈, ၁၉ ။ပေ။ ၄.၂.၂၁-၂၄]။

သာ အဿ ဒေဝတာ, သာ အဿ ပုဏ္ဏမာသီတိ အတ္ထေ ပဌမန္တာ ဏော ဟောတိ။

ဗုဒ္ဓေါ အဿ ဒေဝတာတိ ဗုဒ္ဓေါ, ယော ဗုဒ္ဓံ အတ္တနော အာရက္ခဒေဝတံ ဝိယ ဂရုံ ကတွာ ဝိစရတိ, နိရန္တရံ တ "ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါ"တိ တစံ နိစ္စာရေတိ, တဿေတံ နာမံ။ သုဂတော အဿ ဒေဝတာတိ သောဂတော, မဟိန္ဒဒေဝတေ အဿ သ ဒေဝတာတိ မာဟိန္ဒော။ ဧဝံ ယာမော, သောမော, တရုဏော။

ဖုဿီ အဿ ပုဏ္ဏမာသီတိ ဖုဿော, မာသော။ ဧဝံ မာဃော, ဖဂ္ဂုနော, စိတ္တော, ဝေသာခေါ, ဇေဋ္ဌမူလော, အာသဠှော, သာဝဏော, ပောဋ္ဌပါဒေါ, အဿယုဇော, ကတ္တိကော, မာဂသိရော။

ပုဏ္ဏမာသီတိ ကိံ? ဖုဿီ အဿ ပဉ္စမီ တိထိ။

၄၄၇. တမဓီတေ တံ ဇာနာတိ ကဏိကာ စ [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၄; စံ. ၃.၁.၃၇ ။ပေ။ ၄.၂.၅၉]။

ဧတေသု အတ္ထေသု ဒုတိယန္တာ ဏော စ ကော စ ဏိကော စာတိ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။

ဏမှိ – ဗျာကရဏံ အဓီတေ ဇာနာတိ တ ဝေယျာကရဏော [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၆]။ ပက္ခေ "ဝေယျာကရဏိကော, ဗျ ယဉ္ဇနံ အဓီတေ ဇာနာတိ တ ဝေယျဉ္ဇနိကော"တိ ဣမာနိ ဏိကေန သိဇ္ဈန္တိ။

ကမ္ဟိ-ဆန္ဒံ အဓိတေ ဇာနာတိ တ ဆန္ဒော။ ဧဝံ ပဒကော [ဒီ. နိ. ၁.၂၅၆], နာမကော။

ဏိကမ္ဟိ-ဝိနယံ အဓိတေ ဇာနာတိ တ ဝေနယိကော, သုတ္တန္တိကော, အာဘိဓမ္မိကော။

ဧတ္ထ စ ‘ဝေယျာကရဏော’တိ ပဒေ ဝိယျာကရဏံ အဓိတေတိ တကွဲ, ‘ဝေယဉ္ဇနိကော’တိ ပဒေ ဝိယဉ္ဇနံ အဓိတေတိ။ ဥပရိ ‘ဒေ‌ာတရိကော, သောဝဂ္ဂိက’န္တိ ပဒေသုပိ ‘ဒုတရေ နိယုတ္တော, သုဝဂ္ဂယ သံဝတ္တတီ’တိ တကွဲ, အတ္ထံ ကထေန္တေန ပန ဒုတရ, သုဝဂ္ဂသဒ္ဒာနံ တဒ္ဓိတဘာဝေ ဧဝ သိဒ္ဓတ္တာ ဒုတရေတိ စ သဂ္ဂယာတိ စ ကထေ တဗ္ဗော။

၄၄၈. တဿ ဝိသယေ ဒေသေ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၃၆၅; စံ. ၃.၁.၆၁; ဟ. ၄.၂.၅၂, ၅၃]။

တဿ ဒေသရူပေ ဝိသယေ ဆဌျန္တာ ဏော ဟောတိ။

ထူယမိက ဝသာတိနော နာမ, ဝသာတီနံ ဝိသယော ဒေသော တသာတော။ ဣမဝ အဒေသရူပတ္တာ ဏော န ဟောတိ, စက္ခုဿ ဝိသယော ရူပံ။

၄၄၉. နိတသေ တန္နာမေ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၃၆၅; စံ. ၃.၁.၆၄; ဟ. ၄.၂.၆၉]။

တန္နာမဘူတေ နိတသေ ဆဌျန္တာ ဏော ဟောတိ။

သိဝိနံ နိတသော ဒေသော သေဗ္ဗော။ ဝသံ အဒေန္တိ ဘက္ခန္တိတိ ဝသာအ, ဗုဿ သီဟာ တ, ဝသာအနံ နိတ သော ဒေသော တသာအော။

၄၅၀. အနုဘဝေ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၁.၆၅; ဟ. ၄.၂.၇၀]။

သမီပေ ဘဝံ အနုဘဝံ, “အဒူရဘဝေ”တိပိ ဟဋ္ဌော, တန္နာမေ အနုဘဝေ ဒေသေ ဆဋ္ဌျန္တာ ဏော ဟောတိ။

ဝိဒိသာယ အနုဘဝံ ဝေဒိသံ, နဂရံ, ဥဒုမ္ဗရဿ အနုဘဝံ ဩဒုမ္ဗရံ, ဝိမာနံ။

၄၅၁. တေန နိဗ္ဗတ္တေ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၁.၆၆; ဟ. ၄.၂.၆၈]။

တန္နာမေ တေန နိဗ္ဗတ္တေ ဒေသေ တတိယန္တာ ဏော ဟောတိ။

ကုသမ္ဗေန နာမ ဣသိနာ နိဗ္ဗတ္တာ ကောသမ္ဗီ, ဣတ္ထိယံ ဤ, နဂရီ။ ဧဝံ ကာကန္ဒီ, မာကန္ဒီ, သဟဿေန ဓနေန နိဗ္ဗတ္တာ သာဟဿီ, ပရိခာ, အယဉ္စ တတိယာ ဟေတုမ္ဟိ ကတ္တရိ ကရဏေ စ ယထာယောဂံ ယုဇ္ဇတိ။

၄၅၂. တမိဓတ္ထိ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၁.၆၇; ဟ. ၄.၂.၆၇]။

တံ ဣမဓ အတ္ထီတိ အတ္ထေ တန္နာမေ ဒေသေ ပဌမန္တာ ဏော ဟောတိ။

ဥဒုမ္ဗရာ အသ္မိံ ဒေသေ သန္တီတိ ဩဒုမ္ဗရော, ဗဒရာ အသ္မိံ ဒေသေ သန္တီတိ ဗာဒရော။ ဧဝံ ပဗ္ဗဇော။

၄၅၃. တတ္ရ ဘဝေ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၂.၄၈; ဟ. ၄.၂.၁၃၃]။

တတ္ရ ဘဝတ္ထေ သတ္တမျန္တာ ဏော ဟောတိ။

ဥဒကေ ဘဝေါ ဩဒကော, မစ္ဆော, ဥရသိ ဘဝေါ ဩရသော, ပုတ္တော, သာဂမော။ နဂရေ ဘဝေါ နာဂရော။ ဧဝံ ဇာနပဒော, မာဂဓော, ကပိလဝတ္ထုမှိ ဘဝေါ ကာပိလဝတ္ထဝေါ, 'ဥဝဏ္ဏဿာဝင်'တိ ဥဿ အဝတ္တံ။ ကောသမ္ဗိယံ ဘဝေါ ကောသမ္ဗော, မိတ္တေ ဘဝါ မေတ္တာ, ပုရေ ဘဝါ ပောရီ [ဒီ. နိ. ၁.၉], ဝါစာ, မနသိ ဘဝေါ မာနသော။ ဧတ္ထ ပန –

၄၅၄. **မနာဒီနံ သက** [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉]။

ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ မနာဒီနံ အန္တေ သာဂမော ဟောတီတိ သဗ္ဗတ္ထ မနောဂဏာဒီနံ အန္တေ သာဂမော။

မာနသော, ရာဂေါ, မာနသာ, တဏှာ, မာနသံ, သုခံ။ ဧဝံ စေတသော, စေတသာ, စေတသံ။ ကွစိ မနော ဧဝ မာနသံ, စေတော ဧဝ စေတသောတိပိ ယုဇ္ဇတိ။

၄၅၅. **အဇ္ဇာဒီဟိ တနော** [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၁၅; ဟ. ၄.၂.၁၀၅]။

တတ္ရ ဘဝေါတိ အတ္ထေ အဇ္ဇာဒီဟိ တနော ဟောတိ။

အဇ္ဇ ဘဝေါ အဇ္ဇတနော, အတ္ထော, အဇ္ဇတ္တနီ, ဝိဘတ္တိ, ဒွိတ္တံ, အဇ္ဇတနံ, ဟိတံ, သွေ ဘဝေါ သွာတနော, မဟာဝုတ္တိနာ ဧဿ အာတ္တံ။ ဟိယျော ဘဝေါ ဟိယျတ္တနော, ဟိယျတ္တနော, ဟိယျတ္တနံ, ဩဿ အတ္တံ ဒွိတ္တဉ္စ။

၄၅၆. **ပုရာတော ဏော စ** [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅]။

တတ္ရ ဘဝေါတိ အတ္ထေ ပုရာသဒ္ဒမှာ ဏော စ တနော စ ဟောန္တိ။

ပုရေ ဘဝေါ ပုရာဏော, ဣဓ ဏော အနုဗန္ဓော န ဟောတိ, ပောရာဏော ဝါ, ပုရာတနော။

၄၅၇. **အမာတွစ္စော** [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၂.၁၃; ဟ. ၄.၂.၁၀၄]။

အမာသဒ္ဒမှာ ဘဝတ္ထေ အစ္စော ဟောတိ။ 'အမာ'တိ သဟတ္ထဝါစီ။

ရာဇကိစ္စေသု ရညာ သဟ ဘဝတီတိ အမစ္စော [ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၃၉]။

၄၅၈. **မဇ္ဈာဒီဟိမော** [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၆၇; စံ. ၃.၂.၈၂; ဟ. ၄.၃.၈, ၂၂; 'မဇ္ဈာဒိတွိမော' (ဗဟူသု)] ။

မဇ္ဈာဒီဟိ ဘဝတ္ထေ ဣမော ဟောတိ။

မဇ္ဈေ ဘဝေါ မဇ္ဈိမော။ ဧဝံ အန္တိမော, ဟေဋ္ဌိမော, ဥပရိမော, ဩရိမော, ပစ္ဆိမော, အဗ္ဘန္တရိမော, ပစ္စန္တိမော, ပုရတ္ထိမော။

၄၅၉. **ကဏ ဏေယျ ဏေယျက ယိယာ** [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၂.၄, ၅, ၆ ။ပေ.။ ၄.၂.၉၄, ၉၅, ၉၇, ၁၁၉-၁၂၀]။

ဘဝတ္ထေ သတ္တမျန္တာ ဧတေ ပဉ္စ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။

ကဏ-ကုသိနာရာယံ ဘဝေါ ကောသိနာရကော, မဂဓေသု ဘဝေါ မာဂဓကော, အာရညကော, ဝိဟာရော။

ဏေယျ-ဂင်္ဂါယံ ဘဝေါ ဂင်္ဂေယျော, ပဗ္ဗတေယျော, ဝနေ ဘဝေါ ဝါနေယျော။

ဓာေယွက-ကောသလေယ္ယကော , ဗာရာဏသေယ္ယကော, စမ္ပေယ္ယကော, မိထိလေယ္ယကော, ဣစ္စ န ဝုဒ္ဓိ။

ယ-ကာမေ ဘတော ဂမ္ဘော, ဒိဝေ ဘတော ဒိဗ္ဗော,

ဣယ-ကမိယော, ကမိကော, ယသ္သ ကတ္တံ, ဥဒရေ ဘတော ဩဒရိယော, ဩဒရိကော, ဒိဝေ ဘတော ဒိဝိယော, ပဉ္စာလိယော, ဗောဓိပက္ခိယော, လောကိယော။

၄၆၀. ဏိကော [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၄; စံ. ၃.၂.၄၀, ၄၁, ၄၂; ဟ. ၄.၂.၁၂၆, ၁၂၇, ၁၂၈]။

ဘဝတ္ထေ သတ္တမျန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

သာရဒိကော, ဒိဝသော, သာရဒိကာ, ရတ္တိ, သာရဒိကံ, ပုပ္ဖံ။ ဘဝသဒ္ဒေန စေတ္ထ အညေပိ အတ္ထေ ဥပလက္ခေတိ, ပဗ္ဗတတော ပက္ခန္ဒာ နဒီ ပဗ္ဗတေယ္ယာ, ကိမိနံ ကောသေ ဇာတံ ကောသေယ္ယံ, ဝတ္ထံ။ ဧဝံ သိဝေယ္ယံ, ဗာရာဏသေယ္ယံ။

၄၆၁. တမဿ သိပ္ပံ သီလံ ပဏ္ယံ ပဟရဏံ ပယောဇနံ [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၄; စံ. ၃.၄.၄၉-၆၆ ။ပေ။ ၄.၄.၄၇-၆၅]။

တမဿ သိပ္ပံ, တမဿ သီလံ, တမဿ ပဏ္ယံ, တမဿ ပဟရဏံ, တမဿ ပယောဇနန္တိ အတ္ထေသု ပဌမန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

သိပ္ပေ – ဝီဏာဝါဒနမဿ သိပ္ပံ ဝေဏိကော။ ဧတ္ထ စ ဝီဏာသဒ္ဒေန ဝီဏာဝါဒနံ ဝုစ္စတိ။ ကေတ္တိဘာဝသာမတ္ထိယညေဟတံ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ ဧဝံ မောဒိင်္ဂိကော, ပာဏဝိကော, ဝံသိကော။

သီလေ-ပံသုကူလဓာရဏံ အဿ သီလံ ပံသုကူလိကော, ပံသုကူလံ ဓာရေတုံ သီလမဿာတိ ဝါ ပံသုကူလိကော။ သီလသဒ္ဒေန စေတ္ထ ဝတ, ဓမ္မ, သာဓုကာရာပိ ဂယှန္တိ, ပံသုကူလံ ဓာရေတိ သီလေနာတိ ပံသုကူလိကောတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ ဧဝံ တေစီဝရိကော , ပိဏ္ဍံ ပိဏ္ဍံ ပတတီတိ ပိဏ္ဍပါတော, ပိဏ္ဍာစာရေန လဒ္ဓဘောဇနံ, ပိဏ္ဍပါတယာပနံ အဿ သီလန္တိ ပိဏ္ဍပါတိကော, ပိဏ္ဍပါတေန ယာပေတုံ သီလဉ္စ ဝတဉ္စ ဓမ္မော စ ဂရုကာရော စ အဿာတိ ပိဏ္ဍပါတိကော။

'ပဏ္ယာ'န္တိ ဝိက္ကေယ္ယဝတ္ထု ဝုစ္စတိ, ဂန္ဓော ပဏ္ယံ အဿာတိ ဂန္ဓိကော။ ဧဝံ တေလိကော, ဂောဠိကော။

ပဟရန္တိ ဧတေနာတိ ပဟရဏံ, အာဝုဓဘဏ္ဍံ, စာပော ပဟရဏမဿာတိ စာပိကော။ ဧဝံ တောမရိကော, မုဂ္ဂရိကော။

ပယောဇနံ ဝုစ္စတိ ဖလံ, ဥပဓိ ပယောဇနမဿာတိ ဩပဓိကံ [အ. နိ. ၈.၅၉], ပုညံ, သတံ ပယောဇနမဿာတိ သာတိကံ။ ဧဝံ သာဟဿိကံ [ဇာ. ၂.၂၁.၄၁၅]။

၄၆၂. တံ ဟန္တာရဟတိ ဂစ္ဆတုဉ္ဆတိ စရတိ [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၄; စံ. ၃.၄.၂၇-၄၃; ဟ. ၄.၄.၂၈-၄၆]။

တံ ဟန္တိ, တံ အရဟတိ, တံ ဂစ္ဆတိ, တံ ဥဉ္ဆတိ, တံ စရတီတိ အတ္ထေသု ဒုတိယန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

ပက္ခီဟိ ပက္ခိနော ဟန္တီတိ ပက္ခိကော။ ဧဝံ သာကုဏိကော [အ. နိ. ၂.၂၆၃ (သာကုနိကောတိပိ ဒိဿတိ)] , မာယူရိကော, မစ္ဆေဟိ မစ္ဆေ ဟနတီတိ မစ္ဆိကော။ ဧဝံ ဓေနုကော, မဂေဟိ မဂေ ဟနတီတိ မာဂဝိကော, မဇ္ဈေ တဂမော။ ဧဝံ ဟာရိဏိကော, 'ဟရိဏော'တိ မဂေ ဝေ။ သူကရိကော, ဣစ္စ န ဝုဒ္ဓိ။

သတံ အရပတီတိ သာတိကံ။ ဇဝံ သာဟသ္သိကံ။

ပရအရံ ဂစ္ဆတီတိ ဟရအာရိကော, ပရအာရိကော တ။ ဇဝံ ပထိကော, မဂ္ဂိကော။

ဗဒရေ ဉ္စတိ ဂဝေသတီတိ ဗာဒရိကော။ ဇဝံ အာမလကိကော။

ခမ္မံ စရတီတိ ခမ္မိကော။ ဇဝံ အခမ္မိကော။

၄၆၃. တေန ကတံ ကီတံ ဗန္ဓံ အဘိသင္ခတံ သံသဋ္ဌံ ဟတံ ဟန္တိ ဇိတံ ဇယတိ ဒိဗ္ဗတိ ခဏတိ တရတိ စရတိ ဝဟတိ ဇီဝတိ [က. ၃၅၀; ရူ. ၃၇၃; နီ. ၃၆၄; စံ. ၃.၄.၁-၂၆; ဟ. ၄.၄.၁-၂၇]။

တေန ကတံ, တေန ကီတံ။ပေ.။ တေန ဇီဝတိ ဣစ္စေတ္ထေသု တတိယန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

ကာယေန ကတံ ကာယိကံ။ ဇဝံ တစသိကံ, မာနသိကံ, တတေန ကတော တတိကော, အာဗာဓော။

သတေန မူလေန ကီတံ ဘဏ္ဍံ သာတိကံ။ ဇဝံ သာဟသ္သိကံ။

ဝရတ္တာယ ယောတ္တာယ ဗန္ဓိတော တရတ္တိကော, အယသာ ဗန္ဓိတော အာယသိကော, သာဂမော။ ဇဝံ ဟာသိကော။

ဃတေန အဘိသင္ခတံ သံသဋ္ဌံ တ ဃာတိကံ။ ဇဝံ ကေဠိကံ, အဓိကံ, မာရိစိကံ။

ဇာလေန ဟတော ဇာလိကော, မစ္ဆော။

ဇာလေန ဟန္တီတိ ဇာလိကော, ဇာလကေဝဋ္ဋော။ ဇဝံ ဗာဠိသိကော [သံ. နိ. ၂.၁၅၈]။

အက္ခေဟိ ဇိတံ ဓနံ အက္ခိကံ။ ဇဝံ သာလာကိကံ။

အက္ခေဟိ ဇယတိ ဒိဗ္ဗတီတိ တ အက္ခိကော။

ခဏိတ္တိယာ ခဏတီတိ ခာဏိတ္တိကော။ ဇဝံ ကုဒ္ဒာလိကော, ဣလ ခ နဝ ဝုဒ္ဓိ။

ဥဠုမ္ပေန တရတီတိ ဩဠုမ္ပိကော, ဥဠုမ္ပိကော တ။ ဇဝံ နာဝိကော [ဇာ. ၂.၂၀.၁၄၉], ကေပုန္တိကော။

သကဋေန စရတီတိ သာကဋိကော။ ဇဝံ ရထိကော, ယာနိကော, ဒဏ္ဍိကော,

ခန္ဓေန ဝဟတီတိ ခန္ဓိကော။ ဇဝံ အံသိကော, သီသိကော, ဣလ ခ နဝ ဝုဒ္ဓိ။

ဝေတနေန ဇီဝတီတိ ဝေတနိကော။ ဇဝံ ဘတိကော, ကသိကော, ကယိကော, ဝိက္ကယိကော, ဘတိကာဒီသု န ဝုဒ္ဓိ။

၄၆၄. တဿ သံဝတ္တတိ [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၄.၆၇-၆၉; ဟ. ၄.၄.၆၆-၆၈]။

တဿ သံဝတ္တတီတိ အတ္ထေ စတုတ္ထျန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

ပုန ဘတယ သံဝတ္တတီတိ ပေါနောဗ္ဘဝိကော, ပုနဿ ဩတ္တံ, ဘဿ ဒွိတ္တံ, ပေါနောဗ္ဘဝိကာ [မဟာဝ. ၁၄], တဏှာ, လောကာယ သံဝတ္တတီတိ လောကိကော, သုဥ အဂ္ဂေတိ သဂ္ဂေ, သဂ္ဂါယ သံဝတ္တတီတိ သောဝဂ္ဂိကံ [ဒီ. နိ. ၁.၁၆၃], ပုညံ။ ဇဝံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ, သမ္ပရာယိကံ။

၄၆၅. တတော သမ္ပုဂ္ဂတမာဂတံ [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၃.၄၉-၅၁; ။ပေ။ ၄.၃.၇၇-၇၉]။

တတော သမ္ပုဂ္ဂတံ, တတော အာဂတံ ဣစ္စတ္ထေသု ပဉ္စမျန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

မာတိတော သမ္ပုဂ္ဂတံ အာဂတံ တ မတ္တိကံ [ဟရာ. ၃၄], ဒ္ဝိတ္တံ ရဿော စ။ ဧဝံ ပေတ္တိကံ။ ဏ္ယ, ဏိယာပိ ဒိသ္သန္တိ, သုရဘိတော သမ္ပုဂ္ဂတံ သောရဘျံ, ထနတော သမ္ပုဂ္ဂတံ ထည္ညံ, ပိတိတော သမ္ပုဂ္ဂတော ပေတ္တိယော။ ဧဝံ မတ္တိယော။ ဏ္ယမ္ပိ-မစ္စော။

၄၆၆. တတ္ထ ဝသတိ ဝိဒိတော ဘတ္တော နိယုတ္တော [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၄.၇၀-၇၅ ။ပေ။ ၄.၄.၆၉-၇၄]။

ဧတေသ္ဝတ္ထေသု သတ္တမျန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

ရုက္ခမူလေ ဝသတီတိ ရုက္ခမူလိကော။ ဧဝံ အာရညိကော, သောသာနိကော။

ဧတ္ထ စ ဝသတီတိ သာမညဝစနေပိ တဒ္ဒီလ, တဗ္ဗတ, တဒ္ဓမ္မ, တဒ္ဒာဓုကာရိတာနံ ဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော တဒ္ဓိတပစ္စယာနံ ပသိဒ္ဓတ္တဒီပကတ္တာ။ န ဟိ ရုက္ခမူလေ မုဟုတ္တမတ္တံ ဝသန္တော ရုက္ခမူလိကောတိ တေဟ ရီယတိ။

လောကေ ဝိဒိတော လောကိကော။

စတုမဟာရာဇေသု ဘတ္တာ စာတုမဟာရာဇိကာ [သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁]။

ဒ္ဝါရေ နိယုတ္တော ဒောဝါရိကော။ ဧဝံ ဘဏ္ဍာဂါရိကော, နဝကမ္မိကော, ဣက ဝုဒ္ဓိ။ "ဇာတိကိယော, အန္ဓကိယော" ဣစ္စာဒီသု မဟာဝုတ္တိနာ ကိယော။

၄၆၇. တဿိဒံ [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၄; စံ. ၃.၃.၈၅-၁၀၂; ဟ. ၄.၃.၁၂၀-၁၃၃]။

တဿ ဣဒန္တိ အတ္ထေ ဆဋ္ဌျန္တာ ဏိကော ဟောတိ။

သင်္ဃဿ အယံ သင်္ဃိကော, ဝိဟာရော, သင်္ဃိကာ, ဘူမိ, သင်္ဃဿ ဣဒံ သင်္ဃိကံ, ဘဏ္ဍံ။ ဧဝံ ပုဂ္ဂလိကံ, ဂဏိကံ, မဟာဇနိကံ, သက္ယပုတ္တဿ ဧသောတိ သက္ယပုတ္တိကော။ ဧဝံ နာဋပုတ္တိကော, ဇာသပုတ္တိကော။

၄၆၈. ဏိကဿိယော ဝါ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၇၅၆]။

ဏိကပစ္စယဿ ဣယော ဟောတိ ဝါ။

သက္ယပုတ္တိယော, သက္ယပုတ္တိကော ဣစ္စာဒိ။

၄၆၉. ဏော [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၃.၈၅; ဟ. ၄.၃.၁၂၀]။

တဿိဒန္တိ အတ္ထေ ဆဋ္ဌျန္တာ ဏော ဟောတိ။

ကစ္စာယနဿ ဣဒံ ကစ္စာယနံ, ဗျာကရဏံ။ ဧဝံ သောဂတံ, သာသနံ, မာဟိံသံ, မံသာဒိ။

၄၇၀. ဂဝါဒီဟိ ယော [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၈၁]။

တသ္မိံဒန္တိ အတ္ထေ ဂတာဒီဟိ ယော ဟောတိ။

၄၇၁. ယမ္ဟိ ကေသ္မ စ [က. ၇၈; ရူ. ၃၁; နီ. ၂၂၉]။

ယဝဏ္ဏေ ပစ္စယေ ပရေ ကေသ္မ စ ဥဝဏ္ဏာနမုဝ အဝေ ဟောတီတိ အတဒေသော။ ‘တဝဂ္ဂဝရဏာနံ’န္တိ သုတ္တေန ဝသ္သ ဗတ္တံ, ဂုန္နံ ကြဒံ ဂဗ္ယံ, မံသာဒိ, ဒု ဝုစ္စတိ ရုက္ခော, တသ္သ ကြဒံ ဒဗ္ယံ, ဒဗ္ဗံ, မူလာဒိ။

အနေကတ္တရာသိ နိဋ္ဌိတော။

အသ္သတ္ထိရာသိ

၄၇၂. တမေတ္ထသ္သတ္ထီတိ မန္တု [က. ၃၆၉; ရူ. ၄၀၃; နီ. ၇၉၃; စံ. ၄.၂.၉၈; ဟာ. ၅.၂.၉၄]။

တံ ဧတ္ထ အတ္ထိ, တံ အသ္သ အတ္ထီတိ အတ္ထေသု ပဌမန္တာ မန္တုပစ္စယော ဟောတိ, ကြဝဏ္ဏု’ဝဏ္ဏော’ကာရေဟိ မန္တု။ တတ္ထ ကြဝဏ္ဏန္တေဟိ နိစ္စံ, ဥပဌိတာ သတိ ဧတသ္မိံ အတ္ထိ, ဧတသ္သ တ အတ္ထီတိ သတိမာ။ ဧဝံ ဂတိမာ, မတိမာ, ဓိတိမာ [သံ. နိ. ၁.၁၉၅၂; ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၅၁], အတ္ထဒသ္သိမာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၅၁], သိရိမာ [ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.အဝိဒူရေနိဒာနကထာ] ကြစ္စာဒိ။

ဥဝဏ္ဏန္တေဟိ ပန –

၄၇၃. အာယုသ္သာယသ မန္တုမ္ဟိ [က. ၃၇၁; ရူ. ၄၀၄; နီ. ၇၉၇]။

မန္တုမ္ဟိ ပရေ အာယုသ္သ အာယသာဒေသော ဟောတိ။

ဒီဃံ အာယု အသ္မိံ အတ္ထိ, အသ္သ တ အတ္ထီတိ အာယသ္မာ [မဟာနိ. ၄၉]။ ဧဝံ စက္ခုမာ, ဗန္ဓုမာ, ဘာဏုမာ ကြစ္စာဒိ။

ဗဟူ ကတေ အသ္မိံ သန္တိ, အသ္သ တ သန္တီတိ ကေမာ။ စန္ဒိမာ, ဟာပိမာပဒေသု စ မဟာဝုတ္တိနာ ကြမန္တုပစ္စယံ ကြစ္စန္တိ။ တတ္ထ စန္ဒသင္ခာတံ ဝိမာနံ အသ္သ အတ္ထီတိ စန္ဒိမာ [ခု. ပ. ၃၈၇], ဒေဝပုတ္တော, ဥပစာရေန ပန ဝိမာနမ္ပိ စန္ဒိမာတိ ဝုစ္စတိ, ဒေဝပုတ္တောပိ စန္ဒောတိ ဝုစ္စတိ။ အတိ ဝိယ ဟာပေ အဇ္ဈာသယော အသ္သ အတ္ထီတိ ဟာပိမာ [သံ. နိ. ၁.၁၃၇], မာရော။ န ဟိ အပ္ပကေန ဟာပေန ဟာပိမာတိ ဝုစ္စတိ ပဟူတာဒိဝသေန ပသိဒ္ဓေ ဧဝ မန္တာဒီနံ ပဝတ္တနတော။ ဝုတ္တဉှိ ဝုတ္တိယံ –

“ပဟူတေ စ ပသံသာယံ, နိန္ဒာယဉ္စာတိသာယနေ။

နိစ္စယောဂေ စ သံသဂ္ဂေ, ဟောန္တိမေ မန္တုအာဒယော”တိ [မောဂ. ၇၈]။

တတ္ထ ပဟူတေ-ကေမာ [သံ. နိ. ၁.၁၂], ဓနတတိ။

ပသံသာယံ-ဇာတိမာ, ဂုဏတတိ။

နိန္ဒာယံ-ဝလိမာတိ။

အတိသာယနေ – ဗုဒ္ဓိမာ, ဝဏ္ဏာတတိ။

နိစ္စယောဂေ-သတိမာ, သီလတ, ဒဏ္ဍီတိ။

သံသဂ္ဂေ – ဟလိဒ္ဒိမာတိ။

တထာ ဝိဇ္ဇမာနေဟိ ဧဝ သတိအာဒီဟိ သတိမာ ဣစ္စာဒယော ဝုစ္စန္တိ, န အတီတေဟိ အနာဂတေဟိ စ အဝိဇ္ဇမာနေဟိ, ကသ္မာ ? အတ္ထိသဒ္ဒေန ပစ္စုပ္ပန္နေန နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။ ဧဝံ ပန သတိ ကထံ ပုဗ္ဗေပိ တွံ သတိမာ အာသိ, အနာဂတေပိ သတိမာ ဘဝိဿသီတိ ဣဒံ သိဒ္ဓန္တိ? တဒပိ တဒါ ဝိဇ္ဇမာနာယ ဧဝ သတိယာ သိဒ္ဓန္တိ။

ဂေါ, အဿော, မနုဿော ဣစ္စာဒီသု ဇာတိသဒ္ဒေသု တေသံ ဒဗ္ဗာဘိဓာနသမတ္ထတ္တာ မန္တာဒယော န ဟောန္တိ, တထာ နီလော ပဋော, သုက္ကော ပဋောဣစ္စာဒီသု ဂုဏသဒ္ဒေသု တိဿော, ဖုဿောဣစ္စာဒီသု နာမသဒ္ဒေသု စ။ ယေသံ ပန ဒဗ္ဗာဘိဓာနသာမတ္ထိယံ နတ္ထိ, တေသွေဝ ဟောန္တိ, ဗုဒ္ဓိမာ, ပညဝါ, ရူပဝါ, ဝဏ္ဏဝါ ဣစ္စာဒိ။

၃၇၄. ဣမိယာ [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၆၈]။

ပဌမန္တာ မန္တွတ္ထေ ဣမ, ဣယာ ဟောန္တိ။

ဗဟဝော ပုတ္တာ အဿ အသ္မိံ ဝါ သန္တီတိ ပုတ္တိမော, ပတ္ထဋာ ကိတ္တိ အဿ အသ္မိံ ဝါ အတ္ထီတိ ကိတ္တိမော။ ဧဝံ ဖလိမော, ခန္ဓိမော, ရုက္ခော, ပုတ္တိယော, ကပ္ပိမော, ကပ္ပိယော, ဇဋိမော, ဇဋိယော, ထိရံ ဂုဏဇာတံ အဿ အသ္မိံ ဝါ အတ္ထီတိ ထေရိယော, ဟာနဘာဂေ အဿ အတ္ထိ, အသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတီတိ ဟာနဘာဂိယော။ ဧဝံ ဌိတိဘာဂိယော, ဝိသေသဘာဂိယော, နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော ဣစ္စာဒိ။

ဧတ္ထ စ ဟဋ္ဌိယံ စန္ဒိမာ, ပုတ္တိမာသဒ္ဒာနံ သိမ္ဟိ ရာဇာဒိဂဏရူပံ ဒိဿတိ, ရတ္တိမာဘာတိ စန္ဒိမာ [ခ. ပ. ၃၈၇], ပုတ္တေဟိ နန္ဒတိ ပုတ္တိမာတိ [သံ. နိ. ၁.၁၂]။ ကိတ္တိမာသဒ္ဒဿ ပန ကိတ္တိမဿ ကိတ္တိမတောတိ ရူပန္တိ။

၄၇၅. ဝန္တွဝဏ္ဏာ [က. ၃၆၈; ရူ. ၄၀၂; နီ. ၇၉၂; စံ. ၆.၃.၃၅ ။ပေ။ ၈.၂.၉]။

အဝဏ္ဏာဘူတာ ပဌမန္တာ မန္တွတ္ထေ ဝန္တု ဟောတိ။

နိစ္စသီလဝသေန ဝိသုဒ္ဓံ သီလံ အဿ အတ္ထိ, အသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတီတိ သီလဝါ, ပသတ္ထော ဂုဏော အဿ အတ္ထိ, အသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတီတိ ဂုဏဝါ။

ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ပဒတ္ထာနုရူပံ မန္တွတ္ထဝိသေသော ဝတ္တဗ္ဗော, ပဋိသန္ဓိသဟဂတာ ပညာ အဿ အတ္ထီတိ ပညဝါ, ပစ္စယေ ပရေ ဒီဃာနံ ကွစိ ရဿတ္တံ။ ဝိဒတိ ဧတေနာတိ ဝိဒော, ဉာဏံ, ဝိဒော ဧတဿ အတ္ထိ, ဧတသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတီတိ ဝိဒွါ, ဗျဉ္ဇနေ ပုဗ္ဗဿရလောပေါ။

အဝဏ္ဏာတိ ကိံ? သတိမာ, ဗန္ဓုမာ။

ဗဟုလာဓိကာရာ ရသ္မိဝါ, လက္ခိဝါ, ယသဿိဝါ, ဘယဒဿိဝါ, မဿုဝါ, ကဏ္ဍီဝဓနွာတိပိ သိဇ္ဈန္တိ။ တတ္ထ ကဏ္ဍီဝဓနု အဿ အတ္ထိ, အသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတီတိ ကဏ္ဍီဝဓနွာ, ဗျဉ္ဇနေ ပုဗ္ဗဿရလောပေါ။

၄၇၆. ဒဏ္ဍာဒီဟိကဤ ဝါ [က. ၃၆၆; ရူ. ၄၀၀; နီ. ၇၉၀; စံ. ၄.၂.၁၁၈-၁၂၁; ဟ. ၅.၂.၁၁၅-၆]။

တေဟိ မန္တွတ္ထေ ဣက, ဤ ဟောန္တိ ဝါ။

နိစ္စံ ဂဟိတော ဒဏ္ဍော အဿ အတ္ထိ, အသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတီတိ ဒဏ္ဍိကော, ဒဏ္ဍီ, ဒဏ္ဍဝါ။ ဧဝံ ဂန္ဓိကော, ဂန္ဓီ, ဂန္ဓဝါ, ရူပိကော, ရူပီ, ရူပဝါ။ ဣဏသာမိကေ ဝတ္တဗ္ဗေ ဓနာ ဣကော, ဓနိကော, အညတြ ဓနီ, ဓနဝါ, အတ္ထိကော, အတ္ထီ, အတ္ထဝါ။

ဋ္ဌေ စ အသန္ဒိဟိတေန အဋ္ဌေန အဋ္ဌော အသ္သ အတ္ထီတိ အဋ္ဌိကော, မဟဋ္ဌေန အဋ္ဌိကော မဟဋ္ဌိကော။ ဇံ ခနတ္ထိကော, ပုညတ္ထိကော, သေယျတ္ထိကော, အယံ အတ္ထော စေတ္သာတိ ဣဒမတ္ထိ, ဟဋ္ဌေန အတ္ထော အသ္သာတိ ဟဋ္ဌဝတ္ထိ။ ဇံ ဆေကတ္ထိ, ကုသလတ္ထိကြစ္စာဒိနိ သိဇ္ဈန္တိ။

ဝဏ္ဏသဒ္ဒန္တာ ပန ဤယေဝ ဟောတိ, ဗြဟ္မုနော ဝဏ္ဏော သဏ္ဌာနံ အသ္သ အတ္ထီတိ ဗြဟ္မဝဏ္ဏီ။ အထ တ ဗြဟ္မုနော ဝဏ္ဏော ဗြဟ္မဝဏ္ဏော , ဗြဟ္မဝဏ္ဏော ဝိယ ဝဏ္ဏော ယသ္သ သော ဗြဟ္မဝဏ္ဏီ။ ဇံ ဗြဟ္မဝစ္ဆသီ, ‘ဝစ္ဆသ’န္တိ သီသံ, တဒ္ဓိတန္တသမာသပဒံ နာမေတံ။ ဇံ ဒေဝဝဏ္ဏီ။

ဟတ္ထ, ဒန္တာဒိဟိ ဇာတိယံ ဤ, ဟတ္ထီ, ဒန္တီ, ဂဇော, အဂ္ဂိ, ကေသရိ, သီဟော, အညတ္ရ ဟတ္ထဝတ, ဒန္တဝတ။ ဗြဟ္မစာရိမှိ ဝဏ္ဏဗ္ဗော ဝဏ္ဏတော ဤယေဝ, ဝဏ္ဏီ, အညတ္ရ ဝဏ္ဏဝတ။ ပေါက္ခရာဒိဟိ ဒေသေ ဤယေဝ, ပေါက္ခရံ ဝုစ္စတိ ကမလံ, ပေါက္ခရဏီ, ပုန ဣတ္ထိယံ နီ, ပုဗ္ဗဤ-ကာရသ္သ အတ္တံ, ဥပ္ပလိနီ, ကုမုဒိနီ, ဘိသိနီ, မုဠာလိနီ, သာလုကိနီ, ပဒုမံ ဧတ္ထ ဒေသေ အတ္ထီတိ ပဒုမီ, တတော ဣတ္ထိယံ နီ, ပဒုမိနီ, ပုဗ္ဗဤ-ကာရသ္သ ရသ္သတ္တံ, သဗ္ဗံ ကမလာကရသ္သ တ ကမလဂစ္ဆသ္သ တ နာမံ, အညတ္ရ ပေါက္ခရဝတ ဟတ္ထီ, ဣဓ သောဏ္ဍာ ပေါက္ခရံ နာမ။

သိခီ, သိခာဝတ, မာလီ, မာလာဝတ, သီလီ, သီလဝတ, ဗလီ, ဗလဝတ။ သမာသန္တေပိ ဤ, နိဒ္ဒာသီလီ, သဘာသီလီ, ဗာဟုဗလီ, ဦရုဗလီ။ သုခ, ဒုက္ခေဟိ ဤယေဝ, သုခီ, ဒုက္ခီ ဣစ္စာဒိ။

၄၇၇. တပါဒီဟိ သီ [က. ၃၆၅; ရူ. ၃၉၉; နီ. ၇၈၉; စံ. ၄.၂.၁၀၆; ဟ. ၅.၂.၁၀၂; ‘။ သ္သီ’ (ဗဟူသု)]   ။

တပါဒီဟိ မန္တ္ဝတ္ထေ သီ ဟောတိ ဝါ။

တပေါ အသ္သ အသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတီတိ တပသ္သီ, ဒ္ဝိတ္တံ။ ဇံ ယသသ္သီ, တေဇသ္သီ, မနော အသ္သ အတ္ထီတိ မနသ္သီ။

တပေ္ဝဝ? ယသဝါ။

၄၇၈. ဏော တပါ [က. ၃၇၀; ရူ. ၄၀၅; နီ. ၇၉၅; စံ. ၄.၂.၁၀၆; ဟ. ၅.၂.၁၀၃]။

တပမှာ မန္တ္ဝတ္ထေ ဏော ဟောတိ။

တပေါ အသ္သ အတ္ထီတိ တာပသော, ဣတ္ထိယံ တာပသီ။

၄၇၉. မုခါဒိတော ရော [က. ၃၆၇; ရူ. ၄၀၁; နီ. ၇၉၁; စံ. ၄.၂.၁၁၀, ၁၁၁; ဟ. ၅.၂.၁၀၆, ၁၀၇]။

မုခါဒီဟိ မန္တ္ဝတ္ထေ ရော ဟောတိ။

အသံယတံ မုခံ အသ္သ အတ္ထီတိ မုခရော, သုသိ အသ္သ အတ္ထီတိ သုသိရော, ရုက္ခော, ဦသော ခါရော ယသ္မိံ အတ္ထီတိ ဦသရော, ခါရဘူမိပ္ပဒေသော, မဓု ရသော အသ္သ အတ္ထီတိ မဓုရော, ဂုဠော, နဂ ဧတ္ထ သန္တီတိ နဂရော, ဗဟုပဗ္ဗတပ္ပဒေသော, “နဂရ”န္တိပိ ဟဋ္ဌော, ကုဉ္ဇော ဝုစ္စတိ ဟနု, ကုဉ္ဇရော, ဟတ္ထီ, ဥဏ္ဏတာ ဒန္တာ အသ္သ သန္တီတိ ဒန္တုရော, ဟတ္ထီယေဝ, မဟာဝုတ္တိနာ အသ္သ ဥတ္တံ။

၄၈၀. တုန္ဒာဒီဟိ ဘော [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၃၈၇; စံ. ၄.၂.၁၄၈; ဟ. ၅.၂.၁၃၉]။

တုန္ဒိကြစ္စာဒိဟိ မန္တ္ဝတ္ထေ ဘော ဟောတိ ဝါ။

တုန္ဒိ ဝုစ္စတိ ဝုဒ္ဓ နာဘိ, တုန္ဒိဘော, ဝလိယော ဧတ္သ္မိံ အတ္ထီတိ ဝလိဘော။

တတေ့ဝဝ? တုန္ဒိမာ။

၄၈၁. **သန္ခာဒိတ္ဝ** [က. ၃၇၀; ရူ. ၄၀၅; နီ. ၇၉၅; စံ. ၄.၂.၁၀၅; ဟ. ၅.၂.၁၀၁ (သန္ခာဒိ့ဟ?)] ။

သန္ခာဒိဟိ မန္တ့ဝတ္တေ အ ပောတိ။

သန္ခာ အသ္သ အတ္တိ, အသ္မိံ တ ဝိဇ္ဇတီတိ သန္ခော။ ဇဝံ ပညော, သတော။

တတေ့ဝဝ? ပညတ, သတိမာ။

၄၈၂. **အာလွတဘိဇ္ဈာဒိဟိ** [က. ၃၅၉; ရူ. ၃၈၄; နီ. ၇၇၉; စံ. ၄.၂.၁၅၇; ဟ. ၃.၂.၁၅၈]။

အဘိဇ္ဈာဒိဟိ မန္တ့ဝတ္တေ အာလု ပောတိ တ။

အဘိဇ္ဈာ အဓိကာ အသ္သ အတ္တီတိ အဘိဇ္ဈာလု, သီတလဒုက္ခံ အဓိကံ အသ္သ အတ္တီတိ သီတာလု, ဓဇာ ဗဟုလာ အသ္မိံ ရထေ သန္တီတိ ဓဇာလု, ဒယာ ဗဟုလာ အသ္သာတိ ဒယာလု, ပုရိသစိတ္တံ ဗဟုလံ အသ္သာတိ ပုရိသာလု, ပုရိသလောလာ ဣတ္ထီ။

တတေ့ဝဝ? ဒယာတ။

၄၈၃. **ပိစ္ဆာဒိတ္ဝိလော** [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၇၈၇; စံ. ၄.၂.၁၀၂, ၁၀၃; ဟ. ၅.၂.၉၉, ၁၀၀]။

ပိစ္ဆာဒိတော မန္တ့ဝတ္တေ ဣလော ပောတိ တ။

ပိစ္ဆံ တူလံ အသ္သ အတ္တိ, တသ္မိံ တ ဝိဇ္ဇတီတိ ပိစ္ဆိလော, ပိစ္ဆတ, တူလရုက္ခော, ပိစ္ဆိလာ သိပ္ပလိ [သိပ္ပလီ, သိမ္ဗလီ, သေမ္ဗလီတိပိ ဒိသ္သတိ], ဖေနိလော [ဖေဏိလောတိပိ ဒိသ္သတိ] , ဖေနတ, အဒ္ဒာရိဋ္ဌကော, ဇဋိလော, ဇဋာတ, တာပသော, တုဏ္ဍိလော, တုဏ္ဍတ, အဓိကာ တစာ အသ္သ အတ္တီတိ တစာလော, မဟာဝုတ္တိနာ ဣလောပော။

၄၈၄. **သီလာဒိတော တေ** [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၇၈၇; စံ. ၄.၂.၁၁၃; ဟ. ၅.၂.၁၀၉]။

သီလာဒိဟိ မန္တ့ဝတ္တေ တေ ပောတိ။

နိစ္စရက္ခိတသီလံ အသ္သ အတ္တိ, အသ္မိံ တ ဝိဇ္ဇတီတိ သီလတေ, ပုရိသော, သီလတ, ဣတ္ထီ, ကေသာ အတိဒီဃာ အသ္မိံ သန္တီတိ ကေသတေ, ကေသတ, အပရိမာဏာ အဏ္ဏာ ဥဒကာ အသ္မိံ သန္တီတိ အဏ္ဏတေ, မဟန္တံ ဗလံ အသ္သ အတ္တီတိ ဗလတေ, ဗလတ, ဗလဝံ။ ကဏ္ဍီ ဝုစ္စတိ သန္ဓိ, ဗဟဟတေ ကဏ္ဍီ အသ္မိံ အတ္တီတိ ကဏ္ဍီဝံ, ခနု [ဂဏ္ဍုသ္သ ဂဏ္ဍုမိဂသိင်္ဂသ္သ အယံ ကဏ္ဍီ, သော အသ္သ အတ္တီတိ ကဏ္ဍီတိ ကဏ္ဍီတေ။ (ပဥ္စကာဋီကာ)။ ကဏ္ဍီမေဏ္ဍုသိင်္ဂမသ္သ အတ္တီတိ ကဏ္ဍီဝံ, ခနု။ (ပယောဂသိဒ္ဓိ)။ ကဏ္ဍီ ဂဏ္ဍိ, သော အတ္တိ အသ္သ အသ္မိံ တ ကဏ္ဍီတေ အဇ္ဈနခနု, (မုဂ္ဓဗောဓဋီကာ)], ဗဟုကာ ရာဇီ အသ္သ အတ္တီတိ ရာဇီဝံ, ပင်္ကဇံ။

၄၈၅. **မာယာမေဓာဟိ ဝီ** [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၇၈၇; စံ. ၄.၂.၁၃၇; ဟ. ၅.၂.၁၂၂]။

ဧတေဟိ မန္တ့ဝတ္တေ ဝီ ပောတိ။

မာယာဝီ, မေဓာဝီ။

၄၈၆. **ဣသ္သရေ အာမျုတမိ** [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၇၈၇; စံ. ၄.၂.၁၄၃; ဟ. ၅.၂.၁၂၆; “သိသ္သရေ။” (ဗဟူသု)] ။

ဣသ္သရာဘူတေ မန္တ္ဝတ္ထေ အာမီ, ဥတမီ ဟောန္တိ။

ဣသ္သရိယဌာနဘူတံ သံ အဿ အတ္ထီတိ သာမီ, သုတမီ [သု. နိ. ၆၇၁], ဣတ္ထိယံ သာမိနီ, သုတမိနီ, ဗိန္ဒုလောပေ, ကာဂမေ သာမိကော။

၄၈၇. လက္ခ္ယာ ဏော အ စ [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၇၈၇; ဟ. ၅.၂.၁၀၀]။

လက္ခီမ္ဟာ မန္တ္ဝတ္ထေ ဏော ဟောတိ, ဤကာရဿ အတ္တဉ္စ ဟောတိ။

လက္ခီ သိရီ ဧတဿ အတ္ထီတိ လက္ခဏော။

၄၈၈. အင်္ဂာ နော ကလ္ယာဏေ [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၇၈၇; ဟ. ၅.၂.၁၀၀]။

ကလ္ယာဏေ ဝတ္တဗ္ဗေ အင်္ဂမှာ မန္တ္ဝတ္ထေ နော ဟောတိ။

ကလ္ယာဏံ အင်္ဂံ ဧတိဿာ ဣတ္ထိယာ အတ္ထီတိ အင်္ဂနာ။

၄၈၉. သော လောမာ [က. ၃၆၄; ရူ. ၃၉၈; နီ. ၇၈၇; စံ. ၄.၂.၁၀၄; ဟ. ၅.၂.၁၀၀]။

လောမမှာ မန္တ္ဝတ္ထေ သပစ္စယော ဟောတိ။

ဗဟူနိ လောမာနိ အဿ သန္တီတိ လောမသော။ ဧတ္ထ 'သော'တိ သုတ္တဝိဘာဂေန "သုမေဓသော, ဘူရိမေဓသော" ဣစ္စာဒီနိပိ သိဇ္ဈန္တိ။

အဿတ္ထိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဘာဝ, ကမ္မရာသိ

၄၉၀. တဿ ဘာဝကမ္မေသု တ္တ တာ တ္တန ဏျ ဏေယျဏိယ ဏ ဣယာ [က. ၃၆၀; ရူ. ၃၈၇; နီ. ၇၈၀; စံ. ၄.၁.၁၃၆-၁၅၃; ဟ. ၅.၁.၁၁၉-၁၃၆]။

တဿ ဘာဝေ, တဿ ကမ္မနိ စ အတ္ထေ ဆဋ္ဌျန္တာ ဧတေ အဋ္ဌ ပစ္စယာ ဗဟုလံ ဘဝန္တိ။

တတ္ထ ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိ, သဒ္ဒါ ဧတသ္မာတိ ဘာဝေါ, သဒ္ဒါနံ အတ္တနော အတ္ထေသု အာဒိမှိ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ, စိရကာလံ ပဝတ္တိကာရဏဉ္စ။ တတ္ထ အာဒိမှိ ပဝတ္တိကာရဏံ **ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ္တံ** နာမ။ စိရကာလံ ပဝတ္တိကာရဏံ **ပဝတ္တိနိမိတ္တံ** နာမ။ တဒုဘယမ္ပိ ဇာတိ, ဒဗ္ဗ, ဂုဏ, ကြိယာ, နာမဝသေန ပဉ္စဝိဓံ ဟောတိ။

တတ္ထ "ဂေဿ ဘာဝေါ ဂေတ္တ"န္တိ ဧတ္ထ ဂေဇာတိ ဘာဝေါ နာမ။

"ဒဏ္ဍိနော ဘာဝေါ ဒဏ္ဍိတ္တ"န္တိ ဧတ္ထ ဒဏ္ဍဒဗ္ဗံ ဘာဝေါ နာမ။

"နီလဿ ပဋဿ ဘာဝေါ နီလတ္တ"န္တိ ဧတ္ထ နီလဂုဏော ဘာဝေါ နာမ။

"ပာစကဿ ဘာဝေါ ပာစကတ္တ"န္တိ ဧတ္ထ ပစနကြိယာ ဘာဝေါ နာမ။

"တိဿနာမဿ ဇနဿ ဘာဝေါ တိဿတ္တ"န္တိ ဧတ္ထ တိဿနာမံ ဘာဝေါ နာမ။

တတ္ထ ကေသ္သ ဘာတေတိ ကေသဒ္ဒံ သုတ္ွတ ကေဒဗ္ဗေ ကေဗုဒ္ဓိယာ တ ကေဒဗ္ဗံ ဒိသ္ွတ တသ္မိံ ဒဗ္ဗေ ကေ တေဟာရသ္သ တ ပဝတ္တိကာရဏန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယထာနုရူပံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တ္တမ္ွဟိ-ကေတ္တံ, ဒဏ္ဍိတ္တံ, ဟာစကတ္တံ, တိသ္သတ္တံ ဣစ္စာဒိ။

တာမ္ွဟိ-သင်္ဂဏိကာရာမတာ , နိဒ္ဒာရာမတာ, ဘသ္သာရာမတာ ဣစ္စာဒိ။

တ္တနမ္ွဟိ-ပုထုဇ္ဇနတ္တနံ, ဝေဒနတ္တနံ, ဇာရတ္တနံ, ဇာယတ္တနံ ဣစ္စာဒိ။

ဏ္ယမ္ွဟိ-အလသသ္သ ဘာဝေ အာလသ္ယံ, သမဏသ္သ ဘာဝေ သာမညံ, ဗ္ရာဟ္မဏသ္သ ဘာဝေ ဗ္ရာဟ္မညံ, သီလသမာဓိပညာဂုဏော သာမညဥ္စ ဗ္ရာဟ္မညဥ္စ နာမ။ တာပသသ္သ ဘာဝေ တာပသ္ယံ, နိပုဏသ္သ ဘာဝေ နေပုညံ, ဝိပုလသ္သ ဘာဝေ ဝေပုလ္လံ, ရညော ဘာဝေ ရဇ္ဇံ, အာပဗ္ဗတသ္သ ခေတ္တသ္သ ဘာဝေ အာပဗ္ဗတ္ယံ, အာယာဒသ္သ ဘာဝေ အာယဇ္ဇံ, ဝိသမသ္သ ဘာဝေ ဝေသမ္မံ, သခိနော ဘာဝေ သခ္ယံ, တဏိဇာနံ ဘာဝေ တဏိဇ္ဇံ ဣစ္စာဒိ။

ဏေယ္ယမ္ွဟိ – သုစိသ္သ ဘာဝေ သောစေယ္ယံ။ ဧဝံ အာဓိပတေယ္ယံ ဣစ္စာဒိ။

ဏိယမ္ွဟိ-အာလသိယံ, မဒဘာဝေ မဒိယံ။ ဧဝံ ဒက္ခိယံ, ပုရောဟိတဘာဝေ ပောရောဟိတိယံ, ဗ္ယတ္တသ္သ ဘာဝေ ဝေယ္ယတ္တိယံ, ဗ္ယာဝဋသ္သ ဘာဝေ ဝေယ္ယာဝဋိယံ, ဣမာနိ ဒွေ ဝ ပုဗ္ဗေ ဝေယ္ယာကရဏပဒံ ဝိယ သိဒ္ဓါနိ။

ဏမ္ွဟိ-ဂရုနော ဘာဝေ ဂါရဝေ, ပဋုဘာဝေ ပာဋဝံ ဣစ္စာဒိ။

ဣယမ္ွဟိ-အဓိပတိဘာဝေ အဓိပတိယံ, ပဏ္ဍိတဘာဝေ ပဏ္ဍိတိယံ, ဗဟုသ္သုတဘာဝေ ဗဟုသ္သုတိယံ, နဂ္ဂသ္ သ ဘာဝေ နဂ္ဂိယံ, သူရဘာဝေ သူရိယံ, ဝီရဘာဝေ ဝီရိယံ ဣစ္စာဒိ။

ကမ္မတ္ထေ ကမ္မံ နာမ ကိရိယာ, အလသသ္သ ကမ္မံ အလသတ္တံ, အလသတာ, အလသတ္တနံ, အာလသ္ယံ, အာလသေယ္ယံ, အာလသိယံ, အာလသံ, အလသိယံ ဣစ္စာဒိ။

၄၉၁. ဗ္ယ ဝဒ္ဓအာသာ တ [က. ၃၆၀; ရူ. ၃၈၇; နီ. ၇၈၀]။

ဘာဝ , ကမ္မေသု ဝဒ္ဓ, အာသေဟိ ဗ္ယော ဟောတိ တ။

ဝဒ္ဓသ္သ ဘာဝေ ကမ္မံ တ ဝဒ္ဓဗ္ယံ, ဝဒ္ဓတာ, အာသဗ္ယံ, အာသတာ, ‘ဝဒ္ဓဝ’န္တိ ဣဓ ဏော ပရေ တဂမော။

၄၉၂. နဏ ယုတ ဗော စ ဝယေ [က. ၃၆၁; ရူ. ၃၈၈; နီ. ၇၈၁; စံ. ၄.၁.၁၄၆; ဟ. ၅.၁.၁၃၀; ‘။ဝသ္သ’ (ဗဟူသု)] ။

ဝယေ ဂမ္ယမာနေ ဘာဝ, ကမ္မေသု ယုဝတော နဏ ဟောတိ တ ဗာဂမော စ။

ယုဝသ္သ ဘာဝေ ယောဗ္ဗနံ။

တတွေ့ဝဝ? ယုဝတ္တံ, ယုဝတာ။

၄၉၃. အဏ္ဏုတဒီဟိမော [က. ၃၆၀; ရူ. ၃၈၇; နီ. ၇၈၀; စံ. ၄.၁.၁၃၉; ဟ. ၅.၁.၁၂၂; ‘အဏ္ဏုတဒိတ္ွဝိမော’ (ဗဟူသု)]။

တေဟိ ဘာဝေ ဣမော ဟောတိ တ။

အဏုနော ဘာဝေ အဏိမာ, လဃုနော ဘာဝေ လဃိမာ။

၄၉၄. ကသ္သမဟာတမိမေ ကသမဟာ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉; 'ကသ္သက။'?] ။

ဣမပစ္စယေ ပရေ ကသ္သ, မဟန္တသဒ္ဒာနံ ကမေန ကသ, မဟာ ဟောန္တိ။

ကသ္သကသ္သ ကမ္မံ ကသိမာ [(ကိသမဟာတမိမေ ကသမဟာ။ ဣမပစ္စယေ ပရေ ကိသ, မဟန္တသဒ္ဒာနံ ကမေန ကသ, မဟာ ဟောန္တိ။ ကိသဿ ဘာဝေါ ကသိမာ, မောဂ. ၄-၁၃၃)], မဟန္တဿ ဘာဝေါ မဟိမာ။ သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ, ဏ္ယမှိ သာဂမော, 'ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ'တိ ယဿ ပရရူပတ္တံ။ ဧဝံ ဒောမနဿံ, သုန္ဒရံ ဝစော ဧတဿတ္ထိ သုဝစော, သုဝစဿ ဘာဝေါ သောဝစဿံ။ ဧဝံ ဒောဝစဿံ။

"အာရာမရာမဏေယျကံ, ဥယျာနရာမဏေယျကံ, ဘူမိရာမဏေယျကံ" ဣစ္စာဒီသု ရမိတဗ္ဗန္တိ ရမဏံ, ရမဏံ ဧဝ အတ္ထိတိ ရာမဏော, အာရာမော, အာရာမရာမဏဿ ဘာဝေါ အာရာမရာမဏေယျကံ, ဏေယျော, သက ဝေ စ ကော [ကထံ ရာမဏိယကတ္တိ? သကတ္တေ ကန္တာ ဏေန သိဒ္ဓံ, (မောဂ. ၄-၅၉)], အာရာမသမ္ပတ္တိ, အာရာမ သိရီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ သေသေသု။

ဘာဝ, ကမ္မရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ပရိမာဏရာသိ

၄၉၅. တမဿ ပရိမာဏံ ဏိကော စ [က. ၃၅၁; ရူ. ၃၇၄; နီ. ၇၆၄; စံ. ၄.၁.၆၂; ဟ. ၅.၁.၅၇, ၅၈]။

တံ အဿ ပရိမာဏန္တိ အတ္ထေ ပဌမန္တာ ဏိကော ဟောတိ ကော စ။ ပရိမီယတေ အနေနာတိ ပရိမာဏံ။

ဒေါဏော ပရိမာဏမဿာတိ ဒေါဏိကော။ ဧဝံ ခါရိကော, ကုမ္ဘိကော, အသီတိဝဿာနိ ပရိမာဏမဿာတိ အာသီတိကော, ဝယော။ ဧဝံ နာဝုတိကော, ဥပဓုကာယော ပရိမာဏမဿာတိ ဥပဓုကာယိကံ, ဗိမ္ဗောဟနံ, ဒွေဝ ပရိမာဏမဿာတိ ဒုကံ။ ဧဝံ တိကံ, စတုက္ကံ, ပဉ္စကံ, ဆက္ကံ, ဒ္ဝိတ္တံ။ ဒသကံ, သတကံ။

၄၉၆. ယတေတေဟိ တ္တကော [က. ၃၉၁; ရူ. ၄၂၃; နီ. ၈၃၀; ဟ. ၅.၁.၂၂, ၂၃]

တမဿ ပရိမာဏန္တိ အတ္ထေ ယ, တ, ဧတသဒ္ဒေဟိ သဒိသဒ္ဝိဘူတော တ္တကော ဟောတိ။

ယံ ပရိမာဏမဿာတိ ယတ္တကံ။ ဧဝံ တတ္တကံ။

၄၉၇. ဧတဿေဋ္ဌ တ္တကေ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉]။

တ္တကေ ပရေ ဧတသဒ္ဒဿ ဧဋ္ဌ ဟောတိ။

ဧတံ ပရိမာဏမဿာတိ ဧတ္တကံ, ယာဝ ပရိမာဏမဿာတိ ယာဝတ္တကံ။ ဧဝံ တာဝတ္တကံ, ဧတာဝတ္တကံ။ 'ယတေတေဟိ'တိ ဝစနေန ယာဝ, တာဝ, ဧတာဝပိ ဂယှန္တိ။

၄၉၈. သဗ္ဗာ စ ဋ္ဌာဝန္တု [က. ၃၉၁; ရူ. ၄၂၃; နီ. ၈၃၀; စံ. ၄.၂.၄၃; ဟ. ၅.၂.၃၉; 'သဗ္ဗာ စစဝန္တု' (ဗဟူသု)] ။

တမဿ ပရိမာဏန္တိ အတ္ထေ ယ, တေ'တေဟိ စ သဗ္ဗတော စ ဋ္ဌာဝန္တု ဟောတိ, တေသံ ဒ္ဝိတ္တံ။

သဗ္ဗံ ပရိမာဏံ အဿာတိ သဗ္ဗာဝန္တံ, သဗ္ဗာဝတ, အတ္တော, သဗ္ဗာဝန္တော, သဗ္ဗာဝန္တာ, အတ္တာ, သဗ္ဗာဝတိ, အတ္တေ, သဗ္ဗာဝန္တေသု, အတ္တေသု, ဣတ္ထိယံ သဗ္ဗာဝတီ, သဗ္ဗာဝန္တိ, ပရိသာ။ ဧဝံ ယာဝတ, ယာဝန္တာ, ယာဝန္တော, တာဝတ, တာဝန္တာ, တာဝန္တော, ဧတ္တာဝတ, ဧတ္တာဝန္တာ, ဧတ္တာဝန္တော ဣစ္စာဒိ။

ကုဝေစိ မဟာဝုတ္တိနာ ကေသ္သု တ-ကာရသ္သ လောပေ, ယာဝတကော ကာယော, တာဝတကော ဗျာမော [ဒီ. နိ. ၃.၂၀၀], ယာဝတိကာ ယာနသ္သ ဘူမိ။

၄၉၉. ကိံမှဟာ ရတိ ရီဝ ရိဝတက ရိတ္တကာ [က. ၃၉၁; ရူ. ၄၂၃; နီ. ၈၃၀; စံ. ၄.၂.၄၅; ဟ. ၅.၂.၄၁]။

တံ အသ္သ ပရိမာဏန္တိ အတ္ထေ ကိံသဒ္ဒတော ဧတေ စတ္တာရော ပစ္စယာ ဘဝန္တိ။

၅၀၀. ရာနုဗန္ဓေန္တသရာဒိသ္သ [က. ၅၃၉; ရူ. ၅၅၈; နီ. ၁၁၂၄]။

ရာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ ပဒန္တသရာဒိသ္သ လောပေ ဟောတိ။ အာဒိသဒ္ဒေန ပဒန္တဗျဉ္ဇနံ ဂယှတိ, သုတ္တ ဝိဘတ္တေန ရိဝန္တု, ရိတ္တာဝန္တုပစ္စယာ စ ဟောန္တိ။

ကိံ ပရိမာဏမဿာတိ ကတိ။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ကတိ ကုသလာ, ကတိ အကုသလာ [ဝိဘ. ၁၅၁], ကတိဝဿောသိ တွံ ဘိက္ခု, ကေဝဿော အဟံ ဘဂဝတ [မဟာဝ. ၇၈], ကိံ ပရိမာဏံ အဿာတိ ကီဝံ, ကိံဝ ဒူရော ဣတော ကမော။ ဧဝံ ကီဝတ ကံ, ကိတ္တကံ။

ရိဝန္တုမှိ – ကိံဝန္တော ဟောန္တု ယာစကာ [ဇာ. ၂.၂၀.၁၀၃] တိ။

ရိတ္တာဝန္တုမှိ – ကိတ္တာဝတာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ [သံ. နိ. ၃.၈၂], ကိတ္တာဝတာ နု ခေါ ဘန္တေ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ, ကိတ္တာဝတာ နု ခေါ ဘန္တေ မာရောတိ ဝုစ္စတိ [သံ. နိ. ၃.၁၆၁]။

ပုဗ္ဗသုတ္တေန ဧဝန္တုမှိ – ဧတ္တာဝတာ ခန္ဓာနံ ခန္ဓပညတ္တိ, ဧတ္တာဝတာ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ, ဧတ္တာဝတာ မာရောတိ ဝုစ္စတိ။

၅၀၁. မာနေ မတ္တော [က. ၃၂၈; ရူ. ၃၅၂; နီ. ၇၀၈; စံ. ၄.၂.၃၈; ဟ. ၅.၂.၃၇]။

မီယတေ ဧတေနာတိ မာနံ, တံ ဥမ္မာနံ, ပရိမာဏန္တိ ဒုဝိဓံ, ဥဒ္ဓံ မာနံ ဥမ္မာနံ, တဒညံ မာနံ ပရိမာဏံ, ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ပန သာမညဝစနတ္တာ ဒုဝိဓမ္ပိ လဗ္ဘတိ, ဒုဝိဓေ မာနေ ပဝတ္တာ ဟတ္ထာဒိသဒ္ဒမှာ တမဿ ပရိမာဏန္တိ အတ္ထေ မတ္တပစ္စယော ဟောတိ။

ဟတ္ထော ပရိမာဏံ အဿာတိ ဟတ္ထမတ္တံ, ဒွေ ဟတ္ထာ ပရိမာဏံ အဿာတိ ဒွိဟတ္ထမတ္တံ, ဒွေ အင်္ဂုလိယော ပရိမာဏံ အဿာတိ ဒွင်္ဂုလမတ္တံ။ ဧဝံ စတုရင်္ဂုလမတ္တံ, ဝိဒတ္ထိမတ္တံ, ယောဇနမတ္တံ, တီဏိ ယောဇနာနိ ပရိမာဏံ အဿာတိ တိယောဇနမတ္တံ, နာဠိမတ္တံ, ပတ္ထမတ္တံ, အာဠှကမတ္တံ, ပလံ ဝုစ္စတိ ဥမ္မာနသင်္ခါတော ဟတိဝိသေသော, ပလံ ပရိမာဏံ အဿာတိ ပလမတ္တံ, ပဉ္စမတ္တံ, ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ [ပာရာ. ၁], တိံသမတ္တံ, သဋ္ဌိမတ္တံ, သတမတ္တံ, သဟဿမတ္တံ, ကောဋိမတ္တံ, ကုမ္ဘမတ္တံ, စာဋိမတ္တံ, ဟတ္ထိမတ္တံ, ပဗ္ဗတမတ္တံ ဣစ္စာဒိ။

'မတ္တာ'တိ တ ပရိမာဏတစိသဒ္ဒန္တရံ, ဟတ္ထော မတ္တာ ဧတဿာတိ ဟတ္ထမတ္တံ။ ဧဝံ ဒွိဟတ္ထမတ္တံ, ဣစ္စာဒိနာ သမာသောပိ ယုဇ္ဇတိ။ အဘေဒူပစာရေန ပန ဟတ္ထပရိမာဏံ ဟတ္ထောတိ ကတ္တ "ဒွိဟတ္ထံ ဝတ္ထံ, အဒ္ဓဏော ဝိဟိ, အဒ္ဓဏော မာသော"တိ သိဇ္ဈတိ။

၅၀၂. တဂ္ဃော စုဒ္ဓံ [က. ၃၂၈; ရူ. ၃၅၂; နီ. ၇၀၈; စံ. ၄.၂.၃၉; ဟ. ၅.၂.၃၇]။

ဥဒ္ဓံမာနေ ပဝတ္တာ သဒ္ဒာ တမဿ ပရိမာဏန္တိ အတ္ထေ တဂ္ဃပစ္စယော ဟောတိ မတ္တော စ။

ဇဏ္ဏု ပရိမာဏမဿာတိ ဇဏ္ဏုတဂ္ဃံ, ဇဏ္ဏုမတ္တံ။

၅၀၃. ဏော စ ပုရိသာ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၄.၂.၄၀ ။ပေ.။ ၅.၂.၃၈]။

ဥဒ္ဒံမာနေ ပဝတ္တာ ပုရိသမှာ ဏော စ ဟောတိ တဗ္ဗော စ မတ္တော စ။

စတုဟတ္ထော ပုရိသော ပရိမာဏမဿာတိ ဟောရိသံ, တိဟောရိသံ, သတဟောရိသံ, ဂမ္ဘီရံ။ ဧဝံ ပုရိသတဗ္ဗံ, ပုရိသမတ္တံ, ဥဒ္ဒံ ပသာရိတဟတ္ထေန သဒ္ဓိံ ပဉ္စဟတ္ထံ ပုရိသပမာဏံ ဟောရိသန္တိ ဝဒန္တိ, "ကေယူနတိသော ဝယသာ"တိ [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၄ (ကေယူနတိံသော)] ဧတ္ထ ကေယူနတိသ ဝဿာနိ အာယုပရိမာဏံ အဿာတိ ကေယူနတိသော။ ဧဝံ ဝီသော, တိံသော, စတ္တာလီသော, ပညာသော, သဟဿော ဗုဟ္မာ, ဒ္ဝိသဟဿော ဗုဟ္မာ, ဒသသဟဿော ဗုဟ္မာ။ ဧတ္ထ စ "သဟဿပရိမာဏံ စက္ကဝဠံ အဿာတိ သဟဿော"-ဣစ္စာဒိနာ ဏပစ္စယေန သိဇ္ဈတိ။

ပရိမာဏရာသိ နိဋ္ဌိတော။

သင်္ချာရာသိ

၅၀၄. ကော ကာဏ္ဍသဟာယေ [က. ၃၉၁; ရူ. ၄၂၃; နီ. ၈၃၅; စံ. ၄.၂.၆၇; ဟ. ၅.၃.၅၂]။

အသဟာယတ္ထေ ဧကမှာ က, အာကီ ဟောန္တိ တ။

အသဟာယော ဧကော, ဧကကော, ဧကာကီ, ဧကော တ။

ဣတ္ထိယံ ဧကိကာ, ဧကာကိနီ, ဧကာ တ, 'အဓာတုဿ ကေ'တိ သုတ္တေန ဣတ္ထိယံ ကမှိ ပရေ အဿ ဣ တ္တံ။

၅၀၅. ဒ္ဝိတိ စတူဟိ တီယတ္ထာ [က. ၃၈၅; ရူ. ၄၀၉; နီ. ၈၁၇; တိသတ္တာ?] ။

တေဟိ တဿ ပူရဏတ္ထေ အတ္ထေ တီယော စ တ္ထော စ ဟောန္တိ။

၅၀၆. ဒ္ဝိတီနံ ဒုတာ တီယေ [က. ၃၈၆, ၄၁၀; နီ. ၈၁၈; တိယေ?]။

တီယေ ပရေ ဒ္ဝိ, တိသဒ္ဒါနံ ဒု, တာဒေသာ ဟောန္တိ။

ဒ္ဝိန္နံ ပူရဏော ဒုတီယော [ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဟဌေသု ဒုတိယောတ္တာဒိနာ ဒိဿန္တိ] , ဒ္ဝိန္နံ ပူရဏီ ဒုတီယာ, ဒ္ဝိန္နံ ပူရဏံ ဒုတီယံ။ ဧဝံ တတီယော, တတီယာ, တတီယံ။ စတုန္နံ ပူရဏော စတုတ္ထော, စတုတ္ထီ, စတုတ္ထံ။

၅၀၇. မ ပဉ္စာဒိကတိဟိ [က. ၃၇၃; ရူ. ၄၀၆; နီ. ၈၀၂; စံ. ၄.၂.၅၅; ဟ. ၅.၂.၄၉]။

ပဉ္စာဒီဟိ စ ကတိမှာ စ တဿ ပူရဏတ္ထေ အတ္ထေ မော ဟောတိ။

ပဉ္စမော, ပဉ္စမီ, ပဉ္စမံ။ ဧဝံ သတ္တမ, အဋ္ဌမ, နဝမ, ဒသမ, ဧကာဒသမာဒိ။ ကတိန္နံ ပူရဏော ကတိမော, ကတိမီ, တိထိ။

၅၀၈. တဿ ပူရဏေကာဒသာဒိတော တ [က. ၃၇၄; ရူ. ၄၁၂; နီ. ၈၀၅; စံ. ၄.၂.၅၁; ဟ. ၅.၂.၄၈]။

ပူရတေ အနေနာတိ ပူရဏံ, ဧကာဒသာဒိတော တဿ ပူရဏတ္ထေ အတ္ထေ ဍ္ဍာနုဗန္ဓော အပစ္စယော ဟောတိ တ။

ဧကာဒသန္နံ ပူရဏော ဧကာဒသော, ဧကာဒသီ, ဧကာဒသံ, ဧကာဒသမော တ။ ဧဝံ ဒ္ဝါဒသော, ဒ္ဝါဒသမော, တေရသော, တေရသမော, စုဒ္ဒသော, စုဒ္ဒသမော, ပဉ္စဒသော, ပဉ္စဒသမော, ပန္နရသော, ပန္နရသမော, သောဠသော, သောဠသမော, သတ္တရသော, သတ္တရသမော, အဋ္ဌာရသော, အဋ္ဌာရသမော။

၅၀၉. ဋ္ဌေ သတိဿ တိဿ [က. ၃၈၉; ရူ. ၄၁၃; နီ. ၈၂၄]။

ဋ္ဌေ ပရေ သတိဿ တိ-ကာရဿ လောပေ ဟောတီတိ ဝိသတိ, တီသတီနံ တိဿ လောပေ။

ဧကူနဝီသော, ဧကူနဝီသတိမော, ဝီသော, ဝီသတိမော, တိံသော, တိံသတိမော, စတ္တာလီသော, စတ္တာလီသမော, ပညာသော, ပညာသမော။ သဋ္ဌာဒိတော ပုရိမသုတ္တေန မော, သဋ္ဌိမော, သတ္တတိမော, အသီတိမော, နဝုတိမော။

၅၁၀. သတာဒီနမိ စ [က. ၃၇၃; ရူ. ၄၀၆; နီ. ၈၀၂; စံ. ၄.၂.၅၃ ။ပေ။ ၅.၂.၅၇]။

သတာဒိတော တဿ ပူရဏတ္ထေ မော ဟောတိ, သတာဒီနံ အန္တဿ ဣတ္တဉ္စ ဟောတိ။

သတဿ ပူရဏော သတိမော, ဒွိသတိမော, တိသတိမော, သဟဿိမော။

၅၁၁. ဆာ ဋ္ဌဋ္ဌမာ [က. ၃၈၄; ရူ. ၄၀၇; နီ. ၈၀၃]။

ဆမှာ တဿ ပူရဏတ္ထိ အတ္ထေ ဋ္ဌ, ဋ္ဌမာ ဟောန္တိ။

ဆဋ္ဌော, ဆဋ္ဌီ, ဆဋ္ဌံ, ဆဋ္ဌမော, ဆဋ္ဌမီ, ဆဋ္ဌမံ။

၅၁၂. သင္ချာယ သစ္စုတီသာသဒသန္တာယာဓိကာသ္မိံ သတသဟဿေ ဍ [က. ၃၂၈; ရူ. ၃၅၂; နီ. ၇၀၁; စံ. ၄.၂.၅၀ ။ပေ။ ၅.၂.၄၅, ၄၆; '။ဍော' (ဗဟူသု)]။

သတိ, ဥတိ, ဤသ, အာသ, ဒသန္တာဟိ သင်္ချာဟိ တေ အဓိကာ အသ္မိံ သတသဟဿေတိ အတ္ထေ ဍာနုဗန္ဓော အပစ္စယော ဟောတိ။

တ္ထေ စ 'သတသဟဿေ'တိ သတေ တ သဟဿေ တတိ အတ္ထော။

တတ္ထ သဟဿသဒ္ဒေန သဟဿံ ဒသသဟဿံ သတသဟဿံ ဒသသတသဟဿဉ္စ ဂယှတိ။

ဒသန္တ, သတ္တန္တ, ဤသန္တ, အာသန္တ, ဥတ္တန္တာတိ ဇေဝံ အနုက္ကမော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ ဒသ, ဧကာဒသတော ပဌာယ ယာဝ အဋ္ဌာရသာ နဝသင်္ချာ **ဒသန္တာ** နာမ။

ဝီသတိ, ဧကဝီသတိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဋ္ဌဝီသတိယာ နဝသင်္ချာ စ တိံသတိ, ဧကတိံသတိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဋ္ဌတိံသတိယာ နဝသင်္ချာ စ **သတ္တန္တာ** နာမ။

စတ္တာလီသ, ဧကစတ္တာလီသတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဋ္ဌစတ္တာလီသာယ နဝသင်္ချာ **ဤသန္တာ** နာမ။

ပညာသ , ဧကပညာသတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဋ္ဌပညာသာယ နဝသင်္ချာ **အာသန္တာ** နာမ။

နဝုတိ, ဧကနဝုတိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဋ္ဌနဝုတိယာ နဝ သင်္ချာ **ဥတ္တန္တာ** နာမ။

သေသာ ဋ္ဌန္တ, တ္တန္တာပိ ဣမေ သင်္ဂယှန္တိ။ **ဋ္ဌန္တာ** နာမ သဋ္ဌိ,-ဧကသဋ္ဌာဒိကာ နဝသင်္ချာ။ **တ္တန္တာ** နာမ သတ္တတိ, ဧကသတ္တတ္တာဒိကာ နဝသင်္ချာ စ အသီတိ, ဧကာသီတ္တာဒိကာ နဝသင်္ချာ စ။

ဒသန္တာသု တာဝ – ဒသ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ ဒသသတံ။ ဧဝံ ဒသသဟဿံ, ဒသသတသဟဿံ, ဧကာ ဒသ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ ဧကာဒသသတံ။ ဧဝံ ဧကာဒသသဟဿံ, ဧကာဒသသတသဟဿံ။ ဧဝံ ဒွါဒသသ

တမိစ္စာဒီနိ။

သတျန္တာသု – ဋ္ဌမှိ တိ-ကာရလောပေ, ဝီသတိ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ ဝီသသတံ။ ဧဝံ ဧကဝီသသတံ, ဒွတဝီသသတံ ဣစ္စာဒိ, တိံသတိ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ တိံသသတံ။ ဧဝံ ဧကတိံသသတံ, ဒွတ္တိံသသတံ ဣစ္စာဒိ။ သေသ နယော သဟဿေပိ။

ဤသန္တာသု – စတ္တာလီသံ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ စတ္တာလီသသတံ။ ဧဝံ ဧကစတ္တာလီသသတံ, ဒွေစတ္တာလီသသတံ ဣစ္စာဒိ။ သေသ နယော သဟဿေပိ။

အာသန္တာသု – ပညာသံ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ ပညာသသတံ။ ဧဝံ ဧကပညာသသတံ, ဒွေပညာသသတံ ဣစ္စာဒိ။ သေသ နယော သဟဿေပိ။

ဋ္ဌန္တာသု – သဋ္ဌိ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ သဋ္ဌိသတံ။ ဧဝံ ဧကသဋ္ဌိသတံ, ဒွတသဋ္ဌိသတံ ဣစ္စာဒိ။ သေသ နယော သဟဿေပိ။

တျန္တာသု – သတ္တတိ အဓိကာ, ဧကသတ္တတိ အဓိကာ, အသီတိ အဓိကာ, ဧကာသီတိ အဓိကာ ဣစ္စာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗာ။

ဥတျန္တာသု – နဝုတိ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ နဝုတိသတံ။ ဧဝံ ဧကနဝုတိသတံ, ဒွေနဝုတိသတံ ဣစ္စာဒိ။ သေသ နယော သဟဿေပိ။

အထ ဝါ **ဒသန္တာ** နာမ ဧကတော ပဋ္ဌာယ ဒသသဟဿာ။

သတျန္တာ နာမ ဧကာဒသတော ပဋ္ဌာယ ဝီသသဟဿာ။

ဤသန္တာ နာမ ဧကတိံသတော ပဋ္ဌာယ ဒသသဟဿာ။

အာသန္တာ နာမ ဧကစတ္တာလီသတော ပဋ္ဌာယ ဒသသဟဿာ။

ဧဝံ **ဋ္ဌန္တ, တျန္တ, ဥတျန္တာ** ပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧကော အဓိကော ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ ဧကသတံ, "အဋ္ဌေတ္ထေကသတံ ခတ္တာ, အနုယန္တာ ယသဿိနော"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၉၄] ဟဋ္ဌိ။ "ဒွေ အဓိကာ ယသ္မိံ သတေ တယိဒံ ဒွိသတံ" ဣစ္စာဒိနာ သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗံ, သုဝိစိတ္တ တမိဒံ ဝိဓာနန္တိ။

ယထာ ပန "ဧကော စ ဒသ စ ဧကာဒသ, ဧကာဓိကာ ဝါ ဒသ ဧကာဒသာ"တိ သိဇ္ဈတိ, တထာ ဣဓပိ "ဒသ စ သတဉ္စ ဒသသတံ, ဒသာဓိကံ ဝါ သတံ ဒသသတ"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တေ သဗ္ဗံ တံ ဝိဓာနံ သမာသဝသေန သိဇ္ဈတိ။

တတ္ထ ပန "ဒွေ သတာနိ ဒွိသတံ, တီဏိ သတာနိ တိသတ"မိစ္စာဒီနိ စ "ဒွေ သဟဿာနိ ဒွိသဟဿံ, တီဏိ သဟဿာနိ တိသဟဿ"မိစ္စာဒီနိ စ "ဒွေ သတသဟဿာနိ ဒွိသတသဟဿံ, တီဏိ သတသဟဿာနိ တိသတသဟဿ"မိစ္စာဒီနိ စ ဒိဂုသမာသေ သိဇ္ဈန္တိ။

၅၁၃. တရသတ္တာယကာ ဒ္ဒတ္တံ [က. ၆၄၆; ရူ. ၄၁၉; နီ. ၁၂၈၂; စံ. ၄.၄.၅; ဟ. ၅.၄.၁၇]။

တရသမှန္တိဘူတာ သတ္တာသဒ္ဒာ ဒ္ဒတ္တံပစ္စယော ဟောတိ။

ဒွေဝ တရာ ဒွိဝိကနွတ်တုံ။ ဇဝံ တိကနွတ်တုံ, စတုကနွတ်တုံ, ပဥ္စကနွတ်တုံ, ဒသကနွတ်တုံ, သတကနွတ်တုံ, သဟသ္ သကနွတ်တုံ။

၅၁၄. ကတိမ္ဟာ [က. ၆၄၆; ရူ. ၄၁၉; နီ. ၁၂၈၂; စံ. ၄.၄.၆; ဟ. ၅.၄.၂၀]။

တရသမ္ဗန္ဓိဘူတာ ကတိသဒ္ဒာ ကနွတ်တုံ ဟောတိ။ ကတိ တရာ ကတိကနွတ်တုံ။

၅၁၅. ဗဟုမ္ဟာ ဓာ စ ပစ္စာသတ္တိယာ [က. ၆၄၆; ရူ. ၄၁၉; နီ. ၁၂၈၂; 'ပစ္စာသတ္တိယံ' (ဗဟူသု)] ။

တရသမ္ဗန္ဓိဘူတာ ဗဟုသဒ္ဒာ ပစ္စာသတ္တိယာ သတိ ဓာ စ ဟောတိ ကနွတ်တုဥ္စ။

ဗဟုတရာ ဗဟုကနွတ်တုံ, ဗဟုသဒ္ဒေန အနေကတရံ ဥပလက္ခေတိ, အနေကတရာ အနေကကနွတ်တုံ။ ဇဝံ ဗဟုတရာ ဗဟုဓာ, အနေကတရာ အနေကဓာ။ ပစ္စာသတ္တိ နာမ တရာနံ အစ္စာသန္နတာ ဝုစ္စတိ, ဒိဝသသ္သ ဗဟုကနွတ်တုံ ဘုဥ္ဇတိ, ဗဟုဓာ ဘုဥ္ဇတိ, တရာနံ ဒူရဘာဝေ သတိ တေ ပစ္စယာ န ဟောန္တိ, မာသသ္သ ဗဟုတရေ ဘုဥ္ဇတိ။

၅၁၆. သကိံ တ [က. ၆၄၆; ရူ. ၄၁၉; နီ. ၁၂၈၂; စံ. ၄.၄.၈; ဟ. ၅.၄.၁၉]။

ဧကတရန္တိ အတ္ထေ သကိန္တိ နိပစ္စတေ တ။

သကိံ ဘုဥ္ဇတိ, ဧကတရံ ဘုဥ္ဇတိ။

သင်္ချာရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ခုဒ္ဒကရာသိ

ပကာရရာသိ

၅၁၇. ဓာ သင်္ချာဟိ [က. ၃၉၇; ရူ. ၄၂၀; နီ. ၈၃၆; စံ. ၄.၃.၂၀; ဟ. ၅.၃.၄၂]။

သင်္ချာတစီဟိ ပကာရေ ဓာ ဟောတိ။

ဒွိဝီဟိ ပကာရေဟိ ဒွိဓာ။ ဇဝံ တိဓာ, စတုဓာ, ပဥ္စဓာ, ဒသဓာ, သတဓာ, သဟသ္သဓာ, ဗဟုဓာ, ဧကဓာ, အနေကဓာ။

၅၁၈. ဝေကာ ဇ္ဈံ [က. ၃၉၇; ရူ. ၄၂၀; နီ. ၈၃၇; စံ. ၄.၃.၂၄; ဟ. ၅.၃.၄၆]။

ဧကမ္ဟာ ပကာရေ ဇ္ဈံ ဟောတိ တ။

ဧကေန ပကာရေန ဧကဇ္ဈံ, ဧကဓာ တ။

၅၁၉. ဒွိတီဟေဓာ [က. ၄၀၄; ရူ. ၄၂၀-၃၇၀; နီ. ၈၅၉; စံ. ၄.၃.၂၄; ဟ. ၅.၃.၄၆]။

ဒွိတိသဒ္ဒေဟိ ပကာရေ ဧဓာ ဟောတိ တ။

ဒွေဓာ, တေဓာ, ဒွိဓာ, တိဓာ တ။

၅၂၀. သဗ္ဗာဒီဟိ ပကာရေ ထာ [က. ၃၉၈; ရူ. ၄၂၁; နီ. ၈၄၄; စံ. ၄.၃.၂၆; ဟ. ၅.၃.၆၉]။

ဗဟုဘေဒဒ္ဒေ တ သာမညသ္သ ဘေဒကော ဝိသေသော တ ပကာရော, သဗ္ဗာဒီဟိ ပကာရေ ထာ ဟောတိ။

သဗ္ဗေန ပကာရေန သဗ္ဗထာ, သဗ္ဗေဟိ ပကာရေဟိ သဗ္ဗထာ, ယာဒိသေန ပကာရေန ယထာ, ယာဒိသေဟိ ပကာရေဟိ ယထာ။ ဧဝံ တထာ, အညထာ, ဥဘယထာ, ကတရထာ။

၅၂၁. ကထမိတ္ထံ [က. ၃၉၉; ရူ. ၄၂၂; နီ. ၈၄၅; ဟ. ၅.၃.၂၄, ၂၅]။

ဧတေ သဒ္ဒာ ပကာရေ နိပစ္စန္တိ။

ကေန ပကာရေန ကထံ, ဣမိနာ ပကာရေန ဣတ္ထံ။ ဣမိနာ သုတ္တေန ကိံ, ဣမသဒ္ဒေဟိ ထံ, တ္ထံပစ္စယေ ကတ္တ ကိံသ္သ ကတ္တံ, ဣမဿ ဣတ္တဉ္စ ကရိယတိ။

၅၂၂. တဗ္ဗတိ ဇာတိယော [က. ၃၉၈; ရူ. ၄၂၁; နီ. ၈၄၄; စံ. ၄.၃.၂၆; ဟ. ၅.၃.၆၉]။

သော ပကာရော အဿ အတ္ထီတိ တဗ္ဗာ, တသ္မိံ တဗ္ဗတိ, ပကာရဝန္တေ ဒဗ္ဗေတိ အတ္ထော။ တံသာမညတစိမ္ဗှာ တဗ္ဗတိ ဇာတိယပစ္စယော ဟောတိ။

ဝိသေသေန ပဋုရူပေ ပဏ္ဍိတော ပဋုဇာတိယော။ ဝိသေသေန မုဒုရူပံ ဝတ္ထုံ မုဒုဇာတိယံ။

၅၂၃. သော ဝီစ္ဆာပ္ပကာရေသု [က. ၃၉၇; ရူ. ၄၂၀; နီ. ၈၃၆; စံ. ၄.၄.၂ ။ပေ။ ၅.၄.၄၃]။

ဝီစ္ဆာယံ ပကာရေ စ သောပစ္စယော ဟောတိ။

ဝီစ္ဆာယံ –

ပဒံ ပဒံ တစေတိ ပဒသော တစေတိ။ ခဏ္ဍံ ခဏ္ဍံ ကရောတိ ခဏ္ဍသော ကရောတိ, ဗိလံ ဗိလံ ဝိဘဇ္ဇတိ ဗိလသော ဝိဘဇ္ဇတိ ဣစ္စာဒိ။ ဧတ္ထ စ ‘ပဒံ ပဒံ’ ဣစ္စာဒိသု ဒွိရုတ္တံ ဝိသေသနေ ဒုတိယာ။

ပကာရေ –

ဗဟူဟိ ပကာရေဟိ ပုထုသော, သဗ္ဗေဟိ ပကာရေဟိ သဗ္ဗသော ဣစ္စာဒိ။

“ယောနိသော ဥပာယသော, ဌာနသော, ဟေတုသော, အတ္ထသော, ဓမ္မသော, သုတ္တသော, အနုဗ္ယဉ္ဇနသော” ဣစ္စာဒိသု ပန မဟာဝုတ္တိနာ တတိယေကဝစနသ္သ သောတ္တံ။ တထာ ဒီဃသော, ဩရသော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ပကာရရာသိ။

ကုလရာသိ

၅၂၄. ပိတိတော ဘာတရိ ရေယျဏ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅]။

ပိတုသဒ္ဒမှာ တဿ ဘာတာတိ အတ္ထေ ရေယျဏ ဟောတိ။

ပိတု ဘာတာ ပေတ္တေယျော [အ. နိ. ၆.၄၄]။ ‘ရာနုဗန္ဓေန္တသရာဒိဿာ’တိ ဥဿ လောပော, တဿ ဒွိတ္တံ။

၅၂၅. မာတိတော စ ဘဂိနိယံ ဆော [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅]။

မာတိတော ပိတိတော စ ဘဂိနိယံ ဆော ဟောတိ။

မာတု ဘဂိနီ မာတုစ္ဆာ [ဥအ. ၂၂], ပိတု ဘဂိနီ ပိတုစ္ဆာ [သံ. နိ. ၂.၂၄၃]။

၅၂၆. မာတာပိတူသ္ဝတမဟော [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၁.၆၀; ဟ. ၄.၂.၃၆]။

မာတာပိတူဟိ တေသံ မာတာပိတူသု အာမဟော ဟောတိ။

မာတု မာတာ မာတာမဟီ, မာတု ပိတာ မာတာမဟော [မ. နိ. ၂.၄၁၁], ပိတု မာတာ ပိတာမဟီ, ပိတု ပိတာ ပိတာမဟော။

ဣတိ ကုလရာသိ။

ဟိတ, သာဓု, အရဟရာသိ

၅၂၇. ဟိတေ ရေယျဏ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅]။

မာတာပိတူဟိ တေသံ ဟိတေ ရေယျဏ ဟောတိ။

မာတု ဟိတော မေတ္တေယျော, ပိတု ဟိတော ပေတ္တေယျော။ မာတာပိတူသု သုပ္ပဋိပန္နော။

၅၂၈. ဣယော ဟိတေ [က. ၃၅၆; ရူ. ၃၈၁; နီ. ၇၇၃]။

တဒ္ဓိ ဟိတတ္ထိ အတ္ထေ ဣယော ဟောတိ။

ဥပာဒာနာနံ ဟိတံ ဥပာဒာနိယံ။ ဧဝံ ဩဃနိယံ, ယောဂနိယံ, ဂန္ထနိယံ, နီဝရဏိယံ, သုတ္တဝိဘင်္ဂိယာ အညတ္ထေ သုပိ ဣယော, သမာနောဒရေ သယိတော သောဒရိယော။

၅၂၉. စက္ခွတ္ထဒိတော သ္သော [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၆၇]။

တဒ္ဓိ ဟိတတ္ထိ အတ္ထေ စက္ခွတ္တာဒီဟိ သ္သော ဟောတိ။

စက္ခုဿ ဟိတံ စက္ခုဿံ [အ. နိ. ၅.၂၀၈], သုဘရူပံ စက္ခုဘေသဇ္ဇဥ္စ။ အာယုနော ဟိတံ အာယုဿံ [အ. နိ. ၅.၂၃၁], အာယုဝဍ္ဍနဝတ္ထု။

၅၃၀. ဏျော တတ္ထ သာဓု [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၆၇; စံ. ၃.၄.၁၀၀, ၁၀၃; ဟ. ၄.၄.၉၈, ၁၀၃, ၁၀၅]။

တသ္မိံ သာဓူတိ အတ္ထေ ဏျော ဟောတိ။

သဘာယံ သာဓု သဗ္ဘော, 'သာဓူ'တိ ကုသလော ယောဂ္ဂေါ ဟိတော တ။ မိတ္တာနံ ဟိတံ မေတ္တံ။ သုတ္တဝိဘင်္ဂ က အညတ္ထပိ ဏျော, ရထံ ဝဟတီတိ ရစ္ဆာ, ရထဝီထိ။

၅၃၁. ကမ္မာနိယညာ [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၆၇]။

တသ္မိံ သာဓူတိ အတ္ထေ ကမ္မမှာ နိယ, ညာ ဟောန္တိ။

ကမ္မေ သာဓု ကမ္မနိယံ, ကမ္မညံ။

၅၃၂. ကထာဒိတိကော [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၆၇; စံ. ၃.၄.၁၀၄; ဟ. ၄.၄.၁၀၂]။

တတ္ထ သာဓူတိ အတ္ထေ ကထာဒီဟိ ဣကော ဟောတိ။

ကထာယံ သာဓု ကထိကော, ဓမ္မကထာယံ သာဓု ဓမ္မကထိကော, သင်္ဂါမေ သာဓု သင်္ဂါမိကော, ကမတသေ သာဓု ကမတသိကော, ဥပတသေ သာဓု ဥပတသိကော။

၅၃၃. ပထာဒီဟိ ဏေယျော [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၃.၄.၁၀၅; ဟ. ၄.၄.၁၀၄]။

တတ္ထ သာဓူတိ အတ္ထေ ပထာဒီဟိ ဏေယျော ဟောတိ။

ပထေ သာဓု ပာထေယျံ, သံ ဝုစ္စတိ ဓနံ, တသ္မိ ပတိ သပတိ, သပတိမှိ သာဓု သာပတေယျံ။

၅၃၄. ဒက္ခိဏာယာရဟေ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; စံ. ၄.၁.၈၀; ဟ. ၅.၁.၆၉]။

ဒက္ခိဏာသဒ္ဒမှာ အရဟတ္ထေ ဏေယျော ဟောတိ။

ဒက္ခိဏံ အရဟတီတိ ဒက္ခိဏေယျော။

၅၃၅. အာယော တုမန္တာ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅; 'ရာယော တုမန္တာ' (ဗဟူသု)] ။

တုမန္တမှာ အရဟတ္ထေ အာယော ဟောတိ။

ဃာတေတုံ အရဟတီတိ ဃာတေတာယော, ဇာပေတုံ အရဟတီတိ ဇာပေတာယော, 'ဇာပေတု'န္တိ ဟာပေတုံ, ပဗ္ဗာဇေတုံ အရဟတီတိ ပဗ္ဗာဇေတာယော, မဟာဝုတ္တိနာ အာယမှိ သဗိန္ဒုနော ဥဿ လောပေ။

ဣတိ ဟိတ, သာဓု, အရဟရာသိ။

ဝိကတိရာသိ

၅၃၆. တဿ ဝိကာရာဝယဝေသု ဏ ဏိက ဏေယျမယာ [က. ၃၅၂, ၃၅၁, ၃၇၂; ရူ. ၃၇၆, ၃၇၄, ၃၈၅; နီ. ၇၆၅, ၇၆၄, ၇၉၈; စံ. ၃.၃.၁၀၃; ဟ. ၄.၃.၁၃၄]။

တဿ ဝိကာရေ, တဿ အဝယဝေတိ အတ္ထေသု ဏာဒယော ဟောန္တိ, ပကတိယာ ဥတ္တရိ အဝတ္ထန္တရာ ပတ္တိ ဝိကာရော။

ဥဒုမ္ဗရဿ ဝိကတိ ဩဒုမ္ဗရံ, ဘသ္မာ, ဥဒုမ္ဗရဿ အဝယဝေ ဩဒုမ္ဗရံ, ပဏ္ဏာဒိ။ ကပောတာဝယဝေ ကာပေတံ, မံသလောဟိတပတ္တာဒိ။

ဏိကမှိ-ကပ္ပာသဿ ဝိကတိ ကပ္ပာသိကံ, သုတ္တံ ဝတ္ထဉ္စ။

ဏေယျမှိ-ဏေိဿ အဝယဝေ ဧဏေယျံ, မံသံ။ ကောသကိမီနံ ဝိကတိ ကောသေယျံ, သုတ္တံ ဝတ္ထဉ္စ။

မယမှိ-တိဏာနံ ဝိကတိ တိဏမယံ။ ဧဝံ အရုမယံ, နဠမယံ, မတ္တိကာမယံ, ဂုန္နံ ဝိကတိ ဂောမယံ, ကရီသံ။

၅၃၇. ဇတုတော မယဏ တ [က. ၃၇၂; ရူ. ၃၈၅; နီ. ၇၉၈; စံ. ၃.၃.၁၀၈; ဟ. ၄.၃.၁၃၈; ဇတုတော သဏ တ (ဗဟူသု)]။

တဿ ဝိကာရာဝယဝေသု ဇတုတော မယဏ ဟောတိ တ။

ဇတုနော ဝိကာရော ဇတုမယံ။

ဣတိ ဝိကတိရာသိ။

ဝိသေသရာသိ

၅၃၈. တရတမိဿိကိယိဌာတိသယေ [က. ၃၆၃; ရူ. ၃၉၀; နီ. ၇၈၆; စံ. ၄.၃.၄၅; ဟ. ၅.၃.၅၅, ၅၇]။

အတိသယတ္ထေ ဧတေ ပစ္စယာ ဘဝန္တိ။

ဟဟနံ အတိသယေန ဟပေတိ ဟပတရော, ဟပတမော, ဟပိဿိကော, ဟပိယော, ဟပိဋ္ဌော, ဣတ္ထိယံ ဟပတရာ, အတိသယတောပိ အတိသယပစ္စယော ဟောတိ, အတိသယေန ဟပိဋ္ဌော ဟပိဋ္ဌတရော။

၅၃၉. ဝဏ္ဏာဒီဟိ တနုတ္တေ တရော [က. ၃၆၃; ရူ. ၃၉၀; နီ. ၇၈၆; စံ. ၄.၃.၇၄; ဟ. ၅.၃.၉၁]။

ဝဏ္ဏာဒီဟိ သဗ္ဗတနုဘာဝေ တရော ဟောတိ။

အတိတရုဏော ဝစ္ဆော ဝစ္ဆတရော, ဣတ္ထိယံ ဝစ္ဆတရီ။ ယောဗ္ဗနဿ တနုတ္တေ ယောဗ္ဗနပတ္တာနံ သုသုတ္တ တဿ တနုတ္တေ အတိတရုဏော ဥသဘော ဥက္ခတရော, အဿဘာဝဿ တနုတ္တေ တရုဏအဿော အဿတရော, ဣတ္ထိယံ အဿတရီ။ သာမတ္ထိယဿ တနုတ္တေ တရုဏဥသဘော ဥသဘတရော။

၅၄၀. ကိမှာ နိဒ္ဓါရဏေ တရတမာ [က. ၃၆၃; ရူ. ၃၉၀; နီ. ၇၈၆; စံ. ၄.၃.၇၇; ဟ. ၅.၃.၉၂, ၉၃; '။ရတရ ရတမာ' (ဗဟူသု)]။

ကိံသဒ္ဒာ နိဒ္ဓါရဏေ ဂမ္ယမာနေ တရ, တမာ ဟောန္တိ။

ကတရော ဘဝတံ ဒေဝဒတ္တော, ကတရော ဘဝတံ ယညဒတ္တော, ကတမော ဘဝတံ ဒေဝဒတ္တော, ကတမော ဘဝတံ ယညဒတ္တော, 'ကိဿ ကော'တိ သုတ္တေန တရ, တမေသု ကိဿ ကတ္တံ။

ဣတိ ဝိသေသရာသိ။

သမူဟရာသိ

၅၄၁. သမူဟေ ကဏဏဏိကာ [က. ၃၅၄; ရူ. ၃၇၉; နီ. ၇၇၁; စံ. ၃.၁.၄၃-၄၇; ဟ. ၄.၂.၃၇-၄၂]။

တဿ သမူဟောတိ အတ္ထေ ကဏ, ဏ, ဏိကာ ဟောန္တိ။

ကေတ္တပစ္စယန္တေဟိ တာဝ – ရာဇညာနံ သမူဟော ရာဇညကံ, မာနုဿကံ။

ဥက္ခာဒီဟိ-ဥက္ခာနံ ဥသဘာနံ သမူဟော ဩက္ခကံ, ဩဋ္ဌာနံ သမူဟော ဩဋ္ဌကံ, ဥရဗ္ဘာနံ သမူဟော ဩရဗ္ဘကံ။ ဧဝံ ရာဇကံ, ရာဇပုတ္တကံ, ဟတ္ထိကံ, ဓေနုကံ, သသံ အဒေန္တိ ဘက္ခန္တီတိ သသာဒကာ, တေသံ သမူဟော သသာဒကကံ။ ဣက္ခဏိကံ။

ဏမှိ-အမိတ္တာနံ သမူဟော အမိတ္တံ။

ဏိကမှိ-အပူပာနံ သမူဟော အာပူပိကံ, သကုဏာနံ သမူဟော သာကုဏိကော [သံကုလာနံ သမူဟော သံကုလိကံ?]။

၅၄၂. ဇနာဒီဟိ တာ [က. ၃၅၅; ရူ. ၃၈၀; နီ. ၇၇၁; စံ. ၃.၁.၆၉; ဟ. ၄.၂.၄၃]။

တဿ သမူဟောတိ အတ္ထေ တာ ဟောတိ။

ဇနတာ, ရာဇတာ, ဗန္ဓုတာ, ကမတာ, သဟာယတာ, နဂရတာသီနံ သမူဟော နာဂရတာ ဣစ္စာဒိ။

၅၄၃. အယုဘဒ္ဝိတီဟံသေ [က. ၃၅၄; ရူ. ၃၇၉; နီ. ၇၇၁; စံ. ၄.၂.၄၇, ၄၈; ဟ. ၅.၂.၄၃, ၄၄]။

ဥဘ, ဒွိ, တိဟိ တဿ အံသတ္ထေ အယော ဟောတိ။

ဥဘော အံသာ ဘာဂါ အဿာတိ ဥဘယံ, ဒွေ အံသာ အဿာတိ ဒွယံ, တယော အံသာ အဿာတိ တယံ, ဝတ္ထုတ္တယံ, ရတနတ္တယံ, ဒွေ တ တယော တ အံသာ အဿာတိ ဒွတ္တယံ။

ဣတိ သမူဟရာသိ။

ဒတ္တ, နိဗ္ဗတ္တရာသိ

၅၄၄. တေန ဒတ္တေ လိယာ [က. ၃၅၈, ၃၅၆; ရူ. ၃၈၃, ၃၈၁; နီ. ၇၇၈, ၇၇၃]။

တေန ဒတ္တောတိ အတ္ထေ လ, ဣယာ ဟောန္တိ။ မဟာဝုတ္တိနာ ဒိန္နသဒ္ဒဿ ဒတ္တတ္တံ။

ဒေဝေန ဒတ္တောတိ ဒေဝလော [ဓာ. ၁.၈.၆၅]။ 'ဒေဝိလော'တိပိ [ဒေဝီလော?] ဟဋ္ဌိ။ ဒေဝိယော, ဒေဝဒတ္တော တ။

ဧဝံ ဗ္ရဟ္မလော, ဗ္ရဟ္မိယော, ဗ္ရဟ္မဒတ္တော, သိဝေန ဗိဿုနုဒေဝရာဇေန ဒတ္တော သီဝလော, သီဝိယော, ဣတ္ထိယံ သီဝလိ, သီဝိယိ, သိဿ ဒီဃော။

၅၄၅. တေန နိဗ္ဗတ္တေ [က. ၃၅၃; ရူ. ၃၇၈; နီ. ၇၆၇; 'တေန နိဗ္ဗတ္တေ ဣမော'?] ။

တေန နိဗ္ဗတ္တေ ဣမော ဟောတိ။

ပာကေန နိဗ္ဗတ္တံ ပါကိမံ, ဖေဏေန နိဗ္ဗတ္တံ ဖေဏိမံ, ဝေဌနေန နိဗ္ဗတ္တံ ဝေဌိမံ။ ဧဝံ ဝေဓိမံ, ကောပ္ပနေန နိဗ္ဗတ္တံ ကောပ္ပိမံ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၂.၄၃၁] , ပုပ္ဖိမံ, ကရဏေန နိဗ္ဗတ္တံ ကိတ္တိမံ, ကုတ္တိမံ တ, မဟာဝုတ္တိနာ ကရဏဿ သ ကိတ္တံ ကုတ္တဉ္စ။ သုတ္တဝိဘတ္တေန သံဟာရိမံ, အာဟာရိမံ ဣစ္စာဒီနိ သိဇ္ဈန္တိ။

ဣတိ ဒတ္တ, နိဗ္ဗတ္တရာသိ။

လ, ဣတ, ကရာသိ

၅၄၆. တန္နိဿိတေ လော [က. ၃၅၈; ရူ. ၃၈၃; နီ. ၇၇၈; 'လ္လော' (ဗဟူသု)] ။

တန္နိဿိတတ္ထေ လော ဟောတိ။

ဝေဒံ ဉာဏံ နိဿိတံ ဝေဒလ္လံ, လဿ ဒွိတ္တံ, ဒုဋ္ဌု နိဿိတံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ။ "မဒနီယံ, ဗန္ဓနီယံ, မုစ္ဆနီယံ, ရဇနီယံ, ဂမနီယံ, ဒဿနီယံ" ဣစ္စာဒီနိ ကရဏေ တ အဓိကရဏေ တ အနီယပစ္စယေန သိဇ္ဈန္တိ။

'ခူမာယိတတ္တ'န္တိအာဒီသု ခူမော ဝိယ အတ္တာနံ အာစရတီတိ ခူမာယိတံ, ဂဂနံ, ခူမာယိတံ ဧဝ ခူမာယိတတ္တံ, သကတ္ထေ တ္တ။ ဧဝံ တိမိရာယိတတ္တံ, နာမဓာတုတော [သံ. နိ. ၃.၈၇] အာယပစ္စယေန သိဒ္ဓံ။

၅၄၇. သဥ္ဇာတော တာရကာဒ္ဒဝိတ္တဝိတော [က. ၅၅၅; ရူ. ၆၁၂; နီ. ၁၁၄၂; စံ. ၄.၂.၃၇ ။ပေ။ ၅.၂.၃၆; 'သဥ္ဇာတံ။' (ဗ ဟူသု)]။

တာရကာဒီဟိ တေ အသ္သ သဥ္ဇာတာတိ အတ္ထေ က္လတော ဟောတိ။

တာရကာ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ တာရကိတံ, ဂဂနံ။ ပုပ္ဖာနိ သဥ္ဇာတာနိ အသ္သာတိ ပုပ္ဖိတော။ ဧဝံ ဖလိတော, ရုက္ခော။ ပလ္လဝါနိ သဥ္ဇာတာနိ အသ္သာတိ ပလ္လဝိတာ, လတာ။ ဒုက္ခံ သဥ္ဇာတံ အသ္သာတိ ဒုက္ခိတော, သုခံ သဥ္ဇာတံ အသ္သာတိ သုခိတော။

ပဏ္ဍာ ဝုစ္စတိ ပညာ, ပဏ္ဍာ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ ပဏ္ဍိတော, ဒဏ္ဍော သဥ္ဇာတော အသ္သာတိ ဒဏ္ဍိတော။ မဟာဝုတ္တိနာ တသ္သ နတ္တေ မလံ သဥ္ဇာတံ အသ္သာတိ မလိနံ။ တထာ ပိပာသာ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ ပိပာသိတော, ဖိဃစ္ဆာ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ ဖိဃစ္ဆိတော, ဗုဘုက္ခာ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ ဗုဘုက္ခိတော, မုစ္ဆာ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ မုစ္ဆိတော, ဝိသညာ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ ဝိသညိတော, နိဒ္ဒါ သဥ္ဇာတာ အသ္သာတိ နိဒ္ဒိတော။

ဧဝံ ဂဗ္ဘ-ထမ္ဘေ ဂဗ္ဘိတော။ ဒဗ္ဗ-ဟဋ္ဌဝေ ဒဗ္ဗိတော။ အန္တရံ သဥ္ဇာတံ အသ္သာတိ အန္တရိတော, ဝစ္စံ သဥ္ဇာတံ အသ္သာတိ ဝစ္စိတော။

၅၄၈. နိန္ဒာညာတပ္ပပဋိဘာဂရဿဒယာသညာသု ကော [က. ၃၉၁; ရူ. ၄၂၃; နီ. ၈၃၅; စံ. ၄.၃.၆၂, ၆၃, ၆၄; ဟ. ၅.၃.၇၃-၇၉, ၉၆, ၉၇]။

နိန္ဒာဒီသု ဖောတနိယေသု နာမသ္မာ ကော ဟောတိ။

နိန္ဒာယံ – ကုစ္ဆိတော သမဏော သမဏကော။ ဧဝံ မုဏ္ဍကော, အသ္သကော, ဥဒ္ဓုမာတကံ, ဝိနီလကံ, ဝိပုဗ္ဗကံ, အဋ္ဌိကံ ကူစ္စာဒိ။

အညာတေ – အညာတော အဿော အဿကော, ကဿ အယံ အဿောတိ တ အဿကော က္လစ္စာဒိ။

အပ္ပတ္ထေ – အပ္ပကံ တေလံ တေလကံ။ ဧဝံ ဃတကံ, ခုဒ္ဒကံ ဓနု ဓနုကံ, ရထကံ, ကမကံ ကူစ္စာဒိ။

ပဋိဘာဂတ္ထေ – ဟတ္ထိရူပကံ ဟတ္ထိကံ။ ဧဝံ အဿကံ, ဗလီဗဒ္ဒကော ကူစ္စာဒိ။

ရဿေ-ရဿော မနုဿော မနုဿကော။ ဧဝံ ရုက္ခကော, ပိလက္ခကော ကူစ္စာဒိ။

ဒယာယံ-အနုကမ္ပိတော ပုတ္တော ပုတ္တကော။ ဧဝံ ဝစ္ဆကော, ကူတ္ထိကာ, အမ္ဗကာ, ကုမာရိကာ ကူစ္စာဒိ။

သညာယံ-နာမမတ္တေန မောရော ဝိယ မောရကော ကူစ္စာဒိ။

ဣတိ လ, ဏ္ဍတ, က ရာသိ။

အဘူတတဗ္ဘာဝရာသိ

၅၄၉. အဘူတတဗ္ဘာဝေ ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရာစီ [က. ၃၉၁; ရူ. ၄၂၃; နီ. ၈၃၅; စံ. ၄.၄.၃၅; ဟ. ၅.၄.၅၀]။

ပုဗ္ဗေ တသ္သ အဘူတသ္သ ဝတ္ထုနော ကအစိ တထာ ဘဝနံ အဘူတတဗ္ဘာဝော, တသ္မိံ အဘူတတဗ္ဘာဝေ ဖောတနိယေ သတိ ကရ'သ, ဘူဓာတူနံ ယောဂေ ဝိကာရဝတ်စိမှဟာ နာမသ္မာ စာနုဗန္ဓော ဤပစ္စယော ဟောတိ။

အဓဝလံ ဓဝလံ ကရောတိ ဓဝလီကရောတိ, အဓဝလော ဓဝလော သိယာ ဓဝလီသိယာ, အဓဝလော ဓဝလော ဘဝတိ ဓဝလီဘဝတိ။ ဧဝံ ဓဝလီကာရော, ဓဝလီဘူတော။

အဘူတတဗ္ဘာဝေတိ ကိံ? ဃဋံ ကရောတိ, ဃဋော အတ္ထိ, ဃဋော ဘဝတိ။

ကရာသဘူယောဂေတိ ကိံ? အဓဝလော ဓဝလော ဇာယတေ။

ဝိကာရာတိ ကိံ? ပကတိယာ မာ ဟောတု, သုဝဏ္ဏံ ကုဏ္ဍလံ ကရောတိ, သုဝဏ္ဏသ္သ ကုဏ္ဍလကရဏံ နာမ လောကေ ပကတိရူပန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ သုဝဏ္ဏံ ကုဏ္ဍလံ သိယာ, သုဝဏ္ဏံ ကုဏ္ဍလံ ဘဝတီတိ။

ဣတိ အဘူတတဗ္ဘာဝရာသိ။

သကတ္ထရာသိ

၅၅၀. သကတ္ထေ [က. ၁၇၈, ၃၆၀, ၃၇၂; ရူ. ၂၂၄, ၃၈၇, ၃၈၅, ၃၇၈; နီ. ၃၆၄, ၇၈၀, ၇၉၈, ၇၆၇]။

သကတ္ထေပိ ပစ္စယာ ဒိဿန္တိ။ ‘သကတ္ထော’တိ သကပဒတ္ထော, ပကတိလိင်္ဂပဒတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဟီနော ဧဝ ဟီနကော, ပေါတော ဧဝ ပေါတကော, ဒေဝတာ ဧဝ ဒေဝတာ, ယထာဘူတမေဝ ယထာဘုစ္စံ, ကရုဏာ ဧဝ ကာရုညံ, ပတ္တကာလမေဝ ပတ္တကလ္လံ, အာကာသာနန္တမေဝ အာကာသာနဉ္စံ, ဟဂုညမေဝ ဟာဂုညတာ, ကမ္မညမေဝ ကမ္မညတာ, အနံ ဧဝ အနမယံ, သီလံ ဧဝ သီလမယံ။ ဧဝံ ဘာဝနာမယံ ဣစ္စာဒိ။

ယထာ စ အမစ္စပုတ္တာ ဧဝ ‘အမစ္စပုတ္တိယာ’တိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝံ ‘‘သက္ယပုတ္တော ဧဝ သက္ယပုတ္တိယော, အ သမဏော ဟောတိ အသက္ယပုတ္တိယော [ဟရာ. ၅၅], ဧဝံ နာဋပုတ္တိယော, အသပုတ္တိယော’’တိပိ ယုဇ္ဇတိ။

‘ဘယဒဿိတ, အတ္ထဒဿိမာ’တိ ဝန္တု, မန္တုပစ္စယာသကတ္ထေပိ ယုဇ္ဇန္တိ။ ‘ဗ္ရဟ္မဝဏ္ဏီ, ဒေဝဝဏ္ဏီ’တိ တွေ ဗ္ရဟ္မုနော ဝဏ္ဏော ဗ္ရဟ္မဝဏ္ဏော, ဗ္ရဟ္မဝဏ္ဏော ဝိယ ဝဏ္ဏော အဿ အတ္ထီတိ အတ္ထေ သတိ ဤပစ္စယော ပစ္စယတ္တော ဧဝ ဟောတိ, န သကတ္ထော။ ဗ္ရဟ္မဝဏ္ဏော ဝိယ ဝဏ္ဏော ယဿ သောယံ ဗ္ရဟ္မဝဏ္ဏီတိ အတ္ထေ သတိ သကတ္ထောယေဝ။ အပိ စ ကေသိဉ္စိ အညပဒတ္ထေ ဒွေဝ သမာသ, တဒ္ဓိတာ ဝတ္တန္တီတိပိ ယုဇ္ဇတိ, တထာ ‘ပဂုဏဿ ဘာဝေ ဟာဂုညတာ’တိအာဒီသု ဒွေဝ တဒ္ဓိတပစ္စယာ ဘာဝတ္တေတိ။

ဣတိ သကတ္ထရာသိ။

နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယရာသိ

၅၅၁. အညသ္မိံ [က. ၃၅၂; ရူ. ၃၇၆; နီ. ၇၆၅]။

ပုဗ္ဗေ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဏာဒယော ပစ္စယာ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္ထတော အညေသုပိ အတ္ထေသု ဒိဿန္တိ။

မဂဓေသု ဇာတော မာဂဓော, မဂဓေသု သံဝဍ္ဍိတော မာဂဓော, မဂဓေသု နိဝုတ္ထော မာဂဓော, မဂဓာနံ မဂဓေသု တ ဣဿရော မာဂဓော ဣစ္စာဒိ, ဏော။

ကာသိံ အဂ္ဃတီတိ ကာသိယော [စူဠဝ. ၃၇၆], ‘ကာသီ’တိ သတံ တ သဟဿံ တ ဝုစ္စတိ, ဣယော။

ဧဝမညေပိ ပစ္စယာ ယထာနုရူပံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၅၅၂. ဒိဿန္တညေပိ ပစ္စယာ [က. ၃၅၁, ၃၅၂; ရူ. ၃၇၄, ၃၇၆; နီ. ၇၆၄, ၇၆၅]။

ပုဗ္ဗေ နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယေဟိ အညေပိ ပစ္စယာ နိဒ္ဒိဋ္ဌေသု အနိဒ္ဒိဋ္ဌေသု စ အတ္ထေသု ဒိသ္သန္တိ။

ဝိသဒိသာ [ဝိဝိဓာ (မောဂ.)] မာတရော ဝိမာတရော, တာသံ ပုတ္တာ ဝေမာတိကာ [နေတ္တိ ၉၅], ဣကဏ။

ပထေ ဂစ္ဆန္တီတိ ပထာဝိနော [မ. နိ. ၂.၃၄၇], အဃံ ဒုက္ခံ ဟပံ တ ဂစ္ဆတီတိ အဃာဝီ, အာဝီ။

ဣသ္သာ အသ္သ အတ္ထီတိ ဣသ္သုကီ [ဇာ. ၁.၆.၄၃], ဥကီ။

ခုရံ ဝဟန္တီတိ ခေါရယ္ဟာ [အ. နိ. ၃.၅၈], ယှဏ။

လောဘသ္သ ဟိတာ လောဘနေယ္ယာ။ ဧဝံ ဒေါသနေယ္ယာ, မောဟနေယ္ယာ, အနေယ္ယော။

ဒသ္သနံ အရဟတီတိ ဒသ္သနေယ္ယော။ ဧဝံ ဝန္ဒနေယ္ယော, ပူဇနေယ္ယော, နမသ္သနေယ္ယော, ဧယ္ယော။

သြဃာနံ ဟိတာ သြဃနိယာ, ယောဂနိယာ, ဂန္ထနိယာ, ကမ္မနိယံ, အတ္တနိယံ, ဒသ္သနိယံ, ပူဇနိယော, နမသ္သနိယော ဣစ္စာဒိ, အနိယော။

ယံ ပရိမာဏံ အသ္သာတိ ယာဝံ, ယာဝတ္တသ္သ ဘာဝေါ ယာဝတ္ထံ။ ဧဝံ တာဝတ္ထံ, တ္ထ။

ပရမာနံ ဥတ္တမပုရိသာနံ ဘာဝေါ ကမ္မံ တ ဟာရမီ, သမဏာနံ ဘာဝေါ ကမ္မံ တ သာမဂ္ဂီ, ဏီ။

“နာဂဝတာ, သီဟဝတာ, အာဇညဝတာ” ဣစ္စာဒီသု ဘာဝေ ဝတ္တုပစ္စယံ ဣစ္ဆန္တိ။

မာတု ဘာတာ မာတုလော, ဥလော။

ဣတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယရာသိ။

ဝုဒ္ဓိရာသိ

‘ပအာနမာဒိသ္သာယုဝဏ္ဏသ္သာဧသြ ဏာနုဗန္ဓေ’တိ ပအာဒိဘူတာနံ အကာရ, ဣဝဏ္ဏု’ဝဏ္ဏာနံ အာ, ဧ, သြဝုဒ္ဓိ။

အာဒိစ္စော, တသိဋ္ဌော, ဝေနတေယျော, မေနိကော, ပေတ္တိကံ, သြဒုမ္ဗရံ, သြဋ္ဌုမ္ပိကော, သြဒဂ္ဂံ, အောဘဂ္ဂံ, သောဘဂ္ဂံ ဣစ္စာဒိ။

ဏာနုဗန္ဓေတိ ကိံ? နာမကော, ပဒကော, ပုရာတနော။

‘မဇ္ဈေ’တိ သုတ္တေန ပဒမဇ္ဈေပိ ဝုဒ္ဓိ, တသေဋ္ဌော, အမုတေယျော ဣစ္စာဒိ။

၅၅၃. သံယောဂေပိ က္ဝစိ [က. ၄၀၅; ရူ. ၃၆၅; နီ. ၈၆၄; ‘ပိ’ (ဗဟူသု နတ္ထိ)]။

ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ သံယောဂေပိ က္ဝစိ ဝုဒ္ဓိ ဟောတိ။

ပေတ္တေယျော, ပေတ္တိကံ, ဒေစ္စော, ပမုခေ သာဓု ပာမောက္ခံ, ပမုဒိတသ္သ ဘာဝေါ ပာမောဇ္ဇံ, ဝတ္တာဗ္ဗန္တိ တက္ကံ, ဘဇိတဗ္ဗန္တိ ဘာဂ္ဂံ, ဘောဂ္ဂံ, ယောဂ္ဂံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဝုဒ္ဓိရာသိ။

လောပရာသိ

‘လောပေါဝဏ္ဏိဝဏ္ဏာန’န္တိ သုတ္တေန ဏ္ဏမှိ ပရေ အဝဏ္ဏိ’ဝဏ္ဏာနံ လောပေါ။

တတ္ထ အဝဏ္ဏော-ပဏ္ဏိစ္စံ, တဏ္ဍံ, အယဏ္ဍံ, ဒွိဏ ဘာဝေ ဒွေဝဏ္ဍံ, ကရဏာယေဝ ကာရညံ ဣစ္စာဒိ။

ဣဝဏ္ဏော-အဓိပတိဿ ဘာဝေ အာဓိပစ္စံ။ ဧဝံ အာဒိစ္စော, ကောဏ္ဍညော ဣစ္စာဒိ။

‘ဥဝဏ္ဏဿာဝင   သရေ’တိ သရေ ပရေ ဥဝဏ္ဏဿ အဝင ဟောတိ။

ဏမှိ-လဟုနော ဘာဝေ လာဃဝံ, ရာဃဝံ, ဇမ္ဗုရုက္ခေ ဘဝံ ဇမ္ဗဝံ။ တထာ ကပိလဝတ္ထုမှိ ဘဝံ ကာပိလဝတ္ထဝံ, ဝနံ။ ဘာဝတုနော အပစ္စံ ဘာဝတဗ္ဗော, ဂဗျံ, ဒဗျံ။

‘ဋ္ဌေ သတိဿာ။’တိ ဋ္ဌမှိ ပစ္စယေ ဝီသတိ, တီသတီနံ တိလောပေါ။

ဝီသတိယာ ပူရဏော ဝီသော, ဧကူနဝီသော။ ဧဝံ တီသော, ဧကူနတီသော။

‘ရာနုဗန္ဓေန္တသရာဒိဿာ’တိ ရာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပဒန္တသရာဒိနံ လောပေါ။

မေတ္တေယျော, ပေတ္တေယျော, ကိဝံ, ကိတ္တကံ, ဤဒီ, ဤဒိက္ခော, ဤဒိသော, အာဟစ္စ, ဥပဟစ္စ, သက္ကစ္စ, အဓိကိစ္စ, ကိရိယာ, ဝေဒဂူ, ဟာရဂူ ဣစ္စာဒိ။

၅၅၄. ပစ္စယာနံ လောပေါ [က. ၃၉၁; ရူ. ၄၂၃; နီ. ၈၃၀; မောဂ္ဂလ္လာနေ ‘လောပေါ’ တွေဝ ဒိဿတိ] ။

ပစ္စယာနံ ကွစိ လောပေါ ဟောတိ။

ဗုဒ္ဓေ ရတနံ ပဏီတံ, စက္ခု သုညံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ [သံ. နိ. ၄.၈၅]။ ဧတ္ထ စ ရတနဿ ဘာဝေ ရတနံ, အတ္တနော ဘာဝေ အတ္တာ, အတ္တနော သကဿ ဘာဝေ အတ္တနိယန္တိ ဧဝံ ဘာဝပစ္စယလောပေါ။

‘‘ဗုဒ္ဓာနုဿတိ ဓမ္မာနုဿတိ’’အာဒီသု ‘‘ဗုဒ္ဓဿ ဘာဝေ ဗုဒ္ဓော, ဗုဒ္ဓဿ အယံ ဂုဏော ဗုဒ္ဓော’’တိအာဒိနာ နယေန ပစ္စယလောပေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၅၅၅. လောပေါ ဝီမန္တုဝန္တူနံ [က. ၂၆၈; ရူ. ၃၉၇; နီ. ၅၁၈]။

ဣယိ’ဋ္ဌေသု   ပရေသု ဝီ, မန္တု, ဝန္တူနံ လောပေါ ဟောတိ။

မေဓာဝီနံ အတိသယေန မေဓာဝီတိ မေဓိယော, မေဓိဋ္ဌော, သတိမန္တာနံ အတိသယေန သတိမာတိ သတိယော, သတိဋ္ဌော, ဂုဏဝန္တာနံ အတိသယေန ဂုဏဝါတိ ဂုဏိယော, ဂုဏိဋ္ဌော။

ဣတိ လောပရာသိ။

ခုဒ္ဒကရာသိ နိဋ္ဌိတော။

နာနာတ္တရာသိ

၅၅၆. ဇော ဝုဒ္ဓဿိယိဋ္ဌေသု [က. ၂၆၂; ရူ. ၃၉၁; နီ. ၅၁၃; စံ. ၄.၃.၅၀; ဟ. ၅.၃.၆၁, ၆၂]။

ဣယိ’ဋ္ဌပစ္စယေသု ပရေသု ဝုဒ္ဓသဒ္ဒဿ ဇော ဟောတိ။

ဝုဒ္ဓာနံ အတိသယေန ဝုဒ္ဓေါတိ ဇေယျော, ဇေဋ္ဌော။

၅၅၇. ဗာဠှဟန္တိကပသတ္ထာနံ သာဓနေဒသဇာ [က. ၂၆၃, ၂၆၄, ၂၆၅; ရူ. ၃၉၂, ၃၉၃, ၃၉၄; နီ. ၅၁၂, ၅၁၄, ၅၁၅; စံ. ၄.၃.၄၉, ၅၁; ဟ. ၅.၃.၆၀, ၆၃; '။ ဒသာ' (ဗဟူသု)]။

ဣယ, ဣဋ္ဌပစ္စယေသု ပရေသု ဗာဠှ, အန္တိက, ပသတ္ထသဒ္ဒာနံ သာဓ, နေဒ, သ, ဇာဒေသာ ဟောန္တိ။

ဗာဠှဟာနံ အတိသယေန ဗာဠှောဟာတိ သာဓိယော, သာဓိဋ္ဌော, အန္တိကာနံ အတိသယေန အန္တိကောတိ နေဒိယော, နေဒိဋ္ဌော, ပသတ္ထာနံ အတိသယေန ပသတ္ထောတိ သေယျော, သေဋ္ဌော, ဇေယျော, ဇေဋ္ဌော။

၅၅၈. ကဏကန အပ္ပယုဝါနံ [က. ၂၆၆, ၂၆၇; ရူ. ၃၉၅, ၃၉၆; နီ. ၅၁၆, ၅၁၇; စံ. ၄.၃.၅၃; ဟ. ၅.၃.၆၄]။

ဣယ , ဣဋ္ဌပစ္စယေသု ပရေသု အပ္ပ, ယုဝသဒ္ဒာနံ ကဏ, ကနအာဒေသာ ဟောန္တိ။

အပ္ပာနံ နဝါနံ အတိသယေန အပ္ပော နဝေါတိ ကဏိယော, ကဏိဋ္ဌော, ယုဝါနံ တရုဏာနံ အတိသယေန ယုဝ တရုဏောတိ ကနိယော, ကနိဋ္ဌော, ကနိယေ ဝယေ ဘဝ ကညာ။

၅၅၉. ကောသဇ္ဇာဇ္ဇဝ ဟရိသဇ္ဇ သုဟဇ္ဇ မဒ္ဒဝရိဿာသ ဘာဇညထေယျဗာဟုသစ္စာ [က. ၃၆၀, ၃၆၁; ရူ. ၃၈၇, ၃၈၈; နီ. ၇၈၀, ၇၈၁; '။ရိဿာ။'' (ဗဟူသု)]။

ဘာဝ, ကမ္မေသု ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ ဧတေ သဒ္ဒါ နိပစ္စန္တေ။ တတ္ထ အဇ္ဇဝ, မဒ္ဒဝ'သဘာသဒ္ဒါ ဏမှ ဟိ သိဇ္ဈန္တိ, သေသာ ဏျမှ ဟိ။

တတ္ထ ဥဇုနော ဘာဝေ အဇ္ဇဝံ, ဣမိနာ သုတ္တေန ဏမှ ဟိ ဥဿ အတ္တံ, 'ဥဝဏ္ဏဿာဝင်။' ဣတိ ဥဿ အဝတ္တံ။ ဧဝံ မုဒုနော ဘာဝေ မဒ္ဒဝံ, ဥသဘဿ ဘာဝေ အာသဘံ, ဥဿ အာတ္တံ။ ကုသိတဿ [ကုသီတဿ?] ဘာဝေ ကောသဇ္ဇံ, ဣမိနာ ဣလောပေ, တ္ထဿ ဇ္ဇတ္တံ, ပရိသာသု ဥပ္ပန္နော ဟရိသဇ္ဇော [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၅], အဂ မော, သုဟဒယော ဝ သုဟဇ္ဇော, ယလောပေ, သုဟဒဿ ဘာဝေ သောဟဇ္ဇံ [ဇာ. ၁.၅.၂၃], ဣဿိနော ဣဒံ အာရိဿံ, ဣဿ အာရိတ္တံ, အာဇာနိယဿ [အာဇာနီယဿာတိပိ ဒိဿတိ] ဘာဝေ အာဇညံ, ယလောပေ, ပုန 'လောပေါဝ ဏ္ဏဝဏ္ဏာန'န္တိ ဣလောပေ, တတော ပရံ သန္ဓိရူပံ, အာဇာနိယော ဧဝ တ အာဇညော [ဇာ. ၁.၁.၂၄], သကတ္ထေ ဏျ ယော, ထေနဿ ဘာဝေ, ကမ္မံ တ ထေယျံ, နဿ ယတ္တံ, ဗဟုသုတဿ ဘာဝေ ဗာဟုသစ္စံ, ဥဿ အတ္တံ, ပုန သန္ဓိရူပံ။

၅၆၀. အဓာတုဿ ကေ [ဟဏိနိယေ, စန္ဒေ စ 'ကာက'ဣတိ ပဋ္ဌမှန္တို ဒိဿတေ] ဿာဒိတော ယေဿိ [က. ၄၀၄; ရူ. ၃၇၀; နီ. ၈၅၉]။

'ယေဿိ'တိ ယေ+အဿ+ဣ, ဆပဒမိဒံ သုတ္တံ။

အဓာတုဿ အဝယဝဘူတေ ကကာရေ ပရေ ပုဗ္ဗဿ အကာရဿ ဗဟုလံ ဣ ဟောတိ ကနိဿိတေ ယေ အဿ ယာဒိတော ပရေ သတိ။

ဗာလိကာ, ဇေဒိကာ, ဟတ္ထိပေါတိကာ, မဟလ္လိကာ, ကုမ္ဘကာရိကာ, ကမ္မကာရိကာ, အန္နအာယိကာ, ဥပာသိကာ, သာဝိကာ, ဓမ္မတိစိကာ။

အဓာတုဿာတိ ကိံ? ကုလုပကာ- ဘိက္ခုနီ, ခေနုပကာ, ခီရုပကာ-ဝစ္ဆီ, ဣဓ ဓာတုတဒေသောပိ ကကာရော ဓာတုသ ညံ လဘတိယေဝ။

ကေတိ ကိံ? ဝေဒနာ, စေတနာ။

အဿာဒိတောတိ ကိံ? ဗဟုပရိဗ္ဗာဇကော-ရာဇဓာနီ။

အဿာတိ ကိံ? ဗဟုကတ္တုကာ-သာလာ။

ဇတ္တေ ၈ ဗဟတော ပရိဗ္ဗာဇကာ ယဿာ သာ ဗဟုပရိဗ္ဗာဇကာတိ ဝိဂ္ဂဟော။ ပရိဗ္ဗာဇကသဒ္ဒေါ ပကတိဿာဒိသဒ္ဒေါ ဟောတိ, တသ္မာ ကနိဿိတဿ ဃသညဿ အာကာရဿ ဿာဒိတော ပရတ္တာ ပုဗ္ဗဿ အဿ က္က တ္တံ န ဘဝတိ။ ယဒိ ဘဝေယျ, ဗဟုကာ ပရိဗ္ဗာဇိကာယော ယဿန္တိ အတ္ထပ္ပသင်္ဂေါ သိယာတိ။

က္ကတိ နာနာတ္တရာသိ နိဋ္ဌိတော။

က္ကတိ နိရုတ္တိဒီပနိယာ နာမ မောဂ္ဂလ္လာနဗ္ယာကရဏ-

ဋီပနိယာ တဒ္ဓိတကဏ္ဍော ပဉ္စမော။

၆. အာချာတကဏ္ဍ

သုဒ္ဓကတ္တုရူပ

အထ ဓာတုပစ္စယသံသိဒ္ဓံ ကာလ, ကာရက, ပုရိသ, သင်္ချာဘေဒဒီပကံ လိင်္ဂဘေဒရဟိတံ ကြိယာပဓာနတစကံ တျာဒျန္တနာမကံ အာချာတပဒံ ဒီပိယတေ။

တတ္ထ ကြိယံ ဓာရေတီတိ **ဓာတု**။ သာ ပကတိဓာတု, ဝိကတိဓာတု, နာမဓာတုဝသေန တိဝိဓာ။

တတ္ထ ဘူ, ဟူ, ဂမု, ပစ ဣစ္စာဒိ **ပကတိဓာတု** နာမ သဘာဝေန သိဒ္ဓတ္တာ။

တိတိက္ခ, တိကိစ္ဆ, ဗုဘုက္ခ, ဇိဃစ္ဆဣစ္စာဒိ **ဝိကတိဓာတု** နာမ သင်္ခတဝသေန သိဒ္ဓတ္တာ။

ပုတ္တီယ, ပဗ္ဗတာယ ဣစ္စာဒိ **နာမဓာတု** နာမ နာမဘူတဿ သတော ကြိယတ္ထပစ္စယယောဂေန ဓာတုဋ္ဌာနေ ဌိတတ္တာ။

ပကတိဓာတု စ သကမ္မိကာ'ကမ္မိကဝသေန ဒုဝိဓာ။

တတ္ထယာ ဓာတု ကမ္မာပေက္ခံ ကြိယံ ဝဒတိ, သာ **သကမ္မိကာ** နာမ။ ဂါမံ ဂစ္ဆတိ, ဩဒနံ ပစတိ ဣစ္စာဒိ။

ယာ ကမ္မနိရပေက္ခံ ကြိယံ ဝဒတိ, သာ **အကမ္မိကာ** နာမ။ ဘဝတိ, ဟောတိ, တိဋ္ဌတိ, သေတိ ဣစ္စာဒိ။

သကမ္မိကာ စ ဧကကမ္မိက, ဒွိကမ္မိကဝသေန ဒုဝိဓာ။

တတ္ထ ယာ ဧကကမ္မာပေက္ခံ ကြိယံ ဝဒတိ, သာ ဧကကမ္မိကာ နာမ။ ဂါမံ ဂစ္ဆတိ, ဩဒနံ ပစတိ ဣစ္စာဒိ။

ယာ ပဓာနာ'ပဓာနဝသေန ကမ္မဒွယာပေက္ခံ ကြိယံ ဝဒတိ, သာ ဒွိကမ္မိကာ နာမ။

သာ စ နျာဒိ, ဒုဟာဒိဝသေန ဒုဝိဓာ။

တတ္ထ ယာ ဓာတု ဟာပနတ္ထာ ဟောတိ, သာ နျာဒိ နာမ။ အဇံ ဂါမံ နေတိ, ဘာရံ ဂါမံ ဝဟတိ, သာခံ ဂါမံ အာကဍ္ဎတိ။

သေသာ ဒွိကမ္မိကာ ဒုဟာဒိ နာမ။ ဂါဝိံ ခီရံ ဒုဟတိ, ဗြာဟ္မဏံ ကမ္ဗလံ ယာစတိ, အယကံ ဘိက္ခံ ဘိက္ခတိ, ဂေါဏံ ဝဇံ ရုန္ဓတိ, ဘဂဝန္တံ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, သိဿံ ဓမ္မံ အနုသာသတိ, ဘဂဝါ ဘိက္ခူ ဧတံ [ဝစနံ] အဝေါစ, ရာဇာ အမစ္စံ ဝစနံ ဗြူဝီတိ ဣစ္စာဒိ။

တတ္ထ ယဿ ကမ္မဿ ရူပံ သိဇ္ဈတိ, တဿ ဝိဘတ္တိ, ပစ္စယာ နျာဒိမှိ ပဓာနကမ္မံ ဝဒန္တိ, ဒုဟာဒိမှိ အပဓာနကမ္မံ, သဗ္ဗဓာတူသု ကာရိတယောဂေ ကာရိတကမ္မန္တိ, သဗ္ဗမေတံ ဓာတူနံ ပကတိအတ္ထဝသေန ဝုတ္တံ, အနေကတ္ထတ္တာ ပန ဓာတူနံ အတ္ထန္တရဝစနေ တ နာနုပသဂ္ဂယောဂေ တ အကမ္မိကာပိ သကမ္မိကာ ဟောန္တိ, သကမ္မိကာပိ အကမ္မိကာ ဟောန္တိ။

အတ္ထန္တရဝစနေ တာဝ –

ဝိဒ – သတ္တာယံ, ဓမ္မော ဝိဇ္ဇတိ, သံဝိဇ္ဇတိ။

ဝိဒ – ဉာဏေ, ဓမ္မံ ဝိဒတိ။

ဝိဒ – လာဘေ, ဓနံ ဝိန္ဒတိ။

ဝိဒ – အနုဘဝနေ, သုခံ ဝေဒေတိ, ဝိပာကံ ပဋိသံဝေဒေတိ [မ. နိ. ၃.၃၀၃]။

ဝိဒ – အာရောစနေ, ဝေဒယာမဟံ ဘန္တေ ဝေဒယတီတိ မံ ဓာရေတု [စူဠဝ. အဌ. ၁၀၂] , ကာရဏံ နိဝေဒေတိ, ဓမ္မံ ပဋိဝေဒေတိ ဣစ္စာဒိ။

နာနုပသဂ္ဂယောဂေ –

ပဒ-ဂတိယံ, မဂ္ဂံ ပဇ္ဇတိ, ပဋိပဇ္ဇတိ, မဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, နိပဇ္ဇတိ, သမ္ပဇ္ဇတိ, ဘောဂေ ဘဝတိ, သမ္ဘဝတိ, ဘောဂံ အနုဘဝတိ, တဏှံ အဘိဘဝတိ, ပရိဘဝတိ, အဓိဘဝတိ, အရညံ အဘိသမ္ဘဝတိ, အဇ္ဈောဂါဟတီတိ အတ္ထော။ ဂစ္ဆန္တံ မဂ္ဂေ အဘိသမ္ဘဝတိ, သမ္မာပုဏာတီတိ အတ္ထော ဣစ္စာဒိ။

ပဒါနံ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ စ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ စ ဥပကာရကာ ဝိဘတ္တိ, ပစ္စယာ ပစ္စယာ နာမ။

တတ္ထ ဝိဘတ္တိယော တျာဒိ, တုတာဒိဣစ္စာဒိနာ အဌဝိဓာ ဘဝန္တိ, သရူပတော ဆန္နဝုတိဝိဓာ။

တတ္ထ ပုဗ္ဗဆက္ကဘူတာနိ အဌစတ္တာလီသရူပါနိ **ပရဿပဒါနိ** နာမ။ ပရဆက္ကဘူတာနိ အဌစတ္တာလီသရူပါနိ **အတ္တနောပဒါနိ** နာမ။

တတ္ထ ပရဟိတပဋိသံယုတ္တေသု ဌာနေသု ပဝတ္တိဗဟုလာနိ ပဒါနိ ပရဿပဒါနိ နာမ။ အတ္တဟိတပဋိသံယုတ္တေသု ပဝတ္တိဗဟုလာနိ အတ္တနောပဒါနိ နာမာတိ **ဧကေ**။

ပရော ဝုစ္စတိ ကတ္တာ သဗ္ဗကိရိယာသာဓာရဏတ္တာ, အတ္တာ ဝုစ္စတိ ကမ္မံ သကသကကိရိယာသာဓာရဏတ္တာ, ပရဿ အဘိဓာယကာနိ ပဒါနိ ပရဿပဒါနိ, အတ္တနော အဘိဓာယကာနိ ပဒါနိ အတ္တနောပဒါနီတိ **အညေ**။

အတ္တာ ဝုစ္စတိ ပဒတ္ထာနံ သရီရဘူတာ ကိရိယာ, ကတ္တုနာ ပန သာဓ္ယတ္တေန ကိရိယရူပါနိ ဘာဝ, ကမ္မာနိပိ အတ္တာတိ ဝုစ္စန္တိ။ သာဓကတ္တေန တေဟိ ပရဘူတော ကတ္တာ ပရော နာမာတိ **အပရေ**။

အတ္တာ ဝုစ္စတိ အမှတ္ထော, ပရော ဝုစ္စတိ တုမှ, နာမတ္ထော, ပုဗ္ဗဆက္ကာနိ ပရဗဟုလတ္တာ ပရဿပဒါနိ နာမ, ပရဆက္ကာနိ ပန ရူဠှီဝသေန အတ္တနောပဒါနိ နာမာတိပိ ဝဒန္တိ။ ဣဒံ န ယုဇ္ဇတိ ပရဆက္ကေသု တဗ္ဗဟုလမတ္တဿာပိ အသိဒ္ဓတ္တာ။ ဟဋ္ဌိဘာသံ ပန ပတ္တတ ဒ္ဒိန္နံ ဆက္ကာနံ အတ္တဟိတ, ပရဟိတေသု တ တီသု ကာရကေသု တ ပဝတ္တိနာနာတ္တံ န ဒိဿတိယေဝ, တသ္မာ ဣမသ္မိံ ဂန္ထေ တံ နာမဒွယံ န ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပစ္စယာ ပန စတုဗ္ဗိဓာ ဝိကရဏ, ကိစ္စ, ကာရိတ, ဓာတုပစ္စယဝသေန။

တတ္ထ ယေ ဓာတုသိဒ္ဓါနိ တျာဒိပဒါနိ တဗ္ဗာဒိပဒါနိ စ ဂဏဝိဘာဂဝသေန အညမညံ ဝိသဒိသရူပါနိ ကရောန္တိ, တေ **ဝိကရဏပစ္စယာ** နာမ, လ, ယ, ဏောဣစ္စာဒယော။

ဘာဝ, ကမ္မဝိသယော ဏျော **ကိစ္စပစ္စယော** နာမ။

ပရေသံ အာဏာပနသင်္ခါတေ ပယောဇကဗျာပါရေ ပဝတ္တာ ဏိ, ဏာပိပစ္စယာ **ကာရိတပစ္စယာ** နာမ။

ဝိသုံ တံတံကိရိယတထိဘာဝေန ဓာတုရူပါ ခ, ဆ, သဣစ္စာဒိကာ ပစ္စယာ **ဓာတုပစ္စယာ** နာမ။

“ကာလ, ကာရက, ပုရိသ, သင်္ခ္ယာဘေဒဒီပက”န္တိ ဧတ္ထ အတီတ, ပစ္စုပ္ပန္နာ’နာဂတ, ကာလဝိမုတ္တဝသေန ကာလဘေဒော စတုဗ္ဗိဓော။

တတ္ထ ဟိယျတ္တနီ, အဇ္ဇတ္တနီ [အဇ္ဇတနီ (ဗဟူသု)] , ပရောက္ခာတိ ဣမာ တိဿော ဝိဘတ္တိယော အတီတေ ကာလေ ဝတ္တန္တိ။

ဝတ္တမာနာ, ပဉ္စမီတိ ဒွေဝ ပစ္စုပ္ပန္နေ။

ဧကာ ဘဝိဿန္တီ အနာဂတေ။

သတ္တမီ, ကာလာတိပတ္တီတိ ဒွေဝ ကာလဝိမုတ္တေ ဝတ္တန္တိ, အယံ ကိရ ပေါရာဏိကော ဝိဘတ္တီနံ ကမော, သော စ ဟဋ္ဌိယာ သမေတိယေဝ။

“သဗ္ဗေ သဒ္ဒမ္ပဂရုနော, ဝိဟံသု ဝိဟရန္တိ စ။

အထောပိ ဝိဟရိဿန္တိ, သော ဗုဒ္ဓါန ဓမ္မတာ”တိ [အ. နိ. ၄.၂၁] စ –

“အဗ္ဘတီတာ စ ယေ ဗုဒ္ဓါ, ဝတ္တမာနာ အနာဂတာ”တိ စ [အပ. ထေရ ၁.၁.၅၈၈] ဟဋ္ဌိ။ ဣမသ္မိံ ကမေ ပဉ္စမီ, သတ္တမီတိ နာမဒ္ဒယမ္ပိ အနွဝတ္ထဝသေန သိဒ္ဓံ ဘဝတိ။ ပစ္ဆာ ပန ဂရုနော ဝတ္တိစ္ဆာဝသေန ဝိဘတ္တီနံ နာနာကမံ ကရောန္တိ။

ကတ္တု, ကမ္မ, ဘာဝ ပန ကာရကဘေဒော နာမ။ တတ္ထ ဘာဝေ ဒုဝိဓော သာဓ္ယ, သာဓနဝသေန ဝိသေသန, ဝိသေဿဝသေန စ။ တတ္ထ ဓာတွတ္ထဝတ္တကိရိယာ **သာဓ္ယဘာဝေ** နာမ။ ပစ္စယတ္ထကိရိယာ **သာဓနဘာဝေ** နာမ။

တေသု သာဓ္ယဘာဝေ နာနာဓာတူနံ ဝသေန နာနာဝိဓော ဟောတိ။ သာဓနဘာဝေ နာနာဓာတွတ္ထာနံ ပဝတ္တာကာရသင်္ခါတေန ဧကေနေဝ ဧကောဝ ဟောတိ။ သော ပန ယထာ ဇာတိ နာမ အနုပ္ပန္နပက္ခေ ဌိတေ သင်္ခတဓမ္မေ ဥပ္ပ ဟာဒေန္တီ ဝိယ ခာယတိ, တထာ တေဟာရဝိသယမတ္တေ ဌိတေ သဗ္ဗဓာတွတ္ထေ ဟာတုဘာဝေန္တေ ကရောန္တော ဝိယ ခာယတိ, တသ္မာ သော သာဓနန္တိ စ ကာရကန္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ယထာ စ ဇာတိဝသေန ဥပ္ပန္နာ သင်္ခတဓမ္မာ “စိန္တနံ ဇာတံ, ဖုသနံ ဇာတ” မိစ္စာဒိနာ ဧကန္တမေဝ ဇာတိ ဝိသေသေန္တိ, တထာ ပစ္စယတ္ထဝသေန ဟာတုဘာဝန္တာ နာနာဓာတွတ္ထာပိ “ဘုယျတေ, ဂမ္မတေ, ပစ္စတေ, ဘဝနံ, ဂမနံ, ပစနံ” မိစ္စာဒိနာ ဧကန္တမေဝ ပစ္စယတ္ထံ ဝိသေသေန္တိ။ ဝတ္တိစ္ဆာဝသေန ပန ဘာဝသာဓနပဒေသု ဓာတွတ္ထ, ပစ္စယတ္ထာနံ အဘေဒေါပိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိယေဝ။ ဣဓ ပန ဒုဝိဓေသု ဘာဝေသု သာဓနဘာဝေ အဓိပ္ပေတော။

ပဌမ, မဇ္ဈိမု’တ္တမပုရိသာ ပုရိသဘေဒော။ ‘ပုရိသော’တိ စ “ယံကိဉ္စာယံ ပုရိသပုဂ္ဂလော ပဋိသံဝေဒေတိ သုခံ တ ဒုက္ခံ တ အဒုက္ခမသုခံ တ”တိ [မ. နိ. ၃.၁] ဧတ္ထ အတ္တာ ဧဝ ဝုစ္စတိ, သော စ အတ္တာ “သော ကရောတိ, သော ပဋိ သံဝေဒေတီ”တိ [အ. နိ. ၆.၄၃; ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၈၀] ဧတ္ထ ကာရကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဣတိ ‘ပုရိသော’တိ ကာရကော ဧဝ။

သော စ တိဝိဓော နာမတ္တော, တုမှတ္တော, အမှတ္တော စာတိ။ တတ္ထ အတ္တနော အဇ္ဈတ္တသန္တာနဘူတတ္တာ အမှတ္တော ဥတ္တမပုရိသော နာမ, သေသာ ပန ကမေန ပဌမပုရိသော, မဇ္ဈိမပုရိသောတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိဘတ္တိယော ပန တ ဒ္ဒီပကတ္တာ ပဌမပုရိသာဒိနာမံ လဘန္တိ။ ဣဒဉ္စ နာမံ ကာရကဘေဒေ အန္တောဂဓမေဝါတိ ကတွာ ဣမသ္မိံ ဂန္ထေ န ဂ ဟိတန္တိ။

သင်္ခ္ယာဘေဒော ဒုဝိဓော ဧကတ္တ, ဗဟုတ္တဝသေန။

‘လိင်္ဂဘေဒရဟိတ’န္တိ “ပုရိသော ဂစ္ဆတိ, ဣတ္ထီ ဂစ္ဆတိ, ကုလံ ဂစ္ဆတိ” ဣစ္စာဒိသု ‘ပုရိသော’ဣစ္စာဒီနံ အဘိဓေယျပဒာနံ လိင်္ဂာနုဂတော ရူပဘေဒော အာချာတပဒေ နတ္ထိ။

‘ကြိယာပဓာနတစက’န္တိ ဧတ္ထ ကြိယံ ဝေ ပဓာနတော အဘိဓာတိ, န နာမပဒံ ဝိယ ဒဗ္ဗံ ပဓာနတော အဘိဓာတီတိ အဓိပ္ပာယော။

တတ္ထ ကြိယာ နာမ ဓာတွတ္ထဘာဝေ ဝုစ္စတိ, သာ စ ကာလဝသေန အတီတကြိယာ, ပစ္စုပ္ပန္နကြိယာ, အနာဂတကြိယာ, ကာလဝိမုတ္တကြိယာတိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။

အာဏတ္တိကြိယာ, အာသိဋ္ဌကြိယာ, အနုမတိကြိယာ, ပရိကပ္ပကြိယာ, အရဟ, သက္က, ဝိဓိ, နိမန္တနာ’မန္တနာဒိကြိယာတိ ဗဟုဝိဓာ ကြိယာဘေဒေတိ။

ဘူ-သတ္တာယံ, သန္တဿ ဘာဝေ သတ္တာ, တဿံ သတ္တာယံ, ဘူဓာတု သတ္တာယမေတ္ထ ဝတ္တတေ, သဗ္ဗပဒတ္ထာနံ သဒ္ဒ, ဗုဒ္ဓိဝိသယဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနဘာဝေ ဝတ္တတေတ္ယတ္ထော။

၅၆၁. ကြိယတ္ထာ [က. ၄၃၂, ၄၅၅; ရူ. ၃၆၂, ၅၃၀; နီ. ၉၀၅, ၉၃၆; ဟ. ၃.၁.၉၁]။

အဓိကာရသုတ္တမိဒံ, ကြိယတ္ထာ ပရံ ဝိဘတ္တိ, ပစ္စယာ ဘဝန္တီတိ အတ္ထော။ ကြိယာ အတ္ထော ယဿာတိ ကြိယတ္ထော။ ပကတိဓာတု, ဝိကတိဓာတု, နာမဓာတုဝသေန တိဝိဓော ဓာတု, ကာရိတပစ္စယန္တရူပမ္ပိ ဝိကတိဓာတုမှဟိ သင်္ဂယှတိ။

၅၆၂. ဝတ္တမာနေတိ အန္တိ သိ ထ မိ မ တေ အန္တေ သေ ဝှေ ဧ မှေ [က. ၄၁၄; ရူ. ၄၂၈; နီ. ၈၇၂; စံ. ၁.၂.၈၂; ဟ. ၃.၂.၁၂၃]။

အာရဒ္ဓါတိက္ကတ နိဋ္ဌံ အနုပဂတော ဘာဝေ ဝတ္တမာနော နာမ, တံသမ္ဗန္ဓိကာလောပိ တဒုပစာရေန ဝတ္တမာနောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝတ္တမာနေ ကာလေ ကြိယတ္ထာ ပရံ တ္ယာဒိဝိဘတ္တိယော ဘဝန္တိ။ အယဉ္စ ဝိဘတ္တိ တ္ယာဒီတိ စ ဝတ္တမာနကာလဝိသယတ္တာ ဝတ္တမာနာတိ စ သိဇ္ဈတိ။

၅၆၃. ပုဗ္ဗာပရဆက္ကာနမေကာနေကေသု တုမှာမှသေသေသု ဒွေဝ ဒွေဝ မဇ္ဈိမုတ္တမပဌမာ [က. ၄၀၈; ရူ. ၄၃၁; နီ. ၈၆၇]။

တုမှနာမံ, အမှနာမံ, တဒုဘယတော သေသနာမန္တိ တီသု နာမေသု ပယုဇ္ဇမာနေသု တ ဂမ္ယမာနေသု တ ဧကေသွိံ တ အနေကေသု တ အတ္ထေသု ပုဗ္ဗဆက္က, ပရဆက္ကာနံ ဒွေဝ ဒွေဝ မဇ္ဈိမ, ဥတ္တမ, ပဌမာ ဝိဘတ္တိယော ဘဝန္တိ။ “ဥတ္တမန္တိ ဥတ္တရံ အန္တိမ”န္တိ စူဠမောဂ္ဂလ္လာနေ ဝုတ္တံ။

ဧတ္ထ စ ဝိဘတ္တိဝိဓာနမုခေန တံတံသညာဝိဓာနမ္ပိ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။

ကထံ?တိ, အန္တိ, သိ, ထ, မိ, မ ဣတိ ပုဗ္ဗဆက္ကံ နာမ။

တေ, အန္တေ, သေ, ဝှေ, ဧ, မှေ ဣတိ ပရဆက္ကံ နာမ။

ပုဗ္ဗဆက္ကေ စ-တိ, အန္တိဒွယံ ပဌမဒုကံ နာမ, သိ, ထဒွယံ မဇ္ဈိမဒုကံ နာမ, မိ, မဒွယံ ဥတ္တမဒုကံ နာမ။ ဧဝံ ပရဆက္ကေ။

တတ္ထ တုလျာဓိကရဏဘူတေ သေသနာမေ ပယုဇ္ဇမာနေ တ ဂမ္ယမာနေ တ ပဌမဒုကံ ဘဝတိ။ တထာ တုမှနာမေ မဇ္ဈိမဒုကံ, အမှနာမေ ဥတ္တမဒုကံ။ ဒုကေသု စ ဧကသွိံ အတ္ထေ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဝစနံ, ဗဟုမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ။

ဧတ္ထ စ နာမာနံ အတ္ထနိဒ္ဒိသိတာ ကတုဝတ္ထ, ကမ္မတ္ထာ က္ကမေ နာမတ္ထာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ကတ္တု, ကမ္မသင္ခါ တေ ယသ္မိံ နာမတ္ထေ တ္ယာဒိဝိဘတ္တိယော ဘဝန္တိ, သော နာမတ္ထော တ္ယာဒိတစကာနံ ဝေ တစ္စဘူတော ဝုတ္တတ္တော နာမ ဟောတိ, န သ္ယာဒိဝိဘတ္တီနံ။

ဝုတ္တကတ္တု, ကမ္မာဓိဋ္ဌာနဿ စ လိင္ဂတ္ထဿ တစကံ နာမပဒံ အဘိဓေယျပဒံ နာမ, တေဒေဝ တုလျာဓိကရဏပဒန္တိ စ ဝုစ္စတိ။

အမာဒယော စ အတ္ထတစကဝိဘတ္တိယော တေသ္မိံ ဩကာသံ န လဘန္တိ, လိင္ဂတ္ထမတ္တဇောတိကာ ပဌမာဝိဘတ္တိ ဝေ ဩကာသံ လဘတိ။ ဝေရူပါနိ တုလျာဓိကရဏဘူတာနိ အဘိဓေယျပဒါနိ သန္ဓာယ သုတ္တေ ‘တုမှဟမှ သေသေသူ’တိ ဝုတ္တံ။

က္ကဒဉ္စ သုတ္တံ သုဒ္ဓေဟိ တုမှဟ’မှဟ, သေသနာမေဟိ ယုတ္တတက္ကေ စ မိဿကေဟိ ယုတ္တတက္ကေ စာတိ ဒွိသု ဒွိသု တက္ကေသု ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ထ သုဒ္ဓေဟိ ယုတ္တေ ပစ္စေကံ ဒုကာနိ ဝတ္တန္တိ။ ယထာ? သော ဂစ္ဆတိ, တေ ဂစ္ဆန္တိ, တွံ ဂစ္ဆသိ, တုမှေ ဂစ္ဆထ, အဟံ ဂစ္ဆာမိ, မယံ ဂစ္ဆာမာတိ။

တထာ သုဒ္ဓဒွန္ဒေပိ။ ယထာ? သော စ သော စ ဂစ္ဆတိ, ဂစ္ဆန္တိ ဝါ။ တေ စ တေ စ ဂစ္ဆန္တိ, သော စ တေ စ ဂစ္ဆန္တိ, တွဉ္စ တွဉ္စ ဂစ္ဆသိ, ဂစ္ဆထ ဝါ။ တုမှေ စ တုမှေ စ ဂစ္ဆထ, တွဉ္စ တုမှေ စ ဂစ္ဆထာတိ။

မိဿကေဟိ ယုတ္တေ ဒွန္ဒတက္ကေ ပန ‘ဝိပ္ပဋိသေဓေ’တိ သင္ကေတတ္တာ ပရဒုကာနိ ဝေ ဩကာသံ လဘန္တိ, တေသု စ ဗဟုဝစနာနိ ဝေ။ ယထာ? သော စ တွဉ္စ ဂစ္ဆထ, သော စ အဟဉ္စ ဂစ္ဆာမ, တွဉ္စ အဟဉ္စ ဂစ္ဆာမ, သော စ တွဉ္စ အဟဉ္စ ဂစ္ဆာမ။ ဧကဝစနစတုက္ကံ။

တေ စ တုမှေ စ ဂစ္ဆထ, တေ စ မယဉ္စ ဂစ္ဆာမ, တုမှေ စ မယဉ္စ ဂစ္ဆာမ, တေ စ တုမှေ စ မယဉ္စ ဂစ္ဆာမ။ ဗဟုဝစနစတုက္ကံ။

သော စ တုမှေ စ ဂစ္ဆထ, သော စ မယဉ္စ ဂစ္ဆာမ, တွဉ္စ မယဉ္စ ဂစ္ဆာမ, သော စ တွဉ္စ မယဉ္စ ဂစ္ဆာမ။ ဧကဝစနမူလစတုက္ကံ။

တေ စ တွဉ္စ ဂစ္ဆထ, တေ စ အဟဉ္စ ဂစ္ဆာမ, တုမှေ စ အဟဉ္စ ဂစ္ဆာမ, တေ စ တုမှေ စ အဟဉ္စ ဂစ္ဆာမ။ ဗဟုဝစနမူလစတုက္ကံ။

အပိ စ တွဉ္စ သော စ ဂစ္ဆထ, အဟဉ္စ သော စ ဂစ္ဆာမ, တွဉ္စ အဟဉ္စ သော စ ဂစ္ဆာမ, တုမှေ စ သော စ ဂစ္ဆထ, မယဉ္စ သော စ ဂစ္ဆာမ, တွဉ္စ တေ စ ဂစ္ဆထ, အဟဉ္စ တေ စ ဂစ္ဆာမက္ကစ္စာဒီနိပိ စတုက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

အတ္ရိမာ ဟဉ္ဒိ – တုဝဉ္စ ပုတ္တော သုဏိသာ စ နတ္တာ, သမ္မောဒမာနာ ဃရမာဝသေထ [ဇာ. ၁.၈.၇]။ အဟဉ္စ ပုတ္တော သုဏိသာ စ နတ္တာ, သမ္မောဒမာနာ ဃရမာဝသေမ [ဇာ. ၁.၈.၇]။

အဟဉ္စ အနိ အာယသ္မာ စ သာရိပုတ္တော ဘိက္ခုသင္ဃံ ပရိဟရိဿာမ [မ. နိ. ၂.၁၆၀]။

အဟဉ္စ က္ကမေ စ ဘိက္ခု သမာဓိနာ နိသီဒိမှာ။

အဟဉ္စ ဘရိယာ စ အနုပတီ အဟုမှာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၅၉၃]။

အဟဉ္စ သာမိကော စ အနုပတိ အဟုမှာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၁၇] ဣစ္စာဒိ။

ယံ ပန "သော စ ဂစ္ဆတိ, တွဉ္စ ဂစ္ဆသိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "တုမှေ ဂစ္ဆထာ"တိ တ "သော စ ဂစ္ဆတိ, အဟဉ္စ ဂစ္ဆာမိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "မယံ ဂစ္ဆာမာ"တိ တ ဝစနံ, တံ ပကတိဗဟုဝစနမေဝ, န ပရောပုရိသဗဟုဝစနံ။

ယဉ္စ ကစ္စာယနေ – "သဗ္ဗေသမေကာဘိဓာနေ ပရော ပုရိသော"တိ [နီ. ၂၁၆ ပိဋ္ဌေ] သုတ္တံ, တတ္ထာပိ သဗ္ဗေသံ ဒွိန္နံ တ တိဏ္ဏံ တ မဇ္ဈိမုတ္တမာနံ နာမ, တုမှ'မှာနံ ဧကတော အဘိဓာနေ မဇ္ဈိမုတ္တမေသု ပရော ပုရိသော ယောဇေတဗ္ဗောတိ အတ္ထော န န သမ္ဘဝတီတိ။

၅၆၄. ကတ္တရိ လော [က. ၄၅၅; ရူ. ၄၃၃; နီ. ၉၂၅]။

အပရောက္ခေသု မာန, န္တ, တွာဒီသု ပရေသု ကိ္ရယတ္တာ ပရံ ကတ္တရိ လာနုဗန္ဓော အပစ္စယော ဟောတိ။ လာနုဗန္ဓော 'ဦလသ္သေ'တိ သုတ္တေ ဝိသေသနတ္ထော။

ဧတေန ယတ္ထ မာန, န္တ, တွာဒယော ကတ္တရိ ဝတ္တန္တိ, တတ္ထ အယံ လပစ္စယောတိ လပစ္စယေန တေသံ ကတ္တုတာစကဘာဝံ ဉာပေတိ, ဧသ နယော "ဣ္ယော ဘာဝကမ္မေသု။" ဣစ္စာဒီသုပိ။

ဧတ္ထ စ ဝိကရဏပစ္စယာ နာမ ဗျဉ္ဇနပူရဏာ ဧဝ ဟောန္တိ, န အတ္ထပူရဏာ, တသ္မာ ယသ္မိံ ပယောဂေ တေဟိ ဝိနာ ပဒရူပံ န သိဇ္ဈတိ, တတ္ထေဝ တေ ဝတ္တန္တိ။ ယတ္ထ သိဇ္ဈတိ, တတ္ထ န ဝတ္တန္တိ, အယမ္ပိ လပစ္စယော ဓာတုတော ပရံ ဝိဘတ္တိသရေ တ အာဂမသရေ တ အသန္တေ ဝတ္တတိ, သန္တေ ပန "ပစာမိ, ပစာမ, ပစာဟိ, ဂမေတိ, ဂမေန္တိ, ဝဇ္ဇေတိ, ဝဇ္ဇေန္တိ"-ဣစ္စာဒီသု ကာရိယန္တရတ္ထာယ ဝတ္တတိ။ ယတ္ထ စ ပစ္စယာနံ လောပေဟ ဝိဟိတော, တတ္ထ ဂဏန္တရ, ရူပန္တရပ္ပသင်္ဂပဋိသိဒ္ဓါယ ဝတ္တတိ, အညတ္ထ န ဝတ္တတိ။

၅၆၅. ယုဝဏ္ဏာနမေဩ ပစ္စယေ [က. ၄၈၅; ရူ. ၄၃၄; နီ. ၉၇၅; စံ. ၁.၁.၈၂; ဟ. ၃.၁.၆၀]။

ဝိဘတ္တိ, ပစ္စယာ ပစ္စယော နာမ။ ဣ, ဤ, ခိ, စိ, ဇိ ဣစ္စာဒယော ဣဝဏ္ဏာ နာမ။ စု, ဇု, ဘူ, ဟူ ဣစ္စာဒယော ဥဝဏ္ဏာ နာမ။ ပစ္စယေ ပရေ ဧကက္ခရဓာတုဝန္တာနံ ဣဝဏ္ဏု'ဝဏ္ဏာနံ ကမေန ဧ, ဩဝုဒ္ဓိယော ဟောန္တိ။ 'ပရော ကွစီ'တိ ပရသရလောပေဟာ။

သံပုဗ္ဗော-သမ္ဘောတိ , သမ္ဘောန္တိ, သမ္ဘောသိ, သမ္ဘောထ, သမ္ဘောမိ, သမ္ဘောမ။

အနုပုဗ္ဗော-အနုဘဝနေ, သော ဘောဂံ အနုဘောတိ, တေ ဘောဂံ အနုဘောန္တိ, တွံ ဘောဂံ အနုဘောသိ, တုမှေ ဘောဂံ အနုဘောထ, အဟံ ဘောဂံ အနုဘောမိ, မယံ ဘောဂံ အနုဘောမ။

တတ္ထ ယထာ "နီလော ပဋော"တိ ဧတ္ထ နီလသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဒုဝိဓော တစ္စတ္ထော, အဘိဓေယျတ္ထောတိ။

တတ္ထ ဂုဏသင်္ခါတော သကတ္ထော တစ္စတ္ထော နာမ။

ဂုဏနိဿယော ဒဗ္ဗတ္ထော အဘိဓေယျတ္ထော နာမ။

နီလသဒ္ဒော ပန ဝစ္စာတ္ထမေဝ ဥဇုံ ဝဒတိ, နီလသဒ္ဒမတ္တံ သုဏန္တော နီလဂုဏမေဝ ဥဇုံ ဇာနာတိ, တသ္မာ "ပဋော" ဣတိ ပဒန္တရေန နီလသဒ္ဒဿ အဘိဓေယျတ္ထော အာစိက္ခီယတိ။

တထာ "အနုဘောတီ"တိ ဧတ္ထ တိသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဒုဝိဓော တစ္စတ္ထော, အဘိဓေယျတ္ထောတိ။

တတ္ထ ကတ္တုသတ္တိသင္ခါတော သကတ္တော **တစ္စတ္တော** နာမ။

သတ္တိနိဿယော လိင်္ဂတ္တော **အဘိဓေယျတ္တော** နာမ။

တိသဒ္ဒော ပန တစ္စတ္ထမေဝ ဥဇုံ ဝဒတိ, န အဘိဓေယျတ္တံ။ “အနုဘောတိ”တိ သုဏန္တော သာဓုကံ ဉာယာသ ဟိတံ ကတ္တာရမေဝ ဥဇုံ ဇာနာတိ, န ကိဉ္စိ ဒဗ္ဗန္တိ အတ္တော။ တသ္မာ “သော” ဣတိ ပဒန္တရေန တိသဒ္ဒဿ အဘိ ဓေယျတ္တော အာစိက္ခိယတိ, တစ္စတ္ထဿ ပန တိသဒ္ဒေနေဝ ဥဇုံ ဝုတ္တတ္တာ တတိယာဝိဘတ္တိယာ ပုန အာစိ က္ခိတဗ္ဗကိစ္စံ နတ္ထိ, လိင်္ဂတ္ထဇောတနတ္တံ အဘိဓေယျပဒေ ပဌမာဝိဘတ္တိ ဧဝ ပဝတ္တတီတိ။ သေ နယော သဗ္ဗ တ္တ။

၅၆၆. ဧသြနမယတ သရေ [က. ၅၁၃, ၅၁၄; ရူ. ၄၃၅, ၄၉၁; နီ. ၁၀၂၇, ၁၀၂၈]။

သရေ ပရေ ဧ, ဩနံ ကမေန အယ, အတ ဟောန္တိ။ ယ, ဝေသု အ-ကာရော ဥစ္စာရဏတ္တော။

ဘဝတိ, ဘဝန္တိ, ဘဝသိ, ဘဝထ။

၅၆၇. ဟိမိမေသွဝဿ [က. ၄၇၈; ရူ. ၄၃၈; နီ. ၉၅၉]။

ဟိ, မိ, မေသု ပရေသု အ-ကာရဿ ဒီဃော ဟောတိ။

ဘဝာမိ, ဘဝာမ။

ပရဆက္ကေ – ဘဝတေ, ဘဝန္တေ, ဘဝသေ, ဘဝေ္ဝှေ, ဘဝေ, ဘဝမှေ။

ပပုဗ္ဗော ဘူ-ပဝတ္တိယံ, နဒီ ပဘဝတိ။

အဘ္ဘာ’ဘိ, ပရိပုဗ္ဗော ဟိံသာယံ, အဓိဘဝတိ, အဘိဘဝတိ, ပရိဘဝတိ။

ဝိပုဗ္ဗော ဝိနာသေ, ဟာကင္ဂေ, သောဘဏေ စ, ဝိဘဝတိ။

ပရာပုဗ္ဗော ပရာဇယေ, ပရာဘဝတိ။

အဘိ, သံပုဗ္ဗော ပတ္တိယံ, အဇ္ဈောကဟေ စ, အဘိသမ္ဘဝတိ, တထာ ဟာတုဗ္ဘဝတိ, အာဝိဘဝတိ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပံ။

သုဒ္ဓဘာဝကမ္မရူပ

၅၆၈. ဍ္ဍော ဘာဝကမ္မေသွဝပရောက္ခေသု မာန န္တ တ္ယာဒီသု [က. ၄၄၀; ရူ. ၄၄၅; နီ. ၉၂၀; စံ. ၁.၁.၈၀; ဟ. ၃.၁.၆၇]။

ပရောက္ခာဝဇ္ဇိတေသု မာန, န္တပစ္စယေသု တ္ယာဒီသု စ ပရေသု ကိရိယတ္တာ ဘာဝသ္မိံ ကမ္မနိ စ ကာနုဗန္ဓော ယပစ္စယော ဟောတိ, ဗဟုလာဓိကာရာ က္ဝစိ ကတ္တရိ စ။

ရူပံ ဝိဘုယ္ယတိ, သော ပဟီယိဿတိ [သံ. နိ. ၁.၂၄၉], ဘတ္တံ ပစ္စတိ, ဂိမှေ ဥဒကံ ဆိဇ္ဇတိ, ကုသူလော ဘိဇ္ဇ တိ။

၅၆၉. န တေ ကာနုဗန္ဓနာဂမေသု ။

ကာနုဗန္ဓေ နာဂမေ စ က္လဝတ္ထု'ဝတ္ထာနံ အသ္သ စ တေ ဧ, ဩ,-အာ န ဟောန္တိတိ ကွမှပ်ိ ဝုဒ္ဓိ နတ္ထိ။

ကမ္မေ-တေန ပုရိသေန ဘောဂေ အနုဘူယတိ, တေန ဘောဂ အနုဘူယန္တိ, တေန တ္ဝံ အနုဘူယသိ, တေန တုမှေ ဟေ အနုဘူယထ, တေန အဟံ အနုဘူယာမိ, တေန မယံ အနုဘူယာမ။ ယသ္သ ဒ္ဝိတ္တံ ရသ္သတ္တဉ္စ, အနုဘုယ္ယတိ, အနုဘုယ္ယန္တိ။

တတ္ထ "အနုဘူယတီ"တိ ဧတ္ထ ကွပစ္စယသဟိတသ္သ တိသဒ္ဒသ္သ အတ္ထော ဒုဝိဓော တစ္စတ္ထော, အဘိ ဓေယ္ယတ္ထောတိ။

တတ္ထ ကမ္မသတ္တိသင်္ခာတော သကတ္ထော **တစ္စတ္ထော** နာမ။

သတ္တိနိဿယော လိင်္ဂတ္ထော **အဘိဓေယ္ယတ္ထော** နာမ။

တိသဒ္ဒော ပန ကွပစ္စယသဟိတော တစ္စတ္ထမေဝ ဥဇုံ ဝဒတိ, န အဘိဓေယ္ယတ္ထံ။ "အနုဘူယတီ"တိ သုဏန္တော သာဓ္ဝကိရိယာသဟိတံ ကမ္မသတ္တိံ ဧဝ ဥဇုံ ဇာနာတိ, န ကိဉ္စိ ဒဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တန ယမေဝ။

အနုဘူယတေ , အနုဘုယ္ယတေ, အနုဘူယန္တေ, အနုဘုယ္ယန္တေ, အနုဘူယသေ, အနုဘူယဝှေ, အနုဘူယေ, အနုဘုယ္ယေ, အနုဘူယမှေ, အနုဘုယ္ယမှေ။

၅၇၀. ဂရုပုဗ္ဗာ ရသ္သာ ရေ န္တေန္တီနံ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; 'ဂုရူ॰' (ဗဟူသု)]။

ဂရုပုဗ္ဗမှာ ရသ္သတော န္တေ, န္တီနံ ရေအာဒေသော ဟောတိ။

ဇာယရေ, ဇာယန္တိ, ဇာယရေ, ဇာယန္တေ, ဂစ္ဆရေ, ဂစ္ဆန္တိ, ဂစ္ဆရေ, ဂစ္ဆန္တေ, ဂမိဿရေ, ဂမိဿန္တိ, ဂမိဿရေ, ဂမိဿန္တေ။

ဂရုပုဗ္ဗာတိ ကိံ? ပစန္တိ, ပစန္တေ။

ရသ္သာတိ ကိံ? ဟာစေန္တိ, ဟာစန္တေ။

ဧတ္ထ စ သုတ္တဝိဘာဂေန "သဗ္ဗံ ဟိဒံ ဘဉ္ဇရေ ကာလပရိယာယံ [ဇာ. ၁.၁၅.၃၇၀], မုဉ္စရေ ဗန္ဓနသ္မာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၄၈], ဇီဝရေ' တပိ သုဿတီ"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၈၄၀] တောနိ ဟင်္ခိပအနိ သိဇ္ဈန္တိ။

တတ္ထ 'ဘဉ္ဇရေ'တိ ဘိဇ္ဇတိ, 'မုဉ္စရေ'တိ မုဉ္စန္တု, 'ဇီဝရေ' တပိ'တိ ဇီဝန္တော'တပိ။ အနုဘူယရေ, အနုဘူယန္တိ, အနုဘူယရေ, အနုဘူယန္တေ။

ဘာဝေ နာမ ဘဝန, ဂမနာဒိကော ကိရိယာကာရော, သော ဓာတုနာ ဧဝ တုလ္လာဓိကရဏဘာဝေန ဝိသေသီယတိ, န နာမပဒေန, တသ္မာ တတ္ထ တုမှာ'မှာ, သေသနာမဝသေန တ္တာဒိဒုကဝိသေသယောဂေ နာမ နတ္ထိ, ပဌမဒုကမေဝ တတ္ထ ဘဝတိ, ဒဗ္ဗသ္သေဝ စ တသ္သ အဗ္ဗတ္တသရူပတ္တာ သင်္ခ္ယာဘေဒေါပိ နတ္ထိ, ဧကဝစနမေဝ ဘဝတိ။

တေန ဘောဂံ အနုဘူယတိ, အနုဘုယ္ယတိ, အနုဘူယတေ, အနုဘုယ္ယတေ, အနုဘဝနံ ဟောတီတိ အတ္ထော။

က္လတိ သုဒ္ဓဘာဝကမ္မရူပနိ။

ဟေတုကတ္တုရူပ

၅၇၁. ပယောဇကဗျာပာရေ ဏာပိ စ [က. ၄၃၈; ရူ. ၅၄၀; နီ. ၉၁၄]။

ယော သုဒ္ဓကတ္တာရံ ပယောဇေတိ, တဿ ပယောဇကဿ ကတ္တုနော ဗျာပာရေ ကြိယတ္ထာ ဏိ စ ဏာပိ စ ဟောန္တိ။ ဏာနုဗန္ဓာ ဝုဒ္ဓျတ္ထာ။

တေသု စ အာကာရန္တတော ['အတော' (မောဂ.)] ဏာပိယေဝ ဟောတိ, အာပေတိ, အာပယတိ။

ဥဝဏ္ဏန္တတော ဏိယေဝ, သာဝေတိ, သာဝယတိ။

သေသတော ဒွေပိ, ဟာစေတိ, ဟာစယတိ, ဟာစာပေတိ, ဟာစာပယတိ။

ပယောဇကဗျာပာရောပိ ကြိယာ တေတိ တဒတ္ထတစီဟိ ဏိ,-ဏာပီဟိ ပရံ ဝိဘတ္တိ, ပစ္စယာ ဘဝန္တိ, ဓာတွန္တဿ စ ဏိ, ဏာပီနဉ္စ ဝုဒ္ဓိ။

သော မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ, တေ မဂ္ဂံ ဘာဝေန္တိ, တွံ မဂ္ဂံ ဘာဝေသိ, တုမှေ မဂ္ဂံ ဘာဝေထ, အဟံ မဂ္ဂံ ဘာဝေမိ, မယံ မဂ္ဂံ ဘာဝေမ။

၅၇၂. အာယာတ ဏာနုဗန္ဓေ [က. ၅၁၅; ရူ. ၅၄၁; နီ. ၁၀၂၉]။

ဧ, ဩနံ ကမေန အာယ, အာတ ဟောန္တိ သရာဒေ ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ, သုတ္တဝိဘတ္တိယာ အဏာနုဗန္ဓေပိ အာယာ'တ ဟောန္တိ။

ဂေ-သဒ္ဒေ, ဂါယတိ, ဂါယန္တိ။

အပပုဗ္ဗော စေ-ပူဇာယံ, အပစာယတိ, အပစာယန္တိ။

ဈေ-စိန္တာယံ, ဈာယတိ, ဈာယန္တိ, ဥဇ္ဈာယတိ, နိဇ္ဈာယတိ ဣစ္စာဒိ။

၅၇၃. ဏိဏာပျာပီဟိ စ [“။တ” (ဗဟူသု)]။

ဏိ , ဏာပိ, အာပီဟိ စ ကတ္တရိ ယော ဟောတိ တ။

ကာရယတိ, ကာရာပယတိ, သဒ္ဒာပယတိ။

ဣမိနာ အသရေ ဌာနေ အယာဒေသတော ပရံ အကာရော ဟောတိ, သော မဂ္ဂံ ဘာဝယတိ, ဘာဝယန္တိ, ဘာဝယသိ, ဘာဝယထ, ဘာဝယာမိ, ဘာဝယာမ။

ဣတိ ဟေတုကတ္တုရူပါနိ။

တျာဒိ

‘ဣတော ဘာဝကမ္မေသု။’တိ ဏိ, ဏာပိပစ္စယန္တတော ယော။

၅၇၄. ယဿ [က. ၄၄၂; ရူ. ၄၄၈; နီ. ၉၂၂]။

ကြိယတ္ထာ ပရဿ ယဿ အာဒိမှိ ဤ ဥ ဟောတိ။

တေန မဂ္ဂေါ ဘာဝီယတိ, တေန မဂ္ဂါ ဘာဝီယန္တိ, တေန တွံ ဘာဝီယသိ, တေန တုမှေ ဘာဝီယထ, တေန အဟံ ဘာဝီယာမိ, တေန မယံ ဘာဝီယာမ။

ရဿတ္တေ-ဘာဝိယတိ, ဘာဝိယန္တိ။

ဒွိတ္တေ-ဘာဝိယ္ယတိ, ဘာဝိယ္ယန္တိ။ တထာ ဘာဝယီယတိ, ဘာဝယီယန္တိ။

ရဿတ္တေ-ဘာဝယိယတိ, ဘာဝယိယန္တိ။

ဒွိတ္တေ-ဘာဝယိယ္ယတိ, ဘာဝယိယ္ယန္တိ။

အကမ္မိကာပိ ယာ ဓာတု၊ ကာရိတေ တွေဝ’ကကမ္မိကာ။
ဧကကမ္မာ ဒွိကမ္မာ စ၊ ဒွိကမ္မာ စ တိကမ္မကာ။

ဣတိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပံ, သုဒ္ဓကမ္မရူပံ, ဟေတုကတ္တုရူပံ, ဟေတုကမ္မရူပန္တိ ဧကဓာတုမှာ စတ္တာရိ နိပ္ဖန္နရူပာနိ လဗ္ဘန္တိ။

ကတ္တုရူပေန စေတ္ထ ကမ္မကတ္တုရူပမ္ပိ သင်္ဂယှတိ။ ကုသူလော ဘိဇ္ဇတိ, ဘိဇ္ဇနဓမ္မော ဘိဇ္ဇတိ။

ကမ္မရူပေန စ ကတ္တုကမ္မရူပမ္ပိ သင်္ဂယှတိ။ တတ္ထ ယံ ပဒံ ကတ္တုတစကံ သမာနံ သဒ္ဒရူပေန ကမ္မရူပံ ဘဝတိ, တံ ကတ္တုကမ္မရူပံ နာမ, တံ ပါဠိယံ ဗဟုလံ ဒိဿတိ။

ရူပံ ဝိဘာဝိယ္ယတိ [မဟာနိ. ၁၀၈], အတိက္ကမိယ္ယတိ, သမတိက္ကမိယ္ယတိ, ဝီတိဝတ္တိယ္ယတိ, နိမိတ္တံ အဘိဘုယ္ယတီတိ ကေတ္ရဘု [ပဋိ. မ. ၁.၅၉], ပဝတ္တံ အဘိဘုယ္ယတိ [ပဋိ. မ. ၁.၅၉], စုတိံ အဘိဘုယ္ယတိ, ဥပပတ္တိံ အဘိဘုယ္ယတီတိ [ပဋိ. မ. ၁.၅၉] ကေတ္ရဘု ဣစ္စာဒိ။

တထာ သော ပဟီယေထာပိ နောပိ ပဟီယေထ [သံ. နိ. ၁.၂၄၉], သော ပဟီယိဿတိ [သံ. နိ. ၁.၂၄၉], နိဟိယ္ယတိ ယသော တဿ [ဒီ. နိ. ၃.၂၄၆], ဟိယ္ယောတိ ဟိယ္ယတိ ပေါသော, ပရေတိ ပရိဟာယတိ [ဇာ. ၁.၁၅.၃၄၈], အာဇာနီယာ ဟသီယန္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၃၆၉], ဝိဓုရဿ ဟဒယံ ဓနိယတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၅၀] ဣစ္စာဒိ။

ယဉ္စ ‘ယမှိ ဒါ ဓာ မာ ဌာ ဟာ ပါ မဟ မထာဒီနမီ’တိ ကစ္စာယနေ သုတ္တံ, တံ ကမ္မနိ ဣစ္ဆန္တိ, ကတ္တရိ ဧဝ ယုဇ္ဇတိ ကမ္မနိ ဣဝဏ္ဏာဂမဿ သဗ္ဘာတ။ သဒ္ဒနီတိယံ ပန “သော ပဟီယိဿတီ”တိ ပဒါနံ ဘာဝရူပတ္တံ ဒဠှံ ဝဒတိ, တာနိ ပန ကတ္တုကမ္မရူပာနိ ဧဝတိ။

ဧတ္ထ စ ဝတ္တမာနံ စတုဗ္ဗိဓံ နိစ္စပဝတ္တံ, ပဝတ္တာဝိရတံ, ပဝတ္တုပရတံ, သမီပဝတ္တမာနန္တိ။

တတ္ထ **နိစ္စပဝတ္တေ** – ဣဓာယံ ပဗ္ဗတော တိဋ္ဌတိ, စန္ဒိမသူရိယာ ပရိယာယန္တိ, ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစမာနာ [အ. နိ. ၄.၆၉]။

ပဝတ္တာဝိရတေ – အပိ နု တေ ဂဟပတိ ကုလေ ဒါနံ ဒီယတီတိ, ဒီယတိ မေ ဘန္တေ ကုလေ ဒါနံ [အ. နိ. ၉.၂၀]။

ဧတ္ထ စ ယာဝ ဒါနေ သဥဿာဟော, တာဝ ယထာပဝတ္တာ အနုကြိယာ ဝတ္တမာနာ ဧဝ နာမ ဟောတိ ဥဿာဟဿ အဝိရတတ္တာ။

ပဝတ္တုပရတေ – န ခါဒတိ အယံ မံသံ, နေဝ ပါဏံ ဟနတိ [အ. နိ. ၃.၆၇], န အဒိန္နံ အာဒိယတိ [အ. နိ. ၃.၆၇]။ ဧတ္ထ ယာဝ တဗ္ဗိပက္ခကြိယံ န ကရောတိ, တာဝ ဝိရမဏကြိယာ ဝတ္တမာနာ ဧဝ နာမ ဟောတိ။

သမီပေ – အတီတေ – ကုတော နု တ္ဝံ အာဂစ္ဆသိ [သံ. နိ. ၁.၁၃၀], ရာဇဂဟတော အာဂစ္ဆာမီတိ။ အနာဂတေ – ခမ္မံ တေ ဒေသေမိ, သာခုက် သုဏောဟိ။

သုတ္တဝိဘင်္ဂေန တအာယောဂေ အတီတေပိ အယံ ဝိဘတ္တိ ပေဟာတိ, တကစီရာနိ ခုနန္တော, ဂစ္ဆာမိ အမ္ဗရေ တအာ [ဗု. ဝံ. ၂.၃၇]။

ယာဝ, ပုရေ, ပုရာယောဂေ အနာဂတေပိ-ဣခေဝ တာဝ တိဋ္ဌာဟိ, ယာတဟံ အာဂစ္ဆာမိ, ယံနူနာဟံ ခမ္မဥ္စ ဝိနယဥ္စ သင်္ဂါယေယျံ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာ] , ပုရေ အခမ္မော ဒိဗ္ဗတိ, ခမ္မော ပဋိဗာဟိယျတိ [စူဠဝ. ၄၃၇], ဒန္တေ ဣမေ ဆိန္ဒ ပုရာ မရာမိ [ဇာ. ၁.၁၆.၁၂၇]။

ဧကံသတ္တေပိ-နိရယံ နူနဂစ္ဆာမိ, ဧတ္တ မေ နတ္တိ သံသယော [ဇာ. ၂.၂၂.၃၃၁]။ အဝဿမ္ဘာဝိယတ္တေပိ-ခုဝံ ဗုဒ္ဓော ဘတမဟံ [ဗု. ဝံ. ၂.၁၀၉], ခုဝံ ဗုဒ္ဓော ဘဝိဿတိ [ဗု. ဝံ. ၂.၈၁] တ။

အနိယမတ္တေပိ-မနသာ စေ ပသန္နေန, ဘာသတိ တ ကရောတိ တ [ခု. ပ. ၂] စိန္တေတီတိ စိတ္တံ [ခု. သ. အဋ္ဌ. ၁], ဖုသတီတိ ဖဿော [ခု. သ. အဋ္ဌ. ၁] , ဗုဇ္ဈတီတိ ဗုဒ္ဓော။

ကအာ ကရဟိယောဂေပိ-ကအာ ဂစ္ဆတိ, ကရဟိ ဂစ္ဆတိ, ဂမိဿတိ တ။

ဣတိ တ္တာဒိ။

တ္ဝတဒိ

အထ တ္ဝတဒိ ဝုစ္စတေ။

၅၇၅. တု အန္တု ဟိ ထ မိ မ တံ အန္တံ သု ဝှေဟာ ဧ အာမသေ [က. ၄၂၄; ရူ. ၄၅၀; နီ. ၈၉၇; စံ. ၁.၃.၁၂၂; ဟ. ၃.၃.၁၆၂]။

ဝတ္တမာနေ ကာလေ ပဉှာ, ပတ္ထနာ, ဝိဓိသု ဣစ္စေယတ္ထာ တ္ဝတဒယော ဟောန္တိ။

ပဉှေဟာ-ခမ္မံ တ တ္ဝံ အဓိယဿု ဝိနယံ တ [ဟစိ. ၄၇၁ (အတ္တတော သဒ္ဒိသံ)] ။

ပတ္ထနာသဒ္ဒေန အာသိသာဒယောပိ သင်္ဂယှန္တိ။

တတ္တ ပတ္ထနာယံ-ဘတဘဝေ သံသရန္တော, သဒ္ဓော ဟောမိ အမစ္ဆရီ။

အာသိသာယံ-ဧတေန သစ္စဝဇ္ဇေန, ပဇ္ဇုန္နော အဘိဝဿတု [စရိယာ. ၃.၈၉], သဗ္ဗေ ဘဒ္ဒာနိ ပဿန္တု [ဇာ. ၁.၂.၁၀၅], သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တု [ပဋိ. မ. ၂.၂၂]။

ယာစနေ-ဧကံ မေ နယနံ ဒေဟိ [စရိယာ. ၁.၅၉]။

အာယာစနေ-ဒေသေတု ဘန္တေ ဘဂတာ ခမ္မံ [ဒီ. နိ. ၂.၆၈], ဩဝဒတု မံ ဘဂတာ [သံ. နိ. ၃.၁], အနုသာသတု မံ သုဂတ [သံ. နိ. ၃.၁], ဥလ္လုမ္ပတု မံ ဘန္တေ သင်္ဃော [မဟာဝ. ၇၁], အသ္မာကံ အဓိပန္နာနံ, ခမဿု ရာဇကုဉ္ဇရ [ဇာ. ၂.၂၁.၁၈၁], ထေ ဖုဿာ နိဝတ္တဝှေဟာ [ဇာ. ၁.၃.၆၆]။

ဝိဓိသဒ္ဒေန နိယောဇနာဒယောပိ သင်္ဂယှန္တိ။

တတ္ထ ဝိမိမှိ-အကုသလံ ပဇဟထ, ကုသလံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရထ [ပဋ္ဌိ. မ. ၃.၃၀; ဟရာ. ၁၉], ဧဝံ ဝိတက္ကေထ, မာ ဧဝံ ဝိတက္ကေထ [ပဋ္ဌိ. မ. ၃.၃၀]။

နိယောဇနေ-ထေ ဘိက္ခဝေ သီလတ ဟောထ [အ. နိ. ၅.၁၁၄], အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ [ဒီ. နိ. ၂.၁၈၅], ထေ ဂဏှဟထ ဗန္ဓထ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၂], မာ တေ မုဉ္စိတ္ထ ကိဉ္စနံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၂]။

အဇ္ဈေသနေ-ဥဒ္ဒိသတု ဘန္တေ ထေရော ဟတိမောက္ခံ [မဟာဝ. ၁၅၅]။

အာဏတ္တိယံ-သုဏာတု မေ ဘန္တေ သင်္ဃော [ဟရာ. ၃၆၈]။

ပေသနေ-ဂစ္ဆထ တုမှေဟ သာရိပုတ္တာ [ဟရာ. ၄၃၂]။

ပတ္တရဏာယံ-ဝဒတု မံ ဘန္တေ သင်္ဃော [မဟာဝ. အဋ္ဌ. ၂၁၃] , ဝဒေထ ဘန္တေ ယေနတ္ထော [ဟရာ. ၂၉၀]။

အနုမတိယံ-ပရိဘုဉ္ဇ တ ဝိသ္သဇ္ဇေဟိ တ ယထာပစ္စယံ တ ကရောဟိ [ဟစိ. ၃၇၄]။

ဝရအနေ-ဖုသ္သတိ ဝရဝဏ္ဏာဘေ, ဝရသ္သု ဒသဓာ ဝရေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၅၅], ဣစ္ဆိတံ ပတ္ထိတံ တုယှံ, ခိပ္ပမေဝ သမိဇ္ဈတု [အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၉၂] ။

အနုညာယံ-ပုစ္ဆ တသာဝ မံ ပဉှံ, ယံ ကိဉ္စိ မနသိစ္ဆသိ [ဒီ. နိ. ၂.၃၅၆]။

ကတာဝကာသာ ပုစ္ဆဝှော [သု. နိ. ၁၀၃၆]။

သမ္ပဋိစ္ဆနေ-ဧဝံ ဟောတု [ဒီ. နိ. ၂.၄၁၉]။

အက္ကောသေ-မုဒ္ဓါ တေ ဖလတု သတ္တဓာ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၉၅], စောရာ တံ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ဆိန္ဒန္တု [မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁]။

သပထေ-ဧတေန သစ္စဝဇ္ဇေန, ပုတ္တော ဥပ္ပဇ္ဇတံ ဣသေ [ဇာ. ၁.၁၄.၁၀၄], မုသာ မေ ဘဏမာနာယ, မုဒ္ဓါ ဖလတု သတ္တဓာ [ဇာ. ၁.၁၄.၁၀၄]။

အာမန္တနေ-တေ ဝေဿန္တရော ရာဇာ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၃၄၁], "ဟေဟိ ဘိက္ခု စရ ဗြဟ္မစရိယံ [မဟာဝ. ၂၈], ထေ ဘိက္ခဝေ သီလတ ဟောထ" ဣစ္စာဒီသုပိ ဟေဟိ, ထေသဒ္ဒါ အာမန္တနေ တိဋ္ဌန္တိ။

နိမန္တနေ-အဓိဝါသေတု မေ ဘန္တေ ဘဂဝါ သှတတနာယ ဘတ္တံ [ဟရာ. ၇၇]။

ပဝေဒနေ-ဝေဒယတီတိ မံ သင်္ဃော ဓာရေတု [စူဠဝ. အဋ္ဌ. ၁၀၂] , ဥပာသကံ မံ ဘဝံ ဂေါတမော ဓာရေတု [ဒီ. နိ. ၁.၂၉၉], ပုနာရာယု စ မေ လဒ္ဓေါ, ဧဝံ ဇာနာဟိ မာရိသ [ဒီ. နိ. ၂.၃၆၉]။

ပတ္တကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာတု ဘန္တေ ဘဂဝါ, ပရိနိဗ္ဗာတု သုဂတော, ပရိနိဗ္ဗာနကာလော ဘန္တေ ဘဂဝတော [ဒီ. နိ. ၂.၁၆၈], ကာလော ခေါ တေ မဟာဝီရ, ဥပ္ပဇ္ဇ မာတုကုစ္ဆိယံ [ဗု. ဝံ. ၁.၆၇], ဗွာကရောဟိ အဂ္ဂိဝေဿန န အနိ တေ တုဏှီဘာဝဿ ကာလော [မ. နိ. ၁.၃၅၇]။

အနုဘောတု, အနုဘောန္တု, အနုဘောဟိ, အနုဘောထ, အနုဘောမိ, အနုဘောမ, ဘဝတု, ဘဝန္တု, ‘ဟိမိမေသွဝသွ သာ’တိ ဟိ, မိ, မေသု အဿ ဒီဃော, တွံ ပဏ္ဍိတော ဘဝတဟိ။

၅၇၆. ဟိဿတော လောပေ [က. ၄၇၉; ရူ. ၄၅၂; နီ. ၉၆၀; စံ. ၅.၃.၉၉; ဟ. ၆.၄.၁၀၅]။

အကာရတော ပရဿ ဟိဿ လောပေ ဟောတိ။

အတောတိ ကိံ? ဗျူဟိ, ဒေဟိ, ဟောဟိ။

ဣမိနာ အတော ဟိဿ လောပေ, တ္ဝံ ပဏ္ဍိတော ဘဝ။

တုမှေ ပဏ္ဍိတာ ဘဝထ, ဘဝတမိ, ဘဝတမ။

ပရဆက္ကေ-သော ဘဝတံ, တေ ဘဝန္တံ, တ္ဝံ ဘဝဿု, တုမှေ ဘဝဝှော, အဟံ ဘဝေ, မယံ ဘဝာမသေ, ဣမာနိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပါနိ။

အနုဘူယတု , အနုဘူယန္တု, အနုဘုယ္ယတု, အနုဘုယ္ယန္တု ဣစ္စာဒိ သုဒ္ဓကမ္မရူပံ။

ဘာဝေတု, ဘာဝေန္တု, ဘာဝယတု, ဘာဝယန္တု ဣစ္စာဒိ ဟေတုကတ္တုရူပံ။

ဘာဝီယတု, ဘာဝီယန္တု။ ရဿတ္တေ-ဘာဝိယတု, ဘာဝိယန္တု။ ဒ္ဝိတ္တေ-ဘာဝိယ္ယတု, ဘာဝိယ္ယန္တု။ တထာ ဘာဝယီယတု, ဘာဝယီယန္တုဣစ္စာဒိ ဟေတုကမ္မရူပံ။

‘ဧယျာထဿေ’ဣစ္စာဒိသုတ္တေန ထဿ ဝှော, တုမှေ ဘဝဝှော, ဘဝထ တ။

ဣတိ တ္ဝတာဒိ။

ဧယျာဒိ

အထ ဧယျာဒိ ဝုစ္စတေ။

၅၇၇. ဟေတုဖလေသ္ဝေယျ ဧယျုံ ဧယျာသိ ဧယျာထ ဧယျာမိ ဧယျာမ ထေ ရေ့ ဧထော ဧယျာဝှ ဟော [ဧယျဝှော (မောဂ္ဂလ္လာနာဒီသု)] **ဧယျံ ဧယျာမှေ တ** [က. ၄၁၆; ရူ. ၄၅၄; နီ. ၈၈၀; စံ. ၁.၃.၁၂၀; ဟ. ၃.၃.၁၅၆]။

အညမညသမ္ဗန္ဓိနိယာ ဟေတုကိရိယာယဥ္စ ဖလကိရိယာယဥ္စ ကိရိယတ္ထာ ဧယျာဒယော ဟောန္တိ တ။ ဟေတုဖလေသုပိ ကအစိ အညဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိဒီပနတ္ထော တသဒ္ဒော, သစေ သော ယာနံ လဘိဿတိ, ဂမိဿတိ, သစေ န လဘိဿတိ, န ဂမိဿတိ ဣစ္စာဒိ။

သစေ သင်္ခါရော နိစ္စော ဘဝေယျ, သုခော နာမ ဘဝေယျ, သစေ သော ပဏ္ဍိတော ဘဝေယျ, သုခိတော ဘဝေယျ။

၅၇၈. ပဉ္ဟာပတ္တနာဝိဓီသု [စံ. ၁.၃.၁၂၁; ဟ. ၃.၃.၁၆၁]။

ဧတေသု ဧယျာဒယော ဟောန္တိ။

ပဉ္ဟေ-ကိန္နု ခော တ္ဝံ ဝိနယံ တ အဓိယေယျာသိ ဓမ္မံ တ။

ပတ္တနာယံ-ဘဝေယျံ ဇာတိဇာတိယံ။

ဝိဓိမှိ-ဟဏံ န ဟနေယျ, အဒိန္နံ န အာဒိယေယျ, အနံ ဒဒေယျ, သီလံ ရက္ခေယျ။

၅၇၉. သတ္တာရဟောသ္ဝယ္ယာဒီ [က. ၄၁၆; ရူ. ၄၅၄; နီ. ၈၈၁-၄; စံ. ၁.၃.၁၂၈; ဟ. ၃.၃.၁၆၉-၁၇၂; သတ္တရဟောသ္ဝယ္ယာဒီ (ဗဟူသု)]။

သတ္တိယံ အရဟတ္တေ စ ယ္ယောဒယော ဟောန္တိ။

ဘဝံ ရဇ္ဇံ ကရေယ္ယ, ဘဝံ ရဇ္ဇံ ကာတုံ သက္ကော, ကာတုံ အရဟောတိ အတ္တော။

သော ကမ္မံ ဝိဇဟေယ ဇဠံ [သံ. နိ. ၁.၂၃]။

၅၈၀. သမ္ဘာဝနေ တ [က. ၄၁၆; ရူ. ၈၅၄; နီ. ၈၈၁, ၈၈၃-၄; စံ. ၁.၃.၁၁၈-၉; ဟ. ၃.၃.၁၅၄-၅]။

သမ္ဘာဝနေပိ ယ္ယောဒယော ဟောန္တိ တ။

ပဗ္ဗတမပိ သိရသာ ဘိန္ဒေယ္ယ, ဘဝေယ္ယ, ဘဝေယ္ယုံ, ဘဝေယ္ယာသိ, ဘဝေယ္ယာထ, ဘဝေယ္ယာမိ, ဘဝေယ္ယာမ။

ပရဆက္ကေ-သော ဘဝေထ, တေ ဘဝေရံ, တွံ ဘဝေထော, တုမှေ ဘဝေယ္ယာဝှော, အဟံ ဘဝေယ္ယံ, မယံ ဘဝေယ္ယာမှေ, ကတိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပါနိ။

အနုဘူယေယ္ယ, အနုဘူယေယ္ယုံ။ ဒွိတ္တေ ရဿတ္တံ, အနုဘုယ္ယေယ္ယ, အနုဘုယ္ယေယ္ယုံ ကစ္စာဒိ သုဒ္ဓကမ္မရူပံ။

ဘာဝေယ္ယ , ဘာဝေယ္ယုံ, ဘာဝယေယ္ယ, ဘာဝယေယ္ယုံ ကစ္စာဒိ ဟေတုကတ္တုရူပံ။

ဘာဝီယေယ္ယ, ဘာဝီယေယ္ယုံ။ ရဿတ္တေ-ဘာဝယိယေယ္ယ, ဘာဝယိယေယ္ယုံ။ ဒွိတ္တေ-ဘာဝိယ္ယေယ္ယ, ဘာဝိယ္ယေယ္ယုံ။ တထာ ဘာဝယီယေယ္ယ, ဘာဝယီယေယ္ယုံ ကစ္စာဒိ ဟေတုကမ္မရူပံ။

၅၈၁. ဧယ္ယေယ္ယာသေယ္ယုံနံ ဋေ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဧယ္ယ, ဧယ္ယာသိ, ဧယ္ယမိစ္စေတေသံ ဋေ ဟောတိ တ။

အတ္ထိမာ ဟဉ္ဒိ-စဇေ မတ္တာ သုခံ ဓီရော, ပဿေ စေ ဝိပုလံ သုခံ [ဓ. ပ. ၂၉၀]။ ကိံ တွံ သုတသောမာ’နုတပ္ပေ [ဇာ. ၂.၂၁.၃၉၉], ဓီရံ ပဿေ သုဏေ ဓီရံ, ဓီရေန သဟ သံဝသေ [ဇာ. ၁.၁၃.၉၄] ကစ္စာဒိ။

သော ဘဝေ, ဘဝေယ္ယ, တွံ ဘဝေ, ဘဝေယ္ယာသိ, အဟံ ဘဝေ, ဘဝေယ္ယံ။

၅၈၂. ဧယ္ယုံဿုံ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဧယ္ယုံဿ ဥံ ဟောတိ တ။

အတ္ထိမာ ဟဉ္ဒိ-ဝဇ္ဇုံ တ တေ န တ ဝဇ္ဇုံ, နတ္တိ နာသာယ ရူဟနာ [ဇာ. ၁.၃.၃၃], ဥပယာနာနိ မေ ဒဇ္ဇုံ, ရာဇပုတ္တာ တယိ ဂတေတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၆]။

၅၈၃. ဧယ္ယာမဿေမု စ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဧယ္ယာမဿ ဧမု စ ဟောတိ, အန္တဿ ဥ စ။

အတ္ထိ မာ ဟဉ္စိ-ကထံ ဇာနေမု တံ မယံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၁၈], မုဉ္စေမု နံ ဥရဂံ ဗန္ဓနသ္မာ [ဇာ. ၁.၁၅.၂၅၂], ဒက္ခေမု တေ နာဂ နိဝေသနာနိ [ဇာ. ၁.၁၅.၂၅၄], ဂန္တွာန တံ ပဋိကရေမု အစ္စယံ, အပ္ပေဝ နံ ပုတ္တ လဘေမု ဇီဝိတံ [ဇာ. ၁.၁၅.၁၃], ဒဇ္ဇေမု ခေါ ပဉ္စသတာနိ ဘောတော [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၀၂], ပဉှံ ပုစ္ဆေမု မာရိသ [ဒီ. နိ. ၂.၃၅၄], ဝိဟရေမု အဝေရိနော [ဒီ. နိ. ၂.၃၅၇], တယာဇ္ဇ ဂုတ္တာ ဝိဟရေမု ရတ္တိန္တိ [ဇာ. ၁.၂.၁၈]။ ဘဝေယျာမု, ဘဝေယျာမ။

မဟာဝုတ္တိနာ ကွစိ မဇ္ဈေ ယျာ-ကာရဿ လောပေ, အတ္တံ မမုဉ္စ ပုစ္ဆေသိ [ဇာ. ၁.၁၆.၁၅၀], ဥရေဂဏ္ဍာယော ဗုဇ္ဈေသိ, တာယော ဗုဇ္ဈေသိ မာဏဝ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၃၂-၁၃၃], ယထာ ဂတိံ မေ အဘိသမ္ဘဝေထ [ဇာ. ၂.၁၇.၈၇-၈၉], ယထာ ဂတိံ တေ အဘိသမ္ဘဝေမ [ဇာ. ၂.၁၇.၈၇-၈၉], ဩကာသံ သမ္ပဇာနာထ, ဝနေ ယတ္ထ ဝသေမ သေတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၈၅ ‘ဝသာမသေ’]။

‘ဧယျာထဿေ’ကစ္စာဒိသုတ္တေန ဧယျာထဿ ဩ စ, တုမှေဟ ဘဝေယျာထော, ဘဝေယျာထ တ။

ဧတ္ထ စ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာ ပဉှာ, ပတ္ထနာ, ဝိဓိပ္ပဘေဒါ ကွစိ ယထာပယောဂံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဉှာသဒ္ဒေန ပရိပဉှာ, ပရိပုစ္ဆာ, ပရိဝိတက္က, ပရိဝီမံသာဒယော သင်္ဂယှန္တိ။

ပရိပဉှေ-ဓမ္မံ တ ပဌမံ သင်္ဂါယေယျာမ ဝိနယံ တ။

ပရိပုစ္ဆာယံ-ဝဒေထ ဘန္တေ ကိမဟံ ကရေယျံ, ကော ဣမဿ အတ္ထော, ကထဉ္စဿ အတ္ထံ အဟံ ဇာနေယျံ။

ပရိဝိတက္ကေ-ကဿာဟံ ပဌမံ ဓမ္မံ ဒေသေယျံ [ဒီ. နိ. ၂.၇၂], ယံနူနာဟံ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျံ [ဟရာ. အဌ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာ]။

ပရိဝီမံသာယံ-ဂစ္ဆေယျံ တ အဟံ ဥပေါသထံ, န တ ဂစ္ဆေယျံ [မဟာဝ. ၁၃၇]။

ပတ္ထနာယံ-ဧဝံရူပော သိယံ အဟံ အနာဂတမဒ္ဓါနံ [မ. နိ. ၃.၂၇၄], ဥမ္မာဒန္တျာ ရမိတွာန, သိဝိရာဇာ တတော သိယံ [ဇာ. ၂.၁၈.၇၀], ပဿေယျ တံ ဝဿသတံ အရောဂံ [ဇာ. ၂.၂၁.၄၅၃]။

အာယာစနေ-လဘေယျာဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ, လဘေယျံ ဥပသမ္ပဒံ [မဟာဝ. ၂၈; သံ. နိ. ၂.၁၇]။

ဝိဓိမှိ-စရေယျ ဓမ္မံ [ဇာ. ၁.၁၄.၆၃]။

နိယောဇနေ-စရေယျာဒိတ္တသီသောဝ, နတ္ထိ မစ္စုဿ နာ ဂမော [သံ. နိ. ၁.၁၄၅]။

အဇ္ဈေသနေ-ယဿ သိယာ အာပတ္တိ, သော အာဝိကရေယျ [မဟာဝ. ၁၃၂], ယဿ နက္ခမတိ, သော ဘာသေယျ [မဟာဝ. ၇၀]။

ပတာရဏာယံ-ဝဒေယျာထ ဘန္တေ ယေနတ္ထော [ဟရာ. ၂၉၀]။

အနုမတိယံ-တံ ဇနော ဟရေယျ တ ဒဟေယျ တ ယထာပစ္စယံ တ ကရေယျ [မ. နိ. ၁.၂၄၇]။

အနုညာယံ-အာကင်္ခမာနော သင်္ဃော ကမ္မံ ကရေယျ [စူဠဝ. ၆]။

အာမန္တနေ-ယဒါ တေ ပဟိဏေယျာမိ, တဒါ ဧယျာသိ ခတ္တိယ [ဇာ. ၂.၂၂.၆၃၅]။

နိမန္တနေ-ဣဓ ဘဝံ နိသီဒေယျ။

ပတ္တကာလေ-သဗ္ဗော ဥပေဟသထံ ကရေယျ, ဟတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေယျ [မဟာဝ. ၁၆၇]။

‘သမ္မာဝနေ တ’တိ တသဒ္ဒေ အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္တော, တေန ပရိကပ္ပ, ကိုရိယာတိပန္နာဒယော သင်္ဂယှဟန္တိ။

တတ္ထ ပရိကပ္ပော ဒုဝိဓော ဘူတာ’ဘူတဝသေန။

တတ္ထ ဘူတပရိကပ္ပေ-ယော ဗာလံ သေဝေယျ, သောပိ ဗာလော ဘဝေယျ။

အဘူတပရိကပ္ပေ-ယဒ ကစ္ဆပလောမာနံ, ဟတရော တိဝိဓော သိယာ [ဇာ. ၁.၈.၇၈]။ ယဒ သသဝိသာဏာနံ, နိသ္သေဏိ သုကတာ သိယာ [ဇာ. ၁.၈.၇၉]။

ကိုရိယာတိပန္နေ-သစေ သော အကရံ အဗ္ဗျာဝသေယျ, ရာဇာ အဿ စက္ကဝတ္တိ [ဒီ. နိ. ၃.၁၃၆]။

ဣတိ ဧယျာဒိ။

ဟိယ္ယတ္တနီ

အထ ဟိယ္ယတ္တနီ ဝုစ္စတေ။

၅၈၄. အနဇ္ဇတ္တနေ အာ ဦ ဩ တ္ထ အ မှာ တ္ထ တ္ထုံ သေ ဝှံ က္ကံ မှသေ [က. ၄၁၈; ရူ. ၄၅၆; နီ. ၈၈၆; စံ. ၁.၂.၇၇; ဟ. ၃.၂.၁၁၁]။

အဇ္ဇတော အညသ္မိံ ဘူတေ ကာလေ ကိုယတ္ထာ ပရံ အာဣစ္စာဒယော ဟောန္တိ။

၅၈၅. အာ ဤ ဿာဒီသွဝ၀ဥ တ [က. ၅၁၉; ရူ. ၄၅၇; နီ. ၁၀၃၂]။

အာဣစ္စာဒီသု ဤဣစ္စာဒီသု ဿာဒီသု စ တေသံ အာဒိမှိ အဥ ဟောတိ တ။

သော အဘဝ, ဘဝ, တေ အဘဝူ, ဘဝူ, တွံ အဘဝေ, ဘဝေ, တုမှေ အဘဝတ္ထ, ဘဝတ္ထ, အဟံ အဘဝ, ဘဝ, မယံ အဘဝမှာ, ဘဝမှာ။

ပရဆက္ကေ-အဘဝတ္ထ, ဘဝတ္ထ, အဘဝတ္ထုံ, ဘဝတ္ထုံ, အဘဝသေ, ဘဝသေ, အဘဝဝှံ, ဘဝဝှံ, အဘဝိံ, ဘဝိံ, အဘဝမှသေ, ဘဝမှသေ။

၅၈၆. အာ ဤ ဦ မှာ ဿာ ဿာမှာနံ တ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဧတေသံ ရဿော ဟောတိ တ။

သော အဘဝ, တေ အဘဝု, မယံ အဘဝမှာ။

‘ဧယျာထဿေ’ဣစ္စာဒိနာ အာဿ တ္ထတ္တံ, အဿ စ အံ, သော အဘဝတ္ထ, ဘဝတ္ထ, အဘဝတ, ဘဝတ တ, အဟံ အဘဝံ, ဘဝံ, အဘဝ, ဘဝ တ, ဣမာနိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပာနိ။

ဧတ္ထ စ မဟာဝုတ္တိနာ အာ-ဝိဘတ္တိယာ ထာဒေသော ဗဟုလံ ဒိဿတိ, မေဒနီ သမ္ပကမ္ပထ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၇၂], ဝိသညီ သမပဇ္ဇထ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၂၈], ဣမာ ကထာ အဘာသထ [ဇာ. ၂.၂၂.၃၂၈], တုဏှော ကာယော အဒိဿထ [ထေရ ကာ. ၁၇၂], နိဗ္ဗိဒာ သမတိဋ္ဌထ [ထေရကာ. ၂၇၃], ဧကော ရဟသိ စူာယထ [ဇာ. ၁.၁၅.၂၈၆] ဣစ္စာဒိ။ တထာ ဩ-ဝိဘတ္တိယာ စ, ဒုဗ္ဗေဃ်ုံ မံ အမညထ ဣစ္စာဒိ။

အဇ္ဇတ္တနီ

အထ အဇ္ဇတ္တနီ ဝုစ္စတေ။

၅၈၇. ဘူတေ ဤ ဥံ ဩ တ္ထ ဣံ မှာ အာ ဦ သေ ဝှံ အံ မှေ [က. ၄၁၉; ရူ. ၄၆၉; နီ. ၈၈၇]။

အဘဝိတိ ဘူတေ, အတီတေတိ အတ္ထော, ဘူတေ ကာလေ ဣစ္စေတေ ပဇ္ဇ ဤကာဒယော ဟောန္တိ။

၅၈၈. အ ဤ သ္သာ သ္သတ္တာဒီနံ ဗ္ယဉ္ဇနေသ္ဝိ [က. ၅၁၆; ရူ. ၄၆၆; နီ. ၁၀၃၀; စံ. ၁.၂.၇၆; ဟ. ၃.၂.၁၁၀ အ ဤသ္သအာဒီနံ ဗ္ယဉ္ဇနေသ္ဝိ (ဗဟူသု)]။

အအာဒိဿ ဤအာဒိဿ သ္သာအာဒိဿ သ္သတိအာဒိဿ စ ဗ္ယဉ္ဇနေသု အာဒိမှိ ဣဉ ဟောတိ။ ‘ဗ္ယဉ္ဇနေသ္ဝါ’တိ ဧတေန အအာဒိမှိ ပဉ္စ, ဤအာဒိမှိ သတ္တာတိ ဒွါဒသ သုဒ္ဓသရဝိဘတ္တိယော ပဋိက္ခိပတိ။

‘အာဤသ္သာဒီသွဝဉ တ’ဣတိ သုတ္တေန ဝိကပ္ပေန ဓာတွန္တဒိမှိ အကာရော။

သော အဘဝီ, ဘဝီ, တေ အဘဝုံ, ဘဝုံ, တွံ အဘဝေ, ဘဝေ, တုမှေ အဘဝိတ္ထ, ဘဝိတ္ထ, အဟံ အဘဝိံ, ဘဝိံ, မယံ အဘဝိမှာ, ဘဝိမှာ, သော အဘဝတ, ဘဝတ, တေ အဘဝူ, ဘဝူ, တွံ အဘဝိသေ, ဘဝိသေ, တုမှေ အဘဝိဝှံ, ဘဝိဝှံ, အဟံ အဘဝံ, ဘဝံ, မယံ အဘဝိမှေ, ဘဝိမှေ။

‘အာဤဥိ’ဣစ္စာဒိနာ ဤ, မှာ, အာ, ဦနံ ရဿတ္တေ-သော အဘဝိ, ဘဝိ, မယံ အဘဝိမှ, ဘဝိမှ, သော အဘဝ, ဘဝ, တေ အဘဝု, ဘဝု။

၅၈၉. ဧယျာထသ္သေအအာဤထာနံ ဩ အ အံ တ္ထ တ္ထော ဝှော တ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; ‘။ဝှောက’ (ဗဟူသု)]။

ဧယျာထာဒီနံ ယထာက္ကမံ ဩအာဒယော ဟောန္တိ တ။

တုမှေ ဂစ္ဆေယျာထော, ဂစ္ဆေယျာထ တ, တွံ အဂစ္ဆိဿ, အဂစ္ဆိဿေ တ, အဟံ အဂမံ, ဂမံ, အဂမ, ဂမ တ, သော အဂမိတ္ထ, ဂမိတ္ထ, အဂမာ, ဂမာ တ, သော အဂမိတ္ထော, ဂမိတ္ထော, အဂမီ, ဂမီ တ, တုမှေ ဂစ္ဆဝှော, ဂစ္ဆထ တတိ။

ဣမိနာ ဤ, အာ, အဝစနာနံ တ္ထော, တ္ထ, အံအာဒေသော ဟောန္တိ, သော အဘဝိတ္ထော, ဘဝိတ္ထော, သော အဘဝိတ္ထ, ဘဝိတ္ထ, အဟံ အဘဝံ, ဘဝံ။

အတ္ထိမာ ဟဥ္ဆိ – ဤမှိ-ပဉ္စော စ မာ ဝိသိယိတ္တော [ဇာ. ၁.၁၃.၄၄], သဥ္ဆုဂ္ဂိတ္တော မယာ သဟ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၄၁]။ အာမှိ-အနုမောဒိတ္ထ တသတေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၆၇], နိမန္တယိတ္ထ တသတေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၆၇], ခုဗ္ဘိတ္ထ နဂရံ တဒာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၇၃], သုဘူတိတ္ထေရော ကထံ အဘာသိတ္ထ [ထေရက. ၁]။ အမှိ-ဣဏာဟံ မလ္လိကံ ဒေဝိံ တေဒတေစံ [သံ. နိ. ၁.၁၁၉], အဇာနမေဝံ အာဝုသော အဝစံ ဇာနာမီတိ [ဟရာ. ၁၉၅], အဟံ ကာမာနံ ဝသမန္ဝဂံ [ဇာ. ၂.၁၉.၄၅], အဇ္ဈဂံ အမတံ သန္တိံ ဣစ္စာဒိ။

၅၉၀. ဥံသ္သိံသွံဝံသု [က. ၅၀၄, ၅၁၇; ရူ. ၄၇၀-၄၈၈; နီ. ၁၀၁၆-၁၁၀၅]။

ဥမိစ္စဿ ဣံသု, အံသု ဟောန္တိ။

အဂမိံသု, အဂမံသု, အဂမုံ။ ဣမိနာ ဥံသ္သ ဣံသု, အဘဝိံသု, ဘဝိံသု။

၅၉၁. ဩသ္သ အ ဣ တ္တ တ္တော [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဩသ္သ အဣတ္တာဒယော ဟောန္တိ။

တ္ဝံ အဘဝ, တ္ဝံ အဘဝိ, တ္ဝံ အဘဝိတ္ထ, တ္ဝံ အဘဝိတ္ထော။

အတ္ရိမာ ဟဋ္ဌိ-ဩသ္သ အတ္တေ-မာ ပေဟံ အာနန္ဒ အဝစ [ဒီ. နိ. ၂.၉၅], တ္ဝမေဝ အနိ'မကရ, ယံ ကာမော ဗ္ဗဂ မာ တဃိ [ဇာ. ၁.၂.၁၆၇]။ ဣတ္တေ-မာ တ္ဝံ ဘာယိ မဟာရာဇ, မာ တ္ဝံ ဘာယိ ရထေသဘ [ဇာ. ၂.၂၂.၆၈၄], မာ စိန္တေ့သိ မာ တ္ဝံ သောစိ, ယာစာမိ လုဒ္ဒကံ အဟံ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] ။ တ္ထတ္တေမာသ္သု တိဏ္ဏော အမညိတ္ထ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၅၅], မာ ကိလိတ္ထ မယာ ဝိနာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၁၃], မာသ္သု ကုဇ္ဈိတ္ထ နာဝိက [ဇာ. ၁.၆.၅]။ တ္ထောတ္တေ-မာ ပုရာဏော အမညိတ္တော [ထေရက. ၂၈၀], မာ ဒယ္ဟိတ္တော ပုနပ္ပုနံ [သံ. နိ. ၁.၂၁၂], တိဏာမတ္တေ အသဇ္ဇိတ္တော [ဇာ. ၁.၁.၈၉], မာ တ္ဝံ ဗ္ရဟ္မုနော ဝစနံ ဥပာတိဝတ္တိတ္တော [မ. နိ. ၁.၅၀၂], မာ တ္ဝံ မညိတ္တော န မံ ဇာနာတိ [မ. နိ. ၁.၅၀၂] တိ။

တတ္တ 'မာ ဒယ္ဟိတ္တော'ဣစ္စာဒိနိ ပရောက္ခာဝစနေနပိ သိဇ္ဈန္တိ။

သုတ္တဝိဘတ္တေန တ္ထသ္သ တ္တော ဟောတိ, တံ တေ ဝဒာမိ ဘဒ္ဒန္တေ့, ယာဝန္တေ့တ္ထ သမာဂတာ [အပ. ထေရ ၁.၁.၃၆၇], မသ္သု မိတ္တာနံ ဒုဗ္ဘိတ္တော။ မိတ္တဒုဗ္ဘော ဟိ ဟပကောတိ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၂၂]။

မဟာဝုတ္တိနာ ဩသ္သ ဣ္ဝစိ လောပေ, ပုန အနံ အအာ တုဝံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၈၆], မာ နော တ္ဝံ တာတ အဒဒ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၂၆], မာ ဘောတိ ကုပိတာ အဟု [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၃၁], မာဟု ပစ္ဆာနုတာပိနီ [သံ. နိ. ၁.၁၆၂; ထေရိက. ၅၇]။

၅၉၂. သိ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဩသ္သ သိ ဟောတိ တ။

တ္ဝံ အဘဝသိ, ဘဝသိ, တ္ဝံ အနုဘောသိ။

၅၉၃. မ္ဟာတ္ထာနမုဥ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

မ္ဟာ, တ္ထာနံ အာဒိမ္ဟိ ဥဥ ဟောတိ။

အသ္သောသုမ္ဟာ, အပေဟသုမ္ဟာ, အတေစုမ္ဟာ, အတေစုတ္ထ ဣစ္စာဒိနိ ဒိသ္သန္တိ။

တုမ္ဟေ အဘဝုတ္ထ, ဘဝုတ္ထ, အဘဝိတ္ထ, ဘဝိတ္ထ တ, မယံ အဘဝုမ္ဟာ, ဘဝုမ္ဟာ, အဘဝိမ္ဟာ, ဘဝိမ္ဟာ တ။

၅၉၄. ဣံသ္သ စ သုဥ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; "။သိဥ" (ဗဟူသု)]။

ဣမိစ္စသ္သ မ္ဟာ, တ္ထာနဥ္စ အာဒိမ္ဟိ သုဥ ဟောတိ, သာဂမော ဟောတီတိ အတ္ထော။ စသဒ္ဒေန ဤအာဒီနမ္ပိ အာဒိမ္ဟိ သာဂမော ဟောတိ, သာဂမေ စ သတိ ဗ္ဗဥ္ဍနံ ဟောတိ, တသ္သ အာဒိမ္ဟိ ဣအာဂမော လဗ္ဘတိ။ တေန "ဣမာ ကထာ အဘာသိသုံ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] , တေ မေ အသ္သေ အယာစိသုံ, ယထာဘူတံ ဝိပသ္သိသုံ" [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၆၃] ဣစ္စာဒိနိ [ဒီ. နိ. ၃.၂၇၇] သိဇ္ဈန္တိ။

သော ဘောဂံ အနုဘောသိ, အနုဘဝိ တ, တုမှေ့ဟ အနုဘောသိတ္ထ, အနုဘဝိတ္ထ တ, အဟံ အနုဘောသိ, အနုဘဝိံ တ။ မယံ အနုဘောသိမှ္ဟာ အနုဘဝိမှ္ဟာ တ။

၅၉၅. ဧသြန္တာ သုံ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; 'ဧသြတ္တာ သုံ'' (ဗဟူသု)] ။

ဧဒန္တတော ဩဒန္တတော စ ပရသ္သ ဥံဝစနသ္သ သုံ ဟောတိ တ။

အာနေသုံ, သာယေသုံ, စိန္တေသုံ, ပစ္စနုဘောသုံ, ပရိဘောသုံ, အဓိဘောသုံ, အဘိဘောသုံ။

သုတ္တဝိဘတ္တေန အာဒန္တတောပိ စ, ဝိဟာသုံ ဝိဟရန္တိ စ [သံ. နိ. ၁.၁၇၃], တေ အနုဘောသုံ, ဣမာနိ သုဒ္ဓက တ္တုရူပာနိ။

တေန ဘောကေ အနွဝဘူယိ, အနုဘူယိ။

ရသ္သတ္တေ-အနွဝဘုယိ, အနုဘုယိ။

ဒွိတ္တေ-အနွဝဘုယ္ယိ, အနုဘုယ္ယိ။

တေန ဘောက အနွဝဘူယုံ, အနုဘူယုံ, အနွဝဘူယိံသု, အနုဘူယိံသု ဣစ္စာဒိ သုဒ္ဓကမ္မရူပံ။

သော မဂ္ဂံ အဘာဝိ, ဘာဝိ, အဘာဝေသိ, ဘာဝေသိ, အဘာဝယိ, ဘာဝယိ, တေ မဂ္ဂံ အဘာဝိံသု, ဘာဝိံသု။

'ဧသြန္တာသု'န္တိ ဧဒန္တမှ္ဟာ သုံ။ တေ မဂ္ဂံ အဘာဝေသုံ, ဘာဝေသုံ, အဘာဝယိံသု, ဘာဝယိံသု, တွံ မဂ္ဂံ အ ဘာဝယ, ဘာဝယ, အဘာဝယိ, ဘာဝယိ, တွံ မဂ္ဂံ အဘာဝိတ္ထ, ဘာဝိတ္ထ, အဘာဝယိတ္ထ, ဘာဝယိတ္ထ, တွံ မဂ္ဂံ အဘာဝယိတ္ထော, ဘာဝယိတ္ထော, တွံ မဂ္ဂံ အဘာဝေသိ, ဘာဝေသိ, တုမှေ့ဟ မဂ္ဂံ အဘာဝိတ္ထ, ဘာဝိတ္ထ, အ ဘာဝယိတ္ထ, ဘာဝယိတ္ထ, အဟံ မဂ္ဂံ အဘာဝိံ, ဘာဝိံ, အဘာဝေသိံ, ဘာဝေသိံ, အဘာဝယိံ, ဘာဝယိံ, မယံ မဂ္ဂံ အဘာဝိ မှ္ဟာ, ဘာဝိမှ္ဟာ, အဘာဝိမှ္ဟ, ဘာဝိမှ္ဟ, အဘာဝယိမှ္ဟာ, ဘာဝယိမှ္ဟာ, အဘာဝယိမှ္ဟ, ဘာဝယိမှ္ဟာ။

သော မဂ္ဂံ အဘာဝတ, ဘာဝတ, အဘာဝိတ္ထ, ဘာဝိတ္ထ, အဘာဝယိတ္ထ, ဘာဝယိတ္ထ ဣစ္စာဒိ ဟေတုကတ္တုရူ ပံ။

တေန မဂ္ဂေ အဘာဝိယိ, ဘာဝိယိ, တေန မဂ္ဂာ အဘာဝိယိံသု, ဘာဝိယိံသု ဣစ္စာဒိ ဟေတုကမ္မရူပံ။

ဣတိ အဇ္ဇတ္တနီ။

ပရောက္ခာ

အထ ပရောက္ခာ ဝုစ္စတေ။

၅၉၆. ပရောက္ခေ အ ဥ ဧ ထ အံ မှ္ဟ တ္ထ ရေ တ္ထော ဝှေဟာ က္ကံ မှေ့ဟ [က. ၄၁၇; ရူ. ၄၆၀; နီ. ၈၈၇; စံ. ၁.၂.၈၁; ဟ. ၃.၂.၁၁၅]။

အက္ခာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရံ ပရောက္ခံ, အပစ္စက္ခန္တိ အတ္ထော။ ဘူတေ ကာလေ အတ္တနော ပရောက္ခကိရိယာယ ဝတ္တဗ္ဗာယ ကိရိယတ္ထာ အအာဒယော ဟောန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဂသ္သ ဒွိဃော တ, သော ကိရ ဇကမ, တေ ကိရ ဇကမု, တွံ ကိရ ဇကမေ, တုမှေ့ဟ ကိရ ဇကမိတ္ထ, အဟံ ကိရ ဇကမံ, မယံ ကိရ ဇကမိမှ္ဟ ဣစ္စာဒိ။

ဇတ္တ စ 'သော ကိရ ဇကမ' ဣစ္စာဒီနိ **အနုသ္သဝပရောက္ခာနိ** နာမ။

'အဟံ ကိရ ဇကမံ, မယံ ကိရ ဇကမိမ္ဟာ'တိ ဣဒံ အတ္တနာ ဂန္တ္တပိ ဂမနံ ပမုဌ္သ္သ တ အသမ္ပဋိစ္ဆိတုကာမသ္သ တ **ပဋိဝစနပရောက္ခံ** နာမ။

၅၉၇. ပရောက္ခာယဋ္ဌ [က. ၄၅၈; ရူ. ၄၆၁; နီ. ၉၃၉; စံ. ၅.၁.၃; ဟ. ၆.၁.၂]။

ပရောက္ခမ္ဟိ ပုဗ္ဗက္ခရံ ဧကသ္သရံ ဒွေဝရူပံ ဟောတိ, စသဒ္ဒေန အညသ္မိမ္ပိ ဒွေဝဒွေဝရူပံ သိဇ္ဈတိ။

စင္ကမတိ, ဒဒ္ဒလ္လတိ, ဒအတိ, ဇဟာတိ, ဇုဟောတိ, လောလုပေ, မောမူဟော။

၅၉၈. ဒုတိယစတုတ္ထာနံ ပဌမတတိယာ [က. ၄၆၁; ရူ. ၄၆၄; နီ. ၉၄၂]။

ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗေသံ ဒုတိယ, စတုတ္ထာနံ ကမေန ပဌမ, တတိယာ ဟောန္တိ။

၅၉၉. ပုဗ္ဗသ္သ အ [က. ၄၅၀; ရူ. ၄၆၃; နီ. ၉၄၆; စံ. ၆.၂.၁၂၆; ဟ. ၇.၄.၇၃]။

ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗသ္သ ဘူသ္သ အန္တော အ ဟောတိ။

၆၀၀. ဘူသ္သ ဝုက [က. ၄၇၅; ရူ. ၄၆၅; နီ. ၉၅၆; စံ. ၅.၃.၉၂; ဟ. ၆.၄.၈၈]။

ဒွိတ္တေ ဘူဓာတုသ္သ အန္တေ ဝုက ဟောတိ, တဂမော ဟောတီတိ အတ္တော။

"တတ္တပ္ပနာအေ တုမုလော ဗဘူဝ"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၃၇] ဟဋ္ဌိ။

သော ကိရ ရာဇာ ဗဘူဝ, တေ ကိရ ရာဇာနော ဗဘူဝု, တွံ ဗဘူဝေ။

'အ ဤ သ္သာ သ္သတ္တာဒီနံ ဗျဉ္ဇနသ္သိဥ' ဣတိ သုတ္တေန ဗျဥ္ဇနာဒိမ္ဟိ ဣအာဂမော, တုမ္ဟေ ဗဘူဝိတ္ထ, အဟံ ဗဘူဝံ, မယံ ဗဘူဝိမ္ဟ , သော ဗဘူဝိတ္တ, တေ ဗဘူဝိရေ, တွံ ဗဘူဝိတ္ထော, တုမ္ဟေ ဗဘူဝိဝှေ, အဟံ ဗဘူဝိံ, မယံ ဗဘူဝိမှေ, ဣမာနိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပါနိ။

'ဣတ္ထော ဘာဝကမ္မေသ္သုဝပရောက္ခေသူ'တိ ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ ပရောက္ခမ္ဟိ ဘာဝကမ္မေသု ယပစ္စယော န ဟောတိ, 'တေန ကိရ ဘောကေ အနုဗဘူဝိတ္ထ, တေန ဘောကေ အနုဗဘူဝိရေ'တိအာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဣတိ ပရောက္ခာ။

သ္သတ္တာဒိ

အထ သ္သတ္တာဒိ ဝုစ္စတေ။

၆၀၁. ဘဝိသ္သတိ သ္သတိ သ္သန္တိ သ္သသိ သ္သထ သ္သာမိ သ္သာမ သ္သတေ သ္သန္တေ သ္သသေ သ္သဝှေ သ္သံ သ္သာမှေ [က. ၄၂၁; ရူ. ၄၇၃; နီ. ၈၉၂; စံ. ၁.၃.၂; ဟ. ၃.၃.၁၃]။

ဘဝိသ္သတီတိ ဘဝိသ္သန္တော, အနာဂတကာလော, တသ္မိံ ဘဝိသ္သတိ ကာလေ ဣစ္ဆိယတ္ထသ္သ တ္တာဒယော ဟောန္တိ။

၆၀၂. နာမေ ဂရဟာဝိမှယေသု [က. ၄၂၁; ရူ. ၄၇၃; နီ. ၈၉၃; စံ. ၁.၃.၁၀၉, ၁၁၅; ဟ. ၃.၃.၁၄၃, ၁၅၀]။

နိပါတနာမယောဂေ ဂရဟာယဉ္စ ဝိမှယေ စ ဿတျာဒယော ဟောန္တိ, အတီတကာလေပိ ဿတျာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိဒီပနတ္ထမိဒံ သုတ္တံ, အနုတ္ထုနန, ပစ္ဆာနုတာပ, ပစ္ဆာနုမောဒနာဒီနိပိ ဧတ္ထ သင်္ဂယှန္တိ။

တတ္ထ ဂရဟာယံ-အတ္ထိ နာမ တာတ သုဒိန္န အာဘိဒောသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ [ပါရာ. ၃၂]။

ဝိမှယေ-ယတြ ဟိ နာမ သညီ သမာနော ပဉ္စမတ္တာနံ သကဋသတာနံ သဒ္ဒံ န သောဿတိ [ဒီ. နိ. ၂.၁၉၂]။

အနုတ္ထုနနာဒီသု-န အတ္တနာ ပဋိစောဒေဿံ, န ဂဏဿ အာရောစေဿံ [ပါစိ. ၆၆၅], န ပုဗ္ဗေ ဓနမေသိဿံ [ဇာ. ၁.၁၂.၅၀], ဣတိ ပစ္ဆာနုတပ္ပတိ [ဇာ. ၁.၁၂.၅၃], ဘူတာနံ နာပစာယိဿံ, ပဟု သန္တော န ပေါသိဿံ, ပရဒါရံ အသေဝိဿံ [ဇာ. ၁.၁၂.၅၄], န ပုဗ္ဗေ ပယိရုပါသိဿံ [ဇာ. ၁.၁၂.၅၈], ဣတိ ပစ္ဆာနုတပ္ပတိ [ဇာ. ၁.၁၂.၅၀], အနေကဇာတိသံသာရံ, သန္ဓာဝိဿံ အနိဗ္ဗိသံ [ဓ. ပ. ၁၅၃]။

ကတ္ထစိ ပန ကထာဝသေန ဧကသကာရလောပေ, မိတ္တော မိတ္တဿ ပါနိယံ, အဒိန္နံ ပရိဘုဉ္ဇိသံ [ဇာ. ၁.၁၁.၅၉], နိရယမှိ အပစ္စိသံ [ထေရီဂါ. ၄၃၈], ဂစ္ဆန္တော နံ ဥဒက္ခိသံ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] , ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိသံ [ထေရဂါ. ၃၄၇] ဣစ္စာဒိ။

‘အ ဤ ဿာ ဿတျာဒီနံ ဗျဉ္ဇနဿိဉ’ ဣတိ ဣအာဂမော, ဘဝိဿတိ, ဘဝိဿန္တိ, ဘဝိဿရေ, ဘဝိဿသိ, ဘဝိဿထ, ဘဝိဿာမိ, ဘဝိဿာမ, ဘဝိဿတေ, ဘဝိဿန္တေ, ဘဝိဿရေ, ဘဝိဿသေ, ဘဝိဿဝှေ, ဘဝိဿံ, ဘဝိဿာမှေ။

အနုဘောဿတိ, အနုဘောဿန္တိ, အနုဘောဿရေ ဣစ္စာဒိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပံ။

အနုဘူယိဿတိ, အနုဘူယိဿန္တိ, အနုဘူယိဿရေ။

၆၀၃. ကျဿ ဿေ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ကျဿ လောပေါ ဟောတိ ဝါ ဿကာရဝတိ ဝိဘတ္တိမှိ။

တေန မဂ္ဂေ ဂမိဿတိ, ဂမီယိဿတိ ဝါ, တေန မဂ္ဂေ အဂမိဿာ, အဂမီယိဿာ ဝါတိ ဝိကပ္ပေန ကျဿ လောပေါ။

တေန ဘောဂေ အနုဘဝိဿတိ, အနုဘူယိဿတိ ဝါ, တေန ဘောဂါ အနုဘဝိဿန္တိ, အနုဘူယိဿန္တိ ဝါ ဣစ္စာဒိ သုဒ္ဓကမ္မရူပံ။

ဘာဝိဿတိ, ‘ဦလဿေ’တိ ဣဿ ဧ, ဘာဝေဿတိ, ဘာဝယိဿတိစ္စာဒိ ဟေတုကတ္တုရူပံ။

တေန မဂ္ဂေါ ဘာဝီယိဿတိ, မဂ္ဂါ ဘာဝီယိဿန္တိ ဣစ္စာဒိ ဟေတုကမ္မရူပံ။

ဣတိ ဿတျာဒိ။

ဿာဒိ

အထ ဿာဒိ ဝုစ္စတေ။

၆၀၄. ဧယျာဒေါတိပတ္တိယံ ဿာ ဿံသု ဿေ ဿထ ဿံ ဿာမှာ ဿထ ဿိံသု ဿသေ ဿဝှေ ဿိံ ဿာမှသေ [က. ၄၂၂; ရူ. ၄၇၅; နီ. ၈၉၅; စံ. ၁.၃.၁၀၇; ပါ. ၃.၃.၁၃၉; ဧယျာဒေါ ဝါတိပတ္တိယံ (ဗဟူသု)]။

ယေ့ယျာဒိဝိသယေ ကိရိယာတိပတ္တိယံ သ္သာဒယော ဘဝန္တိ။ ယေ့ယျာဒိဝိသယော နာမ ဟေတုဖလကိရိယာသမ္ဘဝေ, တဒုဘယကိရိယာယ အဘာဝေ ကိရိယာတိပတ္တိ။

သာ ဒုဝိဓာ အတီတာ စ အနာဂတာ စ။

တတ္ထ အတီတာယံ-သစေ သော ပဌမဝယေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘိဿာ, အရဟာ အဘဝိဿာ ['သစေ ပန နိက္ခမိတ္ဝာ ပဗ္ဗဇိဿ, အရဟတ္တံ ပာပုဏိဿ' (ဓမ္မပဒ အဋ္ဌ. ၁)] ဣစ္စာဒိ။

အနာဂတာယံ-သစာဟံ န ဂမိဿံ, မဟာဇာနိယော သော အဘဝိဿာ ဣစ္စာဒိ။

'အာဤဿာဒီသွဝဥ တ'ဣတိ ဓာတွန္တဒိမှာ ဝိကပ္ပေန အကာရာဂမော,'အ ဤဿာ ဿတ္ထာဒီနံ ဗျဉ္ဇနဿိဥ' ဣတိ ဿာဒီသု ဣအာဂမော, အဘဝိဿာ, ဘဝိဿာ, အဘဝိဿံသု, ဘဝိဿံသု, အဘဝိဿေ, ဘဝိဿေ, အဘဝိဿထ, ဘဝိဿထ, အဘဝိဿံ, ဘဝိဿံ, အဘဝိဿာမှာ, ဘဝိဿာမှာ, အဘဝိဿထ, ဘဝိဿထ, အဘဝိဿိံသု, ဘဝိဿိံသု, အဘဝိဿသေ, ဘဝိဿသေ, အဘဝိဿဝှေ, ဘဝိဿဝှေ, အဘဝိဿိံ, ဘဝိဿိံ, အဘဝိဿာမှသေ, ဘဝိဿာမှသေ။

'အာဤဦ'ဣစ္စာဒိနာ ဿာ, ဿာမှာနံ ရဿတ္တေ-သော အဘဝိဿ, ဘဝိဿ, မယံ အဘဝိဿာမှ, ဘဝိဿာမှ။ 'ယေ့ယာထဿေ'ဣစ္စာဒိနာ ဿေဿ အတ္တေ-တွံ အဘဝိဿ, ဘဝိဿ ဣစ္စာဒီနိ ရူပစတုက္ကာနိ ယထာသမ္ဘဝံ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

ဣတိ ဿာဒိ။

ဘူဓာတုရူပံ နိဋ္ဌိတံ။

အဋ္ဌဝိဘတ္တျုပ္ပတ္တိရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဘူဝါဒိဂဏ

သရန္တဓာတု

အာကာရန္တဓာတုရူပ

ဣတော ပဋ္ဌာယ သရန္တဓာတုယော သရာနုက္ကမေန, ဗျဉ္ဇနန္တဓာတုယော အက္ခရာနုက္ကမေန ဝုစ္စန္တေ။

ကစ္စာယနဂန္ထေ အနေကဿရဓာတုယော ဣဓ ဗျဉ္ဇနန္တဓာတုယော နာမ။ တသ္မာ ဣဓ ဓာတွန္တသရလောပကိစ္စံ နာမ နတ္ထိ။

ခာ, ချာ-ကထနေ, ဂာ-သဒ္ဒေ, ဃာ-ဂန္ဓောပါဒါနေ, ဉာ-ပညာယနေ အဝဗောဓနေ စ, ဌာ-ဂတိနိဝတ္တိယံ, တာ-ပါလနေ, ထာ-ဌာနေ , ဒါ-ဒါနေ, ဓာ-ဓာရဏေ, ပါ-ပါနေ, ဖာ-ဝုဒ္ဓိယံ, ဘာ-ဒိတ္တိယံ, မာ-မာနေ, ယာ-ဂတိယံ, လာ-အာဒါနေ ဆေဒနေ စ, ဝါ-ဂတိ, ဗန္ဓ, ဂန္ဓနေသု, သာ-အဿာဒနေ တနုကရဏေ အန္တကမ္မနိ စ, ဟာ-စာဂေ, နှာ-သောစေယျေ။

တ္ထာဒျုပ္ပတ္တိ, ကတ္တရိလော, မဟာဝုတ္တိနာ သရေ ပရေ အာဒန္တမှာ က္ဝစိ ယာဂမော, အက္ခာတိ။ ပရဿ သရလောပေ, အက္ခာယတိ, ကိရိယံ အာချာတိ, အာချာယတိ, ဇာတိံ အက္ခာဟိ ပုစ္ဆိတော [သု. နိ. ၄၂၃], သင်္ခါယတိ, သင်္ခါယိံသု မဟေသယော [ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] , ဂန္ဓံ ဃာယတိ, ပညာယတိ, ပညာယန္တိ, ပညာယတု, ပညာယန္တု။

ကမ္မေ ဏ္ဟော, ဓမ္မော ဉာယတိ, ဓမ္မာ ဉာယန္တိ, ဝိညာယတိ, ဝိညာယန္တိ။

ပယောဇကဗ္ယာပာရေ-ဏာပိ, ဉာပေတိ, ဉာပေန္တိ, ဉာပယတိ, ဉာပယန္တိ။

ကမ္မေ-ဉာပီယတိ, ဉာပီယန္တိ, ဉာတိ, ဉာန္တိ, ဩပုပ္ဖာ ပဒ္မာ ဉာန္တိ, မာလာဝ ဂန္ထိတာ ဉာန္တိ, ဓေဂ္ဂနေဝ ဒိသ္ သရေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၈၉]။

၆၀၅. ဋ္ဌီလသ္သေ [က. ၅၁၀; ရူ. ၄၈၇; နီ. ၁၀၂၃]။

ဉာနုဗန္ဓသ္သ ဤအာဂမသ္သ စ ကတ္တရိ ဝိဟိတသ္သ လပစ္စယသ္သ စ က္ဝစိ တွော့ ဟောတီတိ လသ္သ တေ့ တံ။

အစိင္ဆေတိ, အစိင္ဆေန္တိ။

၆၀၆. ဉာဟာနံ တိင္ဆပိတ [က. ၄၆၈-၉; ရူ. ၄၉၂-၄; နီ. ၉၄၉]။

ဉာ, ဟာနံ တိင္ဆ, ပိတ ဟောန္တိ န္တ, မာန, တ္တာဒိသု။

တိင္ဆတိ, တိင္ဆန္တိ။

၆၀၇. ဟာဒိတော ဉာသ္သ တ ဌဟော က္ဝစိ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဟာဒယော ဥပသဂ္ဂ ဟာဒိ နာမ, ဟာဒိတော ပရသ္သ ဉာသ္သ ဌဟော ဟောတိ တ က္ဝစိ။

သဏ္ဍဟတိ, သဏ္ဍဟန္တိ, သဏ္ဍာတိ, သဏ္ဍာန္တိ, ဥပဋ္ဌဟတိ, ဥပဋ္ဌဟန္တိ, ဥပဋ္ဌာတိ, ဥပဋ္ဌာန္တိ။

ကမ္မေ –

၆၀၈. အညာဒိသ္သိ ဏ္ဟေ [က. ၅၀၂; ရူ. ၄၉၃; နီ. ၁၀၁၅; ‘အညာဒိသ္သာသီဏ္ဟေ’ (ဗဟူသု)] ။

ဉာဒိတော အညသ္သ အာကာရန္တဂ္ဂိယတ္ထသ္သ ဣ ဟောတိ ဏ္ဟေ ပရမ္ဟိ။

အစိင္ဆီယတိ, အစိင္ဆီယန္တိ, ဥပဋ္ဌီယတိ, ဥပဋ္ဌီယန္တိ။

အညာဒိသ္သာတိ ကိံ? ဉာယတိ, ဉာယန္တိ, အာကျာယတိ, အာကျာယန္တိ, အာဍ္ဍာယတိ, အာဍ္ဍာယန္တိ။

ဏာပိမ္ဟိ-ပတိဋ္ဌာပေတိ, ပတိဋ္ဌာပေန္တိ, ပတိဋ္ဌာပယတိ, ပတိဋ္ဌာပယန္တိ။

အဇ္ဇတ္တနိမ္ဟိ ဝိကပ္ပေန သာဂမော, အဋ္ဌာသိ, ပတိဋ္ဌာသိ, အစိင္ဆိ, အစိင္ဆာသိ, အစိင္ဆေသိ, သဏ္ဍဟိ, သဏ္ဍာ သိ, ဥပဋ္ဌဟိ, ဥပဋ္ဌာသိ။

‘ဥံသ္သိံသ္ဝံသု’တိ ဥံသ္သ ဣံသု, အံသု, အစိင္ဆိံသု, သဏ္ဍဟိံသု, ဥပဋ္ဌဟိံသု။ အတ္တမေန္တမ္ဟိ သုရိယေ, တ ဌာ ပန္တေ ဥပဋ္ဌဟုံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၈၆]။ အဌံသု, ဥပဋ္ဌဟံသု။

ပရဆက္ကေ-အဋ္ဌာ ဗုဒ္ဓသ္သ သန္တိကေ [သု. နိ. ၄၃၁]။

ကမ္မေ-အစိင္ဆီယိ, အစိင္ဆီယိံသု, ဥပဋ္ဌီယိ, ဥပဋ္ဌီယိံသု။

ဏာပိမှာ-ပတိဋ္ဌာပေသိ , ပတိဋ္ဌာပယိ, သဏ္ဌာပေသိ, သဏ္ဌာပယိ။

‘ဧသြန္တာသု’န္တိ ဠိဳည္သသုံ, သရလောပေ, အဌ္ဌာသုံ, ဥပဋ္ဌာသုံ, ပတိဋ္ဌာပေသုံ, သဏ္ဌာပေသုံ, ပတိဋ္ဌာပယုံ, သဏ္ဌာပယုံ, ပတိဋ္ဌာပယိံသု, သဏ္ဌာပယိံသု။

သုတ္တာဒိမှာ-ဌသ္သတိ, ဌသ္သန္တိ, ရသ္သတ္တံ, ဥပဋ္ဌိသ္သတိ, ဥပဋ္ဌိသ္သန္တိ, အဟံ ဘောတိံ ဥပဋ္ဌိသ္သံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၃၄], သဏ္ဌဟိသ္သတိ, သဏ္ဌဟိသ္သန္တိ။

ဏာပိမှာ-ပတိဋ္ဌာပေသ္သတိ, ပတိဋ္ဌာပေသ္သန္တိ။

တာ-ဟာလနေ, ဘယံ တာယတိ။

ထာ-ဌာနေ, အဝတ္ထာတိ, အဝတ္ထာယတိ, ဝိတ္ထာယတိ, ဝိတ္ထာယန္တိ, မာ ခော ဝိတ္ထာသိ [မဟာဝ. ၁၂၆]။

အာ-အာနေ, ‘ဦလသ္သေ’တိ လသ္သ ဧတ္တံ, ဒေတိ, ဒေန္တိ, ဒေသိ, ဒေထ, ဒေမိ, ဒေမ။

‘ပရောက္ခာယဉ္စ’တိ သုတ္တေ စသဒ္ဒေန အသ္သ ဒွိတ္တံ။ ‘ရသ္သော ပုဗ္ဗသ္သာ’တိ ပုဗ္ဗသ္သ ရသ္သတ္တံ, ဒဒာတိ, ဒဒန္တိ, ဒဒာသိ, ဒဒာထ, ဒဒာမိ, ဒဒာမ။

၆၀၉. အသ္သ ဒံ တ မိမေသွဝဒ္ဒွိတ္တေ [က. ၄၈၂; ရူ. ၅၀၈; နီ. ၉၇၂]။

အဒွိတ္တေ အသ္သ ဒံ ဟောတိ တ မိ, မေသု, နိဂ္ဂဟီတသ္သ ဝဂ္ဂန္တတ္တံ။

ဒမ္မိ, ဒမ္မ။

အဒွိတ္တေတိ ကိံ? ဒဒာမိ, ဒဒာမ။

၆၁၀. အသ္သိယင [က. ၅၀၂; ရူ. ၄၉၃; နီ. ၁၀၁၄]။

ဟဒိတော ပရသ္သ အသ္သ ဣယင ဟောတိ ကွစိ။

‘ဣယင’ ဣတိ သုတ္တဝိဘတ္တေန အညဓာတူနမ္ပိ။ ဇာ-ဟာနိယံ, အပ္ပေန ဗဟုံ ဇိယ္ယာမ [ဇာ. ၁.၂.၅၂], တသ္သ သေတ’န္ဝိဓိယ္ယတိ [ဇာ. ၁.၂.၆၇], ဝိဓုရသ္သ ဟဒယံ ဓနိယတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၅၀], နိဟီယတိ တသ္သ ယသော [ဇာ. ၁.၁၀.၆၀; အ. နိ. ၄.၁၇], ဧကော ရာဇာ ဝိဟိယ္ယသိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၅၀], သော ပဟီယိသ္သတိ [သံ. နိ. ၁.၂၄၉] ဣစ္စာဒိ။

အာဒိယတိ, အာဒိယန္တိ, ဥပာဒိယတိ, ဥပာဒိယန္တိ, သမာဒိယတိ, သမာဒိယန္တိ, သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ [ခု. ပာ. ၂.၁], ဝတ္တံ သမာဒိယာမိ [စူဠဝ. ၈၅]။

၆၁၁. ဂမ ဝဒ အနံ ဃမ္မ ဝဇ္ဇ ဒဇ္ဇာ [က. ၄၉၉-၅၀၀-၁; ရူ. ၄၄၃-၄၈၆-၅၀၇; နီ. ၁၀၁၃, ၁၀၀၅-၁၀၀၆]။

ဧတေသံ ဃမ္မ, ဝဇ္ဇ, ဒဇ္ဇာ ဟောန္တိ တ န္တ, မာန, တ္တာဒိသု။

ဒဇ္ဇတိ, ဒဇ္ဇန္တိ, ဒဇ္ဇသိ, ဒဇ္ဇထ, ဒဇ္ဇာမိ, ဒဇ္ဇာမ။

‘ဦလသ္သေ’တိ လသ္သ ဧတ္တံ, ဒဇ္ဇေတိ, ဒဇ္ဇေန္တိ။

ကမ္မေ ‘အညာဒိသ္သိ ဣတ္တေ’တိ ဣတ္တမှာ အာသ္သ ဣတ္တံ, ဒိယတိ, ဒိယန္တိ။

ဒီဃတ္တေ-ဒီယတိ, ဒီယန္တိ။

ဒ္ဝိတ္တေ-ဒိယ္ယတိ, ဒိယ္ယန္တိ, ဒဇ္ဇီယတိ, ဒဇ္ဇီယန္တိ။

ဏာပိမ္ဟိ-အာပေတိ, အာပေန္တိ, အာပယတိ, အာပယန္တိ။

ဟဒိပုဗ္ဗေ ရသ္သော, သမာဒပေတိ [မ. နိ. ၂.၃၈၇; ၃.၂၇၆], သမာဒပေန္တိ, သမာဒပယတိ, သမာဒပယန္တိ။

ကမ္မေ-အာပီယတိ , အာပီယန္တိ, သမာဒပီယတိ, သမာဒပီယန္တိ။

ဗ္ယဉ္ဇနာဒိမ္ဟိ မဟာဝုတ္တိနာ ဒဇ္ဇတော ဗျဉ္ဇနာဒိနံ အန္တသ္သ ဗျဉ္ဇနသ္သ လောပေ တ, အာနံ ဒဇ္ဇာ, ဒဒေယျ, ဒဇ္ဇုံ, ဒဒေယျုံ, ဒဇ္ဇာသိ, ဒဒေယျာသိ, ဒဇ္ဇာထ, ဒဒေယျာထ, ဒဇ္ဇာမိ, ဒဒေယျာမိ, ဒဇ္ဇာမ, ဒဒေယျာမ, အဟံ ဒဇ္ဇံ, ဒဒေယျံ, မယံ ဒဇ္ဇာမေ့ဟ, ဒဒေယျာမေ့ဟ။

အတ္တနိမာ ဟဥ္စိ-ဒဇ္ဇာ သပ္ပုရိသော အာနံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၂၆၁], ဥပဟယနာနိ မေ ဒဇ္ဇုံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၄], မာတရံ ကေန ဒောသေန, ဒဇ္ဇာသိ ဒကရက္ခိနော [ဇာ ၁.၁၆.၂၂၇]။ တာနိ အမ္မာယ ဒဇ္ဇေသိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၄၉], ဆဥ္စာဟံ ဒဇ္ဇမတ္တာနံ, နေဝ ဒဇ္ဇံ မဟောသဓံ [ဇာ. ၁.၁၆.၂၂၅]။

အဇ္ဇတ္တနိမ္ဟိ-အဒဒိ, အဒာသိ, အဒဒုံ, အဒံသု, အဒဇ္ဇိ, အဒဇ္ဇုံ, တ္ဝံ အဒဒေါ။ ဝရဥ္စေ မေ အဒေါ သက္က [ဇာ. ၂.၁၇.၁၄၂]။

ပရဆက္ကေ-သော အာနံ အဒာ, ဗ္ရာဟ္မဏသ္သ အဒါ အာနံ, သိဝိနံ ရဋ္ဌဝဍ္ဎနော [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၀၇]။

သ္သတ္ယာဒိမ္ဟိ-အဒဿတိ, အဒဿန္တိ, ဒဒိဿတိ, ဒဒိဿန္တိ, ဒဇ္ဇိဿတိ, ဒဇ္ဇိဿန္တိ။

အက္ကစ္စဿ ဒိစ္ဆ, ပဝေစ္ဆာဒေသမ္ပိ ဣစ္ဆန္တိ, ဝိပုလံ အန္နံ ဟန္ဒဥ္စ, သမဏာနံ ပဝေစ္ဆသိ [ထေရီဂ. ၂၇၂]။ အပ္ပသ္မေကေ ပဝေစ္ဆန္တိ, ဗဟုနေကေ န ဒိစ္ဆရေ [သံ. နိ. ၁.၃၃]။ ဒဒေတေ သမ္မာ ဓာရံ ပဝေစ္ဆတု။ ဘောဇနံ ဘောဇန တ္တိနံ, သမ္မဒေဝ ပဝေစ္ဆထ။

ဓာ-ဓာရဏေ, သန္ဒှာတိ, ဝိဓာတိ, နိဓေတိ, နိဓေန္တိ။ ဝိဓေတိ, ဝိဓေန္တိ။

'ပရောက္ခာယဥ္စာ'တိ စသဒ္ဒေန ဒ္ဝိတ္တံ။ 'ဒုတိယစတုတ္ထာန'န္တိ ဓသ္သ ဒတ္တံ။ 'ရဿော ပုဗ္ဗဿာ'တိ ပုဗ္ဗဿ ရဿော။

၆၁၂. ဓာဿ ဟော [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဒ္ဝိတ္တေ ပရဿ ဓာဿ ဟော ဟောတိ။

သဒ္ဒဟာတိ, သဒ္ဒဟတိ တ။ သဒ္ဒဟာတိ တထာဂတဿ ဗောဓိံ။ ဝိဒဟာတိ, နိဒဟာတိ, သဒ္ဒဟန္တိ, ဝိဒဟန္တိ, နိဒဟန္တိ။

'မဟယအာ သရေ'တိ သုတ္တေ 'မဟယအာ'တိ သုတ္တဝိဘတ္တိယာ ဗျဥ္ဇနေပိ နိဂ္ဂဟီတဿ ဒတ္တံ, ကမ္မံ သဒ္ဒဟာတိ, ကမ္မဖလံ သဒ္ဒဟာတိ, သဒ္ဒဟန္တိ, ဝတ္တံ ပရိဒဟာတိ, ပရိဒဟန္တိ။

ကမ္မေ-သန္ဓိယတိ, သန္ဓိယန္တိ, သန္ဓိယ္ယတိ, သန္ဓိယ္ယန္တိ, ဝိဓိယ္ယတိ။ နဝေန သုခဒုက္ခေန, ပောရာဏံ အပိဓိယ္ယတိ [ဇာ. ၁.၂.၁၁၄]။

ဏာပိမ္ဟိ-နိဓာပေတိ, နိဓာပေန္တိ, နိဓာပယတိ, နိဓာပယန္တိ။

ကမ္မေ-နိဓာပီယတိ, နိဓာပီယန္တိ။

ဏျော်ဒိမ္ဟိ-သဒ္ဒဟေယျံ, သဒ္ဒဟေယျုံ။

ဤအာဒိမ္ဟိ-သဒ္ဒဟိ, သဒ္ဒဟိံသု။ တတ္ထ ဘိက္ခုတေ သမာဒဟိံသု [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂], သမာဒဟံသု တာ။

ဟာ-ဟာနေ, ဟာတိ, ဟန္တိ။

‘ဌာဟန် တိဌပိတ’တိ ဟဿ ပိတေ, ပိဝတိ, ပိဝန္တိ။

ကမ္မေ-ပီယတိ, ပီယန္တိ။

ဏိမ္ဟိ-‘အာဿာ ဏာပိမ္ဟိ ယုက’ က္ကတိ သုတ္တေန ဏာနုဗန္ဓေ အာဿ အန္တေ ယာဂမော, ပုတ္တံ ထညံ ဟ
ယေတိ, ဟယေန္တိ, ဟယယတိ, ဟယယန္တိ။

ကမ္မေ-ဟယီယတိ, ဟယီယန္တိ။

သ္သတ္တာဒိမ္ဟိ-ပဿတိ, ပဿန္တိ, ပိဿတိ, ပိဿန္တိ။

အတ္ထိမာ ဟဋ္ဌိ-အယဉ္ဟိ တေ မယာ’ရုဠှော, သရော ပိဿတိ လောဟိတံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၆၈],အဂ္ဂေဒကာနိ ပိဿ
သာမိ, ယူထဿ ပုရတော ဝဇံ [ဇာ. ၁.၈.၁၄]။ နဠေန တရိ ပိဿာမ, န စ မံ တဝံ ဝဓိဿသိ [ဇာ. ၁.၁.၂၀]။

ဘာ-ဒိတ္တိယံ, ဘာတိ, ရတ္တိမာဘာတိ စန္ဒိမာ [ခု. ပ. ၃၈၇], ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစမာနာ [မ. နိ. ၁.၅၀၃], ဒဒ္ဒလ္လ
မာနာ အာဘန္တိ [ဝိ. ဝ. ၇၃၈; ဇာ. ၂.၂၂.၅၀၈], ပဋိဘာတိ, ပဋိဘန္တိ, ပဋိဘာတု, ပဋိဘန္တု တံ စုန္ဒ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ [သံ. နိ.
၅.၁၉၇], တိဿော မံ ဥပမာယော ပဋိဘံသု [မ. နိ. ၁.၃၇၄], ရတ္တိ ဝိဘာတိ, ဝိဘာယတိ။

မာ-မာနေ, ဒ္ဝိတ္တံ ရဿော စ, မမာယတိ, မမာယန္တိ။ ယေမံ ကာယံ မမာယန္တိ, အန္ဓာ ဗာလာ ပုထုဇ္ဇနာ [ထေရ
ဂ. ၅၇၅]။

ယာ-ဂတိယံ, ယာတိ, ယန္တိ, ယာယတိ, ယာယန္တိ, ယာယန္တ’ မနုယာယန္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၅၃], ဥယျာတိ, ဥယျ
ယန္တိ, နိယျာတိ, နိယျန္တိ ဓီရာ လောကမှာ, ဟိတွာ မာရံ သဝါဟနံ။ အနုယာတိ, အနုယန္တိ, အနုပရိယာယတိ,
အနုပရိယာယန္တိ။

လာ-အာဒါနေ, လာတိ။

တာ-ဂတိ, ဂန္ဓနေသု, တာတိ ဒေဝေသု ဥတ္တမော [ခု. ပ. ၅၆], တတော တာယတိ, တာယန္တိ, နိဗ္ဗာတိ, နိဗ္ဗန္တိ, နိဗ္ဗာ
ယတိ, နိဗ္ဗာယန္တိ, ပရိနိဗ္ဗာတိ, ပရိနိဗ္ဗာယတိ။

ဏာပိမ္ဟိ-နိဗ္ဗာပေတိ, နိဗ္ဗာပယတိ။

ဤအာဒိမ္ဟိ-ပရိနိဗ္ဗာယိ, ပရိနိဗ္ဗာယိံသု။

သ္သတ္တာဒိမ္ဟိ-ပရိနိဗ္ဗိဿတိ, ပရိနိဗ္ဗိဿန္တိ, ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ, ပရိနိဗ္ဗာယိဿန္တိ။

သာ-အဿာဒန, တနုကရဏ, အန္တကိရိယာသု, သာတိ, သာယတိ, သာယန္တိ, ပရိယောသာယန္တိ။

ဏာပိမှဟိ-ဩသာပေတိ , ပရိယောသာပေတိ, ဩသာပယတိ, ပရိယောသာပယတိ။

ကမ္မေ-ဩသာပီယတိ, ပရိယောသာပီယတိ။

ဟာ-စာဂေ, ပဟာတိ, ပဟာယတိ, ပဟာယန္တိ။

ကတ္တု, ကမ္မနိ ဌေ်ာ, ဤဉအာဂမော, ဟိယျောတိ ဟိယျတိ ပဟေသော [ဇာ. ၁.၁၅.၃၄၈], နိဟိယျတိ တသ္သ ယသော [အ. နိ. ၄.၁၇; ဇာ. ၁.၁၀.၆၀], တဒ္ဓံ ဧကော အဝဟိယျသိ, ဒွိတ္တံ ရသ္သော စ။

၆၁၃. ကဝဂ္ဂဟာနံ စဝဂ္ဂဇာ [က. ၄၆၂-၄; ရူ. ၄၆၇-၅၀၄; နီ. ၉၄၃-၅; စံ. ၆.၂.၁၁၆; ဟ. ၇.၄.၆၂]။

ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗေသံ ကဝဂ္ဂ, ဟာနံ စဝဂ္ဂ, ဇာ ဟောန္တိ။

ဇဟာတိ, ပဇဟာတိ, ဇဟန္တိ, ပဇဟန္တိ။

ကမ္မေ-ပဟီယတိ, ပဟီယန္တိ။

ရဿတ္တေ-ပဟိယတိ, ပဟိယန္တိ။

ဒွိတ္တေ-ပဟိယျတိ, ပဟိယျန္တိ, ပဇဟီယတိ, ပဇဟီယန္တိ။

ဏာပိမှဟိ-ဟာပေတိ, ဟာပေန္တိ, ဟာပယတိ, ဟာပယန္တိ, ဇဟာပေတိ, ဇဟာပေန္တိ, ဇဟာပယတိ, ဇဟာပယန္တိ။

ကမ္မေ-ဟာပီယတိ, ဇဟာပီယတိ။

ဤအာဒိမှဟိ-ပဟာသိ, ပဟာသုံ, ပဇဟိ, ပဇဟိံသု။

၆၁၄. ဟာတော ဟ [က. ၄၈၀; ရူ. ၄၉၀; နီ. ၉၆၁]။

ဟာတော ပရဿ ဿ-ကာရဿ ဟ ဟောတိ ဝါ။

“ဟာဟိသိ တွံ ဇီဝလောက”န္တိ [ဇာ. ၁.၅.၃၆] ဟဋ္ဌိ, ဟာဟိတိ, ဟာဟိန္တိ, ဟာဟတိ, ဟာဟန္တိ, ဇဟိဿတိ, ဟိဿတိ, အညမညံ ဝဓိတ္ဝာန, ခိပ္ပံ ဟိဿာမ ဇီဝိတံ [ဇာ. ၂.၂၂.၆၇၃]။

နှာ-သောစေယျေ, နှာတိ, နှာယတိ, နှာယန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဗျဉ္ဇနဝိပရိယေ, နဟာတိ, နဟာယတိ, နဟာယန္တိ။

ဣတိ ဘူဝါဒိဂဏေ အာကာရန္တဓာတုရူပံ။

ဣဝဏ္ဏန္တဓာတုရူပ

ဣ-ဂတိယံ အဇ္ဈာယနေ စ, ခိ-ခယေ ပကာသနေ စ, စိစယေ, ဇိ-ဇယေ, ဍီ-ဝေဟာသဂတိယံ, နီ-နယေ, ဘီ-ဘယေ, လီ-လယေ, သီ-သယေ, မှိ-ဟာသေ။

တွာဒျုပ္ပတ္တိ, ကတ္တရိ လော, ဧတိ, ဧန္တိ, ဧသိ, ဧထ, ဧမိ, ဧမ, ဝေတိ, ဝေန္တိ, သမေတိ, သမေန္တိ, အဗ္ဘေတိ, အဗ္ဘေန္တိ, အဘိသမေတိ, အဘိသမေန္တိ, အဝေတိ, အဝေန္တိ, သမဝေတိ, သမဝေန္တိ, အပေတိ, အပေန္တိ, ဥပေတိ, ဥပေန္တိ, အန္ဝေတိ, အန္ဝေန္တိ, အစ္စေတိ, အစ္စေန္တိ, ပစ္စေတိ, ပစ္စေန္တိ, အဇ္ဈေတိ, အဇ္ဈေန္တိ, ဥဒေ

တိ, ဥဒေန္တိ, သမုဒေတိ, သမုဒေန္တိ, ပရိယေတိ, ပရိယေန္တိ, ဥပယတိ, ဥပယန္တိ, အစ္စယတိ, အစ္စယန္တိ, ဥဒယတိ, သမုဒယတိ။

ဧတု, သမေတု, ဧန္တု, သမေန္တု, ဧဟိ, သမေဟိ, ဧထ, သမေထ, ဧထ ဗုဒ္ဓာ နိဝတ္တဝှေဟာ, ပစ္စုပေထ မဟာဝနံ [ဇာ. ၁.၃.၆၆]။

မဟာဝုတ္တိနာ ဣကာရတုမှဟာ ဃျောဒီနံ ဧကာရည္သ လောပေဟ, န စ အပတ္တတ ဒုက္ခသ္သန္တံ [သံ. နိ. ၁.၁၀၇], ဝိဿာသံ ဃေယ္ဂ ပဏ္ဍိတော, ယအ တေ ပဟိဏေယ္ယာမိ, တအ ဃေယ္ယာသိ ခတ္တိယ [ဇာ. ၂.၂၂.၆၃၅]။

ဤအာဒိမှဟိ ‘ပရော က္ဂဝစိ’တိ ဝိဘတ္တိသရလောပေဟ, ဓမ္မံ အဘိသမိ, အဘိသမိံသု။

‘ဧသြန္တာ သု’န္တိ ဥဳသ္သ သုံ, အဘိသမေသုံ, အဘိသမယုံ, အဘိသမယိံသု။

သ္သတ္တာဒိမှဟိ –

၆၁၅. ဧတိသ္မာ [က. ၄၈၀; ရူ. ၄၉၀; နီ. ၉၆၁]။

‘ဧတိ’တိ ဓာတုနိဒ္ဒေသော တိသဒ္ဒော, ဣကာရတုမှဟာ ပရည္သ သ္သကာရည္သ ဟိ ဟောတိ တာ။

ဧဟိတိ, ဧသ္သတိ။ ဗောဓိရုက္ခမုပေဟိတိ [ဗု. ဝံ. ၂.၆၃], နေရဉ္ဇရမုပေဟိတိ [ဗု. ဝံ. ၂.၆၃], ဥပေသ္သတိ, တအ ဧဟိန္တိ မေ ဝသံ [ဇာ. ၁.၁.၃၃], တတော နိဗ္ဗာနမေဟိသိ [စူဠဝ. ၃၈၂ တသ္သုဒ္ဒာနံ], န ပုနံ ဇာတိဇရံ ဥပေဟိသိ [ခု. ပ. ၂၃၈]။ သုတ္တဝိဘတ္တေန အညဓာတူဟိပိ, ကထံ ဇီဝိဟိသိ တွံ [အပ. ထေရ ၁.၃.၁၃], ဇာယိဟိတိပ္ပသာဒော [ဇာ. ၂.၁၇.၁၄၅], ပညာယိဟိန္တိ တော ဒဟရာ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၉၇]။

သ္သာဒိမှဟိ “သဧ ပုတ္တံ သိင္ဂာလာနံ, ကုက္ကုရာနံ အအဟိသီ”တိ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] ဟဋ္ဌိ, ‘အအဟိသီ’တိ စ အဒဒိသ္သသေတ္တတ္ထော။

ခိ-ခယေ အဝဏ္ဏပကာသနေ စ, ခယတိ, ခယန္တိ။

ခိတော ယာဂမော, ဝိကပ္ပေန ယသ္သ ဒ္ဒိတ္တံ, ကပ္ပော ခီယေထ, ဝဏ္ဏော န ခီယေထ တထာဂတသ္သ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀၄], ဥဇ္ဈာယန္တိ ခီယန္တိ [ဟရာ. ၈၈], အဝဏ္ဏံ ပကာသေန္တီတိ အတ္ထော။ ခိယ္ယတိ, ခိယ္ယန္တိ, အာယု ခိယ္ယတိ မစ္စာနံ, ကုန္နဒီနံဝ ဩဒကံ [သံ. နိ. ၁.၁၄၆]။

စိ-စယေ, သမုစ္စေတိ, သမုစ္စယတိ။

၆၁၆. နိတော စိသ္သ ဆော [က. ၂၀; ရူ. ၂၇; နီ. ၅၀]။

နိတော ပရည္သ စိသ္သ စ-ကာရည္သ ဆော ဟောတိ။

နိစ္ဆယတိ, ဝိနိစ္ဆယတိ, ဝိနိစ္ဆယန္တိ, ဝိနိစ္ဆေတိ, ဝိနိစ္ဆေန္တိ,

ကမ္မေ ဏ္ဍော –

၆၁၇. ဒီဃော သရည္သ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၀၀၅]။

သရန္တည္သ ဓာတုည္သ ဒီဃော ဟောတိ ယ္ယမှဟီတိ ဣကာရ’ကာရာနံ ယ္ယမှဟိ ဝိကပ္ပေန ဒီဃော။

သမုစ္စိယတိ သမုစ္စိယန္တိ, ဝိနိစ္ဆိယတိ, ဝိနိစ္ဆိယန္တိ။

ဇိ-ဇယေ, ဇေတိ, ဇေန္တိ, ဝိဇေတိ, ဝိဇေန္တိ, ပရာဇေတိ, ပရာဇေန္တိ, ဇယတိ, ဇယန္တိ, ဝိဇယတိ, ဝိဇယန္တိ, ပရာဇယတိ, ပရာဇယန္တိ။

ကမ္မေ ကွ္ယမှတိ ဒီဃော, န တံ ဇိတံ သာဓု ဇိတံ, ယံ ဇိတံ အဝဇီယတိ။ တံ ခော ဇိတံ သာဓု ဇိတံ, ယံ ဇိတံ နာဝဇီယတိ [ဇာ. ၁.၁.၇၀]။

ဏာပိမှိ ပုဗ္ဗဿရလောပေ တ, ဇာပေတိ, ဇာပယတိ။ ယော န ဟန္တိ န ဃာတေတိ, န ဇိနာတိ န ဇာပယေ [ဇာ. ၁.၁၀.၁၄၄]။ ဇယာပေတိ, ဇယာပယတိ, ဇယာပီယတိ, ဇယာပီယန္တိ, ဇယတု, ဇယန္တု။

ဤအာဒိမှိ-အဇေသိ, အဇေသုံ, ဝိဇေသိ, ဝိဇေသုံ, အဇယိ, အဇယုံ, အဇယိံသု, ဝိဇယိ, ဝိဇယုံ, ဝိဇယိံသု, ဇေဿတိ, ဝိဇေဿတိ, ပရာဇေဿတိ, ဇယိဿတိ, ဝိဇယိဿတိ, ပရာဇယိဿတိ။

ဍီ-ဝေဟာသဂတိယံ, သကုဏော ဍေတိ, ဍေန္တိ [ဒီ. နိ. ၁.၂၁၅; အ. နိ. ၄.၁၉၈]။ ဟသံ ဩဍ္ဍေတိ, ဩဍ္ဍေန္တိ။

နီ-နယေ , နေတိ, နေန္တိ, ဝိနေတိ, ဝိနေန္တိ, နယတိ, နယန္တိ, ဝိနယတိ, ဝိနယန္တိ။

ကမ္မေ-နီယတိ, နီယန္တိ။

ဒွိတ္တေ-နိယ္ယတိ, နိယ္ယန္တိ, နိယ္ယရေ။

ဏာပိမှိ အာယာဒေသေသု ရဿော, နယာပေတိ, နယာပေန္တိ, နယာပယတိ, နယာပယန္တိ။

ကမ္မေ-နယာပီယတိ, နယာပီယန္တိ။

ဤအာဒိမှိ-နေသိ, နေသုံ, ဝိနေသိ, ဝိနေသုံ, အာနေသိ, အာနေသုံ, အနယိ, နယိ, အနယိံသု, နယိံသု, အာနယိ, အာနယိံသု, ဝိနယိ, ဝိနယိံသု။

ဿတျာဒိမှိ-နေဿတိ, နေဿန္တိ, နယိဿတိ, နယိဿန္တိ။

ဘီ-ဘယေ, ဘေတိ။ မာ ဘေထ ကိံ သောစထ မောဒထဝှော [ဇာ. ၁.၁၂.၂၇], ဝိဘေမိ ဧတံ အသာဓုံ, ဥဂ္ဂတေဇော ဟိ ဗြာဟ္မဏော [ဇာ. ၂.၁၇.၁၀၃]။ ဘာယတိ, ဘာယန္တိ။

ကာရိတေ မဟာဝုတ္တိနာ သာဂမော တ, ဘီသေတိ, ဘီသယတိ, ဘီသာပေတိ, ဘီသာပယတိ။ ဘိက္ခုံ ဘီသေယျ တ ဘီသာပေယျ တ [ပါစိ. ၃၄၆-၃၄၇]။

သီ-သယေ, သေတိ, သေန္တိ, အတိသေတိ, အတိသေန္တိ, သယတိ, သယန္တိ။

ကမ္မေ-အတိသီယတိ, အတိသီယန္တိ။

ဏာပိမှိ ရဿော, သယာပေတိ, သယာပယတိ။

ဏိမှိ-သာယေတိ, သာယယတိ, သာယေသုံ ဒိနမာနသာ [အပ. ထေရ ၂.၅၄.၄၈]။

မှိ-ဟာသေ , ဥမှေတိ, ဥမှယတိ, ဝိမှေတိ, ဝိမှယတိ, န နံ ဥမှယတေ ဒိသွာ, န စ နံ ပဋိနန္ဒတိ [ဇာ. ၁.၂.၉၃]။

ကမ္မေ-ဥမှဟီယတိ, ဝိမှဟီယတိ။

ကာရိတေ ပုဗ္ဗသ္သရလောပေ, သစေ မံ နာဂနာသူရူ, ဥမှာယေယျ ပဘာဝတီ။ သစေ မံ နာဂနာသူရူ, ပမှာယေယျ ပဘာဝတီ [ဇာ. ၂.၂၀.၁၇]။

ဣတိ ဘူတဒိဂဏေ ဣဝဏ္ဏန္တဓာရူပံ။

ဥဝဏ္ဏန္တဓာတုရူပ

စု-စဝနေ, ဇု-သီဃဂမနေ, ထု-အဘိတ္ထဝနေ, ဒု-ဂတိယံ ဥပတာပေ စ, ဘူ-သတ္တာယံ, ယု-မိဿနေ ဂတိယဉ္စ, ရု-သဒ္ဒေ, ဗ္ရူ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ, သု-သန္ဒနေ ဇနနေ စ, သူ-ပသဝနေ, ဟု-အနေ ဘက္ခနေ ပူဇာယံ သတ္တိယဉ္စ, ဟူ-သတ္တာယံ။

တတ္ထုဒ္ဓပ္ပတ္တိ, 'ကတ္တရိ လော'တိ လပစ္စယော, ဥဝဏ္ဏဿ အတဒေသော, 'ဒီဃော သရဿာ'တိ သကမှိ မိကဓာတူနံ ဣမှိ ဒီဃော။

စု-စဝနေ, စဝတိ, စဝန္တိ။

ဏိမှိ-စာဝေတိ, စာဝယတိ။

ဇု-သီဃဂမနေ, ဇဝတိ, ဇဝန္တိ။

ထု-အဘိတ္ထဝနေ, အဘိတ္ထဝတိ, အဘိတ္ထဝန္တိ။

'ဗဟုလ'န္တိ အဓိကတတ္တာ ယမှိ ကွစိ ဝုဒ္ဓိ, အတဒေသော, အဘိတ္ထဝီယတိ, အဘိတ္ထဝီယန္တိ, အဘိတ္ထဝိယ္ယတိ, အဘိတ္ထဝိယ္ယန္တိ။

ဒု-ဥပတာပေ, ဥပဒ္ဒဝတိ, ဥပဒ္ဒဝန္တိ။

ဘူ-သတ္တာယံ, သမ္ဘောတိ, သမ္ဘဝတိ။

ယု-ဂတိယံ , ယဝတိ။

ရု-သဒ္ဒေ, ရဝတိ, ရဝန္တိ, ဝိရဝတိ, ဝိရဝန္တိ။

ဗ္ရူ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ –

၆၁၈. န ဗ္ရူဿော   ။

ဗျဉ္ဇနေ ပရေ ဗ္ရူဿ ဩ န ဟောတိ။

ဗ္ရူတိ။

၆၁၉. ဗ္ရူတော တိဿီဉ   [က. ၅၂၀; ရူ. ၅၀၂; နီ. ၁၀၃၃; စံ. ၆.၂.၃၄; ဟ. ၇.၃.၉၃]။

ဗ္ရူတော တိဿ အာဒိမှိ ဤဉ ဟောတိ။ ဤမှိ ပုဗ္ဗလောပေ။

ဗ္ရဝီတိ။

၆၂၀. ယုဝဏ္ဏာနမိယငဉဝင သရေ [က. ၇၀; ရူ. ၃၀; နီ. ၂၂၀; ။မိယဝုဝင။ (ဗဟူသု)]။

ဣဝဏ္ဏု'ဝဏ္ဏန္တာနံ ဓာတူနံ ကွစိ ဣယင, ဥဝင ဟောန္တိ သရေ။

ဗ္ဗုဝန္တိ, ဗ္ဗုန္တိ တာ။ "အဇာနန္တာ နော ပဗ္ဗုန္တိ"တိ ဟဠီ။ ဗ္ဗုသိ, ဗ္ဗုထ, ဗ္ဗုမိ, ဗ္ဗုမ။

၆၂၁. တွန္တိနံ ဋ္ဌဠူ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; စံ. ၁.၄.၁၃; ဟ. ၃.၄.၈၄]။

တိ, အန္တီသု ဗ္ဗုဿ အာဟ ဟောတိ, တေသဥ္စ ဋ္ဌ, ဠူ ဟောန္တိ။

သော အာဟ, တေ အာဟု။

အတ္တိရိမာ ဟဋ္ဌိ-နိဗ္ဗာနံ ဘဂဝတ အာဟ, သဗ္ဗဂန္ထပမောစနံ, အာဟ တေသဥ္စ ယော နိရောဓော [မဟာဝ. ၆၀], ယံ ပရေ သုခတော အာဟု, တဒရိယာ အာဟု ဒုက္ခတော။ ယံ ပရေ ဒုက္ခတော အာဟု, တဒရိယာ သုခတော ဝိဒူ [သု. နိ. ၇၆၇]။ တတ္ထ 'အာဟာ'တိ ကထေတိ။ 'အာဟူ'တိ ကထေန္တိ။

ဗ္ဗုတု , ဗ္ဗုဝန္တု, ဗ္ဗုဟိ မင်္ဂလမုတ္တမံ [ခု. ပာ. ၅.၂], ဗ္ဗုထ, ဗ္ဗုမိ, ဗ္ဗုမ။

ဧယျာဒိမှိ-ဗ္ဗုဿ ဥဝင ဟောတိ, ဗ္ဗုဝေယျ, ဗ္ဗုဝေယျုံ။

ဤအာဒိမှိ သရေ ပရေ ဗ္ဗုဿ ဩတ္တံ, ဩဿ ၀ အတဒေသော, အဗ္ဗဝိ, အဗ္ဗဝုံ, အဗ္ဗဝိံသု။

ဥတဒေသေ-အဗ္ဗုဝိ, အဗ္ဗုဝုံ, အဗ္ဗုဝိံသု။

ပရောက္ခမှိ –

၆၂၂. အအာဒိသွာတဟော ဗ္ဗုဿ [က. ၄၇၅; ရူ. ၄၆၅; နီ. ၉၅၆]။

အအာဒိသု ဗ္ဗုဿ အာဟ ဘဝတိ။

သော အာဟ, တေ အာဟု။

၆၂၃. ဥဿံသ္ဝာတဟာ တ [နီ. ၁၀၃၆]။

အာဟာဒေသမှာ ပရဿ ဥဝစနဿ အံသု ဟောတိ တ။

တေ အာဟံသု, သစ္စံ ကိရေဝမာဟံသု, နရာ ဧကစ္စိယာ ဣဓ [ဇာ. ၁.၁၃.၁၂၃]။

သု-သန္ဒနေ, နဒီ သဝတိ, သဝန္တိ, အာဘဝဂ္ဂ သဝန္တိ။

သူ-ပသဝနေ, ပုညံ ပသဝတိ [စူဠဝ. ၃၅၄], ပသဝန္တိ။

ဟု-ပူဇာယံ, 'ပရောက္ခာယဥ္စာ'တိ ဒွိတ္တံ, 'ကဝဂ္ဂဟာနံ စဝဂ္ဂဇာ'တိ ဟဿ ဇော, ဇုဟောတိ, ဇုဟောန္တိ။

ကမ္မေ-တေန အဂ္ဂိ ဟူယတေ။

ဏိမှိ-ဇုဟာဝေတိ, ဇုဟာဝယတိ။

ဏာပိမှတိ-ဇုဟာပေတိ, ဇုဟာပယတိ။

ဟု-သတ္တိယံ, ပဟောတိ, သမ္ဗဟောတိ, ပဟောန္တိ, သမ္ဗဟောန္တိ။

ဟူ-သတ္တာယံ , ဟောတိ, ဟောန္တိ, ဟောတု, ဟောန္တု။

ဃျောဒိမှတိ- 'ယုဝဏ္ဏာနမိယင၊ုဝင သရေ'တိ ဓာတွန္တဿ ဥတဒေသော, ဟုဝေယျ, ဟုဝေယျုံ။

အာအာဒိမှတိ-သော အဟုတ။ ဝဏ္ဏဂန္ဓဖလူပေတော, အမ္ဗောယံ အဟုတ ပုရေ [ဇာ. ၁.၂.၇၁]။ အဟုတ တေ ပုရေ သခာ [သံ. နိ. ၁.၅၀], တေ အဟုဝူ, တွံ အဟုတေ, တုမှေဟ အဟုဝတ္ထ [မ. နိ. ၁.၂၁၅], ဈာယထ ဘိက္ခဝေ မာ ပမာအတ္ထ, မာ ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရိနော အဟုဝတ္ထ, အဟုဝ, အဟုဝံ တ, အဟုဝမှာ။ "အကရမှာသ တေ ကိစ္စံ, ယံ ဗလံ အဟုဝမှာသေ [ဇာ. ၁.၄.၂၉]။ အဟုဝမှေဟဝ မယံ ပုဗ္ဗေ, န နာဟုဝမှာ"တိ [မ. နိ. ၁.၁၈၀] ဟဋ္ဌိယော။

ဤအာဒိမှတိ သာဂမော, အဟောသိ, ဟတုရဟောသိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဤလောပေ ရဿော စ။ အဟုဒေဝ ဘယံ အဟု ဆမ္ဗိတတ္တံ။ အဟုဒေဝ ကုက္ကုစ္စံ, အဟု ဝိပ္ပဋိသာရော [ပာရာ. ၃၈]။ အာဒီနဝတေ ပာတုရဟု [ထေရဂါ. ၂၆၉], ဒိဗ္ဗော ရထော ပာတုရဟု။

၆၂၄. ဟူတော ရေသုံ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဟူတော ဥံဝစနဿ ရေသုံ ဟောတိ။ သုတ္တဝိဘတ္တေန မှာဿ ရေသုမှာ စ။ 'ရာနုဗန္ဓေန္တဿရာဒိဿ'တိ ဓာတွန္တလောပေ။

တေ ပုဗ္ဗေ အဟေသုံ။ ဥတဒေသေ အဟုဝုံ, ပုဗ္ဗဿရလောပေ အဟုံ။

အတ္ထိမှာ ဟဋ္ဌိ- သဗ္ဗမှတိ တံ အဂုဍမှတိ, ယာဝန္တေတ္ထ ဒိဇာ အဟုံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၄၂၅]။ ကူဋ္ဌာကရသဟဿာနိ, သဗ္ဗသောဏ္ဏမယာ အဟုံ [အပ. ထေရ ၁.၁.၄၀၇]။

ဩဿ သိ, ကတ္ထ, တ္ထော။ တွံ အဟောသိ, အဟုဝိ, အဟုဝိတ္ထ, အဟုဝိတ္ထော။

မဟာဝုတ္တိနာ ဩလောပေ ရဿော, မာ ဘောတိ ကုပိတာ အဟု [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၃၁], မာဟု ပစ္ဆာနုတာပိနီ [သံ. နိ. ၁.၁၆၂], အဟောသိ နု ခော အဟံ အတီတမဒ္ဓါနံ, န နု ခော အဟောသိံ, ကိန္နု ခော အဟောသိံ, ကထံ နု ခော အဟောသိံ [သံ. နိ. ၂.၂၀; မ. နိ. ၁.၁၈], အဟံ အဟုဝိံ, မယံ အဟောသိမှာ, အဟောသိမှ တ။ အဟေသုမှာ နု ခော မယံ အတီတမဒ္ဓါနံ, န နု ခော အဟေသုမှာ, ကိန္နု ခော အဟေသုမှာ, ကထံ နု ခော အဟေသုမှာ [မ. နိ. ၁.၄၀၇]။ မယံ ပုဗ္ဗေ အဟုဝိမှာ, အဟုမှာ တ။ "မယံ ပုဗ္ဗေ အနပတိနော အဟုမှာ"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၁၇] ဟဋ္ဌိ။

ရဿတ္တေ-အဟုမှာ။

မဟာဝုတ္တိနာ မှာဿ ဥဋ္ဌ။ "ပဥ္စသတာ မယံ သဗ္ဗာ, တာဝတိံသုပဂ အဟု"န္တိ ဟဋ္ဌိ။

ပရဆက္ကေ အဿ အံ, အဟံ ပုဗ္ဗေ အဟုဝံ, အဟုဝ တ။

'ပရော က္ဝစိ'တိ ပရလောပေ, အဟုံ။

အတ္ထိမှာ ဟဋ္ဌိ- "အဟံ ကေဝဋ္ဋကမသ္မိံ, အဟုံ ကေဝဋ္ဋအာရကော [အပ. ထေရ ၁.၃၉.၈၆], စက္ကဝတ္တိ အဟုံ ရာဇာ, ဇမ္ဗုမဏ္ဍဿ ဣဿရော။ သတ္တက္ခတ္တုံ မဟာဗ္ရဟ္မာ, ဝသဝတ္တိ တဒာ အဟုံ။ မုဒ္ဒာဘိသိတ္တော ခတ္တိယော, မနုဿာဓိပတိ အဟု"န္တိ။ မယံ အဟုဝိမှေဟ။

သုတ္တာဒိမှဟိ –

၆၂၅. ဟူသု ဟေဟေဟိဟောဟိ သုစ္စာအေ [က. ၄၈၀; ရူ. ၄၉၀; နီ. ၉၆၁; '။သုတ္တာအေ' (ဗဟူသု)] ။

သုတ္တာဒိမှဟိ ဟူဓာတုသု ဟေ စ ဟောဟိ စ ဟောဟိ စ ဟောန္တိ။

ဟေသုတိ , ဟေသုန္တိ, ဟေဟိသုတိ, ဟေဟိသုန္တိ, ဟောဟိသုတိ, ဟောဟိသုန္တိ။ ဗုဒ္ဓေ ဟေသုံ သံ သဒေဝကေ [ဗု. ဝံ. ၂.၅၅], အနာဂတမှဟိ အဒ္ဓာနေ, ဟေသုာမ သမ္မုခါ ဣမံ [ဗု. ဝံ. ၂.၇၄]။

၆၂၆. ဒက္ခ သက္ခ ဟေဟိ ဟောဟီဟိ လောပေ [က. ၄၈၀; ရူ. ၄၉၀; နီ. ၉၆၁; 'ဒက္ခာ ဟေဟိဟောဟိလောပေ' (ဗဟူသု)]။

ဧတေဟိ အာဒေသေဟိ သုသု လောပေ ဟောတိ ဝါ။ သုတ္တဝိဘတ္တေန အညေဟိပိ သုလောပေ။

သက္ခိသိ တွံ ကုဏ္ဍလိနိ, မညိသိ ခတ္တဗန္ဓုနိ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၄]။ န ဟိ သက္ခိန္တိ ဆေတ္တုံ [သု. နိ. ၂၈], အဓမ္မေ မော ဟညိတိ ဓမ္မမဇ္ဇ [ဇာ. ၁.၁၁.၃၁], ဗုဟ္မဒတ္တော ပလာယိတိ ဣစ္စာဒိ။

ဟေဟိတိ, ဟေဟိန္တိ, ဟောဟိတိ, ဟောဟိန္တိ။

အတ္ထိမာ ဟဋ္ဌိ-ပိယော စ မေ ဟေဟိတိ မာလဘာရိ, အဟာဠ နံ မာလိနီ အဖ္ဖုပေသုံ [ဇာ. ၁.၁၅.၁၉၇], တိလောဒ နော ဟေဟိတိ သာဓုပက္ကော [ဇာ. ၁.၈.၂]။ အေသော ပေမဠ ဟေဟိတိ [ထေရက. ၇၁၉]။ မမ တွံ ဟေဟိသိ ဘရိယာ [ဇာ. ၁.၁၄.၂၇]။ တတော သုခီ ဟောဟိသိ ဝီတရာဂေ။ ခိပ္ပံ ဟောဟိသိ အနာသဝေ [ဒီ. နိ. ၂.၂၀၇] ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဘူတဒိဂဏေ ဥဝဏ္ဏန္တဓာတုရူပံ။

ဒေန္တဓာတုရူပ

ဧ-အာဂတိယံ ဂတိယဠ, ကေ-သဒ္ဒေ, ခေ-ခာဒနု'ပဋ္ဌာနေသု, ဂေ-သဒ္ဒေ, အပပုဗ္ဗ စေ-ပူဇာယံ, ဈေ-စိန္တာယံ အဟ'ဋ္ဌာနေသု စ, တေ-ဟလနေ, ထေ-သဒ္ဒ, သင္ဃာတေသု, ဒေ-သုဒ္ဓိ, နိဒ္ဒာသု, ပေ-ဝုဒ္ဓိယံ , ဘေ-ဘယေ, လေ-ဆေ ဒနေ, ဝေ-ဂတိယံ တန္တသန္တာနေ စ, သေ-အန္တကိရိယာယံ, ဟရေ-လဇ္ဇာယံ, ဂိလေ-ကိလမနေ, ပလေ-ဂတိယံ, မိလေ-ဟာနိ ယံ။

ဏာနုဗန္ဓပစ္စယေန ဝိနာ ယေသံ ဓာတူနံ အာယာဒေသော လဗ္ဘတိ, တေ ဒေန္တာ နာမ။ မဟာဝုတ္တိနာ ယလောပေ သတိ အာဒန္တေဟိ သမာနရူပံ, အာဒန္တာနုဠ ယာဂမေ သတိ ဒေန္တေဟိ သမာနရူပံ, တသ္မာ အာဒန္တ, ဒေန္တာ ယေ ဘုယျေန သမာနရူပာ ဘဝန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဒေန္တာနံ တျာဒီသု တဗ္ဗာဒီသု စ အာယာဒေသော, က္ဝစိ ယလောပေ, ဧ-အာဂတိယံ။ အယံ သော သာရထိ ဧတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၁], သစေ ဧန္တိ မနုဿတ္တံ [သံ. နိ. ၁.၄၉], လက္ခဏံ ပဿ အာယန္တံ, မိဂသင္ဃပုရက္ခ တံ [ဇာ. ၁.၁.၁၁], ယောဂ'မာယန္တိ မစ္စုနော [သံ. နိ. ၁.၂၀], အာယာမာဝုသော [ဟရာ. ၂၂၈], အာယာမာနန္ဒ [ဒီ. နိ. ၂.၁၈၆; ဟရာ. ၂၂; မ. နိ. ၁.၂၇၃]။

ဧတ္ထ ဓာတု အာဂစ္ဆ, ဂစ္ဆာမာတိ အတ္ထဒွဝယံ ဝဒတိ, ယာဓာတုဝသေန အာဂစ္ဆ, ယာမာတိပိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။

ဧ-ဝုဒ္ဓိယံ တ, "ကာယော, အဟယော, ဥပယော, သမုအာယော"တိအာဒီသု –

ကုစ္ဆိတာ ဓမ္မာ အာယန္တိ ဝဖုန္တိ ဧတ္ထာတိ ကာယော, 'အာယော'တိ ဝုစ္စတိ ဝမှိ, တတော အပေတော အပ ယော, တေန ဥပေတော ဥပဟယော, အဝယဝဓမ္မာ သမုဒေန္တိ ဧတ္ထာတိ သမုအယော, ပရိဗ္ဗတ္တံ အာယန္တိ ဧတေနာ တိ ပရိယာယော။

ကေ-သဒ္ဒေ, ကာယတိ။

ကမ္မေ-ကိယ္ယတိ။

ခေ-ခာဒနေ, တိဏံ ခာယတိ, ဝိက္ခာယတိ, ဥန္ဒုရာ ခာယန္တိ, ဝိက္ခာယန္တိ။

ခေ-ဥပဋ္ဌာနေ , ခာယတိ, ပက္ခာယတိ, အလက္ခိ ဝိယ ခာယတိ။

ဂေ-သဒ္ဒေ, ကယတိ, ကယန္တိ။

အပပုဗ္ဗ စေ-ပူဇာယံ, အပစာယတိ, ယေ ဝုဒ္ဓ'မပစာယန္တိ [ဇာ. ၁.၁.၃၇]။

ဈေ-စိန္တာယံ, ဈာယတိ, ဈာယန္တိ, ပဇ္ဈာယတိ, ပဇ္ဈာယန္တိ, အဘိဇ္ဈာယတိ, အဘိဇ္ဈာယန္တိ။

ဈေ-ဩလောကနေ, နိဇ္ဈာယတိ, နိဇ္ဈာယန္တိ, ဥပနိဇ္ဈာယတိ, ဥပနိဇ္ဈာယန္တိ, ဥဇ္ဈာယတိ, ဥဇ္ဈာယန္တိ။

ဈေ-ဒယှနေ, ပဒီပေါ ဈာယတိ, ပရိဇ္ဈာယတိ။

ကမ္မေ-ဈာယီယတိ။

ဏာပိမှိ ယလောပေ, ကဋ္ဌံ ဈာပေတိ, ဈာပေန္တိ, ဈာပယတိ, ဈာပယန္တိ။

ဈေ-အဇ္ဈယနေ သံပုဗ္ဗော, မဟာဝုတ္တိနာ နိဂ္ဂဟီတဿ ဇာဒေသော, သဇ္ဈာယတိ, သဇ္ဈာယန္တိ, မန္တံ သဇ္ ဈာယတိ။

တေ-ပာလနေ, တာယတိ, တာယန္တိ။

ထေ-သဒ္ဒ, သင်္ဃာတေသု, ထာယတိ။

ဒေ-သုဒ္ဓိယံ, ဝေဒာယတိ, ဝေဒာယန္တိ။

ဒေ-သောပ္ပနေ, နိဒ္ဒာယတိ, နိဒ္ဒာယန္တိ။

ပေ-ဝုဒ္ဓိယံ, အပ္ပာယတိ, အပ္ပာယန္တိ။

ဘေ-ဘယေ, ဘာယတိ, ဘာယန္တိ, သဗ္ဗေ ဘာယန္တိ မစ္စုနော [ဓ. ပ. ၁၂၉], ဘာယသိ, သစေ ဘာယထ ဒုက္ခဿ [ဥဒာ. ၄၄], ကိန္နု ခေါ အဟံ တဿ သုခဿ ဘာယာမိ [မ. နိ. ၁.၃၈၁], နတံ ဘာယာမိ အာဝုသော, ဘာယာမ [အပ. ထေရီ. ၂.၂.၄၅၈]။

ဏာပိမှိ-ဘယာပေတိ, ဘာယာပေတိ, ဘာယာပယတိ။

ဤအာဒိမှိ-မာ ဘာယိ, မာ သောစိ [ဒီ. နိ. ၂.၂၀၇], မာ စိန္တယိ။

ဿတ္တာဒိမှိ-ဘာယိဿတိ, ဘာယိဿန္တိ။

လေ-ဆေဒနေ, တိဏံ လာယတိ, သာလိံ လာယတိ, လာယန္တိ။

ဝေ-ဂတိယံ, တတော တယတိ, တတာ တယန္တိ။

ဝေ-တန္တသန္တာနေ, တန္တံ တယတိ, တယန္တိ။

ကမ္မေ-တယီယတိ, ပုဗ္ဗလောပေ ဝီယတိ, ဝိယ္ယတိ။

ဏာပိမှိ-စီဝရံ တယာပေတိ [ဟရာ. ၆၃၈], တယာပေန္တိ။

သေ-အန္တကိရိယာယံ, ဩသာယတိ, ပရိယောသာယတိ, အဇ္ဈောသာယတိ။

ကမ္မေ-ပရိယောသီယတိ။

ဏာပိမှိ-ပရိယောသာပေတိ။

၆၂၇. ဏိဏာပီနံ တေသု။

ဏိ, ဏာပီနံ လောပေ ဟောတိ တေသုဏိ, ဏာပီသု ပရေသု။

ဘိက္ခု အတ္တနာ ဝိပ္ပကတံ ကုဋိံ ပရေဟိ ပရိယောသာပေတိ [ဟရာ. ၃၆၃]။ ဧတ္ထ အကမ္မကတ္တာ ဓာတုသ္သ 'ကုဋိံ'န္တိ စ 'ပရေဟိ'တိ စ ဒွေဝ ကမ္မာနိ ဒွိကမ္မတ္တာ ပဝတ္တေဟိ ကာရိတေဟိ သိဇ္ဈန္တိ။

အနေကဿရဓာတုမှိ ကိဉ္စိ ကမ္မ ဝုစ္စတိ။

ဟရေ-လဇ္ဇာယံ, ဟရာယတိ, ဟရာယန္တိ, အင္ဂီယာမိ ဟရာယာမိ [သံ. နိ. ၁.၁၆၅], ဟရာယာမ, ဟရာယတိတိ ဟိရီ, မဟာဝုတ္တိနာ ဉပန္တဿ ကတ္တံ။

ဂိလေ-ရုဇ္ဇနေ, ဂိလာယတိ, ပိဋ္ဌိ မေ အာဂိလာယတိ [စူဠဝ. ၃၄၅; ဒီ. နိ. ၃.၃၀၀], ဂိလာယန္တိ။

ပလေ-ဂတိယံ , ပလာယတိ, ပလာယန္တိ။

မိလေ-ဟာနိယံ, မိလာယတိ, မိလာယန္တိ။

"ဈာနံ, ဉဇ္ဈာနံ, နိဇ္ဈာနံ, တာဏံ, ပရိတ္တာဏံ, တေအနံ, နိဒ္ဒာနံ, ဂိလာနော, ပလာတော, မိလာတန္တိ"အာဒီသု ယလောပေ။

ဣတိ ဘူတဒိဂဏေ ဧဒန္တဓာတုရူပံ။

ဘူတဒိဂဏေ သရန္တဓာတူနံ တ္ဃာဒန္တရူပာနိ နိဋ္ဌိတာနိ။

ဗျဉ္ဇနန္တဓာတု

အဝုဒ္ဓိကရူပ

တုအာဒိဂဏ

အထ ဗုဒ္ဓနန္တတာတုရူပနိ ဝုစ္စန္တေ။ တာနိ စ အဝုဒ္ဓိက, သဝုဒ္ဓိကဝသေန ဒုဝိဓာနိ ဟောန္တိ။ တတ္ထ အဝုဒ္ဓိကာနိ တာဝ ဝုစ္စန္တေ။

ခိပ, ဂုဟ, တုဒ, ဒိသ, ပိသ, ဖုသ, လိခ, ဝဓာဒိ။

ဣမေ ဓာတူနံ အန္တသ္သရော ဥစ္စာရဏတ္တော, သော ရူပဝိဓာနေ နပ္ပယုဇ္ဇတေ။

၆၂၈. တုအာဒီဟိ ကော [က. ၄၄၅; ရူ. ၄၃၃; နီ. ၉၂၅; စံ. ၁.၁.၉၂; ဟ. ၃.၁.၇၇]။

တုအာဒီဟိ ကာနုဗန္ဓော အပစ္စယော ဟောတိ။ ကာနုဗန္ဓော အဝုဒ္ဓိဒီပနတ္ထော။

ခိပ-ခိပနေ, ခိပတိ, ပက္ခိပတိ, ဥက္ခိပတိ, ဩက္ခိပတိ, နိက္ခိပတိ, ဝိက္ခိပတိ, ပဋိက္ခိပတိ, သံခိပတိ။

ကမ္မေ-ခိပီယတိ။

ကာရိတေ-ခိပေတိ , ခိပယတိ, ခိပာပေတိ, ခိပာပယတိ, ခေပေတိ, ခေပယတိ တ, ဥဒကံ ခေပေတိ, တဏှံ ခေပေတိ, ခယာပေတီတိ အတ္ထော။

ဂုဟ-သံဝရဏေ, ဂုဟတိ, နိဂ္ဂုဟတိ။

ကမ္မေ-ဂုဟီယတိ။

ကာရိတေ ဂုဿ ဒီဃော, ဂူဟေတိ, ဂူဟယတိ, ဂူဟာပေတိ, ဂူဟာပယတိ။

ကမ္မေ-ဂူဟာပီယတိ။

ဃဋ္ဋ-စေတာယံ, ဃဋ္ဋတိ။

ကမ္မေ-ဃဋ္ဋီယတိ။

ကာရိတေ-ဃဋ္ဋေတိ, ဃဋ္ဋယတိ, ဃဋ္ဋာပေတိ, ဃဋ္ဋာပယတိ။

တုဒ-ဗ္ယဓနေ, ဗ္ယဓနံ ဝိဇ္ဈနံ, တုဒတိ, ဝိတုဒတိ။

အဿ ဧတ္တေ-တုဒေတိ, တုဒေန္တိ။

ကမ္မေ-တုဒီယတိ။

‘တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယညာ’တိ ဒဿ ဇတ္တံ။ ‘ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ’တိ ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, တုဇ္ဇတိ။

ကာရိတေ-တုဒေတိ, တုဒယတိ, တုဒာပေတိ, တုဒာပယတိ။

ဒိသီ-ဥဒ္ဒိသနေ, ဥဒ္ဒိသနံ သရူပတော ကထနံ။ ဥဒ္ဒိသတိ, ဟတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသန္တိ [မဟာဝ. ၁၅၂], နိဒ္ဒိသတိ, နိဒ္ဒိသန္တိ, အပဒိသတိ, အပဒိသန္တိ။

ကမ္မေ-ဥဒ္ဒိသီယတိ, ဥဒ္ဒိသီယန္တိ။

ကာရိတေ-အာစရိယော သိဿံ ဟဋ္ဌိဓမ္မံ ဥဒ္ဒိသာပေတိ, ဥဒ္ဒိသာပယတိ, တစေတီတိ အတ္ထော။ ဟဋ္ဌေသု ပန သဒ္ဒဝယမ္ပိ ဒိဿတိ။

နုဒ-ခိပနေ , နုဒတိ, ပနုဒတိ, ဝိနောဒေတိ, ပဋိဝိနောဒေတိ တ။

ကမ္မေ-ပနုဒီယတိ, ပနုဇ္ဇတိ။

ကာရိတေ-ပနုဒေတိ, ပနုဒယတိ, ပနုဒာပေတိ, ပနုဒာပယတိ။

ပိသ-သံစုဏ္ဏေ, ပိသတိ။

ကမ္မေ-ပိသီယတိ။

ကာရိတေ-ပိသေတိ, ပိသယတိ, ပိသာပေတိ, ပိသာပယတိ။

ဖုသ-သမ္ဖဿေ ပတ္တိယဥ္စ, ဖုသတိ, ဖုသန္တိ ဓီရာ နိဗ္ဗာနံ [ဓ. ပ. ၂၃], ဝဇ္ဇံ နံ ဖုသေယျ [ဟရာ. ၄၀၉; စူဠဝ. ၃၄၄]။

ကမ္မေ-ဖုသီယတိ။

ကာရိတေ-ဖုသေတိ, ဖုသယတိ, ဖုသာပေတိ, ဖုသာပယတိ။

လိခ-လေခနေ, လိခတိ, သလ္လိခတိ, ဝိလိခတိ။

ကာရိတေ-လိခေတိ, သလ္လိခေတိ, ဝိလိခေတိ။

ဝဓ-ဟိံသာယံ, ဝဓတိ, ဝဓေတိ။

ကမ္မေ-ဝဓီယတိ။

ယမှဟိ ဓဿ ဈတ္တံ, ယဿ ပုဗ္ဗရူပံ။ ‘စတုတ္ထဒုတိယေဿဝံ တတိယပဌမာ’တိ ဈဿ တတိယဇတ္တံ, ဝဇ္ဈတိ, ဝဇ္ဈန္တိ, ဝဇ္ဈရေ။ ဣမေ သတ္တာ ဟညန္တု တ ဝဇ္ဈန္တု တ [မ. နိ. ၁.၆၀]။

ကာရိတေ-ဝဓေတိ, ဝဓယတိ, ဝဓာပေတိ, ဝဓာပယတိ, သာမိကော ပုရိသံ မဂ္ဂံ ဂမေတိ, ဂမယတိ, ဂမာပေတိ, ဂမာပယတိ ဣစ္စာဒီနိပိ ဣဓ ဝတ္တဗ္ဗာနိ။

ဣတိ တုဒာဒိဂဏော။

သဝုဒ္ဓိကရူပ

အထ သဝုဒ္ဓိကရူပာနိ ဝုစ္စန္တေ။

အသ-ဘုဝိ, အာသ-နိတသေ ဥပဝေသနေ စ, ဣသု-ဣစ္ဆာ, ကန္တိသု, ကမု-ပဒဂမနေ, ကုသ-အက္ကောသေ, ဂမု-ဂတိမှဟိ, ဇရဝယောဟာနိမှဟိ, ဇန-ဇနနေ, မရ-ပာဏစာဂေ, ယမု-ဥပရမေ, ရုဒ-အဿုဝိမောစနေ ကန္ဒနေ စ, ရုဟ-ဇနနေ, လဘ-လာဘေ, ဝစ, ဝဒ-ဝိယတ္တိယံ တစာယံ, ဝိဒ-ဉာဏေ, ဝသ-နိတသေ, ဝိသပဝေသနေ, သဒ-ဂတျာ’ဝသာနေ, ဟန-ဟိံသာယံ, ဟရဟရဏေ။

တ္ထာဒ္ဓုပ္ပတ္တိ, ကတ္တရိ လော, အသ-ဘုဝိ, သတ္တာယန္တိ အတ္ထော။

၆၂၉. တသ္သ ထော [က. ၄၉၄; ရူ. ၄၉၅, ၅၀၀; နီ. ၉၈၉, ၉၉၁]။

အတ္ထိတော ပရဿတိ, တူနံ တဿ ထော ဟောတိ။

‘ပရရူပမယကာရေ ဗျဉ္ဇနေ’တိ သုတ္တေန ဗျဉ္ဇနေ ပရေ ဓာတွန္တဿ ပရရူပတ္တံ, ‘စတုတ္ထဒုတိယေသွေသံ တတိယပဌမာ’တိ သုတ္တေန ပရရူပဿ ဒုတိယဿ ပဌမတ္တံ။

ဓနံ မေ အတ္ထိ။

ဧတ္ထ စ “အတ္ထိ တုဝံ ဧတရဟိ, န တုဝံ နတ္ထိ, အတ္ထိ အဟံ ဧတရဟိ, နာဟံ နတ္ထိ, ပုတ္တာ မတ္ထိ ဓနာ မတ္ထိ [ဓ. ပ. ၆၂], အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ”တိ [ခု. ပာ. ၃.ဒွတ္တိံသာကာရ] အာဒီသု အတ္ထိသဒ္ဒော အာချာတပဋိရူပကော ကတ္တုတ္ထစကော နိပါတော။

“အတ္ထီတိ ခော ကစ္စာယန အယမေကော အန္တော, နတ္ထီတိ ဒုတိယော အန္တော”တိ [သံ. နိ. ၂.၁၅] စ “အတ္ထိပစ္စယော, နတ္ထိပစ္စယော”တိ [ပဋ္ဌာ. ၁.၁.ပစ္စယုဒ္ဒေသ] စ ဧဝမာဒီသု နာမပဋိရူပကော။ တထာ နတ္ထိသဒ္ဒော။

တုမှတိ-ဝိပတ္တိသု စ နမတ္တု [ဒီ. နိ. ၃.၂၈၇], နမော တေ ဗုဒ္ဓ ဝီရတ္ထု [သံ. နိ. ၁.၉၀], ဧတ္ထ စ “ဓိရတ္ထုမံ ပူတိကာယ”န္တိ အာဒီသု အတ္ထုသဒ္ဒော နိပါတော။

၆၃၀. န္တမာနန္တိယိယုံသွာဒိလောပေါ [က. ၄၉၄-၅; ရူ. ၄၉၆; နီ. ၁၀၁၉; ‘န္တမာနာန္တိ။’ (ဗဟူသု)] ။

န္တ, မာန, အန္တိ, အန္တု, ဣယာ, ဣယုံသု အတ္ထိဿ အာဒိလောပေါ ဟောတိ။

သန္တိ, သန္တု။

၆၃၁. သိဟိသွဋ [က. ၅၀၆; ရူ. ၄၉၇; နီ. ၉၉၂]။

အတ္ထိဿ အဋ ဟောတိ သိ, ဟိသု။

မနုဿောသိ [မဟာဝ. ၁၂၆], ပုရိသောသိ [မဟာဝ. ၁၂၆]။ ဟိမှိ ဒီဃော, တုဝံ ပဏ္ဍိတော အာဟိ, ဘဝဟီတိ အတ္ထော။ တဝိဘတ္တီသု ဓာတွန္တဿ ပရရူပံ, တုမှေဟ အတ္ထ, ကစ္စိတ္ထ ပရိသုဒ္ဓါ [ပာရာ. ၂၃၃]။ တွာဒိမှိ-မာ ပမာဒတ္ထ [မ. နိ. ၁.၈၈, ၂၁၅], တုမှေ ဟ သမဂ္ဂါ အတ္ထ။

၆၃၂. မိမာနံ ဝါ မှိမှာ စ [က. ၄၉၂; ရူ. ၄၉၉; နီ. ၉၈၇; ‘သိဟိသွဋ’ (ဗဟူသု)]။

အတ္ထိတော ပရေသံ မိ, မာနံ မှိ, မှာ ဟောန္တိ ဝါ, အတ္ထိဿ စ အဋ ဟောတိ။

အဟံ ပသန္နောမှိ, မယံ ပသန္နာမှာ။

ဝါတိ ကိံ-အဟံ ဣမိနာ ပုညေန အနာဂတေ ပညဝါ အမှိ, မယံ ပညဝန္တော အမှ။

၆၃၃. ဧသု သ [က. ၄၉၂; ရူ. ၄၉၉; နီ. ၉၈၇]။

ဧတေသု မိ, မေသု အတ္ထိဿ သဿ သော ဟောတိ။ ပရရူပနိသေဓနတ္ထမိဒံ သုတ္တံ။

အဟံ ပဏ္ဍိတော အသ္မိ, မယံ ပဏ္ဍိတာ အသ္မ။

တ္တတာဒိမ္ဟိ-အဟံ အနာဂတေ ပညတ အသ္မိ, မယံ ပညဝန္တော အသ္မ။

ယ္ယောဒိမ္ဟိ –

၆၃၄. အတ္ထိတေယျာဒိဆန္နံ သ သု သသိ သထ သံသာမ [က. ၅၇၁, ၅၁၇; ရူ. ၆၂၄, ၄၈၈; နီ. ၈၃၀, ၁၁၀၅; 'အတ္ထိတေယျာဒိစ္ဆန္နံ သသုသသထ သံ သာမ' (ဗဟူသု)]။

'အတ္ထိ'တိ ဓာတုနိဒ္ဒေသော တိ-ကာရော, အတ္ထိတော ပရေသံ ယ္ယောဒီနံ ဆန္နံ သာဒယော ဟောန္တိ။

ဧဝမဿ ဝစနီယော [ဟရာ. ၄၁၁], ဧဝမဿု ဝစနီယာ [ဟရာ ၄၁၈], တ္တံ အဿသိ, တုမ္ဟေ အဿထ, အဟံ အဿံ, မယံ အဿာမ။

အဿုန္နိပဟတောပိ ဗဟုံ ဒိဿတိ, တယဿု ဓမ္မာ ဇဟိတာ ဘဝန္တိ [ခု. ဟ. ၆.၁၀], ကေနဿု တရတိ ဩဃံ, ကေနဿု တရတိ အဏ္ဏဝံ [သံ. နိ. ၁.၂၄၆]။ "ကိံသု ဆေတွ္ဘ သုခံ သေတိ, ကိံသု ဆေတွ္ဘ န သောစတီ"တိ [သံ. နိ. ၁.၇၁] တ္တေ နိဂ္ဂဟီတမ္ဟာ သံယောဂါဒိလောပေ။

၆၃၅. အာဒိဒ္ဒ္ဝိန္နမိယာမိယုံ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၉၉၃; '။မိယာ ဣယုံ' (ဗဟူသု)]။

အတ္ထိတော ယ္ယောဒီသု အာဒိမ္ဟိ ဒ္ဒ္ဝိန္နံ ဣယာ, ဣယုံ ဟောန္တိ။ 'န္တမာနန္တန္တိယိယုံသု။'တိအာဒိလောပေ။

သော သိယာ, တေ သိယုံ, ဧတေ ဒ္ဒေ နိပဟတာပိ ဟောန္တိ။ "ဝေဒနာက္ခန္ဓော သိယာ ကုသလော, သိယာ အကုသလော, သိယာ အဗျာကတော"တိ [ဝိဘ. ၁၅၂] အာဒီသု ဧကေစ္စောတိ အတ္ထော။

"သိယာ ကုသလံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ဟေတုပစ္စယာ"တိ [ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၃၅-၃၈] အာဒီသု ကိန္နုတိ အတ္ထော။

"ဒ္ဒတဒသာကုသလာ သိယု"န္တိ [အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ ၂] အာဒီသု ဘဝန္တီတိ အတ္ထော။

မဟာဝုတ္တိနာ ဧယျုံ, ဧယျမိစ္စေတေသံ ဣယံသု, ဣယံ ဟောန္တိ, အာဒိလောပေ, သိယံသု ဒ္ဒေဝ ဘိက္ခူ အဘိဓမ္မေ နာနာတ္တဝါဒါ [မ. နိ. ၃.၃၅], ဧဝံရူပေ သိယံ အဟံ အနာဂတမဒ္ဓါနံ, ဧဝံဝေဒနော သိယံ, ဧဝံသညော သိယံ [မ. နိ. ၃.၂၇၄]။

အဇ္ဇတ္တနိမ္ဟိ –

၆၃၆. ဤအာဒော ဒီဃော [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၀၀၁]။

အတ္ထိဿ ဒီဃော ဟောတိ ဤအာဒီသု။

သော အာသိ, တေ အာသုံ, အာသိံသု, တ္တံ အာသိ, တုမ္ဟေ အာသိတ္ထ, အဟံ အာသိံ။ တတ္ထာဟာသိံ ဧဝံဝဏ္ဏော [ဒီ. နိ. ၁.၂၄၅; မ. နိ. ၁.၆၈]။ မယံ အာသိမ္ဟ, အာသိမ္ဟာ။

၆၃၇. အအာဿာဒီသု [က. ၅၀၇; ရူ. ၅၀၁; နီ. ၁၀၂၀; စံ. ၅.၄.၇၉; ဟ. ၂.၄.၅၂]။

အအာဒိပရောက္ခာယဥ္စ အာအာဒိဟိယ္ယတ္တနိယဥ္စ ဿာဒီသု ဘဝိဿန္တိ, ကာလာတိပတ္တီသု စ အတ္ထိဿ သ ဘူ ဟောတိ။ ဣဒဥ္စ သုတ္တံ အတ္ထိဿ တောသံ ဝိဘတ္တီနမ္ပိ သာဓာရဏာကရဏတ္ထံ။ ရူပမ္ပိ ဘူရူပမေဝ။

သော ဗဟူဝ, တေ ဗဟူဝု, သော အဘတ, တေ အဘဝူ, သော ဘဝိဿတိ, တေ ဘဝိဿန္တိ, သော အဘဝိဿာ, တေ အဘဝိဿံသု ဣစ္စာဒိ။

၆၃၈. အတ္တာဒိန္တေဿဝတ္ထိဿ ဘူ [က. ၅၁၇; ရူ. ၅၀၀; နီ. ၁၀၂၀; စံ. ၅.၄.၇၉; ဟ. ၂.၄.၅၂]။

တ္တာဒိဝဇ္ဇိတေသု န္တဝဇ္ဇိတေသု စ ပစ္စယေသု အတ္ထိဿ ဘူ ဟောတိ။ ဧတေန တ္တာဒိ, တ္တတဒိ, ဇ္ယောဒိ, ဤအာဒိသင်္ခာတာသု စတူသု ဝိဘတ္တီသု န္တပစ္စယေ စ အတ္ထိဿ ဘူအာဒေသော နတ္ထိ, သေသာသု စတူသု ဝိဘတ္တီသု စ န္တဝဇ္ဇိတေသု တဗ္ဗာဒီသု စ အတ္ထိဿ ဘူအာဒေသော လဗ္ဘတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အာသ-ဥပဝေသနေ။ ဂုရုံ ဥပာသတိ, ပယိရုပာသတိ, ဥပာသန္တိ, ပယိရုပာသန္တိ။

ကမ္မေ-ဥပာသီယတိ, ပယိရုပာသီယတိ။

ကာရိတေ-မာတာ ပုတ္တံ ဂုရုံ ဥပာသေတိ, ပယိရုပာသေတိ, ဥပာသယတိ, ပယိရုပာသယတိ။

ဤအာဒိမှိ-ဥပာသိ, ပယိရုပာသိ, ဥပာသိံသု, ပယိရုပာသိံသု, ဥပာသုံ, ပယိရုပာသုံ။

အာသ-နိုတသော။

၆၃၉. ဂမယမိသာသဒိသာနံ တ စ္ဆင [က. ၄၇၆, ၅၂၂; ရူ. ၄၄၂, ၄၇၆; နီ. ၉၅၇, ၁၀၃၅]။

ဂမု, ယမု, ဣသု, အာသ, ဒိသာနံ အန္တော ဗျဉ္ဇနော ဝါနုဗန္ဓော စ္ဆော ဟောတိ တ န္တ, မာန, တ္တာဒီသု။

ဂစ္ဆန္တော, နိယစ္ဆန္တော, ဣစ္ဆန္တော, အစ္ဆန္တော, ဒိစ္ဆန္တောတိ ဣမိနာ တ္တာဒီသု အာသဿ စ္ဆော, အစ္ဆတိ, အစ္ဆန္တိ, သော အစ္ဆိ, တေ အစ္ဆိံသု။

ဣသု-ဧသနာယံ ။

၆၄၀. လဟုဿုပန္တဿ [က. ၄၈၅; ရူ. ၄၃၄; နီ. ၉၇၅; စံ. ၆.၁.၁၀၅-၁၀၆ ။ပေ.။ ၇.၃.၇၇-၇၈]။

အန္တဿ သမီပေ ပဝတ္တတီတိ ဥပန္တော, ဗျဉ္ဇနန္တဓာတူနံ ပုဗ္ဗဿရော 'ဥပန္တော'တိ ဝုစ္စတိ, လဟုဘူတဿ ဥပန္တဘူတဿ စ ဣဝဏ္ဏု'ဝဏ္ဏဿ ဧ, ဩဝုဒ္ဓိ ဟောန္တိ။

ဣရ-ကမ္ပနေ, ဧရတိ, မောဒတိ။

လဟုဿာတိ ကိံ? ဇီဝတိ, ဓူပတိ, ဣက္ခတိ, သုက္ခတိ။

ဥပန္တဿာတိ ကိံ? သိဥ္စတိ, ဘုဥ္ဇတိ, နိဂ္ဂဟီတာဂမေန ဗျဝဟိတတ္တာ ဥပန္တော န ဟောတိ။

ဣဝဏ္ဏု'ဝဏ္ဏဿာတေ့ဝ? ပစတိ, ဝဒတိ။

ဣမိနာ ဣဿ ဧဝုဒ္ဓိ ဟောတိ, ဧသတိ, အန္ဝေသတိ, ပရိယေသတိ။

အဓိပုဗ္ဗော ဣသု-အာယာစနေ, အဇ္ဈေသတိ။

ကမ္မေ-ဧသီယတိ, ပရိယေသီယတိ, အန္ဝေသီယတိ, အဇ္ဈေသီယတိ။

ကာရိတေ-ဧသေတိ, ဧသယတိ, ဧသာပေတိ, ဧသာပယတိ။

ဣသု-ဣစ္ဆာယံ, စ္ဆာဒေသော, ဣစ္ဆတိ, ဣစ္ဆန္တိ, သမ္ပဋိစ္ဆတိ, သမ္ပဋိစ္ဆန္တိ။

ကမ္မေ-ဣစ္ဆီယတိ။

ကာရိတေ-ဣစ္ဆာပေတိ, ဣစ္ဆာပယတိ, သမ္ပဋိစ္ဆာပေတိ, သမ္ပဋိစ္ဆာပယတိ။

ကမ္မေ-ဣစ္ဆာပီယတိ, ဣစ္ဆာပယီယတိ, သော ဣစ္ဆိ, တေ ဣစ္ဆိံသု, ဣစ္ဆိဿတိ, ဣစ္ဆိဿန္တိ။

ကမု-ဝိစ္ဆေဒနေ, ဂမ္ဘီရေသု ဌာနေသု ဉာဏံ ကမတိ, န သတ္တံ ကမတိ, န ဝိသံ ကမတိ, န အဂ္ဂိ ကမတိ [အ. နိ. ၈.၁], န ဝိစ္ဆိတိတိ အတ္ထော။

ကမု-ပဒဂမနေ , ပက္ကမတိ, အပက္ကမတိ, ဥပက္ကမတိ, ဝိက္ကမတိ, အဘိက္ကမတိ, ပဋိက္ကမတိ, အတိက္ကမတိ, သင်္ကမတိ, သြက္ကမတိ။

၆၄၁. နိတော ကမဿ [က. ၂၀; ရူ. ၂၇; နီ. ၅၀]။

နိမှာ ပရဿ ကမဿ ကဿ ခေ ဟောတိ။ 'အာဒိဿာ'တိ သင်္ကေတတ္တာ ကဿာတိ ဉာယတိ။

နိက္ခမတိ, နိက္ခမန္တိ။

ကာရိတေ –

၆၄၂. အဿာ ဏာနုဗန္ဓေ [က. ၄၈၃; ရူ. ၅၂၇; နီ. ၉၇၃]။

ဗုဒ္ဓနုဗန္ဓဿ ဓာတုဿ အာဒိမှိ အ-ကာရဿ အာဝုဒ္ဓိ ဟောတိ ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ။ 'ဗဟုလ'န္တိ အဓိကတတ္တာ ဏာပိမှိ အာဝုဒ္ဓိ နတ္ထိ။

ပက္ကာမေတိ, ပက္ကာမယတိ, နိက္ခာမေတိ, နိက္ခာမယတိ, နိက္ခမာပေတိ, နိက္ခမာပယတိ။

ဤအာဒိမှိ မဟာဝုတ္တိနာ အာဒိဒီဃော တ ဟောတိ, သော ပက္ကမိ, ပက္ကာမိ, ဣဒံ ဝတွာတန ပက္ကာမိ, မဒ္ဒီ သဗ္ဗင်္ဂသောဘဏာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၅၇], ပက္ကမုံ, ပက္ကာမုံ, သမ္မောဒမာနာ ပက္ကာမုံ, အညမညံ ပိယံ ဝဒာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၆၈], ပက္ကမိံသု, ပက္ကာမိံသု, ပက္ကမံသု, ပက္ကာမံသု, ပက္ကမိဿတိ, ပက္ကမိဿန္တိ, ပက္ကမိဿ သရေ။

အာပုဗ္ဗော ကုသ-အက္ကောသေ, လဟုပန္တတ္တာ ဝုဒ္ဓိ, အက္ကောသတိ, အက္ကောသန္တိ။ ပပုဗ္ဗော အာမန္တနေ, ပက္ကောသတိ, ပက္ကောသန္တိ။ ဝိပုဗ္ဗော ဥစ္စသဒ္ဒေ, ဝိက္ကောသတိ, ဝိက္ကောသန္တိ။ ပဋိပုဗ္ဗော နိတရဏေ, ပဋိက္ကောသတိ, ပဋိက္ကောသန္တိ။

ဤအာဒိမှိ –

၆၄၃. ကုသရုဟီဿစ္ဆိ [က. ၄၉၈; ရူ. ၄၈၀; နီ. ၁၁၁၄; 'ကုသရုဟေဟီဿ ဆိ' (ဗဟူသု)] ။

ကုသတော ရုဟတော စ ပရဿ ဤဿ စ္ဆိ ဟောတိ။

အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မံ [ဓ. ပ. ၃-၄], ဣဒ္ဓ ရူပံ ကုဓ, ကုပဓာတူဟိပိ သာဓေန္တိ, ဇဝံ သတိ "အက္ကောစ္ဆိ မေ"တိ ဟဓော သိယာ။ အက္ကောသိ, အက္ကောသိံသု။

ဂမု ဂတိမှိ, ကတ္တရိ လော, ‘ဦလဿေ’တိ လဿ ဇ္ဇော, ဂမေတိ, ဂမေန္တိ။ အဝပုဗ္ဗော ဉာဏေ, အဝဂမေတိ, အဝဂမေန္တိ, အဓိပုဗ္ဗော ဉာဏေ လာဘေ စ, အဓိဂမေတိ, အဓိဂမေန္တိ။ ဝိပုဗ္ဗော ဝိဂမေ, ဝိဂမေတိ, ဝိဂမေန္တိ။

ကမ္မေ-ဂမီယတိ, ဂမိယတိ, ဂမိယ္ယတိ။

ပုဗ္ဗရူပတ္တေ-ဂမ္မတိ, ဂမ္မန္တိ, အဓိဂမ္မတိ, အဓိဂမ္မန္တိ, အဓိဂမ္မရေ, အဓိဂမ္မတေ, အဓိဂမ္မန္တေ, အဓိဂမ္မရေ။

ကာရိတေ ဝုဒ္ဓိ နတ္ထိ, ဂမေတိ, ဂမယတိ, ဂမာပေတိ, ဂမာပယတိ။

ကမ္မေ-ဂမယီယတိ, ဂမယီယန္တိ, ဂမာပီယတိ, ဂမာပီယန္တိ။

ဟိယ္យတ္တနိမှိ-သော အဂမာ, ဂမာ, တေ အဂမူ, ဂမူ, တွံ အဂမော, အဂမ, အဂမိ, တုမှေ အဂမုတ္ထ, အဟံ အဂမိံ, ဂမိံ, မယံ အဂမမှာ, ဂမမှာ, အဂမုမှာ, ဂမုမှာ, သော အဂမတ္ထ, တေ အဂမတ္ထုံ, တွံ အဂမသေ, တုမှေ အဂမဝှံ, အဟံ အဂမံ, မယံ အဂမမှသေ။

အဇ္ဇတ္တနိမှိ ဤအာဒီသု ဣကာရာဂမော, သော အဂမီ, ဂမီ။

ရဿတ္တေ-အဂမိ, ဂမိ။

မဟာဝုတ္တိနာ အာကာရေန သဟ သာဂမော, သော အဂမာသိ, ကမံ အဂမာသိ, နဂရံ အဂမာသိ။

‘ယျောထဿေ’ဣစ္စာဒိနာ ဤဿ တ္ထော, သော ကမံ အဂမိတ္ထော, ဂမိတ္ထော, တေ အဂမုံ, ဂမုံ။

‘ဥံဿိံသွံသူ’တိ ဣံသု, အံသု, တေ အဂမိံသု, ဂမိံသု, အဂမံသု, ဂမံသု, တွံ အဂမော, ဂမော။

‘ဩဿ အ ဣ တ္ထ တ္ထော’ ‘သီ’တိ သုတ္တာနိ, တွံ အဂမ, ဂမ, အဂမိ, ဂမိ, အဂမိတ္ထ, ဂမိတ္ထ, အဂမိတ္ထော, ဂမိတ္ထော, အဂမာသိ, ဂမာသိ, တုမှေ အဂမိတ္ထ။

‘မှာတ္ထာနမုဥ’ဣတိ ဥတ္တံ, တုမှေ အဂမုတ္ထ, ဂမုတ္ထ, အဟံ အဂမိံ, ဂမိံ, အဂမာသိံ, ဂမာသိံ, မယံ အဂမိမှာ, ဂမိမှာ။

ရဿတ္တေ-အဂမိမှ, ဂမိမှ, အဂမုမှာ, ဂမုမှာ, အဂမုမှ, ဂမုမှ, အဂမာသိမှာ, ဂမာသိမှာ, အဂမာသိမှ, ဂမာသိမှ။

ပရဆက္ကေ-သော အဂမာ, ဂမာ။

ရဿတ္တေ-အဂမ, ဂမ။

‘ယျောထဿေ’ဣစ္စာဒိနာ တ္ထတ္တေ-သော အဂမိတ္ထ, ဂမိတ္ထ, တေ အဂမူ, ဂမူ။

ရဿတ္တေ-အဂမု, ဂမု, တွံ အဂမိသေ, ဂမိသေ, တုမှေ အဂမိဝှံ, ဂမိဝှံ, အဟံ အဂမ, ဂမ, အဂမံ, ဂမံ တ, အဂမိမှေ, ဂမိမှေ။

ကမ္မေ-အဂမီယိ, အဂမ္မိ, အဂမီယိတ္ထော, အဂမ္မိတ္ထော, အဂမီယုံ, ဂမီယုံ, အဂမီယိံသု, ဂမီယိံသု, အဂမ္မုံ, ဂမ္မုံ, အဂမ္မိံသု, ဂမ္မိံသု။

ပရဆက္ကေ-အဂမီယိတ္ထ, ဂမီယိတ္ထ, အဂမွိတ္ထ, ဂမွိတ္ထ။

ကာရိတေ-အဂမာပယိ, ဂမာပယိ, အဂမာပေသိ, ဂမာပေသိ, အဂမာပယုံ, ဂမာပယုံ, အဂမာပယိံသု, ဂမာပယိံသု။

၆၄၄. ဂမိဿ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

အာအာဒိမှဟိ ဤအာဒိမှဟိ စ ဂမိဿ မဿ အာ ဟောတိ။ သရလောပေ။

သော အက, တေ အဂူ, တွံ အဂေ, တုမှေဟ အဂုတ္ထ, အဟံ အဂံ, မယံ အဂုမှာ။

ဤအာဒိမှဟိ ဤသရလောပေ, အက ဒေတန သန္တိကေ [ဇာ. ၁.၁၄.၂၀၅], တယသော အနုပရိယက [သု. နိ. ၄၄၉]။

အာပုဗ္ဗော အာဂမနေ, အနဝှယိတော တတော အာက [ဇာ. ၁.၅.၂၁], သောဟ'က သမိတိ ဝန် [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၅]။

အဓိပုဗ္ဗော ပဋိလာဘေ, အဇ္ဈက အမတံ သန္တိံ [ဝိ. ဝ. ၈၄၆], တဏှက္ခယံ ခယမဇ္ဈက [ခု. ပ. ၁၅၄]။

အတိပုဗ္ဗော ဥပာဓိပုဗ္ဗော စ တိတိက္ခမေ, နက္ခတ္တံ ပဋိမာနေန္တံ, အတ္တော ဗာလံ ဥပဇ္ဈက [ဇာ. ၁.၁.၄၉]။ ခဏော ဝေ မာ ဥပဇ္ဈက။

တောနိ ဩ, အဝစနာနံ လောပေ သတိ တုမှာဟ'မှာယောဂေပိ လဘန္တိ, အဂုံ, အဂိံသု, အဂံသု။ သမန္တာ ဝိဇ္ဇုတာ အာဂုံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၂၆၄], တေဟ'ဂုံသမိတိ ဝန် [(ဂဝေသိတဗ္ဗံ)] , ဝိသေသံ အဇ္ဈဂံသုတေ [ဒီ. နိ. ၂.၃၅၄], အသေသံ ပရိနိဗ္ဗုတန္တိ, အသေသံ ဒုက္ခမဇ္ဈဂုံ [ကတိဝု. ၉၃], သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ ဥပဇ္ဈဂုံ [ပဋိ. မ. ၁.၂၃၆; မ. နိ. ၃.၂၇၁]။ အဇ္ဈဂေ, အဇ္ဈဂ, အဇ္ဈဂိ, အဇ္ဈဂုတ္ထ, အဇ္ဈဂိံ, အဇ္ဈဂိမှာ, အဇ္ဈဂုမှာ, အက, အာက, အနုဝက, အဇ္ဈက, ဥပဇ္ဈက, အဂူ, အာဂူ။ အာဂူ ဒေတ ယသည်သိနော [ဒီ. နိ. ၂.၃၄၀], စိတ္တဿ ကေဝမဿ, သဗ္ဗေဝ ဝသမနုဝဂူ [သံ. နိ. ၁.၆၁]။ စေတာ ဟနိံသု ဝေဒဗ္ဗံ, သဗ္ဗေ တေ ဗျသနမဇ္ဈဂူ [ဇာ. ၁.၁.၄၈]။

ပရောက္ခာယံ အာဒိဿ ဒွိတ္တံ, 'ကဝဂ္ဂဟာနံ စဝဂ္ဂဇာ'တိ ပုဗ္ဗဿ စဝဂ္ဂေ။ သော ဇဂမ, မဟာဝုတ္တိနာ ဥပန္တဿ ဒီဃော, ကွစိ အဿ ဣတ္တံ, "ရာဇာ ဒုဒီပေ ဇကမိ မဂ္ဂ"န္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၉၁၁; 'ရာဇာ ဒုဒီပေပိ ဇကမ သဂ္ဂံ'] ဟဋ္ဌိ။ သော ဇကမ, တေ ဇကမု, တွံ ဇဂမေ။

ဗ္ယဉ္ဇနာဒိမှဟိ ဣကာရာဂမော, တုမှေဟ ဇဂမိတ္ထ, အဟံ ဇဂမံ, မယံ ဇဂမိမှ, သော ဇဂမိတ္ထ, တေ ဇဂမိရေ, တွံ ဇဂမိတ္ထော, တုမှေဟ ဇဂမိဝှော, အဟံ ဇဂမိံ, မယံ ဇဂမိမှေ။

ဿတ္ထာဒိမှဟိ-ဂမိဿတိ, ဂမိဿန္တိ, ဂမိဿရေ။

ပရဆက္ကေ-သော ဂမိဿတေ, တေ ဂမိဿန္တေ, ဂမိဿရေ, တွံ ဂမိဿသေ, တုမှေဟ ဂမိဿဝှေ, အဟံ ဂမိဿံ, မယံ ဂမိဿာမှေ။

ဿာဒိမှဟိ-သော အဂမိဿာ, ဂမိဿာ။

'အာဤဦမှာဿာဿာမှာနံ တ'တိ ဿာ, ဿာမှာနံ ရဿော, အဂမိဿ, ဂမိဿ, တေ အဂမိဿံသု, ဂမိဿံသု, တွံ အဂမိဿေ, ဂမိဿေ။

'ဃေယာထဿေ' ဣစ္စာဒိနာ ဿေဿ အတ္တံ, တွံ အဂမိဿ, ဂမိဿ, တုမှေဟ အဂမိဿထ, ဂမိဿထ, အဟံ အဂမိဿံ, ဂမိဿံ, မယံ အဂမိဿာမှာ, ဂမိဿာမှာ, အဂမိဿာမှ, ဂမိဿာမှ။

'ဂမ ဝဒ အနံ ဃမ္မဝဇ္ဇဒဇ္ဇာ'တိ သဗ္ဗဝိဘတ္တီသု ဂမိဿ ဃမ္မော, ဃမ္မတိ, ဃမ္မန္တိ။

ကမ္မေ-ဃမ္မိယတိ, ဃမ္မိယန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဂဣာဒေသော တ, တ္ဝံ ယေန ယေနေဝ ဂဣသိ, ဖာသုံယေဝ ဂဣသိ [အ. နိ. ၈.၆၃]။

'ဂမယမိသာသဒိသာနံ တစ္ဆင' ဣတိ သုတ္တေန သဗ္ဗဝိဘတ္တီသု ဂမိဿ မဿ ဆော, ဂစ္ဆတိ, ဂစ္ဆန္တိ, ဂစ္ဆရေ။

ကမ္မေ-ဂစ္ဆီယတိ, ဂစ္ဆီယန္တိ, ဂစ္ဆိယ္യတိ, ဂစ္ဆိယ္യန္တိ, ဂစ္ဆိယ္യရေ။

ကာရိတေ-ဂစ္ဆာပေတိ, ဂစ္ဆာပယတိ။ ဂစ္ဆတု, ဂစ္ဆန္တု, ဂစ္ဆေယျ, ဂစ္ဆေယျုံ။

'ဃေ့ယျုံသုံ'ဣတိ ဥံတ္တံ, ဂစ္ဆုံ။

'ဧယျေယျာသေယျုံနံ ဋေ'ဣတိ သုတ္တေန ဧယျ, ဧယျာသိ, ဧယျုံဝိဘတ္တီနံ ဧတ္တံ, သော ဂစ္ဆေ, တ္ဝံ ဂစ္ဆေ, အဟံ ဂစ္ဆေ။

'ဧယျာထဿေ' ဣစ္စာဒိနာ ဧယျာထဿ ဩတ္တံ, တုမှေ ဂစ္ဆေယျာထော။

အာအာဒိမှိ-အဂစ္ဆာ, ဂစ္ဆာ, အဂစ္ဆ, ဂစ္ဆ တ။

ဤအာဒိမှိ-အဂစ္ဆိ, ဂစ္ဆိ, အဂစ္ဆုံ, ဂစ္ဆုံ, အဂစ္ဆိံသု, ဂစ္ဆိံသု။

၆၄၅. ဒုံသဿ စ ဋ္ဌင [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; 'ဆင' (ဗဟူသု)]။

အာအာဒီသု ဤအာဒီသု စ ဒုံသဿ စ အန္တော ဗျဉ္ဇနော ဋ္ဌင ဟောတိ။

သော အဂဉ္ဆာ, ဂဉ္ဆာ။ တထာ အဂဉ္ဆုံ, ဂဉ္ဆုံ။

ဤအာဒိမှိ-သော အဂဉ္ဆိ, ဂဉ္ဆိ။

တသ္မိံ ပဋိပဝိဋ္ဌမှိ, အညော အာဂဉ္ဆိ ဗြာဟ္မဏော [သု. နိ. ၉၈၅]။ ခိပ္ပမေဝ ဥပာဂဉ္ဆိ, ယတ္ထ သမ္မတိ တေမိယော [ဇာ. ၂.၂၂.၇၃]။ တေ အဂဉ္ဆုံ, ဂဉ္ဆုံ။

ဿတ္ယာဒိမှိ-ဂစ္ဆိဿတိ, ဂစ္ဆိဿန္တိ, ဂစ္ဆိဿရေ။

၆၄၆. လဘ ဝသ ဆိဒ ဂမ ဘိဒ ရုဒာနံ စ္ဆင [က. ၄၈၁; ရူ. ၅၂၄; နီ. ၉၆၆, ၉၆၈]။

ဿေန သဟ ဧတေသံ စ္ဆင ဟောတိ တ ဿယုတ္တာသု ဝိဘတ္တီသု, သုတ္တဝိဘတ္တေန သုသဿ စ, "နဒီဝ အဝသုစ္ဆတီ"တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၄၀] ဟဋ္ဌိ။

လစ္ဆတိ, လဘိဿတိ, အလစ္ဆာ, အလဘိဿာ, ဝစ္ဆတိ, ဝသိဿတိ, အဝစ္ဆာ, အဝသိဿာ, ဆေစ္ဆတိ, ဆိန္ဒိဿတိ, အစ္ဆေစ္ဆာ, အစ္ဆိန္ဒိဿာ, ဘေစ္ဆတိ, ဘိန္ဒိဿတိ, အဘေစ္ဆာ, အဘိန္ဒိဿာ, ရုစ္ဆတိ, ရောဒိဿတိ, အရုစ္ဆာ, အရောဒိဿာတိ။

ဣမိနာ ဿယုတ္တာသု ဒ္ဝီသု ဝိဘတ္တီသု ဿေန သဟ ဂမိဿ မဿ ဆော, ဂစ္ဆတိ, ဂစ္ဆိဿတိ, ဂစ္ဆန္တိ, ဂစ္ဆိဿန္တိ, အဟံ ဂစ္ဆံ, ဂစ္ဆိဿံ။

အတ္ထိမှာ ဟဋ္ဌိ-ဂစ္ဆ ဟရံ သမုဒ္ဒသ္သ, ကဿ ပုရိသကာရိယံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၁], တဿာဟံ သန္တိကံ ဂစ္ဆံ, သော မေ သတ္ထာ ဘဝိဿတိ, သဗ္ဗာနိ အဘိသမ္ဘောဿံ, ဂစ္ဆညေဝ ရထေသဘ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၃၂], ဝေဇ္ဇဗ္ဗံ က ဠျကံ လောကေ, ဂစ္ဆညေဝ ရထေသဘ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၃၅]။

သ္သာဒိမှိ-အဂစ္ဆာ, အဂစ္ဆိဿာ, အဂစ္ဆံသု, အဂစ္ဆိဿံသု။

ဇရ-ဝယောဟာနိမှိ –

၆၄၇. ဇရသအာနမိမ တ [က. ၅၀၅, ၆၀၉; ရူ. ၄၈၂, ၄၈၄; နီ. ၁၀၁၈, ၁၂၁၃]။

ဇရ, သအာနံ သရမှာ ဤမအာဂမော ဟောတိ တတိ ဤမအာဂမော။

ဇီရတိ, ဇီရန္တိ။

ကာရိတေ-ဇီရာပေတိ, ဇီရာပယတိ။

၆၄၈. ဇရမရာနမိယင [က. ၅၀၅; ရူ. ၄၈၂; နီ. ၁၀၁၈; '။မိယင' (ဗဟူသု)]။

ဧတေသံ ဣယင ဟောတိ တ န္တ, မာန, တ္တာဒီသု။

ဇိယတိ, ဇိယန္တိ။

ဒီဃတ္တေ-ဇီယတိ, ဇီယန္တိ။

ဒွိတ္တေ-ဇိယျတိ, ဇိယျန္တိ။

ကာရိတေ-ဇိယာပေတိ, ဇိယာပယတိ။

ဇနီ-ပာတုဘာဝေ, မဟာဝုတ္တိနာ သဗ္ဗဝိဘတ္တိသု နဿ ယာဒေသော အာဒိဒီဃော စ, ဇာယတိ, ဥပဇာယတိ, ဝိဇာ ယတိ, ဇာယန္တိ, ဇာယရေ, ပဇာယန္တိ, ပဇာယရေ, ဥပဇာယန္တိ, ဥပဇာယရေ။

ကာရိတေ ဝုဒ္ဓိ နတ္ထိ, ဇနေတိ, ဇနေန္တိ, ဇနယတိ, ဇနယန္တိ။

ကမ္မေ-ဇနီယတိ, ဇနီယန္တိ, ဇာယတု, ဇာယန္တု, ဇာယေယျ, ဇာယေယျုံ။

ကာရိတေ-ဇနေယျ, ဇနေယျုံ, ဇနယေယျ, ဇနယေယျုံ။

ဤအာဒိမှိ-အဇာယိ, အဇာယိံသု, ဝိဇာယိ, ဝိဇာယိံသု, အဇနိ, ဇနိ တ။

ကာရိတေ-အဇနေသိ, ဇနေသိ, အဇနယိ, ဇနယိ, အဇနေသုံ, ဇနေသုံ, အဇနယုံ, ဇနယုံ, အဇနယိံသု, ဇနယိံသု။

သ္သတျာဒိမှိ-ဇာယိဿတိ, ဝိဇာယိဿတိ။

သ္သာဒိမှိ-အဇာယိဿာ, ဇာယိဿာ။

ဉံသ-ဉံသနေ, ဉံသတိ, ဉံသန္တိ။

ကာရိတေ-ဉံသေတိ, ဉံသယတိ, ဉံသာပေတိ, ဉံသာပယတိ။

အာ , ဤအာဒိသု ‘ဍုံသဒ္ဒေ စ ဍင’ ဣတိ သုတ္တံ, နိဂ္ဂဟီတလောပေ, အဍုဍ္ဍာ, ဍုဍ္ဍာ, အဍုဍ္ဍိ, ဍုဍ္ဍိ။

ဒဟ-အာဟေ, ဒဟတိ, ဒဟန္တိ။

ကမ္မေ ယမှိ ‘ဟဿ ဝိပလ္လာသော’တိ ပုဗ္ဗာပရဝိပလ္လာသော, အဂ္ဂိနာ ကမော ဒယှတိ, ဒယှန္တိ။

ကာရိတေ-အာဟေတိ, အာဟယတိ, ဒဟာပေတိ, ဒဟာပယတိ။

၆၄၉. ဒဟဿ ဒဿ ဍော [က. ၂၀; ရူ. ၂၇; နီ. ၅၀; ‘။ဒသဒဒက္ခာ’ (ဗဟူသု)] ။

ဒဟဓာတုဿ ဒဿ ဍော ဟောတိ တာ။

ဍဟတိ, ဍဟန္တိ။

ဒိသ-ပေက္ခနေ, တ္တ္တာဒ္ဓုပ္ပတ္တိ, ကတ္တရိ လော။

၆၅၀. ဒိသဿ ပဿဒဿဒသဒဒက္ခာ [က. ၄၇၁; ရူ. ၄၈၃; နီ. ၉၅၁]။

ဒိသဓာတုဿ ပဿ စ ဒဿ စ ဒသ စ ဒ စ ဒက္ခ စာတိ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ တာ။

ဝိပဿနာ, ဝိပဿီ ဘဂဝါ, သုဒဿီ, ပိယဒဿီ, အတ္တဒဿီ, ဓမ္မဒဿီ, သုဒဿံ ဝဇ္ဇမဒ္ဒေသံ [ဓ. ပ. ၂၅၂], သုဒဿနနဂရံ, မဟာသုဒဿနော နာမ ရာဇာ [ဒီ. နိ. ၂.၂၄၂]။

ဒသာဒေသေ-စတုသစ္စဒ္ဒသော နာထော [ဝိဘ. အဋ္ဌ. သုတ္တန္တဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ] , ဒုဒ္ဒသော ဓမ္မော [မဟာဝ. ၇; ဒီ. နိ. ၂.၆၄], အတ္တနော ပန ဒုဒ္ဒသံ [ဓ. ပ. ၂၅၂], သော ဝေ ဘိက္ခု ဓမ္မဒသောတိ ဝုစ္စတိ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] ။ ပဿ ဓမ္မံ ဒု ရာဇာနံ, သမ္ပဋိစ္ဆေဟတ္ထ အဝိဒ္ဒသူ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ဒဋ္ဌာ, ဒဋ္ဌုန္တိ။

ဣမိနာ သုတ္တေန ဒိသဿ သဗ္ဗဝိဘတ္တီသု ယထာရဟံ ပဿ, ဒဿ, ဒက္ခာဒေသာ ဟောန္တိ, အာ, ဤအာဒိသု ဒသ, အဒေသာ ဟောန္တိ, “ဒိဿတိ, ဒိဿန္တိ”တိ ရူပါနိ ပန ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တေန ကာလ ကမ္မေ သိဇ္ဈန္တိ, ဒိ တဒိဂဏေ ကတ္တရိ သိဇ္ဈန္တိ။ မဟာဝုတ္တိနာ အဒ္ဒဿ, ဒိဿာဒေသာပိ ဟောန္တိ။ အတ္ထိမာ ဟဠို-ယံ တသဝံ အဒ္ဒ ဿာမံ [ဇာ. ၁.၆.၁၁၂; ‘အဒ္ဒသာမ’] , ယေ မယံ ဘဂဝန္တံ အဒ္ဒဿာမ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] , အပိ မေ မာတရံ အဒ္ဒဿထ [မ. နိ. ၂.၃၅၆], ဒိဿန္တိ ဗာလာ အဗ္ဗုတ္တာ [မဟာဝ. ၈၂], မယိ ဣမေ ဓမ္မာ သန္ဒိဿန္တိ, အဟဉ္စ ဣမေသု ဓမ္မေ မေသု သန္ဒိဿာမိ [မ. နိ. ၃.၂၅၃], နိမိတ္တာနိ ပဒိဿန္တိ, တာနိ အဇ္ဇ ပဒိဿရေတိ [ဗု. ဝံ. ၂.၈၂], တသ္မာ တွာဒိ သုပိ “အဒ္ဒဿတိ, အဒ္ဒဿန္တိ, အဒ္ဒဿသိ, အဒ္ဒဿထ, အဒ္ဒဿာမိ, အဒ္ဒဿာမာ”တိ ယုဇ္ဇန္တိ။

ကာရိတေ ဏိမှိ ဒဿာဒေသော, ဒဿေတိ, ဒဿယတိ, နိဒဿေတိ, နိဒဿယတိ, သန္ဒဿေတိ, သန္ဒဿ ယတိ။

ကမ္မေ-ဒဿီယတိ, ဒဿီယန္တိ, နိဒဿီယတိ, နိဒဿီယန္တိ, သန္ဒဿီယတိ, သန္ဒဿီယန္တိ, ဒက္ခတိ, ဒက္ခန္တိ။

ကမ္မေ-ဒက္ခီယတိ, ဒက္ခီယန္တိ။

‘ဂမယမိသာသဒိသာနံ စ္ဆင’ ဣတိ စ္ဆာဒေသေ- ဒိစ္ဆတိ, ဒိစ္ဆန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ပဿတိ, ပဿန္တိ, ဒက္ခတိ, ဒက္ခန္တိ, ပဿီယတိ, ပဿီယန္တိ, ဒက္ခီယတိ, ဒက္ခီယန္တိ။

ယသ္သ ပုဗ္ဗရူပတ္တေ-ဒိသ္သတိ, ဒိသ္သန္တိ, ဒိသ္သတေ, ဒိသ္သန္တေ, ဥဒ္ဒိသ္သတေ, ဥဒ္ဒိသ္သန္တေ, နိဒ္ဒိသ္သတေ, နိဒ္ဒိသ္သန္တေ, အပဒိသ္သတေ, အပဒိသ္သန္တေ။

ကာရိတေ-ပဒ္သာပေတိ, ပဒ္သာပယတိ, ဒက္ခာပေတိ, ဒက္ခာပယတိ။

ကမ္မေ-ပဒ္သာပီယတိ, ဒဿီယတိ, နိဒဿီယတိ, သန္ဒဿီယတိ, ဒက္ခာပီယတိ။

ပဿတု , ပဿန္တု, ဒက္ခတု, ဒက္ခန္တု, ပဿေယျ, ပဿေယျုံ, ဒက္ခေယျ, ဒက္ခေယျုံ။

ဧယျာမဿ ဧမု စ အန္တဿ ဥ စ ဟောန္တိ။ “ကတ္တ ပဿေမု ခတ္တိယံ [ဇာ. ၂.၂.၁၉၄၇], ဒက္ခေမု တေ နိဝေသန”န္တိ [ဇာ. ၁.၁၅.၂၅၄ (။နိဝေသနာနိ)] ဟဥ္ဖိ။ ပဿေယျာမ, ပဿေယျာမု, ဒက္ခေယျာမ, ဒက္ခေယျာမု။

အာအာဒိမှဟိ-အပဿာ, အဒက္ခာ။

ဒသ, အဒေသေသု ဒကာရဿ ဒ္ဝိတ္တံ, အဒ္ဒသာ ခော ဘဂဝ [မဟာဝ. ၉; ဒီ. နိ. ၂.၆၉; သံ. နိ. ၁.၁၅၉], အဒ္ဒသာ ခော အာယသ္မာ အာနန္ဒော [မ. နိ. ၁.၃၆၄]။

ရဿတ္တေ-တမဒ္ဒသ မဟာဗ္ရဟ္မာ, နိသိန္နံ သမ္မဟိ ဝေသ္မနိ [ဇာ. ၁.၁၆.၁၄၈]။ တေ အဒ္ဒသူ။ ရဿတ္တေ-အဒ္ဒသု, အာမန္တယဿု တေ ပုတ္တေ, မာ တေ မာတရမဒ္ဒသု [ဇာတကေ “အာမန္တယဿု တေ ပုတ္တေ, မာ တေ မာတရ မဒ္ဒသုံ”]။

အဒေသေ-သော အဒ္ဒာ။

ရဿတ္တေ-အဒ္ဒ။ ယာယမာနော မဟာရာဇာ, အဒ္ဒာ သီဒန္တရေ နဂေ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၀၅]။ ယော ဒုက္ခံ သုခတော အဒ္ဒ, ဒုက္ခမဒ္ဒက္ခိ သလ္လတော [ဒီ. နိ. ၂.၃၆၈]။

ဤအာဒိမှဟိ-အပဿိ, ပဿိ, အပဿီ, ပဿီ, အပဿိံသု, ပဿိံသု, အပဿိ, ပဿိ, အပဿိတ္ထ, ပဿိတ္ထ, အပဿိံ, ပဿိံ, အပဿိမှာ, ပဿိမှာ။

ဒဿာဒေသေ-အဒ္ဒဿိ, အဒ္ဒဿုံ, အဒ္ဒဿိံသု, အဒ္ဒဿံသု, အဒ္ဒဿိ, အဒ္ဒဿိတ္ထ, အဒ္ဒဿိံ, အဒ္ဒဿိမှာ။

ဒက္ခာဒေသေ-အဒက္ခိ, ဒက္ခိ ဣစ္စာဒိ။

ဒသာဒေသေ ကထာသု-အဒ္ဒသိ, အဒ္ဒသုံ, အဒ္ဒသိံသု, အဒ္ဒသံသု။

ပရဆက္ကေ-အဒ္ဒသာ , အဒ္ဒသူ, အဟံ အဒ္ဒသံ, မယံ အဒ္ဒသိမှေဟ။ အဒ္ဒသံ ကာမ တေ မူလံ, သင်္ကပ္ပာ ကာမ ဇာယသိ [ဇာ. ၁.၈.၃၉]။

ကွဝစိ သာဂမေ အာကာရာဂမော, သော အဒ္ဒသာသိ, တေ အဒ္ဒသာသုံ, အဟံ အဒ္ဒသာသိံ, မယံ အဒသာသိမှာ။ ယံ အဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ, ဒေသေန္တံ ဓမ္မမုတ္တမံ [ထေရဂာ. ၂၈၇]။ အထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ, သတ္ထာရမကုတောဘယံ [ထေရဂာ. ၉၁၂]။

မဟာဝုတ္တိနာ ဣံဿ ဣမှဟိ ဟောတိ, ပထေ အဒ္ဒသာသိမှဟိ ဘောဇပုတ္တေ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၄၆]။

ဿတ္ယာဒိမှဟိ-ပဿိဿတိ, ပဿိဿန္တိ။

ဒက္ခာဒေသေ‘ဒက္ခ သက္ခ ဟေဟိ’က္ကစ္စာဒိနာ သ္သသ္သလောပေ, ဒက္ခတိ, ဒက္ခန္တိ, ဒက္ခိတိ, ဒက္ခိန္တိ, ဒ ကွိသ္သတိ, ဒက္ခိသ္သန္တိ။

သ္သာဒိမှိ-အပသ္သိသ္သာ, အဒက္ခိသ္သာ က္ကစ္စာဒိ။

မရ-ပာဏစာဂေ, မရတိ, မရန္တိ။

‘ဇရမရာနမိယင’က္ကတိ ကွယာဒေသော, မိယတိ, မိယန္တိ, အမှ ဒဟရာ န မိယ္ယရေ [ဇာ. ၁.၁၀.၉၇]။

ကာရိတေ ‘အသ္သာ ဏာနုဗန္ဓေ’တိ အာဝုဒ္ဓိ, မာရေတိ, မာရေန္တိ, မာရယတိ, မာရယန္တိ, မာရာပေတိ, မာရာပေန္တိ, မာရာပယတိ, မာရာပယန္တိ။

ယမု-ဥပရမေ, ယမတိ, ယမန္တိ။ ပရေ စ န ဝိဇာနန္တိ, မယမေတ္ထ ယမာမသေ။ ဧတ္ထ စ ‘ယမာမသေ’တိ ဝိရမာမသေ, မရဏံ ဂစ္ဆာမသေတိ အတ္ထော။

သံပုဗ္ဗော သံယမေ, သံယမတိ, သံယမန္တိ။

နိဂ္ဂဟီတသ္သ ဉာဒေသေ-သညမတိ, သညမန္တိ။

နိပုဗ္ဗော   နိယမေ, နိယမတိ, နိယမန္တိ။

‘ဂမယမိသာသဒိသာနံ တ စ္ဆင’က္ကတိ မသ္သ စ္ဆာဒေသော, နိယစ္ဆတိ, နိယစ္ဆန္တိ။

ကမ္မေ-နိယမီယတိ, နိယမီယန္တိ။

ပုဗ္ဗရူပေ-နိယမ္မတိ, နိယမ္မန္တိ။

ကာရိတေ-နိယာမေတိ, နိယာမယတိ။

ဏာပိမှိ န ဝုဒ္ဓိ, နိယမာပေတိ, နိယမာပယတိ, ဝဝတ္ထပေတီတိ အတ္ထော။

ရုဒ-အဿုဝိမောစနေ, ရောဒတိ, ရောဒန္တိ။

သ္သတ္ယာဒိမှိ-‘လဘဝသဆိဒဂမဘိဒာနံ စ္ဆင’က္ကတိ သ္သေန သဟ ဒသ္သ စ္ဆာဒေသော, သာ နူန ကပဏာ အမ္မာ, စိရရတ္တာယ ရုစ္ဆတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၃၆]။ ကောဋ္ဌိ သမုဒ္ဒတီရေဝ, ကပဏာ နူန ရုစ္ဆတိ [ဇာ. ၂.၂၁.၁၁၃]။ သာ နူန ကပဏာ အမ္မာ, စိရံ ရုစ္ဆတိ အဿမေ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၃၈], ကံ နွ၀’ဇ္ဇ ဆာတကာ တသိတာ, ဥပရုစ္ဆန္တိ ဒာရကာ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၅၃]။ ရောဒိသ္သတိ, ရောဒိသ္သန္တိ, ရုစ္ဆတိ, ရုစ္ဆန္တိ။

သ္သာဒိသု-အရုစ္ဆာ, အရုစ္ဆံသု, အရောဒိသ္သာ, အရောဒိသ္သံသု။

ရုဟ-ဟပုဏနေ, ရုဟတိ, ရုဟန္တိ, အာရုဟတိ, အာရုဟန္တိ, အာရောဟတိ, အာရောဟန္တိ, အဘိရုဟတိ, အဘိရုဟန္တိ, ဩရုဟတိ, ဩရုဟန္တိ, ဩရောဟတိ, ဩရောဟန္တိ။

ကမ္မေ-အာရောဟီယတိ။

‘ဟသ္သ ဝိပလ္လာသော’တိ ဟ, ယာနံ ဝိပရိယာယော, အာရုယှတိ, ဩရုယှတိ။

ဤအာဒိမှာဟိ-ရုဟိ, အာရုဟိ, ဩရုဟိ။

'ကုသရုဟိဿ စ္ဆိ'တိ သုတ္တံ, အဘိရုစ္ဆိ, အဘိရုဟိ တ။

လဘ-လာဘေ , လဘတိ, လဘန္တိ။

ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တေ 'စတုတ္ထဒုတိယေသွေဝံ တတိယပဌမာ'တိ သံယောဂဒိဿ စတုတ္ထဿ တတိယတ္တံ, လဗ္ဘတိ, လဗ္ဘန္တိ, လဗ္ဘရေ။

ဤအာဒိမှာဟိ-အလဘိ, အလဘိံသု။

၆၅၁. လဘာ ဣံဤနံ ထံထာ တ [က. ၄၉၇; ရူ. ၄၇၇; နီ. ၁၀၁၃]။

လဘမှာ ပရေသံ ဣံ, ဤနံ ကမေန ထံ, ထာ ဟောန္တိ တ, ဓာတွဝန္တဿ ပရရူပတ္တံ, သံယောဂဒိဿ ဒုတိယဿ ပဌမတ္တံ။

အဟံ အလတ္ထံ, အလဘိံ တ, သော အလတ္ထ, အလဘိ တ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဥံဿ ထုံ, ထံသု ဟောန္တိ, မှာဿ စ ထမှာ, ထုံမှာ ဟောန္တိ, တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပသမ္ပဒံ အလတ္ထုံ [ဒီ. နိ. ၂.၇၇], သတိံ ပစ္စလတ္ထုံ, ဝိပရီတသညံ ပစ္စလတ္ထုံ, တေ သတိံ ပစ္စလတ္ထံသု, အဂမမှာ ခော တဝ ဂေဟံ, တတ္ထ နေဝ အနံ အလတ္ထမှာ [မ. နိ. ၂.၃၀၀ (ထောက် ဝိသဒိသံ)], အက္ကောသမေဝ အလတ္ထမှာ, မယဉ္စ အလတ္ထမှာ သဝနာယ, အလတ္ထုမှာ တ။ ဓာတွဝန္တဿ ဇ္ဈော စ။ တဒာဟံ ဟာပိကံ ဒိဋ္ဌိံ, ပဋိလစ္ဆိံ အယောနိသော [ဇာ. ၁.၁၆.၂၀၄]။

ဿတ္ထာဒိမှာဟိ-'လဘဝသ ဆိဒ ဂမ ဘိဒ ရုဒာနံ စ္ဆင'္ကတိ သုတ္တေန ဿေန သဟ ဓာတွဝန္တဿ စ္ဆာဒေသော, လစ္ဆတိ, လဘိဿတိ, လစ္ဆန္တိ, လဘိဿန္တိ, လစ္ဆသိ, လဘိဿသိ, လစ္ဆထ, လဘိဿထ, လစ္ဆာမိ, လဘိဿာမိ, လစ္ဆာမ, လဘိဿာမ။ လစ္ဆာမ ပုတ္တေ ဇီဝန္တာ, အရောဂ စ ဘဝါမသေ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၂၆၀]။

ဿာဒိမှာဟိ-အလစ္ဆာ, အလဘိဿာ, အလစ္ဆံသု, အလဘိဿံသု။

ဝစ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ, ဝစတိ, ဝစန္တိ။

ကမ္မေ-ဝစီယတိ, ဝစီယန္တိ။

ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တေ 'အဿူ'တိ သုတ္တေန အာဒိမှာဟိ အကာရဿ ဥတ္တံ, ဝုစ္စတိ, ဝုစ္စန္တိ, ဝုစ္စရေ, ဝုစ္စတေ, ဝုစ္စန္တေ, ဝုစ္စရေ။

ကာရိတေ-ဝါစေတိ, ဝါစေန္တိ, ဝါစယတိ, ဝါစယန္တိ, ဝါစာပေတိ, ဝါစာပေန္တိ, ဝါစာပယတိ, ဝါစာပယန္တိ။

ဤအာဒိမှာဟိ-အဝစိ, ဝစိ။

မဟာဝုတ္တိနာ အာကာရေန သဟ သာဂမော, အဝါစာသိ, ဝါစာသိ, အဝစုံ, ဝစုံ, အဝစိံသု, ဝစိံသု, တွံ အဝစော, အဝစ, အဝစိ, အဝစာသိ, အဝစိတ္ထ, အဝစိတ္တော, တုမှေဟ အဝစိတ္ထ။

'မှာဟာထာနမုဥ'္ကတိ သုတ္တံ, တုမှေဟ အဝစုတ္ထ, ဝစုတ္ထ, အဟံ အဝစိံ, ဝစိံ, အဝစာသိံ, ဝါစာသိံ, မယံ အဝစိမှာ, ဝစိမှာ, အဝစိမှ, ဝစိမှ တ, မယံ အဝစုမှာ, ဝစုမှာ, သော အဝစာ, ဝစာ။

ရညာတွေ-အဝစ, အဝစိတ္တ, ဝစိတ္တ တ, အပဟံ အဝစံ, အဝစ, ဝစ တ, မယံ အဝစိမ္ဟ, ဝစိမ္ဟ။

၆၅၂. ဉာြအာအေ ဝစသ္ဆောမ [က. ၄၇၇; ရူ. ၄၇၉; နီ. ၉၅၈; စံ. ၆.၂.၆၉; ဟ. ၇.၄.၂၀]။

ဉာြအာဒီသု ဝစသ္ဒ မာနုဗန္ဓော ဩ ဟောတိ။

သော အတေစိ, တေ အတေစုံ, အတေစိံသု, တ္ဝံ အတေစိ, တုမ္ဟေ အတေစုတ္တ, အပဟံ အတေစိံ, မယံ အတေစုမ္ဟာ, သော အတေစ, ရသ္ဆော, ဘဂတ တေဒတေစ [ဥအ. ၂၀]။

သ္ဒတ္တာဒိမ္ဟိ –

၆၅၃. ဝစဘုဇမုစဝိသာနံ က္ခင [က. ၄၈၁; ရူ. ၅၂၄; နီ. ၉၆၃; 'ဘုဇ မုစ ဝစ ဝိသာနံ က္ခင (ဗဟူသု)] ။

သ္ဆေန သဟ ဝစာဒီနံ အန္တော ဗျဉ္ဇနော က္ခင ဟောတိ တ သ္ဒယုတ္တာသု ဝိဘတ္တီသု။

ဝက္ခတိ , ဝစိသ္ဒတိ, ဝက္ခန္တိ, ဝက္ခရေ, ဝစိသ္ဒန္တိ, ဝစိသ္ဒရေ, ဝက္ခသိ, ဝက္ခထ, ဝက္ခာမိ, ဝက္ခာမ, ဝက္ခတေ, ဝက္ခန္တေ, ဝက္ခသေ, ဝက္ခဝ္ဟေ, အပဟံ ဝက္ခံ, ဝစိသ္ဒံ, မယံ ဝက္ခာမ္ဟေ, ဝစိသ္ဒာမ္ဟေ။

'သ္ဆေနာ'တိ အဓိကာရေန ဝိနာ ဓာတ္ဝန္တသ္ဒ က္ခာဒေသောပိ လဗ္ဘတိ, ဝက္ခိသ္ဒတိ, ဝက္ခိသ္ဒန္တိ။

သ္ဒာဒိမ္ဟိ-အဝက္ခာ, အဝစိသ္ဒာ, အဝက္ခံသု, အဝစိသ္ဒံသု။

ဝဒ-ဝိယတ္တိယံ တစာယံ, ဝဒတိ, ဝဒန္တိ, ဩဝဒတိ, ဩဝဒန္တိ, ဝဒသိ, ဝဒထ, ဝဒာမိ, ဝဒာမ။

လသ္ဒ ဧတ္တေ-ဝဒေတိ, ဝဒေန္တိ, ဝဒေသိ, ဝဒေထ, ဝဒေမိ, ဝဒေမ။

ကမ္မေ-ဝဒီယတိ, ဝဒိယ္ယတိ, ဩဝဒီယတိ, ဩဝဒိယ္ယတိ။

ဒသ္ဒ စဝဂ္ဂတ္တေ ယသ္ဒ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, ဝဇ္ဇတိ, ဝဇ္ဇန္တိ, ဩဝဇ္ဇတိ, ဩဝဇ္ဇန္တိ။

ကာရိတေ-ဘေရိံ တဒေတိ, တဒေန္တိ, တဒယတိ, တဒယန္တိ, ဂုရုံ အဘိတဒေတိ, အဘိတဒေန္တိ, အဘိတဒေသိ, အဘိတဒေထ, အဘိတဒေမိ, အဘိတဒေမ။

မဟာဝုတ္တိနာ အသ္ဒ ဣတ္တံ, အဘိတဒိယာမိ, အဘိတဒိယာမ, အဘိတဒယာမိ, အဘိတဒယာမ တ, အဘိဝန္ဒာမိ, အဘိဝန္ဒာမာတိ အတ္ထော။ ဝန္ဒန္တော ဟိ ''သုခီ ဟောတူ''တိ အဘိမင်္ဂလဝစနံ ဝဒာပေတိ နာမ, တထာဝစနဥ္စ ဝန္ဒနီယသ္ဒ ဝတ္တံ။

ဏာပိမ္ဟိ န ဝုဒ္ဓိ, ဝဒာပေတိ, ဝဒာပယတိ။

'ဂမဝဒဒာနံ ဃမ္မဝဇ္ဇဒဇ္ဇာ တ'တိ ဝဇ္ဇာဒေသော, 'ဉီလသ္ဆော'တိ လသ္ဒ ဧတ္တံ, ဝဇ္ဇေတိ, ဝဇ္ဇေန္တိ။

ကမ္မေ-ဝဇ္ဇီယတိ, ဝဇ္ဇီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဝဇ္ဇာပေတိ, ဝဇ္ဇာပယတိ။

ဃျော္ဒိမ္ဟိ-'ဃျေ္ဃျာသေယ္ယံနံဋ္ဌေ'က္ကတိ ဃျော္ဒီနံ ဧကဝစနာနံ ဧတ္တံ, ဝဒေ, ဝဒေယျ, ဝဇ္ဇေ, ဝဇ္ဇေယျ, ဝဒေယျုံ, ဝဇ္ဇေယျုံ။

ဝဇ္ဇာဒေသေ မဟာဝုတ္တိနာ ယေ္ယသ္သ အာတ္တံ, ယေ္ယုမာဒီနံ ယေ္ယသဒ္ဒသ္သ လောပေ, သော ဝဇ္ဇာ, တေ ဝဇ္ဇုံ။

ယော္ယာဒီနံ ယ္ယာသဒ္ဒသ္သ လောပေ တ, တ္ဝံ ဝဇ္ဇာသိ, ဝဇ္ဇေသိ, တုမှေဟ ဝဇ္ဇာထ, ဝဇ္ဇေထ, အဟံ ဝဇ္ဇာမိ, ဝဇ္ဇေမိ, မယံ ဝဇ္ဇာမ, ဝဇ္ဇေမ, အဟံ ဝဇ္ဇံ, မယံ ဝဇ္ဇာမှေဟ, ဝဇ္ဇေယ္ယာမှေဟ။

အတ္ထိမာ ဟဋ္ဌိ-ဝဇ္ဇုံ တ တေ န တ ဝဇ္ဇုံ, နတ္ထိ နာသာယ ရူပာနာ [ဇာ. ၁.၃.၃၃], အမ္ဘံ အာရောဂ္ယံ ဝဇ္ဇာသိ, တ္ဝဥ္စ တာတ သုခီ ဘဝ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၄၈], အမ္ဘံ အာရောဂ္ယံ ဝဇ္ဇာထ, အယံ နော နေတိ ဗ္ရာဟ္မဏော [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၇၄] ဣစ္စာဒိ။

ဟိယ္ယတ္တနိယံ-သော အဝဒာ, ဝဒာ, အဝဇ္ဇာ, ဝဇ္ဇာ, တေ အဝဒူ, ဝဒူ, အဝဇ္ဇူ, ဝဇ္ဇူ။

အဇ္ဇတ္တနိယံ-သော အဝဒိ, ဝဒိ, အဝဇ္ဇိ, ဝဇ္ဇိ, တေ အဝဒုံ, ဝဒုံ, အဝဇ္ဇုံ, ဝဇ္ဇုံ, အဝဒိံသု, ဝဒိံသု, အဝဇ္ဇိံသု, ဝဇ္ဇိံသု။

သတ္တ္ယာဒိမှိ-ဝဒိဿတိ, ဝဇ္ဇိဿတိ။

ဿာဒိမှိ-အဝဒိဿာ, အဝဇ္ဇိဿာ ဣစ္စာဒိ။

ဝိဒ-ဉာဏေ, ဝိဒတိ။

‘ယုဝဏ္ဏာနမိယင္ဥဝင သရေ’တိ သရမှိ ကြယာဒေသော, တေ ဝိဒိယန္တိ။

ကာရိတေ-နိဝေဒေတိ, ပဋိဝေဒေတိ, နိဝေဒယတိ, ပဋိဝေဒယတိ, ပဋိဝေဒယာမိ တေ ဘိက္ခဝေ [မ. နိ. ၁.၄၁၆], ဇာနာပေမီတိ အတ္ထော။ ဝေဒယာမဟံ ဘန္တေ, ဝေဒယတီတိ မံ သင္ဃော ဓာရေတူတိ [စူဠဝ. အဋ္ဌ. ၁၀၂] ဇာနာပေမိ, ပာကဋံ ကရောမီတိ တ အတ္ထော။

“ဝေဒိယာမဟံ ဘန္တေ, ဝေဒိယတီတိ မံ သင္ဃော ဓာရေတူ”တိပိ [စူဠဝ. အဋ္ဌ. ၁၀၂] ပာဌော, တတ္ထ အပစ္စယေ ပရေ ကြယာဒေသော ယုဇ္ဇတိ။

ယော္ယာဒိမှိ-ဝိဒေယ္ယ, ဝိဒိယေယ္ယ, ဝိဒေယ္ယုံ, ဝိဒိယေယ္ယုံ။

ဤအာဒိမှိ-ပစ္စယာနံ ခယံ အဝေဒိ, တေ ဝိဒုံ, ဝိဒိံသု။

ကာရိတေ-နိဝေဒေသိ, နိဝေဒယိ, ပဋိဝေဒေသိ, ပဋိဝေဒယိ, နိဝေဒယုံ, နိဝေဒယိံသု, ပဋိဝေဒယုံ, ပဋိဝေဒယိံသု။

သတ္တ္ယာဒိမှိ-ဝိဒိဿတိ, ဝေဒိဿတိ, ပရိသုဒ္ဓာတိ ဝေဒိဿာမိ [မဟာဝ. ၁၃၄] ဣစ္စာဒိ။

ဝသ-နိဝါသေ, ဝသတိ, ဝသန္တိ, နိဝသတိ, နိဝသန္တိ။

ကမ္မေ-အဓိ, အာပုဗ္ဗော, တေန ကမော အဓိဝသီယတိ, အာဝသီယတိ, အဇ္ဈာဝသီယတိ။

‘အဿု’တိ သုတ္တေန အကာရဿ ဥတ္တံ, ဝုဿတိ, ဝုဿန္တိ, ဝုဿရေ, “ဘဂဝတိ ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝုဿတီ”တိ [မ. နိ. ၁.၂၅၇] ဟဋ္ဌိ။

ကာရိတေ-တသေတိ, အဓိတသေတိ, တသယတိ, အဓိတသယတိ။

ဏာပိမှဟိ ဝုဒ္ဓိ နတ္ထိ, ဝသာပေတိ, ဝသာပယတိ။

ဤအာဒိမှဟိ-အဝသိ, ဝသိ, အဝသုံ, ဝသုံ, အဝသိံသု, ဝသိံသု။

သွတ္တာဒီသု-'လဘ ဝသ ဆိဒ ဂမ ဘိဒ ရုဒာနံ စ္ဆင'ႇကတိ သွေန သဟ ဓာတွန္တဿ စ္ဆာဒေသော, ဝစ္ဆတိ, ဝသိဿတိ, ဝစ္ဆန္တိ, ဝသိဿန္တိ, အာယသ္မတော နိဿာယ ဝစ္ဆာမိ [မဟာဝ. ၇၇], န တေ ဝစ္ဆာမိ သန္တိကေ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၃၃], အဝစ္ဆာ, အဝသိဿာ, အဝစ္ဆံသု, အဝသိဿံသု။

ဝိသ-ပဝိသနေ, ပဝိသတိ, ပဝိသန္တိ။

ကမ္မေ-ပဝိသီယတိ, ပဝိသီယန္တိ, ပဝိသီယတေ, ပဝိသီယန္တေ။

ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တေ-ပဝိဿတိ, ပဝိဿန္တိ, ပဝိဿရေ, ပဝိဿတေ, ပဝိဿန္တေ, ပဝိဿရေ။

ကာရိတေ-ပဝေသေတိ, ပဝေသယတိ။

ကမ္မေ-ပဝေသီယတိ, ပဝေသီယန္တိ။

ဤအာဒိမှဟိ ဥပသဂ္ဂဿ ဒီဃော တ, ဟဝိသိ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဓာတွန္တဿ က္ခော ဟောတိ, ဟဝေက္ခိ ပထဝိံ စေစ္စော [ဇာ. ၁.၁၉.၉၈], သော ဟဝေက္ခိ ကာသိရာဇာ [ဇာ. ၁.၁၅.၂၆၆], သော တဿ ဂေဟံ ဟဝေက္ခိ [ဇာ. ၁.၁၅.၃၀၃], ဟဝိသုံ, ဟဝိသိံသု, ဟဝေက္ခိံသု။

သွတ္တာဒီသု 'ဝစ ဘုဇ မုစ ဝိသာနံ က္ခင'ႇကတိ သွေန သဟ ဓာတွန္တဿ က္ခော, ပဝေက္ခတိ, ပဝိသိဿတိ, ပဝေက္ခန္တိ, ပဝိသိဿန္တိ, ဧသ ဘိယျော ပဝေက္ခာမိ, ဝမ္မိကံ သတပေါရိသံ [ဇာ. ၁.၄.၁၀၀], ဟဝေက္ခာ, ပဝိသိဿာ, ဟဝေက္ခံသု, ပဝိသိဿံသု။

သဒ-သံသီဒနေ, 'ဇရသဒနမိမ တ'တိအာဒိသရမှဟာ ဤမအာဂမော ဟောတိ တ, သီဒတိ, သီဒန္တိ, လာဗူနိ သီဒန္တိ, သိလာ ပ္လဝန္တိ [ဇာ. ၁.၁.၇၇], သံသီဒတိ, ဝိသီဒတိ, ဩသီဒတိ, အဝသီဒတိ။

နိပုဗ္ဗော နိသဇ္ဇာယံ, နိသီဒတိ, နိသီဒန္တိ။

ပပုဗ္ဗော ပသာဒေ, ပသီဒတိ, ပသီဒန္တိ။

ကာရိတေပိ န ဝုဒ္ဓိ အာဒေသန္တရတ္တာ, သီဒေတိ, သီဒယတိ, သံသီဒေတိ, သံသီဒယတိ, ဩသီဒေတိ, ဩသီဒယတိ, ဩသီဒာပေတိ, ဩသီဒာပယတိ, နိသီဒာပေတိ, နိသီဒာပယတိ။

ပပုဗ္ဗမှဟိ ဤမ န ဟောတိ, ပိတာ ပုတ္တံ ဗုဒ္ဓေ ပသာဒေတိ, ပသာဒယတိ, ပသာဒေန္တိ, ပသာဒယန္တိ။

ကမ္မေ-ပသာဒီယတိ, ပသာဒီယန္တိ။

ဟန-ဟိံသာ, ဂတီသု, ဟနတိ, ဟနန္တိ။

'ကွဝစိ ဝိကရဏာန'န္တိ သုတ္တေန လဝိကရဏဿ လောပေ ဟန္တိ, ဖလံ ဝေ ကဒလိံ ဟန္တိ, သက္ကာရော ကာပုရိသံ ဟန္တိ [စူဠဝ. ၃၃၅], ဟန္တိ ကုဒ္ဓော ပုထုဇ္ဇနော [အ. နိ. ၇.၆၄]။

မဟာဝုတ္တိနာ က္ခဝစိ ဓာတ္ဝန္တလောပေ, ဝိက္ကောသမာနာ တိဗ္ဗာဟိ, ဟန္တိ နေသံ ဝရံ ဝရံ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၇၀], လုဒ္ဒကာ မိဂံ ဟန္တိ, ကေဝဋ္ဋာ မစ္ဆံ ဟန္တိ။

ကမ္မေ-ဟနီယတိ, ဟနီယန္တိ။

ဓာတ္ဝန္တသ္သ စဝဂ္ဂတ္တေ ယသ္သ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, ဟညတိ, ဟညန္တိ။

ကာရိတေ –

၆၅၄. ဟနသ္သ ဃာတော ဏာနုဗန္ဓေ [က. ၅၉၁; ရူ. ၅၄၄; နီ. ၁၁၉၅]။

ဟနသ္သ ဃာတော ဟောတိ ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ။

ဃာတေတိ, ဃာတယတိ, ဃာတာပေတိ, ဃာတာပယတိ။

ကမ္မေ-ဃာတီယတိ, ဃာတာပီယတိ။

ဤအာဒိမ္ဟိ-အဟနိ, ဟနိ, အဟနိံသု, ဟနိံသု။

ကမ္မေ-အဟညိ, ဟညိ, အဟညိံသု, ဟညိံသု။

သ္သတ္ယာဒိမ္ဟိ –

၆၅၅. ဟနာ ဆေခာ [က. ၄၈၁; ရူ. ၅၂၄; နီ. ၉၆၇, ၉၆၉? ‘။ဆခာ’ (ဗဟူသု) ‘ဆေခာ’ (ကတ္ထစိ)] ။

ဟနမ္ဟာ ပရသ္သ သ္သကာရသ္သ ဆေ, ခာဒေသာ ဟောန္တိ တ, မဟာဝုတ္တိနာ ဓာတ္ဝန္တသ္သ ပရရူပတ္တံ။

ဟဆ္ဆေတိ , ဟနိသ္သတိ, ဟဆ္ဆန္တိ, ဟဆ္ဆသိ, ဟဆ္ဆထ, ဟဆ္ဆမိ, ဟနိသ္သာမိ, ဟဆ္ဆမ, ဟနိသ္သာမ။

ခာဒေသေ မဟာဝုတ္တိနာ ဓာတ္ဝန္တသ္သ ဝဂ္ဂန္တတ္တံ, ပဋိဟင္ခတိ, ပဋိဟနိသ္သတိ, ပဋိဟင္ခန္တိ, ပဋိဟင္ခသိ, ပဋိဟင္ခာမိ, ပဋိဟင္ခာမ, ပဋိဟနိသ္သာမ။

ဟရ-ဟရဏေ, ဟရတိ, ဟရန္တိ။

ကမ္မေ-ဟရီယတိ, ဟရီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဟာရေတိ, ဟာရယတိ။

ဏာပိမ္ဟိ န ဝုဒ္ဓိ, ဟရာပေတိ, ဟရာပယတိ။

ကမ္မေ-ဟာရီယတိ, ဟရာပီယတိ။

အဇ္ဇ, ဤအာဒီသု –

၆၅၆. အဇ္ဇဤအာဒီသု ဟရသ္သာ ။

အဇ္ဇအာဒီသု ဤအာဒီသု စ ဟရသ္သ ရကာရသ္သ အာ ဟောတိ တ, သော အဟာ, အဟရာ။

ဤ‌အာဒိမ္ဟိ-သော အဟာသိ, အဇ္ဇိနိ မံ အဟာသိ မေ [ဓ. ပ. ၃-၄], အတ္တာနံ ဥပသံဟာသိ, အာသနံ အဘိဟာသိ, သာသနေ ဝိဟာသိ, ဝိဟာသိ ပုရိသုတ္တမော [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] , ဓမ္မံ ပယိရုအဟာသိ, အဟရိ, ဟရိ, ဝိဟာသုံ, အာဟိံသု, ဝိဟိံသု တ, "မာ မေ တတော မူလဖလံ အာဟံသု"တိ [ဇာ. ၂.၁၈.၂၂] ဟဋ္ဌိ, အဟာသုံ, အဟရုံ, ဟရုံ, အဟရိံသု, ဟရိံသု, တ္ဝံ အဟာသိ, အဟရိ, တုမှေဟ အဟာသိတ္ထ, အဟရိတ္ထ, အဟံ အဟာသိံ, အဟရိံ, ဝိဟာသိံ သာသနေ ရတော [အပ. ထေရ ၁.၂.၈၄], မယံ အဟာသိမှာ, အဟရိမှာ။

ပရဆက္ကေ အသ္သ တ္ထတ္တံ, သော အဟာသိတ္ထ, အဟရိတ္ထ။

သ္သတ္တာဒိသု –

၆၅၇. ဟရသ္သ စာဟင သ္သေ [‘ယာသ္သ စာဟင သ္သေန’ (ဗဟူသု)] ။

သ္သကာရဝတီသု ဝိဘတ္တီသု သ္သေန သဟ ဟရသ္သ စ ကရသ္သ စ ရကာရသ္သ အာဟင ဟောတိ တ။

က္လဥ အာဂမေ-ဟာဟိတိ, ခာရိကာဇ္ဇ္ဇ ဟာဟိတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၅၉]။ ဟာဟတိ တ, ဟရိသ္သတိ, ဟာဟိန္တိ, ဟာဟန္တိ, ဟရိသ္သန္တိ, ဟာဟသိ, သုခံ ဘိက္ခု ဝိဟာဟိသိ [ဓ. ပ. ၃၇၉]။ ဟာဟထ, ဟာဟာမိ, ဟာဟာမ, ဟရိသ္သာမ။

မဟာဝုတ္တိနာ ဟရသ္သ ဓာတွဝန္တသ္သ လောပေ စ, "ယော က္လမသိံ ဓမ္မဝိနယေ အပ္ပမတ္တော ဝိဟသ္သတိ [သံ. နိ. ၁.၁၈၅], ပုရက္ခတွတ ဝိဟသ္သာမ [ထေရီက. ၁၂၁], အဟံ ဥဒကမာဟိသ္သ"န္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၃၁] ဟဋ္ဌိ။

သ္သာဒိမ္ဟိ-အဟာဟာ, အဟရိသ္သာ, အဟာဟံသု, အဟရိသ္သံသု။

အာပုဗ္ဗ သိသ-ပတ္ထနာယံ, အာသိသတိ, အာသိသန္တိ, ပစ္စာသိသတိ, ပစ္စာသိသန္တိ။

၆၅၈. အာဒိသ္မာ သရာ [စံ. ၅.၁.၃; ဟ. ၆.၁.၂]။

အာဒိဘူတာ သရမှာ ပရံ ပဌမသဒ္ဒရူပံ ကေသ္သရံ ဒွေဝရူပံ ဟောတိ, ကမိနာ သရပုဗ္ဗာနံ ဓာတုပဒာနံ ပဒဒ္ဒဝိတ္တေ အာသိသ, သိသ က္လတိ ရူပဒ္ဒဝယံ ဘဝတိ။

၆၅၉. လောပေဟနာဒိဗ္ယဥ္စနသ္သ [စံ. ၆.၂.၁၁၂; ဟ. ၇.၄.၆၀]။

ဒ္ဝိတ္တေ အနာဒိဘူတသ္သ ကေသ္သ ဗ္ယဥ္စနသ္သ လောပေ ဟောတီတိ ပုရိမေ သိသရူပေ သကာရလောပေ။

အာသိသိသတိ , အာသိသိသန္တိ က္လစ္စာဒိ။

တထာ ‘ပရောက္ခာယဥ္စာ’တိ သုတ္တေ စသဒ္ဒေန ကမာဒိနံ ဓာတုပဒာနံ ပဒဒ္ဒဝိတ္တေ ကတေ ‘လောပေဟနာဒိဗ္ယဥ္စ နသ္သာ’တိ ပုရိမေ ပဒရူပေ အနာဒိဗ္ယဥ္စနလောပေ, ‘ကဝဂ္ဂဟာနံ စဝဂ္ဂဇာ’တိ သေသသ္သ ကဝဂ္ဂသ္သ စဝဂ္ဂတ္တံ, ‘နိဂ္ဂဟီတဉ္စာ’တိ နိဂ္ဂဟီတာဂမော, စင္ကမတိ, စင္ကမန္တိ, စင္ကမတု, စင္ကမန္တု, စင္ကမေယျ, စင္ကမေယျုံ က္လ စ္စာဒိ။

ကုစ-သင္ကောစနေ, စင္ကောစတိ, စင္ကောစန္တိ။

စလ-စလနေ, စဉ္စလတိ, စဉ္စလန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ နိဂ္ဂဟီတသ္သ ပရရူပတ္တေ ဇရ-ဘိဇ္ဇနေ, ဇဇ္ဇရတိ ဇဇ္ဇရန္တိ။

ဒဠ-ဒိတ္တိယံ, ဒဒ္ဒလ္လတိ, ဒဒ္ဒလ္လန္တိ။

မုဟ-ဝေစိတ္တေ, မောမုဟတိ, မောမုဟန္တိ မဟာဝုတ္တိနာ ဥဿ္သ ဩတ္တံ။

တထာ ရု-သဒ္ဒေ, ရောရုဝတိ, ရောရုဝန္တိ။

လုပ-ဂိဒ္ဓေ, လောလုပ္ပတိ, လောလုပ္ပန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ပဒဒွိတ္တံ နာမ ပဒတ္ထာနံ အတိသယတာဒီပနတ္ထံ, ဝိစ္ဆာယံ ပန ပေဟနော့ပုညာ, သမ္ဘမာဒီသု စ ဒွိတ္တေ အနာဒိဗ္ယဥ္ဇနလောပေ နတ္ထိ, ကမော ကမော ရမဏီယော။ တထာ ကွ္ဝစိ အတိသယဒီပနေပိ, ရူပရူပံ, ဒုက္ခဒုက္ခံ, အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တံ, ဒေဝဒေဝတေ, မုနိမုနိ, ရာဇရာဇာ, ဗ္ရဟ္မဗ္ရဟ္မာ, ဝရဝရော, အဂ္ဂအဂ္ဂေ, ဇေဋ္ဌဇေဋ္ဌော, သေဋ္ဌသေဋ္ဌော, ပသတ္ထပသတ္ထော, ဥဂ္ဂတဥဂ္ဂတော, ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌော, ဩမကောမကော, ဒုဗ္ဗလဒုဗ္ဗလော, အဗလအဗလော, မဟန္တမဟန္တော ဣစ္စာဒိ။

ဘူတာဒိဂဏော နိဋ္ဌိတော။

ရုဓာဒိဂဏ

အထ ရုဓာဒိဂဏော ဝုစ္စတေ။

'ကတ္တရိ'တိ ပဒံ ဝတ္တတေ, တဒ္ဓ ဗဟုလာဓိကာရာ ဝိကရဏာနံ ကတ္တရိ နိဗန္ဓ ဘာဝ, ကမ္မေသု အနိဗန္ဓ ဝိကပ္ပေန ပဝတ္တိ ဒီပေတိ, တသ္မာ ဘာဝ, ကမ္မေသု စ ကာရိတရူပေသု စ ဝိကရဏာနံ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ ဟောတီတိ။

ဆိဒ, ဘိဒ, ဘုဇ, မုစ, ယုဇ, ရိစ, ရုဓ, လိပ, ဝိဒ, သိစ, သုဘ။

၆၆၀. မဥ္စ ရုဓာဒီနံ [က. ၄၄၆; ရူ. ၅၀၉; နီ. ၉၂၆; စံ. ၁.၁.၉၃; ဟ. ၃.၁.၇၈]။

ရုဓာဒီဟိ ကိုရိယတ္ထေဟိ ကတ္တရိ လော ဟောတိ, တေသဥ္စ ရုဓာဒီနံ ပုဗ္ဗန္တသရမှာ ပရံ နိဂ္ဂဟီတံ အာဂစ္ဆတိ, မာနုဗန္ဓော ပုဗ္ဗန္တဒီပနတ္ထော, အကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော, စသဒ္ဒေန ရုဓ, သုဘာဒီဟိ ဣ, ဤ, ဧ, ဩပစ္စယေ သင်္ဂဏှာတိ, နိဂ္ဂဟီတဿ ဝဂ္ဂန္တတ္တံ။

ရုန္ဓတိ။

ဆိဒ-ဒွိဓာကရဏေ, ဆိန္ဒတိ, ဆိန္ဒန္တိ။

ကမ္မေ ကျေ, 'တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယဉာ'တိ ယမှိ ဓာတွ္ဝန္တဿ စဝဂ္ဂတ္တံ, 'ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ'တိ ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ။ ဆိဇ္ဇတိ, ဆိဇ္ဇန္တိ။

'ဂရုပုဗ္ဗာ ရဿာ ရေ နေ္တန္တီန'န္တိ စတုန္နံ နေ္တ, န္တီနံ ရေတ္တံ, ဆိန္ဒတေ, ဆိဇ္ဇတေ, ဆိဇ္ဇန္တေ, ဆိဇ္ဇ ရေ။

ဣမိနာ နိဂ္ဂဟီတာဂမေ, ဆိန္ဒီယတိ, ဆိန္ဒီယန္တိ, ဆိန္ဒီယတေ, ဆိန္ဒီယန္တေ။

ကာရိတေ-ဆေဒေတိ, ဆေဒယတိ, ဆေဒာပေတိ, ဆေဒာပယတိ, ဆိန္ဒေတိ, ဆိန္ဒယတိ, ဆိန္ဒာပေတိ, ဆိန္ဒာပယတိ။

ဤအာဒိမှိ-အစ္ဆိန္ဒိ, ဆိန္ဒိ, အစ္ဆိန္ဒုံ, ဆိန္ဒုံ, အစ္ဆိန္ဒိံသု, ဆိန္ဒိံသု။

မဟာဝုတ္တိနာ ဓာတွ္ဝန္တဿ ဇ္ဇော ပုဗ္ဗဿ ဒွိတ္တဥ္စ, အစ္ဆေဇ္ဇိ တဏှာဟံ, ဝိဝတ္တယိ သံယောဇနံ [ကေ တိဝု. ၅၃], "အစ္ဆေဇ္ဇိ"တိပိ ဒိဿတိဝိဟဍော ဒိဿတိ, အစ္ဆေဇ္ဇုံ ဝတ ဘော ရုက္ခံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၈၈]။

ကမ္မေ-အစ္ဆိဇ္ဇိ, ဆိဇ္ဇိ, အစ္ဆိန္ဒိယိ, ဆိန္ဒိယိ။

ကာရိတေ-ဆေဒေသိ, ကဏ္ဏနာသဉ္စ ဆေဒယိ [ဇာ. ၁.၄.၄၉], ဆိန္ဒေသိ, ဆိန္ဒယိ။

သုတ္တာဒိမှိ-'လဘာဝသဆိဒဂမဘိဒရုဒာနံ စ္ဆင'ႜကတိ သုတ္တေန သဟ ဓာတွဝန္တဿ စ္ဆော, ဆေစ္ဆတိ, ဆိန္ဒိဿတိ, ဆေစ္ဆန္တိ, ဆိန္ဒိဿန္တိ, ဆေစ္ဆသိ, ဆေစ္ဆထ, ဆေစ္ဆာမိ, ဆေစ္ဆာမ, ဆိန္ဒိဿာမ။

သ္သာဒိမှိ-အစ္ဆေစ္ဆာ, အစ္ဆိန္ဒိဿာ, အစ္ဆေစ္ဆံသု, အစ္ဆိန္ဒိဿံသု။

ဘိဒ-ဝိဒာရဏေ, ဘိန္ဒတိ, ဘိန္ဒန္တိ။

ကမ္မေ-ဘိဇ္ဇတိ, ဘိဇ္ဇန္တိ, ဘိဇ္ဇရေ, ဘိန္ဒိယတိ, ဘိန္ဒိယန္တိ။

ကာရိတေ-ဘိက္ခူ ဘိက္ခူဟိ ဘေဒေတိ [မဟာဝ. ၁၀၇], ဘေဒယတိ, ဘေဒာပေတိ, ဘေဒာပယတိ, ဘိန္ဒေတိ, ဘိန္ဒယတိ, ဘိန္ဒာပေတိ, ဘိန္ဒာပယတိ။

ကမ္မေ-ဘေဒီယတိ, ဘေဒာပီယတိ။

ဤအာဒိမှိ-အဘိန္ဒိ, ဘိန္ဒိ, အဘိန္ဒုံ, ဘိန္ဒုံ, အဘိန္ဒိံသု, ဘိန္ဒိံသု။

ကမ္မေ-အဘိဇ္ဇိ, ဘိဇ္ဇိ, အဘိန္ဒိယိ, ဘိန္ဒိယိ။

ကာရိတေ-အဘေဒေသိ, ဘေဒေသိ, အဘေဒယိ, ဘေဒယိ, ဘေဒာပေသိ, ဘေဒာပယိ။

သုတ္တာဒိမှိ-'လဘာဝသ။'ကစ္စာဒိနာ သုတ္တေန သဟ ဒဿ စ္ဆော, ဘေစ္ဆတိ, ဘိန္ဒိဿတိ, ဘေစ္ဆန္တိ, ဘိန္ဒိဿန္တိ, ဘေစ္ဆသိ, ဘေစ္ဆထ, ဘေစ္ဆာမိ, ဘေစ္ဆာမ, ဘိန္ဒိဿာမ, ''တံ တေ ပညာယ ဘေစ္ဆာမိ''တိ [သု. နိ. ၄၄၅] ဟဋ္ဌိ။

သ္သာဒိမှိ-အစ္ဆေစ္ဆာ, အစ္ဆိန္ဒိဿာကစ္စာဒိ။

ဘုဇ-ပါလန, ဗျဝဟရဏေသု, ဘုဉ္ဇတိ, ဘုဉ္ဇန္တိ။

ကမ္မေ-ဘုဇ္ဇတိ, ဘုဇ္ဇန္တိ။

ကာရိတေ-ဘောဇေတိ, ဘောဇယတိ, ဘောဇာပေတိ, ဘောဇာပယတိ။

ကမ္မေ-ဘောဇီယတိ, ဘောဇာပီယတိ။

သုတ္တာဒိမှိ-'ဝစဘုဇမုစဝိသာနံ က္ခင'ႜကတိ သုတ္တေန သဟ ဓာတွဝန္တဿ က္ခော, အာဒိဝုဒ္ဓိ, ဘောက္ခတိ, ဘုဉ္ဇိဿတိ, ဘောက္ခန္တိ, ဘောက္ခသိ, ဘောက္ခထ, ဘောက္ခာမိ, ဘောက္ခာမ, ဘုဉ္ဇိဿာမ။

သ္သာဒိမှိ-အဘောက္ခာ, အဘုဉ္ဇိဿာ, အဘောက္ခံသု, အဘုဉ္ဇိဿံသု ကစ္စာဒိ။

မုစ-မောစနေ, မုဉ္စတိ, မုဉ္စန္တိ, မုဉ္စရေ။

ကမ္မေ-မုစ္စတိ, မုစ္စန္တိ, မုဉ္စီယတိ, မုဉ္စီယန္တိ။

ကာရိတေ-မောစာပေတိ, မောစာပယတိ။

ဤအာဒိမ္ဟိ-အမုဥ္စိ, မုဥ္စိ, အမုဥ္စိံသု, မုဥ္စိံသု။

ကာရိတေ-အမောစေသိ, မောစေသိ, အမောစယိ, မောစယိ, အမောစေသုံ, မောစေသုံ, အမောစယုံ, မောစယုံ, အမောစိံသု, မောစိံသု, အမောစယိံသု, မောစယိံသု။

သ္သတ္ထာဒိမ္ဟိ-သ္သေန သဟ စသ္သ က္ခော, မောက္ခတိ, မုဥ္စိသ္သတိ, မောက္ခန္တိ မာရဗန္ဓနာ [ဓ. ပ. ၃၇]။ န မေ သမဏ မောက္ခသိ [သံ. နိ. ၁.၁၄၀]။ မောက္ခထ, မောက္ခာမိ, မောက္ခာမ, မုဥ္စိသ္သာမ။

သ္သာဒိမ္ဟိ-အမောက္ခာ, မောက္ခာ, အမုဥ္စိသ္သာ, မုဥ္စိသ္သာ, အမောက္ခံသု, မောက္ခံသု, အမုဥ္စိသ္သံသု, မုဥ္စိသ္သံသု။

ယုဇ-ယောဂေ, ယုဥ္ဇတိ ဗုဒ္ဓသာသနေ, အာရဘတိတိ အတ္ထော, ယုဥ္ဇန္တိ, ပမာဒမနုယုဥ္ဇန္တိ, ဗာလာ ဒုမ္မေဓိနော ဇနာ [ဓ. ပ. ၂၆]။ ယုဥ္ဇသိ, ယုဥ္ဇထ ဗုဒ္ဓသာသနေ [သံ. နိ. ၁.၁၈၅]။ ယုဥ္ဇာမိ, ယုဥ္ဇာမ။

ကမ္မေ-ယုဥ္ဇီယတိ, ယုဥ္ဇီယန္တိ။

ကာရိတေ-ယောဇေတိ, ပယောဇေတိ, နိယောဇေတိ, ဥယျောဇေတိ, ယောဇယတိ, ပယောဇယတိ, နိယောဇယတိ, ဥယျောဇယတိ။

ကမ္မေ-ယောဇီယတိ, ပယောဇီယတိ, နိယောဇီယတိ, ဥယျောဇီယတိ။

ရုဓ-အာဝရဏေ, ရုန္ဓတိ, ရုန္ဓိတိ, ရုန္ဓီတိ, ရုန္ဓေတိ, ရုန္ဓောတိ, ရုန္ဓန္တိ, ဩရုန္ဓတိ, အဝရုန္ဓတိ, ရုန္ဓာပေတိ, ရုန္ဓာပယတိ, အဝရောဓေတိ, အဝရောဓယတိ, ဥပရောဓေတိ, ဥပရောဓယတိ, ရောဓာပေတိ, ရောဓာပယတိ။

ကမ္မေ-အဝရောဓီယတိ ဣစ္စာဒိ။

လိပ-လိမ္ပနေ, လိမ္ပတိ, လိမ္ပန္တိ။

ကမ္မေ-လိမ္ပီယတိ။

ကာရိတေ-လိမ္ပေတိ, လိမ္ပယတိ, လိမ္ပာပေတိ, လိမ္ပာပယတိ, လေပေတိ, လေပယတိ, လေပာပေတိ, လေပာပယတိ ဣစ္စာဒိ။

ဝိဒ-ပဋိလာဘေ, ဝိန္ဒတိ, ဝိန္ဒန္တိ။

ကမ္မေ-ဝိန္ဒီယတိ, ဝိန္ဒီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဝိန္ဒေတိ, ဝိန္ဒယတိ, ဝိန္ဒာပေတိ, ဝိန္ဒာပယတိ။

ဤအာဒိမ္ဟိ-အဝိန္ဒိ, ဝိန္ဒိ, ဥဒင်္ဂဏေ တတ္ထ ပပံ အဝိန္ဒုံ [ဇာ. ၁.၁.၂], အဝိန္ဒိံသု, ဝိန္ဒိံသု ဣစ္စာဒိ။

သိစ-သေစနေ, သိဥ္စတိ, သိဥ္စန္တိ။

ကမ္မေ-သိဥ္စီယတိ, သိဥ္စီယန္တိ။

ကာရိတေ-သိဥ္စေတိ, သိဥ္စယတိ, သိဥ္စာပေတိ, သိဥ္စာပယတိ, သိဥ္စေယျ တ သိဥ္စာပေယျ တ [ဟစိ. ၁၄၀] ဣစ္စာဒိ။

သုဘာ-သမ္ပဟာရေ, ယော နော ကတေဝ သုမ္ဘတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၃၂]။ သုမ္ဘန္တိ, သုမ္ဘသိ, သုမ္ဘထ, ဘူမိံ သုမ္ဘ ဘာမိ ဝေဂသာ [ဇာ. ၁.၅.၅၁], သုမ္ဘာမ, သုမ္ဘိတိ, သုမ္ဘိတိ, သုမ္ဘေတိ, သုမ္ဘောတိ ဣစ္စာဒိ။

ဂဟာဓာတုပိ ဣစ သင်္ဂဟိတာ။ ဂဟ-ဥပာဒာနေ။ 'မဇ္ဈ ရုဓာဒီန'န္တိ နိဂ္ဂဟီတေန သဟ လပစ္စယော။

၆၆၁. ဏော နိဂ္ဂဟီတဿ [က. ၄၉၀; ရူ. ၅၁၈; နီ. ၉၈၂]။

ဂဟာဓာတုမှိ အာဂတဿ နိဂ္ဂဟီတဿ ဏော ဟောတိ။ မဟာဝုတ္တိနာ ဝိကပ္ပေန လဿ ဒီဃော။

ဂဏှာတိ, ဂဏှတိ တ, ဂဏှန္တိ, ဂဏှသိ, ဂဏှထ, ဂဏှာမိ, ဂဏှာမ။

ကမ္မေ-ဂဏှီယတိ, ဂဏှီယန္တိ။

'ဟဿ ဝိပလ္လာသော'တိ ဟ, ယာနံ ဝိပရိယာယော, ဂယှတိ, ဂယှန္တိ, ဂယှရေ။

ကာရိတေ-ကဟေတိ, ကဟယတိ, ကဟာပေတိ, ကဟာပယတိ ဣစ္စာဒိ။

၆၆၂. ဂဟဿ ဃေပ္ပော [က. ၄၈၉; ရူ. ၅၁၉; နီ. ၉၀၁]။

န္တ, မာန, တ္ယာဒီသု ဂဟဿ ဃေပ္ပာဒေသော ဟောတိ တ။

ဃေပ္ပတိ , ဃေပ္ပန္တိ။

ကမ္မေ-ဃေပ္ပီယတိ, ဃေပ္ပီယန္တိ။

ဤအာဒိမှိ-အဂဏှိ, ဂဏှိ။

မဟာဝုတ္တိနာ နိဂ္ဂဟီတလောပေ, ဣဥအာဂမဿ ဧတ္တံ, အဂ္ဂဟေသိ, ပဋိဂ္ဂဟေသိ, အနုဂ္ဂဟေသိ, အဂ္ဂဏှိံသု, ဂဏှိံသု။ အဂ္ဂဟေသုံ, ပဋိဂ္ဂဟေသုံ, အနုဂ္ဂဟေသုံ။

ဿတ္ယာဒိမှိ-ဂဏှိဿတိ, ဂဟေဿတိ, ဂဏှိဿန္တိ, ဂဟေဿန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ရုဓာဒိဂဏော နိဋ္ဌိတော။

ဒိဝါဒိဂဏ

အထ ဒိဝါဒိဂဏော ဝုစ္စတေ။

ဣစ ဓာတူနံ ကမော အန္တက္ခရဝသေန ဝတ္တဗ္ဗော သဗ္ဗသော သဒ္ဒိသရူပတ္တာ။

မုစ, ဝိစ, ယုဇ, လုဇ, ဝိဇ, ဂဒ, ပဒ, မဒ, ဝိဒ, ဣဓ, ကုဓ, ဂိဓ, ဗုဓ, ယုဓ, ဝိဓ, သိဓ, သုဓ မန, ဟန, ကုပ, ဒီပ, လုပ, ဝပ, သုပ, ဒိဝု, သိဝု, တသ, တုသ, ဒိသ, ဒုသ, သိသ, သုသ, ဒဟ, နဟ, မုဟ။

၆၆၃. ဒိဝါဒီဟိ ယက [က. ၄၄၇; ရူ. ၅၁၀; နီ. ၉၂၈; စံ. ၁.၁.၈၇; ဟ. ၃.၁.၆၉]။

ဒိဝါဒီဟိ ကိရိယတ္ထေဟိ ကတ္တရိ ကာနုဗန္ဓော ယပစ္စယော ဟောတိ။

ဒိဗ္ဗတိ။

မုစ-မုတ္တိယံ, ယသ္မာ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, မုစ္စတိ, ဝိမုစ္စတိ။ အကမ္မကတ္တာ သုဒ္ဓကမ္မရူပံ န လဗ္ဘတိ။

ကာရိတေ-မောစေတိ , မောစယတိ, မောစာပေတိ, မောစာပယတိ။

ကမ္မေ-မောစီယတိ, မောစာပီယတိ, မုစ္စတု, ဒုက္ခာ မုစ္စန္တု။

သုတ္တဘာဒိမှဟိ ဓာတွဝန္တဿ ကွော, မောက္ခတိ, မောက္ခန္တိ။

ဝိစ-ဝိဝေကေ, ဝိဝိစ္စတိ, ဝိဝိစ္စန္တိ။

ကာရိတေ-ဝိဝေစေတိ, ဝိဝေစယတိ, ဝိဝေစာပေတိ, ဝိဝေစာပယတိ။

ကမ္မေ-ဝိဝေစီယတိ, ဝိဝေစာပီယတိ ဣစ္စာဒိ။

ယုဇ-ယုတ္တိယံ, ယုဇ္ဇတိ, ယုဇ္ဇန္တိ။

လုဇ-ဝိနာသေ, လုဇ္ဇတိ, လုဇ္ဇန္တိ။

ဝိဇ-ဘယ, စလနေသု, သံဝိဇ္ဇတိ, သံဝိဇ္ဇန္တိ။

ကာရိတေ-သံဝေဇေတိ, သံဝေဇယတိ, သံဝေဇေန္တိ, သံဝေဇယန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ဂဒ-ဂဇ္ဇနေ, မေဃော ဂဇ္ဇတိ, ဂဇ္ဇန္တိ။

ပဒ-ဂတိမှဟိ, ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, နိပဇ္ဇတိ, ဝိပဇ္ဇတိ, သမ္ပဇ္ဇတိ, အာပဇ္ဇတိ, သမာပဇ္ဇတိ, ပဋိပဇ္ဇတိ။

ကမ္မေ-တေန အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ, ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ, မဂ္ဂေါ ပဋိပဇ္ဇတိ။

ဣတ္ထမှဟိ ပရေပိ ယက ဟောတိ, တေန အာပတ္တိ အာပဇ္ဇီယတိ။ ဈာနံ သမာပဇ္ဇီယတိ, မဂ္ဂေါ ပဋိပဇ္ဇီယတိ။

ကာရိတေ-ဥပ္ပာဒေတိ, ဥပ္ပာဒယတိ, နိပ္ဖာဒေတိ, နိပ္ဖာဒယတိ။ သမ္ပာဒေတိ, သမ္ပာဒယတိ, အာပာဒေတိ, အာပာဒယတိ, ပဋိပာဒေတိ, ပဋိပာဒယတိ, ပဋိပဇ္ဇာပေတိ, ပဋိပဇ္ဇာပယတိ။

ကမ္မေ-ဥပ္ပာဒီယတိ, နိပ္ဖာဒီယတိ, သမ္ပာဒီယတိ, အာပာဒီယတိ, ပဋိပာဒီယတိ။

ဥပ္ပဇ္ဇတု , ဥပ္ပဇ္ဇန္တု, ဥပ္ပဇ္ဇေယျ, ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, ကိန္တိ နု ခော သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ ပတ္တော ဥပ္ပဇ္ဇိ ယေထ, စီဝရံ ဥပ္ပဇ္ဇိယေထ, ပရိက္ခာရော ဥပ္ပဇ္ဇိယေထာတိ [မဟာဝ. ၆၇] ဣမာနိ ပန ကတ္တု, ကမ္မရူပာနိ။

ဤအာဒိမှဟိ-ဥပ္ပဇ္ဇိ, နိပဇ္ဇိ, ဝိပဇ္ဇိ, သမ္ပဇ္ဇိ, အာပဇ္ဇိ, သမာပဇ္ဇိ, ပဋိပဇ္ဇိ။

၆၆၄. က္ဝစိ ဝိကရဏာနံ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဝိကရဏာနံ က္ဝစိ လောပေါ ဟောတိ။

စက္ခုံ ဥဒပာဒိ, ဉာဏံ ဥဒပာဒိ, ဝိဇ္ဇာ ဥဒပာဒိ, အာလောကော ဥဒပာဒိ [သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁] ဣစ္စာဒိ, ဥပ္ပဇ္ဇိံသု, နိပဇ္ဇိံသု။

မဒ-ဥမ္မာဒေ, မဇ္ဇတိ, မဇ္ဇန္တိ။

ဝိဒ-သတ္တာယံ, ဝိဇ္ဇတိ, သံဝိဇ္ဇတိ။

ကြုခ-သမိဒ္ဓိယံ, ကြုဇ္ဈတိ, သမိဇ္ဈတိ။

ကုခ-ကောပေ, ကုဇ္ဈတိ, ကုဇ္ဈန္တိ။

ဗုခ-အဝဂမနေ, ဗုဇ္ဈတိ, သမ္ဗုဇ္ဈတိ။

ပဋိပုဗ္ဗော နိဒ္ဒက္ခယေ ဝိကာသနေ စ, ပဋိဗုဇ္ဈတိ။

ကမ္မေ-တေန ဓမ္မော ဗုဇ္ဈတိ, ဓမ္မာ ဗုဇ္ဈန္တိ, ဗုဇ္ဈရေ, ဗုဇ္ဈီယတိ, ဗုဇ္ဈီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဗောဓေတိ, ဗောဓယတိ, ဗောဓာပေတိ, ဗောဓာပယတိ, ဗုဇ္ဈာပေတိ, ဗုဇ္ဈာပယတိ။

ယုခ-သမ္ပဟာရေ, မလ္လော မလ္လေန သဒ္ဓိံ ယုဇ္ဈတိ, ဒွေ ဝ သေနာ ယုဇ္ဈန္တိ, ဒွေ ဝ မေဏ္ဍာ ယုဇ္ဈန္တိ, ဒွေ ဝ ဥသဘာ ယုဇ္ဈန္တိ, ဒွေ ဝ ဟတ္ထိနော ယုဇ္ဈန္တိ, ဒွေ ဝ ကုက္ကုဋာ ယုဇ္ဈန္တိ။

ကမ္မေ-ယုဇ္ဈီယတိ, ယုဇ္ဈီယန္တိ။

ကာရိတေ-ယောဓေတိ , ယောဓယတိ, ယုဇ္ဈာပေတိ, ယုဇ္ဈာပယတိ, “ယောဓေထ မာရံ ပညာဝုဓေန”တိ [ဓ. ပ. ၄၀] ဟာဠှိ။

ဝိခ-တာဠနေ, သရေန မိဂံ ဝိဇ္ဈတိ, ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။

ကမ္မေ ကတ္တုသဒိသမ္ပိ ရူပံ ဟောတိ, တေန ဓမ္မော ပဋိဝိဇ္ဈတိ, ဓမ္မာ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, ပဋိဝိဇ္ဈီယတိ, ပဋိဝိဇ္ဈီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဝေဓေတိ, ဝေဓယတိ, ပဋိဝေဓေတိ, ပဋိဝေဓယတိ, ဣစ္စာဒိ။

သိခ-သံသိဒ္ဓိယံ, သိဇ္ဈတိ, သိဇ္ဈန္တိ, သိဇ္ဈရေ။

ကာရိတေ မဟာဝုတ္တိနာ ဣဿ အာတ္တံ, သာဓေတိ, သာဓယတိ, သာဓေန္တိ, သာဓယန္တိ။

ကမ္မေ-သာဓီယတိ, သာဓီယန္တိ ဣစ္စာဒိ။

သုခ-သုဒ္ဓိယံ, သုဇ္ဈတိ, သုဇ္ဈန္တိ, ဝိသုဇ္ဈတိ, ပရိသုဇ္ဈတိ။

ကာရိတေ-သောဓေတိ, သောဓယတိ။

မန-မညနာယံ, မညတိ, အဝမညတိ, အတိမညတိ, မညန္တိ, အဝမညန္တိ, အတိမညန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ဟန-ဝိဃာတ, သင္ဃာတေသု, ဟညတိ, ဝိဟညတိ, ဟညန္တိ, ဝိဟညန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ကုပ-ကောပေ, ပရော ပရဿ ကုပ္ပတိ, ကုစ္ဆိတတော ကုပ္ပတိ, ရောဂေ ကုပ္ပတိ, ပဋိကုပ္ပတိ, တေဇောဓာတု ပကုပ္ပတိ [မ. နိ. ၁.၃၀၅]။

ကာရိတေ-ကောပေတိ, ကောပယတိ ဣစ္စာဒိ။

ဒိပ-ဒိတ္တိယံ, ဒိပ္ပတိ, ဒိပ္ပန္တိ, ပုရေ အခမ္ဗော ဒိပ္ပတိ [စူဠဝ. ၄၃၇]။

ကမ္မေ-ဒိပီယတိ, ဒိပီယန္တိ။

ကာရိတေ ဂရုပန္တတ္တာ န ဝုဒ္ဓိ, ဒီပေတိ, ဒီပယတိ, ဒီပေန္တိ, ဒီပယန္တိ ဣစ္စာဒိ။

လုပ-အဒဿနေ, လုပ္ပတိ, လုပ္ပန္တိ။

ကာရိတေ-လောပေတိ, လောပယတိ ဣစ္စာဒိ။

ဝပ-ဗီဇနိက္ခေပေ, ဝပ္ပတိ, ဝပ္ပန္တိ ဣစ္စာဒိ။

သုပ-သုပ္ပနေ, သုပ္ပတိ, သုပ္ပန္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ အာဒိဝုဒ္ဓိ, သောပ္ပတိ, သောပ္ပန္တိ။

သမု-ဥပသမေ နိတသေ စ, သမ္မတိ, ဝိသမ္မတိ, ဥပသမ္မတိ, ဝူပသမ္မတိ, အဿမေ သမ္မတိ, ယတ္ထ သမ္မတိ တေမိယော [ဇာ. ၂.၂၂.၇၃], သမ္မန္တိ။ ကာရိတေ န ဝုဒ္ဓိ, သမေတိ, ဝူပသမေတိ ဣစ္စာဒိ။

ဒိဝု-ကီဠာယံ ဝိဇိဂီသာယံ ဗျဝဟာရေ ထုတိ, ကန္တိ, ဂတိ, သတ္တီသု စ, ‘တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယညာ’တိ ယမှိ ဝဿ ဗတ္တံ, ‘ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ’တိ ယဿ ဗတ္တံ, ဒိဗ္ဗတိ, ဒိဗ္ဗန္တိ ဣစ္စာဒိ။

သိဝု-သံသိဗ္ဗနေ, သိဗ္ဗတိ, သိဗ္ဗန္တိ, သိဗ္ဗေယျ တ သိဗ္ဗာပေယျ တ [ပာစိ. ၁၇၆] ဣစ္စာဒိ။

တသ-သန္တာသေ, တဿတိ။

မဟာဝုတ္တိနာ တဿ တုတ္တံ, ဥတ္တဿတိ, ဥဗ္ဗိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ တဿတိ, ပရိတဿတိ, ပိပါသတီတိ အတ္ထော။

ကာရိတေ-တာသေတိ, တာသယတိ ဣစ္စာဒိ။

တုသ-ပီတိမှိ, တုဿတိ, သန္တုဿတိ။

ကမ္မေပိ-တုဿတိ, သန္တုဿတိ, တုဿီယတိ။

ကာရိတေ-တောသေတိ, တောသယတိ ဣစ္စာဒိ။

ဒိသ-ပညာယနေ, ဒိဿတိ, ပဒိဿတိ, သန္ဒိဿတိ။ ဒိဿန္တိ ဗာလာ အဗျတ္တာ [မဟာဝ. ၇၆], နိမိတ္တာနိ ပဒိဿန္တိ [ဗု. ဝံ. ၂.၈၂], ဣတ္ထေ ဓမ္မာ မယိ သန္ဒိဿန္တိ, အဟဉ္စ ဣတ္ထေသု ဓမ္မေသု သန္ဒိဿာမိ [မ. နိ. ၃.၂၅၃ (ထောက် ဝိသဒိသံ)]။

ဒုသ-ပဋိဃာတေ, ဒုဿတိ။ ဒေါသနေယျေသု ဒုဿတိ။ ပဒုဿတိ, ဒုဿန္တိ, ပဒုဿန္တိ။

ကာရိတေ ဒီဃော, ဒူသေတိ, ဒူသယတိ။

ကမ္မေ-ဒူသီယတိ ဣစ္စာဒိ။

သိသ-အသဗ္ဗယောဂေ, သိဿတိ, အဝသိဿတိ။ သရီရာနိ အဝသိဿန္တိ။

ကာရိတေ-သေသေတိ, သေသယတိ ဣစ္စာဒိ။

သုသ-သုဿနေ, သုဿတိ။ အဒ္ဒိ စ နှဟာရု စ စမ္မဉ္စ အဝသိဿတု, ဥပသုဿတု မေ သရီရေ မံသလောဟိတံ [မ. နိ. ၂.၁၈၄ (ထောက် ဝိသုဒ္ဓိသံ)] ဣစ္စာဒိ။

ဒဟ-အဘေ, ဟ, ယာနံ ဝိပရိယာယော, ဒယှတိ, ဒယှန္တိ, ကေစိတကမှိ ဒယှရေ။

ကာရိတေ-အဟေတိ, အဟယတိ ဣစ္စာဒိ။

နဟ-ဗန္ဓနေ, သန္နယှတိ, သန္နယှန္တိ ဣစ္စာဒိ။

မုဟ-မုယှနေ, မုယှတိ, သမ္မုယှတိ, သမ္မုယှာမိ, ပမုယှာမိ။ သဗ္ဗာ မုယှန္တိ မေ ဒိသာ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၈၅]။

ကာရိတေ-မောဟေတိ, မောဟယတိ ဣစ္စာဒိ။

ဒိဝါဒိဂဏော နိဋ္ဌိတော။

သွာဒိဂဏ

အထ သွာဒိဂဏော ဝုစ္စတေ။

ဂိ, စိ, မိ, ဝု, သု, ဟိ, အာပ, သက။

‘ကာ’တိ ဝတ္တတေ။

၆၆၅. သွာဒိတော ဏော [က. ၄၄၈; ရူ. ၅၁၂; နီ. ၉၂၉; စံ. ၁.၁.၉၅; ဟ. ၃.၁.၇၄; ‘သွာဒိဗ်ဟိ။’ (ဗဟူသု)]။

သွာဒိဟိ ကို့ယတ္ထေဟိ ပရံ ကာနုဗန္ဓာ ဏာ, ဏော ဣတိ ဒွေဝ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။

၆၆၆. န တေ ကာနုဗန္ဓနာဂမေသု ။

ဣဝဏ္ဏု’ဝဏ္ဏာနံ အကာရဿ စ တေ ဧ, ဩ, အာ န ဟောန္တိ ကာနုဗန္ဓနာဂမေသု ပရေသူတိ ဝုဒ္ဓိပဋိသေဓော။

သုဏာတိ, သုဏောတိ။

ဂိ-သဒ္ဒေ, ဂိဏာတိ, ဂိဏောတိ, အနုဂိဏာတိ, ပဋိဂိဏာတိ။

ပုဗ္ဗဿရလောပေ, အနုဂိဏန္တိ, ပဋိဂိဏန္တိ။

စိ-စယေ, မဟာဝုတ္တိနာ ဏဿ နတ္တံ, ဝဂ္ဂကီ ဟကာရံ စိနာတိ, စိနောတိ, အာစိနာတိ, အာစိနောတိ, အပစိနာတိ, အပစိနောတိ, ဝိဒ္ဓံသေတီတိ အတ္ထော။

ပုဗ္ဗဿရလောပေ, စိနန္တိ, အာစိနန္တိ, အပစိနန္တိ။

ကမ္မေ-စီယတိ, အာစီယတိ, အပစီယတိ, စိနီယတိ, အာစိနီယတိ, အပစိနီယတိ။

ကာရိတေ-စယာပေတိ, စယာပယတိ, စိနာပေတိ, စိနာပယတိ ဣစ္စာဒိ။

မိ-ပကၡေပေ, မိဏာတိ, မိဏောတိ, မိနာတိ, မိနောတိ တ။

ဝု-သံဝရဏေ, သံဝုဏာတိ, သံဝုဏောတိ, အာဝုဏာတိ, အာဝုဏောတိ။

သု-သဝနေ, သုဏာတိ, သုဏောတိ, သုဏန္တိ, သုဏာသိ, သုဏောသိ။

ရဿတ္တေ-သုဏာသိ နာဂ [မဟာဝ. ၁၂၆]။ သုဏာထ, သုဏောထ, သုဏာမိ, သုဏောမိ, သုဏာမ, သုဏောမ။

ကမ္မေ 'ဒီဃော သရဿာ'တိ ဣမှိ ဒီဃော, သူယတိ, သုယ္ယတိ, သူယန္တိ, သုယ္ယန္တိ, သုဏီယတိ, သုဏီယန္တိ။

ကာရိတေ-သာဝေတိ, အနုသာဝေတိ, သာဝယတိ, အနုသာဝယတိ, သုဏာပေတိ, သုဏာပယတိ။

ကမ္မေ-သာဝီယတိ, အနုသာဝီယတိ။

သုဏာတု, သုဏန္တု, သုယ္ယတု, သုယ္ယန္တု, သာဝေတု, သာဝေန္တု, သုဏေ, သုဏေယျ, သုဏေယျုံ, သူယေယျ, သုယ္ယေယျ, သူယေယျုံ, သုယ္ယေယျုံ, သာဝေယျ, သာဝေယျုံ။

ဤအာဒိမှိ-အသုဏိ, သုဏိ။

၆၆၇. တေသု သုတော ဏ္ဏောဏ္ဏာန် ရောဠ္ဟ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

တေသု ဤအာဒီသု သ္သကာရဝန္တေသု စ ဝစနေသု သုဓာတုတော ပရေသံ ဏ္ဏော, ဏ္ဏာန် ရောဠ္ဟ ဟောတိ, ရာနုဗန္ဓော သဗ္ဗာဒေသဒီပနတ္ထော။ 'ရာနုဗန္ဓေန္တသရာဒိဿာ'တိ သုတ္တေန အာဒိသရဿ လောပေ, ဒ္ဝိတ္တံ။

အဿောသိ, အဿောသုံ, အဿောသိ, အဿောသိတ္ထ, အဿောသိံ, အဿောသိမှာ, အဿောသုမှာ, အဿောသိတ္ထ ဣစ္စာဒိ။

ဿတ္တာဒိမှိ-သုဏိဿတိ, သောဿတိ, သုဏိဿန္တိ, သောဿန္တိ, သုဏိဿသိ, သောဿသိ, သုဏိဿထ, သောဿထ, သုဏိဿာမိ, သောဿာမိ, သုဏိဿာမ, သောဿာမ။ ဧဝံ ပရဆက္ကေ။

ဿာဒိမှိ-အသုဏိဿာ, အသောဿာ, အသုဏိဿံသု, သောဿံသု ဣစ္စာဒိ။

ပပုဗ္ဗော ဟိ-ပေသနေ, ပဟိဏာတိ, ပဟိဏောတိ, ပဟိဏန္တိ။

ဤအာဒိမှိ-ဒူတံ ပဟိဏိ, ပဟိဏိံသု, 'ဣဝဝိ ဝိကရဏာန'န္တိ ဝိကရဏလောပေ, မဟာဝုတ္တိနာ ပဿ ဒီဃော, ဒူတံ ဟာဟေသိ [ဟာရာ. ၂၉၇; မဟာဝ. ၁၃၈], ဟာဟေသုံ ဣစ္စာဒိ။

အာပ-ဟာပုဏနေ ပပုဗ္ဗော –

၆၆၈. သကာပာန် ကုက္ကု ဏ္ဏေ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; "။ကုကကူ ဏေ" (ဗဟူသု)]။

သက, အာပဓာတူနံ ကာနုဗန္ဓာ ကုကာရ, ဥကာရာ ကမေန အာဂမာ ဟောန္တိ ဏ္ဏမှိ ပစ္စယေ။

ဟာပုဏောတိ, ဟာပုဏန္တိ, သမ္ပာပုဏန္တိ။

ပရိပုဗ္ဗော ပရိယတ္တိယံ, ပရိယာပုဏာတိ, ပရိယာပုဏန္တိ။

သံပုဗ္ဗော-သမာပုဏ္ဏာတိ, ပရိသမာပုဏ္ဏာတိ, နိဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။

ဏ္ဏောတိ ကိံ? ပပ္ပောတိ။

ကမ္မေ-ဟာပီယတိ, ဟာပီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဟာပေတိ, ဟာပယတိ, ဟာပေန္တိ, ဟာပယန္တိ။

ကမ္မေ-ဟာပီယတိ, ဟာပီယန္တိ။

ဤအာဒိမှိ-ဟာပုဏ္ဏံ, ဟာပုဏ္ဏံသု ကြစ္စာဒိ။

သက-သတ္တိယံ, သက္ကုဏောတိ, သက္ကုဏာတိ။

ဏ္ဏောတိ ကိံ? သက္ကောတိ, သက္ကုဏန္တိ။

ဤအာဒိမှိ-အသက္ကုဏံ, သက္ကုဏံ, အသက္ကုဏံသု, သက္ကုဏံသု။

၆၆၉. သကာ ဏ္ဏာဿ ခေါ ဤအာအေ [‘။ဏာဿ ခ။’’ (ဗဟူသု)] ။

သကမှာ ပရဿ ဏ္ဏာဿ ခေါ ဟောတိ ဤအာဒိမှိ။

အသက္ခိ, သက္ခိ, အသက္ခိံသု, သက္ခိံသု ကြစ္စာဒိ။

၆၇၀. ဿေ ဝ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

သကမှာ ပရဿ ဏ္ဏာဿ ခေါ ဟောတိ ဝ ဿေ ပရေ။

သက္ခိဿတိ, သက္ကုဏိဿတိ, သက္ခိဿန္တိ, သက္ကုဏိဿန္တိ, သက္ခိဿသိ, သက္ခိဿထ, သက္ခိဿာမိ, သက္ခိဿာမ, သက္ကုဏိဿာမ။

‘ဒက္ခ သက္ခ ဟေဟိ ဟောဟီဟိ လောပေ’တိ ဿဿ ဝိကပ္ပေန လောပေ, သက္ခိတိ, သက္ခိဿတိ, သက္ခိန္တိ, သက္ခိဿန္တိ။

ဿာဒိမှိ-အသက္ခိဿာ, သက္ခိဿာ, အသက္ကုဏိဿာ, သက္ကုဏိဿာ ကြစ္စာဒိ။

သွာဒိဂဏော နိဋ္ဌိတော။

ကျာဒိဂဏ

အထ ကျာဒိဂဏော ဝုစ္စတေ။

ကီ, ဇိ, ဉာ, ဓူ, ပု, ဘူ, မာ, မူ, လူ။

၆၇၁. ကျာဒီဟိ က္ကာ [က. ၄၄၉; ရူ. ၅၁၃; နီ. ၉၃၀; စံ. ၁.၁.၁၀၁ ။ပေ။ ၃.၁.၈၁]။

ကီက္ကစ္စာဒီဟိ ကိရိယတ္ထေဟိ ပရံ ကတ္တရိ ကာနုဗန္ဓော ဏာပစ္စယော ဟောတိ။

၆၇၂. ဣဏာကန္ဒာသု ရဿော [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; စံ. ၆.၁.၁၀၈; ဟ. ၇.၃.၈၀]။

ဧတေသု ဒီဃဓာတူနံ ရဿော ဟောတိ။

ကီ-ဒဗ္ဗဝိနိမယေ, ကိဏာတိ, ကိဏန္တိ, ဝိက္ကိဏာတိ, ဝိက္ကိဏန္တိ။

ကမ္မေ-ကီယတိ, ကိယ္ယတိ, ဝိက္ကီယတိ, ဝိက္ကိယ္ယတိ, ဝိက္ကိယ္ယန္တိ။

ကာရိတေ-ဝိက္ကာယေတိ, ဝိက္ကာယယတိ, ကီဏာပေတိ, ကီဏာပယတိ ဣစ္စာဒိ။

၆၇၃. ဖ္လာဒီဟိ က္န [က. ၄၄၉; ရူ. ၅၁၃; နီ. ၉၃၀]။

ဖိက္ကစ္စာဒီဟိ ကတ္တရိ ကာနုဗန္ဓော နာပစ္စယော ဟောတိ။

ဖိနာတိ, ဖိနန္တိ။

ကမ္မေ-ဖီယတိ, ဖိယ္ယတိ, ဖိနီယတိ, ဖိနိယ္ယတိ။

ကာရိတေ-ဖယာပေတိ, ဖယာပယတိ, ပရာဖေတိ, ပရာဖယတိ, ပရာဖေန္တိ, ပရာဖယန္တိ, ဖိနာပေတိ, ဖိနာပယတိ, အဖိနိ, ဖိနိ, အဖိနိံသု, ဖိနိံသု, ဖိနိဿတိ, ဖိနိဿန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ဉာ-အဝဗောဓနေ။

၆၇၄. ဉဿ နေ ဇာ [က. ၄၇၀; ရူ. ၅၁၄; နီ. ၉၅၀; စံ. ၆.၁.၁၀၇; ဟ. ၇.၃.၇၀, ၇၉]။

နာပစ္စယေ ပရေ ဉဿ ဇာ ဟောတိ။

ဇာနာတိ, ပဇာနာတိ, အာဇာနာတိ, သဉ္ဇာနာတိ, ဝိဇာနာတိ, အဘိဇာနာတိ, ပရိဇာနာတိ, ပဋိဇာနာတိ, ဇာနန္တိ။

ကမ္မေ-ဉာယတိ, ပညာယတိ, အညာယတိ, သညာယတိ, ဝိညာယတိ, အဘိညာယတိ, ပရိညာယတိ, ပဋိညာယတိ, ဉာယန္တိ။

ကာရိတေ-ဉာပေတိ , ဉာပယတိ, ဉာပေန္တိ, ဉာပယန္တိ, ဇာနာပေတိ, ဇာနာပယတိ, ဇာနာပေန္တိ, ဇာနာပယန္တိ။

ကမ္မေ-ဉာပီယတိ, သညာပီယတိ, ဇာနာပီယတိ။

၆၇၅. ဉဿ သနာဿ နာယော တိမ္ဟိ [က. ၅၀၉; ရူ. ၅၁၆; နီ. ၁၀၂၂]။

နာသဟိတဿ ဉဿ နာယော ဟောတိ တိမှိ, သုတ္တဝိဘတ္တိယာ အန္တိ, အန္တေသု စ။

နာယတိ။ ဝိစေယျ ဝိစေယျ အတ္ထေ ပနာယတီတိ ခော ဘိက္ခဝေ ဝိပဿီတိ ဝုစ္စတိ [ဒီ. နိ. ၂.၄၁-၄၄]။ နာယန္တိ။ "အနိမိတ္တာ န နာယရေ"တိ [ဝိသုဒ္ဓိ ၁.၁၇၄] ဟဋ္ဌိ။

ဃျော်ဒိမှိ-ဇာနေယျ, ဇာနေယျုံ, ဇာနေယျာသိ, ဇာနေယျာထ, ဇာနေယျာမိ, ဇာနေယျာမ။

ဥတ္တေ-ဇာနေယျာမု။

ဃျော်မဿ ဓမုတ္တေ "ကထံ ဇာနေမု တံ မယ"န္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၇] ဟဋ္ဌိ။

၆၇၆. ဃယ္ယသ္သိယာဉာ တ [က. ၅၀၈; ရူ. ၅၁၅; နီ. ၁၀၂၁]။

ဉာတော ဃယ္ယသ္သ ဣယာ, ဉ ဟောန္တိ, တသဒ္ဒေန ဃယ္ယမာဒီနမ္ပိ ဥ, ဉာသိ, ဉာထ, ဉာမိ, ဉာမာဒေသာ ဟောန္တိ, ဃယ္ယမိစ္စသ္သ ဉဥ္စ။

ဇာနိယာ။

၆၇၇. ဉာမ္ဟိ ဇံ [က. ၄၇၀; ရူ. ၅၁၄; နီ. ၉၅၀]။

ဉာဒေသေ ပရေ သနာသ္သ ဉာသ္သ ဇံ ဟောတိ။

ဇညာ, ဝိဇညာ။

သုတ္တဝိဘတ္တေန ဥအာဒီသုပိ ဇံ ဟောတိ။ "ဟပံ ကတ္တ မာ မံ ဇညူတိ ဣစ္ဆတိ [သု. နိ. ၁၂၇; ဝိဘ. ၈၉၄ 'ဇညာ'တိ], ဝိဝေကဓမ္မံ အဟံ ဝိဇညံ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] , ဇညာမု စေ သီလဝန္တံ ဝဒညု"န္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၀၁] ဟဋ္ဌိ။ 'ဇညာသိ, ဇညာထ, ဇညာမိ, ဇညာမာ'တိပိ ယုဇ္ဇတိ။

၆၇၈. ဤသ္သတ္တာဒီသု က္နာလောပေ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

က္နာသ္သ လောပေ ဟောတိ တ ဤအာဒိမ္ဟိ သ္သတ္တာဒိမ္ဟိ စ။

အညာသိ, အဗ္ဘညာသိ, အဇာနိ, အညာသုံ, အညံသု, အဗ္ဘညံသု, ဇာနိံသု, အညာသိ, အဗ္ဘညာသိ, အဇာနိ, အညိတ္ထ, ဇာနိတ္ထ, အညာသိံ, အဗ္ဘညာသိံ, အဇာနိံ, ဇာနိံ, အညာသိမ္ဟာ, အဇာနိမ္ဟာ, ဇာနိမ္ဟာ, ဉာသ္သတိ, ဇာနိသ္သတိ, ဉာသ္သန္တိ, ဇာနိသ္သန္တိ။

ကမ္မေ-ဝိညာယိသ္သတိ, ဝိညာယိသ္သန္တိ။

၆၇၉. သ္သသ္သ ဟိ ကမ္မေ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဉာတော သ္သသ္သ ဟိ ဟောတိ တ ကမ္မေ။

ပညာယိဟိ။ "ပညာယိဟိန္တိ ဧတာ, ဒဟရာ"တိ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၉၇] ဟဋ္ဌိ။ ပညာယိသ္သတိ, ပညာယိသ္သန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ဓူ-ဝိဓုနနေ, က္နာမ္ဟိ ရဿော, ဓုနာတိ, ဓုနန္တိ။

ကမ္မေ-ဓုနီယတိ, ဓုနီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဓုနာပေတိ, ဓုနာပယတိ။

ပု-သောဓနေ, ပုနာတိ, ပုနန္တိ။

ဘူ-ပတ္တိယံ, ရဿော, အဘိသမ္ဘုနာတိ, အဘိသမ္ဘုနန္တိ။ နာသ္သ ဏတ္တေ-အဘိသမ္ဘုဏာတိ, အဘိသမ္ဘုဏန္တိ။

မာ-ပရိမာဏေ , မဟာဝုတ္တိနာ ဓာတွဝန္တသ္သ ဣတ္တံ, မိနာတိ, နိမ္မိနာတိ။

ကမ္မေ-ဥပမီယတိ, ဥပမီယန္တိ, နိမ္မီယတိ, နိမ္မီယန္တိ။

ကာရိတေ-နဂရံ မာပေတိ, မာပယတိ, မာပီယတိ, မာပီယန္တိ, နိမ္မိနိ, နိမ္မိနိံသု, မာပေသိ, မာပယိ, မာပေသုံ, မာပယုံ, နိမ္မိနိသ္သတိ, နိမ္မိနိသ္သန္တိ, မာပေဿတိ, မာပေဿန္တိ ဣစ္စာဒိ။

မူ-ဗန္ဓနေ, မုနာတိ။

လူ-ဆေဒနေ, ရဿတ္တံ, လုနာတိ, လုနန္တိ။

ကမ္မေ-လူယတိ, လူယန္တိ။

ကာရိတေ-လာဝယတိ, လာဝယန္တိ။

ကမ္မေ-လာဝီယတိ ဣစ္စာဒိ။

ကျာဒိဂဏော နိဋ္ဌိတော။

တနာဒိဂဏ

အထ တနာဒိဂဏော ဝုစ္စတေ။

အာပ, ကရ, တန, သက။

၆၈၀. တနာဒိတ္ဝော [က. ၄၅၁; ရူ. ၅၂၀; နီ. ၉၃၂; စံ. ၁.၁.၉၇; ဟ. ၃.၁.၇၉]။

တနာဒီဟိ ပရံ ဩပစ္စယော ဟောတိ။

တနောတိ။

အာပ-ဟာပုဏနေ ပပုဗ္ဗော။ ဓာတွန္တဿ ဒ္ဝိတ္တံ ရဿော စ, ပပ္ပောတိ, ပပ္ပောန္တိ။

ကမ္မေ-ပာပီယတိ, ပာပီယန္တိ။

ကာရိတေ-ပာပေတိ, ပာပယတိ။

ကမ္မေ-ပာပီယတိ ပာပီယန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ကရ-ကရဏေ, ကရောတိ, ကရောန္တိ။

ကမ္မေ-ကရီယတိ, ကရီယန္တိ။

'တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယဉာ'တိ ယမှိ ဓာတွန္တဿ ယတ္တံ, ကယျတိ, ကယျန္တိ, ကယျရေ, ကယျတေ, ကယျန္တေ။

ကာရိတေ-ကာရေတိ, ကာရယတိ, ကာရေန္တိ, ကာရယန္တိ, ကာရာပေတိ, ကာရာပယတိ, ကာရာပေန္တိ, ကာရာပယန္တိ။

၆၈၁. ကရဿ သောဿ ကုံ [က. ၅၁၁; ရူ. ၅၂၁; နီ. ၁၁၂၄]။

ဩ-ကာရသဟိတဿ ကရဿ ကုံ ဟောတိ မိ, မေသု ပရေသု။

ကုမ္မိ, ကုမ္မ, “ဘတ္တု အပစိတိံ ကုမ္မိ [ဇာ. ၁.၃.၁၂၆], ဓမ္မဿာပစိတိံ ကုမ္မီ”တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၅၂] ဟဒ္ဒိ။

၆၈၂. ကရောတိဿ ခော [က. ၅၉၄; ရူ. ၅၈၂; နီ. ၁၁၉၈]။

ဟဒိတော ပရဿ ကရဏတုဿ က္ဝစိ ခော ဟောတိ။

သင်္ခရောတိ, သင်္ခရောန္တိ, အဘိသင်္ခရောတိ, အဘိသင်္ခရောန္တိ။

ကမ္မေ-သင်္ခရီယတိ, သင်္ခရီယန္တိ။

ကာရိတေ-သင်္ခာရေတိ, သင်္ခာရယတိ။

ဏာပိမ္ဟိ န ဝုဒ္ဓိ, သင်္ခရာပေတိ, သင်္ခရာပယတိ။

ကမ္မေ-သင်္ခာရီယတိ, သင်္ခရာပီယတိ။

၆၈၃. ကရဿ သောဿ ကုဗ္ဗကုရုကယိရာ [က. ၅၁၁-၂; ရူ. ၅၂၁-၂; နီ. ၁၀၇၇-၈-၉-၁၀; စံ. ၅.၂.၁၀၃; ဟာ. ၆.၄.၁၁၀]။

ဩ-ကာရသဟိတဿ ကရဿ ကုဗ္ဗ, ကုရု, ကယိရာ ဟောန္တိ တ န္တ, မာန, တ္ယာဒိသု, မဟာဝုတ္တိနာ ဝိကပ္ပေန ကုဿ ကြုတ္တံ။

ကုဗ္ဗတိ ကုဗ္ဗန္တိ, ကြုဗ္ဗတိ, ကြုဗ္ဗန္တိ။

ပရဆက္ကေ-ကုဗ္ဗတေ, ကြုဗ္ဗတေ, ကုဗ္ဗန္တေ, ကြုဗ္ဗန္တေ, ကုရုတေ, ကယိရတိ, ကယိရန္တိ, ကယိရသိ, ကယိရထ, ကယိရာမိ, ကယိရာမ, ကယိရတေ, ကယိရန္တေ။

ကရောတု, သင်္ခရောတု, ကုဗ္ဗတု, ကြုဗ္ဗတု, ကုရုတု, အဂ္ဃံ ကုရုတု နော ဘဝံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၁၈], ကယိရတု။

ကရေယျ, သင်္ခရေယျ, ကုဗ္ဗေယျ, ကြုဗ္ဗေယျ, ကယိရေယျ။

၆၈၄. ဋ္ဌာ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ကယိရာဒေသတော ပရဿ ဧယျဝိဘတ္တိဿ ဋ္ဌာနုဗန္ဓော အာ ဟောတိ ဝါ။

သော ပုညံ ကယိရာ, ပုညံ စေ ပုရိသော ကယိရာ [ဓ. ပ. ၁၁၈], ကယိရာ နံ ပုနပ္ပုနံ [ဓ. ပ. ၁၁၈]။

၆၈၅. ကယိရေယျဿေယျုမာဒီနံ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၀၈၃-၄-၅-၆-၇]။

ကယိရာဒေသတော ပရဿ ဧယျုံအာဒီနံ ဧယျသဒ္ဒဿ လောပေါ ဟောတိ။

ကယိရုံ, ကယိရေယျုံ, ကယိရာသိ, ကယိရေယျာသိ, ကယိရာထ, ကယိရေယျာထ, ကယိရာမိ, ကယိရေယျာမိ, ကယိရာမ, ကယိရေယျာမ။

၆၈၆. ထေဿာ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၀၈၂]။

ကယိရာဒေသတော ပရည္သ ထေသ္သ ဧ-ကာရသ္သ အာ ဟောတိ တ။

သော ကယိရာထ, ဒီပံ ကယိရာထ ပဏ္ဍိတော [ဓ. ပ. ၂၈], ကယိရာ စေ ကယိရာထေနံ [ဓ. ပ. ၃၁၃; သံ. နိ. ၁.၈၉]။

ဤအာဒိမှဟိ-အကရိ, ကရိ, သင်္ခရိ, အဘိသင်္ခရိ, အကုဗ္ဗိ, ကုဗ္ဗိ, အကျုဗ္ဗိ, ကျုဗ္ဗိ, အကယိရိ, ကယိရိ, အကရုံ, ကရုံ, သင်္ခရုံ, အဘိ, သင်္ခရုံ, အကရိံသု, ကရိံသု, သင်္ခရိံသု, အဘိသင်္ခရိံသု, အကုဗ္ဗိံသု, ကုဗ္ဗိံသု, အကျုဗ္ဗိံသု, ကျုဗ္ဗိံ သု, အကယိရိံသု, ကယိရိံသု, အကယိရုံ, ကယိရုံ။

၆၈၇. ကာ ဤအာဒီသု [က. ၄၉၁; ရူ. ၅၂၃; နီ. ၉၈၃]။

ဤအာဒီသု သဗ္ဗြကာရသ္သ ကရသ္သ ကာ ဟောတိ တ။

၆၈၈. ဒီဃာ ဤသ္သ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

အာ, ဧ, ဦဒီဃေဟိ ပရသ္သ ဤဝစနသ္သ သိ ဟောတိ တ။

အဌာသိ, အဒာသိ, ဝဒေသိ, ဝဇ္ဇေသိ, ဘာဝေသိ, ကာရေသိအနုဘောသိ, အဟောသိ ဣစ္စာဒိ။

သော အကာသိ, တေ အကံသု, ကထာယံ "အကံသု သတ္ထုဝစန"န္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၆၄] ဟဋ္ဌိ။ အကာသုံ, တဝံ အကာ သိ။ မာ တုမ္ဟေ ဧဝရူပံ အကတ္ထ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] , မာကတ္ထ ဟပကံ ကမ္မံ, အာဝိ တ ယဒိ တ ရဟော [ဉဒ. ၄၄]။ အကာသိတ္ထ, အဟံ အကာသိံ, မယံ အကာသိမှာ, အကမှာ။ ဘောဂေသု ဝိဇ္ဇမာနေသု, ဒီပံ နာကမှာ အတ္တနော [ဇာ. ၁.၄.၅၃]။ သော အကာ။ "တတော ဧကေသတံ ခတ္တေ, အနုယန္တေ ဘဝံ အကာ"တိ [ဇာ. ၂.၂၀.၉၄] ဟဋ္ဌိ။ အကာသိတ္ထ တ, အဟံ အကံ, အကရံ တ။ "တသ္သာဟံ ဝစနံ နာကံ, ပိတု ဝုဒ္ဓသ္သ ဘာသိတ"န္တိ [ဇာ. ၂.၁၇.၁၃၄] ဟဋ္ဌိ။

ကာရိတေ-သော ကာရေသိ, ကာရယိ, ကာရာပေသိ, ကာရာပယိ, တေ ကာရေသုံ, ကာရယုံ, ကာရာပေသုံ, ကာရာပယုံ ဣစ္စာဒိ။

ကရိသ္သတိ သင်္ခရိသ္သတိ, ကုဗ္ဗိသ္သတိ, ကျုဗ္ဗိသ္သတိ, ကယိရိသ္သတိ ဣစ္စာဒိ။

"ဟရသ္သ စာဟင် သ္သေ’တိ သ္သေန သဟ ကရသ္သ ရကာရသ္သ အာဟင ဟောတိ, ကာဟတိ, ကာဟန္တိ, ကထံ ကာဟန္တိ အရကာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၈၄၉]။

ဣဇ္ဇာဂမေ-ကာဟိတိ, ကာဟိန္တိ ဣစ္စာဒိ။ ကာဟသိ, ကာဟထ။ ကာဟာမိ ကုသလံ ဗဟုံ [ဇာ. ၁.၄.၅၆], ကာဟာမ ပု ညသဥ္စယံ [အပ. ထေရ ၁.၁.၄၀၁]။

‘အာဤအာဒီသူ’တိ သုတ္တေ ယောဂဝိဘာဂေန သ္သတ္တာဒီသုပိ ကာ ဟောတိ, သံယောဂေ ရဿတ္တံ, ကသ္သ သတိ, ကသ္သန္တိ, ကသ္သသိ, ကသ္သထ, ကသ္သာမိ, ကသ္သာမ, ကသ္သံ ပုရိသကာရိယံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၃၁]။

သ္သာဒိမှဟိ-အကာဟာ, အကရိသ္သာ ဣစ္စာဒိ။

တနု-ဝိတ္ထာရေ, တနောတိ။

ပရသ္သရလောပေ-တနောန္တိ။

၆၈၉. ဩဝိကရဏသ္သု ပရဆက္ကေ [က. ၅၁၁; ရူ. ၅၂၁; နီ. ၁၀၂၄]။

ပရဆက္ကေ ပရေ ဩဝိကရဏသ္သ ဥ ဟောတိ။

တနုတေ, တနုန္တေ။

‘ယတ သရေ’တိ ဥသ္သ ဝတ္တေ-တနုဝန္တေ။

၆၉၀. ပုဗ္ဗဆက္ကေ တ ကွဝစိ [က. ၅၁၁; ရူ. ၅၂၁; နီ. ၁၀၂၄]။

ပုဗ္ဗဆက္ကေ ဩဝိကရဏသ္သ ကွဝစိ ဥ ဟောတိ တ။

တနုတိ, ကုရုတု။

ကွဝစီတိ ကိံ? ကရောတိ။

တတိ ကိံ? တနောတိ။

ကမ္မေ-တနီယတိ, တညတိ။

၆၉၁. တနသ္သာ တ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

တနဓာတုသ္သ န-ကာရသ္သ အာ ဟောတိ တ ကွမ္ဟိ။

တာယတိ, တာယန္တိ, ပတာယတိ, ပတာယန္တိ။ ‘‘ကြတော’အနိ ပတာယန္တိ, သူစိယော ဗလိသာနိ စာ’’တိ [ဇာ. ၁.၆.၈၄] ဟဋ္ဌိ။ တာယတေ, တာယန္တေ။

သက-သတ္တိယံ, သက္ကောတိ, သက္ကောန္တိ, သက္ကောသိ, သက္ကောထ, သက္ကောမိ, သက္ကောမ။

တနာဒိဂဏော နိဋ္ဌိတော။

စုရာဒိဂဏ

အထ စုရာဒိဂဏော ဝုစ္စတေ။

အာပ, ကမု, ဂဏ, ဃဋ္ဋ, စိန္တ, စေတ, စုရ, ဓရ, ဟလ, ပူဇ, မန္တ, မာန, ဝိဒ ။

၆၉၂. စုရာဒီဟိဏိ [က. ၄၅၂; ရူ. ၅၂၅; နီ. ၉၃၃; စံ. ၁.၁.၄၅; ဟ. ၃.၁.၂၅; ‘စုရာဒိတော ဏိ’ (ဗဟူသု)]။

စုရာဒီဟိ ကွိယတ္ထေဟိ ပရံ သကတ္ထေ ဏိပစ္စယော ဟောတိ။

စောရေတိ, စောရယတိ။

ဝိပုဗ္ဗော အာပ-ဗျာပနေ, ဗျာပေတိ, ဗျာပယတိ။

ကမု-ကြစ္ဆာယံ, ကာမေတိ, ကာမယတိ, ကာမေန္တိ, ကာမယန္တိ, နိကာမေတိ, နိကာမယတိ, နိကာမေန္တိ, နိကာမယန္တိ။

ကမ္မေ-ကာမီယတိ, ကာမီယန္တိ။

ကာရိတေ ဏာပိ ဧဝ, ကာမာပေတိ, ကာမာပယတိ။

ကမ္မေ-ကာမာပီယတိ , ကာမာပယီယတိ။

ဂဏ-သင်္ခါနေ, ဂဏ, ဃဋ္ဋာနံ တုအာဒိတ္တာ န ဝုဒ္ဓိ, ဂဏေတိ, ဂဏယတိ။

ဃဋ္ဋ-စေတာယံ, ဃဋ္ဋေတိ, ဃဋ္ဋယတိ။

စိန္တ-စိန္တာယံ, ဂရုပန္တတ္တာ န ဝုဒ္ဓိ, စိန္တေတိ, စိန္တယတိ။

ကမ္မေ-စိန္တီယတိ, စိန္တီယန္တိ။

ကာရိတေ-စိန္တာပေတိ, စိန္တာပယတိ။

ကမ္မေ-စိန္တာပီယတိ, စိန္တာပယီယတိ။

ဣတ္ထိယံ-စိန္တေသိ, စိန္တယိ, စိန္တေယုံ, စိန္တယုံ, စိန္တေသိ, စိန္တယိ, စိန္တယိတ္ထ, စိန္တေသိံ, စိန္တယိံ, စိန္တေသိမှာ, စိန္တယိမှာ။

စေတ-စေတာယံ, စေတေတိ, စေတယတိ, စေတေန္တိ, စေတယန္တိ။

စုရ-ထေယျေ, စောရေတိ, စောရယတိ, စောရေန္တိ, စောရယန္တိ။

ဓရ-ဓာရဏေ, ဓာရေတိ, ဓာရယတိ, ဓာရေန္တိ, ဓာရယန္တိ။

ဟလ-ဟလနေ, ဟလေတိ, ဟလယတိ, ဟလေန္တိ, ဟလယန္တိ။

ပူဇ-ပူဇာယံ, ဂရုပန္တတ္တာ န ဝုဒ္ဓိ, ပူဇေတိ, ပူဇယတိ, ပူဇေန္တိ, ပူဇယန္တိ။

မန္တ-ဂုတ္တဘာသနေ, မန္တေတိ, မန္တယတိ, မန္တေန္တိ, မန္တယန္တိ။

အာပုဗ္ဗော ကထနေ အာမန္တနေ စ။ အာမန္တယာမိ ဝေါ ဘိက္ခဝေ [ဒီ. နိ. ၂.၂၁၈], ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ [ဒီ. နိ. ၂.၂၀၈]။

နိပုဗ္ဗော-နိမန္တနေ, နိမန္တေတိ, နိမန္တယတိ။

ဣတ္ထိယံ-မန္တေသိ , မန္တယိ, အာမန္တေသိ, အာမန္တယိ, နိမန္တေသိ, နိမန္တယိ, မန္တေသုံ, မန္တယုံ, မန္တယိံသု ရဟောဂတာ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၉၃၈], မန္တေသ္သတိ, အာမန္တေသ္သတိ, နိမန္တေသ္သတိ, မန္တယိသ္သတိ, အာမန္တယိသ္သတိ, နိမန္တယိသ္သတိ ဣစ္စာဒိ။

မာန-ပူဇာယံ, မာနေတိ, မာနယတိ, မာနေန္တိ, မာနယန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ဝိဒ-အနုဘဝနေ, ဝေဒေတိ, ဝေဒယတိ, ပဋိသံဝေဒေတိ, ပဋိသံဝေဒယတိ။

ပဋိ, နိ, ပပုဗ္ဗော အာစိက္ခနေ, ပဋိဝေဒေတိ, ပဋိဝေဒယတိ, နိဝေဒေတိ, နိဝေဒယတိ, ပဝေဒေတိ, ပဝေဒယတိ ဣစ္စာဒိ။

စုရာဒိဂဏော နိဋ္ဌိတော။

ဝိကရဏပစ္စယရာသိ နိဋ္ဌိတော။

အထ ဓာတုပစ္စယာ ဝုစ္စန္တေ။

ကိုယာတစိဘာဝေန ဓာတုရူပာ ပစ္စယာ **ဓာတုပစ္စယာ,** ကိုယတ္ထပစ္စယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တသ္မာ တေဟိပိ သဗ္ဗေသံ တ္ယာဒိ, တဗ္ဗာဒိဝိဘတ္တိ, ပစ္စယာနံ သမ္ဘဝေါ။

တိဇ, မာန, ကိတ, ဂုပ, ဗဓ။

၆၉၃. တိဇမာနေဟိ ခသာ ခမာဝီမံသာသု [က. ၄၃၃; ရူ. ၅၂၈; နီ. ၉၀၆-၉; စံ. ၁.၁.၁၇, ၂၈; ဟ. ၃.၁.၅]။

ခမာယံ ဝီမံသာယဥ္စ ပဝတ္တေဟိ တိဇ, မာနဓာတူဟိ ပရံ ကမေန ခ, သပစ္စယာ ဟောန္တိ။

တိဇ-ခမာယံ, က္လမိနာ ခပစ္စယော။

၆၉၄. ခဆသာနမေကဿရံ ဒွေဝ [က. ၄၅၈; ရူ. ၄၆၁; နီ. ၉၃၉; စံ. ၅.၁.၁; ဟ. ၆.၁.၁, ၉; '။မေကသရောဒိ။' (ဗဟူသု)]။

ခ , ဆ, သပစ္စယန္တာနံ ဓာတုရူပာနံ ပဌမံ သဒ္ဒရူပံ ဧကဿရံ ဒွေဝရူပံ ဟောတီတိ 'တိဇ, တိဇ'က္လတိ ဒွိရူပေ ကတေ 'လောပေါနာဒိဗျဉ္ဇနဿာ'တိ အနာဒိဗျဉ္ဇနဘူတဿ ဇ-ကာရဿ လောပေ, 'ပရရူပမယကာရေ ဗျဉ္ဇနေ'တိ ဓာတွန္တဇကာရဿ ပရရူပတ္တံ။ 'စတုတ္ထဒုတိယေသွေသံ တတိယပဌမာ'တိ သံယောကဒိဿ ခဿ ကတ္တံ, 'တိတိက္ခ'က္လတိ ဓာတုပစ္စယန္တရူပံ, တတော တ္យာဒျုပ္ပတ္တိ။

တိတိက္ခတိ, တိတိက္ခန္တိ။

ကမ္မေ-တိတိက္ခီယတိ။

ကာရိတေ-တိတိက္ခေတိ, တိတိက္ခယတိ, တိတိက္ခာပေတိ, တိတိက္ခာပယတိ။

ကမ္မေ-တိတိက္ခာပီယတိ, တိတိက္ခာပီယန္တိ။

တိတိက္ခတု, တိတိက္ခန္တု, တိတိက္ခေယျ, တိတိက္ခေယျုံ က္လစ္စာဒိ။

ခမာယန္တိ ကိံ? တိဇ-နိသာနေ, တေဇေတိ, တေဇေန္တိ။

ကာရိတေ-တေဇေတိ။ "သမုတ္တေဇေတိ သမ္ပဟံသေတိ"တိ [မ. နိ. ၃.၂၇၆] ဟဍ္ဍိ။

မာန-ဝီမံသာယံ, တတော သပစ္စယော။ 'ခဆသာနမေကဿရံ ဒွေဝ'တိ 'မာန, မာန'က္လတိ ဒွိရူပေ ကတေ –

၆၉၅. မာနဿ ဝီ ပရဿ စ မံ [က. ၄၆၃-၇; ရူ. ၅၃၂-၃; နီ. ၉၄၄]။

ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗဿ မာနဿ ဝီ ဟောတိ, ပရဿ စ သဗ္ဗဿ မာနဿ မံ ဟောတိ။

ဝီမံသတိ, ဝီမံသန္တိ။

ကမ္မေ-ဝီမံသီယတိ , ဝီမံသီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဝီမံသေတိ, ဝီမံသယတိ, ဝီမံသာပေတိ, ဝီမံသာပယတိ။

ကမ္မေ-ဝီမံသာပီယတိ, ဝီမံသာပီယန္တိ။

ဝီမံသာယန္တိ ကိံ? မာန-ပူဇာယံ, မာနေတိ, သမ္မာနေတိ, အဘိမာနေတိ, ပူဇေတီတိ အတ္ထော။

ကိတ-ရောဂာပနယနေ သံသယေ စ။

၆၉၆. ကိတာ တိကိစ္ဆာသံသယေသု ဆော [က. ၄၃၃; ရူ. ၅၂၈; နီ. ၉၀၆-၉; စံ. ၁.၁.၁၈; ဟ. ၃.၁.၅ ကာ]။

တိကိစ္ဆာယံ သံသယေ စ ပဝတ္တကိတဓာတုတော ပရံ ဆော ဟောတိ။

'ကိတ, ကိတ' က္တတိ ဒွိဝိရူပေ ကတေ –

၆၉၇. ကိတဿာသံသယေတိ တ [က. ၄၆၃; ရူ. ၅၃၂; နီ. ၉၄၄]။

သံသယမှဟာ အညသ္မိံ တိကိစ္ဆတ္ထေ ပဝတ္တဿ ကိတဓာတုဿ ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗဿ ကိတဿတိ ဟော တိ တ။ 'ပရရူပမယကာရေ ဗျဉ္ဇနေ'တိ ပရရူပတ္တံ, သံယောဂါဒိဿ စကာရတ္တံ။

တိကိစ္ဆတိ, တိကိစ္ဆန္တိ။ ဒေဝဒတ္တော ပိ နံ တိကိစ္ဆန္တိ, မာတာပေတ္တိဘရံ နရံ [ဇာ. ၂.၂၂.၄၀၈]။

ကမ္မေ-တိကိစ္ဆီယတိ, တိကိစ္ဆီယန္တိ။

ကာရိတေ-တိကိစ္ဆေတိ, တိကိစ္ဆယတိ, တိကိစ္ဆာပေတိ, တိကိစ္ဆာပယတိ။

တသဒ္ဒေန တိကာရာဘာဝေ 'ကဝဂ္ဂဟာနံ စဝဂ္ဂဇာ'တိ ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗဿ စဝဂ္ဂေ, စိကိစ္ဆတိ, စိကိစ္ဆန္တိ, စိကိစ္ဆီယတိ, စိကိစ္ဆီယန္တိ။

အသံသယေတိ ကိံ? ဝိစိကိစ္ဆတိ, ဝိစိကိစ္ဆန္တိ။

တိကိစ္ဆတ္ထ, သံသယတ္ထတော အညသ္မိံ အတ္ထေ –

ကိတ-ဉာဏေ နိဝါသေ စ, ကေတတိ, သံကေတတိ, နိကေတတိ။

ဂုပ-နိန္ဒာယံ။

၆၉၈. နိန္ဒာယံ ဂုပဗဓာ ဗဿ ဘော စ [က. ၄၃၃; ရူ. ၅၂၈; စံ. ၁.၁.၁၉, ၂၀; ဟ. ၃.၁.၅, ၆ ကာ]။

နိန္ဒာယံ ပဝတ္တေဟိ ဂုပ, ဗဓေဟိ ပရံ ဆပစ္စယော ဟောတိ, ဗဿ စ ဘော ဟောတိ။ ဒွိဝိရူပေ ကတေ အနန္တရဗျဉ္ဇနလောပေ။

၆၉၉. ဂုပိဿိ [က. ၄၆၅; ရူ. ၄၆၃; နီ. ၉၄၆; 'ဂုပိဿုဿ' (ဗဟူသု)] ။

ဂုပိဿ ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗဿ ဥ-ကာရဿ ဣ ဟောတိ။ ဂဿ စဝဂ္ဂတ္တံ, ဓာတွန္တဿ ပရရူပတ္တံ, သံ ယောဂါဒိဿ ပဌမတ္တံ။

ဇိဂုစ္ဆတိ, ဇိဂုစ္ဆန္တိ။

ကမ္မေ-ဇိဂုစ္ဆီယတိ, ဇိဂုစ္ဆီယန္တိ။

ကာရိတေ-ဇိဂုစ္ဆေတိ, ဇိဂုစ္ဆယတိ, ဇိဂုစ္ဆာပေတိ, ဇိဂုစ္ဆာပယတိ။ ဇိဂုစ္ဆတု, ဇိဂုစ္ဆန္တု ဣစ္စာဒိ။

နိဒ္ဒါယန္တိ ကိံ? ဂုပ-သံဝရဏေ, ဂောပေတိ, ဂောပယတိ။

ဗဓ-နိဒ္ဒါယံ, ဒွိဝိရူပာဒိမှိ ကတေ –

၇၀၀. ခဆသေသွိ [က. ၄၆၅; ရူ. ၄၆၃; နီ. ၉၄၆; 'ခဆသေသွဝသ္သိ' (ဗဟူသု)] ။

ဒွိတ္တေ ပုဗ္ဗသ္သ အသ္သ ဣ ဟောတိ ခ, ဆ, သေသူတိ အသ္သ ဣတ္တံ, ပရဗကာရသ္သ စ ဘတ္တံ, ဓာတွဝန္တသ္သ ပရရူပာဒိ။

ဗိဘစ္ဆတိ, ဝိရူပေ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဗိဘစ္ဆန္တိ။

နိဒ္ဒါယန္တိ ကိံ? ဗဓ-ဗန္ဓနေ, ဟိံသာသု, ဗာဓေတိ, ဗာဓယတိ။ တတံ ဓာလေန ဗာဓေသိ [ဓာ. ၁.၁၂.၈]။

ကမ္မေ-ဗာဓီယတိ, ဗာဓီယန္တိ, ဗဇ္ဈတိ, ဗဇ္ဈန္တိ။

ဣတိ သာမညခ, ဆ, သရာသိ။

တုမိစ္ဆတ္ထေ ခဆသရာသိ

၇၀၁. တုံသ္မာ လောပေါ စိစ္ဆာယံ တေ [က. ၄၃၄; ရူ. ၅၃၄; နီ. ၉၁၀; စံ. ၁.၁.၂၂; ဟ. ၃.၁.၇]။

တုမန္တေဟိ ဣစ္ဆတ္ထေ တေ ခ, ဆ, သာ ဟောန္တိ, တုံပစ္စယသ္သ စ လောပေါ ဟောတိ။ ဣဒ္ဓ သုတ္တံ တုမိစ္ဆတ္ထသမ္ဘဝေ သတိ သဗ္ဗဓာတုပဒေဟိပိ ခ, ဆ, သာနံ ပဝတ္တိဒီပနတ္ထံ။ တေန တုမိစ္ဆတ္ထေ သ, ဆပစ္စယေ ကတေ 'ဥဇ္ဇိဃစ္ဆနသ္သာ'တိ သ, ဆာနံ အာဒိမှိ ဤအာဂမံ ကတွာ "အပုတ္တံ ပုတ္တမိဝ အာစရိတုံ ဣစ္ဆတိ ပုတ္တီယီသတိ, ပဗ္ဗတော ဝိယ အတ္တာနံ အာစရိတုံ ဣစ္ဆတိ ပဗ္ဗတာယီသတိ, အတုံ ဣစ္ဆတိ ဒိစ္ဆတိ" ဣစ္စာဒီနိ သိဇ္ဈန္တိ။

ဘုဇ, ဃသ, ဟန, ဇိ, ဟရ, ဟ, သု။

ဘုဉ္ဇိတုံ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထေ-ဘုဇတော ခပစ္စယော, တုံပစ္စယလောပေါ, ဒွိတ္တံ, ပုဗ္ဗသ္သ အနာဒိလောပေါ, ပရရူပတ္တေ သံယောဂါဒိသ္သ ပဌမတ္တံ, ပုဗ္ဗသ္သ ဘသ္သ ဗတ္တံ, ဗုဘုက္ခတိ, ဗုဘုက္ခန္တိ, ဗုဘုက္ခီယတိ, ဗုဘုက္ခီယန္တိ, ဗုဘုက္ခေတိ, ဗုဘုက္ခယတိ, ဗုဘုက္ခာပေတိ, ဗုဘုက္ခာပယတိ, ဗုဘုက္ခာပီယတိ, ဗုဘုက္ခာပီယန္တိ, ဗုဘုက္ခတု, ဗုဘုက္ခန္တု, ဗုဘုက္ခေယျ, ဗုဘုက္ခေယျုံ, ဗုဘုက္ခိ, ဗုဘုက္ခိံသု, ဗုဘုက္ခိဿတိ, ဗုဘုက္ခိဿန္တိ, ဗုဘုက္ခိဿာ, ဗုဘုက္ခိဿံသု။

ဃသ-အဒနေ, ဃသိတုံ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထေ – ဆပစ္စယော, ဒွိတ္တာဒိ, ပုဗ္ဗသ္သ ဃသ္သ ဂတ္တံ, ဂသ္သ ဇတ္တံ, အသ္သ ဣတ္တံ, ဇိဃစ္ဆတိ, ဇိဃစ္ဆန္တိ, ဇိဃစ္ဆီယတိ, ဇိဃစ္ဆီယန္တိ, ဇိဃစ္ဆေတိ, ဇိဃစ္ဆာပေတိ ဣစ္စာဒိ။

ဟန-ဟိံ သာယံ, ဟန္တုံ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထေ – ဆပစ္စယော, ဒွိတ္တာဒိ, 'ကဝဂ္ဂဟာနံ စဝဂ္ဂဇာ'တိ ပုဗ္ဗသ္သ ဟသ္သ ဇော, အသ္သ ဣတ္တံ။

၇၀၂. ပရသ္သ ဃံ သေ ။

ဒွိတ္တေ ပရသ္သ ဟနသ္သ ဃံ ဟောတိ သေ ပရေ။

ဇိဃံသတိ, ဇိဃံသန္တိ။

ဇိ-ဇယေ, ဇေတုံ ကူစ္စတီတိ အတ္တေ – သပစ္စယော, ဒ္ဝိတ္တံ။

၇၀၃. ဇိဟရာနံ ဂီ [က. ၄၆၂, ၄၇၄; ရူ. ၄၆၇, ၅၃၅; နီ. ၉၄၃-၉၅၄]။

ဇိ, ဟရာနံ ဒ္ဝိတ္တေ ပရဿ ဇိဿ ဟရဿ စ ဂီ ဟောတိ သေ ပရေ။

ဇိဂီသတိ, ဇိဂီသန္တိ, ဝိဇိဂီသတိ, ဝိဇိဂီသန္တိ။

ဟရ-ဟရဏေ, ဒ္ဝိတ္တာဒိ, ပရဿ ဂီ, ပုဗ္ဗဿ ဟဿ ဇော, အဿ ကူတ္တံ, ဇိဂီသတိ, ဟရိတုံ ကူစ္စတီတိ အတ္တော, ဇိဂီသန္တိ။

ဟ-ဟာနေ, ပိဝိတုံ ကူစ္စတီတိ အတ္တေ – သပစ္စယော, ဒ္ဝိတ္တံ, 'ရဿော ပုဗ္ဗဿာ'တိ ရဿော, အဿ ကူတ္တံ, ပိပာသတိ, ပိပာသန္တိ, ပိပာသီယတိ, ပိပာသီယန္တိ။

သု-သဝနေ, သောတုံ ကူစ္စတီတိ အတ္တေ – ဒ္ဝိတ္တေ ပရဿ ဒ္ဝိတ္တံ, သုဿုသတိ [သုဿူသတိ (ဗဟူသု)], သုဿုသန္တိ, သုဿုသီယတိ, သုဿုသီယန္တိ, သုဿုသေတိ, သုဿုသယတိ, သုဿုသာပေတိ, သုဿုသာပယတိ, သုဿုသာပီယတိ, သုဿုသာပီယန္တိ, သုဿုသတု, သုဿုသန္တု ကူစ္စာဒိ။

တိတိက္ခိတုံ ကူစ္စတီတိ အတ္တေ – တိတိက္ခတော သပစ္စယော, သပစ္စယပရတ္တာ ပုန ဒ္ဝိတ္တပ္ပသင္ဂေ –

၇၀၄. န ပုန [စံ. ၅.၁.၆]။

သကိံ ဒ္ဝိတ္တေ ကတေ ပုန ဒ္ဝိတ္တံ န အာပဇ္ဇတီတိ ပုန ဒ္ဝိတ္တာဘာဝေ, 'ဦ ဗျဥ္ဇနဿာ'တိ ဦ အာဂမော။

တိတိက္ခိသတိ, တိတိက္ခိသန္တိ ကူစ္စာဒိ။ ဧဝံ တိကိစ္ဆိတုံ ကူစ္စတီတိ တိကိစ္ဆိသတိ, တိကိစ္ဆိသန္တိ, စိကိစ္ဆိသတိ, စိကိစ္ဆိသန္တိ ကူစ္စာဒိ။

ကူတိ တုမိစ္ဆတ္တေ ခ, ဆ, သ ရာသိ။

နာမဓာတုရာသိ

ပုတ္တံ ကူစ္စတီတိ အတ္တေ –

၇၀၅. ဤယော ကမ္မာ [က. ၄၃၇; ရူ. ၅၃၈; နီ. ၉၁၂; စံ. ၁.၁.၂၃, ၂၄; ဟ. ၃.၁.၈, ၉]။

ကမ္မတ္တာ နာမပဒမှာ ကူစ္စတ္တေ ဤယော ဟောတီတိ ကမ္မဘူတာ ပုတ္တသဒ္ဒတော ကူစ္စာယံ ဤယော, 'ပုတ္တီယ'ကူတိ ဓာတုပစ္စယန္တရူပံ, တတော တ္ယာဒျုပ္ပတ္တိ။

ပုတ္တီယတိ, ပုတ္တီယန္တိ, ပုတ္တီယေတိ, ပုတ္တီယယတိ, ပုတ္တီယာပေတိ, ပုတ္တီယာပယတိ, ပုတ္တီယာပီယတိ, ပုတ္တီယာပီယန္တိ။ ဧဝံ စီဝရီယတိ, စီဝရီယန္တိ, ပတ္တီယတိ, ပတ္တီယန္တိ, ပရိက္ခာရီယတိ, ပရိက္ခာရီယန္တိ ကူစ္စာဒိ။

အပုတ္တံ သိဿံ ပုတ္တမိဝ အာစရတီတိ အတ္တေ –

၇၀၆. ဥပမာဏာစာရေ [က. ၄၃၆; ရူ. ၅၃၇; နီ. ၉၁၂; စံ. ၁.၁.၂၅; ဟ. ၃.၁.၁၀]။

ဥပမိယတိ ဥပမေတဗ္ဗော အတ္တော ဧတေနာတိ ဥပမာနံ, ဥပမာနဘူတာ ကမ္မပဒတော အာစာရတ္တေ ဤယော ဟောတိ။

ပုတ္တီယတိ , ပုတ္တီယန္တိ သိဿံ။

ကမ္မေ-အပုတ္တောပိ ပုတ္တော ဝိယ အာစရီယတိ ပုတ္တီယီယတိ, ပုတ္တီယီယန္တိ, ပုတ္တီယေတိ, ပုတ္တီယယတိ, ပုတ္တီယာပေတိ, ပုတ္တီယာပယတိ, ပုတ္တီယာပီယတိ, ပုတ္တီယာပီယန္တိ။ ဧဝံ သိဿီယတိ, သိဿီယန္တိ။

ကုဋိယံ ဝိယ ဟသာဒေ အာစရတီတိ အတ္ထေ –

၇၀၇. **အာဓာရာ** [က. ၄၃၆; ရူ. ၅၃၇; နီ. ၉၁၂; စံ. ၁.၁.၂၆; ဟ. ၃.၁.၁၀]။

ဥပမာနဘူတာ အာဓာရဘူတာ စ နာမမှာ အာစာရတ္တေ ဤယော ဟောတိ။

ကုဋီယတိ, ကုဋီယန္တိ ဟသာဒေ, နဒိယံ ဝိယ သမုဒ္ဒေ အာစရတိ နဒီယတိ, နဒီယန္တိ ကုမ္ဘီရာ။

အရညေ ဝိယ နဂရေ အာစရတိ အရညီယတိ, အရညီယန္တိ နဂရေ။ ဧဝံ ဂေဟီယတိ ဝိဟာရေ။

လောကဓမ္မေဟိ အကမ္ပနီယဋ္ဌေန ပဗ္ဗတော ဝိယ အတ္တာနံ အာစရတီတိ အတ္ထေ –

၇၀၈. **ကတ္တုတာယော** [က. ၄၃၅; ရူ. ၅၃၆; နီ. ၉၁၁; စံ. ၁.၁.၂၇; ဟ. ၃.၁.၁၁]။

ဥပမာနဘူတာ ကတ္တုဘူတာ စ နာမမှာ အာစာရတ္တေ အာယော ဟောတီတိ ပဗ္ဗတသဒ္ဒတော အာယော။ တတော တ္ဃာဒ္ဓုပ္ပတ္တိ။

ပဗ္ဗတာယတိ သဗ္ဗော, ပဗ္ဗတာယန္တိ, စိစ္စိဋော ဝိယ အတ္တာနံ အာစရတိ စိစ္စိဋာယတိ, သဒ္ဒော။ ဧဝံ ပဋပဋာယတိ, ကဋကဋာယတိ, ဓူမဓူမာယတိ, ဓူပာယတိ, သန္ဓုပာယတိ။

အဘုသမ္ဘိ ဘုသံ ဘဝတီတိ အတ္ထေ –

၇၀၉. **ဈတ္တေ** [က. ၄၃၅; ရူ. ၅၃၆; နီ. ၉၁၁; စံ. ၁.၁.၃၀; ဟ. ၃.၁.၁၂, ၁၃]။

စီပစ္စယန္တ္တ အတ္တော အဗ္ဘုတတဗ္ဘာဝေ **ဈတ္တော** နာမ။ ကတ္တုတော ဈတ္တေ အာယော ဟောတိ။

ဘုသာယတိ, ဘုသာယန္တိ, အပဋောပိ ပဋော ဘဝတိ ပဋာယတိ, ပဋာယန္တိ, အလောဟိတမ္ပိ လောဟိတံ ဘဝတိ လောဟိတာယတိ။ ဧဝံ နီလာယတိ, ကမလာယတိ, စန္ဒာယတိ, စန္ဒနာယတိ, ကဠနာယတိ, ဝဇိရာယတိ။

ကတ္တုတောတွေဝ? ဘုသံ ကရောတိ။

သဒ္ဒံ ကရောတီတိ အတ္ထေ –

၇၁၀. **သဒ္ဒာဒီဟိ ကရောတိ** [က. ၄၃၅; ရူ. ၅၃၆; နီ. ၉၁၁; စံ. ၁.၁.၃၆; ဟ. ၃.၁.၁၇, ၁၈; 'သဒ္ဒာဒီနိ' (ဗဟူသု)] ။

သဒ္ဒာဒီဟိ ဒုတိယန္တေဟိ နာမေဟိ ကရောတ္ထတ္တေ အာယော ဟောတိ။

သဒ္ဒာယတိ, သဒ္ဒာယန္တိ, ဝေရံ ကရောတိ ဝေရာယတိ, ဝေရာယန္တိ, ကလဟံ ကရောတိ ကလဟာယတိ, ကလဟာယန္တိ, မေတ္တံ ကရောတိ မေတ္တာယတိ, မေတ္တာယန္တိ, ကရုဏံ ကရောတိ ကရုဏာယတိ, ကရုဏာယန္တိ, မုဒိတံ ကရော

တိ မုဒိတာယတိ, မုဒိတာယန္တိ, ဥပေက္ခံ ကရောတိ ဥပေက္ခာယတိ, ဥပေက္ခာယန္တိ, ကုက္ကုစ္စံ ကရောတိ ကုက္ကုစ္စာယတိ, ကုက္ကုစ္စာယန္တိ, ပိယံ ကရောတိ ပိယာယတိ, ပိယာယန္တိ, ပစ္စယံ သဒ္ဒဟန် ကရောတိ ပတ္တိယာယတိ, ပတ္တိယာယန္တိ, တဏှံ ကရောတိ တဏှာယတိ, တဏှာယန္တိ, တဏှီယတိ, တဏှီယန္တိ တ, ကရောတ္ထတ္ထေ ဤယော။ မမ က္ကဒန္တိ ကရောတိ မမာယတိ, မမာယန္တိ။

နမော ကရောတီတိ အတ္ထေ –

၇၁၁. နမောတွဝဿော [စံ. ၁.၁.၃၇; ဟ. ၃.၁.၁၉]။

နမောသဒ္ဒတော ကရောတ္ထတ္ထေ အဿော ဟောတိ။

နမဿတိ, နမဿန္တိ။

သမာနံ သဒိသံ ကရောတီတိ အတ္ထေ –

၇၁၂. ဓာတွတ္ထေ နာမသ္မိ [ဟ. ၃.၁.၂၁, ၂၅]။

ဓာတွတ္ထော ဝုစ္စတိ ယာ ကာစိ ကိရိယာ။ နာမသ္မာ ဓာတွတ္ထေ ဣ ဟောတိ။ 'ယုဝဏ္ဏာနမေဩ ပစ္စယေ'တိ ဣဿ ဧတ္တံ။

သမာနေတိ, သမာနေန္တိ။

'ဧဩနမယာဝ သရေ'တိ ဧဿ အယာဒေသော။ 'ဏိဏာပျာပီဟိ ဝာ'တိ ဧတ္ထ ဝါသဒ္ဒေန လပစ္စယော, သမာနယတိ, သမာနယန္တိ, ပိဏံ ကရောတိ ပိဏေတိ, ပိဏယတိ, ကုသလံ ပုစ္ဆတိ ကုသလေတိ, ကုသလယတိ, ဝိသုဒ္ဓံ ဟောတိ ဝိသုဒ္ဓေတိ, ဝိသုဒ္ဓယတိ, ဝီဏာယ ဥပကယတိ ဥပဝီဏေတိ, ဥပဝီဏာယတိ, ပညာယ အတိက္ကမတိ အတိပညေတိ, အတိပညာယတိ, ဝစ္စံ ကရောတိ ဝစ္စေတိ, ဝစ္စယတိ, မုတ္တံ ကရောတိ မုတ္တေတိ, မုတ္တယတိ, ဗလေန ပီဠေတိ ဗလေတိ, ဗလယတိ။

အဿ ဣတ္တေ-ဗလီယတိ, ဗလီယန္တိ။ ''အဗလာနံ ဗလီယန္တိ''တိ ဟဋ္ဌိ။

သစ္စံ ကရောတီတိ အတ္ထေ –

၇၁၃. သစ္စာဒီဟာပိ [သံယုတ္တနိကာယေ; ရူ. ၅၄၀; နီ. ၉၁၄; ဟ. ၃.၁.၂၅] ။

သစ္စာဒီဟိ နာမေဟိ ဓာတွတ္ထေ အာပိ ဟောတိ။

သစ္စာပေတိ , သစ္စာပေန္တိ, အတ္ထဝိဘာဂံ ကရောတိ အတ္ထာပေတိ, အတ္ထာပေန္တိ, ဗေဒသတ္တံ ကရောတိ ဗေဒာပေတိ, ဗေဒာပေန္တိ, သုက္ခံ ကရောတိ သုက္ခာပေတိ, သုက္ခာပေန္တိ, သုခံ ကရောတိ သုခာပေတိ, သုခာပေန္တိ, ဒုက္ခံ ကရောတိ ဒုက္ခာပေတိ, ဒုက္ခာပေန္တိ, ဥဏှံ ကရောတိ ဥဏှာပေတိ, ဥဏှာပေန္တိ က္ကစ္စာဒိ။

အပုတ္တံ ပုတ္တမိဝ အာစရတိ ပုတ္တီယတိ, ပုတ္တီယိတုံ က္ကစ္ဆတီတိ အတ္ထေ 'တုံသ္မာ လောပေ စိစ္ဆာယံ တေ'တိ သပစ္စယော။

၇၁၄. ယထိဋ္ဌံ သျာဒိနော [က. ၄၅၈; ရူ. ၄၆၁; နီ. ၉၃၉; စံ. ၅.၁.၈; ဟ. ၆.၁.၃]။

က္ကစ္ဆိယတီတိ က္ကဋ္ဌံ, ယံ ယံ က္ကဋ္ဌံ ယထိဋ္ဌံ။ ''ယမိဋ္ဌ''န္တိပိ ဟဍ္ဍော။ သျာဒ္ယန္တဿ ယထိဋ္ဌံ ကေဿရံ အာဒိဘူတ'မည ံ တ ဒွေဝရူပံ ဟောတိ, န တ္တာဒိဿ ဝိယ အာဒိဘူတမေတတိ အတ္ထော။ 'ဦ ဗုဒ္ဓနဿာ'တိ ဦ အာဂ

မော။

အာဒိမှဟိ ဒွဝိတ္တေ-ပုပ္ဖုတ္တိဳယိသတိ။

မဇ္ဈေ ဒွဝိတ္တေ-ပုတ္တိတ္တိဳယိသတိ။

အကမလံ ကမလံ ဘဝတိ ကမလာယတိ, ကမလာယိတုံ က္လစ္ဆတီတိ ကကမလာယိသတိ, ကမမလာယိသတိ, ကမလလာယိသတိ က္လစ္စာဒိ။

က္လတိ နာမဓာတုရာသိ။

က္လတိ နိရုတ္တိဒီပနိယာ နာမ မောဂ္ဂလ္လာနဒီပနိယာ

တ္ယာဒိကဏ္ဍော နာမ အာချာတကဏ္ဍော

နိဋ္ဌိတော။

၇. ကိတကဏ္ဍ

ဓာတုဝန္တဝိကာရရာသိ

ဝိသံယောဂရူပရာသိ

အထ ဓာတုပစ္စယသံသိဒ္ဓံ ကာလ, ကာရက, လိင်္ဂ, သင်္ချာ, ကိရိယာဘေဒဒီပကံ ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတစကံ ကိတကပဒံ ဒီပိယတေ။

တတ္ထ အတီတာဒယော ကာလဘေဒေ နာမ။

ကတ္တာ စ ကမ္မဉ္စ ကရဏဉ္စ သမ္ပဒာနဉ္စ အပာဒာနဉ္စ အဓိကရဏဉ္စ ဘာဝေါ စာတိ သတ္တ သာဓနာနိ ကာရကဘေဒေ နာမ။

ဣတ္ထိလိင်္ဂါဒီနိ လိင်္ဂဘေဒေ နာမ။

ဧကတ္တ, ဗဟုတ္တဘေဒေ သင်္ချာဘေဒေ နာမ။

တဿီလကိရိယာ, တဒ္ဓမ္မကိရိယာ, တဿာဓုကာရကိရိယာ, အတ္တမာနကိရိယာ, အဘိက္ခဏကိရိယာ, အရဟကိရိယာ, သက္ကကိရိယာ, ပေသနကိရိယာ, အတိသဂ္ဂကိရိယာ, ပတ္တကာလာရောစနကိရိယာ, အဝဿမ္ဘာဝီကိရိယာဒယော ကိရိယာဘေဒေ နာမ။

“ဂမနံ ဘဝတိ, ပစနံ ဇာနာတိ” ဣစ္စာဒီသု ပစ္စယတ္ထဘူတော ဘာဝေါ နာမ သာဓနရူပေ ဟောတိ။ ဇာတိ ဝိယ သင်္ခတဓမ္မဿ ဓာတွတ္ထဘူတာယ သာဓ္ယကိရိယာယ သာဓကတ္တာ လိင်္ဂတ္တယယုတ္တော စ ဟောတိ, ကိရိယာ, ကာရော, ကရဏန္တိ သိဒ္ဓတ္တာ သင်္ချာဘေဒယုတ္တော စ ဟောတိ-နာနာဓာတွတ္ထာနဉ္စ ကတ္တု, ကမ္မာနဉ္စ ကာလာဒီနဉ္စ ဘေဒေန သရူပဘေဒဿဝတော, တဿ သောပိ ဒဗ္ဗေ ဧဝ သင်္ဂယှတီတိ ကတွာ ‘ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတစက’န္တိ ဝုတ္တံ။ သေသံ သဗ္ဗံ ဟ္ယာဒိကဏ္ဍေ ဘာဝသာဓနဝိနိစ္ဆယေ ဝုတ္တမေဝ။

‘ဗဟုလ’န္တိ စ ‘ကိရိယတ္ထာ’တိ စ ဝတ္တန္တေ−

၇၁၅. ကတ္တရိ ဘူတေ က္တ က္တဝန္တု က္တာဝီ [က. ၅၅၅; ရူ. ၆၁၂; နီ. ၁၁၄၂; စံ. ၁.၂.၆၆ ။ပေ။ ၃.၂.၁၀၂]။

အဘဝီတိ ဘူတော, အတီတော, ဘူတေ ဝတ္တဗ္ဗေ ကိရိယတ္ထာ ကတ္တရိ ကာနုဗန္ဓာ တ, တဝန္တု, တာဝီပစ္စယာ ဟောန္တိ, ကာနုဗန္ဓာ ‘န တေ ကာနုဗန္ဓနာဂမေသူ’တိ သုတ္တေ ဝိသေသနတ္ထာ။

၇၁၆. က္တော ဘာဝကမ္မေသု [က. ၅၅၆; ရူ. ၆၂၂; နီ. ၁၁၄၃; စံ. ၁.၂.၆၇ ။ပေ။ ၃.၂.၁၀၂; ၃.၄.၇၀]။

ဘူတေ ဝတ္တဗ္ဗေ ကိရိယတ္ထာ ဘာဝ, ကမ္မေသု ကာနုဗန္ဓော တပစ္စယော ဟောတိ။

အဘဝီတိ ဘူတော-ပုရိသော, ဘူတာ-ဣတ္ထီ, ဘူတံ-ကုလံ, ကာရိတေ ဓာတုတော ဏာနုဗန္ဓာနံ ပဌမံ သမ္ပတ္တတ္တာ ‘န တေ ကာနုဗန္ဓနာဂမေသူ’တိ ပဋိသေဓေ န ဟပုဏာတိ, ‘ယုဝဏ္ဏာနမေဩ ပစ္စယေ’တိ ဩဝုဒ္ဓိ, ‘အာတယာ ဏာနုဗန္ဓေ’တိ ဩဿ အာဝတ္တံ, တတော တပစ္စယော။

၇၁၇. ဦဗ္ယဉ္ဇနဿ [က. ၆၀၅; ရူ. ၅၄၇; နီ. ၁၂၁၀]။

ဗျဉ္ဇနာဒိပစ္စယဿ အာဒိမှိ ဦနုဗန္ဓော ဤကာရော အာဂစ္ဆတိ။

ကတ္တရိ-အဘာဝယိတ္ထာတိ ဘာဝိတော-ပုရိသော, ဘာဝိတာကတ္တီ, ဘာဝိတံ-ကုလံ။

ကမ္မေ-အနုဘူယိတ္ထာတိ အနုဘူတော-ဘောဂေ, အနုဘူတာသမ္ပတ္တိ, အနုဘူတံ-သုခံ။

ကာရိတေ-ဘာဝီယိတ္ထာတိ ဘာဝိတော-မဂ္ဂေါ, ဘာဝိတာပဋိပဒါ, ဘာဝိတံ-စိတ္တံ။

တဝန္တု , တာဝီသု-အဘာဝီတိ ဘူတဝါ-ပုရိသော, ဘူတဝန္တီ, ဘူတဝတီ-ကတ္တီ, ဘူတဝံ-ကုလံ, ဂုဏဝန္တုသမံ။ ဘူတာဝီ-ပုရိသော။ ဘူတာဝိနီ-ကတ္တီ, ဘူတာဝိ-စိတ္တံ, ဒဏ္ဍီ, ဒဏ္ဍိနီသမံ။ ပုရိသော ဘောဂံ အနုဘူတော, ပုရိသေန ဘောဂေ အနုဘူတော။

တွေ့ စ ကိတပစ္စယာနံ အတ္ထော ဒုဝိဓော တစ္စတ္ထော, အဘိဓေယျတ္ထော စာတိ သဗ္ဗံ ဟ္ဂာဒိကဏ္ဍေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပုရိမေသု ပန ဆသု သာဓနေသု ပစ္စယာနံ အဘိဓေယျတ္ထော ပဒန္တရေန အာစိက္ခီယတိ, ဘာဝသာဓနေ ပန အတ္တနော ဓာတုနာ ဇဝ။

တတ္ထ စ ကတ္တုသတ္တိ, ကမ္မသတ္တိ, ကရဏသတ္တိ, သမ္ပဒါနသတ္တိ, အပါဒါနသတ္တိ, အဓိကရဏသတ္တိသင်္ခါတံ တစ္စတ္ထံ ဥဇုံ ဝဒန္တာ ကိတပစ္စယာ အတ္တနော အဘိဓေယျပဒေန သမာနလိင်္ဂ, ဝိဘတ္တိ, သင်္ချာယုတ္တာ ဟုတွာ ဝဒန္တိ။

တံ ယထာ? –

ကတ္တရိ တာဝ-ပုရိသော ဘောဂံ အနုဘူတော, ပုရိသာ ဘောဂံ အနုဘူတာ။ပေ။ ပုရိသေသု ဘောဂံ အနုဘူတေသု, ကတ္တီ ဘောဂံ အနုဘူတာ, ကတ္တိယော ဘောဂံ အနုဘူတာယော။ပေ။ ကတ္တီသု ဘောဂံ အနုဘူတာသု, ကုလံ ဘောဂံ အနုဘူတံ, ကုလာနိ ဘောဂံ အနုဘူတာနိ။ပေ။ ကုလေသု ဘောဂံ အနုဘူတေသု။

ကမ္မေ-ဘောဂေ ပုရိသေန အနုဘူတော, ဘောဂါ ပုရိသေန အနုဘူတာ။ပေ။ ဘောဂေသု ပုရိသေန အနုဘူတေသု, သမ္ပတ္တိ ပုရိသေန အနုဘူတာ, သမ္ပတ္တိယော ပုရိသေန အနုဘူတာယော။ပေ။ သမ္ပတ္တီသု ပုရိသေန အနုဘူတာသု, သုခံ ပုရိသေန အနုဘူတံ, သုခါနိ ပုရိသေန အနုဘူတာနိ။ပေ။ သုခေသု ပုရိသေန အနုဘူတေသု။ ဧသ နယော ကရဏာဒီသုပိ။

ဇဝံ ကိတတစကာ အတ္တနော အဘိဓေယျပဒေန သမာနလိင်္ဂ, ဝိဘတ္တိ, သင်္ချာယုတ္တာ ဟုတွာ တံ တံ သာဓနံ ဝဒန္တိ။

'ကတ္တိယမဏာတိကယက္ကာ စာ'တိ ကတ္တိယံ တိပစ္စယော, အနုဘဝနံ, အနုဘူယတေ တ အနုဘူတိ။ ''တိသ္သုသု သ အနုဘူတိ, ဖုသ္သုသု အနုဘူတိ'' ကစ္စာဒိကာ ဗဟူ အနုဘူတိယောပိ သိဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ ''အနုဘူတိ, အနုဘူတိ ယော, အနုဘူတိ, အနုဘူတိယော။ပေ။ အနုဘူတီသု''တိ ယုဇ္ဇတိ။

၅၀၃ ၇၁၈. ကတ္တရိ လ္တုဏကာ [က. ၅၂၇, ၅၃၀; ရူ. ၅၆၈, ၅၉၀; နီ. ၁၁၀၉, ၁၁၁၄; စံ. ၁.၁.၁၃၉; ဟ. ၃.၁.၁၃၃, ၁၃၄]။

ကတ္တုကာရကေ ကွိယတ္ထာ လ္တု, ဏကာ ဟောန္တိ, လာနုဗန္ဓော တုသ္သ ကတ္တရိ နိဗန္ဓနတ္ထော, 'လ္တု ပိတာဒီနမာ'တိ ဝိသေသနတ္ထော စ။

အနုဘဝတီတိ အနုဘူတာ, အနုဘူတာရော, သတ္ထုသမံ။

သာမညဝိဓာနတ္တာ အရဟာတ္တေ သတ္တိအတ္တေ တသ္သီလ, တဒ္ဓမ္မ, တဿာစုကာရ, အတ္တမာနေသု စ ကာလတ္တယေ စ ဘဝန္တိ။

အရဟာတ္တေ-ဗ္ရဟ္မဏော ဗ္ရဟ္မဏ်ိယာ ပရိဂ္ဂဟိတာ။

သတ္တိအတ္တေ-ဘဂဝတ အနုပ္ပန္နဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒေတာ။

တသ္သီလာဒီသု-ပသယ္ဟပဝတ္တာ။

အတ္တမာနေ-အတ္တာနံ ပဏ္ဍိတံ မညတီတိ ပဏ္ဍိတမာနိတာ။

၇၁၉. ပုဗ္ဗေကကတ္တုကာနံ [က. ၅၆၄; ရူ. ၆၄၀; နီတိ. ၁၁၅၀-၆; စံ. ၁.၃.၁၃၁; ဟ. ၃.၄.၂၁]။

ယာသံ ဝိသေသန, ဝိသေဿာနံ ဒ္ဝိန္နံ ပုဗ္ဗာ'ပရကိရိယာနံ ကတ္တာ ဧကောဝ ဟောတိ။ တာသု ပုဗ္ဗကိရိယာယံ ဘာဝေတ္တေ တုန, တွာန, တွာပစ္စယာ ဟောန္တိ။ 'ဧသြနမယတ သရေ'တိ ဤကာရေ ပရေ သြဝုဒ္ဓိယာ အဝတ္တံ။

ဘောဂံ အနုဘဝိတုန, အနုဘုတွာန, အနုဘုတွာ။

ဧကကတ္တုကာနန္တိ ကိံ? ဒေဝဒတ္တော ဘုဉ္ဇိ, ယညဒတ္တော ဂစ္ဆတိ။

ပုဗ္ဗေတိ ကိံ? ပဏ္ဏာ ဘုဉ္ဇတိ, ပဌမံ ပစတိ။

ဗဟုလာဓိကာရာ သမာနာ'ပရကိရိယာသုပိ နာနာကတ္တုကာသုပိ တုနာဒယော ဘဝန္တိ။ ထက္ကစ္စ ဒဏ္ဍော ပတတိ, ဒ္ဝတရံ သံဝရိတွာ နိက္ခမတိ, ပုရိသော သီဟံ ဒိသွာ ဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။

ယသ္မိံ တဂ္ဂေ အပရကိရိယာပဒံ န ဒိဿတိ။ ယထာ? ပဗ္ဗတံ အတိက္ကမ္မ နဒီ, အတိက္ကမ္မ နဒိံ ပဗ္ဗတော, ယေ တေ သန္တာ ဝိမောက္ခာ အတိက္ကမ္မ ရူပေ အရူပာတိ, တတ္ထပိ သတ္တာကိရိယာ ဝိညာယတေဝ သဗ္ဗပဒတ္တာနံ သတ္တာနာတိဝတ္တနတော။ အပရကိရိယာရဟိတေ အသမာနကတ္တုကေ စ တဂ္ဂေ ပဌမန္တယောဂဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ ကတ္တရိပိ တုနာဒီနံ သမ္ဘဝေ ယုတ္တော။

၇၂၀. ပဋိသေဓာလံခလူနံ တုန တွာန တွာ တ [ပဋိသေဓေလံခလူနံ တုနတွာတွာန တွာတွာ တ' (ဗဟူသု)] ။

ပဋိသေဓတ္တာနံ အလံ, ခလူနံ ယောဂေ တုနာဒယော ဟောန္တိ တာ။

အလံ ဘုတွာ, ခလု ဘုတွာ, အလံ ဘုတ္တေန, ခလု ဘုတ္တေန တာ။

၇၂၁. တုံတာယေတဝေ ဘာဝေ ဘဝိဿတိကိရိယာယံ တဒတ္ထာယံ [က. ၅၆၁-၂-၃; ရူ. ၆၃၆, ၆၃၈-၉; နီ. ၁၁၄၈-၉]။

တဿာ တဿာ ကိရိယာယ အတ္ထဘူတာယ ဘဝိဿမာနကိရိယာယ ဂမ္မမာနာယ ဘာဝတ္တေ တုံ, တာယေ, တဝေပစ္စယာ ဘဝန္တိ။ သုတ္တပဒဝဇ္ဇနေန တုယေပစ္စယောပိ။

အနုဘဝိတုံ ဂစ္ဆတိ, အနုဘဝိတာယေ ဂစ္ဆတိ, အနုဘဝိတဝေ ဂစ္ဆတိ, အနုဘဝိတုံ ဣစ္ဆတိ, ကာမေတိ, သက္ကောတိ, ဇာနာတိ။ တထာ ကာလော အနုဘဝိတုံ, သမယော အနုဘဝိတုံ, ဝေလာ အနုဘဝိတုံ ။ တထာ အနုဘဝိတုံ မနော, အနုဘဝိတုံ သောကော, စက္ခု ဒဋ္ဌုံ, သောတုံ သောတုံ, မနော ဝိညာတုံ, ဟတ္ထော ကာတုံ, ဟာအော ဂန္တုံ, ခနု ယုဇ္ဈိတုံ, ဇဗ္ဗော ဝတ္တုံ, မန္ဒော ဂန္တုံ, အလသော ကတ္တုန္တိ။

ဧတ္ထ စ “ကာလော အနုဘဝိတု”န္တိအာဒီသု သတ္တာဝသေန ဟေတုကိရိယာ သိဇ္ဈတိ, တသ္မာ “အနုဘဝိတုံ ကာလော ဘဝတီ”တိအာဒိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

က္ကမေ ပနေတ္ထ တာယေ, တုယေပယောက – အာဂတာမှဟ က္ကမံ ဓမ္မသမယံ, ဒက္ခိတာယေ အပရာဇိတသင်္ဃံ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂]။ အလဉ္စဟိ တေ ဇဂ္ဃိတာယေ, မမံ ဒိသ္ဝာတန ဧဒိသံ [ဇာ. ၁.၅.၁၃၇]။ ကော တာဒိသံ အရဟတိ ခာဒိတာယေ [ဇာ. ၁.၁၆.၉၂], အတ္ထိ ဟေဟိတိ သော မဂ္ဂေ, န သော သက္ကာ န ဟောတုယေ [ဗု. ဝံ. ၂.၉ ‘ဟောတုယေ’], အရဟာသိ နံ ယာစိတုယေ တုဝမ္ပိ, အရဟာသိ နော ဇာနိတုယေ ကတာနိ က္ကစ္စာဒိ။

၇၂၂. ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနီယာ [က. ၅၄၀; ရူ. ၅၄၅; နီ. ၁၁၂၅]။

ဘာဝေ ကမ္မနိ စ တဗ္ဗ, အနီယာ ဟောန္တိ။ သုတ္တပဒဝဓုနေန တဗ္ဗ, တာယ, တေယျပစ္စယာပိ ဟောန္တိ။

အနုဘဝိတဗ္ဗော-ဘောဂေ, အနုဘဝိတဗ္ဗာ-သမ္ပတ္တိ, အနုဘဝိတဗ္ဗံ-သုခံ။

ဗဟုလာဓိကာရာ ကတ္တာဒီသွပိ ဘဝန္တိ, တပန္တိတိ တပနီယာဟာပဓမ္မာ, ဥပဋ္ဌာတီတိ ဥပဋ္ဌာနီယော-သိဿော။ ပဝုစ္စတိ ဧတေနာတိ ပဝစနီယော-ဥပဇ္ဈာယော, နိယ္ယန္တိ ဧတေနာတိ နိယ္ယာနီယော, သော ဧဝ နိယ္ယာနိကော။

သိနာ-သောစေယျေ, သိနာယန္တိ ဧတေနာတိ သိနာနီယံစုဏ္ဏံ, ဒီယတေ အဿာတိ အာနီယော-ဗြာဟ္မဏော။ သမ္မာ ဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ သမ္မာဝတ္တနီယော-ဂုရု။

က္ကခ ကထာ ဝုစ္စတိ –

> အရဟာတ္ထေ စ သက္ကတ္ထေ၊ ပတ္တကာလေ စ ပေသနေ။
> တဗ္ဗာဒယော အတိသဂ္ဂေ၊ အဝဿာဓမိဏေသု စ။

တတ္ထ “အရဟ သက္က ဝိသိဋ္ဌေ ကတ္တရိ”တိ ဝုတ္တိယံ ဝုတ္တံ, တသ္မာ ဘဝတီတိ ဘဗ္ဗော, ဘဝိတုံ အရဟတီတိ အတ္ထော, မဇ္ဇတီတိ မဇ္ဇံ, မဒနီယံ, မဇ္ဇိတုံ သက္ကောတီတိ အတ္ထော, ဧဝမ္ပိ ယုဇ္ဇတိ။

ပတ္တကာလေ-ကတ္တဗ္ဗော ဘဝတာ ကဋော, ဧသ ကာလော ကဋကရဏဿာတိ ဒီပေတိ။

ပေသနေ-ဂန္တဗ္ဗော ဘဝတာ ဂာမော, ဂစ္ဆတု ဘဝံ ဂာမန္တိ ဒီပေတိ။

အတိသဇ္ဇနံ သမ္ဘောဓနံ အတိသဂ္ဂေါ, ဥပဒေသော ဧဝ ဝိဓိ စ။ တတ္ထ ကတ္တဗ္ဗာ’ကတ္တဗ္ဗေသု ကမ္မေသု အာစိက္ခဏံ **ဥပဒေသော,** အနံ့ အာတပ္ပံ, သီလံ ရက္ခိတဗ္ဗံ, ပာဏော န ဟန္တဗ္ဗော, အဒိန္နံ န အာဒာတဗ္ဗံ [ဒီ. နိ. ၃.၈၅]။ ကတ္တဗ္ဗာ’ကတ္တဗ္ဗာကာရဒဿနံ **ဝိဓိ,** သက္ကစ္စံ အနံ့ အာတပ္ပံ, နော အသက္ကစ္စံ။

အဝဿကေ-ဂမနီယော အဘိသမ္ပရာယော, အဝဿံ ဂန္တဗ္ဗောတိ အတ္ထော။

ယံ က္ကဏံ အဒေန္တဿ ဒဏ္ဍော အာဂစ္ဆတိ, က္ကဒံ အဓမိဏံ နာမ, သတံ မေ အာတဗ္ဗံ ဘဝတာတိ။

က္ကမေ ပနေတ္ထ တဗ္ဗ, တာယ, တေယျပယောက – န ဗြာဟ္မဏေ အဒ္ဓိကေ တိဋ္ဌမာနေ, ဂန္တဗ္ဗမာဟု ဒွိပဒိန္ဒ သေဋ္ဌ [ဇာ. ၁.၁၀.၁၃ (ဂန္တဗ္ဗ)] ။ ဘူတကမဟာတဗ္ဗတာ, ကာမေသု ဟာတဗ္ဗတာ [ဟာစိ. ၉၀], အလဗ္ဘိတာယေ လဗ္ဘန္တိ [ခ. ပ. ၃၁၆], လဗ္ဘိတာယေ န လဗ္ဘရေ။ ဃာတေတာယံ တ ဃာတေတုံ, ပဗ္ဗာဇေတာယံ တ ပဗ္ဗာဇေတုံ [မ. နိ. ၁.၃၅၇], ဉာတေယျံ, ဒိဋ္ဌေယျံ, ပတ္တေယျံ, ဝိဒ္ဓေယျံ မံ အမညထ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၉၇]။

တ,တိ , တု, တဝန္တု, တာဝီ, တွာတ, တွာတန, တုန, တုံ, တဝေ, တာယေ, တုယေ, တဗ္ဗ။ က္ကမေ တကာရပစ္စယာ နာမ။

ကရ, ခန, က, ဂမု, ဇန, ဍာ, တန, ထရ, ဓာ, ဓရ, နမု, ဟ, ဖရ, ဘရ, မန, မရ, ရမု, သရ, ဟရ, ဟန။

၇၂၃. ဂမာဒိရာနံ လောပေဟန္တသ္သ [က. ၅၈၆-၇; ရူ. ၆၀၀, ၆၃၂; နီ. ၁၁၉၀, ၁၁၉၁]။

ဂမာဒီနံ မကာရ, နကာရန္တာနံ ရကာရန္တာနဥ္စ ဓာတူနံ အန္တသ္သ လောပေ ဟောတိ ကာနုဗန္ဓေ တပစ္စယေ ပရေ တ္တတာဒိဝဇ္ဇိတေ။

ကရ-ကရဏေ, ကရီယိတ္ထာတိ ကတော-ဝိဟာရော, ကတာဂူဟာ, ကတံ-ဂေဟံ, သက္ကရီယိတ္ထာတိ သက္ကတော, မဟာဝုတ္တိနာ သန္တသ္သ သော။

'ကရောတိသ္သ ခော'တိ ဟဒိတော ကရသ္သ ကသ္သ ခော, သင်္ခရီယိတ္ထာတိ သင်္ခတော, အဘိသင်္ခတော, ဝိသင်္ခရိတ္ထ ဝိကိရီယိတ္ထာတိ ဝိသင်္ခတော, ဥပကရီယိတ္ထ သဇ္ဇီယိတ္ထာတိ ဥပက္ခဋော, 'တထနရာနံ ဋဌဏလာ'တိ တသ္သ ဋော။ ဧဝံ ဒုက္ကဋံ။

ပရိတော ကရီယိတ္ထာတိ ပရိက္ခတော, ပုရတော ကရီယိတ္ထာတိ ပုရက္ခတော, ပုရေက္ခတော တ, မဟာဝုတ္တိနာ ပုရသ္သ ဧတ္တံ။

ခန-အဝအရဏေ, ခညိတ္ထာတိ ခတော-အာတဋော။

က-သဒ္ဒေ။

၇၂၄. ကဟာနမိ [က. ၅၈၈; ရူ. ၆၂၀; နီ. ၁၁၉၂]။

က, ဟာနံ အန္တော ဤကာရော ဟောတိ ကာနုဗန္ဓေ တပစ္စယေ ပရေ တ္တတာဒိဝဇ္ဇိတေ။

ကယိတ္ထာတိ ဂီတံ, သမောဓာနေတ္တတ ကယိတ္ထာတိ သင်္ဂီတောပရိယတ္တိဓမ္မော။

ဂမု-ဂတိမှဟိ အဂစ္ဆီတိ ဂတော, အဂစ္ဆီယိတ္ထာတိ တ ဂတော။ ဧဝံ အာဂတော, ဥဂ္ဂတော, ဒုဂ္ဂတော, နိဂ္ဂတော, ဝိဂတော, သုဂတော, သင်္ဂတော, အနုဂတော, အပဂတော, အဝဂတော, ဥပဂတော, အဓိဂတော။

ဇန-ဇာတိယံ။

၇၂၅. ဇနိဿာ [က. ၅၈၅; ရူ. ၆၁၉; နီ. ၁၁၈၉]။

ဇနိဿ နဿ အာ ဟောတိ ကာနုဗန္ဓေ တပစ္စယေ ပရေ တ္တတာဒိဝဇ္ဇိတေ။

အဇာယိတ္ထာတိ ဇာတော, ဒုဇ္ဇာတော, သုဇာတော, သဥ္ဇာတော, အနုဇာတော, အဝဇာတော, အတိဇာတော။

သုတ္တဝိဘတ္တေန အညသ္မိမ္ပိ ဝဏ္ဏေ ပရေ နဿ အာ ဟောတိ, ပုတ္တံ ဝိဇာယိတ္တတ, ဝိဇာယိတုံ, ဝိဇာယနံ, ဝိဇာယန္တီ-ကုတ္တီ, ဝိဇာယမာနာ, ပုတ္တံ ဇနေတီတိ ဇာယာ ဣစ္စာဒိ, သဗ္ဗတ္ထ မဟာဝုတ္တိနာ သရေ ပရေ ယာဂမော, မဟာဝုတ္တိနာ တ သဗ္ဗတ္ထ နဿ ယာဒေသော အာဒိဒီဃော စ။

ဍာ-ဂတိနိဝတ္တိယံ။

၇၂၆. ဍာဿိ [က. ၅၈၈; ရူ. ၆၂၀; နီ. ၁၁၉၂]။

ဍာဿ ဣ ဟောတိ ကာနုဗန္ဓေ တကာရေ တ္တတာဒိဝဇ္ဇိတေ။

အဠာသီတိ ဌိတော, ဥဋ္ဌိတော, နိဋ္ဌိတော, သဏ္ဌိတော, အဓိဋ္ဌိတော။

တနု-ဝိတ္ထာရေ, အာတညိတ္ထာတိ အာတတံ, ဝိတတံ, အာတတဝိတတံ, တူရိယဘေဒေ။

ထရ-သန္ထရဏေ, သန္ထရီယိတ္ထာတိ သန္ထတော, ဝိတ္ထတော။

ဓာ-ဓာရဏေ။

၇၂၇. ဓာသ္သ ဟိ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ဓာဓာတုဿ ဓဿ ဟိ ဟောတိ ကာနုဗန္ဓေ တကာရေ တ္တတာဒိဝဇ္ဇိတေ။

အာဓီယိတ္ထာတိ အာဟိတော, အာဟ္ယာဟိတော, ဝိဓီယိတ္ထာတိ ဝိဟိတော, နိဓီယိတ္ထာတိ နိဟိတော, သန္ဓီယိတ္ထာတိ သံဟိတော, ဩဓီယိတ္ထာတိ ဩဟိတော, အဘိဓီယိတ္ထာတိ အဘိဟိတော, ပိဓီယိတ္ထာတိ ပိဟိတော, အပိဟိတော။ ဒ္ဝိတ္တေ ပုဗ္ဗဿ တတိယတ္တံ, 'ဓာဿ ဟော'တိ သုတ္တေန ပရဿ ဟတ္တံ, အာဒဟိတော, ဝိဒဟိတော, နိဒဟိတော, သံဒဟိတော, သဒ္ဒဟိတော တ, သန္ဒိဒဟိတော, ဩဒဟိတော, ပိဒဟိတော, အပိဒဟိတော, ပရိဒဟိတော။

ဓရ-ဓာရဏေ, ဥဒ္ဓရီယိတ္ထာတိ ဥဒ္ဓဋော, သမုဒ္ဓဋော, နိဒ္ဓဋော, တဿ ဋတ္တံ။

နမု-နမနေ, နမိတ္ထာတိ နတော, ဥန္နတော, သမုန္နတော, ဩနတော, အဝနတော။

ပာ-ပါနေ, 'ကပါနမီ'တိ ဤတ္တံ, ပီယိတ္ထာတိ ပီတံ။

ဖရ-ဖရဏေ, ဖရိတ္ထ, ဖရီယိတ္ထာတိ တ ဖုဋော, ဝိပ္ဖုဋော, သမ္ဖုဋော, ဩဖုဋော, မဟာဝုတ္တိနာ ဖဿ ဥတ္တံ, တ ဿ ဋတ္တံ။

ဘရ-ဓာရဏေ, ဘရီယိတ္ထာတိ ဘတော, အာဘတော, အာဘဋော တ။ ဥဒကာတလမုဗ္ဘတော, ဥဗ္ဘတံ သင်္ဃေန ကထိနံ [မဟာဝ. ၃၀၇], သမ္ဘတံ ဓနံ။

မန-ဉာဏေ, မတော, မဟာဇနေန သမ္မတောတိ မဟာသမ္မတော, သမ္မတာ သီမာ [မဟာဝ. ၁၃၉], အနုမတော, အဘိမတော။

မရ-ပာဏစာဂေ, မရိတ္ထာတိ မတော, ကာလင်္ကတော။

ရမု-ကီဠာယံ, ရမိတ္ထာတိ ရတော, အဘိရတော။

ရမု-ဥပရမေ , ဝိရတော, ပဋိဝိရတော, ဥပရတော။

သရ-ဂတိ, စိန္တာသု, ဗဟုလာဓိကာရာ ကာလတ္တယေပိ တပစ္စယော, သရတိ, အသရိ, သရိဿတီတိ သတော, အ နုဿတော, ပတိဿတော။

ဟရ-ဟရဏေ, ဟရီယိတ္ထာတိ ဟတော, အာဟတော, နိဟတော။

တဿ ဋတ္တေ-အာဟဋော, နိဟဋော, ဥအာဟဋော, သမုအာဟဋော, အဝဟဋော။

ဟန-ဟိံသာယံ, ဟညိတ္ထာတိ ဟတော, ဝိဟတော, သမူဟတော အဝိပ္ပဝါသော [မဟာဝ. ၁၄၅], သမူဟတာ သီမာ [မဟာဝ. ၁၄၆]။

တိပစ္စယမ္ဟိ ဗဟုလာဓိကာရာ အကာနုဗန္ဓေပိ အန္တလောပော။ ပဌမံ ကရီယတီတိ ပကတိ, အာကာရော အာကတိ, ဝိကာရော ဝိကတိ, ကယနံ ဂီတိ, ဥဂ္ဂီတိ, သင်္ဂီတိ, အနုကယနံ အနုဂီတိ, ဂမနံ ဂတိ, ဂန္တဗ္ဗာတိ ဝာ ဂတိ, ဂစ္ဆန္တိ တေ ထာတိ ဝာ ဂတိ, အာဂမနံ အာဂတိ, သုဂတိ, ဒုဂ္ဂတိ, သမာဂမနံ သင်္ဂတိ, ဇနနံ ဇာတိ, ဇာယန္တိ တောယ, တ္တောတိ ဝာ ဇာတိ, ဌာနံ ဌိတိ, သဏ္ဌိတိ, အဝဋ္ဌိတိ, ပုနပ္ပုနံ တနနံ သန္တတိ, ဓာရေန္တိ တောယာတိ ဓီတိ, မဟာဝုတ္တိနာ ဤတ္တံ။

နမနံ နတိ, ဥန္နတိ, သမုန္နတိ, ဩနတိ, အဝနတိ, ဘရိတဗ္ဗာတိ ဘတိ, မနတိ ဇာနာတိ တောယာတိ မတိ, ဝိဝိဓာ မတိ ဝိမတိ, ရမဏံ ရတိ, အာရမဏံ အာရတိ, ဝိရမဏံ ဝိရတိ, အဘိရမဏံ အဘိရတိ, ပဋိဝိရမဏံ ပတိဝိရတိ, သရဏံ သတိ, သရန္တိ တောယာတိ ဝာ သတိ, အနုဿတိ, ပဋိဿတိ, ဥပဟနနံ ဥပဟတိ။

တဝန္တုပစ္စယမ္ဟိ-အကာသီတိ ကတဝာ, အဟနီတိ ဟတဝာ။

တာဝီပစ္စယမ္ဟိ-ကတာဝီ, ဟတာဝီ။

တွာဒီသု –

၇၂၈. တုံတုနတဗ္ဗေသု ဝာ ။

ကရဓာတုဿ ရ-ကာရဿ အာ ဟောတိ ဝာ တုံ, တုန, တဗ္ဗေသု။ တုနသဒ္ဒေန တွာန, တွာပိ သင်္ဂယှတိ။

၇၂၉. ကရဿာ တဝေ ။

ကရဿ ရ-ကာရဿ အာ ဟောတိ တဝေပစ္စယမ္ဟိ။

ကာတုံ, ကာတဝေ, ကာတုန, ကာတဗ္ဗံ။

ယထာ ကရဿ, တထာ မဟာဝုတ္တိနာ ဟရဿ ရူပံ သိဇ္ဈတိ, ဟာထုံ, ဟာတဝေ, ဟာတုန။ တေသံ တုဏှေန ဟာတူန, မုဋ္ဌေ ပုဗ္ဗကတံ ဣဏံ [ဇာ. ၁.၁၄.၁၀]။

တွာမ္ဟိ အာဿ ဣတ္တံ, အာဟိတွာ, သောဏ္ဍာယုဒကမာဟိတွာ [ဇာ. ၁.၁၀.၉ (။ဟတွာ)]။

ဣတိ ဝိသံယောဂရူပရာသိ။

သဒိသသံယောဂရူပရာသိ

အထ သဒိသသံယောဂရူပရာသိ ဝုစ္စတေ။

တုပစ္စယမ္ဟိ –

၇၃၀. ပရရူပမယကာရေ ဗျဉ္ဇနေ ။

ယကာရဝဇ္ဇိတေ ဗျဉ္ဇနပစ္စယေ ပရေ သဗ္ဗဓာတူနံ အန္တဗျဉ္ဇနော ပရရူပံ အာပဇ္ဇတေ။

ကရောတီတိ ကတ္တာ, ကာတုံ အရဟတိ, ကာတုံ သက္ကောတိ, ကရဏသီလော, ကရဏဓမ္မော, သက္ကစ္စံ ဝာ က ရောတီတိ အတ္တော။ ဘရတီတိ ဘတ္တာ, ဟရတီတိ ဟတ္တာ။

တွာဒီသု ရ-ကာရဿ အာတ္တံ, သံယောဂေ ပရေ ရဿတ္တဉ္စ, ကတွာ, ကတွာန။

ပရရူပတ္တံ, ကတ္တုန, ကတ္တံု, ကတ္တဗ္ဗံ, ဘရဏံ ဘတ္တံု, ဘတ္တဝေ, ဟရဏံ ဟတ္တံု, အဘိဟတ္တံု, ဟတ္တဝေ။

အာပ, ဏာပ, ခိပ, ဂုပ, စဇ, ဥပ, ဉာပ, တပ, ဒီပ, ဓူပ, ပဒ, ဘဇ, ဘုဇ, မဒ, မိဒ, ယုဇ, ရိစ, ရန္ဓ, လိပ, လုပ, ဝစ, ဝတု, ဝဒ, ဝပ, ဝိစ, သန္ဓ, သိစ, သမ္ဘု, သူစ, သူဒ, သုပ။

ဓာတွဝန္တဗ္ဗုဒ္ဓေနသ္သ ပရရူပတ္တံ, တပစ္စယမှာ ဝိပုဗ္ဗော အာပဗ္ဗာပနေ, ဗ္ဗာပယတိ ခိပ္ပံ ဉာဏဗ္ဗာပနေန ဗ္ဗာပိတုံ သက္ကောတီတိ ဗ္ဗတ္တော, ဝိယတ္တော။

ပရိပုဗ္ဗော ပရိယာပုဏနေ ပဟုတ္တေ စ, ပရိယတ္တော။

သံပုဗ္ဗော ပရိပုဏ္ဏဘာဝေ, သမာပယိတ္တာတိ သမတ္တော, ပရိသမတ္တော။

အာပုဗ္ဗော ဏာပ-ပေသနေ, အာဏာပီယိတ္ထာတိ အာဏတ္တော။

ခိပ-ခိပနေ, ခိပီယိတ္ထာတိ ခိတ္တော-ဒဏ္ဍော, ခိတ္တာ-မတ္တိကာ, ခိတ္တံ-လေဍ္ဍု။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ ပက္ခိတ္တော, ဥက္ခိတ္တော, နိက္ခိတ္တော, ဝိက္ခိတ္တော, ဩက္ခိတ္တော, သံခိတ္တော။

ဂုပ-ဂုတ္တိယံ, ဂောပီယိတ္ထာတိ ဂုတ္တော, သံဂုတ္တော။

စဇ-စာဂေ, စဇီယိတ္ထာတိ စတ္တော။

ဥပ-ပညာပနေ, ပညပီယိတ္ထာတိ ပညတ္တော-ဝိနယော, ပညတ္တံသိက္ခာပဒံ, ပညတ္တံ-အာသနံ။

ဉာပ-ဉာပနေ, ဝိကတိဓာတု နာမေသာ ကာရိတန္တတ္တာ, ပညာပီယိတ္ထာတိ ပညတ္တော, သညာပီယိတ္ထာတိ သညတ္တော, ဝိညာပီယိတ္ထာတိ ဝိညတ္တော။

တပ-သန္တာပေ, အတပ္ပိတိ တတ္တော, သန္တတ္တော။

ဒီပ-ဒိတ္တိယံ, အဒီပိတ္ထာတိ ဒိတ္တော, ပဒိတ္တော, အာဒိတ္တော။

ဓူပ-သောဏ္ဍိယေ , ဓူပတိ, အဓူပိ, ဓူပိသ္သတီတိ ဓုတ္တော, သုရာဓုတ္တော, အက္ခဓုတ္တော [သု. နိ. ၁၀၆]။

ပဒ-ဂတိယံ, အပဇ္ဇီတိ ပတ္တော, နိပတ္တော, သမ္ပတ္တော။

ဘဇ-သမ္ဘတ္တိယံ, ဘဇတီတိ ဘတ္တော, သမ္ဘတ္တော။

ဝိပုဗ္ဗော ပုထက္ကရဏေ, ဝိဘဇိတ္ထာတိ ဝိဘတ္တော။

ဘုဇ-ဟာလန, ဗ္ဗဝဟရဏေသု, ဘုဉ္ဇိတ္ထ, ဘုဉ္ဇီယိတ္ထာတိ တ ဘုတ္တော, ပရိဘုတ္တော။

မဒ-ဥမ္မာဒေ, မဇ္ဇိတ္ထာတိ မတ္တော, သမ္မတ္တော, ပမတ္တော, ဥမ္မတ္တော။

မိဒ-သိနေဟနေ, မိဇ္ဇတီတိ မိတ္တော။

ယုဇ-ယောဂေ, ယုဉ္ဇတီတိ ယုတ္တော, ပယုတ္တော, ဥယျုတ္တော, နိယုတ္တော, ဝိယုတ္တော, သံယုတ္တော, သညုတ္တော။

ရိစ-ဝိရိဥ္စနေ, ရိဥ္စတီတိ ရိတ္တော။

ရန္ဇ-ရာဂေ, ရဥ္ဇတီတိ ရတ္တော, သာရတ္တော, ဝိရတ္တော။

လိပ-လိမ္ပနေ, လိမ္ပီယိတ္ထာတိ လိတ္တော, ဥလ္လိတ္တော, အဝလိတ္တော။

လုပ-အဒဿနေ, လုပ္ပတီတိ လုတ္တော။

ဝစ-ဝိယတ္တိယံ တစာယံ။

၇၃၁. ဝစာဒီနံ ဝဿုဋ္ဌ တ [က. ၅၇၉; ရူ. ၆၂၉; နီ. ၁၁၈၂]။

ဝစာဒီနံ ဝဿ ဥဋ္ဌ ဟောတိ တ ကာနုဗန္ဓေ တ-ကာရပစ္စယေ တ္တတဒိဝဇ္ဇိတေ။

ဝုစ္စိတ္ထာတိ ဥတ္တော-ဓမ္မော, ဥတ္တာ-ကထာ, ဥတ္တံ-ဝစနံ, နိရုတ္တော, နိရုတ္တာ, နိရုတ္တံ, ရာဂဓမ္မော။

၇၃၂. အဿု ။

ဝစာဒီနံ အဿ ဥ ဟောတိ ကာနုဗန္ဓေ တ-ကာရပစ္စယေ တ္တတဒိဝဇ္ဇိတေ။

ဝုတ္တော-ဓမ္မော, ဝုတ္တာ-ကထာ, ဝုတ္တံ-ဝစနံ။

ဝတု-ဝတ္တနေ, ဝတ္တတီတိ ဝတ္တော, ပဝတ္တော, နိဝတ္တော။

ဝပ-ဗီဇနိက္ခေပေ, ဝပီယိတ္ထာတိ ဝုတ္တံ-ဗီဇံ, ‘အဿု’တိ ဥတ္တံ။

ဝိစ-ဝိဝေစနေ, ဝိဝိစ္စိတ္ထာတိ ဝိဝိတ္တော။

သန္ဇ-သင်္ဂေ, သဥ္ဇတီတိ သတ္တော, အာသတ္တော, ဝိသတ္တော။

သိစ-သေစနေ, သိဥ္စီယိတ္ထာတိ သိတ္တော, အာသိတ္တော, အဝသိတ္တော, အဘိသိတ္တော။

သူစ-သူစနေ, အတ္ထံ သူစေတီတိ သုတ္တံ။

သူဒ-ပဂ္ဃရဏေ, အတ္ထံ သူဒတီတိ သုတ္တံ။

သုပ-သောပ္ပနေ, သုပတီတိ သုတ္တော ဣစ္စာဒိ။

တိပစ္စယမ္ဟိ-ဖုသာပနံ ဖုတ္တိ, ဝိယတ္တိ, ပရိယာပုဏနံ ပရိယတ္တိ, သမာပနံ သမတ္တိ, ပရိသမတ္တိ, အာဏာပနံ အာဏတ္တိ, ကေပနံ ဂုတ္တိ, ဉာပနံ ဉတ္တိ, ပညာပနံ ပညတ္တိ, သညာပနံ သညတ္တိ, ဝိညာပနံ ဝိညတ္တိ။

တပ-တပ္ပနေ, တပ္ပနံ တိတ္တိ, မဟာဝုတ္တိနာ အဿ ဣတ္တံ။ ဒီပနံ ဒိတ္တိ, ပဇ္ဇနံ ပတ္တိ, အာပတ္တိ, ဥပ္ပတ္တိ, နိပ္ပတ္တိ, ဝိပတ္တိ, သမ္ပတ္တိ, ဘဇနံ ဘတ္တိ, သမ္ဘတ္တိ, ဘုဉ္ဇနံ ဘုတ္တိ, ယုဉ္ဇနံ ယုတ္တိ, ရိဥ္စနံ ရိတ္တိ, နိဒ္ဒါရေတ္တတ ဝုစ္စတိ အတ္တော တောယာတိ နိရုတ္တိ, ဝုစ္စတိ သုတ္တဿ အတ္တော တောယာတိ ဝုတ္တိ။ “ဝိဝရီယတိ သုတ္တဿ အတ္တော တောယာတိ ဝုတ္တိ”တိပိ ဝဒန္တိ။ ဝတ္တနံ ဝုတ္တိ, ဇီဝိတဝုတ္တိ, တဒာယတ္တဝုတ္တိ, ‘အဿု’တိ အဿ ဥတ္တံ။ ဝိဝေစနံ ဝိဝိတ္တိ, သဇ္ဇနံ သတ္တိ, အာသတ္တိ, ဝိသတ္တိ ဣစ္စာဒိ။

တုပစ္စယမ္ဟိ-ခိပတီတိ ခိတ္တာ, ကေပေတီတိ ဂုတ္တာ, စဇတီတိ စတ္တာ။

ဣ္ဓ ဆိဒ, ဘိဒါဒယောပိ ဝတ္တဗ္ဗာ, ဆိန္ဒတီတိ ဆေတ္တာ, ဘိန္ဒတီတိ ဘေတ္တာ, ဘဇတီတိ ဘတ္တာ, ဘုဥ္ဇတီတိ ဘုတ္တာ, ဘောတ္တာ, ယုတ္တာ, ရိတ္တာ, လိတ္တာ, လုတ္တာ, ဝစတိ ဝဒတီတိ ဝ ဝတ္တာ, ဝိဝိစ္စတီတိ ဝိဝိတ္တာ, သဥ္ဇတီတိ သတ္တာ, သုပ္ပတီတိ သုတ္တာ ဣစ္စာဒိ။

တဝန္တုပစ္စယမှိ-ခိပိတ္ထာတိ ခိတ္တဝ, ကေပိတ္ထာတိ ဂုတ္တဝ, စဇိတ္ထာတိ စတ္တဝ, ဆိန္ဒိတ္ထာတိ ဆေတ္တဝ။

ဘဇ-ပုထက္ကရဏေ, ဘာဇိတ္ထာတိ ဘတ္တဝ, ဝိဘတ္တဝ, အဘုဥ္ဇီတိ ဘုတ္တဝ, အယုဥ္ဇီတိ ယုတ္တဝ ဣစ္စာဒိ။

တာဝိပစ္စယမှိ-ခိတ္တာဝီ, ဂုတ္တာဝီ, စတ္တာဝီ, ဆေတ္တာဝီ, ဝိဘတ္တာဝီ, ဘေတ္တာဝီ, ဘုတ္တာဝီ, ယုတ္တာဝီ ဣစ္စာဒိ။

တွတာဒီသု ပရရူပတ္တေ မဟာဝုတ္တိနာ တိဏ္ဏံ ဗျဥ္ဇနာနံ အာဒိဗျဥ္ဇနဿ လောပေ, ဆေတွတ, ဆေတွတန, ဆေတ္တုန, ဝိဘတွတ, ဝိဘတွတန, ဝိဘတ္တုန, ဘုတွတ, ဘုတွတန, ဘုတ္တုန ဣစ္စာဒိ။

တုံ, တဝေသု-ဆေတ္တုံ, ဆေတ္တဝေ, ဆေတုံ, ဆေတဝေ တ, အာဒိဗျဥ္ဇနဿ လောပေ။ ဝိဘတ္တုံ, ဝိဘတ္တဝေ, ဘေတ္တုံ, ဘေတ္တဝေ, ဘောတ္တုံ, ဘောတ္တဝေ, အာဒိဝုဒ္ဓိ ဣစ္စာဒိ။

တဗ္ဗပစ္စယေ-ဆေတ္တဗ္ဗံ, ဆေတဗ္ဗံ တ, ဘေတ္တဗ္ဗံ, ဘောတ္တဗ္ဗံ, ဝုစ္စတီတိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ သဒိသသံယောဂရူပရာသိ။

ဝဂ္ဂန္တရူပရာသိ

အထ ဝဂ္ဂန္တရူပရာသိ ဝုစ္စတေ။

ကမု, ကိလမု, ခနု, ခမု, ဂမု, တနု, တိမု, ဒမု, ဘမု, မန, ယမု, ဝမု, သမု, ဟန။

၇၃၃. မနာနံ နိဂ္ဂဟီတံ ။

မကာရ, နကာရန္တာနံ ဓာတူနံ အန္တော မကာရော နကာရော စ နိဂ္ဂဟီတံ ဟောတိ ယကာရဝဇ္ဇိတေ ဗျဥ္ဇနေ ပရေ။ 'ဝဂ္ဂေ ဝဂ္ဂန္တော'တိ နိဂ္ဂဟီတဿ ဝဂ္ဂန္တတ္တံ။

ကမု-ပာဒဂမနေ, ပက္ကမိတ္ထာတိ ပက္ကန္တော, ပာဒေန အက္ကမိတ္ထာတိ အက္ကန္တော, ဥက္ကန္တော, ဝိက္ကန္တော, နိက္ခန္တော, 'နိတော ကမဿာ'တိ ကဿ ခတ္တံ, သင်္ကန္တော, သြက္ကန္တော, အဝက္ကန္တော, အပက္ကန္တော, အတိက္ကန္တော, ပဋိက္ကန္တော, ကဿ ဒွိတ္တာနိ။

ကိလမု-ခေဒေ, ကိလမိတ္ထာတိ ကိလန္တော။

တိမု-အဒ္ဒဘာဝေ, တေမယိတ္ထာတိ တိန္တော။

ဒမု-ဒမနေ, ဒမိတ္ထာတိ ဒန္တော။

ဘမု-အနဝတ္ထာနေ, ဘမိတ္ထာတိ ဘန္တော, ဝိဗ္ဘန္တော။

မန-ဉာဏေ, မနတီတိ မန္တော။

ဝမု-ဉဂ္ဂိလနေ, ဝမိတ္ထာတိ ဝန္တော။

သမု-သန္တိယံ, သမ္မတီတိ သန္တော, ဥပသန္တော, ဝူပသန္တော။

သမု-ခေဒေ, သမ္မတိ ခိဇ္ဇတီတိ သန္တော ဣစ္စာဒိ။

တိပစ္စယမ္ဟိ-ကာမနံ ကန္တိ, နိကာမနံ နိကန္တိ, ပက္ကမနံ ပက္ကန္တိ, ခမနံ ခန္တိ, တနနံ တန္တိ, ဒမနံ ဒန္တိ, ဘမနံ ဘန္တိ, ဝိဗ္ဘန္တိ, မနနံ မန္တိ, သမနံ သန္တိ ဣစ္စာဒိ။

တုပစ္စယေ-ပက္ကမတီတိ ပက္ကန္တာ, ခနတီတိ ခန္တာ, ခမတီတိ ခန္တာ, ဂစ္ဆတီတိ ဂန္တာ, တနောတီတိ တန္တာ, တေမယတီတိ တိန္တာ, ဒမယတီတိ ဒန္တာ, ဘမတီတိ ဘန္တာ, မနတီတိ မန္တာ။

နိပုဗ္ဗော ယမု-နိယမနေ, နိယာမေတီတိ နိယန္တာ, ဝမတီတိ ဝန္တာ, သမတီတိ သန္တာ, ဟနတီတိ ဟန္တာ ဣစ္စာဒိ။

တွတာဒီသု-ဂန္တွာ, ဂန္တွာန, ဂန္တုန, မန္တွာ, မန္တွာန, မန္တုန, ဟန္တွာ, ဟန္တွာန, ဟန္တုန ဣစ္စာဒိ။

တုံ, တဝေသု-ပက္ကန္တုံ, ပက္ကန္တဝေ, ခနနံ ခန္တုံ, ခန္တဝေ, ဂမနံ ဂန္တုံ, ဂန္တဝေ, မနနံ မန္တုံ, မန္တဝေ, ဟနနံ ဟန္တုံ, ဟန္တဝေ ဣစ္စာဒိ။

တဗ္ဗမ္ဟိ-အဘိက္ကန္တဗ္ဗံ, ပဋိက္ကန္တဗ္ဗံ, ခညတေတိ ခန္တဗ္ဗံ, ဂစ္ဆိယတေတိ ဂန္တဗ္ဗံ, မညတေတိ မန္တဗ္ဗံ, ဝမိယတေတိ ဝန္တဗ္ဗံ, ဟညတေတိ ဟန္တဗ္ဗံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ဝဂ္ဂန္တရူပရာသိ။

ဓာတွာဝန္တဝိကာရရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ပစ္စယဝိကာရရာသိ

ကာဒေသရာသိ

အထ ပစ္စယဝိကာရရာသိ ဝုစ္စတေ။

၇၃၄. ပစာ ကော [က. ၅၈၃; ရူ. ၆၁၇; နီ. ၁၁၈၆]။

ပစမှာ တ, တဝန္တုနံ တဿ ကော ဟောတိ။

ပစ္စိတ္ထာတိ ပက္ကော, ပက္ကတ။

ဗဟုလာဓိကာရာ တပစ္စယော ကာလတ္တယေပိ ဟောတိ, အသက္ခိ, သက္ခတိ, သက္ခိဿတီတိ သက္ကော, မဟာဝုတ္တိနာ တပစ္စယဿ ကော။

မုစ-မောစနေ။

၇၃၅. မုစာ ဝ [က. ၅၈၃; ရူ. ၆၁၇; နီ. ၁၁၈၆]။

မုစမှာ တ, တဝန္တုနံ တဿ အနန္တရဿ ကော ဟောတိ ဝါ။

ဩမုစ္စိတ္ထာတိ ဩမုက္ကော, ဩမုက္ကတ, ပဋိမုက္ကော, ပဋိမုက္ကတ။

သုသ-သောသနေ။

၇၃၆. သုသာ ခော [က. ၅၈၃; ရူ. ၆၁၇; နီ. ၁၁၈၆]။

သုသမှဟာ တ, တဝန္တူနံ တဿ ခော ဟောတိ။

သုဿိတ္ထာတိ သုက္ခော, သုက္ခဝတာ။

၇၃၇. ဓေ ဘန္ဓာဒီဟိ [က. ၅၇၇; ရူ. ၆၂၈; နီ. ၁၁၈၀]။

ဘန္ဓာဒီဟိ တ, တဝန္တူနံ တဿ ဓေ ဟောတိ။

အဘဉ္ဇိတ္ထာတိ ဘဂ္ဂေါ, ဘဂ္ဂဝတာ, ဩဘဂ္ဂေါ, သမ္ဘဂ္ဂေါ, ပလိဘဂ္ဂေါ။

လဂ-လဂ္ဂနေ, လဂိတ္ထာတိ လဂ္ဂေါ, လဂ္ဂဝတာ, ဝိလဂ္ဂေါ, ဝိလဂ္ဂဝတာ။

မုဇ-မုဇ္ဇနေ, မုဇ္ဇိတ္ထာတိ မုဂ္ဂေါ, မုဂ္ဂဝတာ, နိမ္မုဂ္ဂေါ, ဥမ္မုဂ္ဂေါ။

ဝိဇ-ဘယ, စလနေသု, သံဝိဇိတ္ထာတိ သံဝိဂ္ဂေါ, သံဝိဂ္ဂဝတာ, ဥဗ္ဗိဂ္ဂေါ, ဥဗ္ဗိဂ္ဂဝတာ။

လုဇ-ဝိနာသေ, ပလုဇိတ္ထာတိ ပလုဂ္ဂေါ, ပလုဂ္ဂဝတာ, ဩလုဂ္ဂေါ, ဩလုဂ္ဂဝတာ, ဝိလုဂ္ဂေါ, ဝိလုဂ္ဂဝတာ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ကာဒေသရာသိ။

ဌာဒေသရာသိ

ဣသု , အာသ, ဧသ, ကသ, ကိသ, ကိလိသ, ကုသ, ဃုသ, ဇုသ, တုသ, ဒိသ, ဒုသ, ဒံသ, နသ, ပိသ, ပုသ, ပုစ္ဆ, ဖုသ, ဘဿ, ဘဇ္ဇ, မဇ, မသ, မုသ, ဝဿ, ဝိသ, သဇ, သိသ, သိလိသ, ဟသ, ဟဿ, ဟံသ။

၇၃၈. သာနန္တရဿ တဿ ဌော [က. ၅၇၃; ရူ. ၆၂၆; နီ. ၁၁၇၆ (ထောက် ဝိသဒိသံ)]။

သကာရန္တေဟိ ဓာတူဟိ ပရဿ အနန္တရဿ ပစ္စယတကာရဿ ဌော ဟောတိ, ဓာတွန္တဿ ပရရူပတ္တံ, 'စတုတ္ထဒုတိယေသွေသံ'တိ သံယောဂါဒိဿ ပဌမတ္တံ။

ဣသု-ဣစ္ဆာ, ကန္တီသု, ဣစ္ဆိယတေတိ ဣဋ္ဌော, ပရိယိဋ္ဌော။

အာသ-ဥပဝေသနေ, ဝိပရိတတော အာသတိ ဥပဝိသတီတိ ဝိပလ္လဋ္ဌော။

ကသ-ဝပ္ပနေ ဝိလေခနေ စ။

၇၃၉. ကသဿိမ စ တ [က. ၅၇၃; ရူ. ၆၂၆; နီ. ၁၁၇၆ (ထောက် ဝိသဒိသံ)]။

ကသမှာ ပရဿ ပစ္စယတကာရဿ ဌော ဟောတိ, ကသဿ အာဒိသရမှာ ပရံ ဣမ စ ဟောတိ တ။

ကဿိတ္ထာတိ ကိဋ္ဌ-သဿံ, ကဋ္ဌံ တ။

ဥပပုဗ္ဗော အာသန္နေ, ဥပကဋ္ဌော။

ဝိပုဗ္ဗော ပတာသေ, ဝူပကဋ္ဌော။

ကိသ-ဟာနိမှဟိ, ပဋိကိဋ္ဌော, နိဟီနောတိ အတ္ထော။

ကိလိသ-ဝိဗာဓနေ ဥပတာပေ စ, ကိလိဿတီတိ ကိလိဋ္ဌော, သံကိလိဋ္ဌော, ဥပက္ကိလိဋ္ဌော။

ကုသ-အက္ကောသေ, အက္ကောသီယိတ္ထာတိ အက္ကုဋ္ဌော။ အက္ကုဋ္ဌော ဇာတိတဒေန။

ဃုသ-သဒ္ဒေ , ဃောသီယိတ္ထာတိ ဃုဋ္ဌော, သင်္ဃုဋ္ဌော။ အစ္ဆရာဂဏသင်္ဃုဋ္ဌံ [သံ. နိ. ၁.၄၆]။ ဥဂ္ဃုဋ္ဌော။

ဇုသ-သေဝနေ, ဇုသီယိတ္ထာတိ ဇုဋ္ဌော။

တုသ-ပီတိမှဟိ, တုဿိတ္ထာတိ တုဋ္ဌော, သန္တုဋ္ဌော။

ဒိသ-ပေက္ခနေ, ပဿီယိတ္ထာတိ ဒိဋ္ဌော, သန္ဒိဋ္ဌော။

ဒိသီ-ကထနေ, ဥဒ္ဒိသီယိတ္ထာတိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌော, နိဒ္ဒိသီယိတ္ထာတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော, အပဒိသီယိတ္ထာတိ အပဒိဋ္ဌော။

ဒုသ-ဒူသနေ, ဒုသီယိတ္ထာတိ ဒုဋ္ဌော။

ဒံသ-ဒံသနေ, ဒံသီယိတ္ထာတိ ဒဋ္ဌော, နိဂ္ဂဟီတလောပေါ။

နသ-အဒဿနေ, နဿိတ္ထာတိ နဋ္ဌော, ဝိနဋ္ဌော။

ပိသ-စုဏ္ဏိယေ, ပိသီယိတ္ထာတိ ပိဋ္ဌံ။

ပုသ-ပောသနေ, ပောသီယိတ္ထာတိ ပုဋ္ဌော, ပရပုဋ္ဌော။

ဖုသ-သမ္ဖဿေ, ဖုသီယိတ္ထာတိ ဖုဋ္ဌော, သမ္ဖုဋ္ဌော။

ဘဿ-ကထနေ စဝနေ စ, ဘဿိတ္ထာတိ ဘဋ္ဌော, အာဘဋ္ဌော။

မသ-အာမသနေ ဝိဇ္ဈနေ စ, မသီယိတ္ထာတိ မဋ္ဌော, အာမဋ္ဌော, ပြမဋ္ဌော, ဥမ္မဋ္ဌော။ သတ္တိယာ ဝိယ ပြမဋ္ဌော [သံ. နိ. ၁.၂၁]။

မုသ-နဿနေ, မုဿိတ္ထာတိ မုဋ္ဌော, ပမုဋ္ဌော, သမ္မုဋ္ဌော။

ဝဿ-သေစနေ, ဝဿိတ္ထာတိ ဝုဋ္ဌော-ဒေဝေါ, 'အဿုု'တိ ဥတ္တံ။

ဝိသ-ပဝေသနေ, ပဝိသိတ္ထာတိ ပဝိဋ္ဌော, နိဝိဋ္ဌော, ဥပဝိဋ္ဌော။

သိသ-သေသေ, အဝသေသိတ္ထာတိ အဝသိဋ္ဌော။

ဝိပုဗ္ဗော ဝိသေသနေ, ဝိသေသိတ္ထာတိ ဝိသိဋ္ဌော။

သိလိသ-သိလေသနေ, သိလိဿိတ္ထာတိ သိလိဋ္ဌော။

ဟသ-ဟာသေ, ဟသိတ္ထာတိ ဟဋ္ဌော, ပဟဋ္ဌော။

ဟဿ, ဟံသဓာတုယော သဒ္ဒိသာ ဧဝ။

ပုဋ္ဌ-ပုဋ္ဌာယံ။

၇၄၀. ပုဋ္ဌာဒိတော [က. ၅၇၁; ရူ. ၆၂၆; နီ. ၁၁၇၆]။

ပုဋ္ဌာဒီဟိ ပရဿ အနန္တရဿ ပစ္စယတကာရဿ ဌော ဟောတိ။

ပုစ္ဆိယိတ္ထာတိ ပုဋ္ဌော။

ဘဇ္ဇ-ဘဇ္ဇနေ, ဘဇ္ဇိတ္ထာတိ ဘဋ္ဌံ-ဓညံ။

မဇ-သုဒ္ဓိယံ, သုဋ္ဌု မဇ္ဇိတ္ထာတိ သမ္မဋ္ဌော-ဘူမိဘာဂေါ။

သဇ-သံသဂ္ဂဒီသု, သံသဇ္ဇိတ္ထာတိ သံသဋ္ဌော, ဝိသဋ္ဌော, နိသဋ္ဌော, ဩသဋ္ဌော။

ယဇ-ပူဇာယံ။

၇၄၁. ယဇဿ ယဿ ဋိယီ [က. ၆၁၀; ရူ. ၆၂၇; နီ. ၁၂၁၅]။

ယဇဿ ယကာရဿ ဋိ, ယိအာဒေသာ ဟောန္တိ ကာနုဗန္ဓေ ပစ္စယတကာရေ ဌတဒိဝဇ္ဇိတေ။

ယဇိတ္ထာတိ ဣဋ္ဌော, ယိဋ္ဌော။

တိပစ္စယမှိ-ပရိယေသနံ ပရိယေဋ္ဌိ။

ဧသ-ဂဝေသနေ, ဧသနံ ဧဋ္ဌိ, ပရိယေဋ္ဌိ, တုဿနံ တုဋ္ဌိ, သန္တုဋ္ဌိ, ဒုဿနံ ဒိဋ္ဌိ, သန္ဒိဋ္ဌိ, ဝဿနံ ဝုဋ္ဌိ, 'အသ္သူ'တိ ဥတ္တံ။ ဝိသဇ္ဇနံ ဝိသဋ္ဌိ။

ဌတဒီသု-ဒိသ-ပေက္ခနေ, 'ဒိသဿ ပဿဒဿဒသာဒဒက္ခာ'တိ သုတ္တေန ဒိသဿ ဒသာဒေသော, မဟာဝုတ္တိနာ ဝကာရလောပေါ, ဒဋ္ဌာ, ဒဋ္ဌာန, ဒဋ္ဌုန။

'တုံယာနာ'တိ ဌတပစ္စယဿ တုံအာဒေသော။ နေက္ခမံ ဒဋ္ဌု ခေမတော [သု. နိ. ၄၂၆], ကထာဝသေန နိဂ္ဂဟီတလောပေါ။

တုံ, တဝေသု-ဒဋ္ဌုံ, ဒဋ္ဌဝေ, ပုစ္ဆနံ ပုဋ္ဌုံ, ပုဋ္ဌဝေ။

တဗ္ဗမှိ-တုဿိတဗ္ဗန္တိ တုဋ္ဌဗ္ဗံ, တောဋ္ဌဗ္ဗံ, ပဿိတဗ္ဗန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ပုစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ပုဋ္ဌဗ္ဗံ, ဖုသိတဗ္ဗန္တိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဣတိ ဌာဒေသရာသိ။

ဟာဒေသရာသိ

၇၄၂. ဒဟာ ဎော [က. ၅၇၆; ရူ. ၆၀၇; နီ. ၁၁၇၉]။

ဒဟမှာ ပရဿ အနန္တရဿ ပစ္စယတကာရဿ ဎော ဟောတိ, ပရရူပတ္တေ သံယောဂါဒိဿ တတိယတ္တံ။

ဒဟ-ဒယှဟနေ, ဒယှဟိတ္ထာတိ ဒဓော။

၇၄၃. ဗဟသ္သုမ စ [က. ၅၇၆; ရူ. ၆၀၇; နီ. ၁၁၇၉]။

ဗဟမှဟာ ပရဿ အနန္တရဿ တဿ ဟေ ဟောတိ, ဗဟဿ အာဒိဿရမှဟာ ဥမ စ ဟောတိ။

ဗဟ-ဝုဒ္ဓိယံ, အဗဟီတိ ဗုဓော, ဗဿ ဝေ, ဝုဓော။

တိမှဟိ-ဗဟာနံ ဝုမှိ။

၇၄၄. လောဟော ဝမှာ တိဿ ['တ္တိဿ' (ဗဟူသု)] ။

ဝမှမှဟာ ပရဿ တိပစ္စယဿ တကာရဿ လောဟော ဟောတိ။

ဝမှ-ဝမှနေ, ဝမှနံ ဝုမှိ။

ဣတိ ဟာဒေသရာသိ။

ဏာဒေသရာသိ

ကိရ ခီ, စရ, ဇရ, တရ, ထရ, ပူရ။

၇၄၅. ကိရာဒီဟိ ဏော။

ကိရာဒီဟိ ပရေသံ တ, တဝန္တုနံ တကာရဿ အနန္တရဘူတဿ ဏော ဟောတိ, ဓာတွဝန္တဿ ပရရူပတ္တံ။

ကိရ-အာကိရဏေ သမ္ပိဿနေ, ခိပနေသု စ, ကိရိတ္ထာတိ ကိဏ္ဏော, ပကိဏ္ဏော, အာကိဏ္ဏော, ဝိက္ကိဏ္ဏော, သံကိဏ္ဏော, သမာကိဏ္ဏော။

ပူရ-ပူရဏေ, ပူရိတ္ထာတိ ပုဏ္ဏော, သမ္ပုဏ္ဏော, ပရိပုဏ္ဏော။

ခီ-ခယေ, ခိယိတ္ထာတိ ခီဏော။

ကိဏ္ဏဝါ, ပုဏ္ဏဝါ, ခီဏဝါ။

၇၄၆. တရာဒီဟိ ရိဏ္ဏော [က. ၅၈၁; ရူ. ၆၁၆; နီ. ၁၁၈၄]။

တရာဒီဟိ ပရေသံ တ, တဝန္တုနံ တကာရဿ အနန္တရဘူတဿ ရိဏ္ဏော ဟောတိ။ 'ရာနုဗန္ဓေန္တသရာဒိဿ'တိ ဓာတွန္တဗျဉ္ဇနဿ အာဒိသရဿ စ လောပေါ။

စရ-ဂတိ, ဘက္ခနေသု, စရိတ္ထ, စရီယိတ္ထာတိ တ စိဏ္ဏော, အာစိဏ္ဏော, သမာစိဏ္ဏော။

ဇရ-ဇိရဏေ, ဇိယျိတ္ထာတိ ဇိဏ္ဏော, အနုဇိဏ္ဏော, ပရိဇိဏ္ဏော။

တရ-တရဏေ, တရိတ္ထာတိ တိဏ္ဏော, ဥတ္တိဏ္ဏော, နိတ္တိဏ္ဏော, ဝိတိဏ္ဏော, ဩတိဏ္ဏော, သမောတိဏ္ဏော။

ထရ-ဝိတ္ထာရေ, ဝိတ္ထရိတ္ထာတိ ဝိတ္ထိဏ္ဏော။

စိတ္တကတ, ဇိတ္တကတ, တိတ္တကတ, ဝိတ္တိတ္တကတ။

ကတိ ဏာဒေသရာသိ။

ထာဒေသရာသိ

၇၄၇. ခန္တော့ဘြန္တာ ။

ခန္တော , ဥတ္တရန္တောတိ ဧတေ သဒ္ဒာ တပစ္စယန္တာ သိဇ္ဈန္တိ။

ခံသ-ဝိဒ္ဓံသနေ, ဝိဒ္ဓံသတီတိ ဝိဒ္ဓန္တော, ဝိဒ္ဓံသိတော တ။

တသ-သန္တာသေ, ဥတ္တသတီတိ ဥတ္တရန္တော, ဥတ္တသိတော တ။

ဘသ-ဘသ္မီကရဏေ, ဘသန္တိ ဘသ္မိံ ကရောန္တိ ဧတေနာတိ ဘသ္တာ, ဘသ္တာ တ, ကမ္မာရဂဂ္ဂရီ, ဝေမာဒီနိ ပိ ကြမ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၇၄၈. သာသ ဝသ သံသ ဟံသာ ထော [‘။သံသ သသာ ထော’ (ဗဟူသု)]။

ဧတေဟိ ပရဿ အနန္တရဿ ပစ္စယတကာရဿ ထော ဟောတိ။

သာသ-အနုသိဋ္ဌမှိ။

၇၄၉. သာသဿ သိသာ [‘သာသဿ သိသ တ’ (ဗဟူသု)] ။

သာသဿ သိသာ ဟောန္တိ ကာနုဗန္ဓေ ပစ္စယတကာရေ တုတဒိဝဇ္ဇိတေ, ဓာတွန္တဿ ပရရူပတ္တံ သံယော ကဒိဿ စ ပဌမတ္တံ။

သာသီယတီတိ သိတ္တော, အနုသာသီယတီတိ အနုသိဌော။ “အနုသိဌော သော မယာ”တိ [မဟာဝ. ၁၂၆] ဧတ္ထ ပန တ္တကာရဿ ဌကာရောတိ ဝုတ္တိယံ ဝုတ္တော။ တံ တံ အတ္ထံ သာသတိ ဧတ္ထ, ဧတေနာတိ တ သတ္ထံ, သဒ္ဒ သတ္ထံ, ဝေဒသတ္ထံ။

ဝသ-နိဝာသေ, ‘အဿူ’တိ ဥတ္တံ, အဝသီတိ ဝုတ္တော, ဝသီယိတ္ထာတိ တ ဝုတ္တော, ဝသ္သံ ဝသိတ္တာတိ ဝသ္သံဝုတ္တော, အာဝသီယိတ္ထာတိ အာဝုတ္ထံ-ဇေတဝနံ, နိဝသိတ္တာတိ နိဝုတ္တော, အဇ္ဈာဝသိတ္တာတိ အဇ္ဈာဝုတ္ထော။ ဗဟုလာဓိကာရာ “ရုက္ခေ အဓိဝတ္တာ ဒေဝတာ”တိ [ပာစိ. ၈၆] ဧတ္ထ ဥတ္တံ နတ္ထိ။ ဥပေါသထံ ဥပဝသိတ္တာတိ ဥပေါသထံဥပဝုတ္တော, ဥပဝသီယိတ္ထာတိ တ ဥပဝုတ္တောဥပေါသထော, ပရိတသံ ပရိဝသိတ္တာတိ ပရိတသံပရိဝုတ္ထော, ပရိဝသီယိတ္ထာတိ တ ပရိဝုတ္တော-ပရိတသော။

သံသ-ပသံသနေ, ပသံသီယိတ္ထာတိ ပသတ္ထော။

ဟံသ-ပဟံသနေ, ဟံသီယိတ္ထာတိ ဟတ္ထော, နိဂ္ဂဟိတလောပေ, ပဟတ္ထော။

တိပစ္စယမှိ-အနုသာသနံ အနုသိတ္ထိ, အနုသိဋ္ဌိ တ, နိဝသနံ နိဝုတ္ထိ။

တုပစ္စယမှိ-သဒ္ဒေဝကံ လောကံ သာသတိ အနုသာသတီတိ သတ္ထာ။

တဝန္တုပစ္စယမှိ-နိဝသိတ္တာတိ နိဝုတ္ထဝာ။

တာဝိမ္ဟိ-နိဝုတ္တာဝိ။

တုံ, တဝေသု-ဝသနံ ဝတ္ထုံ, ဝတ္ထဝေ။

တဗ္ဗမ္ဟိ-ဒ္ဟတရမူလေ ဝတ္ထဗ္ဗံ, သဘာဃေ ဝတ္ထဗ္ဗံ။

ဝသ-ပရိဒဟနေ, ဗဟုလာဓိကာရာ ဉတ္တံ နတ္ထိ, တသိတဗ္ဗန္တိ ဝတ္ထံ, နိတသီယိတ္ထာတိ နိဝတ္ထံ, ဝတ္ထဗ္ဗံ, နိဝတ္ထဗ္ဗံ။

ဣတိ ထာဒေသရာသိ။

ဓာဒေသရာသိ

ဣဓ, ကုဓ, ဂိဓ, ဗဓ, ဗုဓ, ဗုဓိ, မိဓ, ယုဓ, ရာဓ, ရုဓ, ဝိဓ, သိဓ, သုဓ, ထဘိ, ရဘ, လဘ, လုဘ, သမ္ဘု, ဒုဟ, နဟ, မုဟ။

၇၅၀. ဓော ဓဘဟေဟိ [က. ၅၇၆; ရူ. ၆၀၇; နီ. ၁၁၇၉; ‘ဓော ဓဟဘေဟိ’ (ဗဟူသု)]။

ဓတေဟိ ပရဿ အနန္တရဿ တဿ ဓော ဟောတိ။

ဣဓ-ဣဇ္ဈနေ , ဓာတွန္တဿ ပရရူပတ္တံ သံယောဂါဒိဿ စ တတိယတ္တံ, သမိဇ္ဈိတ္ထာတိ သမိဒ္ဓော-မဟဒ္ဓနော။

ကုဓ-ကောပေ, ကုဇ္ဈတီတိ ကုဒ္ဓော, သံကုဒ္ဓော။

ဂိဓ-ဂေဓေ, ဂိဇ္ဈိတ္ထာတိ ဂိဒ္ဓော, အနုဂိဒ္ဓော, အဘိဂိဒ္ဓော။

ဗဓ-ဗန္ဓနေ, ဗဇ္ဈိတ္ထာတိ ဗဒ္ဓော, ပဗဒ္ဓော, အာဗဒ္ဓော, နိဗဒ္ဓော။

ဗုဓ-ဉာဏေ ဇာဂရေ ဝိကသနေ စ, ဗုဇ္ဈတိ ဇာနာတီတိ ဗုဒ္ဓော, သမ္ဗုဒ္ဓော, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော, ပဗုဇ္ဈတိ ဇာဂရောတီတိတ ပဗုဒ္ဓော, ပဋိဗုဒ္ဓော။

ဗုဓိ-နိတရဏေ, ပရိဗုန္ဓိယတီတိ ပလိဗုဒ္ဓော။ တတပလိဗုဒ္ဓော, ပိတ္တပလိဗုဒ္ဓော, သေမ္ဟပလိဗုဒ္ဓော။

မိဓ-မိဇ္ဈနေ, မိဇ္ဈတီတိ မိဒ္ဓံ, မိဒ္ဓော။ ကပိမိဒ္ဓော။

ယုဓ-သမ္ပဟာရေ, ယုဇ္ဈီယတေတိ ယုဒ္ဓံ။ မလ္လယုဒ္ဓံ, မေဏ္ဍယုဒ္ဓံ, ဟတ္ထိယုဒ္ဓံ, ကုက္ကုဋယုဒ္ဓံ။

ရာဓ-အာရာဓနေ, အာရာဓယိတ္ထာတိ အာရဒ္ဓော, အဘိရဒ္ဓော။

ဝိပုဗ္ဗော-ဝိရဇ္ဈနေ, ဝိရဒ္ဓော။

ရုဓ-အာဝရဏေ, ရုန္ဓိယိတ္ထာတိ ရုဒ္ဓော, ဩရုဒ္ဓော, အဝရုဒ္ဓော။

နိပုဗ္ဗော-နိရောဓေ, နိရုဇ္ဈိတ္ထာတိ နိရုဒ္ဓော။

ဝိပုဗ္ဗော-ဝိရောဓေ, ဝိရုဇ္ဈိတ္ထာတိ ဝိရုဒ္ဓော, ပဋိဝိရုဒ္ဓော။

အနုပုဗ္ဗော-ကန္တိယံ, အနုရုဒ္ဓော။

ဝိဓ-ဝိဇ္ဈနေ, ဝိဇ္ဈိတ္ထာတိ ဝိဒ္ဓော။ သလ္လဝိဒ္ဓော။

သိဓ-နိပ္ဖတ္တိယံ, သိဇ္ဈိတ္ထာတိ သိဒ္ဓော။

ပပုဗ္ဗော-ဟာကဋ္ဌဘာဝေ, ပသိဒ္ဓော။

နိ, ပဋိပုဗ္ဗော နိတရဏေ, နိသိဒ္ဓော, ပဋိသိဒ္ဓော။

သုဓ-သုဇ္ဈနေ, သုဇ္ဈတီတိ သုဒ္ဓော, ဝိသုဒ္ဓော, ပရိသုဒ္ဓော။

ထဘိ-ထမ္ဘနေ , ထမ္ဘတီတိ ထဒ္ဓော, ပတ္ထဒ္ဓော, ဥပတ္ထဒ္ဓော။

ရဘ-အာရဘေ, အာရဘိတ္ထာတိ အာရဒ္ဓော, အာရဗ္ဘိတ္ထာတိ တ အာရဒ္ဓော, သမာရဒ္ဓော။

လဘ-လာဘေ, အလဘီတိ လဒ္ဓော, လဗ္ဘိတ္ထာတိ တ လဒ္ဓော, ပဋိလဒ္ဓော, ဥပလဒ္ဓော။

လုဘ-ဂိဒ္ဓိယံ, လုဗ္ဘတီတိ လုဒ္ဓော, ပလုဒ္ဓော, ဝိလုဒ္ဓော။

သမ္ဘု-ပသ္သဒ္ဓိယံ, ပသ္သမ္ဘိတ္ထာတိ ပသ္သဒ္ဓော။

ဒုဟ-အောဟနေ, ဒုယှိတ္ထာတိ ဒုဒ္ဓာ-ကဝီ။

နဟ-ဗန္ဓနေ, သန္နယှိတ္ထာတိ သန္နဒ္ဓော, ဩနဒ္ဓော, အဝနဒ္ဓော။

မုဟ-အန္ဓဘာဝေ, မုယှတီတိ မုဒ္ဓော-ဗာလော။

တိပစ္စယမှိ-ဣဇ္ဈန် ဣဒ္ဓိ, ဣဇ္ဈန္တိ ဧတာယာတိ တ ဣဒ္ဓိ, သမိဇ္ဈန် သမိဒ္ဓိ, ဂိဇ္ဈန် ဂိဒ္ဓိ, မိဇ္ဈန် မိဒ္ဓိ, အဘိ ရာဓန် အဘိရဒ္ဓိ, ဝိရဇ္ဈန် ဝိရဒ္ဓိ, ပဋိဝိရဒ္ဓိ, သိဇ္ဈန် သိဒ္ဓိ, သံသိဒ္ဓိ, ပဋိသိဒ္ဓိ, သုဇ္ဈန် သုဒ္ဓိ, ဝိသုဒ္ဓိ, ဟရိသုဒ္ဓိ, လဘန် လ ဒ္ဓိ, ဥပလဒ္ဓိ, လုဗ္ဘန် လုဒ္ဓိ, ပသ္သမ္ဘန် ပသ္သဒ္ဓိ, မုယှန် မုဒ္ဓိ။

တဝန္တု, တာဝီသု- ''သမိဒ္ဓာ, သမိဒ္ဓာဝီ''တိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗံ။

တွတာဒီသု-ရဘ-အာရဘေ, အာရဒ္ဓာ, အာရဒ္ဓာန။

လဘ-လာဘေ, လဒ္ဓာ, လဒ္ဓာန, ပဋိလဒ္ဓာ, ပဋိလဒ္ဓာန။

တုံ, တဝေသု-ဗုဓ-ဉာဏေ, ဗုဒ္ဓုံ, ဗုဒ္ဓဝေ, သုဗုဒ္ဓုံ, သုဗုဒ္ဓဝေ, ဗောဒ္ဓုံ, ဗောဒ္ဓဝေ, လဒ္ဓုံ, လဒ္ဓဝေ, ပဋိလဒ္ဓုံ, ပဋိလဒ္ဓ ဝေ။

တဗ္ဗမှိ-ဗောဒ္ဓဗ္ဗံ, လဒ္ဓဗ္ဗံ, ပဋိလဒ္ဓဗ္ဗံ။

၇၅၁. ဝဒ္ဓဿ တ ။

ဝဒ္ဓဿ ဥ ဟောတိ တ ကာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေကာရေ တွတာဒိဝဇ္ဇိတေ။

ဝဒ္ဓိတ္ထာတိ ဝုဒ္ဓော, ဝဒ္ဓော တ, ဝဒ္ဓန် ဝုဒ္ဓိ, မဟာဝုတ္တိနာ ဥတ္တံ။ တိပစ္စယဿ စ တဿ လောပေ။

ဝိသံယောဂနာဒေသရာသိ

ဟာ, ဣ, စိ, ဇိ, ဋ္ဌိ, ထီ, ဒီ,ပီ, မိ, လီ, ထု, ဒူ, ဓူ, ပူ, ဘူ, လူ, ဝု, သု, ဟု, အာသ, ကထ, ကုပ, ပလ, မလ, သုပ, ပဋ္ဌ။

၇၅၂. ဘိအဒိတော နော က္တ, က္တဝန္တူနံ ။

ဘိအဒိမှဟာ ပရေသံ က္တ, က္တဝန္တူနံ တကာရဿ အနန္တရဘူတဿ နော ဟောတိ။

ဟာ-စာဂေ, ဟီယိတ္ထာတိ ဟီနော, ပဟီနော, နိဟီနော, ဩဟီနော။ ဧတ္ထ စ နောအာဒေသံ ကတ္ဝာ ပစ္ဆာ 'ဦဗ္ဗဥ ဇနဿာ'တိ ဤအာဂမော, တဿ စ က္ဝစိ ရဿော။ ဧဝံ ပရတ္ထ။

အဓိပုဗ္ဗော-ဣ-အာယတ္တေ, အဓိစ္စ ဧတီတိ အဓိနော။

စိ-စယေ, စယိတ္ထာတိ စိနော, အာစိနော။

ဇိ-ဇယေ, ပဋ္ဌမာရေ ဇိနာတီတိ ဇိနော။

ဋ္ဌိ-ဂတိယံ, ဍေတီတိ ဍိနော။

ထီ-သင်္ဃာတေ, ထီယတီတိ ထိနံ။

ဒီ-ခယေ, အနုက္ကမေန ဒီယတိ ခိယ္ယတီတိ ဒိနော-ဒိဝသော။

ပီ-တပ္ပနေ, ပီနိတ္ထာတိ ပီနော။

မိ-ပက္ခေပေ, မိနာတီတိ မိနော။

လီ-လယေ, လီယိတ္ထာတိ လီနော, အလ္လီယိတ္ထာတိ အလ္လီနော။ နိလီယိတ္ထာတိ နိလီနော, ပဋိလီယိတ္ထာတိ ပဋိလီနော, ပဋိလီနစရော ဘိက္ခု, ပဋိသလ္လီယိတ္ထာတိ ပဋိသလ္လီနော။

ထု-နိတ္ထုနနေ , နိတ္ထုနာတီတိ နိတ္ထုနော။

ဒူ-ခေဒေ, ဒူယတေတိ ဒူနော။

ဓူ-နိဒ္ဓုနနေ, အပဟိတေ ဓမ္မေ ဓုနာတီတိ ဓုနော, ဓောနောပညတ္တာ။

ပူ-သောဓနေ, ပုနာတီတိ ပုနော, ဒန္တံ ပုနန္တိ ဧတေနာတိ ဒန္တပေါဏော, နဿ ဏတ္တံ။

ဘူ-ဝုဒ္ဓိယံ, ဘဝတိ ဝဍ္ဎတီတိ ဘူနော-ဟိတရာသိ။

လူ-ဆေဒနေ, လုနာတီတိ လုနော။

ဝု-သံဝရဏေ, အာဝုဏာတီတိ အာဝုဏော။

သု-သဝနေ, သုဏာတီတိ သုနော, သောဏော, နဿ ဏတ္တံ။

သုပ-ပသဝနေ တ, ပသဝတိ ဝမုတီတိ သုနံ-ဥဒ္ဒုမာတံ။

ဟု-ပူဇာ, အနေသု, အာဟုတဗ္ဗန္တိ အာဟုနံ, ဟဟုတဗ္ဗန္တိ ဟဟုနံ-အတဗ္ဗဝတ္ထု။

အာသ-ဥပဝေသနေ, အစ္ဆတီတိ အာသိနော, တုဏှီ အစ္ဆတီတိ တုဏှီမာသိနော။

ကထ-ထဒ္ဓေ ထေရိယေ စ, ကထတီတိ ကထိနံ။

ကုပ-ကောပေ, ဟိရီ ကုပ္ပတိ ဧတေနာတိ ဟိရီကောပိနံ။

ပလ-ဂတိယံ, ပလေတီတိ ပလိနော။

မလ-မလိနဘာဝေ, မလတီတိ မလိနော, မလိနံ-ဝတ္ထံ။

သုပ-သောပ္ပနေ, သုပတီတိ သုပိနော။

ပဋ္ဌ-ဂတိယံ, ပဋ္ဌေတီတိ ပဋ္ဌိနော, ပဋ္ဌိနာ ဇမ္ဗုဒီပတေ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.တတိယသံဂီတိကထာ] ။

ဣတိ ဝိသံယောဂနာဒေသရာသိ။

သသံယောဂနာဒေသရာသိ

ခိဒ , ဆိဒ, တုဒ, အာ, နုဒ, ပတ, ပဒ, ဘိဒ, ဝိဒ, သဒ။

'ဘိဒာဒိတော နော ဏ္ဏကဏ္ဏဝန္တုနန'္တိ တသ္မ နော, ဓာတွဝန္တဿ ပရရူပတ္တံ, ခိဇ္ဇိတ္ထာတိ ခိန္နော, ဆိဇ္ဇိတ္ထာတိ ဆိန္နော, သဉ္ဆိန္နော, တုဒိတ္ထာတိ တုန္နော, ပတုန္နော, နိတုန္နော, ဝိတုန္နော။

နုဒ-ခေပေ, နုဒိတ္ထာတိ နုန္နော, ပနုန္နော။

ပတ-ပတနေ, ပတတီတိ ပန္နော, ပန္နဓဇော, န္နဿ ဏ္ဏတ္တေရက္ခပဏ္ဏံ, ပတ္တံ တ။

ပဒ-ဂတိယံ, ပဇ္ဇိတ္ထာတိ ပန္နော, အာပန္နော, ဥပ္ပန္နော, နိပန္နော, ဝိပန္နော, သမ္ပန္နော, ဥပပန္နော, သမုပပန္နော, ပရိယာပန္နော။

ဘိဒ-ဝိဒာရဏေ, ဘိဇ္ဇိတ္ထာတိ ဘိန္နော, ပဘိန္နော, သမ္ဘိန္နော, ပရိဘိန္နော, ဝိဘိန္နော။

ဝိဒ-တုဋ္ဌိယံ, နိဗ္ဗိန္ဒတီတိ နိဗ္ဗိန္နော။

သဒ ဝိသရဏ, ဂတ္ယာ'ဝသာနေသု, သီဒိတ္ထာတိ သန္နော, ဩသန္နော, ပသီဒိတ္ထာတိ ပသန္နော, အဘိပ္ပသန္နော, နိသီဒိတ္ထာတိ နိသိန္နော, သန္နိသိန္နော, 'သဒဇရာနမီမ'္ဣတိ ဤမ, သံယောဂေ ရဿော စ။

တဝန္တုမှိ-ခိန္နတ, ဆိန္နတ, သဉ္ဆိန္နတ, တုန္နတ, ပတုန္နတ, ပနုန္နတ, ပန္နတ, အာပန္နတ, ဘိန္နတ, သမ္ဘိန္နတ, သန္နတ, ပသန္နတ, နိသိန္နတ။

၇၅၃. အတ္တဝိန္နော [က. ၅၈၂; ရူ. ၆၃၁; နီ. ၁၁၈၅]။

အဓာတုမှာ ပရေသံ တ, တဝန္တုနံ တသ္မ ဣန္နော ဟောတိ။

ဒီယိတ္ထာတိ ဒိန္နော, ပဒိန္နော, အာဒိန္နော, သမာဒိန္နော, ဥပာဒိန္နော, ပရိယာဒိန္နော, န္နဿ ဏ္ဏတ္တေ ဥပာဒိဏ္ဏော။

ဣတိ သသံယောဂနာဒေသရာသိ။

ဟာဒေသရာသိ

ဦဟ , ကဟု, ဂုဟ, ဗဟ, ဗာဟ, ဗုဟ, မုဟ, ရုဟ, ဝဟ။

၇၅၄. ရုဟာဒီဟိ ဟော ဠော စ [က. ၅၈၉; ရူ. ၆၂၁; နီ. ၁၁၉၂; '။ဠ စ' (ဗဟူသု)]။

ရုဟာဒီဟိ ပရဿ အနန္တရဘူတဿ တပစ္စယဿ တကာရဿ ဟော ဟောတိ, ဓာတွန္တဿ ဠော ဟောတိ။

ဦဟ-သဒ္ဒေ, ဗျူဟိတ္ထာတိ ဗျူဠ္ဟော, ဝိယူဠ္ဟော, ပရိဗျူဠ္ဟော, ဒေဝါသုရသင်္ဂါမေ သမုပဗျူဠ္ဟော အဟောသိ [သံ. နိ. ၁.၂၄၉]။

ကဟု-ဘုသတ္တေ ဝိလောလနေ စ, မာ ကဠ္ဟံ ပရိဒေဝယိ။ အာကဠ္ဟာယ စေတေတိ။ ကဟိတ္ထာတိ ကဠ္ဟော, ပကဠ္ဟော, အာကဠ္ဟော, ဩကဠ္ဟော, အဇ္ဈောကဠ္ဟော [ဟရာ. အဌ. ၁.၁] ။

ဗဟ-ဝုဒ္ဓိမှိ။

၇၅၅. မုဟဗဟဗုဟာနဉ္စ တေ ကာနုဗန္ဓေတွေ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅; "မုဟဗဟာနဉ္စ။" (ဗဟူသု)] ။

တွာတဒိဝဇ္ဇိတေ ကာနုဗန္ဓေ ပစ္စယတကာရေ ပရေ မုဟ, ဗဟ, ဗုဟာနဉ္စ ဂုဟဿ စ ဒီဃော ဟောတိ။

'ရုဟာဒီဟိဟော ဠော စာ'တိ ဓာတွန္တဿဠော, တပစ္စယဿ ဟော, အဗဟီတိ ဗာဠ္ဟံ။

ဗုဟ-ဥဒ္ဓရဏေ, အဗုဟိတ္ထာတိ ဗူဠ္ဟော, အဗ္ဗူဠ္ဟော, အဗ္ဗူဠ္ဟသလ္လော [သု. နိ. ၇၈၅]။

မုဟ-အန္ဓဘာဝေ။

၇၅၆. မုဟာ တ။

မုဟမှာ ပရဿ အနန္တရဘူတဿ တကာရဿ ဟော ဟောတိ, ဓာတွန္တဿ စ ဠော ဟောတိ တ။

မုယှတိတ္ထာတိ မူဠ္ဟော, မုဒ္ဓော တ။

ရုဟ-ဇနနေ, ဂတိယဉ္စ, ရုဟိတ္ထာတိ ရူဠ္ဟော, ပရူဠ္ဟော, အာရူဠ္ဟော, ဩရူဠ္ဟော, ဝိရူဠ္ဟော, နိရူဠ္ဟော။

ဝဟ-ပါပနေ, ဝဟိတ္ထာတိ ဝူဠ္ဟော, 'အသ္သူ'တိ ဥတ္တံ။

တိပစ္စယမှိ-ရုဟနံ ရူဠ္ဟိ, နိရုဟနံ နိရူဠ္ဟိ, ဝိရုဟနံ ဝိရူဠ္ဟိ။

တွာတဒီသု –

၇၅၇. ဠော တ တွာတဿ သမာသေ ။

သမာသဋ္ဌာနေ တ္တပစ္စယဿ ဟနုဗန္ဓော ယော ဟောတိ ဝါ။ ဟနုဗန္ဓော ‘ပ္ပေ သိဒ္ဓြာ’တိ ဝိသေသနတ္ထော။ ‘ဟဿ ဝိပလ္လာသော’တိ ဟ, ယာနံ ဝိပရိယာယော။

ဗ္ဗုယှတ္ဟ, ပရိဗ္ဗုယှတ္ဟ။ ဗ္ဗုဟိတ္တ, ဝိယူဟိတ္တ ဝါ, ဝိကယ္ဟ, ဝိကဟိတ္တ, ဩကယ္ဟ, ဩကဟိတ္တ, အဇ္ဈောကယ္ဟ, အဇ္ဈောကဟိတ္တ။

ဗဟုလာဓိကာရာ အသမာသေပိ ယ္ပော ဟောတိ, ဂုယ္ဟ, ဂူဟိတ္တ, နိဂုယ္ဟ, နိဂူဟိတ္တ, ဩဂုယ္ဟ, ဩဂူဟိတ္တ။

နဟ-ဗန္ဓနေ, သန္နယ္ဟ, သန္နာဟိတ္တ။

ဗာဟ-နိတရဏေ, ဒီဃော, ဗာယ္ဟ, ဗာဟိတ္တ, ပဋိဗာယ္ဟ, ပဋိဗာဟိတ္တ။

ဗုဟ-ဥဒ္ဒရဏေ ပပုဗ္ဗော, ပဗ္ဗုယှတ္ဟ။ သမူလံ တဏှံ ပဗ္ဗုယှ [သံ. နိ. ၁.၁၅၉ (တဏှာမဗ္ဗုမှ)] ။

အာပုဗ္ဗော-အဗ္ဗုယှ, “အဗ္ဗုဟေ သလ္လမတ္တနော”တိ အာဒီသု ဝိယ။ ပမုယှ, ပမုယှဟိတ္တ, ဝိမုယှ, ဝိမုယှဟိတ္တ, သမ္မုယှ, သမ္မုယှဟိတ္တ, အာရုယှ, အာရုဟိတ္တ, အာရောဟိတ္တ, ဩရုယှ, ဩရောဟိတ္တ။

သဟ-သဟနေ, ပသယ္ဟ, ပသဟိတ္တ ဝါ။

ဣတိ ဟာဒေသရာသိ။

တ္တာဒိဝိကာရရာသိ

အထ တ္တ, တ္တန, တုနာနံ ဝိကာရော ဝုစ္စတေ။

ဣ, ကရ, ဟန။

၇၅၈. ဣတော စ္စော ။

ဣဓာတုမှာ ပရဿ တ္တဿ စ္စော ဟောတိ ဝါ။

ပေစ္စ, သမေစ္စ, အဘိသမေစ္စ, အဝေစ္စ, အန္ဝေစ္စ, အပေစ္စ, ဥပေစ္စ, သမုပေစ္စ, အဓိစ္စ, အတိစ္စ, ပဋိစ္စ။

ဝါတိ ကိံ? ဥပေတ္တ, သမုပေတ္တ, အဓိယိတ္တ။

၇၅၉. သာဓိကရာ ရစ္စရိစ္စာ [က. ၅၉၈; ရူ. ၆၄၃; နီ. ၁၂၀၃; ‘သာသာဓိကရာ စစရိစ္စာ’ (ဗဟူသု)] ။

သန္တ, အဓိပရာ ကရမှာ တ္တဿ ရစ္စ, ရိစ္စာ ဟောန္တိ ဝါ, သုတ္တဝိဘတ္တံ ဣဓ လဗ္ဘတိ။

သက္ကစ္စ, ‘သက္ကစ္စ’န္တိ ဗိန္ဒာဂမော, အဓိကိစ္စ။

ဝါတိ ကိံ? သက္ကတ္တ, သက္ကရိတ္တ, အဓိကရိတ္တ။

သုတ္တဝိဘတ္တေ-အတ္တံ နိရံကစ္စ ပိယာနိ သေဝတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၄၆၁], အဘိသင္ခစ္စ ဘောဇနံ။

၇၆၀. ဟနာ ရစ္စော [က. ၅၉၈; ရူ. ၆၄၃; နီ. ၁၂၀၃။ ‘သာသာဓိကရာ စစရိစ္စာ’ (ဗဟူသု)] ။

ဟနမှာ တ္တဿ ရစ္စော ဟောတိ ဝါ သမာသေ။ သုတ္တဝိဘတ္တေန ဟရမှာပိ။

အာဟစ္စ, ဥပဟစ္စ, ဝိဟစ္စ, သံဟစ္စ, ဥပဟစ္စ။

တတိ ကိံ? အာဟနိတ္တတ, ဥပဟနိတ္တတ, ဝိဟနိတ္တတ, သံဟနိတ္တတ။

ဟရမှဟိ-သာ နော အာဟစ္စ ပေဟသေတိ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၃၃၄ (အာဟတ္တ၀)], တတော ဥဒကမာဟစ္စ။

ဒိသ-ပေက္ခနေ။

၇၆၁. ဒိသာ တနတ သ စ [က. ၅၉၉; ရူ. ၆၄၄; နီ. ၁၂၀၄; '။သ စ' (ဗဟူသု)]။

ဒိသမှဟာ တ္တတသ္သ တန, တ ဟောန္တိ တ, ဒိသသ္သ စ သသ္သ သ ဟောတိ, ပရရူပနိသေဓနမိဒံ။

ဒိသ္တတန, ဒိသ္တတ။

တတိ ကိံ? ပသ္သိတ္တတ။

ခာ, ဉာ, အ, ဓာ, ဟာ, ကိ, ခိ, စိ, ဇိ, နီ, လီ, သိ, ဘူ။

'ယ္ဟော တ တ္တတသ္သ သမာသေ'တိ တ္တတသ္သ ယော, မဟာဝုတ္တိနာ ဝိကပ္ပေန က္ခ၀စိ ယလောပေ, သံပုဗ္ဗော ခာ-ဉာဏေ, သင်္ခာယ, သင်္ခာ, ပဋိသင်္ခာယ, ပဋိသင်္ခာ, အညာယ, အညာ, အဘိညာယ, အဘိညာ, ပရိညာယ, ပရိညာ။

သမာသေတိ ကိံ? ဉတ္တတ။

တတိ ကိံ? အာဇာနိတ္တတ, အဘိဇာနိတ္တတ, ပရိဇာနိတ္တတ။

အဓိဋ္ဌာယ, အဓိဋ္ဌာ, ပတိဋ္ဌာယ, ပတိဋ္ဌာ။

သမာသေတိ ကိံ? ဌတ္တတ။

တတိ ကိံ? အဓိဋ္ဌဟိတ္တတ, ပတိဋ္ဌဟိတ္တတ။ မဟာဝုတ္တိနာ ဣတ္တံ, ဥပဋ္ဌိတ္တတ။

အာအာယ, ဥပာအာယ, ဥပာအာ။

သမာသေတိ ကိံ? ဒတ္တတ။

တတိ ကိံ? အာဒိယိတ္တတ, သမာဒိယိတ္တတ, 'ဥိ ယ္ဟဥနသ္သာ'တိ ဤအာဂမော, 'အသ္သိယင'ဣတိ သုတ္တေန သရေ ပရေ သမာသေ ဣယာဒေသော။

၇၆၂. တုံယာနာ။

တ္တတသ္သ တုဥ ယာနဥ ဟောန္တိ က္ခ၀စိ သမာသေ။

ဗဟုလာဓိကာရာ ကထာယံ အသမာသေပိ, နေက္ခမံ ဒဋ္ဌု ခေမတော [သု. နိ. ၄၂၆], ကိမဗ္ဘုတံ ဒဋ္ဌု မရူ ပမောဒိတာ, ဗိန္ဒုလောပေ။

အဘိဟတ္တုံ ပတရေယ္ယ, "အဘိဟဋ္ဌု"န္တိပိ ဟဋ္ဌော, သံယောကာဒိသ္သ လောပေ တသ္သ ဋ္ဌတ္တံ။ "အဘိဟဋ္ဌု ဌု"န္တိပိ [ဟာစိ. ၂.၂၄၃] ပဋ္ဌန္တိ။ ယ္ဟဥနံ န သမေတိ။

အာဒိယာန, ဥပာဒိယာန။ ဝိဓာယ, နိဓာယ, သန္ဓာယ, ဩဓာယ, သမောဓာယ, ဝိဒဟိတွတ, နိဒဟိတွတ, ဩဒဟိတွတ, သမောဒဟိတွတ။ ပဟာယ, ဝိဟာယ, ဩဟာယ, ဟိတွတ, ဇဟိတွတ။

က္လဝဏ္ဏေသု ယ္သ ဒ္ဝိတ္တံ, ဝိက္ကိယ္ယ, ဝိက္ကိဏိတွတ။

ဝိစေယ္ယ အနံ့ အတဗ္ဗံ [ပေ. ဝ. ၃၂၉], ‘ဦလသ္သေ’တိ က္လသ္သ ဧတ္တံ, ဝိစိနိတွတ, ဝိနေယ္ယ, ဝိနေတွတ, ဝိနယိတွ တ, အလ္လီယ, အလ္လီယိတွတ, ပဋိသလ္လီယ, ပဋိသလ္လီယိတွတ, ယာဂမော။

၇၆၃. ပ္ယေ သိဿာ [က. ၅၁၇; ရူ. ၄၈၈; နီ. ၁၁၀၅]။

ပ္ယေ ပရေ သိဿ အာ ဟောတိ။

နိဿာယ, ဥပနိဿာယ, အပဿာယ, အပဿယိတွတ, အဝဿာယ, အဝဿယိတွတ။

တတိ ကိံ? အဓိသေတွတ, အဓိသယိတွတ။

ဘူ-သတ္တာယံ, ရဿတ္တံ, သမ္ဘုယ္ယ, ဝိဘုယ္ယ, အနုဘုယ္ယ, အဓိဘုယ္ယ, ပရိဘုယ္ယ, အဘိဘုယ္ယ။

သမာသေတိ ကိံ? ဘုတွတ, ဧဒန္တေသု မဟာဝုတ္တိနာ ဧဿ အာတ္တံ, နိဇ္ဈာယ, နိဇ္ဈာယိတွတ, ဥပနိဇ္ဈာယ, ဥပ နိဇ္ဈာယိတွတ, အဘိဇ္ဈာယ, အဘိဇ္ဈာယိတွတ။

ဗ္ယဉ္ဇနန္တဓာတူသု ‘ဝဂ္ဂလလေဟိ တေ’တိ သုတ္တေန စဝဂ္ဂ, ပဝဂ္ဂ, သကာရေဟိ ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ။ တဝဂ္ဂေ ‘တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယဉာ’တိ တဝဂ္ဂဿ စဝဂ္ဂေ, တတော ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, ဝိပစ္စ, ပရိပစ္စ, ဝိမုစ္စ, အဓိမုစ္စ။

မဟာဝုတ္တိနာ ယလောပေ ဒီဃော စ, အာပုစ္ဆာ, အနာပုစ္ဆာ, ဝိဘဇ္ဇ, သံဝိဘဇ္ဇ, ဝိသဇ္ဇ, နိသဇ္ဇ, ပဋိနိသဇ္ဇ။

ဥဇ္ဈ-ဝိသဂ္ဂေ, ယလောပေ, ဥဇ္ဈ, ဥဇ္ဈိယ, ဥဇ္ဈိတွတ။

ကတိ-ဆေဒနေ, ကစ္စ, ဝိကစ္စ, ကန္တိတွတ, ဝိကန္တိတွတ။

နိကရ-ဝဥ္စနေ, နိကစ္စ ကိတဝဿေဝ [သံ. နိ. ၁.၃၅]။

ပတ-ဂတိယံ, ပစ္စ, နိပစ္စ, ပတိတွတ, နိပတိတွတ။

ကထ-ကထနေ, သာကစ္ဆ။

ပဒ-ဂတိယံ, ပဇ္ဇ, အာပဇ္ဇ, နိပဇ္ဇ, ဝိပဇ္ဇ, သမ္ပဇ္ဇ, ဥပသမ္ပဇ္ဇ, ပဋိပဇ္ဇ။

‘ဦ ဗ္ယဉ္ဇနဿာ’တိ ဤအာဂမေ ‘ပအဒီနံ ယုက’္ကတိ ယာဂမော, ပုဗ္ဗရူပံ, ပဇ္ဇိယ, ပဇ္ဇိယာန, အာပဇ္ဇိယ, အာပဇ္ဇိယာန, နိပဇ္ဇိယ, ဝိပဇ္ဇိယ, သမ္ပဇ္ဇိယ, ပဋိပဇ္ဇိယ။

အာပုဗ္ဗ သဒ-ဃဋ္ဋနေ, အာသဇ္ဇ နံ တထာဂတံ [ဣတိဝု. ၈၉], ကာကောဝ သေလမာသဇ္ဇ။ ဆေဇ္ဇ, ဆိဇ္ဇ, ဆိန္ဒိယ, အစ္ဆိဇ္ဇ, အစ္ဆိန္ဒိယ, ဝိစ္ဆိဇ္ဇ, ဝိစ္ဆိန္ဒိယ, ပရိစ္ဆိဇ္ဇ, ပရိစ္ဆိန္ဒိယ, ဘေဇ္ဇ, ဘိဇ္ဇ, သမ္ဘိဇ္ဇ, ပဋိသမ္ဘိဇ္ဇ, ဘိ န္ဒိယ, သမ္ဘိန္ဒိယ။

ဗုဓ-ဉာဏေ, ဗုဇ္ဈ, သမ္ဗုဇ္ဈ, အဘိသမ္ဗုဇ္ဈ, ဗုဇ္ဈိယ, ဗုဇ္ဈိယာန, ''မရီစိကူပမံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါနော''တိ ဟဋ္ဌိ, အဒေ သေ အသ္သ ဩတ္တံ ကတ္ွတ သိဒ္ဓာ ယထာ 'အနုပာဒိယာနော'တိ။

ဝဓ-ဟိံသာယံ , ဝဇ္ဈ, ဝဇ္ဈိယ။

ဝိဓ-တာဠနေ, ဝိဇ္ဈ, ဝိဇ္ဈိယ။

ခန-ဝိလေခနေ, ခည, ခဏိယ, နာသ္သ ဏတ္တံ။

ပဝဂ္ဂေ –

ခိပ္ပ, နိခိပ္ပ, သံခိပ္ပ, ခိပိယ, သံခိပိယ။

လဗိ-အဝသံသနေ, ယလောပေ, အာလမ္ဗ, ဝိလမ္ဗ, အဝလမ္ဗ။

လုဗိ-သန္ထမ္ဘနေ, ဒဏ္ဍမောလုမ္ဗ တိဋ္ဌတိ, ဈာနမောလုမ္ဗ ဝတ္တတိ။

ဉပုဗ္ဗော ဉဒ္ဓရဏေ ''ဉလ္လုမ္ပတု မံ ဘန္တေ သင်္ဃော''တိ [မဟာဝ. ၇၁ (ဉလ္လုမ္ပတု)] အာဒီသု ဝိယ, ဉလ္လုမ္ပ, အာရဗ္ဘ, သမာရဗ္ဘ, လဗ္ဘာ, ဉပလဗ္ဘာ, ဒီဃော။

ပက္ကမ္မ, အက္ကမ္မ, ဝိက္ကမ္မ, နိက္ခမ္မ, ဩက္ကမ္မ, အဘိက္ကမ္မ, အတိက္ကမ္မ, ပဋိက္ကမ္မ, အာဂမ္မ, သင်္ဂမ္မ။

သမ-ဉပဓာရဏော။ နိသမ္မ ရာဇ ကယိရာ, နာနိသမ္မ ဒိသမ္ပတိ [ဇာ. ၁.၄.၁၂၈ (နိသမ္မ ခတ္တိယော)] ။

သမု-သန္တိယံ ခေဒေ စ, ဉပသမ္မ, ဝူပသမ္မ, ဝိသ္သမ္မ။

ကသ-ကမ္မနေ, အပကသ္သ။

ဒိသ-ပေက္ခနေ, အာဒိသ္သ, ဉဒ္ဒိသ္သ, ဩဒိသ္သ, အပဒိသ္သ။

ဖုသ-သမ္ဖသ္သေ။ ဖုသ္သ ဖုသ္သ ဗျန္တီကရောတိ [အ. နိ. ၄.၁၉၅]။

ဝသ-နိတသေ။ ဉပဝသ္သံ ခေါ ပန ကတ္တိကတေမာသပုဏ္ဏမံ [ဟရာ. ၆၅၃ (ကတ္တိကပုဏ္ဏမံ)] , ဗိန္ဒာဂမော။

ဝိသ-ပဝေသနေ, ပဝိသ္သ, နိဝိသ္သ, အဘိနိဝိသ္သ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ တ္ဝတဒိဝိကာရရာသိ။

ပစ္စယဝိကာရရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ပကတိရူပရာသိ

တာဒိပစ္စယရာသိ

အထ ပကတိရူပရာသိ ဝုစ္စတေ။

တ,တိ, တု, တဝန္တု, တာဝီ, တွ္ဝတ, တွ္ဝတန, တုန, တုံ, တဝေ, တာယေ, တဗ္ဗ ။

အ, န္တာ, က, ဃာ, ဠ္ဍာ, ဌာ, တာ, ထာ, အ, ဓာ, ဟ, ဖ, ဘာ, မာ, ယာ, လာ, တ, သာ, ဟာ ။

အက္ခါတော, သ္တက္ခါတော, အာန္တာတော, ဝိန္တာတော။

‘ဦ ဗ္ဗဍ္ဍနဿာ’တိ က္ပစိ ဤအာဂမော ရဿော စ, သင္ဂါယိတော, ဃာယိတော, ဉာတော။

‘ဖ္လာဒီဟိ က္န’တိ နာပစ္စယော, ဇာနိတော။

ကာရိတေ-ဉာပိတော, ဉာပယိတော။ ပုတ္တံ တာယတိ ရက္ခတီတိ တာတော-ပိတာ။ ဒတ္တော, ဒ္ပိတ္တံ ရဿတ္တ ဥ္ဌ။ ဒေဝဒတ္တော, ဗ္ရဟ္မဒတ္တော, ယညဒတ္တော, အပိတော, အပယိတော။

မဟာဝုတ္တိနာ ပဿ ပိတေ, ပိဝိတော။

ဖာ-ဝုဒ္ဓိယံ, ဖိတော ပဘာတာ ရတ္တိ။

မာ-မာနေ, မိတော, သမ္မိတော, ဥပမိတော, နိမ္မိတော, ယာတော, လာတော, တတော။

မဟာဝုတ္တိနာ တဿုတ္တံ, နိဗ္ဗုတော, ပရိနိဗ္ဗုတော, နိဗ္ဗာပိတော, ပရိနိဗ္ဗာပိတော, ဩသိတော, ပရိယောသိတော, ဩသာပိတော, ပရိယောသာပိတော, ပဟိတော, ပဇဟိတော, ဟာပိတော။

တိမ္ပဟိ-ဥတ္တိ, ဒတ္တိ, ဟာတိ, ဖာတိ, နိဗ္ဗုတိ, ပရိနိဗ္ဗုတိ။

တုမ္ပဟိ-သင္ခါတာ သဗ္ဗဓမ္မာနံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၄၅၁], အက္ခါတာရော တထာဂတာ [ဓ. ပ. ၂၇၆] အညာတာရော ဘဝိသ္တ သန္တိ [ဒီ. နိ. ၂.၆၈], ဉာပေတာ, ဉာပယိတာ။ ဥဋ္ဌာတာ ဝိန္ဒတေ ဓနံ [သံ. နိ. ၁.၂၄၆]။

‘ဦ လဿေ’တိ က္ပစိ ဤသ္သ တ္တေံ, ဥဋ္ဌာပေတာ, သမုဋ္ဌာပေတာ, အဃဿ တာတာ, တာယိတာ, ဒာတာ, အ ပေတာ, သန္ဓာတာ, သန္ဓာပေတာ, မာပိတာ, မာပယိတာ, နိဗ္ဗာပေတာ, နိဗ္ဗာပယိတာ, ဟာပေတာ, ဟာပယိတာ။

တဝန္တု, တာဝီသု-အက္ခတာ, အက္ခါတာဝီ က္လစ္စာဒိ။

တ္တတဒီသု သံယောဂေ ရဿတ္တံ, ဥတ္တ, ဇာနိတ္တ, ဉာပေတ္တ, ဇာနာပေတ္တ, ဌတ္တ။

ဟာဒိတော ဌာဿ ဌဟော, သဏ္ဌဟိတ္တ, ပတိဋ္ဌဟိတ္တ။

ကာရိတေ က္ပစိ ရဿတ္တံ, ဌပေတ္တ, ပဋ္ဌပေတ္တ, ပတိဋ္ဌာပေတ္တ, ဒတ္တ, အာဒိယိတ္တ, သမာဒိယိတ္တ, ဒ ဇ္ဇိတ္တ။

ဒဒ-အနေ, တ္တတဿ ယ္ဟော, ယမ္ပဟိ ဒဿ ဇော, ယဿ ပုဗ္ဗရူပံ ဒီဃော, ဒဇ္ဇာ, အပေတ္တ။

ဟာဒိတော ရဿော, သမာဒပေတ္တ။

ဓာ-ဓာရဏေ, ဒ္ပိတ္တံ, ပုဗ္ဗဿ တတိယတ္တံ ရဿော စ, ပရဿ ‘ဓာဿ ဟော’တိ ဟော, ပဒဟိတ္တ, ဝိဒဟိ တ္တ, နိဒဟိတ္တ, သဒ္ဒဟိတ္တ, ဩဒဟိတ္တ, ပိဒဟိတ္တ, ပရိဒဟိတ္တ။

ကာရိတေ-အာဓပေတ္တ, သန္နိဓာပေတ္တ, ပိဝိတ္တ, ပိတ္တ တ, ဟယေတ္တ, မာပေတ္တ, ဩသာပေတ္တ, ပရိ ယောသာပေတ္တ, ဟိတ္တ, ပဇဟိတ္တ, ဟာပေတ္တ, ပဇဟာပေတ္တ။

တုံ, တဝေသု-အက္ခာတုံ, အက္ခာတဝေ, သင္ခာတုံ, သင္ခာတဝေ, ဉာတုံ, ဉာတဝေ, ဇာနိတုံ, ဇာနိတဝေ, ဉာပေတုံ, ဉာပေတဝေ, ဇာနာပေတုံ, ဇာနာပေတဝေ, ဌာတုံ, ဌာတဝေ, သဏ္ဌာတုံ, သဏ္ဌာတဝေ, သဏ္ဌဟိတုံ, သဏ္ဌဟိတဝေ, ဌပေတုံ, ဌပေတဝေ, သဏ္ဌာပေတုံ, သဏ္ဌာပေတဝေ, အတုံ, အတဝေ, ပအတုံ, ပအတဝေ, အာအတုံ, အာအတဝေ, ဒဇ္ဇိတုံ, ဒဇ္ဇိတဝေ, အပေတုံ, အပေတဝေ, သမာဒပေတုံ, သမာဒပေတဝေ, သန္ဓာတုံ, သန္ဓာတဝေ, သဒ္ဒဟိတုံ, သဒ္ဒဟေတုံ, သဒ္ဒဟေတဝေ, နိဓေတုံ, နိဓေတဝေ သန္ဓာပေတုံ, နိဓာပေတုံ, ဟတုံ, ပိဝိတုံ, ဟတဝေ, ပိဝေတဝေ, မာတုံ, မိနိတုံ, ပမေတုံ, ဥပမေတုံ, ယာတုံ, ယာယိတုံ, ယာတဝေ, ဩသာယေတုံ, ဩသာပေတုံ, ပရိယောသာပေတုံ, ဟာတုံ, ပဟာတုံ, မာရဓေယျံ ပဟာတဝေ [ဓ. ပ. ၃၄], ဇဟိတုံ, ပဇဟိတုံ, ဟာပေတုံ, ပဟာပေတုံ, ဇဟာပေတုံ။

တဗ္ဗမှ်ိ-အက္ခာတဗ္ဗံ, သင္ခာတဗ္ဗံ, သင္ဃာတဗ္ဗံ, ကယိတဗ္ဗံ, ဉာတဗ္ဗံ, ဇာနိတဗ္ဗံ, ဉာပေတဗ္ဗံ, ဇာနာပေတဗ္ဗံ, ဌာတဗ္ဗံ, ဌပေတဗ္ဗံ, အတဗ္ဗံ, အာအတဗ္ဗံ, သမာအတဗ္ဗံ, အပေတဗ္ဗံ, သမာဒပေတဗ္ဗံ, ဝိဓာတဗ္ဗံ, ဝိဒဟိတဗ္ဗံ, ဟာတဗ္ဗံ, ပိဝိတဗ္ဗံ, မိနိတဗ္ဗံ, မိနေတဗ္ဗံ, ယာတဗ္ဗံ, လာတဗ္ဗံ, ပဟာတဗ္ဗံ။

က္တဝန္တွေသု ဝိပုဗ္ဗော က္တ-ဂတ္တံ, ဝီတော, ဝီတဒေါသော ဝီတမောဟော [သံ. နိ. ၁.၂၄၉], ဥဒိတော, သမုဒိတော, အာဂမော။

သမိတော, သမေတော, သမဝေတော, အပေတော, ဥပေတော, သမုပေတော, အဘိတော, ကီတော, ကယိတော, ကိဏိတော, စိတော, စိနိတော, အာစိတော, ဥပစိတော, သဥ္စိတော, ဇိတော, ပရာဇိတော, ခိုတော, ဩဥ္စိတော, နီတော, အာနီတော, ဝိနီတော, ဩဏီတော, ပဏီတော, နဿူ ဏတ္တံ။

ပီတော, ဘီတော, မိတော, သိတော, နိဿိတော, ပဟိတော။

တိမှ်ိ-သမိတိ, ဝိစိတိ, နီတိ, ဒ္ဒိတ္တေ အာဒိဝုဒ္ဓိ, နေတ္တိ, သဒ္ဓမ္မနေတ္တိ, ဘီတိ။

တုမှ်ိ-သမေတာ, အဘိသမေတာ, ဝိစေတာ, ဇေတာ, နေတာ, ဝိနေတာ, နိန္နေတာ။

တဝန္တု, တာဝီသု-သမေတတ, သမေတာဝီ, အဘိသမေတတ, အဘိသမေတာဝီ ဣစ္စာဒိ။

တ္တတဒီသု-သမေတ္တတ, ဥပေတ္တတ, ကိဏိတ္တတ, ဝိစိနိတ္တတ, ဇေတ္တတ, ဝိဇေတ္တတ, ဇိနိတ္တတ, ဝိဇိနိတ္တတ, ပရာဇေတ္တတ, နေတ္တတ, အာနေတ္တတ ဝိနေတ္တတ, နယိတ္တတ, အာနယိတ္တတ, ဝိနယိတ္တတ, အလ္လီယိတ္တတ, ပဋိသလ္လီယိတ္တတ, သယိတ္တတ။

တုံ, တဝေသု-သမေတုံ, ဥပေတုံ, သမုပေတုံ, သမေတဝေ, ကေတုံ, ကိဏိတုံ, ကေတဝေ, ဝိစေတုံ, ဝိစိနိတုံ, ဇေတုံ, ဝိဇေတုံ, နိတုံ, အာနိတုံ, ဝိနိတုံ, နေတုံ, အာနေတုံ, ဝိနေတုံ, နယိတုံ, အာနယိတုံ, ဝိနယိတုံ, နေတဝေ။

တဗ္ဗမှ်ိ-သမေတဗ္ဗံ, ကေတဗ္ဗံ, ကိဏိတဗ္ဗံ ဣစ္စာဒိ။

ဥဝဏ္ဏေသု-စုတော, စဝိတော။

ကာရိတေ-စာဝိတော။

ဇုတော, ဇဝိတော, ထုတော, အဘိတ္ထုတော, အဘိတ္ထဝိတော,

သံပုဗ္ဗော ဓု-ဝလ္လဘေ, သန္ဓုတော-မိတ္တော။ “အသဏ္ဌုတံ စိရသဏ္ဌုတေနာ”တိပိ ပဌိ။

ဒု-ဂတိယံ ဟိံသာယဥ္စ, ဒုတော, ဥပဒ္ဒုတော။

ဓူ-ကမ္ပနေ, ဓုတော, နိဒ္ဓုတော။

ဘူတော, သမ္ဘူတော။

ကာရိတေ-ဘာဝိတော, သမ္ဘာဝိတော, ဝိဘာဝိတော, ပရိဘာဝိတော။

ယု-မိဿနေ, သံယုတော။

ရု-သဒ္ဒေ, ရုတော, လုတော, ဝုတော, သံဝုတော, သုသံဝုတော, သုတော, ဝိဿုတော။

ဟု-ပူဇာယံ, ဟုတော။

တိမှိ-စဝနံ စုတိ, ထဝနံ ထုတိ, ဘူတိ, ဝိဘူတိ, သဝနံ သုတိ,

တုမှိ-စဝိတာ, စာဝေတာ, ဇဝိတာ, ထဝိတာ, သန္ထဝိတာ, သောတာ, သာဝေတာ။

တဝန္တု တာဝီသု-စုတဝါ, စုတာဝီ, စာဝေတဝါ, စာဝေတာဝီ ဣစ္စာဒိ။

တဗ္ဗာဒီသု-စဝိတဗ္ဗံ, စဝိတဗ္ဗာနံ, စဝိတုနံ, ဇဝိတဗ္ဗံ, အဘိတ္ထဝိတဗ္ဗံ, ဘုတဗ္ဗံ, အနုဘာဝိတဗ္ဗံ, ဘာဝေတဗ္ဗံ, ဘာဝယိတဗ္ဗံ, သုတဗ္ဗံ, သုဏိတဗ္ဗံ, သာဝေတဗ္ဗံ, သာဝယိတဗ္ဗံ။

တုံ, တဝေသု-စဝိတုံ, စာဝေတုံ, ဘောတုံ, ဘဝိတုံ, အနုဘာဝိတုံ, ဘာဝေတုံ, ဘာဝယိတုံ, သောတုံ, သာဝေတုံ။

ဟူ-သတ္တာယံ, ဟောတုံ။ "ယာ ဣဒ္ဓေ ပုရိသော ဟောတုံ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၂၈၂]။ န သော သက္ကာ န ဟောတုယေ"တိ [ဗု. ဝံ. ၂.၉ 'ဟေတုယေ'] ဟဋ္ဌိ။

တဗ္ဗမှိ-စဝိတဗ္ဗံ, ဘဝိတဗ္ဗံ, အနုဘာဝိတဗ္ဗံ, ဘာဝေတဗ္ဗံ, သောတဗ္ဗံ။ ဒ္ဒဝိတ္တော-သောတ္တဗ္ဗံ, သာဝေတဗ္ဗံ။

ဒေဒ္ဓေသု မဟာဝုတ္တိနာ က္ဝစိ ကောရဿ ဣတ္တံ, ကယိတော, အပစာယိတော, အပစိတော တ, ဥဇ္ဈာယိတော, နိဇ္ဈာယိတော, အဘိဇ္ဈာယိတော။

ကယနံ ဂီတိ, အပစာယနံ အပစိတိ။

တုမှိ-ကယိတာ, အပစာယိတာ, ဥဇ္ဈာယိတာ။

တဝန္တု, တာဝီသု-ကယိတဝါ, ကယိတာဝီ ဣစ္စာဒိ။

ကယိတဗ္ဗံ, ဈာယိတဗ္ဗံ, အဘိဇ္ဈာယိတဗ္ဗံ။

ကယိတုံ, ကယိတဝေ, အပစာယိတုံ, အပစာယိတဝေ, ဈာယိတုံ, ဈာယိတဝေ, အဘိဇ္ဈာယိတုံ, အဘိဇ္ဈာယိတဝေ။

ကယိတဗ္ဗံ, အပစာယိတဗ္ဗံ, ဥဇ္ဈာယိတဗ္ဗံ။

ဣတိ ကေဗ္ယဥ္ဇနဓာတူနံ ပကတိရူပရာသိ။

ဘူတာဒိဂဏ

အနေကဗ္ယဥ္ဇနဓာတူနံ ပကတိရူပာနိ တွာဒိကစ္စေ ဝိဘာဂနယေန ဘူတာဒီဟိ သတ္တဟိ ဓာတုဂဏေဟိ စ ကာရိတပစ္စယေဟိ စ ဓာတုပစ္စယေဟိ စ ယထာလာဘံ ဝိဘဇိတ္ဗာ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာနိ။

အတ္ထိဒံ နယဒသ္သနံ –

အာသ, ကာသ, ဂမု, ဒိသ။

အာသ-ဥပဝေသနေ, စ္ဆာဒေသသုတ္တေ ‘န္တ မာန တ္တာဒိသူ’တိ အဓိကတတ္တာ တပစ္စယေသု စ္ဆာဒေသော နတ္ထိ, ဂရုံ ဥပာသိတော, ပယိရုပာသိတော။

တုမ္ဟိ-ဥပာသိတာ, ဥပာသေတာ တ, ဥပာသိတတ, ဥပာသိတာဝီ, ဥပာသိတ္ဝတ, ဥပာသိတ္ဝတန, ဥပာသိတုန။ ‘ယွော တ တ္ဝတသ္သ သမာသေ’တိ ယွာဒေသေ-ဥပာသိယ, ပယိရုပာသိယ, ဥပာသိယာန, ဥပာသိတုံ, ဥပာသိတဝေ, ဥပာသိတဗ္ဗော။

ကာသု-ကာဆာ, ကန္တိသု, ဗဟုလာဓိကာရာ စ္ဆာဒေသော, ကာစ္ဆိတော, ကာစ္ဆိတာ, ကာစ္ဆိတတ, ကာစ္ဆိတာဝီ, ကာစ္ဆိတုံ, ကာစ္ဆိတဝေ, ကာစ္ဆိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ကာစ္ဆာပိတော, ကာစ္ဆာပိတာ, ကာစ္ဆာပိတာဝီ, ကာစ္ဆာပေတ္ဝတ, ကာစ္ဆာပေတုံ, ကာစ္ဆာပေတဝေ, ကာစ္ဆာပေတဗ္ဗံ။

သေဓာတုမ္ဟိ-ဧသိတော, ပရိယေသိတော, ဧသိတာ, ပရိယေသိတာ, ဧသိတတ, ပရိယေသိတတ, ဧသိတ္ဝတ, ပရိယေသိတ္ဝတ, ဧသိတ္ဝတန, ပရိယေသိတ္ဝတန, ဧသိတုံ, ပရိယေသိတုံ, ဧသိတဝေ, ပရိယေသိတဝေ, ဧသိတဗ္ဗံ, ပရိယေသိတဗ္ဗံ။

ဂမု-ဂတိမ္ဟိ, ဂမိတော, ဂမိတာ, ဂမိတတ, ဂမိတာဝီ, ဂမိတ္ဝတ, ဂမိတ္ဝတန, ဂမိတုန, ဂမိတုံ, ဂမိတဝေ, ဂမိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ဂမာပိတော, ဂမာပေတာ ဣစ္စာဒိ။

ဒိသ-ပေက္ခနေ ပဿိတော, ပဿိတာ, ပဿေတာ တ, ပဿိတ္ဝတ, ပဿိတ္ဝတန, ပဿိတုန, ပဿိတုံ, ပဿိတဝေ, ပဿိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ဒဿိတော, ဒဿယိတော, ဒဿိတာ, ဒဿေတာ, ဒဿယိတာ, ဒဿိတတ, ဒဿိတာဝီ, ဒဿေတ္ဝတ, ဒဿယိတ္ဝတ, ဒဿေတ္ဝတန, ဒဿယိတ္ဝတန, ဒဿေတုံ, ဒဿယိတုံ, ဒဿေတဗ္ဗံ။

ဒက္ခာဒေသေ-ဒက္ခိတော, ဒက္ခိတာ, ဒက္ခိတတ, ဒက္ခိတာဝီ, ဒက္ခိတ္ဝတ, ဒက္ခိတုံ, ဒက္ခိတဝေ, “ဒက္ခိတာယေ အပရာဇိတသင်္ဃ”န္တိ [ဒီ. နိ. ၂.၃၃၂] ဟဋ္ဌိ, ဒက္ခိတဗ္ဗံ။

ဒုသ-နာသေ, ကာရိတေ ဏိပစ္စယေ –

၇၆၄. ဏိမှိ ဒီဃော ဒုသဿ [က. ၄၈၆; ရူ. ၅၄၃; နီ. ၉၇၇]။

ဏိမှိ ပရေ ဒုသဿ ဒီဃော ဟောတိ။

ဒူသိတော, ဒူသိတာ, ဒူသေတာ, ဒူသိတတ, ဒူသိတာဝီ, ဒူသေတ္ဝတ, ဒူသေတ္ဝတန, ဒူသိတုန, ဒူသေတုံ, ဒူသေတဝေ။

ဏိမှီတိ ကိံ? ဒုဋ္ဌော။

ကာတိ ဘူတာဒိဂဏော။

ရုဓာဒိဂဏ

ဘုဇ, ယုဇ, ဆိဒ, ဘိဒ, ရုဓ။

၇၆၅. မံ တ ရုဓာဒီနံ [က. ၄၄၆; ရူ. ၅၀၉; နီ. ၉၂၆]။

ရုဓာဒီနံ ပုဗ္ဗန္တသရာ ပရံ မာနုဗန္ဓော နိဂ္ဂဟီတာဂမော ဟောတိ တ။

ဘုဉ္ဇတေ, ဘုဉ္ဇတာ, ဘုဉ္ဇတတ, ဘုဉ္ဇတာဝီ, ဘုဉ္ဇိတ္ဝာတ, ဘုဉ္ဇိတ္ဝာတန, ဘုဉ္ဇိတုန, ဘုဉ္ဇိတုံ, ဘုဉ္ဇိတဝေ, ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ဘောဇိတေ , ဘောဇိတာ, ဘောဇေတာ တ, ဘောဇိတတ, ဘောဇိတာဝီ, ဘောဇေတွာတ, ဘောဇယိတွာတ, ဘောဇေတုံ, ဘောဇေတဝေ, ဘောဇေတဗ္ဗံ, ယုဉ္ဇတေ, အနုယုဉ္ဇတေ, ဘုဇာဓာတုသဒိသံ။

ဆိန္ဒိတေ, ဆိန္ဒိတာ, ဆိန္ဒေတာ တ, ဆိန္ဒိတတ, ဆိန္ဒိတာဝီ, ဆိန္ဒိတွာတ, ဆိန္ဒိတွာတန, ဆိန္ဒိတုန။ ယ္ဟာဒေသေ-လတံ ဒန္တေဟိ ဆိန္ဒိယ [ဂဝေသိတဗ္ဗံ] , ဆိန္ဒိယာန, သဉ္ဆိန္ဒိယ, သဉ္ဆိန္ဒိယာန, ဆိန္ဒိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ဆိန္ဒာပိတေ, ဆိန္ဒာပေတာ ဣစ္စာဒိ။

ဘိန္ဒိတေ, ဘိန္ဒိတာ, ဘိန္ဒေတာ တ, ဆိဒဓာတုသဒိသံ။

ရုန္ဓိတေ, ရုန္ဓိတာ, ရုန္ဓေတာ, ရုန္ဓိတတ, ရုန္ဓိတာဝီ, ရုန္ဓိတွာတ, ရုန္ဓိတွာတန, ရုန္ဓိတုံ, ရုန္ဓိတဝေ, ရုန္ဓိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ရုန္ဓာပိတေ, ရုန္ဓာပယိတေ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ရုဓာဒိဂဏော။

ဒိဝါဒိဂဏ

ပဒ, ဗုဓ, တုသ, ဒိဝု။

၇၆၆. ပဒာဒီနံ က္ဝစိ။

ပဒာဒီနံ က္ဝစိ ယုက ဟောတိ, ယာဂမော, ‘တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယဉာ’တိ စဝဂ္ဂတ္တံ, ‘ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ’တိ ယဿ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ။

ပဇ္ဇိတေ, အာပဇ္ဇိတေ, ပဋိပဇ္ဇိတေ, ပဋိပဇ္ဇိတာ, ပဋိပဇ္ဇိတတ, ပဋိပဇ္ဇိတာဝီ, ပဋိပဇ္ဇိတွာတ, ပဋိပဇ္ဇိတွာတန, ပဋိပဇ္ဇိတုန, ပဋိပဇ္ဇိတုံ, ပဋိပဇ္ဇိတဝေ, ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-အာပာဒိတေ, ဥပ္ပာဒိတေ, နိပ္ဖာဒိတေ, သမ္ပာဒိတေ, ပဋိပာဒိတေ, အာပာဒိတာ, အာပာဒေတာ, ဥပ္ပာဒိတာ, အနုပ္ပန္နဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒေတာ [အပ. ထေရီ ၂.၃.၁၃၅], နိပ္ဖာဒိတာ, နိပ္ဖာဒေတာ, သမ္ပာဒိတာ, သမ္ပာဒေတာ, ပဋိပာဒိတာ, ပဋိပာဒေတာ, အာပာဒေတွာတ, ဥပ္ပာဒေတွာတ, နိပ္ဖာဒေတွာတ, သမ္ပာဒေတွာတ, ပဋိပာဒေတွာတ, အာပာဒေတုံ, ဥပ္ပာဒေတုံ, နိပ္ဖာဒေတုံ, သမ္ပာဒေတုံ, ပဋိပာဒေတုံ, အာပာဒေတဗ္ဗံ, ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗံ, နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗံ, သမ္ပာဒေတဗ္ဗံ, ပဋိပာဒေတဗ္ဗံ, ဗုဇ္ဈိတေ, ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ [မဟာနိ. ၁၉၂], ဗုဇ္ဈိတတ, ဗုဇ္ဈိတာဝီ, ဗုဇ္ဈိတွာတ, ဗုဇ္ဈိတွာတန, ဗုဇ္ဈိတုန, ဗုဇ္ဈိတုံ, ဗုဇ္ဈိတဝေ, ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ဗောဓိတေ, ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ [မဟာနိ. ၁၉၂], ဗောဓေတတ, ဗောဓေတာဝီ, ဗောဓယိတွာတ, ဗောဓယိတွာတန, ဗောဓေတုံ, ဗောဓေတဝေ, ဗောဓေတဗ္ဗံ, တုဿိတေ, သန္တုဿိတေ, တုဿိတာ, တုဿိတတ, တုဿိတာဝီ, တုဿိတွာတ, တုဿိတုံ, တုဿိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-တောသိတော, တောသိတာ, တောသေတာ တ, တောသိတတ, တောသိတာဝီ, တောသေတ္ဝတ, တောသေတုံ, တောသေတဖွံ, ဒိဗ္ဗိတော, ဒိဗ္ဗိတာ, ဒိဗ္ဗိတတ, ဒိဗ္ဗိတာဝီ, ဒိဗ္ဗိတ္ဝတ, ဒိဗ္ဗိတုံ, ဒိဗ္ဗိတဖွံ။

ဣတိ ဒိဝါဒိဂဏော။

သွာဒိဂဏ

သု, ဝု, အာပ။

သုဏိတော, သုဏိတာ, သောတာ တ, သုဏိတတ, သုဏိတာဝီ, သုဏိတ္ဝတ, သုဏိတုံ, သုဏိတဖွံ။

ကာရိတေ-သာဝိတော, သာဝေတာ, သာဝေတတ, သာဝေတာဝီ, သာဝေတ္ဝတ, သာဝေတုံ, သာဝေတဖွံ, သံဝုဏိတော, အာဝုဏိတော, သံဝုဏိတာ, သံဝုဏိတ္ဝတ, သံဝုဏိတုံ, သံဝုဏိတဖွံ, ပာပုဏိတော, ပရိယာပုဏိတော, ပာပုဏိတာ, ပရိယာပုဏိတာ, ပာပုဏိတတ, ပရိယာပုဏိတတ, ပာပုဏိတာဝီ, ပရိယာပုဏိတာဝီ, ပာပုဏိတ္ဝတ ပရိယာပုဏိတ္ဝတ, ပာပုဏိတုံ, ပရိယာပုဏိတုံ, ပာပုဏိတဗ္ဗော, ပရိယာပုဏိတဗ္ဗော။

ကာရိတေ-ပာပိတော, ပာပိတာ, ပာပေတာ တ, ပာပေတ္ဝတ, ပာပေတုံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ သွာဒိဂဏော။

ကိယာဒိဂဏော ကေဗ္ယဥ္စနေသု ဝုတ္တော ဝေ။

တနာဒိဂဏ

ကရ, တန။

'ကရောတိသ္သ ခော'တိ ကဿ ခော, အဘိသင်္ခရိတော, အဘိသင်္ခရိတာ, အဘိသင်္ခရိတတ, အဘိသင်္ခရိတာဝီ, ကရိတ္ဝတ, ကရိတ္ဝတန, အဘိသင်္ခရိတ္ဝတ, အဘိသင်္ခရိတ္ဝတန, အဘိသင်္ခရိတုံ, အဘိသင်္ခရိတဖွံ။

ကာရိတေ-ကာရိတော, ကာရာပိတော, ကာရိတာ, ကာရေတာ, ကာရာပိတာ, ကာရာပေတာ, ကာရိတတ, ကာရိတာဝီ, ကာရေတ္ဝတ, ကာရာပေတ္ဝတ, ကာရေတုံ, ကာရာပေတုံ, ကာရေတဖွံ, ကာရာပေတဖွံ။

တနိတော, တနိတ္ဝတ, တနိတုံ ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ တနာဒိဂဏော။

စုရာဒိဂဏ

ကပ္ပ, စိန္တ, စုရ, ဝိဒ ။

ကပ္ပ-သင်္ကပ္ပနေ, ကပ္ပိတော, သင်္ကပ္ပိတော, ကပ္ပယိတော, သင်္ကပ္ပေတာ, သင်္ကပ္ပယိတာ, ကပ္ပေတတ, ကပ္ပေတာဝီ, ကပ္ပေတ္ဝတ, ကပ္ပယိတ္ဝတ, ကပ္ပေတုံ, ကပ္ပယိတုံ, ကပ္ပေတဖွံ, ကပ္ပယိတဖွံ။

ကာရိတေ-ကပ္ပာပိတော ဣစ္စာဒိ။

စိန္တိတော, စိန္တယိတော, စိန္တေတာ, စိန္တယိတာ, စိန္တိတတ, စိန္တိတာဝီ, စိန္တေတ္ဝတ, စိန္တယိတ္ဝတ, စိန္တိတုံ, စိန္တေတုံ, စိန္တယိတုံ, စိန္တိတဖွံ, စိန္တေတဖွံ။

ကာရိတေ-စိန္တာပိတော က္လစ္စာဒိ။

စောရိတော, စောရယိတော, စောရေတာ, စောရယိတာ က္လစ္စာဒိ။

ဝေဒိတော, ဝေဒယိတော, ဝေဒေတာ, ဝေဒယိတာ က္လစ္စာဒိ။

က္လတိ စုရာဒိဂဏော။

တိတိက္ခ, ဝီမံသ, ဗုဘုက္ခ, ပဗ္ဗတာယ ။

တိတိက္ခိတော, တိတိက္ခိတာ, တိတိက္ခိတတ, တိတိက္ခိတာဝီ, တိတိက္ခိတ္ဝတ, တိတိက္ခိတုံ, တိတိက္ခိတဗ္ဗော။

ကာရိတေ-တိတိက္ခာပိတော က္လစ္စာဒိ။

ဝီမံသိတော, ဝီမံသေတာ, ဝီမံသိတတ, ဝီမံသိတာဝီ, ဝီမံသိတ္ဝတ, ဝီမံသိတုံ, ဝီမံသိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ဝီမံသာပိတော က္လစ္စာဒိ။

ဗုဘုက္ခိတော, ဗုဘုက္ခိတာ, ဗုဘုက္ခိတတ, ဗုဘုက္ခိတာဝီ, ဗုဘုက္ခိတ္ဝတ, ဗုဘုက္ခိတုံ, ဗုဘုက္ခိတဗ္ဗံ။

ကာရိတေ-ဗုဘုက္ခာပိတော က္လစ္စာဒိ။

ပဗ္ဗတာယိတော, ပဗ္ဗတာယိတာ, ပဗ္ဗတာယိတတ, ပဗ္ဗတာယိတာဝီ, ပဗ္ဗတာယိတ္ဝတ, ပဗ္ဗတာယိတုံ, ပဗ္ဗတာယိတဗ္ဗော။

ကာရိတေ-ပဗ္ဗတာယာပိတော က္လစ္စာဒိ။

ဧဝံ ကုက္ကုစ္စာယိတော, ကုက္ကုစ္စာယိတာ, ကုက္ကုစ္စာယိတတ, ကုက္ကုစ္စာယိတာဝီ, ကုက္ကုစ္စာယိတ္ဝတ, ကုက္ကုစ္စာယိတုံ, ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ , ပိယာယိတော, ပိယာယိတ္ဝတ, ပိယာယိတုံ က္လစ္စာဒီနိ စ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

အထ ဝိသေသသရာသိ ဝုစ္စတေ။

၇၆၇. **ကတ္တရိ စာရမ္ဘေ** [က. ၅၅၆-၇; ရူ. ၆၀၆, ၆၂၂; နီ. ၁၁၄၃-၄]။

အာရမ္ဘော နာမ အာဒိကိရိယာ-ပဌမာရမ္ဘော။ ကိရိယာရမ္ဘေ ဝတ္တဗ္ဗေ ကတ္တရိ စ ဘာဝေ, ကမ္မေသု စ က္တော ဟောတိ, ဧတေန ပစ္စုပ္ပန္နေပိ ကိရိယာသန္တာနေ ပဌမာရမ္ဘံ ပဋိစ္စ အတီတဝိသယော တပစ္စယော ဝိဟိတော, ယထာ? ဘုတ္တာဝီ ပတရိတောတိ [ပာစိ. ၂၃၈]။

ပုရိသော ကဋံ ပကတော, ပုရိသေန ကဋော ပကတော။

၇၆၈. **ဌာသဝသသိလိသသီရုဟဇရဇနီဟိ** [က. ၅၅၆; ရူ. ၆၀၆, ၆၂၂; နီ. ၁၁၄၃-၄]။

ဌာဒီဟိ ကတ္တရိ စ ဘာဝ, ကမ္မေသု စ က္တော ဟောတိ။

ဌာမ္ဟတိ-ဥပဋ္ဌိတော ဂရုံ သိဿော, ဥပဋ္ဌိတော ဂရု သိဿေန။

အာသမ္ဟတိ-ဥပာသိတော ဂရုံ သိဿော, ဥပာသိတော ဂရု သိဿေန။

ဝသမှတိ-အနုဝုသိတော ဂရုံ သိဿော, အနုဝုသိတော ဂရု သိဿေန။

သိလိသ-အာလိင္ဂနေ, အာသိလိဌော ပိတရံ ပုတ္တော, အာသိလိဌော ပိတာ ပုတ္တေန။

သီမှတိ-အဓိသယိတော ဥက္ခလိံ ဇနော, အဓိသယိတာ ဥက္ခလိ ဇနေန, ဥဒ္ဓနံ အာရောပိတာတိ အတ္ထော။

ရုဟမှတိ-အာရူဠှော ရုက္ခံ ဇနော, အာရူဠှော ရုက္ခော ဇနေန။

ဇရမှတိ-အနုဇိဏ္ဏော ဝသလိံ ဒေဝဒတ္တော, အနုဇိဏ္ဏာ ဝသလီ ဒေဝဒတ္တေန, အနုဇာတော မာဏဝိကံ မာဏဝေ, အနုဇာတာ မာဏဝိကာ မာဏဝေန။

၇၆၉. ဂမနတ္ထာကမ္မကာဓာရေ စ [က. ၅၅၆-၇; ရူ. ၆၀၆, ၆၂၂; နီ. ၁၁၄၃-၄]။

ဂမနတ္ထဓာတူဟိ အကမ္မကဓာတူဟိ စ ပရံ အာဓာရေ စ ကတ္တရိ စ ဘာဝ, ကမ္မေသု စ က္တော ဟောတိ။

ယန္တိ ဧတ္ထာတိ ယာတံ, ဣဒံ တေသံ ယာတံ။ ပဒံ အက္ကမတိ ဧတ္ထာတိ ပဒက္ကန္တံ, ဣဒံ တေသံ ပဒက္ကန္တံ။ ဣဟ တေ ယာတာ, အယံ တေဟိ ယာတော မဂ္ဂော, ဣဟ တေဟိ ယာတံ။

အကမ္မကမှတိ-ဣဒံ တေသံ အာသိတံ ဌာနံ, ဣဟ တေ အာသိတာ, ဣဒံ တေဟိ အာသိတံ ဌာနံ, ဣဓ တေဟိ အာသိတံ။

၇၇၀. အာဟာရတ္ထာ [က. ၅၅၆-၇; ရူ. ၆၀၆, ၆၂၂; နီ. ၁၁၄၃-၄]။

အဇ္ဈောဟာရဏတ္ထဓာတုတော ကတ္တရိ စ ဘာဝ, ကမ္မေသု စ အာဓာရေ စ က္တော ဟောတိ။

ဣဟ တေ ဘုတ္တာ, အသိတာ, ပီတာ, ခာယိတာ, သာယိတာ။ ဣမာနိ တေဟိ ဘုတ္တာနိ, အသိတာနိ, ပီတာနိ, ခာယိတာနိ, သာယိတာနိ။ ဣဟ တေသံ ဘုတ္တံ, အသိတံ, ပီတံ, ခာယိတံ, သာယိတံ။ ဣဒံ တေသံ ဘုတ္တံ ဌာနံ, အသိတံ ဌာနံ, ပီတံ ဌာနံ, ခာယိတံ ဌာနံ, သာယိတံ ဌာနံ။

ဣတိ တာဒိပစ္စယရာသိ။

အနီယပစ္စယရာသိ

‘ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနီယာ’တိ အနီယော, အနုဘုယ္ယတီတိ အနုဘဝနီယော။

အာကာရန္တေသု ပရဿရလောပေ, က္ဝစိ ယာဂမော, ဥပဌာနီယော, အနီယော, ပဒပဟတီတိ ပဓာနီယော-ယောကဝစရော, ဟာတဗ္ဗန္တိ ဟာနီယံ, သာယိတုံ အရဟတီတိ သာယနီယံ, ပဋိသာယနီယံ, ပဟာနီယံ, အဘိတ္ထဝနီယံ, သောတဗ္ဗန္တိ သဝနီယံ, ဟုတဗ္ဗန္တိ ဟဝနီယံ, ဥပာသနီယော, အဘိက္ကမိတဗ္ဗောတိ အဘိက္ကမနီယော, ရဇ္ဇတီတိ ရဇ္ဇနီယော, ဂန္တဗ္ဗောတိ ဂမနီယော, ဝုစ္စတီတိ ဝစနီယော။

ကရ, တရ, ထရ, ဓရ, သရ, ဟရ။

၇၇၁. ရာ နဿ ဏော [က. ၅၄၉; ရူ. ၅၅၀; နီ. ၁၁၃၅]။

ရကာရန္တဓာတုမှာ ပရဿ ပစ္စယနကာရဿ ဏော ဟောတိ။

ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကရဏီယံ, တရိတဗ္ဗန္တိ တရဏီယံ, အတ္ထရိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထရဏီယံ, ဓာရေတဗ္ဗန္တိ ဓာရဏီယံ, သာရေတဗ္ဗန္တိ သာရဏီယံ, ဟရိတဗ္ဗန္တိ ဟရဏီယံ ဣစ္စာဒိ။

ရန္တိတဗ္ဗန္တိ ရန္တနီယံ, ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘုဥ္ဇနီယံ, ဘောဇနီယံ, ပရိဘောဇနီယံ, ယောဇေတဗ္ဗန္တိ ယောဇနီယံ, ဒိဗ္ဗိတဗ္ဗန္တိ ဒိဗ္ဗနီယံ, ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗန္တိ ဗုဇ္ဈနီယံ, ဟာပုဏိတဗ္ဗန္တိ ဟာပနီယံ, ဉာပေတဗ္ဗန္တိ ဉာပနီယံ, စိန္တေတဗ္ဗန္တိ စိန္တနီယံ, ဝဍ္ဎေတဗ္ဗန္တိ ဝဍ္ဎနီယံ, တိတိက္ခိတဗ္ဗန္တိ တိတိက္ခနီယံ, ဝိမံသိတဗ္ဗန္တိ ဝိမံသနီယံ ဣစ္စာဒိ။

ကိတ အနီယပစ္စယရာသိ။

န္တု, မာနပစ္စယရာသိ

အထ န္တု, မာနပစ္စယာ ဝုစ္စန္တေ။

၇၇၂. န္တော ကတ္တရိ ဝတ္တမာနေ [က. ၅၆၅; ရူ. ၆၄၆; နီ. ၁၁၅၇]။

ဝတ္တမာနော ဝုစ္စတိ ပစ္စုပ္ပန္နော, ဝတ္တမာနေ ကာလေ ကိုယတ္တာ ပရံ ကတ္တရိ န္တော ဟောတိ။

ဘူ-သတ္တာယံ, 'ကတ္တရိ လော'တိ အပစ္စယော, 'ယုဝဏ္ဏာနမေဩပစ္စယေ'တိ ဩဝုဒ္ဓိ, ဘဝတီတိ ဘောန္တော-ပုရိသော, ဘောန္တံ-ကုလံ, ဘောန္တီ-ဣတ္ထီ။

ပုန 'ဩဝိနမယဝ သရေ'တိ ဩဿ အဝာဒေသော, ဘဝံပုရိသော, ဘဝန္တံ-ကုလံ, ဘဝန္တီ, ဘဝတီ, ဘောတီ ဝာ-ဣတ္ထီ။

၇၇၃. မာနော [က. ၅၆၅; ရူ. ၆၄၆; နီ. ၁၁၅၇]။

ဝတ္တမာနေ ကာလေ ကိုယတ္တာ ပရံ ကတ္တရိ မာနော ဟောတိ။

ဘဝမာနော-ပုရိသော, ဘဝမာနံ-ကုလံ, ဘဝမာနာ-ဣတ္ထီ။

၇၇၄. ဘာဝကမ္မေသု စ [က. ၅၆၅; ရူ. ၆၄၆; နီ. ၁၁၅၇]။

ဝတ္တမာနေ ကာလေ ကိုယတ္တာ ပရံ ဘာဝ, ကမ္မေသု စ မာနော ဟောတိ။ 'က္ယော ဘာဝကမ္မေသူ'တိ ယပစ္စယော။

အနုဘူယတေတိ အနုဘူယမာနော ဘောဂေ ပုရိသေန, အနုဘူယမာနာ သမ္ပတ္တိ, အနုဘူယမာနံ သုခံ။

ယဿ ဒွိတ္တံ, အနုဘုယ္ယမာနော။

၇၇၅. တေ ဿပုဗ္ဗာနာဂတေ ။

အနာဂတေ ကာလေ ဝတ္တဗ္ဗေ တေ န္တု, မာနပစ္စယာ ဿပုဗ္ဗာ ဟောန္တိ။

ဘဝိဿတီတိ ဘဝိဿန္တော [ရူ. ၄၀၃-ပိဋ္ဌေ ရူပဝိဓိ ပဿိတဗ္ဗော] -ပုရိသော, ဘဝိဿန္တံ-ကုလံ, ဘဝိဿန္တီ-ဝိဘတ္တိ, ဘဝိဿတီ ဝာ, ဘဝိဿမာနော, ဘဝိဿမာနံ, ဘဝိဿမာနာ။

ကမ္မေ-အနုဘူယိဿမာနော။

၇၇၆. မာနဿ မဿ ။

မာနပစ္စယဿ မဿ ကွစိ လောပေါ ဟောတိ။

နိသိန္နော တ သယာနော [ခု. ပာ. ၉.၉] တ, သတော သမ္ပဇာနော [ဒီ. နိ. ၁.၂၁၇], နိစ္စံ နလောပေါ။

ပညာယန္တော , ပညာယမာနော။

ကမ္မေ-ဝိညာယမာနော။

ကာရိတေ-ဉာပေန္တော, ဉာပယန္တော, ဉာပယမာနော။

ကမ္မေ-ဉာပီယမာနော။

ကိယာဒိဂဏေ-ဇာနန္တော, ဇာနမာနော။

ကာရိတေ-ဇာနာပေန္တော, ဇာနာပယမာနော။

ကမ္မေ-ဇာနာပီယမာနော။

တိဋ္ဌံ, တိဋ္ဌန္တော, တိဋ္ဌမာနော, သဏ္ဌဟံ, သဏ္ဌဟန္တော, သဏ္ဌဟမာနော။

ကမ္မေ-ဉပဋ္ဌီယမာနော။

ကာရိတေ-ပတိဋ္ဌာပေန္တော, ပတိဋ္ဌာပယန္တော, ပတိဋ္ဌာပယမာနော။

ကမ္မေ-ပတိဋ္ဌာပီယမာနော။

ဒေန္တော, ဒဒန္တော, ဒဇ္ဇန္တော, သမာဒိယန္တော, ဒဒမာနော, ဒဇ္ဇမာနော, သမာဒီယမာနော။

ကမ္မေ-ဒီယမာနော, ဒိယ္ယမာနော။

ကာရိတေ-အပေန္တော, အပယန္တော, သမာဒပယန္တော, ရဿော။

ကမ္မေ-အပီယမာနော, သမာအပီယမာနော။

နိဓေန္တော, နိဒဟန္တော, နိဒဟမာနော, နိဓိယ္ယမာနော, နိဓာပေန္တော, နိဓာပယန္တော, နိဓာပယမာနော, နိဓာပီယမာနော, ယာယန္တော။ ယာယန္တ’မနုယာယန္တိ [ဇာ. ၂.၂၂.၁၇၅၃], ယာယမာနော မဟာရာဇာ, အဒ္ဒာ သီဒန္တရေ နဂေ [ဇာ. ၂.၂၂.၅၆၆]။ တယန္တော, တယမာနော, နိဗ္ဗာယန္တော, ပရိနိဗ္ဗာယန္တော, နိဗ္ဗာယမာနော, နိဗ္ဗာပေန္တော, နိဗ္ဗာပယမာနော , နိဗ္ဗာပီယမာနော, ဩဿာယန္တော, ဩဿာပေန္တော, ဩဿာပယန္တော, ပဟာယန္တော, ပဟာယမာနော, ဇဟန္တော, ဇဟမာနော, ပဟီယမာနော, ပဟိယ္ယမာနော, ဇဟီယမာနော, ဟာပေန္တော, ဟာပယန္တော, ဟာပယမာနော, ဇဟာပေန္တော, ဇဟာပယန္တော, ဇဟာပယမာနော, ဟာပီယမာနော, ဇဟာပီယမာနော။

ဣဝဏ္ဏန္တေသု-ဝိက္ကယန္တော, ဝိက္ကိဏန္တော, ဝိနိစ္ဆယန္တော, ဝိနိစ္ဆိနန္တော, နိတော စဿ ဆော။

အာစယန္တော, အာစိနန္တော, ဇယန္တော, ဇိနန္တော, ဍေန္တော, ဍေမာနော, နေန္တော, ဝိနေန္တော, နယန္တော, ဝိနယန္တော, နယမာနော, နိယ္ယမာနော, နယာပေန္တော, နယာပယမာနော, သေန္တော, သယန္တော, သေမာနော, သယမာနော, သယာနော တ, ပဟိဏန္တော, ပဟိဏမာနော။

ဥဝဏ္ဏန္တေသု-စဝန္တော, စဝမာနော, ဌာနာ စာဝန္တော, စာဝယန္တော, စာဝယမာနော, ဇဝန္တော, ဇဝမာနော, အဘိတ္ထဝန္တော, အဘိတ္ထဝမာနော, အဘိတ္ထဝီယမာနော, သန္ဓဝန္တော, သန္ဓဝမာနော, ဓုနန္တော, နိဒ္ဓုနန္တော, ဓုနမာ

နော, နိဒ္ဒုနမာနော, ပုနန္တော, ရဝန္တော, လုနန္တော, အာဝုဏန္တော, ပသဝန္တော, ဝိသ္သဝန္တော။

ကမ္မေ-သုယ္ယမာနော။

ကာရိတေ-သာဝေန္တော, သာဝယန္တော။

သုတဒိဂဏေ-သုဏန္တော, သုဏမာနော။

ကာရိတေ-သုဏာပေန္တော, သုဏာပယန္တော။

ဟု-ပူဇာယံ, ဇုဟောန္တော။

ပပုဗ္ဗော ပဟုတ္တေ, ပဟောန္တော, သမ္ပဟောန္တော။

ဟူ-သတ္တာယံ, ဟောန္တော။

ဒေန္တေသု-ဧန္တော ။ အတ္ထံ ဧန္တေမ္ပိ သူရိယေ [ဇာ. ၂.၂၂.၂၁၈၇ (အတ္ထင်္ဂတမှိ)] , သမေန္တော, အဘိသမေန္တော, ခာယန္တော, ခာယမာနော, ကယန္တော, ကယမာနော, ကယီယမာနော, ကယာပေန္တော, ကယာပယန္တော, အပစာယန္တော, ဓမ္မံ အပစာယမာနော, ဈာယန္တော, ဈာယမာနော, ပဇ္ဈာယန္တော, ဥဇ္ဈာယန္တော, နိဇ္ဈာယန္တော, အဘိဇ္ဈာယန္တော။

ကာရိတေ-ဈာပေန္တော, ဥဇ္ဈာပေန္တော, ယလောပေ။

ဘာယန္တော, ဘာယမာနော, သာလိံ လာယန္တော, လာယမာနော, စီဝရံ တယန္တော, တယမာနော။

ကိလေ-ကီဠာယံ ပေမနေ စ, ကေလာယန္တော, ကေလာယမာနော, စာလေန္တော ပိယာယန္တောတိ တ အတ္တော။

ဂိလေ-ဂေလညေ, ဂိလာယန္တော။

စိနေ-အဝမညေ, စိနာယန္တော။

ပလေ-ဂတိယံ, ပလာယန္တော။

မိလေ-ဟာနိယံ, မိလာယန္တော။

သင်္ကသေ-နိတသေ, သင်္ကသာယန္တော ဣစ္စာဒိ။

အနေကဗ္ယဥ္ဇနေသု-အသ-ဘုဝိ, “န္တမာနာန္တိယိယုံသွတဒိလောပေ”တိ န္တ, မာနေသု အာဒိလောပေ, သန္တော, သမာနော, ဥပာသန္တော, ဥပာသမာနော, ဥပာသိယမာနော, ဣစ္ဆန္တော, ဣစ္ဆမာနော, ဣစ္ဆိယမာနော, ဂစ္ဆန္တော, ဂစ္ဆမာနော, ဂစ္ဆိယမာနော။

ယဒ္ဓ ပုဗ္ဗရူပတ္တေ-ဂမ္မမာနော, အဓိဂမ္မမာနော, အနာဂတေ သ္သပုဗ္ဗော- “လဘ ဝသ ဆိဒ ဂမ ဘိဒ ရုဒာနံ စ္ဆင”ဣတိ သ္သေန သဟ ဓာတွဝန္တသ္သ စ္ဆော, ဂစ္ဆန္တော, ဂမိသ္သန္တော, ဂစ္ဆမာနော, ဂမိသ္သမာနော, ဇိရန္တော, ဇိရမာနော, ဇိယ္ယန္တော, ဇိယ္ယမာနော, ဒဟန္တော, ဒဟမာနော။

ဒဟာဿ ဒဿ ဍော, ဍဟန္တော, ဍဟမာနော။

ကမ္မေ-ဥယှ္ဟမာနော။

ဒိသ-ပေက္ခနေ, ပဿန္တော, ပဿမာနော, ပဿီယမာနော။

ကာရိတေ-ဒဿေန္တော, ဒဿယန္တော, ဒဿယမာနော။

လဘန္တော, လဘမာနော။

ကမ္မေ ပုဗ္ဗရူပံ, လဗ္ဘမာနော, ဥပလဗ္ဘမာနော။

အနာဂတေ-လစ္ဆန္တော, လဘိဿန္တော, လစ္ဆမာနော, လဘိဿမာနော။

မရန္တော, မရမာနော, မိယန္တော, မိယမာနော။

ယမု-ဥပရမေ, နိယမန္တော, သညမန္တော, သညမမာနော, နိယစ္ဆန္တော။

ကာရိတေ-နိယာမေန္တော။

ရုဒန္တော, ရောဒန္တော, ရောဒမာနော။

အနာဂတေ-ရုစ္ဆန္တော, ရောဒိဿန္တော, ရုစ္ဆမာနော, ရောဒိဿမာနော။

ဝစန္တော, ဝစမာနော။

ကမ္မေ 'အဿု'တိ ဥတ္တံ, ဝုစ္စမာနော။

ကာရိတေ-တစေန္တော, တစယန္တော, တစယမာနော။

ကမ္မေ-တစီယမာနော။

အနာဂတေ-'ဝစ ဘုဇ မုစ ဝိသာနံ က္ခင'က္ကတိ ဿေန သဟ ဓာတွဝန္တဿ က္ခာဒေသော, ဝက္ခန္တော, ဝက္ခမာနော, ဝဒန္တော, ဝဒမာနော, ဩဝဒန္တော, ဩဝဒမာနော, ဝဇ္ဇန္တော, ဝဇ္ဇမာနော။

ကမ္မေ-ဝဒီယမာနော, ဩဝဒီယမာနော, ဩဝဇ္ဇမာနော။

ကာရိတေ-ဘေရိံ တဒေန္တော, တဒယမာနော။

ဝသန္တော ဝသမာနော။

ကမ္မေ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ, ဥပဝဿမာနော။

တသေန္တော, တသယန္တော။

အနာဂတေ-ဝစ္ဆန္တော, ဝသိဿန္တော, ဝစ္ဆမာနော, ဝသိဿမာနော။

ပဝိသန္တော, ပဝိသမာနော။

ကမ္မေ-ပဝိသီယမာနော။

အနာဂတေ-ပဝေက္ခန္တော, ပဝိသိဿန္တော, ပဝေက္ခမာနော, ပဝိသိဿမာနော ဣစ္စာဒိ။

ရုဓာဒိမှိ-ရုန္ဓန္တော, ရုန္ဓမာနော။

ကမ္မေ-ရုန္ဓိယမာနော။

ပုဗ္ဗရူပတ္တေ-ရုဇ္ဈမာနော။

ရောဓေန္တော, ရောဓမာနော, ရောဓီယမာနော။

ဆိန္ဒန္တော, ဆိန္ဒမာနော, ဆိန္ဒိယမာနော, ဆိဇ္ဇမာနော, ဆိန္ဒာပေန္တော, ဆိန္ဒာပယန္တော။

အနာဂတေ-ဆေစ္ဆန္တော, ဆိန္ဒိဿန္တော, ဆေစ္ဆမာနော, ဆိန္ဒိဿမာနော။

ဘိန္ဒန္တော, ဘိန္ဒမာနော, ဘိန္ဒိယမာနော, ဘိဇ္ဇမာနော, ဘေစ္ဆန္တော, ဘိန္ဒိဿန္တော, ဘေစ္ဆမာနော, ဘိန္ဒိဿမာနော။

ဘုဉ္ဇန္တော, ဘုဉ္ဇမာနော။

ကမ္မေ-ဘုဉ္ဇိယမာနော။

ပုဗ္ဗရူပတ္တေ-ဘုဇ္ဇမာနော။

ဘောဇေန္တော, ဘောဇယန္တော, ဘောဇယမာနော, ဘောဇီယမာနော။

အနာဂတေ-ဘောက္ခန္တော, ဘုဉ္ဇိဿန္တော, ဘောက္ခမာနော, ဘုဉ္ဇိဿမာနော။

မုဉ္စန္တော, မုဉ္စမာနော, မုဉ္စိယမာနော, မုစ္စမာနော။

အနာဂတေ-မောက္ခန္တော, မုဉ္စိဿန္တော, မောက္ခမာနော, မုဉ္စိဿမာနော ဣစ္စာဒိ။

ဒိဝါဒိမှိ သုဒ္ဓကတ္တုရူပံ သုဒ္ဓကမ္မရူပဉ္စ ပုဗ္ဗရူပေ သဒိသမေဝ, ဒိဗ္ဗန္တော, ဒိဗ္ဗမာနော, ဒိဗ္ဗိယမာနော။

ပုဗ္ဗရူပတ္တေ-ဒိဗ္ဗမာနော။

ဆိဇ္ဇန္တော, ဆိဇ္ဇမာနော, ဆေဒာပေန္တော, ဆေဒာပယမာနော။

ဗုဇ္ဈန္တော, ဗုဇ္ဈမာနော, ဗုဇ္ဈိယမာနော, ဗောဓေန္တော, ဗောဓယန္တော, ဗောဓယမာနော။

မုစ္စန္တော, မုစ္စမာနော, မောစေန္တော, မောစယန္တော, မောစယမာနော, မောစီယမာနော။

ယုဇ္ဇန္တော, ယုဇ္ဇမာနော ဣစ္စာဒိ။

သွာဒိမှိ-သုဏန္တော, သုဏမာနော။

ကမ္မေ-သုယ္ယမာနော။

ကာရိတေ-သာဝေန္တော, သာဝယန္တော, သာဝယမာနော။

ဟပုဏ္ဏော, ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာတ္တော, ပရိယာပုဏမာနော, ဟပုဏီယမာနော, ဟပီယမာနော။

ကာရိတေ-ဟာပေန္တော, ဟပယန္တော, ဟပယမာနော။

ပရိ, သံပုဗ္ဗော-ပရိသမာပေန္တော, ပရိသမာပယန္တော, ပရိသမာပယမာနော, ပရိသမာပီယမာနော။

သက္ကုဏန္တော, အာဝုဏန္တော ဣစ္စာဒိ။

ကိယာဒိမှိ-ကိဏန္တော, ကိဏာပေန္တော, ဝိက္ကယန္တော ဣစ္စာဒိ။

တနာဒိမှိ-တနောန္တော , ကရောန္တော, ကုဗ္ဗန္တော, ကုဗ္ဗမာနော, ကျုဗ္ဗန္တော, ကျုဗ္ဗမာနော, ကုရုမာနော, ကယိရန္တော, ကယိရမာနော။

ကမ္မေ-ကရီယမာနော, ကယ္ယမာနော, 'တဝဂ္ဂဝရဏာနံ ယေ စဝဂ္ဂဗယညာ'တိ ဓာတွန္တဿ ယာဒေသော။

သင်္ခရောန္တော, အဘိသင်္ခရောန္တော။

ကာရိတေ-ကာရေန္တော, ကာရယန္တော, ကာရယမာနော, ကာရီယမာနော။

သက္ကောန္တော ဣစ္စာဒိ။

စုရာဒိမှိ-စောရေန္တော, စောရယန္တော, စောရယမာနော, ထေနေန္တော, ထေနယန္တော, ထေနယမာနော, စိန္တေန္တော, စိန္တယန္တော, စိန္တယမာနော, စိန္တီယမာနော, စိန္တာပေန္တော, စိန္တာပယန္တော, စိန္တာပယမာနော, စိန္တာပီယမာနော ဣစ္စာဒိ။

တိတိက္ခန္တော, တိတိက္ခမာနော, တိတိက္ခီယမာနော, တိတိက္ခာပေန္တော, တိတိက္ခာပယန္တော, တိတိက္ခာပယမာနော, ဝီမံသန္တော, တိကိစ္ဆန္တော, စိကိစ္ဆန္တော, ဝိစိကိစ္ဆန္တော။

ဘုဉ္ဇိတုံ ဣစ္ဆတီတိ ဗုဘုက္ခန္တော, ဃသိတုံ ဣစ္ဆတီတိ ဇိဃစ္ဆန္တော, ဟာတုံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဣစ္ဆတီတိ ပိပါသန္တော, ကေတ္တုံ သံဝရိတုံ ဣစ္ဆတီတိ ဇိဂုစ္ဆန္တော, ဟရိတုံ ပရိယေသိတုံ ဣစ္ဆတီတိ ဇိဂီသန္တော, ဝိဇေတုံ ဣစ္ဆတီတိ ဝိဇိဂီသန္တော။

ပဗ္ဗတော ဝိယ အတ္တာနံ စရတီတိ ပဗ္ဗတာယန္တော, ပဗ္ဗတာယမာနော, ပိယာယန္တော, မေတ္တာယန္တောဣစ္စာဒီနိ စ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

ဣတိ န္တ, မာနပစ္စယရာသိ။

ဏ္ယာဒိပစ္စယရာသိ

အထ ဏျ, ယ, ယကပစ္စယန္တာ ဝုစ္စန္တေ။

၇၇၇. ဃျဏ ။

ဘာဝ, ကမ္မေသု ဃ, ဏာနုဗန္ဓော ယပစ္စယော ဟောတိ။ ဃာနုဗန္ဓော 'ကကစဇာနံ ဃာနုဗန္ဓေ'တိအာဒီသု ဝိသေသနတ္ထော။ ဏာနုဗန္ဓော ဝုဒ္ဓိဒီပနတ္ထော။ ဇေံ သဗ္ဗတ္ထ။

အနုဘဝိတဗ္ဗောတိ အနုဘာဝိယော ဘောဂေ ပုရိသေန, အနုဘာဝိယံ သုခံ, အနုဘာဝိယာ သမ္ပတ္တိ။

၇၇၈. အာသ္သေ စ ။

အာဒန္တဓာတူနံ အာဿ ဧ ဟောတိ ဃျဏမှိ။ စသဒ္ဒေန ဣဝဏ္ဏာဓာတူနံ အာဂမဉ္ဉကာရဿ စ ဧတ္တံ။

အက္ခာတဗ္ဗံ ကထေတဗ္ဗန္တိ အက္ခေယျံ။

ယဿ ဒွိတ္တံ, သင်္ခါတဗ္ဗန္တိ သင်္ခေယျံ, သင်္ခါတုံ အသက္ကုဏေယျန္တိ အသင်္ခေယျံ, ဂါယိတဗ္ဗန္တိ ဂေယျံ-သကထကံ သုတ္တံ, ဈာယိတုံ အရဟတီတိ ဈေယျံ, ဈာယနီယံ, အပစာယိတုံ အရဟတီတိ အပစေယျံ, ဉာတုံ အရဟတီတိ ဉေယျံ, အာဇာနိတုံ အရဟတီတိ အညေယျံ, ဝိညေယျံ, အဘိညေယျံ, ပရိညေယျံ။

ဤအာဂမေ-ဇာနိယံ, ဝိဇာနိယံ, ဤဿ ရဿော။

ဇာနေယျံ, ဝိဇာနေယျံ, အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗန္တိ အဓိဋ္ဌေယျံ, အဓိဋ္ဌဟေယျံ, ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒေယျံ, အာဒါတဗ္ဗန္တိ အာဒေယျံ, သဒ္ဒဟိတုံ အရဟတီတိ သဒ္ဒဟေယျံ, ဝိဓာတုံ အရဟတီတိ ဝိဓေယျံ, န ဝိဓေယျံ အဝိဓေယျံ-အနတ္တလက္ခဏံ, မာရဿ အာဏာ ဒဟတိ ဓေတ္ထောတိ မာရဓေယျံ, မစ္စုဓေယျံ, သန္နိဟိတဗ္ဗန္တိ သန္နိဓေယျံ, အဘိဓာတဗ္ဗံ ကထေတဗ္ဗန္တိ အဘိဓေယျံ, ပိဒဟိတဗ္ဗန္တိ ပိဓေယျံ, အလောပေ, အပိဓေယျံ ဝါ, ပါတဗ္ဗန္တိ ပေယျံ, မိနေတဗ္ဗန္တိ မေယျံ, ပမေတဗ္ဗန္တိ ပမေယျံ, ဥပေစ္စ မိနိတုံ အရဟတီတိ ဥပမေယျံ, ဟာတဗ္ဗန္တိ ဟေယျံ, ပဟေယျံ, ပဇဟေယျံ။

ဣဝဏ္ဏေသု-အဇ္ဈာယိတဗ္ဗန္တိ အဇ္ဈေယျံ, အဓိယေယျံ, ဥပေတဗ္ဗန္တိ ဥပေယျံ, ဝိက္ကိဏိတဗ္ဗန္တိ ဝိက္ကေယျံ, ဝိက္ကာယိယံ, ဝိက္ကာယေယျံ, ဝိက္ကိဏေယျံ ဝါ, ဝိစိနိတဗ္ဗန္တိ ဝိစေယျံ, ဝိစိနေယျံ, ဇေတဗ္ဗန္တိ ဇေယျံ, ဝိဇေယျံ, နေတဗ္ဗန္တိ နေယျံ, ဝိနေယျံ, အဓိသယိတဗ္ဗန္တိ အဓိသေယျံ, ပဟိတဗ္ဗန္တိ ပဟေယျံ, ပဟိဏေယျံ ဝါ။

ဥဝဏ္ဏေသု ဝုဒ္ဓိအာဝါဒေသော, ကု-သဒ္ဒေ, ကုယျတီတိ ကာဝေယျံ။

ဤဿ အဘာဝေ ဝဿ ဗတ္တံ ရဿော စ, ကဗျံ။

ပုဗ္ဗရူပတ္တေ ကဗ္ဗံ, စာဝေတဗ္ဗန္တိ စာဝေယျံ, ဇဝိတဗ္ဗန္တိ ဇဝေယျံ, အဘိတ္ထဝိတဗ္ဗန္တိ အဘိတ္ထဝေယျံ, ဘဝိတုံ အရဟတီတိ ဘဗ္ဗံ။ ဇုဟောတဗ္ဗန္တိ ဟဗျံ-သပ္ပိ။

ဒွေသု-အပစာယိတဗ္ဗန္တိ အပစေယျံ, အပစာယိယံ။

ဝေ-တန္တသန္တာနေ, ဝေတဗ္ဗန္တိ ဝေယျံ။

ဝစ, ဘဇ, ဘုဇ, ယုဇာဒီဟိ ဃျဏ္ပစ္စယော။

၇၇၉. ကဂါ စဇာနံ ဃာနုဗန္ဓေ [က. ၆၂၃; ရူ. ၅၅၄; နီ. ၁၂၂၉]။

စ, ဇာနံ ဓာတွန္တာနံ က, ဂါ ဟောန္တိ ဃာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ။

ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဝါကျံ, ဝါက္ကံ, ဝါစ္စံ, ဝါစေယျံ ဝါ။

ဘဇ-သေဝါယံ, ဘဇိတဗ္ဗန္တိ ဘာဂျံ, ဘဂ္ဂံ, ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဂျံ, ဘောဂ္ဂံ, ယုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ယောဂျံ, ယောဂ္ဂံ။

၇၈၀. ဝဒါဒီဟိ ယော [က. ၅၄၁; ရူ. ၅၅၂; နီ. ၁၁၂၆]။

ဝအာဒီဟိ ဘာဝ, ကမ္မေသု ဗဟုလံ ယော ဟောတိ။

ဘုဥ္ဇိဘဗ္ဗန္တိ ဘောဇ္ဇံ, ခါဒိတဗ္ဗန္တိ ခဇ္ဇံ, ဝိတုဒိတဗ္ဗန္တိ ဝိတုဇ္ဇံ, ပနုဒိတဗ္ဗန္တိ ပနုဇ္ဇံ, ပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ပဇ္ဇံ, မဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ မဇ္ဇံ။

မုဒ-ဟာသေ, ပမောဒတိ ဧတေနာတိ ပမောဇ္ဇံ, ဝဒီယတီတိ ဝဇ္ဇံ။

ဝဓ-ဟိံသာယံ, ဝဓိတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဈံ, ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗန္တိ ဝိဇ္ဈံ, ပုန္တိ သုဇ္ဈန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ပုညံ, နာဂမော။

ဝိဟညတေ ဝိဟညံ, ဝပိယတေတိ ဝပ္ပံ, သုပနံ သောပ္ပံ, လဘိတဗ္ဗန္တိ လဗ္ဘံ, ဂန္တဗ္ဗန္တိ ဂမ္မံ, ဒမိတုံ အရဟတီတိ ဒမ္မံ, ရမိတဗ္ဗန္တိ ရမ္မံ, အဘိရမ္မံ, နိသာမိယတေ နိသမ္မံ, ဝိသမိယတေ ဝိသမ္မံ, ဖုသီယတေတိ ဖဿော, ဥဿ အတ္တံ။

သာသိတဗ္ဗောတိ သိဿော, ‘သာသဿ သိသာ’တိ သိတ္တံ။

ဂဟ, ဂုဟ, ဂရဟ, ဒုဟ, ဝဟ, သဟ။

၇၈၁. ဂုဟာဒီဟိ ယက [က. ၅၄၁; ရူ. ၅၅၂; နီ. ၁၁၂၆]။

ဧတေဟိ ဘာဝ, ကမ္မေသု ဗဟုလံ ယက ဟောတိ, ဟဿ ဝိပလ္လာသော။

ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ဂယှံ, ဂုဟိတဗ္ဗန္တိ ဂုယှံ။

ဂရဟ-နိန္ဒာယံ, ဂရဟိတဗ္ဗန္တိ ကရယှံ, ဒုဟိတဗ္ဗန္တိ ဒုယှံ, ဝဟိတဗ္ဗန္တိ ဝယှံ။

သဟ-သာဟသေ, သဟိတဗ္ဗန္တိ သယှံ, ပသယှံ။

၇၈၂. ကိစ္စ ဃစ္စ ဘစ္စ ဂဗ္ဗ လျာ [‘။ဗဗ္ဗလေယျာ’ (ဗဟူသု)] ။

ဧတေ သဒ္ဒာ ယပစ္စယန္တာ သိဇ္ဈန္တိ, ဣမိနာ ယပစ္စယံ ကတွာ တေန သဟ ကရဿ ကိစ္စံ, ဟနဿ ဃစ္စံ, ဘရဿ ဘစ္စံ, ဂုဿ ဂဗ္ဗံ, လိဿ လျတ္တံ ကတွာ သိဇ္ဈန္တိ။

ကရီယတေတိ ကိစ္စံ, ကိစ္စယံ တ, ဟညတေတိ ဃစ္စံ, ဟစ္စံ တ, ဘရီယတေတိ ဘစ္စံ။

ဂု-ဒဗ္ဗေ, ဂုယတေ ဂဗ္ဗံ, ပဋိသလ္လီယတေ ပဋိသလ္လံ။

ဝိသေသဝိဓာနံ –

ဘရ-ဘရဏေ, ဘရိတဗ္ဗန္တိ ဘာရိယံ, ဟရိတဗ္ဗန္တိ ဟာရိယံ, ဘာဇေတဗ္ဗန္တိ ဘာဇိယံ, ဘာဇေယျံ, ဥပာသိတဗ္ဗန္တိ ဥပာသိယံ, ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ဣစ္ဆေယျံ, အဓိဂန္တဗ္ဗန္တိ အဓိဂမေယျံ ဣစ္စာဒိ။

ရုန္ဓိတဗ္ဗန္တိ ရုန္ဓေယျံ, ဆိန္ဒိတဗ္ဗန္တိ ဆိန္ဒေယျံ, ဆေဇ္ဇံ ဣစ္စာဒိ။

ဒိဗ္ဗိတဗ္ဗန္တိ ဒိဗ္ဗေယျံ, ဒိဗ္ဗံ, ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗန္တိ ဗုဇ္ဈေယျံ, ဗောဓေယျံ, ဗောဇ္ဈံ ဣစ္စာဒိ။

သောတဗ္ဗန္တိ သုဏေယျံ, ဟပုဏိတဗ္ဗန္တိ ဟပုဏေယျံ, သက္ကုဏိတဗ္ဗန္တိ သက္ကုဏေယျံ, န သက္ကုဏေယျံ အသက္ကုဏေယျံ ဣစ္စာဒိ။

တနိတဗ္ဗန္တိ တာနေယ္ယံ, တညံ, ကာတဗ္ဗန္တိ ကာရိယံ, ကယ္ယံ။

စာရေတဗ္ဗန္တိ စာရေယ္ယံ, ထေနီယတေ ထေယ္ယံ, နသ္သ ပရရူပတ္တံ, စိန္တေတဗ္ဗန္တိ စိန္တေယ္ယံ, န စိန္တေယ္ယံ အစိန္တေယ္ယံ, အစိန္တိယံ, မန္တေယ္ယံ, မန္တိယံ, ဝေဒိယံ, ဝေဒေယ္ယံ ဣစ္စာဒိ။

တိတိက္ခေယ္ယံ, ဝီမံသေယ္ယံ ဣစ္စာဒိ စ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

ဣတိ ဏျာဒိပစ္စယရာသိ။

အအာဒိပစ္စယရာသိ

အထ အ, အဏ, ဃက, ဃဏပစ္စယန္တာ ဝုစ္စန္တေ။

၇၈၃. ဘာဝကာရကေသွဃဏဃက [‘ဘာဝကာရကေသွဃဏဃကာ’ (ဗဟူသု)]။

ဘာဝေ ဆသု ကာရကေသု စ ဣရိယတ္တာ ပရံ အ, ဃဏ, ဃကပစ္စယာ ဟောန္တိ ကမ္မာဒိမှိ တ အကမ္မာဒိမှိ တ။

၇၈၄. က္ဝစဏ။

ကမ္မုပပဒမှာ ဣရိယတ္တာ ပရံ ကတ္တရိ ဇေ က္ဝစိ အဏ ဟောတိ။

အ, အဏ, ဃက, ဃဏ။

အမှိ တာဝ –

အင်္ဂံ ဇာနာတီတိ အင်္ဂညော, ဝံသံ ဇာနာတီတိ ဝံသညော, မဂ္ဂေ တိဋ္ဌတီတိ မဂ္ဂဋ္ဌော-ပုရိသော, မဂ္ဂဋ္ဌာ-ဣတ္ထီ, မဂ္ဂဋ္ဌံ-ဉာဏံ။ ဧဝံ ဖလဋ္ဌော, ထလဋ္ဌော, ဇလဋ္ဌော, ပဗ္ဗတဋ္ဌော, ဘူမဋ္ဌော။

ကေ ဝုစ္စတိ ဉာဏံ သဒ္ဒေ စ, ဂဝံ တာယတိ ရက္ခတီတိ ဂောတ္တံ, ပရိတော ဘယံ တာယတိ ရက္ခတီတိ ပရိတ္တံ, အန္နံ ဒေတီတိ အန္နဒော။ ဧဝံ ဝတ္ထဒော, ဝဏ္ဏဒော, ယာနဒော, သုခဒော, ဒီပဒော, စက္ခုဒော, အဘယံ အာဒဒာတီတိ အဘယာဒော, ဟရံ ဂန္ဓံ ဒေတီတိ ဟရဒော-ရသော။

အန္နံ ဒဒာတီတိ အန္နဒဒော, ဒ္ဝိတ္တံ ပုဗ္ဗဿ ရဿော စ။

ပုရိန္ဒဒော, မဟာဝုတ္တိနာ ပုရသဒ္ဒေ အဿ ဣတ္တံ ဗိန္ဒာဂမော စ။

သဗ္ဗံ ဒဒာတီတိ သဗ္ဗဒဒော, သစ္စံ သန္ဓေတီတိ သစ္စသန္ဓော, ဇနံ သန္ဓေတီတိ ဇနသန္ဓော။

ကကု ဝုစ္စတိ ဂုဏရာသိ, ကကုံ သန္ဓေတီတိ ကကုသန္ဓော, ကတေဟာတိ ရက္ခတီတိ ကေဟော-ပုရိသော, ကေပဿ ဘရိယာ ကေပီ။

ကဿံ ဝုစ္စတိ ခေတ္တံ, ကဿံ ဟာတိ ရက္ခတီတိ ကဿပော။

ဘူ ဝုစ္စတိ ပထဝီ, ဘုံ ဟာတိ ရက္ခတီတိ ဘူပော။ ဧဝံ ဘူမိပော။

ဟဒေန မူလေန ပထဝိရသံ အာဟေရသဥ္စ ပိဝတီတိ ဟဒဟော, သုဠု ဘာတိ ဒိဗ္ဗတီတိ သုဘော, န မမာယတီတိ အမမော, ဒွေ၀ အနတ္တေ လာတိ ဂဏှာတီတိ ဗာလော, ဗဟုံ လာတိ ဂဏှာတီတိ ဗဟုလော, ရာဟု ဝိယ လာတိ ဂဏှာတီတိ ရာဟုလော, အာဒီနံ

ဒုက္ခံ တတိ ဗန္ဓတီတိအာဒီနတော, အဏ္ဏုံ ဥဒကရာသိံ တတိ ဗန္ဓတီတိ အဏ္ဏတော က္လစ္စာဒိ။

အဏာမှဟိ –

၇၈၅. အာဿာဏာပိမှဟိ ယုက ။

ဏာပိဝဇ္ဇိတေ ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ အာဒန္တဿ ဓာတုဿ အန္တေ ယုက ဟောတိ, ယာဂမောတိ အတ္ထော။

ဉာတဗ္ဗော ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗောတိ ဉာယော-ယုတ္တိ, ဉာယတိ အမတံ ပဒံ ဧတေနာတိ ဉာယော-အရိယမဂ္ဂော, ပဋိစ္စ တိဋ္ဌတီတိ ပတိဋ္ဌာယော, အတဗ္ဗောတိ အယော-အာမိသအယော, ဓမ္မအယော, ခီရံ ပိဝတီတိ ခီရပာယော, ဓညံ မိနာတီတိ ဓညမာယော, တတိ ဂစ္ဆတီတိ တယော က္လစ္စာဒိ။

က္လဝဏ္ဏေသု အမှဟိ တာဝ –

ဧတိ ပဝတ္တတီတိ အာယော, သမေတီတိ သမယော, ဝေတိ ဝိနဿတီတိ ဝယော-မန္ဒာဒိ, ဝိဂမနံ ဝိနဿနံ ဝယော-ဘင်္ဂေါ, ဥဒယနံ ဥဒယော, သမုဒယနံ သမုဒယော, သမုဒေတိ ဖလံ ဧတေနာတိ တ သမုဒယော, အတိစ္စ အယနံ ပဝတ္တနံ အစ္စယော, ပဋိစ္စ ဖလံ ဧတိ ဧတသ္မာတိ ပစ္စယော, ကိဏနံ ကယော, ဝိက္ကိဏနံ ဝိက္ကယော, ခီယနံ ခယော, ခီယန္တိ ဧတ္ထာတိ တ ခယော, ရာဂဿ ခယော ရာဂက္ခယော, စယနံ စယော, အာစယော, ဥစ္စယော, သမုစ္စယော, ဥပစယော, ဓမ္မံ ဝိစိနန္တိ ဧတေနာတိ ဓမ္မဝိစယော, ဇယနံ ဇယော, ဝိဇယော, ပရာဇယော, နိယ္ယတိ ဧတေနာတိ နယော-ဝိဓိ, ဝိနေတိ ဧတ္ထ, ဧတေနာတိ တ ဝိနယော, သုခေန နေတဗ္ဗော ဉာတဗ္ဗောတိ သုနယော, ဒုက္ခေန နေတဗ္ဗော ဉာတဗ္ဗောတိ ဒုန္နယော, ဟာတဗ္ဗောတိ ပယော-ဇလံ ခီရဥ္စ။

ရိ-ကမ္ပနေ, နိစ္စံ ရယန္တိ ဖန္ဒန္တိ ဒုက္ခပ္ပတ္တာ သတ္တာ ဧတ္ထာတိ နိရယော, အလ္လီယနံ အာလယော, နိလီယနံ နိလယော, သယနံ သယော, ဘုသော သေန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသယော, အဇ္ဈာသယော, ဝိသေသေန သေန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိသယော, နိဿာယ နံ သေတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ နိဿယော, ဥပနိဿယော, အနုသေတီတိ အနုသယော က္လစ္စာဒိ။

အဏာမှဟိ –

အယနံ ဝဓုနံ အာယော, အာယမှဟာ အပေတော အပာယော, အာယေန ဥပေတော ဥပာယော, သမုဒေတိ ဧတ္ထာတိ သမုဒာယော, သမဝေတိ ဧတ္ထာတိ သမဝါယော, ပရိယာယော, ဝိပရိယာယော, နေတဗ္ဗောတိ နာယော [ဉာယော?], နီယတိ ဧတေနာတိ တ နာယော, ဘူမိယံ သေတီတိ ဘူမိသာယော က္လစ္စာဒိ။

ဥဝဏ္ဏေသု အမှဟိ တာဝ –

စဝနံ စဝေ, ဇဝနံ ဇဝေ, အဘိတ္ထဝနံ အဘိတ္ထဝေ, ဘုသံ ဒဝတိ ဟိံသတီတိ ဥပဒ္ဒဝေ, သန္ဓဝနံ သန္ဓဝေ, မိတ္တဘာဝေန သန္ဓဝေ မိတ္တသန္ဓဝေ, ဘဝတီတိ ဘဝေ, ဝိဘဝနံ ဝိဘဝေ, သမ္ဘဝနံ သမ္ဘဝေ, သမ္ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ တ သမ္ဘဝေ, အဘိဘဝနံ အဘိဘဝေ, အဘိဘဝေ, ပရိဘဝေ, ပရာဘဝနံ ဝိနဿနံ ပရာဘဝေ, ရဝတီတိ ရဝေ-သဒ္ဒော, လုနနံ လဝေ, ပသဝတီတိ ပဿဝေ, အာသဝတီတိ အာသဝေ, ပဋိမုခံ သဝနံ ပဋိဿဝေ က္လစ္စာဒိ။

အဏာမှဟိ –

ဘဝနံ ဘာတေ, ဘဝန္တိ သဒ္ဒ, ဗုဒ္ဓိယော ဧတေနာတိ ဘာတေ, သာလိံ လုနာတီတိ သာလိလာတေ, ကုစ္ဆိတေန သဝတိ သန္ဒတီတိ ကသာတေ ဣစ္စာဒိ။

ဒေန္တေသု အဏ္ဏမ္ဟိ –

မဟာဝုတ္တိနာ ဒ္သေ အာယတ္တံ, မန္တံ အဇ္ဈေတီတိ မန္တဇ္ဈာယော, ဝဇ္ဈာဝဇ္ဈံ ဥပေစ္စ ဈာယတီတိ ဥပဇ္ဈာယော-ထေရော, ဥပဇ္ဈာယိနီထေရီ။

ဒေ-ဟလနေ , အတ္တနိ နိလီနံ ဒယတိ ရက္ခတီတိ အယော, မိဂအယော, တန္တံ တယတီတိ တန္တတယော။

ဝ္ဟေ-အဝ္ဟာနေ, **ဝ္ဟီ**ယတီတိ ဝ္ဟယော-နာမံ, ရဿတ္တံ, အာပုဗ္ဗော အဝ္ဟယော ဣစ္စာဒိ။

အနေကဗျဉ္ဇနေသု အမ္ဟိ တာဝ –

ကမနံ ကမော, ပက္ကမော, အဘိက္ကမော, ပဋိက္ကမော, စင်္ကမတိ ဧတ္ထာတိ စင်္ကမော, ဟိတံ ကရောတီတိ ဟိတက္ကရော, ဒုက္ခေန ကာတဗ္ဗောတိ ဒုက္ကရော-အတ္ထော, ဒုက္ကရာ-ပဋိပဒာ, ဒုက္ကရံ-ကမ္မံ, သုခေန ကာတဗ္ဗောတိ သုကရော, ဤသံ ကာတဗ္ဗောတိ ဤသက္ကရော, ဒီပံ ကရောတီတိ ဒီပင်္ကရော, အလုတ္တသမာသော။

အာဂစ္ဆတီတိ အာဂမော, အာဂမနံ တ အာဂမော, သင်္ဂမနံ သင်္ဂမော, သမာဂမော, ပဂ္ဂဏ္ဟနံ ပဂ္ဂဟော, သင်္ဂဏ္ဟနံ သင်္ဂဟော, သင်္ဂယ္ဟန္တိ ဧတ္ထ, ဧတေနာတိ တ သင်္ဂဟော, အနုဂ္ဂဟော, ပဋိဂ္ဂဟော, ကတေ စရန္တိ တေ္ထာတိ ကေစရော, ကာမေ အဝစရတီတိ ကာမာဝစရော, ဥရံ ဆာဒေတီတိ ဥရစ္ဆဒေါ, ဇိရတိ ဧတေနာတိ ဇရော, ဝေဿံ တရတီတိ ဝေဿန္တရော, အလုတ္တသမာသော။

ရထေ အတ္ထရတီတိ ရထတ္ထရော, အဿတ္ထရော, အရိံ ဒမေတီတိ အရိန္ဒမော, ဘဂံ ဒရတိ ဘိန္ဒတီတိ ဘဂန္ဒရော, ယုဂံ ရဝိ’န္ဒုဒ္ဝယံ ဓာရေတီတိ ယုဂန္ဓရော, ဓမ္မံ ဓာရေတီတိ ဓမ္မဓရော, ပဇ္ဇတေတိ ပဒံ, သိက္ခာ ဧဝ ပဒံ သိက္ခာပဒံ, သုခေန ဘရိတဗ္ဗောတိ သုဘရော, ဒုက္ခေန ဘရိတဗ္ဗောတိ ဒုဗ္ဘရော, န မရတီတိ အမရော-ဒေဝတေ, နိယမနံ နိယမော, သံယမနံ သံယမော, သိရသ္မိံ ရုဟတီတိ သိရောရုဟော, သုခေန လဗ္ဘတီတိ သုလဘော, ဒုက္ခေန လဗ္ဘတီတိ ဒုလ္လဘော, သံဝရိတဗ္ဗောတိ သံဝရော, ဝုစ္စတီတိ ဝစော, သုဗ္ဗစော, ဒုဗ္ဗစော, တရိံ ဝဟတီတိ တရိဝဟော, သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သရော, မနံ ဟရတီတိ မနောဟရော ဣစ္စာဒိ။

အဏ္ဏမ္ဟိ –

ကမု-ဣစ္ဆာ, ကန္တီသု, ကာမေတီတိ ကာမော, ကာမီယတီတိ တ ကာမော, အတ္ထံ ကာမေတီတိ အတ္ထကာမော, ကရဏံ ကာရော, ပကာရော, အာကာရော, ဝိကာရော, ဥပကာရော, အပကာရော, ကုမ္ဘံ ကရောတီတိ ကုမ္ဘကာရော, ရထကာရော, မာလကာရော, သင်္ခရဏံ သင်္ခာရော, သင်္ခရီယတီတိ တ သင်္ခာရော, သင်္ခရောတီတိ တ သင်္ခာရော, ပရိက္ခာရော, ပုရက္ခာရော, ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ကာမာ ဧတ္ထာတိ ကမော, ဂဏ္ဟာတီတိ ကဟော, ပတ္တံ ဂဏ္ဟာတီတိ ပတ္တကဟော, ရသ္မိံ ဂဏ္ဟာတီတိ ရသ္မိကဟော, ဝိစရဏံ ဝိစာရော, ဥပေစ္စ စရတီတိ ဥပစာရော, ကမံ ဥပေစ္စ စရတီတိ ကမူပစာရော, ဇိရတိ ဟိရိ ဘိဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဇာရော, ကိစ္ဆေန တရိတဗ္ဗောတိ ကန္တာရော, မဟာဝုတ္တိနာ ကိစ္ဆဿ ကတ္တံ, ဗိန္ဒာဂမော, တဠကန္တာရော, ယက္ခကန္တာရော, အတ္ထရဏံ အတ္ထာရော, ကထိနဿ အတ္ထာရော ကထိနတ္ထာရော, ဒရတိ ဘိန္ဒတိ ကုလဝိဘာဂံ ဂစ္ဆတိ ဧတေန ဇနေနာတိ အရော, ကုံ ပထဝိံ အရေတီတိ ကုအရော, ရဿလော, ကုအလော။

ဘုသော ကိုရိယံ ဓာရေတီတိ အာဓာရော, ပတ္တာဓာရော, ပဋိသန္ဓာရဏံ ပဋိသန္ဓာရော, ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဟာဒေါ, ဥပ္ပဇ္ဇနံ ဥပ္ပာဒေါ, ပဋိစ္စ သမုပ္ပဇ္ဇနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေါ, ဘရိတဗ္ဗော ဝဟိတဗ္ဗောတိ ဘာရော, သမ္ဘရီယတိ သန္နိစီယတီတိ သမ္ဘာရော, ဗောဓိသမ္ဘာရော, ဒဗ္ဗသမ္ဘာရော, မာရေတီတိ မာရော, ကိလေသမာရော, ခန္ဓမာရော, မစ္စုမာရော, နိယာ

မေတီတိ နိယာမော, ဓမ္မနိယာမော, ကမ္မနိယာမော, အာရူဟတီတိ အာရောဟော, ရုက္ခံ အာရူဟတီတိ ရုက္ခာရောဟော, ဟတ္ထာရောဟော, အဿာရောဟော, ရထာရောဟော, လဗ္ဘတီတိ လာဘော, ပဋိလာဘော, နိဝရဏံ နိတရော, ပရိတရေတီတိ ပရိတရော, ဝဟတီတိ တဟော, အာတဟော, ဝိတဟော, သရတိ အဒ္ဓာနံ ပဝတ္တတီတိ သာရော, ဝိရူပေန ပဋိသရဏံ ပုနပ္ပုနံ စိန္တနံ ဝိပ္ပဋိသာရော, ပဟရဏံ ပဟာရော, အာဟာရော, နီဟာရော, ဝိဟာရော, အဘိဟာရော, ပရိဟာရော။

၇၈၆. ဟနဿ ဃာတော ဏာနုဗန္ဓေ [က. ၅၉၁; ရူ. ၅၄၄; နီ. ၁၁၉၅]။

ဏာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ ဟနဿ ဃာတော ဟောတိ။

ဟနနံ ဃာတော, ဝိဟညနံ ဝိဃာတော, ဥပဟနနံ ဥပဃာတော, ပဋိဟနနံ ပဋိဃာတော။

ဃကပစ္စယေ ဝုဒ္ဓိ နတ္ထိ, ‘မနာနံ နိဂ္ဂဟီတ’န္တိ ဓာတွတနုဗန္ဓဿပိ နဿ နိဂ္ဂဟီတံ ဝဂ္ဂန္တော စ, ‘ကက စဇာနံ ဃာနုဗန္ဓေ’တိ ဃာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ ဓာတွဝန္တာနဉ္စ, ဇာနံ က, က ဟောန္တိ, နိပစ္စတီတိ နိပကော။

ဘန္ဇ-ဘိဇ္ဇနေ ဝိဘာဂေ စ, ဘဉ္ဇနံ ဘင်္ဂေါ, ဝိဘဇ္ဇနံ ဝိဘင်္ဂေါ, ဝိဘဇီယန္တိ ဓမ္မာ ဧတ္ထ, ဧတေနာတိ တ ဝိဘင်္ဂေါ, ခန္ဓဝိဘင်္ဂေါ, ဓာတုဝိဘင်္ဂေါ။

ရန္ဇ-ရာဂေ, ရဉ္ဇနံ ရင်္ဂေါ, ရဉ္ဇန္တိ သတ္တာ ဧတ္ထာတိ ရင်္ဂေါ။

သန္ဇ-သင်္ဂေ, သဉ္ဇနံ သင်္ဂေါ, ပသဇ္ဇနံ လဂ္ဂနံ ပသင်္ဂေါ, အာသဇ္ဇတီတိ အာသင်္ဂေါ, ဥတ္တရိ အာသင်္ဂေါ ဥတ္တရာသင်္ဂေါ။

သဇ-သဇ္ဇနေ, အတိသဇ္ဇနံ သမ္ဗောဓနံ အတိသဂ္ဂေါ, ဂဿ ဒွိတ္တံ။

နိဿဇ္ဇနံ နိဿဂ္ဂေါ, ပဋိနိဿဂ္ဂေါ, ဝိဿဇ္ဇနံ ဝိဿဂ္ဂေါ, သံသဇ္ဇနံ မိဿီကရဏံ သံသဂ္ဂေါ, ယုဇ္ဇတိ ဧတ္ထာတိ ယုဂံ, ကလိယုဂံ, သကဋယုဂံ, ပိတာမဟယုဂံ, နိတုဒနံ နိတုဒော, ပနုဒနံ ပနုဒော, ဥဒ္ဓံ ဘိဇ္ဇတီတိ ဥဗ္ဘိဒော, ကောဝိဒတီတိ ကောဝိဒော, ပကာရေန ကုဇ္ဈတီတိ ပကုဇော, ဗုဇ္ဈတီတိ ဗုဇော-ပဏ္ဍိတော, မုယှတီတိ မောမူဟော, လောလုပ္ပတီတိ လောလုပ္ပော, အာဒိဒွိတ္တံ ဩတ္တဉ္စ ဣစ္စာဒိ။

ဃဏပစ္စယေ-ပစနံ ပါကော, ပစ္စတီတိ တ ပါကော, ဝိပါကော, ဝိဝိစ္စနံ ဝိဝေကော, သိဉ္စနံ သေကော, အဘိသေကော, သောစနံ သောကော, စဇနံ စာဂေါ, ဘဇနံ ဘာဂေါ, ဘုဉ္ဇနံ ဘောဂေါ, သဟ ဘောဂေါ သမ္ဘောဂေါ, ပရိဘောဂေါ, အာဘုဇနံ အာဘောဂေါ, ဩဘုဇနံ ဩဘောဂေါ။

ယဇ-ပူဇာယံ, ယဇနံ ယာဂေါ, အာမိသယာဂေါ, ဓမ္မယာဂေါ, ယုဇ္ဇနံ ယောဂေါ, ပယောဂေါ, အာယောဂေါ, ဝိယောဂေါ, အနုယောဂေါ, ဥပယုဇ္ဇိတဗ္ဗောတိ ဥပယောဂေါ, လုဇ္ဇတီတိ လောကော, မဟာဝုတ္တိနာ ဂဿ ကတ္တံ, ကာမလောကော, ရူပလောကော, သံဝိဇ္ဇနံ သံဝေဂေါ ဣစ္စာဒိ။

၇၈၇. အနဃဏာသွတပရီယိ ဋ္ဌော [က. ၆၁၄; ရူ. ၅၈၁; နီ. ၁၂၁၉]။

အာ, ပရိယိ ပရဿ ဒဟဿ ဋ္ဌော ဟောတိ အန, ဃဏပစ္စယေသု။

ပရိဒယှနံ ပရိဠာဟော, ‘ဒဟဿ ဒဿ ဍော’တိ ဝိကပ္ပေန ဍာဒေသော, ဒယှနံ ဍာဟော, အဟော တ။

ကိတ် အအာဒိပစ္စယရာသိ။

အနပစ္စယရာသိ

အထ အနပစ္စယန္တာ ဝုစ္စန္တေ။

၇၈၈. အနော။

ဘာဝေ စ ဆသု ကာရကေသု စ ကို္ရယတ္တာ အနပစ္စယော ဟောတိ, အာဒန္တေသု ပရဿရလောပေ, အလော ပေ ယာဂမော။

အက္ခာယတေ အက္ခာနံ, အက္ခာယတိ ဧတေနာတိ တ အက္ခာနံ, ဓမ္မဿ အက္ခာနန္တိ ဓမ္မက္ခာနံ, ပဋိသင္ခာယတိ ပဇာနာတိ ဧတေနာတိ ပဋိသင္ခာနံ , သဟ ကယနံ သင်္ဂာယနံ, သဟ ကယန္တိ သဇ္ဈာယန္တိ တ္တောတိ တ သင်္ဂာယနံ, ဉာယတေ ဉာဏံ, ဇာနာတီတိ တ ဉာဏံ, ဇာနန္တိ ဧတေနာတိ တ ဉာဏံ, ပညာယတီတိ ပညာဏံ, ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာဏံ, သညာဏံ, နဿ ဏတ္တံ။

ကာရိတေ-ဉာပနံ, ပညာပနံ, ဝိညာပနံ, သညာပနံ။

ဇာနနံ, ပဇာနနံ, ဝိဇာနနံ, သဥ္ဇာနနံ, ပုဗ္ဗဿရလောပေ, ဌီယတေ ဌာနံ, တိဋ္ဌတိ တ္တောတိ တ ဌာနံ။

ကာရိတေ-ဌာပနံ, ပတိဋ္ဌာပနံ။

တာယတိ ရက္ခတီတိ တာဏံ, ပရိတ္တာဏံ, နဿ ဏတ္တံ။

အဝတ္ထာယတိ တ္တောတိ အဝတ္ထာနံ, ဒီယတေ အနံ, ဒိယ္ယတိ ဧတေနာတိ တ အနံ, သမ္မာ ပဒီယတိ အဿာတိ သမ္ပအနံ, အပေစ္စ အာဒအာတိ တေသ္မာတိ အပာအနံ။

ကာရိတေ-အပနံ, သမာဒပနံ။

ပဒဟီယတေ ပဓာနံ, ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ တ ပဓာနံ, အာဓာနံ, ဝိဓာနံ, နိဓာနံ, သန္ဓိဓာနံ။

ကာရိတေ-သန္ဓိဓာပနံ။

ဟာနံ, ပဋိဘာနံ, မာဏံ, ပမာဏံ, ဥပမာဏံ, ပရိမာဏံ, နဿ ဏတ္တံ။

ယာယတိ ဧတေနာတိ ယာနံ, ဥယ္ယာနံ, နိယ္ယာနံ, တယန္တိ ဘတဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ တနံ, နတ္ထိ တနံ တေ့ ထာတိ နိဗ္ဗာနံ, နိဗ္ဗာယန္တိ တ္တောတိ တ နိဗ္ဗာနံ။

ကာရိတေ-နိဗ္ဗာပနံ။

အဝသာနံ, ဩသာနံ, ပရိယောသာနံ, ပဟာနံ, ပရိဟာနံ။

ကာရိတေ-ဟာပနံ, ပရိဟာပနံ။

ဣဝဏ္ဏေသု-အယနံ ဝိက္ကယနံ, ဝိက္ကိဏနံ, ခယနံ, ခိယနံ, ခိယ္ယနံ, ဣယ, ဣယ္ယာဒေသော, စယနံ, စိနနံ, အာစိ နနံ, ဝိစိနနံ, ဇယနံ, ဝိဇယနံ, လီယန္တိ တ္တောတိ လေဏံ, နဿ ဏတ္တံ။

ပဋိသလ္လီယန္တိ တ္တောတိ ပဋိသလ္လာနံ, ဣဿ အာတ္တံ။ သေတိ တ္တောတိ သေနံ, သယနံ။

ကာရိတေ-သယာပနံ ဣစ္စာဒိ။

ဥပက္ကေသု-စဝနံ, ဇဝနံ, အဘိတ္ထဝနံ, ခုနနံ, ဝိဒ္ဓုနနံ, နိဒ္ဓုနနံ, ဘဝနံ, အဘိဘဝနံ, လဝနံ, လုနနံ, သဝနံ, ပသဝနံ ဣစ္စာဒိ။

ဒေဒွေသု-အဇ္ဈေနံ, အဇ္ဈာယနံ, အပစာယနံ, ဈာယတေ ဈာနံ, ဈာယတိ ဧတေနာတိ တ ဈာနံ, ပဌမဇ္ဈာနံ, ဒုတိယဇ္ဈာနံ, ဥဇ္ဈာနံ, နိဇ္ဈာနံ, အဘိဇ္ဈာနံ, သာလိလာယနံ, စီဝရတယနံ, ဂိလာယတီတိ ဂိလာနော ဣစ္စာဒိ။

'ရာ နဒ္ဒ ဏော'တိ သုတ္တေန ရကာရမှာ ပရဿ နဿ ဏော, ကာရဏံ, အဓိကရီယတိ ဧတ္ထာတိ အဓိကရဏံ, သင္ခရဏံ, အဘိသင္ခရဏံ။

ကာရိတေ-ကာရာပနံ။

အာကိရဏံ, ဝိက္ကိရဏံ, စရဏံ, ဇီရဏံ, တရဏံ, ကဋ္ဌာဝိတရဏံ, အတ္တရဏံ, အာဂန္တတ္တ ဒဟန္တိ ဧတ္ထ မတသရီရန္တိ အာဠဟနံသုသာနံ, ဒဿ ဠော။

ပဿီယတေ ပဿနံ, ဒဿနံ, သုဋ္ဌု ပဿတီတိ သုဒဿနောရာဇာ, သုဋ္ဌု ပဿိတဗ္ဗန္တိ သုဒဿနံ-ဒေဝနဂရံ, သန္ဒဿနံ, နိဒဿနံ, ဓာရဏံ, ဥဒ္ဓာရဏံ, နိဒ္ဓာရဏံ, အာဒိဒီဃော။

ပူရဏံ, ပရိပူရဏံ, ဖရဏံ, ဝိပ္ဖရဏံ။

ကာရိတေ-မာရဏံ။

နိတရဏံ, သရဏံ, နိဿရဏံ, ဟရဏံ, အာဟရဏံ, နီဟရဏံ ဣစ္စာဒိ။

သာမညဝိဓာနတ္တာ သဒ္ဒတ္တ, ကုဇ္ဈနတ္ထ, စလနတ္ထဓာတူဟိ ရုစ, ဇုတ, ဝဍ္ဎာဒိဓာတူဟိ စ တဿီလာဒီသု အနော ဟောတိ, ဃောသတိ သီလေနာတိ ဃောသနော, ဃောသတိ ဓမ္မေနာတိ ဃောသနော, ဃောသတိ သာဓုကာရေနာတိ ဃောသနော, ကောဓနော, ဒူသနော, ပဒူသနော, ကောပနော, စလနော, ဖန္ဒနော, ကမ္ပနော, မဏ္ဍနော, ဘူသနော, ဝိဘူသနော, ရောစနော, ဝိရောစနော, ဝေရောစနော, ဇောတနော, ဥဇ္ဇောတနော, ဝဍ္ဎနော, ကရောတိ သီလေနာတိ ကရဏော။ ရာကေ နိမိတ္တကရဏော, ဒေသော နိမိတ္တကရဏော, မောဟော နိမိတ္တကရဏော [သံ. နိ. ၄.၃၄၉] ဣစ္စာဒိ။

၇၈၉. ကရာ ဏနော။

ကရမှာ ကတ္တရိ ဏာနုဗန္ဓော အနော ဟောတိ။

ကရောတိ အတ္တနော ဖလန္တိ ကာရဏံ။

၇၉၀. ဟာတော ဝီဟိကာလေသု။

ဝီဟိသ္မိံ ကာလေ စ ဝတ္တဗ္ဗေ ဟာဓာတုမှာ ကတ္တရိ ဏာနုဗန္ဓော အနော ဟောတိ။

ဟာပေတီတိ ဟာယနော, ဝီဟိဝိသေသော ဝုစ္စတိ။ "ကုဋ္ဌရုံ သဋ္ဌိဟာယန"န္တိ ဧတ္ထ ဝဿံ ဟာယနန္တိ ဝုစ္စတိ။

ဣတိ အနပစ္စယရာသိ။

အကပစ္စယရာသိ

အထ အကပစ္စယန္တာ ဝုစ္စန္တေ။

၇၉၁. အာသီသာယမကော [‘အာသိံသာမကော’ (ဗဟူသု)]။

အာသီသာ ဝုစ္စတိ ပတ္ထနာ, အာသီသာယံ ဂမ္ယမာနာယံ အကော ဟောတိ ကတ္တရိ။

ဇီဝတူတိ ဇီဝကော, နန္ဒတူတိ နန္ဒကော။ “ဇိနဗုဒ္ဓိ, ဓနဘူတိ, ဘူတော, ဓမ္မဒိန္နော, ဝဍ္ဎမာနော”တိ ဧတေ သဒ္ဒာ အညထာ သိဇ္ဈန္တိ, ဇိနော ဣမံ ဗုဇ္ဈတူတိ ဇိနဗုဒ္ဓိ, ဓနံ ဧတဿ ဘဝတိ ဝဍ္ဎတီတိ ဓနဘူတိ, ဘဝတိ ဝဍ္ဎတီတိ ဘူတော, ဓမ္မေန ဒိန္နော ဓမ္မဒိန္နော, ယထာ ဒေဝဒတ္တော, ဗြဟ္မဒတ္တော, ဝဍ္ဎတီတိ ဝဍ္ဎမာနောတိ။

‘ကတ္တရိ လ္တုဏကာ’တိ ဏကော, သော စ သာမညဝိဓာနတ္တာ အရဟေ သတ္တိယံ သီလေ ဓမ္မေ သာဓုကာရေ စ သိဇ္ဈတိ, အက္ခာယတီတိ အက္ခာယကော, ‘အာဿာဏာပိမ္ဟိ ယုက’္ကတိ ယာဂမော, အက္ခာတုံ အရဟတိ, သက္ကောတိ, အက္ခာနမဿ သီလံ, ဓမ္မော, အက္ခာနံ သက္ကစ္စံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ ကာလတ္တယေပိ သိဇ္ဈတိ, ပုဗ္ဗေပိ အက္ခာသိ, အဇ္ဇပိ အက္ခာတိ, ပစ္ဆာပိ အက္ခာယိဿတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သေသေသု သာမညဝိဓိသု ယထာရဟံ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတ္ထိယံ-‘အဏတုဿ ကော။’တိ သုတ္တေန အကဿ အဿ ဣတ္တံ, အက္ခာယိကာ-ဣတ္ထီ, အက္ခာယကံ-ကုလံ, သင်္ဂါယကော, ဇာနာတီတိ ဇာနကော။

ဝိကရဏပစ္စယတော ပရံ နာဂမေ သတိ ဝိကရဏဿ ရဿော, ဇာနနကော, အာဇာနနကော, ဝိဇာနနကော, သဉ္ဇာနနကော။

ကာရိတေ-ဉာပေတီတိ ဉာပကော, ဝိညာပကော, သညာပကော။

နာဂမေ-ဉာပနကော, ဝိညာပနကော, သညာပနကော, အဓိဋ္ဌာတီတိ အဓိဋ္ဌာယကော, အဓိဋ္ဌာပေတီတိ အဓိဋ္ဌာပကော, ဒေတီတိ အယကော, အပေတီတိ အပကော။

ဏာပိမ္ဟိ ယာဂမော နတ္ထိ, သမာဒပေတီတိ သမာဒပကော, ဥဘယတ္ထ ရဿော။ ဝိဓေတီတိ ဝိဓာယကော, ပဇဟတီတိ ပဇဟာယကော, အဝဟိယ္ယတီတိ ဩဟိယကော, အာဿ ဣတ္တံ ဣစ္စာဒိ။

ဣဝဏ္ဏေသု-အဇ္ဈေတီတိ အဇ္ဈာယကော, မန္တံ အဇ္ဈေတီတိ မန္တဇ္ဈာယကော, ကိဏာတီတိ ကာယကော, ကိဏာပေတီတိ ကာယာပကော, အာစိနာတီတိ အာစိနကော, ဝိစိနကော, ပရာဇယတီတိ ပရာဇိကော, အလောပေ, ပုဂ္ဂလော, ပရာဇေတီတိ ပရာဇိကော, အလောပေ ကာရိတလောပေ စ, ဓမ္မော, ဘာယာပေတီတိ ဘယာနကော, နာဂမော အာဒိရဿော စ။

ဘူမိယံ သေတီတိ ဘူမိသာယကော, သယာပေတီတိ သယာပကော, ဟာပေတီတိ ပဟိဏကော ဣစ္စာဒိ။

ဥဝဏ္ဏေသု-ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပာဝကော-အဂ္ဂိ, ဘဝတီတိ ဘာဝကော, ဝိဘာဝေတီတိ ဝိဘာဝကော, လုနာတီတိ လာဝကော, သုဏာတီတိ သာဝကော-ပုရိသော, သာဝိကာ-ဣတ္ထီ, ဇုဟောတီတိ ဟာဝကော ဣစ္စာဒိ။

အပ-ဟာပုဏနေ့, ဟပေတီတိ ဟာပကော, သမ္ပာပေတီတိ သမ္ပာပကော, ဥပဟာသတီတိ ဥပဟာသကော-ပုရိသော, ဥပဟာသိကာ-ဣတ္ထီ, ဥပဟာသကံ-ကုလံ, ကရောတီတိ ကာရကော, ကာရိကာ, ကာရကံ, ဥပကာရကော, ကာရေတီတိ ကာရာပကော, သင္ခရောတီတိ သင်္ခါရကော, အဘိသင်္ခါရကော, ခိပတီတိ ခိပကော, ဥက္ခိပကော, နိက္ခိပကော, ခေပကော, ဥက္ခေပကော, နိက္ခေပကော, နာဂမေခိပနကော။

ဂဏှာတီတိ ကဟကော, ဂဏှာပေတီတိ ကဟာပကော။ ဧဝံ ကေပကော, ဟာဒမူလေ စရတီတိ ဟာဒစာရကော, ပုပ္ဖံ ဩစိနာယတီတိ ဩစိနာယကော, ဒေန္တော ဓာတု။

ဆိန္ဒတီတိ ဆေဒကော, ဆိန္ဒကော, ဆေအပေတီတိ ဆေအပကော, ဆိန္ဒာပကော, ဇနေတီတိ ဇနကော-ပုရိသော, ဇနိကာမာတာ, ဇနကံ-ကမ္မံ, ကာရိတလောပော။

ဈာပ-အဟေ, ဈာပေတီတိ ဈာပကော။

ဉပ-ပညာပနေ, ပညပေတီတိ ပညာပကော။

ဌာပ-ဌာနေ, ပတိဋ္ဌာပေတီတိ ပတိဋ္ဌာပကော။

ဏာပ-ပေသနေ , အာဏာပေတီတိ အာဏာပကော, တုဒတီတိ တုဒကော, သန္တုသ္သတီတိ သန္တုသ္သကော, ဝိသေသေန ပဿတီတိ ဝိပဿကော, သန္ဒဿေတီတိ သန္ဒဿကော, ဒူသေတီတိ ဒူသကော, အာဒိဒိဃော။

ပစတီတိ ဟာစကော, ဟာစေတီတိ ဟာစာပကော, အာပာဒေတီတိ အာပာဒကော, နိပ္ပာဒကော, သမ္ပာဒကော, ပဋိပဇ္ဇကော, ပဋိပာဒကော, ပူရေတီတိ ပူရကော, ဂရုပန္တတ္တာ န ဝုဒ္ဓိ။

ဖုသတီတိ ဖုသကော, တုအာဒိတ္တာ န ဝုဒ္ဓိ။

ဘာဇေတီတိ ဘာဇကော, ဘိန္ဒတီတိ ဘိန္ဒကော, ဘေဒကော, ကာရဘေဒကော, ဘုဉ္ဇတီတိ ဘုဉ္ဇကော, ဘောဇကော, ကမဘောဇကော, ဗုဇ္ဈတီတိ ဗုဇ္ဈကော, ဗောဓကော, မရတီတိ မိယ္ယကော, မာရေတီတိ မာရကော, မုဉ္စတီတိ မုဉ္စကော, မောစကော, ယာစတီတိ ယာစကော, ယဇတီတိ ယာဇကော, ယုဉ္ဇတီတိ ယုဉ္ဇကော, အနုယုဉ္ဇကော, ယောဇကော, ပယောဇကော, ယုဇ္ဈတီတိ ယုဇ္ဈကော, ယောဓကော, ရုန္ဓတီတိ ရုန္ဓကော, အဝရောဓကော, ဝစတီတိ တစကော, ဩဝဒတီတိ ဩဝာဒကော, ဩဝဇ္ဇကော, ဝီဏံ တဒေတီတိ ဝီဏာတဒကော, ဘေရိတဒကော, ဂရုံ အဘိတဒေတီတိ အဘိတဒကော, ဝိဒတိဇာနာတီတိ ဝေဒကော, ဝိန္ဒတိ ပဋိလဘတီတိ ဝိန္ဒကော, အနုဝိဇ္ဇတိ ဝိစာရေတီတိ အနုဝိဇ္ဇကော, ပဋိသံဝေဒေတီတိ ပဋိသံဝေဒကော, ဝိဇ္ဈတီတိ ဝေဓကော, အဂ္ဂိ ဝိဇ္ဈတီတိ အဂ္ဂိဝေဓကော, ပတ္တံ ဝိဇ္ဈတီတိ ပတ္တဝေဓကော။

ဗဟုလာဓိကာရာ ကမ္မေပိ ဒိဿတိ, အန္တရေ တသီယတိ နိတသီယတီတိ အန္တရတသကော, ပသီဒတီတိ ပသီဒကော, ပသာဒကော တ, ဒီပပ္ပသာဒကော, ဥဒကပ္ပသာဒကော, သိဗ္ဗတီတိ သိဗ္ဗကော, သေဝတီတိ သေဝကော, ဟနတီတိ ဃာတကော, ကတေ ဟနတီတိ ကေဃာတကော, ဟနဿ ဃာတော။ ဟရတီတိ ဟာရကော။

ကမ္မေ – ''ဟဒေဟိ ပဟရီယတီတိ ဟဒပဟာရကော''တိ ဝုတ္တိယံ ဝုတ္တံ။ တိတိက္ခတီတိ တိတိက္ခကော, တိကိစ္ဆတီတိ တိကိစ္ဆကော, ဝီမံသတီတိ ဝီမံသကော, ဗုဘုက္ခတီတိ ဗုဘုက္ခကော, ပဗ္ဗတာယတီတိ ပဗ္ဗတာယကော ဣစ္စာဒိ။

ဏ္ဝုတိ အကပစ္စယရာသိ။

ဏ္ဝတ္ထုန္တုရူပရာသိ

အထ ဏ္ဝတ္ထုန္တုရူပာနိ ဝုစ္စန္တေ။

၇၉၂. အဓာတွဝိ [က. ၅၅၁; ရူ. ၅၉၈; နီ. ၁၁၃၈]။

အ, ဓာဟိ ဘာဝကာရကေသု ဣပစ္စယော ဟောတိ။

ပဌမံ စိတ္တေန အာဒီယတီတိအာဒိ, တဏှာဟာဒိဋ္ဌိဟိ ဥပာဒီယတီတိ ဥပာဒိ, ခန္ဓုပာဒိ, ကိလေသုပာဒိ, ဝိဓာနံ ဝိဓိ, ဝိဓိယ္ယတိ ဧတေနာတိ ဝိဓိ, နိဓိယ္ယတီတိ နိဓိ, သန္ဓိယတေ သန္ဓိ, အဘိသန္ဓိ, ပဋိသန္ဓိ, သန္ဓိဒဟနံ သန္ဓိဓိ, သမာဓာနံ သမာဓိ,

သမာဒဟန္တိ ဧတေနာတိ သမာဓိ, ပဏိဒဟနံ ပဏိဓိ, ဩဓိ, အဝဓိ, ဥပနိဓိ, ပဋိနိဓိ, ဥဒကံ ဒဟတိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဥဒဓိ, မဟန္တော ဥဒဓိ မဟောဒဓိ, တလာနိ ဒဟန္တိ တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ တလဓိ။

၇၉၃. ဣကိတီ သရူပေ [က. ၆၆၉; ရူ. ၆၇၉; နီ. ၁၃၁၅]။

ဓာတူနံ သုတိသင္ခာတေ သရူပေ ဝတ္တဗ္ဗေ က္ရိယတ္ထာ ပရံ ဣ, ကိ, တိပစ္စယာ ဟောန္တိ။

အဝဏ္ဏုပန္တေဟိ ဣ, ဂမိ, ပစိ ဣစ္စာဒိ။

ဥဝဏ္ဏုပန္တေဟိ ကိ, ဗုဓိ, ရုဓိ ဣစ္စာဒိ။

ကေဟိစိတိ, ကရောတိဿ, အတ္ထိဿ ဣစ္စာဒိ။

၇၉၄. သီလာဘိက္ခညာဝဿကေသု ဏီ [က. ၅၃၂, ၆၃၆; ရူ. ၅၉၀, ၆၅၉; နီ. ၁၁၁၄, ၁၂၄၅]။

သီလံ ဝုစ္စတိ ပကတိစရိယာ, အဘိက္ခဏမေဝ အဘိက္ခညံ, ပုနပ္ပုနက္ရိယာ, အာယတိံ အဝဿံဘာဝီ အဝဿကံ နာမ, သီလဂ္ဂဟဏေန ဓမ္မ, သာဓုကာရာပိ သင္ဂယ္ဟန္တိ, ဧတေသု သီလာဒီသု က္ရိယာဝိသေသေသု ဂမ္ယမာနေသု ကတ္တရိ ဏီ ဟောတိ။ အာဒန္တေသု ‘အာဿာဏာပိမ္ဟိ ယုက’ဣတိ ယာဂမော။

အက္ခာယတီတိ အက္ခာယီ, အက္ခာယနသီလော, အက္ခာယနဓမ္မော, အက္ခာနေ သက္ကစ္စကာရိတာ ယုတ္တောတိ အတ္ထော။ ကာလတ္တယေပိ သိဇ္ဈတိ သာမညဝိဓာနတ္တာ။

အဝဿကံ ပန အနာဂတမေဝ, ဓမ္မက္ခာယီ-ပုရိသော, ဓမ္မက္ခာယိနီ-ဣတ္ထီ, ဓမ္မက္ခာယိ-ကုလံ, ဂီတံ အဘိဏ္ဟံ ကယတီတိ ဂီတကယီ, ကပ္ပံ အဝဿံ ဌာဿတီတိ ကပ္ပဋ္ဌာယီ, သံဝဋ္ဋမာနံ အသင္ခေယ္ယံ ဌာဿတီတိ သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ။ ဧဝံ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ။

အဒိန္နံ အာဒဒာတိ သီလေနာတိ အဒိန္နာဒာယီ။ တထာ ဒိန္နမေဝ အာဒဒာတီတိ ဒိန္နာဒာယီ, အန္နံ ဒဒာတိ သီလေနာတိ အန္နဒာယီ။

အ-သုပ္ပနေ။ နိဒ္ဒာယနသီလော နိဒ္ဒာယီ, မဇ္ဇံ ပိဝနသီလော မဇ္ဇပာယီ, မဇ္ဇံ အဘိဏ္ဟံ ပိဝတီတိ မဇ္ဇပာယီ, သီဃံ ယာယနသီလော သီဃယာယီ, သသင္ခာရေန သပ္ပယောဂေန အဝဿံ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီတိ သသင္ခာရပရိနိဗ္ဗာယီ။ တထာ အသင္ခာရပရိနိဗ္ဗာယီ, အာယုကပ္ပဿ အန္တရေ ဝေမဇ္ဈေ အဝဿံ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီတိ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ, အာယုကပ္ပပရိယောသာနံ ဥပဟစ္စ အဝဿံ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီတိ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ ဣစ္စာဒိ။

ဣဝဏ္ဏေသု-မန္တံ နိစ္စကာလံ အဇ္ဈာယတီတိ မန္တဇ္ဈာယီ, ဓမ္မဇ္ဈာယီ, ဓညံ နိစ္စကာလံ ဝိက္ကိဏာတီတိ ဓညဝိက္ကာယီ, ဘာယနသီလော ဘာယီ, ဘူမိယံ သယနသီလော, ဘူမိယံ တ နိစ္စကာလံ သယတီတိ ဘူမိသာယီ, ကဏ္ဍကေ အပဿယနသီလော ကဏ္ဍကာပဿယီ ဣစ္စာဒိ။

ဧဒန္တာပိ ဣဓ ဝတ္တဗ္ဗာ, ဥဒ္ဓံ ဝမုနသီလော ဥဒအာယီ, ဝုဒ္ဓေသု အပစာယနသီလော ဝုဒ္ဓာပစာယီ။ ဧဝံ ဇေဋ္ဌာပစာယီ, ဈာယနသီလော, ဈာယနဓမ္မော, ဈာယနေ သက္ကစ္စက္ရိယာယုတ္တောတိ ဈာယီ, နိစ္စကာလံ ဈာယတီတိ တ ဈာယီ, ပဇ္ဈာယီ, ဥဇ္ဈာယီ, နိဇ္ဈာယီ, အဘိဇ္ဈာယီ, ဘာယနသီလော ဘာယီ, တိဏံ အဘိဏ္ဟံ လာယတီတိ တိဏလာယီ, တန္တံ နိစ္စကာလံ တယတီတိ တန္တတယီ, ပလာယနသီလော ပလာယီ, န ပလာယီ အပလာယီ ဣစ္စာဒိ။

ဥဝဏ္ဏေသု-ယထာဘူတံ အတ္ထံ ဝိဘာဝနသီလော ဝိဘာဝီပုရိသော, ဝိဘာဝိနီ-ဣတ္ထီ, အာယတိံ အဝဿံ ဘဝိဿတီတိ ဘာဝီ, သာလိံ လုနာတိ သီလေနာတိ သာလိလာဝီ ဣစ္စာဒိ။

ဗျာပနသီလော ဗျာပီ, ကာမေတိ ဣစ္ဆတိ သီလေနာတိ ကာမီ, ဓမ္မကာမီ, အတ္ထကာမီ, ကရဏသီလော ကာရီ, ပါ
ပကာရီ, ပုညကာရီ။

အဝဿံ အာဂမိဿတီတိ အာဂါမီ။ ရဿတ္တေ-အာဂမိနီရတ္တိ, အာဂမိနီ-ပုဏ္ဏမာသီ, အာစယံ ဝဋ္ဋံ ဂစ္ဆတိ
သီလေနာတိ အာစယဂါမီ, အပစယံ ဝိဝဋ္ဋံ ဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ အပစယဂါမီ, သကိံ အဝဿံ အာဂမိဿတီတိ သကဒါ
ဂါမီ။ တထာ န အာဂမိဿတီတိ အနာဂါမီ။

အာဓာနံ ဝုစ္စတိ ဒဠှဂ္ဂဟိတိ, အာဓာနံ ကတွာ ဂဟဏသီလော အာဓာနဂ္ဂါဟီ, ဒဠှဂ္ဂါဟီ, ဓမ္မံ စရတိ သီလေနာတိ
ဓမ္မစာရီ, ဗြဟ္မံ သေဋ္ဌံ စရတိ သီလေနာတိ ဗြဟ္မစာရီ။

အပိစေတ္ထ ဓမ္မော နာမ ကုလာစာရဓမ္မော, တံ ဓမ္မံ စရာမီတိ ဒဠှံ ဂဏှိတွာ ယာဝ န ဝိဇဟတိ, တာဝ အဝီတိ
က္ကမနဋ္ဌေန ဓမ္မံ စရတိ သီလေနာတိ ဓမ္မစာရီ နာမ။ တထာစရန္တော စ အန္တရာဝီတိက္ကမနီယဝတ္တုသမာယောဂေ
သတိ တံ ဓမ္မံ အပတမာနံ ကတွာ ဓာရေန္တော သံဝရဏဋ္ဌေန ဓမ္မံ စရတိ ဓမ္မေနာတိ ဓမ္မစာရီ နာမ, တထာဓာရေန္တော
စ တံ ဓမ္မံ အတ္တုက္ကံသန, ပရဝမ္ဘနာဒီဟိ ပါပဓမ္မေဟိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတ္တာ အပ္ပိစ္ဆတာဒီဟိ သန္တဂုဏေဟိ သုပရိ
ယောဒာတတ္တာ ကရောန္တော ပရိယောဒာပနဋ္ဌေန ဓမ္မံ စရတိ သာဓုကာရေနာတိ ဓမ္မစာရီ နာမ။

ဗြဟ္မံ ဝုစ္စတိ တတော သေဋ္ဌတရံ သိက္ခာပဒသီလံ, တမ္ပိ ဂဏှိတွာ အဝိဇဟန္တော အနန္တရာ စ အပတမာနံ
ကတွာ ဓာရေန္တော အနုပက္ကိလိဋ္ဌံ သုပရိယောဒာတတ္တာ ကရောန္တော တိဝိဓေန အတ္ထေန ဗြဟ္မစာရီ နာမ, သမာ
ဒါန, သမ္ပတ္တ, သမုစ္ဆေဒဝိရတီနံ ဝသေန ဝိယောဇေတုံ ဝဋ္ဋတိ, ယော ပန ဂဏှိတွာ တထာ န ဓာရေတိ, ဓာရေန္
တော တ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ ကရောတိ, သော ဧကဒေသေန အတ္ထေန ဗြဟ္မစာရီ နာမ။

ယော ပန တိဝိဓေန အတ္ထေန မုတ္တော ဟုတွာ ကဒါစိ တံ ဓမ္မံ စရတိ, တဿ စရဏကိရိယာ တဿီလကိရိ
ယာ န ဟောတိ, သော ဓမ္မစာရီတိ န ဝုစ္စတိ, ဧတေနုပါယေန သေသေသု ပါပ, ကလျာဏဘူတေသု တဿီလပဒေသု အ
တ္ထဝိဘာဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဗြဟ္မစာရိနီ-ဣတ္ထီ, ဝိသေသေန ဒဿနသီလော ဝိပဿီ, အတ္ထဒဿီ, ဓမ္မဒဿီ, ပိယဒဿီ, သုဒဿီ, ဒု
ဿနသီလော ဒုဿီမာရော, ဓာရဏသီလော ဓာရီ, ဣဏဓာရီ, ဆတ္တဓာရီ, ဘုသံ နဟနသီလော ဥပနာဟီ, ပရိနိဋ္ဌိတပစ္စ
စယေကဒေသတ္တာ အာယတိံ အဝဿံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ ဥပ္ပာဒီ, ဥပ္ပာဒိနော ဓမ္မာ [ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၁၇]။

ဘရ-ဓာရဏေ, မာလံ နိစ္စကာလံ ဘရတီတိ မာလဘာရီ, ဘာဇနသီလော ဘာဇီ, ဥဏှံ ဘုဉ္ဇနသီလော ဥဏှဘောဇီ,
အတ္တာနံ မညတိ သီလေနာတိ အတ္တမာနီ, အတ္တာနံ ပဏ္ဍိတံ မညတီတိ ပဏ္ဍိတမာနီ, လာဘနသီလော လာဘီ, ဝစနသီ
လော ဝါစီ။ ဧဝံ ဝါဒီ, အတ္ထဝါဒီ, ဓမ္မဝါဒီ, ယုတ္တဝါဒီ, မုတ္တဝါဒီ, ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ, နိစ္စံ ဝသတီတိ ဝါသီ, ကာမဝါသီ, နဂ
ရဝါသီ, ဘာရံ ဝဟနသီလော ဘာရဝါဟီ , ဓမ္မံ ပညံ အနုသရတိ အနုဂစ္ဆတီတိ ဓမ္မာနုသာရီ။ ဧဝံ သဒ္ဓါနုသာရီ, ဝိရူပံ ပါ
ပကမ္မံ ပဋိမုခံ အဘိဏှံ သရတိ စိန္တေတီတိ ဝိပ္ပဋိသာရီ, ပါဏံ ဟနတိ သီလေနာတိ ပါဏဃာတီ, ဟနဿ ဃာတော။

ဟရိတဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ဟရတိ သီလေနာတိ ဟာရဟာရီ ဣစ္စာဒိ။

‘ကဂါ စဇာန’န္တိ သုတ္တဝိဘတ္တိယာ အဃာနုဗန္ဓေပိ စဇာနံ ကဂါဒေသော, သမံ ဝိပါစေတီတိ သမဝေပါကီ-ဥဒရ
ဂ္ဂိ, သမဝေပါကိနီ-ဂဟဏီ, ဥပမိ ဖလံ ဝိပစ္စတီတိ ဥပမိဝေပါကိနီ, သောစနသီလော သောကီ, သောကိနီ-ပဇာ, မုတ္တော
ဟုတွာ စဇနသီလော မုတ္တစာဂီ, သံဝိဘာဇနသီလော သံဝိဘာဂီ, ကာမသုခံ ဘုဉ္ဇနသီလော ကာမဘောဂီ, ဝိသုံ အဝိဘတ္တံ
ဘောဂံ ဘုဉ္ဇနသီလော အပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ, ယုဉ္ဇနသီလော ယောဂီ ဣစ္စာဒိ။

၇၉၅. **အာဝီ** [က. ၅၃၂; ရူ. ၅၉၀; နီ. ၁၁၁၄]။

အာဝီ ဟောတိ ကတ္တရိ။

ဘယံ ဒဿနသီလော ဘယဒဿာဝီ။

ဣတိ ဣဝဏ္ဏန္တရူပရာသိ။

ဥဝဏ္ဏန္တရူပရာသိ

၇၉၆. ဘင္ဂု ဘီရူ ဘာသု အဿုတ ။

ဧတေ သဒ္ဒါ မဟာဝုတ္တိနာ သီလာဒီသု နိပစ္စန္တေ။

ဘဉ္ဇ-ဝိနာသေ, ပဘဉ္ဇနသီလော ပဘင္ဂု-သင်္ခတဓမ္မော။

ဘီ-ဘယေ, ဘာယနသီလော ဘီရူ။

ဘာ-ဒိတ္တိယံ, ဩဘာသနသီလော ဘာသု-ပဘာ, ဧဝံ၀စနံ အာဒရေန သုဏာတိ သီလေနာတိ အဿုတော-ပုတ္တော, အဿုတဘရိယာ။

၇၉၇. ဝိဒာ ကူ [က. ၅၃၅; ရူ. ၅၉၃; နီ. ၁၁၁၉]။

ဝိဒမှာ ကူ ဟောတိ ကတ္တရိ။

ဝိဒတိ သီလေနာတိ ဝိဒူ, လောကဝိဒူ, ပရစိတ္တဝိဒူ။ ဣတ္ထိယံ ပရစိတ္တဝိဒုနီ။

၇၉၈. ဝိတော ဉာတော [က. ၅၃၅; ရူ. ၅၉၃; နီ. ၁၁၁၉]။

ဝိပုဗ္ဗာ ဉာတော ကူ ဟောတိ ကတ္တရိ။

ဝိဇာနနသီလော ဝိညူ။

၇၉၉. ကမ္မာ [က. ၅၃၅; ရူ. ၅၉၃; နီ. ၁၁၁၉]။

ကမ္မုပပဒါ ဉာတော ကူ ဟောတိ ကတ္တရိ။

သဗ္ဗံ ဇာနာတိ သီလေနာတိ သဗ္ဗညူ, ရတ္တညူ, အတ္ထညူ, ဓမ္မညူ, ကာလညူ, သမယညူ။

၈၀၀. ဂမာ ရူ [က. ၅၃၄; ရူ. ၅၉၂; နီ. ၁၁၁၈]။

ကမ္မုပပဒါ ဂမမှာ ရူ ဟောတိ ကတ္တရိ။ 'ရာနုဗန္ဓေန္တသရာဒိဿာ'တိ သဗ္ဗဓာတွန္တလောပေါ။

ဟာရံ ဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ ဟာရဂူ, ဝေဒံ ၀ုစ္စတိ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏံ, ဝေဒံ ဂစ္ဆတီတိ ဝေဒဂူ, အဒ္ဒါနံ ဂစ္ဆတီတိ အဒ္ဒဂူ။

ဣတိ ဥဝဏ္ဏန္တရူပရာသိ။

ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပရာသိ

အထ ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပါနိ ဝုစ္စန္တေ။

၈၀၁. ဣတ္ထိယမဏာတိကယကယာ စ [က. ၅၅၃; ရူ. ၅၉၉; နီ. ၁၁၄၀; '॥ဣတ္ထိ॥' (ဗဟူသု)] ॥

ဣတ္ထိလိင်္ဂေ ဝတ္တဗ္ဗေ ဘာဝကာရကေသု အ, ဏ,တိ, က, ယက, ယပစ္စယာ စ အနော စ ဟောတိ။

က , အ, ဏ, ယက, ယ, အနုက္ကစ္စေတေဟိ 'ဣတ္ထိယမတွာ'တိ အာပစ္စယော။

ကမှိ တာဝ-အတ္တနိ နိသိန္နံ ဂူဟတိ သံဝရတီတိ ဂုဟာ, အတ္တာနံ ဝါ ပရံ ဝါ ဒူသေတီတိ ဒူသာ-ဓုတ္တိတ္ထီ။

မုဒ-ဟာသေ, မောဒနံ မုဒါ, ပမုဒါ, သုဇ္ဈတိ ဧတာယာတိ သုဓာ, ဝသုံ ရတနံ ဓာရေတီတိ ဝသုဓာ ကုစ္စာဒိ။

အမှိ-သင်္ခါယန္တိ ဧတာယာတိ သင်္ခါ။ တထာ သဏ္ဌာ, ပဇာနာတီတိ ပညာ, အာဇာနာတီတိ အညာ, သဉ္ဇာနာတီတိ သညာ, သဉ္ဇာနန္တိ ဧတာယာတိ ဝါ သညာ, သဉ္ဇာနနံ ဝါ သညာ, အဘိဇာနနံ အဘိညာ, ပဋိဇာနနံ ပဋိညာ, ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဇာနနံ ပရိညာ, ပဋိစ္စ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ပတိဋ္ဌာ။

ထာ-ဌာနေ, အဝဓိဘာဝေန ဌာတိ တိဋ္ဌတီတိ အဝတ္ထာ, ဥပါဒိယတီတိ ဥပါဒါ-ပညတ္တိ, အညမညံ ဥပေစ္စ နိသ္သာယ စ ဓိယ္ယတီတိ ဥပနိဓာ-ပညတ္တိယေဝ, သဒ္ဒဟနံ သဒ္ဓာ, သဒ္ဒဟန္တိ ဧတာယာတိ ဝါ သဒ္ဓာ, ဝိသိဋ္ဌံ ကတွာ အတ္တာနံ ဒဟန္တိ ဧတာယာတိ ဝိဓာ-မာနော, ဘာတိ ဒိပ္ပတီတိ ဘာ-နက္ခတ္တံ, ပဘာ, အာဘာ, နိဘာ, ဥပမိယတေ ဥပမာ။

ဈေ-စိန္တာယံ, ပဇ္ဈာယနံ ပဇ္ဈာ, ဝဇ္ဈာဝဇ္ဈံ ဥပဇ္ဈာယတိ ပေက္ခတီတိ ဥပဇ္ဈာ, အဘိမုခံ ဈာယနံ အဘိဇ္ဈာ။

အာသ-ပတ္ထနာယံ, အာသီသနံ အာသာ, ပစ္စာသီသနံ ပစ္စာသာ။

အာသ-ဥပဝေသနေ, အစ္ဆနံ အစ္ဆာ။

ဣက္ခ-ဒသ္သန'င်္ကေသု, အပေက္ခနံ အပေက္ခာ, ဥပေက္ခနံ ဥပေက္ခာ, ဥပပရိက္ခနံ ဥပပရိက္ခာ, ဣစ္ဆနံ ဣစ္ဆာ, ဗ္ယာပိတုံ ဣစ္ဆာ ဝိစ္ဆာ။

ဣသ္သ-ဥသ္သုယ္ယိယေ, ဣသ္သနံ ဣသ္သာ။

ဤဟ-ဗ္ယာပါရေ, ဤဟနံ ဤဟာ။

ဥဆိ-ဥဉ္ဆေ , ဥဉ္ဆနံ ဥဉ္ဆာ။

လေ-ကမ္ပနေ, လေယတီတိ လော-ဒေါသော။

ဩဇ-ထမ္ဘနေ တေဇနေ စ, ဩဇေတိ တံသမင်္ဂိနေ သတ္တေ သင်္ခါရေ စ သမုပတ္ထမ္ဘတိ သမုတ္တေဇေတီတိ ဝါ ဩဇာ။

ကလ-သင်္ချာနေ, ကလီယတီတိ ကလာ, ခမနံ ခမာ, ဂဇ္ဇန္တိ ဧတာယာတိ ဂဒါ, ဂိရိယတိ ကထိယတီတိ ဂိရာ-ဝါစာ, ဃဋ္ဋိယတိ သင်္ဃဋ္ဋိယတိ ဧတ္ထာတိ ဃဋာ-ယူထော, ဘုသော ဓာရေတိ ပရိဓာရေတီတိ အစ္ဆရာ-ဒေဝီ, မဟာဝုတ္တိနာ စ သ္သ ဆော, ဇဋတီတိ ဇဋာ, အန္တောဇဋာ ဗဟိဇဋာ [သံ. နိ. ၁.၂၃], ဇိယ္ယန္တိ ဧတာယာတိ ဇရာ, ဇိရဏံ ဝါ ဇရာ, အာပဇ္ဇတိ အဇ္ဈာပဇ္ဇတီတိ အာပဒါ, သမ္ပဇ္ဇနံ သမ္ပဒါ, ဥပရိဘာဝံ သုဋ္ဌု ပဇ္ဇန္တိ ပါပုဏန္တိ ဧတာယာတိ ဥပသမ္ပဒါ, ပဋိပဇ္ဇနံ ပဋိပဒါ, ပဋိပဇ္ဇန္တိ ဥပရိဝိသေသံ ဧတာယာတိ ဝါ ပဋိပဒါ, သုခပ္ပဋိပဒါ, ဒုက္ခပ္ပဋိပဒါ, ပဋိသမ္ဘိဇ္ဇန္တိ အတ္ထာဒိသု ဉာဏပ္ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ ဧတာယာတိ ပဋိသမ္ဘိဒါ, အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ, ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ။

ဘိက္ခ-ယာစနေ, ဘိက္ခီယတေတိ ဘိက္ခာ။

သိက္ခ-ဃဋနေ, သိက္ခနံ သိက္ခာ, သိက္ခန္တိ ဃဋေန္တိ သေက္ခာ ဇနာ ဧတ္ထာတိ သိက္ခာ, အဓိသီလသိက္ခာ, အဓိစိတ္တသိက္ခာ, အဓိပညာသိက္ခာ ဣစ္စာဒိ။

တိတိက္ခနံ တိတိက္ခာ, ဝီမံသနံ ဝီမံသာ, တိကိစ္ဆနံ တိကိစ္ဆာ, ဝိဂတာ တိကိစ္ဆာ ဧတိဿာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ, ဘောတ္တုံ ဣစ္ဆာ ဗုဘုက္ခာ, ဗုဘောက္ခာ ဝါ, ဃသိတုံ ဣစ္ဆာ ဇိဃစ္ဆာ, ပါတုံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဣစ္ဆာ ပိပါသာ, ဟရိတုံ ဣစ္ဆာ ဇိဂီသာ, ဝိဇေတုံ ဣစ္ဆာ ဝိဇိဂီသာ, ဟန္တုံ ဣစ္ဆာ ဇိဃံသာ ဣစ္စာဒိ။

ဏမှိ-အရ-ဂတိယံ, အရတိ သီဃံ ဝိဇ္ဈမာနာ ဂစ္ဆတီတိ အာရာဝေဓကော, ကရောန္တိ နာနာကမ္မကာရဏာယော ဧတ္ထာတိ ကာရာ-အန္ဒု , ဇိယျန္တိ ဧတာယာတိ ဇရာ, တရတိ သီဃတရံ ဂစ္ဆတီတိ တာရာ, ဘာသန္တိ ဧတာယာတိ ဘာသာ, ဓာရေတိ သီဃံ ဝဟတီတိ ဓာရာ, ခဂ္ဂဓာရာ, ဝုဋ္ဌိဓာရာ, မယတိ ဝိဝိဓာကာရံ ဂစ္ဆတိ ဧတာယာတိ မာယာ, လိခီယတေ လေခာ, ဝုစ္စတေတိ ဝါစာ, ဟရတိ မနောရမံ ပဝတ္တေတီတိ ဟာရာ-မုတ္တာဝလိ ဣစ္စာဒိ။

ယကပ္ပစ္စယေ-သဟ ကထနံ သာကစ္ဆာ, တထနံ တစ္ဆာ, နိပဇ္ဇနံ နိပဇ္ဇာ, ဝိဒတိ ဇာနာတီတိ ဝိဇ္ဇာ, ဝိဒန္တိ ဇာနန္တိ ဧတာယာတိ ဝါ ဝိဇ္ဇာ, ဝိဇ္ဇာပဋိပက္ခာ အဝိဇ္ဇာ, နိသဇ္ဇနံ နိသဇ္ဇာ။

ဣဓ-ဣဇ္ဈနေ, သမိဇ္ဈနံ သမိဇ္ဈာ။

သိဓ-နိပ္ဖတ္တိယံ, သိဇ္ဈနံ သိဇ္ဈာ ဣစ္စာဒိ။

ယမှိ-မဇ-သံသုဒ္ဓိယံ, သမ္မဇ္ဇနံ သမ္မဇ္ဇာ, အပေစ္စ ဝဇနံ ဂမနံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ, စရဏံ စရိယာ, ပရိစရဏံ ပါရိစရိယာ, ‘ဦယျဗဇ္ဇနဿာ’တိ ဤအာဂမော ရဿော စ။

ဇာဂရ-နိဒ္ဒက္ခယေ, ဇာဂရဏံ ဇာဂရိယာ, သေတိ ဧတ္ထာတိ သေယျာ, ဒွိတ္တံ။

အနမှိ-သဟ ကယန္တိ သဇ္ဈာယန္တိ ဧတ္ထာတိ သင်္ဂါယနာ, ဌာပီယတေ ပတိဋ္ဌီယတေ ပတိဋ္ဌာနာ, ဟာပီယတေ ဟာပနာ, သမ္ပါပနာ, ပရိသမာပနာ, ဥပါသီယတေ ဥပါသနာ, ပယိရုပါသနာ, ဧသီယတေ ဧသနာ, ပရိယေသနာ, ကာမေသနာ, ဘဝေသနာ, ဗြဟ္မစရိယေသနာ, ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇာဒိကဿ ကမ္မဿ ကရဏံ ကမ္မကာရဏာ, အာဒိဝုဒ္ဓိ, ဒွတ္တိံသ ကမ္မကာရဏာ။

စိတိ-စေတာယံ, စေတေန္တိ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဧတာယာတိ စေတနာ, စိန္တီယတေ စိန္တနာ, ဌပီယတေ ဌပနာ, ဒီပီယတေ ဒီပနာ, ဝိပဿန္တိ ဧတာယာတိ ဝိပဿနာ, သန္ဒဿီယတေ သန္ဒဿနာ, ဒေသီယတေ ဒေသနာ, ဒေသီယတိ ဧတာယာတိ ဝါ ဒေသနာ, ပတ္ထီယတေ ပတ္ထနာ, ဖရီယတေ ဖရဏာ, ဖုသီယတေ ဖုသနာ, ဘာဝီယတေ ဘာဝနာ, ဝိဘာဝနာ, သမ္ဘာဝနာ, မန္တီယတေ မန္တနာ, နိမန္တနာ , အာမန္တနာ, ပုနပ္ပုနံ မောဒန္တိ ဧတာယာတိ အနုမောဒနာ, ယာစီယတေ ယာစနာ, အာဒရေန ယာစနာ အာယာစနာ, ယောဇီယတေ ယောဇနာ။

ရစ-ဝိဓာနေ, ရစီယတေ ရစနာ, အာရစနာ, ဝိရစနာ။

ဝဋ္ဋ-ဝဋ္ဋနေ, အာဝဋ္ဋနာ, ဝိဝဋ္ဋနာ, ဝေဒီယတေ ဝေဒနာ။

ဝရ-ဣစ္ဆာယံ, ပဝါရီယတေ ဣစ္ဆာပီယတေ ပဝါရဏာ, ဝါသီယတေ ဝါသနာ, အာသီသီယတေ အာသီသနာ, ဟိံသီယတေ ဟိံသနာ ဣစ္စာဒိ။

တိမှိ-ဗဟုလာဓိကာရာ အနိတ္ထိယမ္ပိ တိ ဟောတိ, ကယနံ ဂီတိ, သဟ ကယနံ သင်္ဂီတိ, ဒုဂ္ဂီတိ, အနုဂီတိ, အယံ အမှာကံ အဗ္ဘန္တရိမောတိ ဉာယတီတိ ဉာတိ, ဇာနနံ ဉတ္တိ, ဒွိတ္တံ, ဌာနံ ဌိတိ။

အ-အဝခဏ္ဍနေ, ဒီယတိ တောယာတိ ဒတ္တိ, ဒ္ဒဝိတ္တံ, ဓာရေတီတိ ဓာတိ, ဒဟနံ အကမ္ပနံ ဓီတိ, သမာဒဟနံ သမာဓိတိ, မဟာဝုတ္တိနာ အာသ္သံ ဤတ္တံ, ဒ္ဒဝိတ္တေ ဓသ္သ ဒတ္တံ ရဿော စ, ဒိဓိတိ-ရုံသိ။

နိဗ္ဗာယနံ နိဗ္ဗုတိ, အာသ္သ ဥတ္တံ, သဟ အယနံ သမိတိ, ဧတိ အာဂစ္ဆတီတိ ဤတိ-ဥပဒ္ဒဝေါ, ဝိစိနနံ ဝိစိတိ, ဝိဇယနံ ဝိဇိတိ, နီယတိ ဉာယတိ တောယာတိ နီတိ, လောကနီတိ, ဓမ္မနီတိ, သဒ္ဒနီတိ, ဘဝံ နေတီတိ ဘဝနေတ္တိ, ဝုဒ္ဓိ ဒ္ဒဝိတ္တဥ္စ, သဒ္ဓမ္မနေတ္တိ, ပိနယတီတိ ပီတိ, ဘာယနံ ဘီတိ, စဝနံ စုတိ, ဇဝနံ ဇုတိ, ထဝနံ ထုတိ, အဘိတ္ထုတိ, ပဝနံ ပူတိ, ဘဝနံ ဘူတိ, သုဋ္ဌု ဘဝတီတိ သုဘူတိ, ဝိဘဝနံ ဝိဘူတိ, သုဋ္ဌု မုနနံ ဗန္ဓနံ သမ္မုတိ, သဝနံ သုတိ, သုယ္ယတေတိ တသုတိ, ပသုတိ, ဥပသုတိ, ဟူယတေတိ ဟုတိ, အာနေတ္တတ ဟုတဗ္ဗာတိ အာဟုတိ, စာယနံ ပူဇနံ စိတိ, ဒ္ဒဝိတ္တေ-စိတ္တိ, အပစိတိ, ဓေသ္သ အတ္တံ, နိဗ္ဗာယနံ နိဗ္ဗုတ္တိ။

မဟာဝုတ္တိနာ တကာရေ ကရသ္သ ကုတ္တံ, ကိုယာ ကုတ္တိ, သရကုတ္တိ, ဣတ္ထိကုတ္တံ, ပုရိသကုတ္တံ, ဇနေတီတိ ဇနေတ္တိ, ဤအာဂမသ္သ ဧတ္တံ , ဗန္ဓီယတေတိ ဗန္ဓတိ, ပဇ္ဇတီတိ ပတ္တိ, ပအာတိ တ, ဤအာဂမသ္သ အာတ္တံ, ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝသတိ-ဂေဟံ, ဝသနံ တ ဝသတိ ဣစ္စာဒိ။

၈၀၂. ဇာဟာဟိ နိ။

ဧတေဟိ နိ ဟောတိ။

ဇာ-ဟာနိယံ, ဇိယ္ယတေ ဇာနိ, ဓနဇာနိ, ဘောဂဇာနိ, မဟန္တီ ဇာနိ အသ္သာတိ မဟာဇာနိယော, ဟိယ္ယတေ ဟာနိ, ဝဏ္ဏဟာနိ, ဗလဟာနိ, အာယုဟာနိ, အဝဟာနိ, ပရိဟာနိ။

၈၀၃. ကရာ ရိရိယော [က. ၅၅၄; ရူ. ၆၀၁; နီ. ၁၁၄၁]။

ကရမှာ ဣတ္ထိယံ ရိရိယော ဟောတိ။

ကရီယတေ ကိရိယာ, နိပါတနေန ကိုယာတိ သိဇ္ဈတိ။

ဣတိ ဣတ္ထိလိင်္ဂရူပရာသိ။

ရီရိက္ခာဒိပစ္စယရာသိ

၈၀၄. သမာနညဘဝန္တယာဒိတူပမာနာ ဒိသာ ကမ္မေ ရီရိက္ခကာ [က. ၆၄၂; ရူ. ၅၈၈; နီ. ၁၂၆၉]။

သမာနော စ အညော စ ဘဝန္တော စ ယာဒိ စ ဧတေဟိ ဥပမာနဘူတေဟိ ပရံ ဒိသမှာ ကမ္မေရီ စ ရိက္ခော စ ကော စာတိ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, ရီ, ရိက္ခေသု 'ရာနုဗန္ဓေန္တသရာဒိဿာ'တိ သုတ္တေန ဒိသသ္သ အန္တသ္သရာဒိနံ လောပေ, ကာနုဗန္ဓေ အဝုဒ္ဓတ္တော, 'ရီရိက္ခကေသု'ဣစ္စာဒီဟိ သမာသသုတ္တေဟိ ပုဗ္ဗပဒါနံ ရူပံ သာဓေတဗ္ဗံ။

ယ, တ, ဧတ, ဣမ, ကိံ, တုမှ, အမှ, ဘဝန္တ, သမာန, အည ။

ယော ဝိယ ဒိသ္သတီတိ ယာဒီ, ယာဒိက္ခော, ယာဒိသော, ယံ ဝိယ နံ ပဿန္တီတိ ယာဒီ, ယေ ဝိယ ဒိသ္သန္တီတိ ယာဒိနော, ဣတ္ထိယံ-ယာ ဝိယ ဒိသ္သတီတိ ယာဒိနီ, ယာဒိက္ခာ, ယာဒိက္ခီ, ယာဒိသာ, ယာဒိသီ, ယာ ဝိယ ဒိသ္သန္တီတိ ယာဒိနိယော, ယာဒိက္ခာယော, ယာဒိက္ခိယော, ယာဒိသာယော, ယာဒိသိယော။ ဧဝံ သေသေသုပိ။

သော ဝိယ ဒိသ္သတီတိ တာဒီ, တာဒိက္ခော, တာဒိသော။

ဧသော ဝိယ ဒိသ္သတီတိ ဧဒီ, ဧဒိက္ခော, ဧဒိသော, ဧတာဒီ, ဧတာဒိက္ခော, ဧတာဒိသော တ။

အယံ ဝိယ ဒိဿတီတိ ဤဒီ, ဤဒိက္ခော, ဤဒိသော။

ကော ဝိယ ဒိဿတီတိ ကီဒီ, ကီဒိက္ခော, ကီဒိသော။

တွံ ဝိယ ဒိဿတီတိ တာဒီ, တာဒိက္ခော, တာဒိသော။

အဟံ ဝိယ ဒိဿတီတိ မာဒီ, မာဒိက္ခော, မာဒိသော။

ဗဟုတ္တေ ပန တုမှေ ဝိယ ဒိဿန္တီတိ တုမှာဒီ, တုမှာဒိက္ခော, တုမှာဒိသော။

အမှေ ဝိယ ဒိဿန္တီတိ အမှာဒီ, အမှာဒိက္ခော, အမှာဒိသော။

ဘဝံ ဝိယ ဒိဿတီတိ ဘတဒီ, ဘတဒိက္ခော, ဘတဒိသော။

သမာနော ဝိယ ဒိဿတီတိ သဒီ, သဒိက္ခော, သဒိသော။

အညော ဝိယ ဒိဿတီတိ အညာဒီ, အညာဒိက္ခော, အညာဒိသော။

ဣတ္ထိယံ-ယာ ဝိယ ဒိဿတီတိ ယာဒိသာ-ဣတ္ထီ, ယာဒိသီ-ဣတ္ထီ။ တာဒိသာ-ဣတ္ထီ, တာဒိသီ-ဣတ္ထီ ဣစ္စာဒိ။

၈၀၅. ဝမာဒီဟိ ထု [က. ၆၄၄; ရူ. ၆၆၀; နီ. ၁၂၇၁-၃; 'ဝမာဒိဟ္ယထု' (ဗဟူသု)] ။

ဝမာဒီဟိ ဘာဝကာရကေသု ထု ဟောတိ။

ဝမီယတေတိ ဝမထု, ဒဝီယတေတိ ဒဝထု ဣစ္စာဒိ။

၈၀၆. ကွိ [က. ၅၃၀; ရူ. ၅၈၄; နီ. ၁၁၁၂]။

ဘာဝကာရကေသု ကွိ ဟောတိ။

၈၀၇. ကွိဿ [က. ၆၃၉; ရူ. ၅၈၅; နီ. ၁၂၆၆]။

ကွိဿ လောပေါ ဟောတိ။

ကြိယာသု တာဝ-ဘုသော စယတိ ဝမုတီတိ အစ္စိ, ဒ္ဝိတ္တံ ရဿတ္တဥ္စ, ဝိဝိဓေန စယတိ ဝမုတီတိ ဝီစိ, ပဥ္စ မာရေ ဇိနာတီတိ မာရဇိ, ဘဒ္ဒံ ဇိနာတီတိ ဘဒ္ဒဇိ။ ဇဝံ ပုဏာတီတိ ဇဝပုဏ္ဏ, ကမံ သမူဟံ နေတီတိ ကမဏီ, နဿ ဏတ္တံ။ သေနံ နေတီတိ သေနာနီ ဣစ္စာဒိ။

ဥပဓေ္ကသု-မာရေတိ စာဝေတိ စာတိ မစ္စု, မဟာဝုတ္တိနာ ရဿ ပရရူပတ္တံ, ဝိဝိဓေန ဇဝတိ သီဃံ ဖရတီတိ ဝိဇ္ဇု, ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူ-ဘူမိ, ပဘဝတိ ဣဿရံ ကရောတီတိ ပဘူ, ဝိဘဝန် ဝိဘူ, အဘိဘဝတီတိ အဘိဘူ, သယံ ဘဝတီတိ သယမ္ဘူ, ကေတုံ အဘိဘဝတီတိ ကေတုဘူ, ကေတုဘူ ဣစ္စာဒိ။

ဗုဒ္ဓိနန္တေသု –

၈၀၈. ကွိမှိ လောပေါန္တဗျဉ္ဇနဿ [က. ၆၁၅; ရူ. ၅၈၆; နီ. ၁၂၂၀]။

ဓာတူနံ အန္တဗျဉ္ဇနဿ လောပေါ ဟောတိ ကွိမှိ။

အန္တံ ကရောတီတိ အန္တကော, နန္ဒံ ကရောတီတိ နန္ဒကော, ဇီဝံ ကရောတီတိ ဇီဝကော, စိတ္တံ ဝိစိတ္တံ ကရောတီတိ စိတ္တကော, သုခေန ခမိတဗ္ဗန္တိ သုခံ, ဒုက္ခေန ခမိတဗ္ဗန္တိ ဒုက္ခံ, ပရိတော ခညတေတိ ပရိက္ခာ, သံ အတ္တာနံ ခနတီတိ သင္ခော, န ဂစ္ဆတီတိ အဂေ-နဂေ, သီသံ ဥပဂစ္ဆတီတိ သီသူပဂော။ ဧဝံ ဂီဝူပဂေ, နိန္နဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတီတိ နိန္နဂာ-နဒီ, တုရံ သီဃံ ဂစ္ဆတီတိ တုရင်္ဂေါ, မဇ္ဈေ ဗိန္ဒာဂမော။

ဘုဇေန ကုဋိလေန ဂစ္ဆတီတိ ဘုဇဂေ, ဥရေန ဂစ္ဆတီတိ ဥရဂေ, ခေန အာကာသေန ဂစ္ဆတီတိ ခဂေ, ဝေဟာသေ ဂစ္ဆတီတိ ဝိဟဂေ, မဟာဝုတ္တိနာ ဝေဟာသဿ ဝိဟာဒေသော။

“ဂေ ဂစ္ဆတိ, ဂတော ဂစ္ဆိ”တိအာဒီသု ပန “ဂေစရော, ဂေဓနော, ဂေတ္တံ, ဂေတ္ရဘူ”တိအာဒီသု စ က္ဝိမှိ အန္တဗျဉ္ဇနလောပေ က္ဝိလောပေ စ ဂတေ မဟာဝုတ္တိနာ ဥပန္တဿ ဩတ္တံ ဂတ္ တ ဂေက္ကတိ ပကတိရူပံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, ဗလံ ဂဏှာယတိ ဇွောတိ ဗလဂ္ဂံ, ဘတ္တံ ဂဏှာန္တိ ဇွောတိ ဘတ္တဂ္ဂံ။ ဧဝံ သလာကဂ္ဂံ, ဥပောသထဂ္ဂံ။

ကမ္မေန ဇာယတီတိ ကမ္မဇော။ ဧဝံ စိတ္တဇော, ဥတုဇော, အတ္တနိ ဇာတောတိ အတ္ရဇော, ပုဗ္ဗေ ဇာတော ပုဗ္ဗဇော, ပစ္ဆာ ဇာတော အနုဇော, သဟ ဇာယတီတိ သဟဇော, ထလေ ဇာယတီတိ ထလဇံ။ ဧဝံ ဒကဇံ, တရိဇံ, အမ္ဗုဇံ။ အဏ္ဍေ ဇာယတီတိ အဏ္ဍဇော, ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ ဇာယတီတိ ဒ္ဝိဇော, သဟ ဘာသန္တိ ဇွောတိ သဘာ, ကုဋ္ဌေ ရမတီတိ ကုဋ္ဌရော ဣစ္စာဒိ။

၈၀၉. က္ဝိမ္ဟိ ဃော ပရိပစ္စာသမောဟိ [က. ၅၃၈; ရူ. ၅၉၅; နီ. ၁၁၂၃; ‘။ပစ္စ။’ (ဗဟူသု)] ။

ပရိ စ ပတိ စ အာ စ သဥ္စ ဩ စ ဧတေဟိ ပရဿ ဟနဿ ဃော ဟောတိ က္ဝိမ္ဟိ။

ပရိဟညတီတိ ပလိဃော, ရဿ လတ္တံ။ ပတိဟနတီတိ ပဋိဃော, တဿ ဋတ္တံ။ ဘုသော ဟနတိ ဗာဓတီတိ အဃံ-ဒုက္ခံ ဟာပဥ္စ, ဝိသေသေန ဘုသော ဟနတီတိ ဗျဂ္ဃော, ဒိဋ္ဌိ, သီလသာမညေန သံဟတောတိ သင်္ဃော-သမူဟော, ဒေဝသင်္ဃော, ဗြဟ္မသင်္ဃော, မိဂသင်္ဃော, ဩဟနတိ အဇ္ဈောဘာဂံ ကတ္ တ မာရေတီတိ ဩဃော, ကိလေသောဃော, သံသာရောဃော, ဥဒကောဃော။

သုတ္တဝိဘတ္တိယာ အညတောပိ ဃော ဟောတိ, မာတရံ ဟနတီတိ မာတုဃော။ ဧဝံ ပိတုဃော ဣစ္စာဒိ။

၈၁၀. ဏွတဒယော [က. ၆၅၀; ရူ. ၆၅၁; နီ. ၁၂၈၈]။

ကိုယတ္ထာ ဘာဝကာရကေသု ဏုအာဒယော ဟောန္တိ, ဥပရိ ဝုစ္စမာနော သဗ္ဗော ဏွတဒိကဏ္ဍော ဣမဿ သုတ္တဿ နိဒ္ဒေသော ဟောတိ, တသ္မာ ဣဓ ကိဉ္စိမတ္တံ ဝုစ္စတေ။

ကရောတီတိ ကာရု-သိပ္ပီ, အယတိ ဝဍ္ဍတီတိ အာယု, အယန္တိ ဝဍ္ဍန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ တ အာယု-ဇီဝိတံ, သောဘာဝိသေသံ ရဟန္တိ ဇဟန္တိ စန္ဒ, သူရိယာ ဧတေနာတိ ရာဟု-အသုရိန္ဒော, ဟိတသုခံ သာဓေတီတိ သာဓု-သပ္ပုရိသော, တယတီတိ တယုတတော ဣစ္စာဒိ။

ဣတိ ရီရိက္ခာဒိပစ္စယရာသိ။

ပကတိရူပရာသိ နိဋ္ဌိတော။

ဣတိ နိရုတ္တိဒီပနိယာ နာမ မောဂ္ဂလ္လာနဒီပနိယာ

တဗ္ဗာဒိကဏ္ဍော နာမ ကိတကဏ္ဍော နိဋ္ဌိတော။